دافغانستان تاریخي پېښلیک

لومړی ټوک

له تاریخ د مخه بیا د ۱۳۴۱ ش تر پایه

د کلونو په ترتیب

مؤلف

پوهاند عبدالحی حبیبي

خپرونکی

دبیهقي کتاب خپرولو مؤسسه

کابل - د افغانستان جمهوریت

۱۳۵۳ ش

Ketabton.com

پیل

دلوی خښتن په نامه

د افغانستان د اوسنی جمهوریت تأسیس اود افغان اولس د مترقی ژوندانه پیلامه خود ۱۳۵۲ لمرنی کال دچنګاښ په شپږویشتمه دسه‌شنبی په ورځ (۱۷ جولای ۱۹۷۳م) ټینګه سوه چی راتلونکی وختونه به یی دافغانستان په نیکمرغی او لوړتیا ډیر روښانه اود ویاړ وړوی .

مګر دالوی ملت اودا هیواد خپلو رون تاریخ هم لری، چی په دی‌کتاب کی‌یی ما دسیاسی او اجتماعی‌تاریخ پیښلیك یانیته لیك ، لـه تاریخه دمخه بیاـ ۱۳۴۱ ش کال ترپایه پوری دکلونو په ترتیب سره راټول اولیکـ کړی‌دی .

دا یوازی سیاسی اود جګړو پیښلیك ندی، بلکه دلوی افغان اولس د اجتماعی ژوندانه : یاندی پوهنی ، ژواك (کلتور) اود هنر (آرټ) پیښی هم‌لری، اود خلکو د ژوندانـه اړخونه ګـرده ښیی، او ترمیلاد دمخه له پنځوس زرم کاله هود غسی کال په کال، تر اوسنی زمانی را رسوی اودهرکال داوریدلو وړ پیښی، په‌لنډه‌توګه ښرګندوی .

ددی کتاب دوهم‌ټوك‌به‌هم‌پر خپل‌وخت ترتیب او خپور سی .

امید لرم چی‌دا افغانستان آینده تاریخ به دجمهوریت په سیوری کی ترپخوا لا رون اوداجتماعی سراوړی او هوسایی سره وی .

کابل، جمال‌مینه، دوری‌دریمه ۱۳۵۳

عبدالحی حبیبی

© Kitabton.com The Digital Library

دافغانستان تاریخی پیښلیك

CHRONOLOGY

(۱)

تر تاریخ دمخه

پنځوس زره کاله ترمیلاد دمخه (قبل المیلاد = ق،م)تر۴۰ زرو پوری
ـ په دره دادل ـ هره چخماخ ـ هزار سم ـ دره‌کور کی‌دبکری لرغونی دوره (ماو ستیرین) .

دلس زره پنځه سوه اتیایم ق،م شاوخوا :
ـ په قره‌کمر (خلم) کی دډبری دمنځنی دوری آثار .

داته زره شپږ سوم ق،م کـال شاوخوا :
ـ په آق کپروك کی داډدهزاراوآس دآثارو سره دډبری نوی دوره چی خاورین لوښی لانسته .

داوه زره دوه سوم ق، م کال‌شا و خوا :
ـ په آق کپروك کی دډبری نوی دوره دخاورینو لوښو سره .

داوه زرم ق ، م کال شا وخوا :
ـ په آق کپروك ـ دیمراسی ـ منډی ګك ـ سیستان کی دصیقلی ډیری او خاورینو لوښو او [illegible] دوری (کلکو لیتك)

پنځه‌زره‌تردری‌زره کاله ق ـ م :
(دمفرغ‌دوره په‌آق کپروك ـدیمراسی منـډی ګـك ـ سیستا ن کی دانځور سوو کودرو دوره په‌منډی‌ګك اونادعلی کی. دبلوچستان په‌سیدکلا او قلعه ګل محمد او دقندهار دمنډی ګك په لاندی بر خه کی دلر غونیو کرونکو ځای .

د دری نیم زره کاله ق ـ م شا و خوا :
ـ په دره کور کی د ډبری نوی دوره او دوزې پرستی دوره .

دوه‌نیم زره کاله ق ـ م :
ـ آریایی خلك په آریانا ویجه کی
ـ دآر یك ژبی دوره .

ددوو زرو کالو ق ـمشاو خوا :
ـ دآریائی لېږد (هجرت) لومړی خپه ـدآس دسپر لو دوره ـ

تاریخی دوره

دیونیم زرو کالو ق ـم شاوخوا:
دویدی مدنیت دوره ـ په‌ریګو یدکی دپکهت (پښتون) او نو رو افغا نـی قبیلو ذکر ـ دافغانستان دځینو غرو او رودو نو مو نه په ریګو ید کی :

دیوزردوه‌سوم کال ق‌ـم‌شاوخوا:
داوستایی مدنیت دوره ـ دبخـدی زراعتی اوښاری ژوند ـ دپیشدادی شاهی رژیـم بنیاد ـ دفـر دوره ـ دبخدی واره اویما اولوړ بیرغو نه‌ـ دبیو راسپ سهاك یرغل.

دزرم کال ق‌ـم شاوخوا :
په‌آق کپروك‌ـدیمراسی‌ـمنډی ګك ـنادعلی اونور سیستان کی دمفرغ او داوسپنی‌داستعمال لر غو نـی دوره ـ دآریایی لېږددو همه خپه له شمالی افغا نستان د آمو له سیمو تر هند و کشه او جنوبی خنډوته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۶۰۰ ق ـ م شاوخوا :

دزر دشت پاځیدنه ـ د ښې مننی اوښی کړنی او ښی وه ینی دوره ـ شپاړس آریایی سیمی ـ په بخدی او آریا ناکی دکاوی (کیان) شاهی کهول ـ او ستائی پهلوا نان ـ د اوستا لر غونی کتاب گیتو نــه ـ داهوره مزده مننه ـ داهریمن غندنه.

۶۵۰ ق ـ م شاوخوا :

له ۶۵۵ تر ۶۳۳ ق،م پوری فره اوتس دديوکس زوی دوهــم مــادی پادشاه تر باختر اوآمو پوری سیمی ونیولی .

۵۶۶ ـ ۴۸۶ ق، م :

دگوتمه بوده ژوندون .

۵۵۹ ـ ۳۳۰ ق،م

دهخامنشی امپراتوری اقتدار .

۵۳۹ ـ ۵۳۰ ق ـ م :

کو روش (سیر وس) دکمبوجیه زوی دهخا منشی کهول اوم پا چــا (۵۵۰ـ۵۲۹ ق،م) ټول افغانستان ونیوی‌ء .

۵۲۲ـ۴۲۱ ق،م :

په اراکوزی (ارغنداو) او مرگیان (مرو) کی پرهخا منشیانو بانــدی ښورښت. دلومړی‌داریوش هخامنشی شهنشا هی (۲۲ـ۴۸۶ ق،م)

۵۲۰ـ۵۱۸ ق،م

د لومړی داریوش ډبرلیك پــه بیستون‌کی چی‌په هغه‌کی دافغانستان دسیمو نومونه یاد سوی دی .

۵۱۷ـ۵۱۲ ق،م :

دسند ترغاړ وپوری دهخامنشیانو رسیدنگ .

۴۶۵ـ۴۲۴ ق،م :

دلومړی اردشیر دخشیارشا دزوی شاهنشهی .

۴۸۶ـ۴۰۴ ق،م :

خشیارشا اودوهم‌داریوش هخامنشی پاچهانو مستقیما پرگندهارا حکومت لاره چــی شــرقــی پــایتخت ئــی کسپا تورس(پپښور)اوپ‌و کیلاوتس (چارسده) وه .

۳۳۴ ق،م :

د مقدونی اسکندر دیرغلونو پیل

پرآریانا باندی .

۳۳۰ ق،م :

اسکندر په آریاناکی آریه (هرات) درنگیانــه (سیستان) اراکــوز یــه (ارغنداو) ونیول (اکتوبر) .

۳۲۹ ق،م :

د اراکوزیه اسکندریــه (قندهار) ودا نول (جولائی)ممنن د ارغنداود سیمی والی سو.

اسکندر کابل هم نیوی (نومبر ــ ۳۲۹ ق،م) اود پسرلی په‌پای کی‌ئی په هوپیان کــی (دقفقاز اسکندریه) ښار ودان کی‌ء .

ساتی بارزانس دهرات ملی‌سردار اسکندر ته‌پورته‌سو ،مگرژرمړ کړسو اواسکندر دقفقاز له‌اسکندر یی ځخه رهی سو تر هندو کش و او ښــت باختر ئی ونیوی‌ء اوترآموهم واوښت سغدیانه‌ئی ونیوله (۳۲۸ ق،م) .

۳۲۷ ق،م :

دباختریانو مقاومت دااسکندر پــه مقابل کی‌ختم سواواسکندر روښانه دهو خیار لور باختری ملکه واده‌کړه (د ۳۲۷ ق،م مارچ)

اسکندر تر هندو کش او کابل تېر سو، دکنړ اوبا جوړ له‌لاری داباسین سیمو ته ورسېد د۳۲۶ ق ،م کال په فروری تراټك واوښت .

۳۲۶ ق،م :

اسکندر د تکسیلا ښارونیو اود جیلم ځنډو ته ورسېدی (مــئی) د جولائی په میاشت پورو س(فور) دهند پاچا ورته ایل سو اسکندر د اباسین پرشرقی سیمو باند ی سی سی کوتوس والی کیء اوشر قـــی سیمی ئی‌نیکا تور ته ورکړ ی.

۳۲۵ ق،م :

پــه جولائی کــی اسکندر د پیل (اوسنی کراچی ته‌نژدی) ورسید اود گدروزیا (اوسنی بلوچستان) له‌خوا پارس ته ولاړ .

۳۲۴ ق،م :

تــر نیکا تور وروسته فیلپس د اباسین دغربی‌سیموحکمران سوی ؤ خو پــه دغــه کال یونانی سپایانــو وواژه .

۳۱۷ ق،م :

ایودا موس یونانی حکمران دهند پاچا پوروس وواژه. د اباسین پــر ځنډو یونانی حکمر انی ختمه سو ه.

۳۱۱ ق،م :

سیلیو کوس نیکاتور (د اسکندر یونانــی جنرال) اود بابــل حکمران (۳۶۴ـ۳۲۱ ق،م) آریانا ونیوله .

۳۰۵ ق،م :

سیلیو کوس دکابل له خوا دابا سین سیمی ته ولاړ، اودهندی پاچاچندره گوپته سره ئی‌صلح وکړه .

گندهاره ـ اراکو زیه ـ گدرو زیه ـ پاروپا میزاد ئی چندره گوپته تــه پرېښوول ، اودیــو دوتس‌ئی پــر باختر حکمران کی اودهندیانو نفوذ تر منځنی افغانستا نه راورسید.

۳۰۰ ق،م :

دچندره گوپته مرگ اودده دزوی بیندوساره دوستانه‌روابط دگندهاره اوپاروپامیزاد له‌خوا له‌سیلیو کوس ســره .

۲۹۲ ق،م :

انتوهید دلومړی سیلیوك زوی د مشرق حکمران سو .

۲۷۳ ق،م :

بیند وساره مــړ سو اودده زو ی اشوکا پاچا سو .

۲۶۰ ق،م :

اشوکا دبودا دین‌ومانه اوخپرولو ته‌ئی ملاوتړله، اوپه افغانستان کی ترقندهار خپور کیء .

۲۵۶ ق،م شاوخوا :

دیو دوتوس‌په‌باختر‌کی دیونانیانو مستقل سلطنت جوړ کیء ،دگریکو باختری مدنیت خپر یدنه .

۲۵۰ ق،م :

په قندهار کی داشوکا ډبرلیك‌په یونانی اوآرامی ژبو. داشوکادکهول (موریا) سیاسی نفوذ پری سو،خود بودا دین په افغا نستان کی ترلسو پیړیو پوری‌پاته‌سو، دیونانی مدنیت اوخط نفوذ په‌اراکوزیه کی .

۲۵۰ ـ ۲۳۰ ق،م :

په باخترکی ددوهم دیودوتوس د لومړی دیود وتوس دزو ی پاچهی.

د ۲۲۰ ق،م شاوخوا :

ایوتید یموس دسغد حــکمران د باختر مستقل پاچا سوتر ۱۹۰ق، م پــوری .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۲۰۸ ق،م شاوخوا :

دریم انتیو کوس پرپارت حمله وکړه‌او په‌هریرود کی‌ئی‌دایو تیدیموس سره هم‌جنګ وکی‌ءاودی‌ئی مات‌کیء درنګیانه اواراکوزیه‌ئی ونیول .

۲۰۷ـ۲۰۶ ق،م :

انتی اوهید باختر کلا بند کیء.

۱۹۰ ق،م :

دیمتر یوسس دایوتید یموس زو ی دباختر پاچاسو،دده‌سپه سالارمناندر تکسیلا اوهند دګجرات ترځنډوپوری ونیول، اوتر ۱۰۰ ق،م پوری دده کهول په‌هندکی حکمرانان وو ، دیمتریوسس تراراکوزیا پوری‌ونیول.

۱۸۱ ق،م :

ایوکراتید یس د (باز یلو ز میکا لیوس)په لقب دباختر پاچا سواود باختر دیونانی پاچهانو دریم کهو ل ئی جوړکیء تر۱۵۵ ق،م پور ی.

د ۱۷۵ ق،م شاوخوا :

دیمتر یوسس له‌هند وستانه باخترته راستون سواو دده زوی دو هم‌دیمتر یوس دباختر پاچاومګر ددوی کهول ایو کراتیدیسس ورك کی ء.

د ۱۳۵ ق،م شاوخوا :

لوموی مهرداد پارتی پاچا دباختر سلطنت وڅابه، اومرکزئی له‌باختره کاپیسا د کابل شمال ته رانقل سو .

۱۳۰ ق، م:

یویه‌ـ چی قبیلی دآمو په شمال کی‌وی ، چانګ‌ـچی‌ـین دچین له‌خوا دهون دامپراتور دربارته استا ځی راغی ء.

۱۲۴ ق،م :

پراشکانی دوهم ارتبان باندی د تخار یانو بری‌ـ سکاقبیلو پرهند یرغل وکی‌ءاو دانډوسیتهین حکومت ئی‌هلته جوړکیء .دو هم مهر داد دارتبان‌زوی‌اشکانی‌لوی‌په‌چاپرسکایانو باندی بری وموند، باختر اوسیستان اوشمالی هندئی ونیول .

د ۱۲۰ ق،م شاوخوا :

په سیستان او اراکوزیه کی د پهلواله قبیلی څخه د ونونیس سلطنت :

۷۸ ـ۷۵ ق،م

مایوس‌سکایی داراکوزیه(ارغنداو) اوسند سیمی ونیولی ، او سکه‌ئی ووهله ، اوتر تکسیلا پوری لاس وغځا وه .

د ۷۰ ق،م شاوخوا :

یویه‌ـ چی‌یعنی کوشانیان ترآموړا واوښتل اود تخاریانو په کومك‌ئی باختر ونیو .

د ۵۰ ق،م شاوخوا :

دباختری‌یونانیانو مستقل‌سلطنت تردوی نیمی پیړی وروسته دسکا ـ سیتی‌ـ تخاری قبیلو په یرغلونو ختم سو. دسکایی پاچهانواز یسس‌ـ ازیلیسس دوره ـ

۳۰ـ۲۰ ق،م :

دسکا اوتخاریانو جګړی دپارفیان له اشکا نیانو سره .

۲۹ ـ۲۸ ق،م :

د پارفیان پاچا دوهم فرهاد دسکایانو په‌جنګ کی وواژه سو او دوی درنګیانه ونیوله، چی‌هم ددوی په‌نامه سکستان سو .

(۳)

ترمیلا دوروسته

(م)

۴۰ـ۷۸م

لوی کوشا نشاه کوجو له کره‌کد فیزیس دکوشانیانو شهنشاهی په آریانا کی جوړه‌کړه .

۱۹ـ۴۸ م :

دپهلوا قبیلی ګند وفاریس له سیستانه ترسند او پنجابه ونیول ، اودده دربارته دحضرت مسیح‌شاګرد سنت توماس راغیء اوده مسیحی دین ومانه‌اوپه افغانستان‌کی لومړی پلاد مسیحی دین‌اغیزه ښکار ه سوه.

۵۰ م:

دګندو فاریس لوی سلطنت دده د زامنو ترمنځ وویشل سو .

۷۸ـ۱۱۰ م:

ویمه کد فیزیس‌دلومړی‌کد فیزیس زوی دکوشانی کهول دوهم لوی پادشاه خپل سلطنت دګنګا ترڅنډو پوری ورساوه .

۱۲۵ یا ۱۴۴ م:

کنیشکه لوی کونشا نشاه ددنیا څلورمه لویه امپراتوری جوړه‌کړه، د دوبی مرکزئی دکاپیسا بګرام‌اودژمی دایپښوروؤ. دګریکو بودیك ګډ هنر خپریدنه .

۱۵۰م شا خوا:

دبودایی دین اوم وا سو میشره ګندهاری په مشری د بودایی ۵۰۰ پوهانو لو جرګه دکنیشکه په‌فر مان په‌کشمیرکی جوړه سوه، **دهینه یانه** کوچنی مذهب پرځای مهایا نه لوی مذهب‌غوره‌سو. اود کنیشکه په روزنه بودایی دین دارغنداو ترڅنډو او شمالا ترسیر دریا پوری خپور سو. د بغلان مهاد ژاومندر د کنیشکه‌په فرمان جوړ سو، دپیښور دبودا د کچکول مندر په شا جی ډیری کی جوړسو. دبګرام دشترك پرغو نډی دشاـ لوـکیا معبد جوړ سو .

د ۱۵۱ م شاوخوا :

د دنیا لویه څلورمه کوشانی امپراتوری دګنګا له‌څنډو د خراسان ترپایه اوله بحیره عرب څخه تر سیر دریا اوختنه‌دکنیشکه ترفرمان لاندی جوړه سوه اوپه همدغه وخت کی کنشکه مړ سو .

۱۵۴ـ۱۶۰ م:

دواسیشکه دکنیشکه‌زوی اودوهم کنیشکه دوره ـدبغلان‌دمهادژد منلر په‌یونانی خطدتخاری ژبی‌ډبرلیك.

د۱۶۹م شاو خوا :

مهاراجه دیوه پتره هو ویشکه د کنیشکه زوی .

۱۸۰ م :

دخوات په خروشتهی لرغون لیك کی دهوویشکه لوی پاچا یادونه. د افغانی کوشانی مد نیت او کلتور جوړ یدنه.

۱۸۲ـ ۲۲۶م

دهوو یشکه مړینه اودواسو شکه (واسو د یوه) پاچهی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۲٦ ـ۲۵۱ م

دساسا نيانو شهنشهى

۲٤۱م

دلومړی شاپور ساسا نی پا چا يرغلونه تراباسينه،له۲٤۱م تر۳٦٥م پوری دساسانی اقتدار اوږ ديدنــه ـپه باميان کیپه ساســانــی ډو ل ديوالی انځور .دهډی دستو پو هنر دمانی دين جوړ ښت .

۲٦۰ـ۲۷۳ م

دلومړی ساسانی شاپور د نقش رستم په ډبرليك کی دابگان (افغان) او پسکی باوره (پيښور) يا دونه. دکوشا نيانو دا مپرا توری سقوط.

د۳٥۰م شاو خوا :

کيداره (قيدار)کوشانی شهزادگان له‌کابله ترکشميره‌ـ دهفتليانو ظهور او راوتل.

۳۸٥م:

شاپور ساسانی د گــرو مبــاتس هفتلی پاچا سره روغه وکړه.هفتليان دجنوب خواته راو خو ځيد ل.

۳٦۷ م

کيداره په‌گندهاره کیسکه وو هله.

د۳۷٥ مشاوخوا :

پيرو شاه د کيداره زوی .

۳۸۰م شاو خوا :

ورهران کيداری پاچا.

٤۲٥م

پرباختر دهفتليانو بری .شير مه په‌با ميان کی .

٤٥۹ـ ٤۸٤م

بيرو ز د بهرام ساسانی زو ی د کيدار يانو سره په شخړو بوخت ؤ او کنگخاس کيداری ته‌يی خپله خور ورکوله خو هغه ونه منله.دکيداريانو پايتخت کاپيسا اوبيا پيښور و .

٤٦۰ م

د هفتليا نو بشپړ ا قتدار پــر ټول افغانستان اوشمالی هند.

٤۸٤م

دافغانستان د هفتلی دو لت‌مقابله له ساسانی شا هانو سره ـ خشو نور هفتالی لوی پاچا ساسانی‌پيروز مات کیء اوپه جنگ‌کیوواژه سو .د پيروز لورخشو نور وکړه شيــر ی با ميکان په باميان او خودويه کــه کابلشاه په کابل کی .

٤۸۸م:

ساسانی کواذ دا يرا ن پر تخت کښينو ست اوهفتليانو ته‌يی ججــه ور کوله .

٤۹۹م

کواذ چیهفتليانو ته‌يی پناه‌راوړی وه ددوی په مرسته بيا دپارس‌تخت ونيو یء.

٥۰۰م

توره من‌هفتالی زاو لیپاچا ټــول افغانستان او شمالی هند ونيــول هندی پايتخت يی سکله (د پنجاب اوسنی سيا لکو ټ)و. سپاله پتــی کابلشاه .

٥٤۰م:

مهيره‌کوله د توره من زو ی پر ټول ا فغانستان اوشمالی‌هند پاچهی کوله په هندکی دده سخت جنگو نه او به ٥٤۲م کی دده مړينه .

٥٥۰م شاوخوا :

په هندی کتاب بهر يته سمم يته (۱۱ر٦۱) او (۱٦ر۳۸) دوه ره هه ميهيره تاليف کی او ه‌گه نه(افغان) يا دسوی دی . پد مه‌کابلشاه.

٥٦۸م

د هفتليانو دلوی دو لت سقو ط. .دنيز کانو اوپيغوانو اور تبيلانو او کابلشاهانو اقتدار . و که د يــوه کابلشاه .

٥۸۸ـ ٥۸۹ م:

د بهرام چوبين جنگ له‌ترکانــو سره .

٦۰۰م

په افغانستان کی ملوك طوايف:د روزگان ،جغتو ،گومل، کوشانی او هفتلی شاهزادگان. دغزنی لويکان‌ـ کابلشاهان‌ـدزابل‌رتبهيلان‌ـنيزکان‌ـ پيغوان‌ـ سوريان‌ـدباميان شيران ـ دغرستان شاران ـتگينان ـپه‌شمالی افغانستان کی دری ژبه ـپه غربی افغانستان کیپهلوی ژبه ـ په‌شرقی افغانستان کی دد ری شر قی‌لهجه (تخاری) ـ د پهلوی ـيونانی ـسره داناگری ليك دودو نــو روا ج‌ـ د بو دايی‌او زر د شتی عقايد و گډون. په‌غور اوکسی غره‌کی دپښتوځرك .

٦۳۰م:

هيون ـتسنگ چينی گر زندوی له سمر قنده په (۲۰) مارچ‌خلم او په (۲۰) اپريل بلخ او په(۳۰)اپريل با ميان ته راغی او تر د سمبرپوری له اباسين ځخه‌تيرسو . دی د هندله خوا بيرته پر ا فغانستان راغی ا وپه ۲۰جون ٦٤٤ مداوـپوـکين (افغان) سيمه د بنو او غزنی ترمنځ يادوی او دا د نقش رستم تردبرليك ا و بهريته‌سمهيته وروسته د (ا فغان) دريم ذکر دی .

هيون‌ـ تسنگ په هم د غه کال (۸ستمبر٦٤٤م)بد خشان‌ته ورسيد اوپه ۱۲ ستمبر ترپا مير تيــر او يارکند او ختن ته ولاړ .

اسلامی دوره

خلافت

٦٣٩ – ٦٤٢ م ١٨ – ٢٢ ق
احنف د قیس زوی په‌خپله تمیمی دیز گرد په تعاقب دطبسین له لاری خراسان ته راغی او هرات ئی ونیو. د رتبیلانو کهول په زابلستان کی تر ٢٥٨ ق پوری . دلو یکانو کهول په غزنی او گردیز کی تر ٤٠٠ ق .

٦٤٢ م ٢٢ ق :
عبد الله بن عامر دکرمان له خوا د حضرت عمر فاروق په امر پـــر سیستان راغیء او دده اسلامی لښکر تر قندهار او سنده ورسیده.

٦٤٤ م ٢٤ ق :
د اسلامی لښکرو او رتبیلا نـو مقابله په سیستان او هلمند اوزابل کی .

٦٤٥م ٢٥ق شاو خوا :
د عبد الله بن عامر عربی لښکرو کابل کلا بند کړیء دلته کابلشا هانو اقتدار لاره .

٦٤٨ م ٢٨ ق :
عمیر بـن عثمـان د خرا سان حکمران .

٦٤٩ م ٢٩ ق :
عربی سپه سالار مجاشع بن مسعود جنوبی افغا نستان اوگرمسیر ونیوی او ربیع بن زیاد سیستان لاس ته راوړ .

٦٥٠ م٣٠ق:
عبد الله بن قیس دخـرا سـان حکمران سو ،عبدالرحمن بن‌سمر ه دهلمند سیمی ونیوی اوپه زمینداور کی د زون (زور) معبد ونړا وه .

٦٥١ م ٣١ ق :
یزد گرد په مرو کی ما هوی سوری ته پناه راوړه او دیوه ژرنده گری په لاس مړ سو .له دمسره دساسانی کهول پا چهی سوه .او اسلا مـی حکمران احنف بن قیس پرمرو باندی بری وموند .

٦٥٢ م ٣٢ ق
باذان دهــرات او فــو شنج او بادغیس پاچا دعربی حکمران عبدالله بن عامر سره دروغی معاهده وکړه او یو ملیون درهمه ئی ورکړه .
احنف بن‌قیس بلخ او طخارستان او سمنگان او گوز گانان او تالقان ونیول ـ دغسی هم خالد بن عبدالله هرات او باد غیس اوغور او سرخس او ټول خراسان ونیو ، که څه هم هراتی قارن ولاړ سو خوعبدالله بن خازم دی وځابه .

٦٥٣ م ٣٣ ق :
اپرو یز دسیستان د زرنج پـاچا عربوته تسلیم سو اودوی دا سلا م خپر ولو ته دلته ملاوتړ له .
عبد الرحمن بن سمره د حضرت عثمان په فرمان دسیستان والی سو، او داسـلام دتبلیغ له پاره ئی حسن بصری آو نور فقیهان له ځانه سره راوستل ، د زرنج دمسجد آد ینـه محراب ده جوړ کړیء .

د ٦٥٥م٣٥ق شا وخوا
په غور او مرو کی دماهوی‌سوری پاچهی .

٦٥٦م٣٦ق :
ثاغر بن دعور عربی سالار تـــر قیقان (دبلو څو قلات) پوری و لاړ. او عبدالرحمن بن سمره کابل ونیو، او کابلشاه ایل سو .

په غور کی دشنسپ ابـن خرنك امارت .
خلید بن کاس دحضرت علی لـــه خوا دخراسان حکمران سو .

د ٦٦٠م٤٠ق شا وخوا :
سرود کر کوی د دری ژبی‌پخوانی شعر .

٦٦١ـ٧٤٩ م ٤١ـ ١٣٢ق :
دعربی اموی خلافت دوره ـ قیس بن هیثم سلمی دبادغیس له لاری بلخ ته ورسید او دنوبهار معبد ئی وران کی ء . عطاء خشک دبلخ‌پررود دری پلان جوړ کړه .

٦٦٤م ٤٤ق :
عبدالرحمن بن سمره بیا کا بل ونیو ابو رفاعه تمیم بـن اسیــد (صحا بـی) په کابل کـی شهـید سو (؟)
مهلب بن ابی صفره د کا بل او پیښور له خــوا تر بنـه او لا هور (دابا سین تر غاړی) پوری ولاړ، او دملتان له خوائی دبلو څو قندا بیل او قیقان (قلات) ونیول .

له ٦٦٧ څخه تر ٧٢٧ م ٤٧ تـر ١٥٦ق پوری :
په سیستان اوزابلـستان‌اوجنوبی افغانستان کی دعر بو اور تبیلا نـو آخری جنگونه او دټول افغانستان پرسمو سیمو تر ابا سین پو ری د اسلام خپریدنګ .

٦٦٧ م ٤٧ ق:
خلید بن قره یر بو عی د حضرت علی له خوا او بیا خلید بن عبدالله حنفی دخراسان حکمران سو .

٦٧١ م ٥١ق :
ربیع بن زیاد حارثی دخراسا ن حکمران سو .

٦٧٣ م ٥٣ ق:
دعبید الله بن زیاد او دعباد بـن زیاد یر غلونه پر هلمند او قند هارـ دقندهار دجگو تیش خو لیو تقلیـد او هغه (عبادیه) بلل .

٦٧٤ م ٥٥ ق:
عرب لومړی پلاتر در یای آ موتیر سول .

٦٧٦ م ٥٦ ق:
سعید بن عثمان‌بن عفان دخراسان حکمران .

٦٧٧ م ٥٨ ق:
عبدالرحمن بن زیاد بن ابی سفیان دخراسان حکمران .

٦٨٠م٦٨ق:
سلم بن زیاد دخراسان حکمران ؤ او دکابل خلکو سـر واخیست او یزید بن زیاد ئی مړ کړیء نو طلحة الطلحات ورته را و لیږل سو .

٦٨١ـ ٦٨٣ م ٦٢ – ٦٤ ق:
سلم بن زیاد دخراسان حکمران ؤ او عر بو پرما وراء النهر لومړی‌حمله وکړه .

٦٨٣ـ ٦٨٨م٦٤ـ شصت‌نو ق:
عبدالله بن خازم پر خرا سان او عبدالعزیز بن عبدالله پر سیستـان

(c) ketabton.com: The Digital Library

وگمارل سوه ــ رستم بن مهرهر مزد مجوسی متکلم په سیستان کی و .

۶۹۰ــ۶۹۱م ۷۱ــ۷۲ ق :

بگیر بن وشاح پر خراسان حکمران سو .

۶۸۹ــ۷۰۴ م ۷۰ــ۸۵ ق :

موسی بن عبدالله بن خازم په ترمذکی حکمران و .

عبید الله بن ابی بکره د سیستان والی سو او هلته در تبیل او سیستانیانو سره دده لښکرتباه‌سول چه (جیش الفنا) ئی وبلل .

۶۹۱م ۷۲ ق :

وکیع بن عمیره دعبدالملك اموی خلیفه له خوا پر خراسان و گمارل سو ، دنه عبدالله بن خازم پخوانی حکمران ووژه ، او داموبانو اقتدار په خراسان کی ټینگ سو .

۶۹۷ م۷۸ ق:

مهلب بن ابی صفره د حجاج له خوا بلخ ته راغیء .

۶۹۹م ۸۰ق :

جیش الطوا ویس (آراسته‌لښکر) دعبدالرحمن بن محمد سره پر سیستان راغلل او ټول زابل او کابل ئی ونیول ــ شادیبغو په تخار کی. دامام ابو حنیفه نعمان بن ثابت تولد

۷۰۱ م۸۳ ق :

دمهلب بن ابی صفره وفات دمرو په زاغول کی .

۷۰۳م۸۵ ق:

مفضل بن‌ابی صفره دخراسان امیر بادغیس ونیویء . رتبیل‌دزابل پاچا عبدالرحمن عربی یاغی حکمران ونیو او حجاج ته ئی وسپاره .

۷۰۵م۸۶ق تر۷۱۵م ۹۶ ق :

قتیبه بن مسلم دخراسان والی سو او ټول خراسان او ماوراء النهر ئی فتح کړه . په ۸۶ ق کال کی صالح بن عبدالرحمن سیستانی‌کاتب دیوان او دفتر له پهلوی ځخه عربی ته راواړاوه .

۷۰۸م ۹۰ ق:

قتیبه عربی حکمران داشکمشت‌په در شیان کلی کی لومړی مسجد جوړ کیء .

۷۰۹م ۹۱ ق :

قتیبه پر تخارستان حمله وکړه او دنیزك لښکر ئی په تالقان کی مات کړه .

۷۱۱م ۹۳ق :

محمد بن قاسم سند فتح کیء .

۷۱۲م ۹٤ ق :

عربو خوارزم او چغانیان و نیول او شرقی تر کانوسمر قندواخیست.

۷۱۳م ۹۵ق :

دقتیبه لښکر بیو نگ شاش او فرغاای ته . په بخا را کی لومړ ی مسجد جوړ سو . محمد بن قاسم ملتان ونیو .

۷۱۵م ۹٦ق :

په خراسان او ماوراء النهر کی دقتیبه بن مسلم با هلی تر قیادت لاندی ٥٤زره‌تنه عربی لښکر وو چی د (۷) زرو عجمی موا لیو قو ما ندا ن ئی حیا ن خراسانی ؤاو ده خلك پر عربو پاړول .

قتیبه له اموی خلافته یا غی سو او په فرغانه کی دوکیع په وسیله ووژه سو .

۷۱۷ــ۷۲۰م۹۹ــ۱۰۲ق :

په خراسان کی د آل علی (رض) دشیعیانو غور ځنگونه او دحضرت یحیی بن زید راتگ . جراح بن عبدالله حکمی دخراسان حکمران سو .

۷۱۸م ۱۰۰ ق :

ابو مسلم عبدالرحمن دمرودماخان دبنداد هر مز زوی و زیږید ی‌دعلی بن مجاهد کابلی لوی محدث او فقیه ژوند ــ و جویرلویك په غزنه کی ــ هو په بامیان کی .

دآل عباس لومړنی دعوت خراسان ته را ورسیدیء .

۷۲۰ــ۷۲۱م ۱۰۲ــ ۱۰۳ ق:

پر خراسان دسعید بن عبدالله حکمرانی او ددهقا نا نو غورځنگ.

۷۳٤م ۱۰٦ق :

دبلخ په برو قان کی داعرا بو خانه جنگی ــ دخالد بن عبدالله قسری حکمرانی له ۱۰۵ تر ۱۲۰ ق پوری . دضحاك بن مزاحم‌بلخی‌مفسر او محدث وفات . دشیخ سعیدمقبری وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۷۲۵م ۱۰۷ ق :

اسد بن‌عبدالله د خراسان‌حکمران په غور او غر جستان کی دهغه ځای پاچا نمرون مسلمان کیء .اله‌بروقانه بیرته مرکز بلخ‌ته رانقل سو، ا و دا ښار بیا ودان سو . یزید بن‌عریف

دا ښار بیا ودان سو . یزید بن‌عریف

پر سیستان حکمران او معمربن عبدالله دسیستان قا ضی سو .

۷۲٦م۱۰۸ق :

دبلخ دعربی حکمران اسد بن

عبدالله په غندنه لی دبلخیا نو یو دری شعر .

۷۲۷ــ ۷۲۹م ۱۰۹ــ ۱۱۱ ق :

اشرس‌بن‌عبدالله سلمی دخراسان حکمران ؤ، اوراباطو نه جوړ سول ــ بو حریر بن عبدالله لوی محدث او عابد دزرنج قاضی سو .

۷۲۹م ۱۱۱ق :

عبدالله بن ابی برده د زرنج لویه مصلا په در پارس کی جوړه کړه .

۷۳۳م ۱۱۵ق :

په خراسان کی کاختی .

۷۳۵ــ۷۳۸م ۱۱۷ــ۱۲۱ق :

پر خراسان داسد بن عبدالله حکمرانی ، دی په بلخ کی مړ سو.

۷۳۵م ۱۱۷ق :

دابو عبدالله نافع کابلی محدث او فقیه وفات .

۷۳٦ــ۷۹۷م ۱۱۸ــ ۱۸۱ ق :

دلوی محدث او عالم عبدالله بن مبارك مروی دژوند دوره .

۷۳٦م ۱۱۸ ق :

دمر جئه فرقی دمشر حارث بن سریج قیام .

په بلخ کی داسد آباد جوړ و نه دمکحول بن سهراب کابلی فقیه او محدث وفات .

۷۳۸ــ ۸٤۸م ۱۲۱ــ ۱۳۱ق:

پر خراسان دنصر بن سیار حکمرانی .

۷٤۱ م ۱۲٤ ق :

ابو مسلم کوفی ته ولاړ او په مکه کی دامام ابراهیم عباسی مرید سو، او دال عباس دعوت شروع سو .

۷٤۳ م ۱۲۵ ق :

په بلخ کی دلوی مسجد جوړول

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام یحیی دزید زوی دجو ز جا ن د ار غوی په کلی کی دشعبان په میاشت په جنگ کی دنصر بن سیار لښکر ووواژه .

۷۴۵ ــ ۷۴۶ م ۱۲۸ ــ ۱۲۹ ق :

په مرو کی د حارث بـن سر یج بل بغاوت او دده مرگ . جهم بـن صفوان خراسانی دجهمیه مذهبـی ولی مشر چی په دغه غور ځنگ کی شریك ؤ ووواژه سو .

۷۴۶ م ۱۲۹ ق :

عبدالله بن معاویه دابو طالب له کهوله چی په مد این او اصفهـا ن کی را ولا ړ سوی ؤ ، تـرما تـی وروسته خراسا ن ته راغی ، او پـه هرات کی ووژل سو همدلی ښخ دی.

۷۴۷ ــ ۷۵۵ م ۱۳۰ ــ ۱۳۷ ق :

پر خراسان دابو مسلم داقتـدار دوره .

دبلخ دهند وان کلا جوړ و ل د ابو مسلم له خوا .

دمرو په ما جان کی دارا لا مـاره جوړول.

دنشا پور دلوی مسجد بنا ــ

په غورکی دامیر پو لاد بن‌شنسب امارت .

۷۴۸ م ۱۳۷ ق :

ابو اسحاق ابراهیم بن میـمو ن مروزی خراسانی محدث وواژه سو.

۷۴۹ م ۰۶۸ م م ۱۳۲ ــ ۲۰۵ ق :

دعبا سیانو دخـلا فـت دوره او پر افغانستان باندی ددوی نیغ حکم ــ ابو مسلم په کوفه کی دعباسی‌کهول خلافت اعلان کړ ۱۳۲ق .

دابو مسلم سره دغور دامیرپولاد ملگری ۱۳۰ق .

۷۵۰ م ۱۳۳ ق :

~~عبدالرحمن بن مسلم) په نامه سکه~~

ابو مسلم په مروکی د (ابو مسلـم ~~ووهله~~. عبدالرحمن بن مسلم په نامه سکه ووهله

دعطا بن ابی‌مسلم خراسانی‌محدث او مفسر وفات په بیت المقدس کی (ولادت ۵۰ ق) .

۷۵۱م ۱۳۴ق :

مسلمانانو چینی اسیران راوستل او له دوی څخه ئی د کا غـذ جوړول زد ه کـړ ه . تگین شاه خـراسا ن شاه .

۷۵۲م ۱۳۵ق :

مقاتل بن حیان بلخی محـدث او مفسر په گردیز کی وفات او ښـخ سو .

دعطا بن میسره بلـخی محـد ث وفات په بیت المقدس کی .

۷۵۲م ۱۳۶ ق :

ابو مسلم دحج په سفر ولاړ .

۷۵۵ م ۱۳۷ق :

خلیفه منصور دوانیقی ابومسلم وواژه او په خـراسان کی فـیروز سنباد زرد شتی دده په کسات کـی دهرات له اهروانه کلی څخه راولاړ سو ، خو جهور بن مرارعجلی‌دبغداد دخلافت له خوا دده شپیته زره اتباع او دی ووژل .

۷۵۶ــ۷۷۰ م۱۳۹تر ۱۵۴ ق:

جهان پهلوا ن امیر کروړ دامیر پولاد غوری زو ی دشنسب سـوری له کهوله خپله پښتو حماسه (قدیم ترین شعر) ووایه .

۷۵۷م ۱۴۰ق :

په مرو کی دسپین کا لیو خلکـو

بلوا دسعید جولاه په مشری او دابو دا ؤد خالد مړینه .

۷۵۸م۱۴۱ق :

په خراسان کی دراوند یـا نو بلوا دابو مسلم دوژلنگ په کسا ت کی .

۷۵۸ــ۷۵۹م ۱۴۱ــ ۱۴۲ ق:

براز بنده دسپین بیرغ سـره د عباسی کهول څخه سر واخیست ، خو دجنگ پرډگرپه ٦ ربیع الاولـ ۱۴۱ق ووواژه سو .

په سیستان کی دحضین بـــن رقاد ولاړیدنگ .

دبلخ دقاضی متوکل بن حمـران شهادت په بلخ کی .

۷۶۰ــ۱۴۳ق :

دابو مجاهد علی بن مسلم کا بلی مشهور فقیه او عالم او دری قا ضی او دابو حنیفه دشیخ دژوند وخت .

۷۶۱م ۱۴۴ق :

له منصور خلیفه څخه دبست او قندهار خلك یاغی سول او دزهیـر بن محمد ازدی سره ئی‌سخت‌جنگونه وکړه .

ابو عثمان عمر و بن عبید کا بلی محدث او مفتی او شیخ معتزلـه او مفسر وفات سو .

۷۶۷م ۱۵۰ق:

مقاتل بن سلیمان مروزی چـه د قرآن تفسیر ئی په بلخ کی لیکلی ؤ تر دنیای تیر سو ــ

ابو حاتم بلخی او کنکه له هندی څخه کتاب السموم په پهلـو ی را واړاوه .

استاد سیس هروی له باد غیسه

دحریش سیستانی په ملگری راولاړ سو ، عربی لښکرو او یازده تنه د سیس ملگری ووژل ، دی په بغداد کی ووژل سو ، مرجیله ښکلی لور ئی هارون خلیفه و کړه چه دمأمون موروه .

۶۹۹ــ ۷۶۷م
۸۰ــ۱۵۰ ق:

دابو مجاهد علی بن مسلم کا بلی مشهور فقیه او عالم او دری قاضی او دابو حنیفه دشیخ دژوند وخت .

~~۶۹۹ــ۷۶۷م۸۰ــ۱۵۰ ق:~~

عباسی والیانو په نشا پور کـی په‌خپل نامه سکه ووهله .

روسی سودا گرانو دبیز نتین او بغداد او پارس او کرمان او جنوبی افغانستان له لاری دسند او هنداو چین تجارت کاوه .

۷۶۷م ۱۵۰ ق :

ابوالجارو دزیاد بن منذرخراسانی شیعی فقیه او دحضرت امام محمـد باقر دتفسیر راوی وفات سو .

په سیستان کی دمحمد بن شداد لغیری او آذرویه بن مرزبان‌زردشتی ولاړیدنگ ــ

دمعن بن زایده راتگ او تر رخج (ارغنداو) پوری پر مختگ

سیستانیانو په ۱۵۱ق دده نس ور خیری کړ .

۷۶۹م ۱۵۲ق :

په ویهند کی دبدهـ دمعبـد پـر ځای مسجد جوړ سو .

۷۷۴م ۱۵۸ق :

دمقاتل بن سلیمان بلخی محدث وفات په آبادان کی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

٧٧٥م ١٥٩ق :
په سیستان کی دخارجی نـوح ولاړیدنه او دحمزه بن مالك په لاس محو کیدل .
امام حسین بن واقد دمرو قاضی او ابو غانم یونس مروزی قاضـی مړه سول .

٧٧٦م١٦٠ق:
یوسف البرم خارجی په میمنـه مرغاب او پو شنج کی راولاړ سـو عربی حکمران یزید بن مزیـد د ی ونیوی ، او په بغـداد کـی ووا ژه سو .
خاقان لویك په گردیز کی ـ
امیر ناصر بن امیر کرور سوری په غور کی .

٧٧٧م ١٦١ ق :
دهاشم بن حکیم (مقنع) ولاړیدنه (دمرود کازه له کلی ښخه) په هرات او بادغیس او مرو کی دده د سپین کالیو انقلا بیانو ښوربښتونه ، چی دیرش زره تنه ئی په ماوراء النهر کی ووژل سوه (١٦٣ق ٧٧٩م) .
٧٧٨م ١٦٢ق :
ابراهیم بن ادهم بلخی مشهـور صوفی او زاهد دروم په سوفنن کی مړ سو .

٧٧٩م ١٦٣ ق :
دامام ابراهیم بن تهمان با شانی لوی هروی محدث په مکه کی وفات.
دابو معاذ بکیر نشاپوری قا ضی او مفسر وفات .
دشیخ ابوبکر یعقوب قاری وفات او ښخیدل په بلخ کی .

٧٨٠م ١٦٤ق :
دغزنی په درب با میان کی دلویکانو دبت خانی پر ځای مسـجد افلـح جوړ سو .
٧٨٠ـ٧٨٣م١٦٤ـ١٦٧ق :
دمسیب بن زهیر حکمـرانی او د مسیبی سکی رواج ـ
بشار بن برد تخاری مشهورشعوبی شاعر (تولد ئی ٩٥ق) دالمهدی خلیفه په حکم تروهلو لاندی مړسو ١٦٧ق .

دآمو په بیابان کی دفضل آبـاد جوړول ١٦٧ق .
المهدی خلیفه خپل استا ځی کابل شاه خنجـل (خنگل) ته واستـاوه (١٦٤ق) .
٧٨٢م ١٦٦ق :
دفضل بن سلیمان په حکم دهرات مځکی مساحت سوی .
دهرات دحله فروشانو بازار یزید بن جریر بجلی جوړ کیء .
٧٨٣م ١٦٧ ق :
دمحمد بن میمون مروزی محد ث او عالم وفات .
٧٨٥م ١٦٩ق :
تمیم بن سعید دسیستان حکمران بر بست او رخج تر ار غنداوه حمله وکړه اودرتبیل ورور ئی ونیو .
دنصر صیقل بن عبدالکریم بلخی لوی فقیه وفات .
٧٨٦م١٧٠ق شا وخوا :
امیـر بنجـی نهـا ران قسیـم امیر المؤ منین په غور کـی امیـر او شیش بن بهرام د غورسپه سالار سو .

٧٨٧م ١٧١ق :
جعفر بن محمـد پـر خـرا سان حکمران سو او دده زوی عباس کابل ونیو او دشاه بهار معبد ئی ورا ن کیء .
دبلخ دقاضی عمر بن میمون رماح وفات په بلخ کی .

٧٨٩م١٧٣ق :
عباس بن جعفر دخراسان حکمران سو ، او دسیستان او هلمند خلك د حضین په مشری و ښوریدل .
دابو عصمه نوح بن یزید مرو ی قاضی دحنفی فقه دجامع وفات .
٧٩٠م١٧٤ق :
خالد غطریف دخراسان حکمران د (غطریفی) در هم سکه ووهله .
دشقیق بن ابراهیم بلخی زا هد شهادت په واشگر دکی .

٧٩٢م ١٧٦ق :
داؤد بن بشر سیستانی دسیستان والی سو . ده دحضین سیستانـی ښوربښت پـه سیستان کـی آرام کیء ـ
حسن شیر بامیان ـ
٧٩٣ـ٧٩٥م١٧٧ـ١٧٩ ق :
برمکی فضل دبلخی یحیی زوی د خراسان حکمران سو او نیم ملیو ن د (خراسان لښکر) ئی ودراوه .
دبخارانوی مسجد ئی جوړ کیء بامیان ئی ونیوی او دسرخ بت او شابهار معبدونه ئی وران کړل .
حسن ئی دخپلو نیکو نو په لقب (شیر بامیان) هلته مقرر کیء .
٧٩٤م ١٧٨ ق :
فضل دیحیی برمکی زوی دنوبهار یوه ښنه ونړوله او پرځای ئی دبلخ مسجد جوړ کیء .
٧٩٦م ١٨٠ق :
علی بن عیسی ماهان د خراسان والی ؤ ـ
دابو عا صم محمد بن فضل فقیه او محدث وفات .

٧٩٧م ١٨١ق :
دعبدالله بن مبارك مروزی امـام او محدث وفات .
٧٩٨ـ٨٢٨م ١٨٢ـ٢١٣ ق :
امیر حمزه بن عبدالله سیستانی په خراسان کی د خار جیا نو پـــه مرسته پور ته سو . هارون الرشید دده مقابلی ته خراسان ته راغـــی حمزه له نشاپوره تر سند پـو ری سیمی ونیولـی او په ٢١٣ق ووژل سو .
٧٩٨م١٨٢ ق :
دو سیم بن جمیل بلخی شیخ او محدث وفات او ښخیدل په بلخ کی.
٨٠٢م١٨٧ق :
دفضیل بن عیاض مروی دخراسان دلوی صوفی په کوفه کی وفات .
دجعفر بن یحیی بر مکی لوی وزیر وژل په بغداد کی (تولدئی ١٥٠ق).
٨٥٠م ١٩٠ق :

عایذ بن حبیب هروی محدث او د امام احمد شیخ وفات سو .
دیحیی بن خالد بر مکی بلخی د بغداد دوزیر و فات (ولادت ١٢٠ق)
٨٠٦م١٩١ق :
هر ثمه بن اعین دخراسان والی سو . فضل بن موسی مروی محدث وفات سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۱۸م۱۹۳ق :
عباس بن جعفر دخراسان وا لـی سو ، هارون الرشید در بیـع الاول په میاشت په طوس کی مړ او ښخ سو .

په همدغه کال دمامون په ستا ینه کیعباس‌مروزی دری قصیده‌وویله(؟) او ابوسهل نصیر مروزی عالم وفات سو .
علی بن عیسی بن ما ها ن د بلخ علیا باد جوړ کیء .
فضل بن یحیی بر مکی په حبس کی مړ سو .

۸۰۹ـ۸۱۸م ۱۹٤ـ۲۰۳ ق :
مامون خلیفه په خراسان کی و ـ دابو حفص عمر بن هارو ن بلخـی عا لم او شقیق بن ابراهیم بلخـــی زاهد او فقیه دوفات کال۱۹٤ق .

۸۱۱م۱۹٦ق :
دما مون او امیـن په جنگ کی د طاهر پو شنگی لښکـر کشی او د بغداد نیول .

داامام بخاری محمد بن اسما عیـل زیږیدنه .
دعمر بن هارون بلخی محدث او مفتی وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۸۱۲م۱۹۷ق :
سامان خداة بلخی چه زر دشتی و ، دمامون الرشید پر لا س مسلمان سو . اسد دده زوی دمامون په دربار کی و .

۸۱٤م۱۹۹ق:
په بست کی دخاش حر ب بـن عبیده ولاړ سو .
دخراسان دلوی قاضی ابو مطیـع حکم بن عبدالله بلخی دفقه الاکبر دراوی او دحفص بن عبدالرحمن‌بلخی دنشاپور دقاضی وفات .
کابلشاه دخپل دربار یو عا لم او منجم ذوبان حکیم دمامون الر شیـد دربار خراسان ته واستاوه .
دابو معاذ خالد بن سلیمان امام وفات او ښخیدل په بلخ کی .

(۵)

خپلواك خراسان

۲۰۰ ق

له ۷۱۸ ـ۸۱۵ م۱۰۰ تر ۲۰۰ ق پورې :
په خرا سان کی د عربی اشرافیت پر خلاف د شعو بیه وو پیدا کېدل .
دعربی ژبی رواج .
په سیستان اوخراسان کی داموی او عباسی خلافت پر خلاف دخوارجو خپریدنه ـ
په دری ژبه د عربی لغاتو ننوتل. دخراسان په ښارو کی دمعـتز لـه وو خپر یدنه .
دلته ابو مسلمیه فرقه پیدا سوه، چی ابو مسلم ئی دالو هیت درجې ته رساوه .

۸۱۵ ـ ۹۰۰ م ۲۰۰ ـ ۲۸۷ ق :
دحدیث دصحاحو تألیف‌دخراسان دپو هانو له خوا او ددی علم تشکیل او په خراسان کی دعلم حدیث او حنفی فقه رواج .

۸۱۵ م ۲۰۰ ق حدود .
چغان خدات د آمو پر شمالی غاړو حکمران و .
دموسی بن سلیمان جوز جانـی حنفی فقیه دالسیرالصغیر دمؤ لـف وفات .
محمد بن خاقان دگر دیز کوشانی شهزاده .
لکتور مان کابلشاه .
امیر بنجی نهاران په غور کی .
حمزه شـاری امیـر المومنین د سیستان خارجی قائد دگردیز کـلا جوړه کړه ـ
دکرا میانو دمذهبی فرقې پیـدا کېدنه ـ
دخرا سانی اوعربی فرهنگ سره گډ یدنه‌اودیوه (خراسانی اسلا می) کلتور پیدا کیدنه‌ـ
دحنظله باد غیسی ددری شاعری دوره ـدابوسلیمان موسی جوزجانی عالم وفات .

۸۱٦ م ۲ ـ ۲۰۱ ق :
په خراسان کی‌وچ کالی او کاختی .
دقاسم بن زریق بلخی فقیه وفا ت اوښخیدل په‌بلخ کی.
په ټول افغا نستان کی دبریـد (پست)لاری او پړاوونه جوړید ل
په خرا سان کی دعیا رانو دډلو جوړښت چی جوانمردان اوفتیانئی هم بلل .

۸۱۷ م ۲۰۲ ق :
فضل بن سهل خرا سانی وزیر دمرو په یوه حمام کـــی وواژه سو (ولادت ئې په سر خس کی ۱٥٤ق).
خواجه قطب الدین محمد رخبند د هرات په ښار کی وفات او ښخ‌سو.

۸۱۸ م ۲۰۳ ق :
د نضر بن شمیل مروی دنحود امام او محدث وفات .
دامام علی رضا (رض) وفات ا و ښخیدنه په‌طوســ کـــی (دوشنبــه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوال ۷)ولادت ئی په مد ینـــه کی
۱۵۳ ق :
امام علي رضا په هرات کی سکه
ووهله (دمشهد موزیم) .

۸۱۹ ـ ۸۲۱ م ۲۰۴ ـ ۲۰۶ ق :
دغسان بن عباس حکمرانی دآمو
پر سیمو او دنوح بن اسد سا مانی
روزنه په سمر قند کی اوپه خراسان
کی دایله جاری لنبکرو بلوا پــــه
۲۰۶ ق .

۸۲۰ م ۲۰۵ ق :
دخلف بن ایوب عـامری بلخـی
محدث اوفقیـه وفـات اوښخپد نـه
په بلخ کی .

۸۲۱ م ۲۰۶ ق :
داؤد بن بانیجور تخاری **دبصری**
عامل و .

۸۳۱ ـ ۸۲۲ م ۲۰۵ ـ ۲۰۷ ق :
طاهر د حسین پو شنګی زوی په
خراسان کی مستقل دولت جوړ کړ
او په جمعــه ۲۴ دجـما دی الا خری
۲۰۷ ق ئی خپل استقلال اعلان کړ
او مړ سو .

۸۲۱ م ۲۰۶ ق :
داسحاق بن بشر بن محمد بلخی
بخاری مورخ دکتاب الفتوح **دمؤ لف**
وفات په بخارا کی . ولادت ئي په
بلخ کی .

۸۲۲ ـ ۸۲۸ م ۲۰۷ ـ ۲۱۳ ق :
طلحه د طاهر زوی په خرا سان
کی پاچا و .

۸۲۶ م ۲۱۱ ق :
دابو بکـر ابرا هیم بــن رستـم
مروزی حنفی فقیه وفات .
دابو معاذ فضل بن خالد مروزی
نحوی وفات .

۸۲۷ م ۲۱۲ ق
د محمد بن یوسف فریابی محدث
او عالم وفات .
(تولد ئی ۷۲۷ م ۱۲۰ ق) :

۸۲۸ ـ ۸۴۴ م ۲۱۳ ـ ۲۳۰ ق :
له طا هریانو څخه د دریم پاچا
عبد الله بن طاهر پاچهی .
ده په ۲۱۳ **قزرد شتی کتا بــو نه**
وسو ځل .

۸۲۹ م ۲۱۴ ق :
دشداد بن حکیم بلخی قاضی او
حنفی فقیه وفات اوښخپدل په بلخ
کی .

۸۳۰ م ۲۱۵ ق
د مکی بن ابراهیم بلخی محدث
او عصام بن یوسف بلخی فقیه ا و
محدث ، او یحیی بن نصر مروی
محدث وفات .

۸۳۵ م ۲۲۱ ق حدود :
داحمد بن عبد الله حبش مروزی
لوی منجم د ژوندانه عصر او پر زیج
شهر یار باندی دده څیړنی .
د محمود وراق د دری قدیم شاعر
او سعید اخفش اوسطبلخی دسیبویه
د شا ګرد وفات .

۸۳۷ م ۲۲۲ ق :
د ابو عبد الله حسین بن محمد بن
خسرو بلخی فقیه د مسند ابو حنیفه
دراوی وفات .

۸۳۷ م ۲۲۳ ق :
دابو عبید قاسم بن سلام هروی
لوی محدث او فقیه او **مؤلف وفات**
په مکه کی (ولادت ئي په هرات کی
۱۵۷ ق) .

۸۳۹ م ۲۲۵ ق :
دفر غاني سخته ریږ دله (زلزله) .

۸۴۰ م ۲۲۶ ق حدود :
عمران بن موسی بن یحیی بر مکـی
دسند امیر ؤ، دده پلار **موسی هـم**
دسند امیرؤ چیپــه ۲۲۱ ق مړ سو
او دی ئي پر ځای کښینو ست .
دلیث بن مساور د بلخ دقاضی او
فقیه وفات او په بلخ کی ښخیدنګ

۸۴۱ م ۲۲۷ ق :
د سعید بن‌منصور جوزجانی بلخی
محدث او مفسر وفات په مکه کی
(رمضان)
د بشر حافی بن حارث مـروی
صوفی او محدث وفات په بغداد کی.
افشین د شمالی شرقی خراسان
یو مشر ، دعباسی د ربـار سپـه
سالار ووژل سو .

۸۴۴ م ۲۳۰ ق :
دابو الینبغی عباس بن طر خان
دری بیتونه دسمر قند په مرثیه کی.
دزکریا بن یحیی بلخی دالا یمان
دمؤ لف‌او محدث وفات .

۸۴۴ـ۸۶۲م ۲۳۰ـ ۲۴۸ ق :
دو هـم طاهر د عبـد الله زوی
طاهری خلرم پاچا و.

۸۴۶ م ۲۳۲ ق :
داؤد بن **الیاس دبا نیجور کهول**
د شمالی هندو کش‌پاچا سکه‌ووهله.
ابوالو لید احمد بن ابی رجا عبدالله
هروی لوی محدث په هرات کی وفات
او ښخ سو .

۸۴۷ م ۲۳۳ ق :
دیحیی بن معین سرخسی مشهور
محدث او رجالی پوهاند وفات (دده
تولد ۷۷۴ م ۱۵۸ ق) .
دابو علی‌حسین بن‌ولید نشاپوری
(کمیل) لوی محدث وفات ۲۳۳ ق .

۸۴۷ ـ ۸۷۲ م ۲۳۳ ـ ۲۵۹ ق :
داؤدبن الیاس دآل بـا نیـــجو ر
څخه د بلخ او تخار او هندو کش د
سیمو پاچا .

۸۴۹ م ۲۳۵ ق :
دسریج بن یونس مروزی محدث
او مفسر او فقیه وفات .

۸۵۱ م ۲۳۷ ق :
دحاتم اصم بن عنوان بلخی مشهور
صوفی وفات په واشګرد کی .

۸۵۲ م ۲۳۸ ق :
داسحاق‌بن ابراهیم (ابن راهویه)
لوی مروی محدث او فقیه وفات .

۸۵۵ م ۲۴۰ ق :
د محمد بن عمر وراق تر مذ ی
بلخی صوفی د ژوند وخت .
د امام قتیبه بن سعید بغلانی لوی
محدث وفات او ښخپدل په بغلا ن
کی (ولادت ۱۴۸ ق په بلخ کی) .
د ابو حامد احمد بن خضرو پــه
بلخی صوفی وفات په بلخ کی .

۸۵۵ م ۲۴۱ ق :
دلوی مروی عالم او **دمـنـد هــب**
خاوند امام احمد بن حنبل وفات .
(تولد ۷۸۰ م۱۶۴ ق)
د ابو قدامه عبید الله بن سعید
سر خسی محدث وفات .

۸۵۶ م ۲۴۲ ق :
الیاس د سامانی اسد زوی پــه
هرات کی مړ سو .
دمحمد بن اسلم **طوسی مفسر** او
محدث **دالا یمان والا عمال دمؤلـف**
وفات .

۸۵۷ م ۲۴۳ ق :
د هاشم بــن بـانیجور تخاری د
وخش د حکمران وفات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۷۷ ـ ۸۵۹ م ۱۶۰ ـ ۲۴۴ ق :

داحمد بن منيع بن عبد الر حمن بغوی مرو رو دی محدث د ژ ونـــد دوره .

د محمد بـــن ابان بلخـــی محدث وفات په بلخ کی ۲۴۴ ق .

د قاضی ابو مطيع بلخی وفات په بلخ کی .

د محمد بن مالك بلخی فقيه وفات او ښخېدل په بلخ کی .

۸۶۱ ـ ۸۷۸ م ۲۴۷ ـ ۲۶۵ ق:

د يعقوب ليث صفاری پاچهی پر افغا نستان او ايران باندی .

د احمد بن يعقوب‌بلخی عالم وفات او ښخېدل په بلخ کی ۲۴۷ ق .

۸۶۱ م ۲۴۷ ق :

په ۲۵ محرم يعقوب ليث صفاری په زرنج کی پاچا سو .

۸۶۲ ـ ۸۷۲ م ۲۴۸ ـ ۲۵۹ ق :

محمد ددوهم طاهر زوی دخراسان پادشاهؤ ـ

هوی ـ چا وکور يائـــی راهب باميان ته راغیء ۸۷۲ م .

۸۶۴ ـ ۹۹۰ م ۲۵۰ ـ ۳۸۰ ق:

په چغا نيان او تخار او د آمو په سيمو کی دآل محتاج د اقتداردوره.

۸۶۴ ـ ۱۰۱۹ م۲۵۰ ـ ۴۱۰ق:

په جوز جان کی دفريغون کهول پاچهی ،د دوی اقتدار تر غـــور او هلمنده پوری و .

۸۶۴ م ۲۵۰ ق حدود :

دبسام کـورد خارجی او د محمد بن مخلد قديم دری شعرو نه پــــه سيستان کی .

احمد دچغان خدات لـــه کهو لـــه په چغا نيان کی حکمران و .

دبيټ نيکه (شيخ بيټنی) دپښتو مناجات دوره (يو قديم شعر) .

دکلر کا بلشاه ژوند .

له خرا سانه تر اباسين پوری له آمو څخه بيا تر بحيرهٔ عرب پوری دبغداد د خلافت ټول مالی عايدات ۴۵ مليو نه درهمه‌وو ، چی‌ټول‌نزدې و ۲۲۵ مليونو افغا نيو ته کيږی .

دابو حاتم سهل بن‌محمد سيستانی دعربی ژبی دعالم وفات (۲۴۸ ق؟)

دآل شاکر خرا سانی منجمانو او مهند سانو د ژوند دوره .

د آل اما جور مشهور وهراتـــی منجمانو او دزيج د مصنفانو د ژوند دوره .

دخالد مروزی دکهول دمهند سانو او منجمانو اورصديانو دژوند دوره.

۸۶۵م ۲۵۱ ق:

يعقوب ليث صفاری په سيستان کی عمار خارجی وځا به .

ايوب بن حسن نشاپوری فقيـــه وفات سو .

د محمد بن از هر خراسانی فقيه د الا ختيارات دمولف وفات .

محمد بن طاهر پوشنگی د کابل پيلان او خوشبو يه شيان دمستعين خليفه دربار بغداد ته واستول .

۸۶۴ ـ ۹۱۲ م ۲۵۰ ـ ۳۰۰ ق : حدود

په کوه سليمان (کسې غره) کی د کيس عبدالرشيددرېزامن (غرغښت‌ـ بيټنی ـ سړه بن)

۸۶۵ م ۲۵۱ حدود

کوشان گومل بغپور شاه بوسر

(دخاقان له کهوله) په پختيا کی .

۸۶۶ م ۲۵۲ ق :

يعقوب ليث صفاری پاچا ته صا لح بن‌حجر درتبيل تربور دار غـــندا و په کوهژ (کوهك)کی ياغی ســـو ، يعقوب دی په ۲۵۳ ق وواژه. .

د زياد بن ايوب طوسی محدث او گرزند وی وفات (ولادت ۱۶۶ ق)

۹۶۷ م ۲۵۳ ق حدود :

امير سوری په غور کی .

يعقـوب ليث صفـــا ری رخج ـ والشتان ـ بست ـ هرات ونيول .

۸۶۹ م ۲۵۵ ق :

د شمر بن حمدو يه هروی دعربی ژبی عالم او د کتاب الجيم دخاوند وفات .

د محمد بـــن کـــرام سيستانی د کـــراميانو دمـــذهب مؤسس پـــــه بيت المقدس کی او دمحمد بن علی حکيم تر مذی په ترمذ کی وفات .

دابـــو حـــاتـــم سهل بن محمـــد سجستانی عالم وفات (ولادت ئـــی ۱۷۲ ق)

۳۱ آگست ـ ۸۷۰ م ۳۰ رمضان ـ ۲۵۶ ق :

امام محمد بن اسما عيل بخاری دصحيح بخاری خاوند دسمر قند په خرتنگ کی وفات او هم ئـــی هورې ښخ کیء .

۸۶۹ م ۲۵۶ ق :

يعقوب ليث پر فيروز بـــن کنك کابلشاه باندی بری ومومند .

۸۷۰ م ۲۵۷ ق :

يعقوب ليث صفاری کـــا بـــل ونيو او دکابل بتان ئی دبغداد د المعتمد خليفه در بار ته واستول .

د ابو داؤد سليمان بـــــن اسحاق سجستانی صاحب السنن وفات په بصره کی .

۸۷۱ م۲۵۸ ق :

ابو منصور افلح دمحمد بن خاقان لويکی زوی په‌گرديز کی‌يعقوب ليث ته غاړه کښيښو ه،لس زره درهمه ججه ئی دکاله ومنله .

يعقوب ليث له داؤد بـــــن اليا س بانيجوری څخه بلخ ونيو .

۸۷۲ ـ ۸۹۵ م ۲۵۹ ـ ۲۸۲ ق :

دريم‌طاهر دمحمدزوی دطاهريانو آخرنی پاچا په نشا پور کی .

۸۷۳ م ۲۵۹ ق :

يعقوب ليث صفاری پر محمد بن طاهر پوشنگی بری وموند او هغه‌ئی زندانی کیء .

د ابراهيم بن يعقوب جوز جانی لوی محدث وفات .

۸۷۳ ـ ۸۷۸ م ۲۶۰ ـ ۲۶۵ ق :

ابو داؤد محمد بن‌ا حمد بن بانيجور د بلخ او تخار او جوز جان او ترمذ پاچا و ، په ۲۶۰ ق ئی سکه وهلی ده .

۸۷۳ م ۲۶۰ ق شا وخوا :

يعقوب ليث صفاری په پنجهير کی سکه ووهله .

۸۷۳ م ۲۶۰ ق شاوخوا :

محمد بن وصيف سگزی د يعقوب ليث د دربار سر منشی په دری ژبه يوه قصيده د پاچا په ستاينه کی وويله .

۸۷۳ م۲۶۰ ق:

دابو محمد فضل بـــن شـــا ذان نشا پوری شيعی عالم کلام او دامام رضا دشاگرد اولوی مؤلف وفا ت .

۷۸٤ ـ۸۹۲م ۲۶۱ ـ ۲۷۹ ق:
نصر داحمد سامانی بلخی زوی د شمالی افغا نستان او ماوراء النهر سامانی اول پاچا و .

۸۷۵ م ۲۶۱ ق :
دامام مسلم بـن حجاج قشیری نشاپوری دصحیح مسلم خاوند وفات دنشا پور په نـصر آبـاد کـی (۲۵ رجب)
دبایزید طیفور بن عیسی بسطامی مشهور خرا سانی صوفی وفات پـه بسطام کی .
په نشا پـور کی د احمد بـن عبدالله خجستانی رانولاړیدل.
د محمد بن فضیل بلخی عابـد وفات او تدفین په بلخ کی (ولادت ۱۷۱ ق)

۸۷۸ ـ۹۰۰ م ۲۶۵ ـ۲۸۷ ق :
د عمر ولیث صفاری دپاچهی دوره

۸۷۸ م ۲۶۵ ق :
یعقوب لیث صفاری په دو شنبه ۱٤ شوال په جند یسا بور کی په قولنج مړ سو .
خواجه علی بن موفق لوی شیخ او صوفی په هرات کی وفات او ښخ سو .

۸۷۹ م ۲۶۶ ق :
احمد بن عبد الله خجستانی په خرا سان کی ښورښت وکیء خـو عمرو لیث دی په ۲۶۷ ق مات کیء.
احمد بن عبد الله خجستانی د خرا سان امیر ، دبیهق دسبزوار مسجد او منبر جوړ کی .

۸۸۰ م ۲۶۷ ق :
د ابو بکر نصر بن یحیی شاذان بلخی محدث او فقیه وفات .

۸۸۱ م ۲۶۸ ق :
د امام ابو الحسن احمد بن سیار مروزی محدث او شافعی فقیه وفات.
د احمد بن عبد الله خجستا نی وژل .
دنصیر بن یحیی بلخی فقیه او عالم زاهد وفات او ښخېدل د بلـخ په نو بهار کی .

۸۸۲ م ۲۶۹ ق:
په نشاپور کی د رافع دهر ثمه دزوی اقتدار .

۸۸۳ ـ ۲۷۰ ق حدود :
محتاج د احمد زوی دچغان لـه پښتنه په چغا نیان کی دآل محتاج موسسس سو .
د محمد بن فروخ بلخی زا هـد وفات او ښخېدل په بلخ کی .

۸۸٤ م ۲۷۱ ق :
د حمدون قصار نشا پوری دملا متیانو دشیخ وفات په نشاپور کی .

۸۸۵ ـ ۹۰۵ م ۲۷۲ ـ ۲۹۳ ق :
بیګ بن عباس بن بانیجور تخاری دختل حکمران ؤ .
حارث بانیجوری تخاری پـه ختل کی سکه ووهله .

۸۸٦ م ۲۷۲ ق :
دابو معشر جعفر بن محمد بلخی منجم وفات په واسط کی.
د بغداد د خلیفه فرمان دعمرولیث پر خلاف .

۲۲ فروری ۸۸۹ م ۱٦ شوال ۲۷۵ ق :
دامام ابو داؤد سلیمان بن جارود سجستانی د صحیح سنن دخاوند وفات په بصره کی .

۸۹۰ م ۲۷۸ ق :

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سید ابو عبد الله محمد مختار بن احمد هروی وفات او ښخېدل په هرات کی .

۸۹۲ ـ ۹٤۸ م ۲۷۹ ـ ۳۳۷ ق :
د امیر احمد بن فریغون امارت په جوز جان او بلخ کی .

۸۹۲ ـ ۹۰۷ م ۲۷۹ ـ ۲۹۵ ق :
اسمعیل بن احمد سامانی دوهم پادشاه .

۸۹۲ م ۲۷۹ ق :
دعمرو لیث سلطنت پر خرا سان ومنل سو .
د محمد بن سلمه بلخی عابدوفات

۸۹۲ ـ ۹۰۰ م ۲۷۹ ـ ۲۸۸ ق :
دابو جعفر احمد بن محمد بن احمد بن بانیجور دحکمرانی دوره ، ده په ۲۸۸ ق په اندراب کی سکه ووهله .

۸۹۳م ۲۷۹ـ ۲۸۰ ق :
د ابوبکر احمد نسایی خراسانی محدث دالتا ریخ الکبیر خاوند وفات.
داحمد بـن طاهـر ابن طیفـور خراسانی مرو رودی مورخ دتاریـخ بغداد دمؤلف وفات .(تولد ئـی ـ ۲۰٤ ق)

۱ نومبر ۸۹۲م دوشنبه ۱۲ درجب ۲۷۹ ق
د امام ابو عیسی محمد بن عیسی تر مذی دجامع صحیح خاوند وفات په ترمذ کی .

۸۹۳ م ۲۸۰ ق :
دافلح بن محمد دګریز دلو یـک او سامند کابلشاه د ژوند وخت .
دعلی بن عبد الله بن هیصم هروی عالم او ادیب وفات .
دعثمان بن سعید د ارمی سیستانی او هروی لوی محدث وفات په هرات کـی (ولادت ئی ۲۰۰ ق)
دمحمد بن اسماعیل سلمی ترمذی محدث وفات.
د محمد بن عمر بلخی شافعی د العالم والمتعلم دمؤلف وفات(مشهور په وراق) .
اسماعیل سامانی د خلافت لـه در باره دما وراء النهر او بلخ په امارت ومنل سو .

۸۹۵ م ۲۸۲ ق :
دطاهر یانو سلطنت چی له ۲۰۵ق څخه شروع سوی و ، پر دریم طاهر باندی په نشا پور کی ختم سو .

۸۹٦ م ۲۸۳ ق :
عمرو لیث دبست ـ داورد سیمی یوبت دبغداد خلیفه المعتضد تـه وا ستاوه .

۸۹۸ م ۲۸۵ ق :
د محمد بن اسحاق بـن سعیـد سعدی هروی شافعی محدث او فقیه دکتاب الضیاع دمؤلف وفات .

۸۹۹ م ۲۸٦ ق :
ابو العباس احمد بن محمد سرخسی لوی خراسانی فیلسوف او ریاضی پوهاند دیعقوب کندی شاګرد وواژه سو .
(په ابن الطیب مشهور و)
دعلی بن عبد العزیز بن مرزبان بغوی محدث دالمسند الکبیر دمولف وفات .

۹۰۰ م ۲۸۷ ق :
عمر ولیث صفاری د۷۰ زروسپرو سره په بلخ کی داسماعیل سامانی سره وجنګیدیء خو ونیول سو او بغداد ته واستول سو ، چی هلته ئی مړ کیء .

دابو سعید یحیی بن منصور زاهد
دهرات دجامع امام وفات (شعبان) .
ابو عمران سیمجور دواتي (دسا
مانیانو سر منشي) دخرا سا نـی
سیمجور یانو دکهول موسس او د
ری حکمران و په ۳۱٤ ق .
ابو الفضل بلعمي دامیر اسما عیل
ساماني وزیر سو .

۹۰۱ م ۲۸۹ ق :

عمرو لیث صفاري پاچا په بغداد
کی وواژه سو .
اسماعیل ساماني پاچا دخراسان
په امارت هم ومانه سو .
دحسین بن‌محمدبن زیاد نشاپوری
محدث وفات .

۹۰۱ ـ ۹۰۸ م ۲۸۹ ـ ۲۹٦ ق :

طاهر بـن محمد بن عمر ولیث د
سیستان پاچا و .

۹۰۱ ـ ۱۱۱۱ م ۲۸۹ ـ ۵۵۰ ق:

دغرستان (غرجستان) دشا رانو
کهول د حکمرانی دوره .

۹۰۲ م ۲۹۰ ق :

د هرات داامام زاهـد او محـدث
ابو سعید مهین وفات او ښخېدل په
هرات کی .
مسعودی مروزی د دری لرغوني
شاعر د شاهنامې نظـم کوونکی د
ژوند وخت .
دمنصور بن اسحاق سجستاني
فقیه او اصو لی وفات .

۹۰۳ م ۲۹۱ ق :

کملو کابلشاه و .
د محمد بن ابراهیم پوشنگی فقیه
او محدث وفات پـه نشا پـور کی
(ولادت ۲۰٤ ق):

۹۰۵ م ۲۹۲ق

داحمدبن علی بن‌سعید مروزی
ددمشق دقاضی وفا ت (ولادت
۲۰۲ق) دمحمد بن احمد هروی فقیه
اومحدث وفات .

۹۰٦م ـ ۲۹٤ ق

دمحمدبن نصر مروزی فقـیه ا و
محدث‌وفات په‌سمر قندکی .
(ولادت‌ئی ۲۰۲ ق)
دعبدالله بن‌محمد بن علی ... بـن
زبیر بلخی محدث اومؤرخ و ژ ل په
بغداد کی.

۹۰٦م ۲۹۳ ق

دعبدالله بن‌محمد عیسی مروزی
محدث اودشافعي مذهب خپروونکی
اولوی مفتی وفات په‌مـروکـی ـ
(ولادت ئی ۲۲۰ ق).

۹۰۷ـ ۹۱۳ م ۲۹۵ـ ۳۰۱ ق :

د احمد د اسمعیل زوی سا مانی
دریم پاچا سلطنت ـ
دامام ابو بکر محمد بن اسماعیل
مهران نشا پوری لوی محدث وفات.

۹۰۸ ـ۹۱۰ م۲۹٦ـ ۲۹۸ ق :

لیث بن علی‌بن عمر ولیث (شیر
لباده) دسیستان پاد شاه و .

۹۰۹ م ۲۹۷ ق :

ابو محمد هاشم سروانی د پښتو
قدیم شاعر په بست کی مـر سو
(ولادت ئې په سروان کی ۲۲۳ ق) .
لیث بن علی د سیستان امیر د
سامانی قائد حسین بن‌علی‌مر ورودی
په امر ووژل سو او پر ځای‌ئی معدل
بن علی کښېنوست خو دی هم په
۲۹۸ ق هرات ته نفی سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

فضل دسهل‌زوی (ذوالر یاستین)
دکابل شاه ، تخت او تاج په مروکی
مأمون خلیفه ته را وړل او هغه تاج
په کعبه کی وځړول سو .
مهراب د دومی کوشانی کهو له
کابلشاه و .

۹۱۰ ـ ۹۹۸ م ۲۹۸ ـ ۳۸۸ ق :

پـه خـرا سـان کی د دواتـی
سیمجوری کهول اقتدار .
د احمد بن مسروق طوسی صوفی
وفات په بغداد کی (ولادت ۲۱٤ ق)
د زکریا بن یحیی نشا پــو ری
(بزاز) فقیه او محدث وفات .
دمحمد بن علی بـن طرخان بـلخی
محدث وفات (ولادت ۲۲۱ ق) .

۹۱۱ م ۲۹۹ ق :

ابو علی معدل بن علی بن لیث د
سیستان صفاری پنځم پاچا په‌هرات
کی نفی البلد و .

۹۱۲ م ۳۰۰ ق :

د ابو علی حسین بن احمد سلامی
بیهقی دکتاب ولاة خراسان اونورو
کتابو دمؤلف وفات .
د ابو العباس حنوذ مروزی ددری
قدیم شاعر د ژوند عصر .
ابو سعد مظفر د محتاج زوی او
ابوبکر محمد بن مظفر په ساما نـی
در بار کی چغانی امیران وو .
ابو حفص حکیم بن احوص سغدی
ددری قدیم شاعر شهرود دموسیقی
آله اختراع کړه .
ابوحفص عمر وبن یعقوب بن‌محمد
بن عمروليث د سیستان صفـاری
شپږم پاچا په سیستان کی .

۹۱۳ ـ ۹٤۲ م ۳۰۱ ـ ۳۳۱ ق :

دوهم نصر د احمد زوی سا مانی
څلرم پاچا په‌خراسان او ماوراءالنهر
کی .
دجعفر بن محمد فریابی مشهور
قاضی او محدث وفات (ولادت ئې
۲۰۷ ق) .

اگست ۹۱۵ م ۱۳ صفر ۳۰۳ ق:

د احمد بن علی نسایی د سـنن
نسایی خاوند وفات په رمله کی .

۹۱۷ م ۳۰۵ ق :

دمحمد بن محمد بن سلام حنفي‌بلخي
فقیه وفات .

۹۱۹ م ۳۰۷ ق

په خرا سان کی د احمد بن سهل
دبغاوت کښېنول .
دعبد الرحمن بن حسن نشا پوری
محدث او دمسند دخاوند وفات .

۹۲۲ م ۳۱۰ ق :

جعفر بن احمد بن محمد بانیجوری
په ۳۱۰ ق په ختل کی حکمران و ده
په۳۱۰ ـ۳۱۲ ـ ۳۱۳ ق سکه وهلې
ده .
ابو عبد الله محمد بن احمد بن
نصر جیهانی سامانی وزیـر خپـل
جغرافی کتاب (المسالك والممالك)
تألیف کړء چی اوس نشته .
دلوی خرا سانی محدث عبد الله
بن محمد بغوی د معجم الصحا به د
خاوند وفات ـ (دده تولد ۲۱۰ ق
۸۲۵ م)

۹۲۳ ـ ۹٦۳ م ۳۱۱ ـ ۳۵۲ ق :

دعبدالله بن عروه هر و ی محد ث
وفات او ښخیدل په هرات کی .
د امیر ابو جعفر احمد بن محمد

بن خلف بن لیث صفاری اوم پاچا په ۳۲۹ ق وفات سو .
سلطنت .

۹۲٤ م ۳۱۲ ق :

دابراهیم بن سری هر وی محد ث د جزاء الا عمال د مؤلف وفات .

دحسن بن‌علی طوسی محدث وفات په طوس کی (ولادت ۲۲۲ ق)

۹۲۵ م ۳۱۳ ق :

د محمد بن اسحاق خرا سا نـی نشا پوری محدث او مؤرخ وفـات (ولادت ۲۱٦ ق) .

۹۲۸ م ۳۱٦ ق :

د محمد بن عقیل بن از هر بلخی دتاریخ بلخ د مؤلف وفات .

دامام عبد الله بن داؤد سجستانی حنبلی پوهاند وفات .

د عبد الله بن سلیمان سجستانی محدث اومفسر وفات په بغداد کی (ولادت ۲۳۰ ق)

۹۳۰ م ۳۱۸ ق :

د نصر سامانی دوروڼو یاغی‌توب.

۹۳۱ م ۳۱۹ ق :

د ابو القاسم عبد الله بن احمـد کعبی بلخی لوی معتزلی عالم او د کعبیه ډلی پیشوا وفات .

دمحمد بن‌فضل بلخی لوی صوفی وفات په سمر قند کی .

۹۳۲ م ۳۲۰ ق حدود :

بهیم دیو کابلشاه په کندهار اکـــی

د ابراهیم بن‌محمدبیهقی دالمحاسن والمساوی دمؤلف د ژوند وخت .

۹۳۳ م ۳۲۱ ق :

ابوبکر محمد بن مظفر بن محتاج چغانی د ټول خراسان سپه سالار او

۹۳٤ م ۳۲۲ ق :

د ابو زید احمد بن سهل لـوی متکلم او فیلسوف او دصور الاقالیم د مؤلف وفات (ولادت ئې ۲۳۵ ق)

۹۳۵ م ۳۲۳ ق :

د موسی بن عبـا س بن محمـد جوینی نشا پوری لوی محدث وفات په جوین کی .

۹۳٦ م ۳۲۵ ق :

د ابـو الحسن شهید بـن حسین جهودانکی‌بلخی شاعر اومتکلم‌وفات.

۹۳۷ م ۳۲٦ ق :

د احمد بن عصمة صفار بلخـی فقیه وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۹۳۸ ـ ۹۵۵ م ۳۲۷ ـ ۳٤٤ ق :

د ابو علی احمد بن محمد بـن مظفر بن محتاج چغانی د اقتدار وخت (متوفی ۳٤٤ ق)

۹۳۸ م ۳۲۷ ق :

د ابو علی جیهانی وزارت پـــه سامانی در بار کی .

۹۳۹ م ۳۲۸ ق :

د ابو بکر محمد بن سعید بلخی فقیه وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۹٤۰ م ۳۲۹ ق :

د ابو عبد الله جعفر بن محمـد رودکی د دری د مشهور شاعر وفات (مولد ئـی دسمرقند پـه بنج کی په ۲۵۰) **دمحمد بن احمد مـــروزی** (ابن الوراق) فقیه دبیان السنه د مؤلف وفات .

۹٤۰ م ۳۳۰ ق :

د ابو الفضل محمد بن عبد الله

حکمران د سامانی دربار له خوا چی بلعمی مروی د سامانیا نو دوزیـر

وفات (د دری تاریخ طبری مترجم)

۹٤۱ م ۳۳۰ ق حدود .

د ابوشعیب صالح بن‌محمد هروی دری لرغونی شاعر وفات .

د ابو علی جیهانی وزیر مړینه .

۹٤۲ م ۳۳۱ ق :

په ماوراء النهر کی دشیعه ووبلوا او دنصر سامانی عزل .

ابو یعقوب **اسحق بن‌احمد سکزی** اسما عیلی‌داعی دکشف **المحجـو ب** لیکوال په بخا راکی ووژل سو .

۹٤۲ ـ ۹۵٤ م ۳۳۱ ـ ۳٤۳ ق :

دلومړی نوح دنصر زوی سامانی پنځم پاچا دامارت دوره .

۹٤٤ ـ ۹٤٦ م ۳۳۳ ـ ۳۳۵ ق :

ابو علی ابرا هیم بن سیمجور د هرات او نشاپور والی و (متوفی ـ ۳۳٦ ق.)

۹٤٤ ـ ۹٤۷ م ۳۳۳ ـ ۳۳٦ ق :

ابو العباس فضل بن محمد بـن مظفر چغانی د سامانی لښکر سپه سالارو چی په ۳۳٦ ق په بخا را کی بندی سو .

۹٤٤ م ۳۳۳ ق :

د بو شکور بلخی لوی دری شاعر د ژوند وخت . دعبد الله بن محمـد ترخان بلخی محدث او رجالی عا لم وفات . د محمد بن احمد اسکاف بلخی عالم وفات او ښخیدنګ پـه بلخ کی .

۹٤۵ م ۳۳٤ ق :

د ابو علی چغانی یاغی توب ، دی په ۹٤۷ م مات کړ سو . د ابواسحاق احمد بن محمدبن یاسین حداد هروی محدث او مورخ او (**دتاریخ هرا ت**) دمؤلف وفات .

د وزیر الحاکم الشهید ابوالفضل محمد بن حکم سر خسی بلخی وژنه. دی دمختصر کافی مؤلف دی .

۹٤۸ ـ ۹۹۸ م ۳۳۷ ـ ۳۸۹ ق :

د ابو حارث محمد بن احمد امارت په جوز جان کی . دی دفریغو نیانو دو هم پا چا دی چـه **دحدود العا لم** کتاب دده په نامه لیکل سوی دی .

۹٤۸ م ۳۳۸ ق :

ابراهیم بن سیمجور مړ سو او پر ځای ئی منصور دقراتګین زوی د خرا سان سپه سالار سو (د سامانی پاچا له خوا) .

۹۵۱ م ۳٤۰ ق :

دخرا سان حکمران منصور بـن قراتګین مړسو، اوپرځای‌ئی ابوعلی چغانی له سامانی درباره مقرر سو.

ابو المظفر عبد الله بن احمد بن محمد بن مظفر چغانی امیر له آسه ولوید او مړ سو .

ابو منصور بن احمد بن محمد بن مظفر د چغانیان امیر و .

۹۵۱م ۳٤۰ق حدود :

د ابو عبد الله محمد بـن حسن معروفی بلخی شاعر د ژوند حدود .

۹۵۲ م ۳٤۱ ق :

د ابو الحسن حکیم کسایی مروزی ددری قدیم شاعر دژوند وخت .

د شرح المزنی د مؤ لف شافعی فقیه ابراهیم بن احمد مروزی وفات.

۹۵۳ م ۳٤۲ ق :

دابوبکر محمد بـن داؤد نشاپوری صوفی داخبار الصوفیه دمؤلف‌وفات.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمحمد بن داؤد صوفي نشاپوري دكتاب الشيوخ د مولف وفات .

٩٥٤ ـ ٩٦١ م ٣٤٣ ـ ٣٥٠ ق :

دلومړی عبد الملك دنوح زوی ، ساماني شپږم پاچا دامارت دوره .

٩٥٤ م ٣٤٣ ق :

له ساماني درباره څخه بكر بن مالك فر غاني دخرا سان حكمران او ابو منصور محمد بن عزير وزير و .

٩٥٥ م ٣٤٤ ق :

ابو احمد خلف بن احمد (ابن‌بانو) دسيستان صفاري اتم پاچا سلطنت (وفات ئي ٣٩٩ ق)

دابو علي چغاني او ستوق بغرا خان مړينه .

د محمد بن‌محمد بن‌يوسف طوسي شافعي فقيه او محدث او دخراسان دمفتي و فات (ولادت ٢٥٠ق)

٩٥٦ م ٣٤٥ ق :

دخرا سان حكمران بكر بن مالك فرغاني ووژه سو .

٩٥٧ م ٣٤٦ ق :

ابو الحسن سيمجوري په خراسان كي دنوح ساماني په‌فرمان سپه‌سالار او حكمران سو .

د ابو العباس احمد بن محمد سرخسي لوی منجم او طبيب ا و د كتاب المدخل د مؤلف دوفات كال.

د ابو منصور محمد بن عبد الرزاق خرا ساني سپه سالار په نامه د منثوري ابو منصوري شاهنا مي تاليف ، چي د محمد بن عبد الله معمري په ښوونه وليكله سوه .

٩٥٩ م ٣٤٨ ق :

د ابو منصور يوسف بن اسحاق وزارت په ساماني در بار كي .

٩٦٠ م ٣٤٩ ق :

دشيخ محمد بن عبد الله الحاكم نشا پوري لوی محدث وفات په نشاپور كي . (تولد ئې ٢٧٧ ق) .

ابو منصور بختگين دخرا سا ن قائد وفات سو .

ابو منصور محمد بن عبد الرزاق دخرا سان سپه سالار او حكمران و. چه وروسته امير حاجب الپ تگين د اول عبد الملك ساماني پاچا له‌خوا دخرا سان سپه سالار او حكمران سو .

٩٦١ م ٣٥٠ ق :

الپ تگين ،منصور بن‌نوح ساماني پاچا ته ياغي سو ، او غزني ته‌راغی، او هغه ئي له لويك څخه ونيو ٣٥١ ق.

٩٦١ ـ ٩٧٦ م ٣٥٠ ـ ٣٦٦ ق :

دلومړی منصوردنوح‌زوی ساماني اوم پاچا دامارت دوره چي وزير ئي ابو علي محمد بلعمي سو .

٩٦١ م ٣٥٠ ق حدود .

دابو المؤيد بلخي شهنامه او دده عجايب البلدان په دری نثر تا ليف سول .

رابعه دكعب قز داري يا بلخي لور د دری قديمه شاعره په دغو وختو كي وه .

دسيستان دپاچا خلف بن احمد صفاري په امر يو د قرآن لوی تفسير سل ټوكه په ٢٠ زره ديناره مصرف تاليف سو .

دابو عبدالله محمد بن صالح ولوالجي (تخار ستاني) د دری قديم شاعر د ژوند وخت .

د ابو سليمان محمد بن‌معشر بستي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژوند چي داخوان الصفا له مؤلفينو څخه دی .

منصور بن افلح لويكی په غزنه او گرديز كي **حكمران و .**

جيه پاله كابلشاه په گندهاراكي.

٩٦٢ م ٣٥١ ق :

الپ تگين غزني ونيو .

ابو منصور عبد الرزاق‌په خراسان كي ياغي **سو .**

ابو الحسن سيمجور ی دخراسان حكمران **سو .**

دعلج بن احمد سجزی محدث او فقيه دمسند الكبير مؤلف وفات سو (ولادت ٢٦٠ ق .

٩٦٣ ـ ٩٦٩ م ٣٥٢ ـ ٣٥٩ ق :

امير طاهر بن محمد بن طا هر (دمور له خوا صفاری) د سيستان اميرو .

٩٦٣ م ٣٥٢ ق :

دالپ تگين دغزني دحكمران وفات چي اسحاق زوی ئي پر ځا ی **كښېنوست .**

٩٦٤ م ٣٥٣ ق :

اسحاق دالپ تگين زوی له غز ني څخه‌بخاراته وتښتيداولويك‌دده مات كیء .

٩٦٤ـ ٣٥٣ق

خلف بن احمد دسيستان پادشاه حج ته ولاړ .

٩٦٥ م ٢٢ شوال ٣٥٤ ق :

د ابو حاتم محمد بن حبان بستي دسمر قند د قاضي او لوی عالم او مؤلف وفات په بست كي (ولادت په بست كي ٢٧٠ ق) قبر ئې هم په بست كي و .

٩٦٥ م ٣٥٥ ق :

اسحاق‌دالپ تگين زوی د غز ني حكمران مړ سو ، او بلكاتگين ئي پر ځای كښېنوست او په ٣٥٨ ق ئي په غزني كي سكه ووهله او په ٣٦٥ ق مړ سو .

دخواجه ابو احمد ابدال چشتي وفات (دده تولد ٢٦٠ ق ٨٧٣ م دی) او په چشت كي ښخ دی.

٩٦٥ م ٣٥٥ ق حدود:

دابو جعفر خازن خرا ساني لوی منجم او رياضي پوهاند د ژوندوخت

٩٦٦ م ٣٥٦ ق :

د امام فقيه ابو علي حامد بن محمد رقاع هروی وفات او **ښخيد ل** په هرات كي .

٩٦٨ م ٣٥٨ ق :

دشيخ ابو حامد بن احمد شار كي هروی محدث او مفسر وفات او ښخيدل **په هرات كي .**

٩٦٩ م ٣٥٩ ق :

مكتوم بن حرب په اندراب كي سكه **ووهله .**

٩٦٩ ـ ٩٨٣ م ٣٥٩ ـ ٣٧٣ ق :

امير حسين دطاهرزوی دسيستان امير و .

٩٧٠ م ٣٦٠ ق حدود :

ابو علي محمد بن عبد الله بلعمي وزير (متوفی ٣٦٣ ق) تاريخ طبری په دری ژبه ترجمه او لنډ كیء .

دهمدغه كال په شا وخوا كي د منصور بن نوح ساماني په امريوې ډلې پوهانو تفسير طبری په دری ترجمه كیء .

٩٧١ م ١٠ محرم ٣٦١ ق :

دسلطان محمود زيږيد نه .

۹۷۲ م ۳۶۲ ق :

دشیخ خر اسان اسماعیـل بـن عبدالله بن محمد بن میکال‌سرمنشی او دنشاپور دمیکالی خاندان دمشر وفات پـه نشاپور کـی (تولد ئـی ۲۷۰ق).

داحمد بن عامر بن بشر مرورودی شافعی فقیه او دبصری دقاضـی وفات .

دابو جعفـر مـحمد بن عبداللـه هند وانی بلخی فقیه وفات او په‌بلخ کی ښخیدنګ .

۹۷۴م ۳۶۴ق:

دابوعلی بلعمی وزیر او دیوسف بن اسحاق وزیر مړینه .

دبلکاتگین اقتدار په غزنی کی .

۹۷۵م ۳۶۵ق:

پیری تگین په غزنی کی .

۹۷۵ـ۹۸۴م ۳۶۵ـ۳۷۴ ق :

په اندراب کی دسهلان بن مکتوم دامارت دوره چی سکه ئی هم وهلی ده .

ابو منصور محمد بن احمد دقیقی بلخـی لـوی شاعـر مقـتول سـو ۳۶۵ق (؟) .

ابوعلی یا ابوبکر لویك په غزنه‌او گردیز کی .

۹۷۳ ـ ۹۷۶ م ۳۶۵ ـ ۳۶۶ ق :

دامیر پیری تگین حکمرانی پـر غزنی باندی .د(غزنویانوخلرم پاچا).

۹۷۶ـ ۹۹۷م ۳۶۶ـ ۳۸۷ق :

په غزنی کی دامـیر سبکتگیـن ناصر الدوله حکمرانی (دغزنو یانو پنځم پاچا) .

۹۷۶ ـ ۹۹۷ م ۳۶۶ ـ ۳۸۷ ق :

دو هم نوح دمنصور زوی سا مانـی اتم پادشاه .

۹۷۶م ۳۶۶ق حدود:

دلوگر په چرخ کی دغزنی دآخری لویك او کابلشاه په گټه دسبکتگین سره جنگ او ددوی ماته .

۹۷۶م ۲۷ شعبان ۳۶۶ق:

دناصر الدین امیر سبکتگین بـن جوق قرا بجکم بن قرا ارسلان‌جلوس په غزنی کی او دآل ناصر دسلطنت پیل .

۹۷۷ م ۳۶۷ق :

دابوا لجیش مظفر بن محمـد خرا سانی بلخی متکلم مو لف‌وفات.

۹۸۰ م ۳۶۹ ق:

دمحمدبن سلیمان بن محمدصعلو کی‌نشا پوری شا فعی فقیه او مفسر او ادیب و فا ت په نشا پور کی . (ولا دت‌ئي ۲۹۶ق).

۹۸۰ م ۳۷۰ ق :

قراتگین په غزنی کی .

دعبیدالله ابو بکر بن ابوسعید بلخی عالم وفات .

دابو منصور محمد بن احمدازهری هروی دکتاب التهذیب خاوند اولوی لغوی وفات .

۹۸۰م ۳۷۰ق حدود :

شیخ حمید لودی پښتون پاچا په ملتان کی او دده روغه له سبکتگین سره (۳۸۲ق) .

اسحاق بن محمد بن اسماعیـل مشهور په حکیم سمرقندی عر بـی السواد الاعظم په ۲۹۰ق ولیکیء او د ۳۷۰ق په شا وخواکی په دری‌ژبه ترجمه سو . (دتهران طبع ۱۳٤۸ دعبدالحی حبیبی په اهتمام).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹۸۱م ۳۷۱ق:

فردوسی دشاهنامی نظم شرو ع کیء .

شیخ ابوزید محمدبن احمدمرغزی په هـرات کـی وفات اوښـخ سـو (۱۳ رجب) .

۹۸۲ م ۳۷۲ ق :

دابو الحسن سیمجوری پر ځای تاش دخراسان سپه سالار سو .

عبدالله بن‌احمد عتبی دنو ح بـن منصور سامانی وزیر قتل سو .

احمد بن جعفر بـن احمـد د آل بانیجور حکمران اوابو علی احمد بن محتاج مرستیال ئی په چغانیان‌کی .

یوه جوزجانی عالم دحدود العالم جغرافی کتاب په دری دجوز جـان دامیر محمد بن احمد فریغونی په‌نامه وکیښی او لومړی پلائی په اسلامی دوره کی‌د(افغان)ذ کر وکیء .

۹۸۳م۳۷۳ق :

دفقیه ابو اللیث نصر بن محمـد سمرقندی وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۹۸٤م ۳۷٤ ق :

دابو عمر و احمد بن محمدزوزنی (دهرات او نشاپور ترمنځ) دعر بی ژبی لوی عالم وفات .دعبدالله بـن موسی سلامی مورخ او ادیب وفات په مرو کی .

۹۸۵م ۳۷۵ق:

دسلجوقیانو ظهور د بخارا پـه شا و خواکی .

۹۸۶م ۳۷۶ق:

دعبدالله بن محمد بن‌عزیر وزارت په سامانی دربار کی .

دمعجم الشیوخ دمؤلف ابراهیم بن احمد مستملی بلخی وفات .

۹۸۷ م ۳۷۷ ق :

په خراسان کی ابو الحسـن سیمجوری اوفایق پرتاش باندی‌بری ومو ند .

ابو الظفر طاهر بن فضل بن محمد بن مظفر د چغانیان امیر دمنجیـك شاعر ممدوح مړ سو .

۹۸۸ م۳۷۸ق:

دناصر الدوله ابو الحسن محمد بن ابراهیم بن سیمجور دواتی‌مړینه. دده په نامه سکه هم وهلی سوی‌ده.

دابونصر سراج طوسی عبداللـه بن علی دکتاب اللمع دخاوِند اولوی صوفی وفات په طوس کی (رجب).

دمحمد بن‌محمد کرابیسی‌نشاپوری محدث او قاضی‌وفات‌په‌بصره کی(ولادت ئی ۲۸۵ق) دخلیل بن احمدسجزی دسمر قند دقاضی وفات .

دخواجه قر بنج وفات په هرات کی او په گازرگاه کی ښخیدنه .

۹۸۹م ۳۷۹ق:

دابو الحسن سیمجوری مړینه .

۹۹۰م ۳۸۰ق:

ابو بکر بن محمد بن ابراهیـم بخاری کلا باذی دخراسان صوفی او دالتعرف المذهب التصوف دمؤلـف وفات ، او ابوعلی‌سیمجوری‌دخراسان حکمران سو .

ابو بکر ربیع بن احمد بخاری په طب کی دهدایة المتعلمین کتاب په دری تالیف کیء .

۹۹۰م ۳۸۰ق حدود:

دفخر الدوله ابو المظفر احمدبن محمد دچغانیان امیر دفرخی دممدوح دژوند دوره .

شیخ‌رضی لودی دشیخ حمید ورا ره دپښتو قدیم شاعر په کسی غره کی داسلام تبلیغ کاوه :

دمحمد بن علی خسروی سرخسی او ابومحمد بدیع بن محمد بلخی او دابوالحسن علی بن محمد منجیك ترمذی ددری قدیمو شاعرانو دژوند دوره .

دابو سلیمان محمد بن طاهر منطقی سیستانی و فات .

دابوالفضل احمد هروی ریا ضی دان او منجم وفات .

۹۹۱م ۳۸۱ ق:

په لغمان کی دکابل رود پرغاړه دجیپاله کابلشاه ماته د سبکتگین له خوا . په دی سیمه کی داسلام خپرونه ـ افغانان‌اوخلجیان(غلجیان) دسبکتگین په لښکروکی داخل سوه

داحمد بن حسین بن مهران نشاپوری محدث وفات . دمحمد بن عبدالله هروی فقیه او مفسروفات.

دطاهر بن فضل بن محمد بن محتاج چغانی امیر او ددری ژبی شاعر دژوند وخت .

دابو الحسن محمد بن یوسف عامری نشاپوری (ابن ابی ذر)دکتاب السعادة والاسعاد دمؤ لفو فا ت .

۹۹۲م۳۸۲ق:

دمحمد بن،احمدبن‌سلیمان نوقانی سیستانی ادیب او مؤلف وفات .

۹۹٤ م ۳۸٤ ق :

دهرات په جنگ کی دسبکتگین او محمود بری پرپاغی ابوعلی سیمجوری باندی چی دوهم نوح سامانی امیر، پلارته «ناصر الدین» او محمود ته دسیف الدوله لقب ورکی .

اوسبکتگین دخراسان په‌حکمداری ترکابله مقرر سو .

۹۹٤ م ۱۵ رمضا ن ۳۸٤ ق :

سبکتگین او امیر محمود په طوس کی ابو علی محمد مظفر دواتی ما ت کیء هغه په۳۸٦ق په خوارزم کی ونیول سو ، په گردیز کی بندی او په ۳۸۸ق مړ سو .

دمحمد بن‌عمران مرزبانی‌خراسانی ادیب وفات په بغداد کی (ولا دت ۲۹٦ق) .

۹۹۵ م ۳۸۵ ق :

ابو الحسن بن ابو علی دواتی سیمجوری دسلطان محمود په لا س کښیوت اوپه گردیز کی‌بندی ا و مړ سو .

دابو القاسم اسماعیل بن عباد طالقانی وزیر او لیکوال مړینه .

۹۹٦ م ۳۸٦ ق :

دقره خانانو او سبکتگین په ما وراء النهر کی مقابله .

دوزیر عبدالله بن عزیر معزولی او دوزیر ابو نصر احمد بن محمد مقرری .

۹۹۷ م ۳۸۷ ق :

امیر سبکتگین ٥٦کلن پس له ۲۱کاله سلطنته دبلخ او بامیان‌ترمنځ دمدر موی په کلی کی وفات سو او په غزنی کی خاورو ته وسپا ر ل سو .

دمحمد بن احمد بلخی خوارزمی مورخ دمفاتیح العلوم دمؤلف وفات.

امیر اسماعیل دسبکتگین زو ی په غزنی کی سکه ووهله (دغز نو یانو شپږم پاچا) خو په دغه کال دغزنی

په جنگ کی سلطان محمود پرغالب سو .

دسهل بن محمدصعلوکی‌نشاپوری مفتی نشاپور وفات .

۹۹۷ ـ ۱۰۳۰ م ۳۸۷ ـ ٤۲۱ق :

دغزنو یانو داوم پاچا یمین‌الدوله سلطان محمود بن سبکتگین دپاچهی دوره .

۹۹۷ م ۳۸۷ ق :

دوزیر ابو نصر مړینه .

دوزیر ابو المظفر محمد بن‌ابراهیم برغشی مقرری .

دخوارزمشاه مامون مړینه او دعلی بن مامون جلوس .

۹۹۷ ـ ۹۹۸ م ۳۸۷ ـ ۳۸۹ ق .

ددوهم منصور ددوهم نوح زوی دسامانی نهم پادشاه امارت .

۹۹۷ م ۳۸۷ ق :

دابو الوفا محمد بن یحیی‌بوزجانی نشاپوری لوی خراسانی ریا ضی پوهاند وفات (تولد ئی ۳۲۸ق) .

۹۹۸ م ۳۸۸ ق :

دابو سلیمان احمد بن‌محمدخطابی بستی دمعالم السنن دمؤلف وفات په بست کی (ولادت ۳۱۹ق) .

دعماد الدوله ابوعلی محمد مظفر بن محمد بن‌ابراهیم‌دواتی دخراسان‌د لوی حکمران مړینه .دی سکه هم لری .

دابو الوفاء محمد بن‌محمدبوزجانی مشهور ریاضی پوهاند وفات په بغداد کی . (ولادت ئی ۳۲۸ق) .

سلطان محمود تول شمالی افغانستان ونیو او سامانی دربار هم دده پاچهی ومنله.

۹۹۸م ذیقعده ۳۸۹ق:

دالقادر بالله خلیفه له خوا دبغداد داستا ځو را تگ بلخ ته او سلطان محمو دته د«یمین‌الدوله‌اوامین الملة ولی امیر المؤمنین» لقبو نه‌ورکول .

۹۹۸م ۳۸۹ق:

پر ابو القاسم سیمجوری باندی په خراسان کی دبگتو زون بری ـ د برغشی وزیر تیښته .

دارسلان خان علی مړینه .

سلطان محمود دسامانی منصور او عبدالملك پر سالا رانو بگتو زون او فائق خاصه باندی بری وموند .

دو هم عبدالملك ددوهم نوح‌زوی سامانی لسم پاچاپرتخت‌کښینوست.

شار رشید دغرستان پاچا سلطان محمود ته‌غاړه کښیښووه او خطبه‌یی دده په نامه وویله .

۹۹۸ م ۳۸۹ ق حدود :

امام ابو الحسن محمد بن شعیب بیهقی شافعی فقیه دنشاپور دسیار په‌کوڅه کی «مدرسهٔ بیهقیه» جوړه کړه .

مدرسهٔ صاعدیه په نشاپور کی (یا سعدیه) دشهزاده نصر بن سبکتگین په همت جوړه سوه .

۹۹۹ ـ ۱۰۰۱ م ۳۹۰ ـ ۳۹۲ق :

په‌لغمان او پیښور او ویهند کی دسلطان‌محمود بری‌پر جیپاله‌کابلشاه باندی .

۹۹۹ م ۳۹۰ ق :

په خشباجی (اوسنی دمقر زرکشان) کی د طلا کان ښکاره سو.

۹۹۹ ـ ۱۰۱۹ م ۳۹۰ ـ ٤۱۰ق :

او گره بوت منجم دکابلشاه انند

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاله په دربار کی د «شکهت پرت» کتاب تالیف کیء .

ابو نصر احمد بن محمدفریغونی کهول پنځم پاچا په جوزجان کی .

۹۹۹ م ۳۹۰ ق حدود :

ابو یعقوب اسحاق بن احمد سگزی خپل کتاب کشف المحجوب په دری ژبه داسماعیلی فرقی پر عقایدو وکیښ .

۱۰۰۰م ۳۹۱ق :

ابو القاسم علی بن محمد بن ابراهیم سیمجوری دو اتی دهرات والی دنصر بن سبکتگین سره په سرخس کیو جنگید او ونیول سو .

دطاهر بن خلف‌صفاری‌دسیستان دامیر وفات .

دابو سلیمان محمد بن طاهر سجستانی منطقی لوی فیلسوف وفات .

۱۰۰۱ م ۳۹۲ ق :

سلطان محمود خپل سفیر داوزگند ایلك خان ته واستاوه.

۱۰۰۲م ۳۹۳ق:

سلطان محمود په حصار طاق کی دسیستان پاچا خلف ابن بانو کلا بند کیء او هغه یی جوزجان ته واستاوه . په سیستان کی قبجی حاجب حکمران کیء .

ابو القاسم منصور بن محمد هروِی دسلطان محمود وزیریو قرآن‌په‌کوفی نسخی خط دمشهد رضوی کتابخانی ته وقف کیء چی تر اوسه هلته سته .

۱۰۰۳م ۳۹٤ق :

دفریغو نیانو دکهول ثلرم پاچا فریغون دمحمد زوی په جوز جان کی .

۱۰۰٤– ۱۰۱۰ م ۳۹۵–٤۰۱ق

په ملتان کی دابو الفتوح داؤد بن نصر لودی ثلرم پاچا سلطنت .

۱۰۰٤ م ۳۹۵ ق حدود :

دابو منصور عماره بن‌محمدمروزی دری قدیم شاعر دژوند وخت .

۹۹۹ – ۱۰۰٤ م ۳۹۰ – ۳۹۵ق :

ابو ابراهیم منتصرد دو هم نوح زوی سامانی آخر نی پاد شاه وچی په ۳۹۵ق سامانی پاچهی ختمه‌سوه.

۱۰۰۵ م ۳۹٦ ق :

سلطان محمود په ملتان کی پر ابو الفتوح داؤد بن نصر بن حمید لودی دو هم پاچا باندی حمله وکړه هغه جچه ومنله .

دمحمد بن احمدبن محمدنشاپوری محدث وفات (ولادت ۳۳۳ق) .

دابو العباس احمد بن محمد زاهد نسوی او خراسانی صوفی د طبقات الصوفیه د مؤلف وفات .

۱۰۰٦ م ۳۹۷ ق :

دترکستان ایلك خان چی بلخ او هرات نیولی ؤ، سلطان محمود بیرته ځنی ونیول ، او په شرخیان کی ماته وکړه .

۱۰۰۷ م ۳۹۸ ق :

داسماعیل بن حماد جوهری‌فارابی دالصحاح فی اللغه دخاوند وفات .

۱۰۰۸ م ۳۹۹ ق :

سلطان محمود کابلشاه اننده پاله په ویهند کی داباسین پر غاړه مات کیء .

خلف بن احمد دسیستان صفاری پادشاه‌په‌جلاوطنی‌کښ‌وفات‌سو (رجب)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰۰۹م ٤۰۰ق :

دابو الفتح علی بن محمد بستی لوی منشی او شاعر وفات په‌اوزگند کی .

۱۰۰۹م ٤۰۰ ق حدود :

عنصری دسلطان محمود دملتان دفتو حا تو په شرح کی «تاج‌الفتوح» نظم کیء .

فرخی دسلطان‌محمود ددربارشاعر «دولت نامه» دسلطان دفتو حا توپه بیان کی زر بیته نظم کړه .

په‌دری ادب‌کی دداستان سرا یی رواج او دقصیده ویلو عروج .

شار ابو محمد بن محمد دغرستان شاه دسلطان محمودسره وجنگید او مړ سو .

دمرسل بن منصور لویکی د ژوند وخت .

ابو العباس فضل بن احمد اسفراینی دسلطان محمود وزیر په بلخ کی یوه مدرسه جوړه کړه .

دحسین ابن سینا او دابو عبید عبدالواحد بن محمد جوزجانی دابن سینا دشاگرد د ژوند وخت .

ابو الحسن محمد بن سلیمان بیهقی مزید التاریخ دغز نو یانو پر احوال تا لیف کیء .

دسلجوق ددرو زا منو میکا ئیل– اسرائیل –موسی یرغلونه‌او اقتدار دآمو پرسیمو او دخراسان پر شمال باندی .

دمحمد بن‌حسین خراسانی‌مشهور په ابو جعفر خازن دریاضی اوفلکیاتو پوهاند د ژوند وخت .

دمحمد بن احمد بن محمد نوقانی سجستانی دالعلم والعلماء دمؤلف او محدث وفات .

۱۰۱۰ م ٤۰۱ ق:

سلطان محمود ملتان ونیو او ابو الفتوح داؤد پښتون‌لودی پاچائی په غورك کی بندی کیء .

شمس الکفاة احمد بن حسن میمندی دغزنو ی سلطنت په وزارت وټاکل سو .

ابو العباس فضل بن احمد اسفراینی دسلطان محمود له وِزارته معزول سو .

دامام ابو عبید احمد بن‌محمدهروی دغریب القر آن دمؤلف وفات .

ابو العباس احمد اسفرا ینی د سلطان محمود وزیر په شکنجه کی. په خراسا ن کی و چ کا لی او کاختی .

۱۰۱۰ –۱۰۲۵م ٤۰۱–٤۱٦ ق:

شمس الکفاة احمد بن حسن میوندی دسلطان محمود وزیر و چی په ٤۱٦ق معزول او په هند کی بندی سو . (متوفا ٤۲٤ق) .

۲ ر ۱۰۱۱ م ٤۰۲ ق :

دایلك خان نصر او تغان خان استائی سلطان محمو دته راغی.

تا هر تی دمصر ایلچی دالحاکم با مرالله اسماعیلی له خوا غزنی ته را ولیږل سو ، خو په لار کی مړ کړ سو .

دجوزجان دپاچا ابو نصرابوالحارث فریغونی وفات .

دیحیی بن عمار سیستانی لوی عالم او دخواجه عبدالله انصاری د مرشد وِ فات او دهرات په خیابان‌کی دده ښخونه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

فردو سی د شاهنامی نظم تمام کیٔ .

دحنفی لوی فقیه او زاهداسماعیل بن حسین بیهقی وفات .

١٠١١ـ١٠١٢ م٤٠٢ـ٤٠٣ق

سلطان محمود پنجاب او کشمیر ونیول .

١٠١٢ م ٤٠٣ ق :

سلطان محمود غرجستان ونیویٔ او دشا رانو مستقله شاهی ئی ختمه کړه .

١٣ ر ١٠١٢ م ٤٠٣ ق :

دایلك خان نصر مړینه او دایلك احمد بن علی جلوس په ما وراء النهر کی .

١٤ر١٠١٣م ٤٠٤ق:

دوزیر ابو العباس فضل اسفراینی مړینه .

په یار کند کی د قدر خان یوسف دغزنی سره دو ستانه روابط .

دامام سهل محمد صعلو کی لوی مفتی او عالم وفات په نشاپور کی .

١٠١٤ م ٤٠٥ ق :

وزیر احمد میوندی خوارزم شاه ته وویل چی خطبه دسلطان محمو د په نامه ووایی .

سلطان محمود دبست له لاری پر غور یر غل وکیٔ او دهغه ځای امیر محمد سوری ئی د آهنگران په کلاکی محصور او بندی کیٔ امیر محمد سوری په زهرو ځان وواژه .

امیر بو علی دمحمد سوری زوی دغور په مندیش کی دسلطان محمود تابع‌امیرسو. او مسجدونه، مدرسی اومانی جوړی کړی .

دابو عبدالله محمد بن عبدالله حاکم نشاپوری محدث اِو د« تاریخ نشاپور » دموظف وفات (ولادت ئی ٣٢١ق) .

١٦ ر ١٠١٥ م ٤٠٦ ق :

خوارزم شاه مأ مون د سلطان محمود خور واده کړه .

دابو علی حسن بن علی د قاق نشاپوری عالم او صوفی او وا عظ وفات .

شارابو نصر محمد بن اسددغرستان پا چا په ٤٠٥ ق د سلطا ن محمود په لاس بندی سو او په٤٠٦ق په هرات کی مړ سو .

١٠١٦م ٤٠٧ ق:

دعبدالله بن محمد بن ابراهیم نشاپوری واعظ او مفسر وفات .

دسلطان محمود یر غلونه پر پنجاب او کشمیر باندی .

١٠١٧م ٤٠٧ ق شوال :

دخوارزم خلکو مامون خوارزم‌شاه دسلطان محمود اخښی مړ کیٔ‌سلطان محمود خوارزم ونیو .

دعبدالملك بن محمد خر گو شی نشاپوری شافعی فقیه او واعظ وفات په نشاپور کی.ده په خرگو شی کوڅه کی یوه مدرسه اوکتابخانه او روغتون جوړ کړی وو .

١٠١٧م ٤٠٨ ق

سلطان محمود ابو الحارث محمد بن علی بن ما مون خوارزمشاه هیسته کیٔ او پر ځای یی‌لوی‌حاجب التونتا ش هلته **دخوارزمشاه په‌نول** وگماره .

دجوزجان مقامی امیران‌فریغونیان ختم سول او ددوی سیمی دغز نوی سلطنت ضمیمه سو ی .

دایلك خان لور دغزنی ولیعهد مسعود ته واده سوه .

شهزاده مسعود رسما دسلطان محمود وِلیعهد سو .

نظام الملك حسن بن علی طوسی وزیر وز یږ ید.

دابو الخیر خمار حسین بن سوار مشهور خراسانی فیلسوف او عالم وفات . (تولد ئی ٣٣١ق) .

١٠١٨م ٤٠٩ق

سلطان محمود په غزنی کی یو مسجد جا مع او په هغه پوری نښتی یوه لویه مدرسه جوړه کړه .

دامام ابو منصور از هری هروی لغوی عالم و فات .

امام هیصم بن محمد بن‌عبدالعزیز ناوی هروی دقصص نابی مؤلف وفات سو .

١٠١٨ـ١٩م ٤٠٩ـ١٠ق

سلطان محمود دهند قنو ج تر گنگا پوری و نیول ، او دری ملیو نه در همه غنیمت یی واخیست .

١٠١٩م٤١٠ق

له هندوستانه دراستون کیدو پر وخت سلطان محمود له افغانانو سره ونښت .

١٠١٩م٤١٠ق

حسن دابو نصر احمد زوی د فریغو نی کورنی آخر شهزاده .

١٠١٩م٤١٠ق حدود

دترو جنپاله‌کابلشاه د ژوندوخت.

دغرستان دپاچا شارارد شیر ژوند .

دامام ابو الطیب سهل بن‌سلیمان صعلو کی مشهور محدث او فقیه او دسلطان محمود د دربار ملا دژوند وخت .

امام قفال صغیر عبدالله بن احمد مروی شافعی (متوفا ٤١٧ق) د«مآثر محمودی» کتاب وکیښ .

حاکم امام ابو سلیمان فندق بن ایوب بن حسن له والشتانه دسلطان محمود په حکم دنشاپور قاضی‌سو.

ابو بکر عبدالله بن یوسف سیستانی حصیری دسلطان محمود ندیم ؤ .

دابو القاسم منصور بن حسن فردوسی‌طوسی وفات. دی‌دشاهنامی شاعراودنیا له‌لویو شا عرانو څخه دی . (تولد ئی ٣٣٠ق)

ابو سهل احمد بن حسن حمدوی دسلطان محمود او مسعود وزیر او دری حکمران و تر ٤٣٠ق پوری .

١٠٢٠م ٤١١ق

دخر ښبون بن سړه‌بن بن‌کیس‌وفات دکسی غره په جنوبی‌لمن‌کی.داسړی دپښتنو مشرو او پښتو شعر یی ستړه .

سلطان محمود غور فتح کیٔ .

دشیخ الاسلام یو نس بن طاهر نصیری بلخی عالم **دکتاب بهجه د** مؤلف وفات او ښخیدل په بلخ کی.

١٠٢١م٤١٢ق

دابو عبدالرحمن محمد بن حسین سلمی نشاپوری مشهور صوفی او دطبقات الصوفیه دمؤلف وفات پـه نشاپور کی .(ولادت یی ٣٢٥ق) .

دحافظ احمد بن محمد مالینی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(هروی) محدث وفات په مصریا په هرات کی .

دامیر نصر بن امیر سبکتگین د سلطان محمود کشر ورور وفات .

سلطان محمود دکشمیر لوهرکوټ کلا بند او فتح کیٔ .

١٠٢٢م٤١٣ق

سلطان محمود دهند گوالیار او کالنجر ونیول .

دقاضی محمد بن فضل رواس (میرك بلخی) مفسر او عالم وفات او ښخیدل په بلخ کی .

دمحمد بن احمد جارو دی هروی لوی محدث وفات .

١٠٢٣م ٤١٣ق

دامام ابو محمد اسماعیل بن ابراهیم سرخسی لوی عالم وفات او دهرات دعیدگاه غر بی خواته یی ښخیدل . دی د مناقب الشافعی مؤلف دی. (ولادت یی تر ٣٣٠ ق وروسته) .

دابو سعید احمد بن محمدسجزی لوی منجم او ریاضی پو هاند وفات.

محمد بن عثمان وراق او غزنوی مذهب یو خو شخطه قر آن وکیښ چی په ٤١٤ق ئی وقف کیٔ .
(دمشهد رضو ی کتابـخا نـه)

دمحمد بنآدم هروی متکلماولغوی ددیوان متنبی دشارح وفات .

سلطان محمود تر کسی غره (کوه سلیمان) پوری دافغانانوسیمی ټولی ونیولی .

١٠٢٤ـ٢٥م ٤١٥ـ٤١٦ق

سلطان محمود ماوراء النهر ونیو او دکاشغر دقدر خان سره یی معاهده وکړه .

١٠٢٤م ٤١٥ق

اسماعیل دبیټنی زوی په کوه سلیمان ـ وازه خواکی دپښتنومشر وو ده پښتو شعر ستـه .

سلطان محمود خپل وزیر احمد بن حسن میوندی عزلاو مصادره او په هند کی بندی کیٔ .

ملا محمدغزنوی‌چی دسلطان‌محمود سره هندته تللی ویو تار یخ یی وکیښ چی تر ١٠٣٢ق پوری لا په هند کی ؤ.

دعلی بن محمد هروی ادیباو نحوی دوفات وخت .

امام ابو اسحق ابراهیم بن محمد اسفراینی په نشاپور کی یومدرسه جوړه کړه .

١٠٢٥م٤١٦ق

سلطان محمود ځلور زره کهوله سلجوقیان خراسان ته راوستل .

په دغه کال ده دجنو بی هند پر کاتیا وار حمله وکړه اودسو منات مندریی وران کیٔ گجرات‌یی هم ونیو .

سلطان محمود په ماوراء النهرکی دقدر خان سره ولیدل .

دخواجه ابو عبدالله محمد طاقی سجزی وفات او ښخیدل په هرات کی .

دلوی محدث امام ابو عبدالله محمد بن یمان وفات او ښخیدل په هرات کی .

دفردوسی طوسی وفات په طو س کی .

سلطان محمود دسلجو قاسرائیل

چی دسلجوقیانو مشرؤ دهندو ستان په کالنجر کی بندی کیٔ .

١٠٢٦م٤١٧ق

دعبدالله بن احمد قفال صغیر مروزی مشهور شافعی فقیه دمآثر محمودی دمولف وفات په سیستان کی (تولد یی ٣٢٧ق) .

دخلیفه القادر بالله سفیر له بغداده سلطان محمود ته راغی .

بهیم پاله آخرنی‌کابلشاه دگندهارا په شرق کی .

١٠٢٧م٤١٨ق

دوه تنه سفیران قلتنکا او قاشی دقتاخان او یغر خان له خوا له خطا او ختن څخه دسلطان محموددربارته راغله .

دامام ابو اسحق ابراهیم بن‌محمد بن ابراهیم اسفراینی مشهور عالم وفات په نشاپور کی .

دسلطان محمود آخره حمله‌پرهند اود ملتان دجټا نو ایلو ل .

عیسی بن عبدالله بلخی کاتب یوه نسخه خوشخطه قرآن وکیښ (دمیلان کتابخانه) .

١٠٢٨م٤١٩ق

ابوعلی حسن بن محمد نشاپوری (حسنك) دسلطان محمود وزیر سو.

١٠٢٩م ٤٢٠ق

سلطان محمود ټول ایران و نیو او شهزاده مسعود یی په اصفهان کی خپل نائب وټاکه .

بوریحان بیرونی خپل کتاب التفهیم لاوایل صناعةالتنجم دریحانه بنت الحسن په نامه تالیف‌کیٔ .

دابو العباس فضل بن عباس صاغانی محدث دژوند وخت‌په بغداد کی .

دمحمدبن عبدالله مسعودی‌مروزی شافعی فقیه دشرح مختصرالمزنی دمؤلف وفات په مرو کی.

١٠٢٩ـ١١٠٦م٤٢٠ـ ٥٠٠ق .

دصاعد دکهول دمشهورو پوهانو او قاضیانو دژوند وخت په‌نشاپور او هرات کی .

١٠٣٠م پنجشنبه ٢٣ ربیع‌الاخر ٤٢١ق

دسلطان محمود وفات او دغز نی په باغ فیروزی کی ښخول . دده عمر (٦١) او پاچهی ٣٣ کاله وه.

مملکت یی دهند له گنگا څخه تر دجلی پوری او دشمالی خواله سیر دریا څخه جنوبا دعربو تربحیری پوری پروت ؤ .

امیر محمد دسلطان محمود زوی په غزنی کی سکه ووهله (دغزنو یانو اتم پاچا) .

١٠٣٠ـ١٠٤٠م٤٢١ـ٤٣٢ق

دناصر الدین الله سلطان مسعود بن محمود دسلطنت دور ه په غزنی کی .
(دغزنویانو نهم پاچا)

١٠٣٠م رمضان ٤٢١ق

القادر بالله خلیفه له بغداده‌خپل عهد اولوا دمرسل بن‌منصورگردیزی په لاس سلطان مسعود بن محمودته په نشاپور کی راولیږل او ده ته‌یی ناصر الدین الله لقب ورکی ء.

١٠٣٠م٤٢١ق شوال .

امیر محمد دسلطان محمود زوی

په تگین آباد کی ونیول سو اوړوند کړ سو .

سلطان مسعود خواجه احمد بن حسن میوندی دهـند لـه زنـدانه راوغوښت او وزیر یی کی .

حسن میکالـی (امیـر حسنك) دسلطان محمود وزیر په بلخ کـی دسلطان مسعود په حکم په دارسو.

دابو بکر محمد بن اسحاق بـن ممشاد واعظ دکـرامیانـو در ئیس وفات په نشاپور کی .

دعلی بن احمد نسوی خراسانی ریاضی پوهاند او مهندس او منطقی دژوند وخت .

۱۰۳۱م٤٢٢ق

سلطان مسعود کرمان او مکران ونیول . او استاځی یی کاشغر تـه واستول .

امام یحیی بن عمار سجستانـــی هروی وفات او دهرات په خیابان کی ښخ سو .

۱۰۳۱م٤٢٣ق

سلطان مسعود هرات ته ولاړ او سپه سالار عبدوس یی دسلجوقیانو ترکمانانو مقابلی ته وتاکه.

امیرابویعقوب یوسف بن سبکتگین دسلطان مسعود په حکم دسگاونـد دکلا په حبس کی مړ سو .

۱۰۳۲م٤٢٤ق

دقدر خان مړینه ـ دارسلان خان سلیمان مړینه .

التو نتاش خوارزم شاه بخاراته لښکر بوت او مړ سو .

۱۰۳۲ـ۱۰۳۵م٤٢٤ـ٤٢٧ق

هارون دالتو نتاشـ زوی پـــه خوارزم کي دغزنی ترحمایت لاندی پرتخت کښینوست .

۱۰۳۳م ٤٢٤ ق

دخواجه احمد بن حسن میو ندی دغزنی دلوی وزیر په هرات کیوفات (۲۰محرم) احمد بن علی بن عبدالصمد وزیر سو.

۱۰۳۳م٤٢٥ق

دمسعود لښکر کشی پر آمل ـ ساری ـ طبرستان .

عباس بن شیش دبو علی وراره دغور امیر دمندیش دو لایت پهسنگه کلاکی یور صد گاه جوړ کی ء .

دشیخ ابو الحسن علی بن جعفر خرقانی لوی صوفی وفات (سهشنبه ۱۰ محرم په عمر ۷۳کاله) .

شیخ اسعد بـن محمـد سوری د پښتو شاعر دزمینداورپه بغنی کی مړ سو .

ابو القاسم علی بن حاتم بیهقـی چی دسلطان محمود پـه وخـت کی مشرف و ، دسلطان مسعود پهفرمان «صاحب برید» سو .

۱۰۳٤م٤٢٦ق

احمد ینالتگین په هندوستان کـی یاغی سو ، سلطان مسعود دده مقابلی ته هندو سپه سالار تلك بن جهلـن واستاوه .

هارون سلطان مسعود ته یاغـــی سو ـ دسلطان مسعود استاځی لـه کاشغره راغلل ـ دبغرا خان استاځی سلطان مسعود ته را ورسیدل .

دشافعی فقه دامام ابوعلی حسین بن شعیب مروزی سنجی وفات .

۱۰۳٥م٤٢٧ق

احمد ینالتگین مات او په در یـای

سند کی ډوب سو .

سلجوقیان په خراسان کی ـ

دعلی تگین زامنو استاځی مسعود ته راغی .

دابو نصر محمد بن عبدالجبـار عتبی دتاریخ یمینی دلیکوال وفات .

۱۰۳٥،۳٦م۱۰۲۸،٤٢٧ق

سلطـان مسعود پـه هند کـــی پرهانسی حمله وکړه او خپـل زوی امیر مجدود یی د لاهـور حکمـران وټاکه .

۱۰۳٥ـ۱۰٤۱م٤٢٧ـ٤٣٣ ق

اسماعیل خندان دالتو نتا شـــــس زوی پهخوارزم کیاقتدار و مو ند.

دمحمد بن علی هروی لغوی او د مصر د مؤذن وفـات (ولاد تـیـــی ۳۷۲ق).

۱۰۳۷م٤٢٨ق

دشیخ الرئیس بوعلی حسین بن عبدالله ابن سینا بلخی لویفیلسوف طبیب او ددری او عربی مؤلفوفات په همدان کی . (تولد یی صفر۳۷۰ق په بخاراکی .)

دامام اسحاق بن ابراهیم بن محمد هروی عالم وفات او دهرات پـــــه نماز گاه کی ښخیدل .

دسلطان مسعود استاځیترکستان ته ولاړل او دهغه ځای استاځـــی مسعود ته راغلل .

سلطان مسعود په جوزجان کـــی علی قندوزی مات کی .

۱۰۳۷،۳۹م۱۰۳۱،٤٢٩ق

سلطان مسعود دسلجوقیانو سره په شمالی ولایاتو کی پـه شخـړو بوخت و،دوی ته یی اورشوگا نـــی ور کړی او دغور له خوا غزنی تـه راغی .

سلطان طغرل سلجو قیپهنشاپور کی پاچا سو او خپل وروریبغو یی دسیستان او پوشـنگ او هـرات حکمران کی .

دابو منصور عبدالملك بن محمد ثعالبی نشاپوری دیتیـمة الدهـــر دلیکوال وفات .(تولد یی ۳٥۰ق).

دابو الحسن بن جولوغ فر خـی سیستانی ددری لوی ستایوال بولله ویونکی شاعر وفات .

داسحاق بن ابراهیم بـن محمـد قراب سرخسی هرویمورخ اومحدث وفات (ولادت ۳٥۲ ق).

۱۰۳۸،۳۹م٤٣۰ق

پر صغانیان دمسعود ژمنی لښکر کشی .

ابویعلی بیهقی حنیفـی دیـوان انشا مـشر خپل کـتاب السیرة المسعودیه دسلطان مسعود غزنو ی لپاره تالیف کی .

دابوعلی حسین بن شعیب سنجی مروزی شافعی فقیه او دفرو عـــو دمؤلف وفات .

دمقامات بونصر مشکان تالیف .

۱۰۳۹م٤٣۱ق

دابو نصر مشکان دسلطان محمود او مسعود ددربار لوی منشی وفات.

ابو سهل زوزنـــی صا حبدیـوان ـ رسالت سو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دابو القاسم حسن بن احمد عنصری بلخی دسلطان محمود ددربار لوی شاعر وفات .

١٠٤٠م٤٣٢ق

سلجوقیانو شمالی ولایات او خراسان ونیول او په دندانقان کی سلطان مسعود مات کی .

١٠٤٠ـ١١٧٥م٤٣٢ـ٥٥٢ق

دسلجوقیانو دسلطنت دوره پر افغانستان باندی .

دحسن بن محمد بن شعیب مروزی شافعی فقیه وفات په ربیع الاول ٤٣٢ق .

١٠٤٠ مربیع الاخر ٤٣٢ق

سلطان مسعود خپل زوی مو دود په غزنی کی پرینښو ، پخپله دخزانو سره هندوستان ته رهی سو .

١٠٤٠م ١١جمادی الاولی ٤٣٢ق

لښکرو په ماریګله کی سلطان مسعود ونیو او دده پر ځای یی دده ړوند ورور محمد بیا پاچا کی .

وروسته سلطان مسعود دخپل وزاره طاهر بن محمد په لاس مړ کړ سو .

١٠٤٠م جمادی الاخری ٤٣٢ ق

سلطان مو دود له غزنی ځخه راووت او دخپل ړانده اکا محمد سره یی په دنپور کی جنګ وکی . محمداوده زوی طاهر یی ووژل اوددی بری په نسبت یی فتح آباد هلته جوړ کی .

١٠٤٠م ٤٣٢

امیر محمد دسلطان محمود زوی دو همه پلا پاچا سو .

١٠٤٠ـ١٠٤٩م٤٣٢ـ٤٤١ ق

دغزنو یانو دیو ولسم سلطان مودود بن مسعود سلطنت په غزنی کی .

١٠٤٠ـ١٠٦٣م٤٣٢ـ٤٥٥ ق

دطغرل بیګ بن میکائیل دسلجوقی کهول لومړی پاچا سلطنت .

١٠٤٠م٤٣٢ق

دقاضی صاعد بن محمد ابو العلا نشاپوری حنفی فقیه او دحنفیانو درئیس وفات .

دابو نظر عبدالعزیز بن منصور عسجدی دسلطان محمود ددرباری شاعر وفات .

په دغه کال دابو النجم احمد بن قوص منو چهری دسلطان محمود ددربار دشاعر وفات .

١٠٤١م٤٣٣ق

دسالم بن عبدالله هروی فقیه او متکلم داللمعد مؤلف وفات .

دابو سهل محمد بن علی هروی لغوی وفات ٣ محرم په مصر کی (ولادت رمضان ٣٧٢ق).

طغرل سلجوقی په نشاپور کی سکه ووهله .

سند پاله دجیه پاله لمسی آخرین کابلشاه دګندهارا په پای کی .

١٠٤٢م٤٣٤ق

ابو ابراهیم اسماعیل بن محمد مستملی په دری ژبه دتعرف شرح ولیکله .

دابوذر عبد الله بن احمد انصاری هروی مالکی فقیه او محدث وفات په مکه کی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٠٤٣ م ٤٣٥ ق حدود

عبدالرزاق د احمد بن حسن میوندی زوی د سلطان مودودوزیرو.

د احمد بن حسین باخرزی د دمیة القصر د مولف وژل .

١٠٤٤ م ٤٣٦ ق

په ماورا النهر کی شیعی غور ځنګونه، دابوالفضل عبیدالله بن احمد میکالی خراسانی منشی اومولف امیروفات (نوم یی عبدالر حمن هم راغلی دی) دغزنی دوزیر احمد بن علی بن عبدالصمد وفات . او د طاهر مستوفی وزیر کول .

١٠٤٥ م ٤٣٧ ق

امام عبدالکریم بن هوازن قشیری الرسالة القشیریه په تصوف کی په عربی وکښله . چی ابوالفتوح عبدالرحمن بن محمد نشاپوری په کرمان کی په ٥٥٠ ق په دری ترجمه کړه .

امام ابوالقاسم قشیری په نیشاپور کی یوه مدرسه جوړه کړه

ناصر خسرو بلخی خپل سفرله جوزجانه دحجاز خواته شروع کی (٦جمادی الاخری) دی په جمادی الاخری کی د ٤٤٤ ق بیرته بلخ ته راغی .

١٠٤٦م ٤٣٨ ق

دامام ابو محمد عبدالله بن یوسف جوینی شافعی فقیه او مفسر اوادیب وفات په نشاپور کی .

دعبیدالله بن عبدالله هروی محدث او مورخ دژوند وخت .

١٠٤٨ م ٤٣٩ ق

د عبدالرحمن بن محمد سرخسی حنفی فقیه د بصر ی د قاضی وفات د تکملة التجرید خاوند .

دملك ابدال (اودل) بن ترین د ابدالی افغانانو دیوه نیکه دژوند وخت په کسی غره کی .

١٠٤٨م ـ ٤٤٠ ق

دابو ریحان محمد بن احمد بیرونی لوی عالم او منجم د کتاب الهند او نورو ډیرو تالیفاتو د مولف وفات، او په غزنی کی ښخیدل . ده تر ٤٧٢ق پوری ٦٥ کتابونه تالیف کړی وو. تولد یی ٣٦٢ ق .

د ابو سعید فضل الله بن ابی الخیر میهنی خراسانی مشهور صوفی وفات .

د مشهور ادیب علی بن حسن عمید قهستانی وفات .

١٠٤٨ ـ١٠٥٢ م ٤٤٠ـ ٤٤٤ق

پر غزنی باندی د طغریل تغلب او د سلطان عبدالرشید وژنه .

١٠٤٨ م ٤٤٠ ق حدود

ابو منصور موفق بن علی الهروی په درمل پیژندنه کی کتاب الابنیه عن حقایق الادویه په دری ژبه تالیف کی چی یوه خطی نسخه یی په ٤٤٧ق کال اسدی طوسی وکښله (دویانا کتابخانه) د منصور بن محمد هروی فقیه او شاعر او دهرات د قاضی او د منیة الراضی د مولف وفات .

١٠٤٩ م ٤٤١ ق

د غزنو یانو د وولسم پاچادوهم مسعود د مودود زوی په غزنی کی سکه ووهله .

علی بن مسعود بن محمود په همدغه کال پاچا شو .

١٠٤٩ ــ١٠٥٢ م٤٤١ــ٤٤٤ ق

د غزنويانو د څورلسم پاچا عبدالرشيد دسلطان محمود د زوی سلطنت پهغزني کي.

١٠٤٩ م ٤٤١ ق

د شيخ عمو مشهور صوفي احمد بن محمد بن حمزه وفات په هرات کي او په گازر گاه کي ښخيدل .

ابو معين ناصر بن خسروقباديانی بلخی (حجت خراسان) لهخپله سفره راستون سواود اسما عيلی مذ هب تبليغ يی په بلخ او بدخشان کی شروع کی د ده ډله(ناصريه) بللــه کيده .

١٠٥٠ م٤٤٢ ق

د سلجوقيانو او طغريل دغزنوی لښکر د مشر جنگونه او په دره خمار اوبست کی د سلجو قيانو ماتی .

د عبدالسلام بن محمد بن هيصم کرا می وفات پههرات کی .

د حسن بن مظفر نشاپوری اديب اوشاعر وفات.

١٠٥٠م٤٤٢ ــ٤٤٣ ق

ابو سعيد عبدالحی بن ضحاكبن محمود گرديزی زين الاخبار پهدری ژبه پهغزني کيد سلطان عبدالرشيد په نامه وکيښی (د عبدالحی حبيبی طبع ، تهران ١٣٤٧)

١٠٥٢ م ٤٤٤ق

عبدالرزاق بن احمد بــن حسن ميوندی د سلطان فرخزاد لهوزارته معزول او پر ځای يی خواجه حسن مهران وزير سو .

د خرخيز حاجبد غزنی سپهسالار په خراسان کی د سلجو قيانو سره جنگونه .

دعبيد الله بن سعيد بن حاتـــم سجزی محدث وفاتپه مکه کی .

طغريل د سلطان محمود مريی د غزنی ترنيولو وروسته ډير غزنــوی شهزاد گان مړه کړل اوخلکــو دی وواژه .

١٠٥٢ ــ ١٠٦٠ م٤٤٤ ــ٤٥١ ق

د غزنويانو شپاړسم پاچا فرخزاد د لومړی مسعود د زوی سلطنت .

١٠٥٣ م ٤٤٥ حدود

يوه نامعلوممولف تاريخ سيستان وليکلی .

١٠٥٤ م ٤٤٦ ق

دابوبکر احمد بن اسحاق صبغی نشاپوری شافعی عالم او فقيهوفات.

١٠٥٥ م ٤٤٧ق

حکيم علی بناحمد اسدی طوسی دگرشاسپ نامی شاعر د کتابالابنيه عن حقايق الادويه خطی نسخهوکښله (دويانا کتابخانه) مولف يی موفــق الدين ابومنصور علی الهروی پهدغه کال ژوندی و .

١٠٥٦ م٤٤٨ ق

د حجةالا سلام ابو حامد محمدبن محمد غزالی طوسی زيږيدنه .

١٠٥٧ م ربيع الاول ٤٤٩ق

د ابو النجم اياز اويماق وفات او ښخيدل په لاهور کی (؟)

داسماعيل بن عبدالرحمنبن احمد صابونی نشاپوری فقيه ا ومفسر او واعظ وفات پهنشاپور کی(ولادتيی ٣٧٣ ق)

١٠٥٨ م ٤٥٠ ق :

په خراسان کی د عربی نسخیاو

کوفی خطپه هنری ډول سره گهيزی زوامق عذرای عنصری دپروفــيسور محمد شفيع کتابخانه ــلاهور)

محمود وراق يو تاريخ د ٤٠٩ ق تر واقعو پوری په غزنی کی وکيښ.

امير محمد دعباس زوی په غورکی حکمران وو .

د شار ابراهيم بــن ارد شير د ژوند وخت .

د سهل بن مرسل لويکی د ژوند عصر .

١٠،٥٨م ٤٥٠ق حدو د

اسحاق بن ابراهيم بن منصور ــ نيشاپوری خپل قصصالانبياء پهدری ژبه وکيښ .

محمد بن عمر رادويانی ترجمان البلاغه وکيښ .

د ابوحنيفه اسکافی مروزی دری شاعر د ژوند وخت .

د شيخ امام ابوبکر محمد بنامام احمد بن محمد حدادی شالنگــــی غزنوی وفات ٤٥٠ ق .

(قبراو شنخته يیپه غزنی کیسته)

د محمود بن عمر جوهریصايغ هروی دری شاعر د ژوند وخت .

١٠٥٩ م ٤٥١ ق

د غزنويانو او سلجو قيانوترمنځ معاهده .

سلطان ابر اهيم د مسعود زوی غزنوی پاچا د سلجوقــی داود او الپ ارسلان سره روغه وکــړه او فقط شرقی افغا نستان تر لاهوره غزنوی سلطنت ته پاته شو .

لومړی پلاد سلطانلقب دسلطان ابراهيم غزنوی پرسکه ضرب سو .

١٠٥٩ر ١٠٩٨م ٤٥١ ر٤٩٢ ق

د غزنويانو د اولسم سلطـــان ابراهيم د لومــړی مسعود د زوری سلطنت .

١٠٦٠ م ٤٥٢ ق

د علی بن حسين مروزی حنفــی فقيه وفات .

١٠٦٢ م٤٥٤ ق

د زهير بنحسن بنعلی سرخسی فقيه اومورخ او مفتی خرسا نوفات.

د عبد الرحيم بنعبدا لله صيرفی بلخی قاضی القضاة او شيخالاسلام وفات اوښخيدل پهبلخ کی .

١٠٦٣ر ١٠٧٢ م٤٥٥ر٤٦٥ ق

الپ ارسلان د چغری بيگ داود زوی دميکائيل لمسی سلجوقیدوهم پاچا .

١٠٦٤ م ٤٥٧ق

پرختل دالپ ارسلان پر غل.

١٠٦٥ م ٤٥٨ ق

د ابوبکر احمد بن حسينبيهقی شافعی فقيه او محــدث او مولــف وفات .

د قاضی ابو عاصم مــحمد بــن احمد عبادی هروی عالم د طبقات الفقها او مبسوط مولف وفات .

حکيم ابونصر علی بن احمداسدی طوسی گرشا سپ نامه نظم کړه .

١٠٦٦ م٤٥٩ق

شرف الملك ابو سعد مستوفی په بغداد کی دامام ابو حنيفه پرمزار گنبده جوړه کړه .

د ابراهيم بن محمد تونی هروی محدث وفات په هرات کی .

د شيخ يوسف بن محمد سمعان

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفات او ښخیدل په چشت کی .

١٠٦٧ م ٤٦٠ ق

دشیخ الطایفه ابو جعفر محمدبن حسن طوسی د شیعه مشهور عالم او مولف وفات په بغداد کی .
(تولدئی په طوس کی ٣٨٥ ق)

١٠٦٧ م٤٦٠ق حدود

منصور بن‌سعیدبن حسن میوندی دسلطان ابراهیم دسپاه عارض سو.

د ابوبکر عتیق بن محمد هروی سور آبادی د دری تفسیر لیکوال د ژوند وخت .

قطب الدین حسن بن محمد د غور امیرو .

نظام الملك حسن بن علی‌طوسی د سلجوقیانو لوی وزیر په نشاپور بلخ،هرات ،مروکی (نظامیه مدرسی) جوړی کړی .

د قاروت بن جغری بیگ داود سلجوقی د ژوند وخت چی د کرمان سلجوقیان د ده له پښته دی .

١٠٦٩ م٤٦١ ق

د ابوالقاسم بن ابراهیم مروزی فورانی فقیه وفات .

١٠٦٩م ٤٦٢ ق

دشافعی فقیه حسین بن محمد مرورودی وفات په مرورود کی
(٢٣ محرم)

ناصر خسرو بلخی خپل کتاب جامع الحکمتین د بدخشان د امیر علی بن اسد بن حارث په خواهش تالیف کی .

١٠٧٠ م٤٦٣ ق

د ابو علی حسان بن سعیدمنیعی نشاپوری فقیه او بنای د مسجدواو رباطو جوړوونکی وفات په مرورود کی .

١٠٧٢ م٤٦٥ ق

د الپ ارسلان پرماورا النهر باندی یرغلونه اودده مړینه ،شمس الملك بلخ او ترمذ ونیول .

د شیخ ابو القاسم عبدالکریم بن هوازن قشیری دخراسان د مشهور صوفی وفات په نشاپور کی .

د ابوبکر زین الدین اسماعیل وراق ازرقی هروی د دری مشهور شاعر وفات .

طاهر بن نصر بن احمد د سیستان پادشاه سو .

١٠٧٢ر ١٠٩٢م ٤٦٥ر ٤٨٥ ق

دملکشاه د الپ ارسلان زوی سلجوقی دریم پاچا سلطنت .

١٠٧٣ م٤٦٦ ق

د عثمان بن حسین وراق غزنوی په خط یو ډیر ښکلی منقش قرآن وکیښ سوچی د مشهد رضوی په کتابخانه کی‌سته.

موید الملك د نظام الملك زوی‌د هرات والی سو .

١٠٧٤ م٤٦٧ ق

د عبدالر حمن بن محمد داودی پوشنگی فقیه‌اومحدث وفات‌په‌پوشنگ کی .(ولادت یی ربیع الاول ٣٧٤ق)

ملکشاه ترمذ ونیو او دشمس الملك سره ئی روغه وکړه .

د ابوالقاسم علی‌بن حس‌باخرزی عربی شاعر او دمیة القصر د مولف وژل .

١٠٧٥ م٤٦٨ق

دابوبکر محمد بن القاسم‌جوینی

(صفارنشاپوری) شافعی فقیه‌وفات.

١٠٧٦ م ٤٦٩ ق

سیف الدوله د سلطان ابراهیم غزنوی له‌خوا د هندوستان‌حکمران او له بغداده د صنیع امیر المومنین لقب ورکړ سو .

ابو بکر محمد بن‌احمد بن هیثم رود باری بلخی دقرائت عالم خپل کتاب (جامع القراآت) په٤٦٩ ق د سلطان ابراهیم بن مسعود په نامه په‌غزنی کی‌تالیف کی.(١٧ محرم)

د عبدالله بن سعید بن حاتم سجزی محدث او دالابانه د مولف وفات.

١٠٧٧ م ٤٧٠ ق

د ابوا لفضل محمد بن حسین بیهقی‌دغزنی ددربار منشی‌اودتاریخ بیهقی‌دمولف‌وفات‌په‌غزنی کی.(تولد یی دبیهق په حارث آباد کی٣٨٥ق»

انوشتگین چی د بلکا تگین مریی وپه خوارزم کی د غرشاه په لقب د خوارزمشاهی دوهم کهول جوړ کی چی تر ٦١٧ ق‌پوری دغه‌کورنی حکمرانه وه .

د احمد بن عبدالملك نشاپوری دخراسان دمحدث وفات .

د الشیخ العمید الجلیل سید ابوالفضل محمد بن‌علی طوسی‌وفات پنجشنبه ٩ رمضان ٤٧٠ ق(قبر او شنخته یی په غزنی کی سته»

١٠٧٧ م٤٧٠ ق حدود

د هیصم بن محمد ناوی (هروی) د دری قصص الانبیأ د مولف دژوند وخت .

١٠٧٨ م٤٧١ ق

د حسن بن علی بن محمد بلخی وخشی محدث اوقاضی‌وفات (ولادت یی ٣٨٥ ق)

١٠٨٠ م ٤٧٣ ق

د ابو علی فضل بن محمد فارمدی طوسی مشهور عارف وفات .

١٠٨٢ م ٤٧٤ ق

دقاضی القضات ابوبکر محمد بن عبدالملك اسکا فی بلخی وفات او ښخیدنگ په بلخ کی .

١٠٨٤ م٤٧٧ ق

ابو علی فضل بن محمد فارمدی د خراسان مرشد وفات سو .

تکش په‌بلخ کی والړ سو ملکشاه دی په ترمذ کی ونیوی اوړوند یی کی .

د احمد بن محمد بن عبدالجلیل سجزی ریاضی پوهاند او منجم وفات .

بیبی د عبدالصمد هروی لور محدثه وفات سوه (ولادت یی ٣٨٧ ق) عبدالاول هروی له دی څخه روایت کوی .

١٠٨٥ م٤٧٨ ق

د امام الحرمین ابوالمعالی عبدالملك بن عبدالله جوینی وفات چی د نشاپور نظامیه مدرسی مشر استادو.

ولادت یی په جوین کی ٤١٩ ق

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰۸۷ م ٤٨٠ ق حدود :

دساطان ابراهیم‌غزنوی‌دسلطنت اوږده دآرامي دوره اودخیر آباد ، ایمن آباد دکلا وجوړول ،مسجدونه اومدرسې او قصرونه آباد ول.

دابو حاتم مظفر بن اسماعیل اسفزاری مهندس اومنجم‌وفات.

فاطمه دابوعلی دقاق لو ر د خراسان زاهده وفات سوه .

قتلمش دارسلان پیغوز وی د اسرائیل لمسی چې داناطو ل سلجوقیان دده له پښته دی .

تتش دالپ ارسلان زوی چې دشام سلجوقیان ځنې پید ا سول.

دعبدالله بن سعید خوافي‌شا عر اومنشي او حاسب دخلق‌الا نسا ن دمولف وفات په‌بغداد کی .

۱۰۸۸ م ٤٨١ ق

دناصر خسرو بلخی شاعر ا و سماعیلی مولف وفات دبدخشا ن په‌یمګان کی (تولد ٣٩٤ ق‌قبادیان)

دقاضی القضات خلیل بن احمد شجری بلخی وفات.

داحمدبن عبدالصمد هروی‌محدث وفات.

دشیخ ا لاسلام ابو اسماعیل عبدالله بن محمد انصاری هرو ی رفات او ښخیدل دهرات په ګازرګاه کی.

(تولد ۲ شعبان ٣٩٦ق) د طبقات الصوفیه او منازل السایرین ارنورو ډیرو عربی اودری تالیفا تو خاوند .

په‌سیستان کی‌کاختی .

۱۰۸۹ م٤٨٢ق

فقیه ابو جعفر محمد بن عبدالجبار بن محمد جوزجا نی په ویهندکی یوځا جوړ کی (ډېر لیك ئی دپیښور په‌موزیم کی)

دفخر ا لاسلام علی بن محمد بزدوی حنفی مشهور فقیه دا صو ل الفقه دمؤلف وفات.

۱۰۹۰ م ٤٨٣ ق

محمد بن ابو جعفر محدث ا و صوفی دبستان العارفین مؤ لف وفات سو.

دشمس الائمه محمد بن ا حمد سرخسی مشهور فقیه او دمبسوط دمؤلف وفات.

تاج الدین ابو الفتح صفا ر ی دسیستان پاچاسو.

۱۰۹۲ م ٤٨٥

نظام الملك طوسی وزیر خپل کتاب سیاست نامه یاسیرالملو ك په فصیحه دری ٥٠ فصله تا لیف کی .

۱۰۹۲ ــ ۱۰۹٤م ٤٨٥ـ٤٨٧ ق

دسلطان محمود دملکشاه ز وی سلجو قی‌خلرم پاچاسلطنت .

۱۰۹۲ م ٤٨٥ ق

نظام الملك ابو علی حسن ابن ابو الحسن علی بن اسحاق طو سی‌د سلجوقیانو مشهور وزیر اولیکوا ل (تولد ٤٨٠ یا٤١٠ په طوس کښې وزارت‌له ٤٥١ق تر ٤٨٥ق پوری» په ۱۰رمضان ٤٨٥ ق دبغدادپرلار دبوطاهر ارانی په‌لاس وو ژ ل سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰۹۳ م ٤٨٦ق

دابو عبدالله حسین بن احمد زوزنی خراسا نی قاضی او لغو ی دکتاب المصادر د مؤلف‌وفات.

۱۰۹٤ـ۱۱۰٤م ٤٨٧ـ ٤٩٨

برکیارق دملکشاه‌زوی‌دسلجو قی پنځم پاچا سلطنت .

۱۰۹٦ م ٤٩٠ ق‌حدود

دابو الحسن علی بن عثما ن هجویری غزنوی لوی صو فی د کشف المحجوب دمولف و فا ت پلاهور کی .

محمد بن منصور مستو فی (متوفا ٤٩٤ ق) په‌مرو کی‌یوه‌مدرسه جوړ ه کړه .

دعبدالرحمن بن علی بن ابی الصادق نشاپوری طبیب (بقر ا ط ثانی) وفات .

دعبیدالله بن عبدالله حد اد نشاپوری حنفی فقیه او محدث او قاضی وفات تر ٤٩٠ ق‌وروسته.

دمحمد بن احمد بن ابی سهل سرخسی‌حنفی‌فقیه‌او متکلم اودالمبسوط دمولف وفات (٤٨١ ق ؟)

۱۰۹۷ـ۱۱۲۷ م ٤٩١ـ٥٢١ق

دقطب الد ین محمد خوارزم‌شاه سلطنت .

۱۰۹۷ م ٤٩١ ق

دعلی بن سهل‌بن عباس‌نشاپوری مفسر وفات .

دعطاء بن یعقوب دغزنوی‌دربار کاتب او دعربی اودری د شا عر وفات .

دابو الفتح عبدالرزاق منیعی بن حسان دخراسان دمحد ث او فقیه وفات.

سلطان سنجر سلجو قی‌دملکشاه زوی هرات ته‌راغی.

۱۰۹۸ـ۱۱۱٥ م ٤٩٢ـ٥٠٩ ق

دغزنو یانو داتسلم‌پاچاعلاء الدین دریم مسعود سلطنت .

۱۰۹۹ م ٤٩٣ ق‌حدود

قطب الد ین حسن بن محمد دغور دشاهنشاهانو‌نیکه‌دوجیرستان په‌جنګ کی ووژه سو.

شیخ عبدالهادی دخواجه عبدالله انصاری زوی په‌هرات کی مقتو ل اوپه ګازرګاه کی ښخ‌سو .

۱۱۰۰م ٤٩٤ ق

دامام ابولفرج عبدالرحمن ا حمد سرخسی شافعی فقیه و فا ت (زیږیدنه ٤٣٢ ق)

۱۱۰۱م ٤٩٥ حدود .

امام غز الی په‌دری کیمیای‌سعادت وکیښی .

سر هنګ عمید محمد خطیبی هروی دغزنی سپه سالار اووروسته دقزدار حکمران و .

۱۱۰۲م ٤٩٦ ق

دابوا لفضل محمد بن محمد سهلکی بسطامی فخر الا سلا م وفات .

۱۱۰٤ م ٤٩٨ ق

درهم ملکشاه دبرکیارق زو ی دسلجوقی شپږم پاچاسلطنت .

۱۱۰٦م ٥٠٠ ق

دابونصر محمدبن احمدبن ا بو جعفر هروی پیر ا یروه وفا ت او دهرات په خمچه آباد کی ښخیدل .

پەغزنی کی دسلطان علاء الدین مسعود دمایني مهد عراق دسلطان سنجر دخور په توجه آرامـی او د سلجوقیانو سره دوستی.

دطغاتگین غز نوی سالارفتوحات دهند ترگنگاپوری .

ابو حاتم مـظفر بن اسما عیـل اسفزاری اسمان اوزیاضی پوها ند (کائنات الجو) کتابوکیښی .

دشیخ علی قسوره بن محـمـد گردیزی دژوند وخت .

امام ابوعلی حسن بن علیقطـان مروزی مشهور طبیب او عا لمخپل کتاب (کیهان شناخت)وکیښی.

(تولد ئی مرو ۴۶۵ق)

دملك کرت دژوند وخت پەغور اوهرات کی ، دکرت دپاچهانو لوی نیکه.

محمد بن حسین بن عمر هروی تاریخ برامکه پەدری ترجمه کی.

۱۱۰۶ م ۵۰۰ق حدود

عمدة الملك رشید بن محتا ج دسلطان ابراهیم غزنوی سپهبد او دمسعود سعدممدوح و.

خواجه محمد بن بهروز احمـد وزیرو .

خواجه طاهر بن علی ثقت الملك دبو نصر مشکان وزاره دغز نـــی وزیرخاص و.

قوام الملك نظام الدین ابو نصر فارسی دشهزاده شیرزاد سره دهند سپهسالارسو .

عمید الملك عمادالدولهابوالقاسم خاص دسلطان ابراهیم غز نوی د دربار مشرو.

منصور بن سعید بن احمد بـن حسن میوندی دسلطان ابرا هیـــم غزنوی صاحب دیوان عـــر ض و عبدالحمید بناحمدبن عبد الصمد د سلطان ابراهیم غزنوی وزیرسو.

دقاضی امین الملە عبدالودود د عبدالصمد غزنوی زوی د ژ و نـد وخت .

ابونصر محمد بن عبدالحمیـــد مستوفی دبهرا مشاه غـز نــو ی وزیرو.

ابومحمد بن حسن قـایـــنی د بهرامشاه غزنوی وزیرو .

خواجه اسماعیل شنیزی د حکیم سنایی مرشد او استاد دژو نـــد وخت .(قبرئی تراوسه په شنیـز لی ستە)

علاء الدین ابو یعقوب یـــوسف اونجم الدین ابو المعا لـــیاحمـــد دقاضی القضات یوسفبن احمـــد حداد شالنگی غزنوی زا من پـــه غزنی کیعلماوه.

دشیخ الاسلام جمال الدین ابو نصر احمد بن محمد بن سلیمـان صغانی دژوند وخت. (قبرئی پـــه غزنی کی ستە)

دابو سعد احمد بن ابویوسف هرویدکتاب (الاشرافعلیغوا مض الحکومات) دمؤلف ژوند.

دملك الجبال عزالدین حسین بن قطب الدین حسنغوریپاچاسلطنت پەغور کی .

دعبدالرب بن منصور غـز نو ی فقیه اودملتمس الاخوان دمؤ لف د ژوند و خت .

دابو العباس فضل محمدلو کری مروزودی مشهور فیلسوف د ژوند وخت. .دډیرو ترکی لغاتو گډیدنەپه دری اوپښتو ژبو کی.

۱۱۰۸ م ۵۰۲ ق حدود

ثقة الملك طاهربن علی دسلطان مسعود بنابراهیم وزیر و .

۱۱۰۹ م ۵۰۳ ق حدود

جمال المعاشرین دغزنی دقـوال ژوند .

دزاهدبن محمد بن احمد سرخسی شافعی محدث وفات .

۱۱۱۰ م ۵۰۴ ق حدود

دابوالفرج بن مسعودرونی ددری مشهور شاعـر اود غـزنویانـو د ستاینکی وفات، (تولدئید ۴۳۵ ق حدود)

۱۱۱۱ م ۵۰۵ ق حدود

دحجة الاسلام ابوحامد محمد بن محمد غزالی طوسی و فات (تولدئی ۴۱۵ق) دی د«حیاء علوم الدین» او نورو ډیرو تالیفاتو خاونددی .

عثمان مختاری غزنوی شاعرخپله «شهر یار نامه» په دری ژبـه نظم کـړه .

دجمال الحکماء ابوالحسن علیبن محمد دغزنی دطبیب دژوند وخت .

۱۱۱۲ م ۵۰۶ ق

دامام زاهدسلیمانبن احمدصغانی فاضی وفات (قبرئی په غزنی کـی ستە)

نظامی عروضی سمرقندی دبلخ د برده فروشانو پـه کوڅه دامیرابو سعید جره پەکور کیدعمر خیامسره لیدنه وکړه .

قاضی حسن محمودی او قاضی حسین محمودی د احمد زامن دبلخ فاضیان مـړه اوپـەبلخ کـی ښښـخ سول .

۱۰۹۸ـ۱۱۱۴ م ۴۹۲ـ۵۰۸ ق

دغزنی دیوه منار بناد (السطان الاعظمملك الاسلامعلاء الدولةوالدین ابوسعد مسعودبن ظهیرالدوله امیر المؤ منین ابراهیم خلد الله ملکه) په نـامـه

۱۱۱۵ـ۱۱۱۷ م ۵۰۹ـ۵۱۱ ق

دغزنویانو دشلم پاچا ارسلانشاه ددریم مسعود زوی سلطنت .

۱۱۱۶ م ۵۱۰ ق

دعبدالرحمن بناحمد خزاعیشیعی نشاپوری عالم وفات .

دمحمد بنمنصور سمعانی مروزی محدث او فقیه وفات پـــه مروکی (ولادت ۴۶۶ق)

۱۱۱۷ـ۱۱۵۷ م ۵۱۱ـ۵۵۲ ق

د غزنویانو د یوویشتم پاچا بهرا مشاه ددریم مسعود زوی سلطنت .

۱۱۱۵ م ۵۰۹ یا ۵۱۷ ق

د حکیم ابوالفتح عمربن ابراهیم خیام نشاپوری لوی منجم اوریاضی پوهاند اوشاعر وفات پـه نشاپور کـی .

۱۱۱۵ م ۵۰۹ ق

دغزنو یانو دنونسم پاچا شیرز اد ددریم مسعود زوی جلوس پـەغزنی کـی .

د اسماعیل بـن عبدالسلام بـن

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالرحمن بن حسن لغماني حنفي فقيه ژوند په بغداد کی .

علاءالدین مسعودغزنوی‌خیل‌ورور شیرزاد مړ کیږ، اوبل ورور بهرامشاه ئی سلطان سنجر ته پناه ورووړه .

۱،۱۶ م ۵۱۰ ق

سلطان ارسلانشاه غزنوی یوه ماڼی په‌غزني کی جوړه کړه .

ملك الجبال عزالدین حسین دقطب الدین حسن زوی دغور امیرؤ چی‌دده اوه زامن پر غوري دولت قابض سوه .

۱۱۱۶ م ۵۱۰ ق حدود

دابوعبدالله احمدبن عمر خراساني د لایضاح فی‌القرائات العشر دمؤلف دژوند و خت .

خواجه صدر شمس الوزراء قطب الدین یوسف بن یعقوب دغزني‌سپه سالار او وزیر و.

قاضی القضات یو سف بن احمد حدادی شالنگی غزنوی د سلطان مسعود دعهد دغزني قاضی القضات ار وزیر و.

موفق الدوله ابو طاهر خاتونی‌د سلجو قیانووزیرخپل «مناقب‌الشعراء» وکیښ .

د نصربن ابراهیم هروی حنفي محدث دالمسند دمؤلف وفات .

دعثمان‌بن عمرمختاری‌غزنوی ددری دمشهور شاعر دژوند وخت .

۱،۱۷ـ۱۱۵۷ م ۵۱۱ـ۵۵۲ ق

سلطان سنجرد ملکشاه زوی د سلجوقی اتم لوی پاچا سلطنت .

بهرامشاه غزنوی پرخپله سکه باندی دسلطان سنجر سلجوقی نوم هم‌وکیښ .

۱۱۱۷ـ۱۱۵۷ م ۵۱۱ـ۵۵۲ ق

دغزني دیوه منار بناد(السلطان الاعظم ملك الاسلام یمین الدولت وامین الملة ابو المظفر بهرامشاه خلدالله تعالی ملکه) په نامه .

۱۱۰۴ـ۱۱۱۷ م ۴۹۸ـ۵،۱ ق

دسلطان محمد دملکشاه زوی سلجوقی ارم پاچا سلطنت چی د عراق‌سلجوقیان دده له‌پښته‌دی .

دمحمد بن عمر ضریر بلخی‌مفسر اوواعظ ، ددعوة‌الهند دمؤلف وفات

اوښخیدل په‌بلخ‌کی ۵۱۱ ق .

دقاضی‌القضات شیخ الاسلام بلخ محمد ابو القصیر بلخی و فـــــات

۱۱۱۸ م ۵۱۲ ق

دبهرامشاه غزنوی‌لښکرو په‌ملتان کی محمد باهلیم دده دزامنو سره مات‌کی اوپه سوالك‌کی دناکور کلا جوړه کړه .

دسلمان بن‌ناصرنشاپوری شافعی متکلم ، صوفي فقیه وفات .

دشمس الائمه ابوالقاسم‌اسماعیل بن‌حسن‌بیهقی دمرود مدرسی‌داستاد وفات .

۱۰۴۲ـ۱۱۱۹ م ۴۳۳ـ۵۱۳ ق

د شیخ الافاضل علی‌بن احمد بنجکردی نشاپوری‌ادیب دژونددوره (وفات په‌نشاپور کی رمضان)

۱۱۲۰ م ۵۱۴ ق حدود

طبیب شرف الزمان طاهر مروزی (طبایع الحیوان) تالیف کی .

دعبدالرحیم‌بن عبدالکریم‌بن‌هوازن قشیری نشاپوری صوفي اوواعظ وفات په نشاپور کی.

دناصربن محمد عیاضی سرخسی فقیه اومحدث وفات په سر خس کی (ولادت ۴۳۹ ق)

۱۱۲۱م ۵۱۵ ق

د غزنوی دوری دمشهور شاعر مسعود سعد سلمان وفات په غزني کی (تولدئی لاهورد ۴۴۰ ق حدود)

۱۱۲،م ۵۱۵ ق حدود

دابو حاتم مظفر بن اسماعیل اسفزاری ریاضی‌پوهانه اوهیئت‌دان وفات .

دابو المفاخر محمد بن منصور قاضی سرخس په نامه حکیم سنایی (سیرالعباد الی المعاد) نظم‌کی .

۱۱۲۲ م ۵۱۶ ق

دعلی بن احمد غزال نشاپوری نحوی اوقاری وفات.

دابو محمد حسین بن مسعودفراء بغوی شافعی‌فقیه‌اود (مصابیح‌السنه) دمولف وفات په‌مرورود کی(شوال)

برهان‌الدین ابوالحسن علی‌بن ناصر بریانگر غزنوی واعظ بغداد ته ولاړ .

۱۱۲۳ م ۵۱۷ ق

دحکیم عمر خیام نشاپوری وفات په‌نشاپور کی .

دشیخ الاسلام محمدبن محمدزالی بلخی وفات اوښخیدنگ په بلخ‌کی

۱۱۲۴ م ۵۱۸ ق

داحمد بن محمد میدانی نشاپوری ادیب اولغوی دکتاب (السامی‌فی‌الاـ سامی) دمؤلف وفات .

حکیم سنایی له سفره غزني ته راستون سو .

محمد بن‌نصر هروی بشکانی د بغداد قاضی اوفقیه په همدان کی وراژه سو (ولادت‌یی ۴۵۸ ق) .

شرف الدوله رضی الملك احمد دغزني سپه سالار و .

۱،۲۶ م ۵۲۰ ق

ابو الفتح اسعد بن محمدمیهنی دبغداد د نظامیه مدرسی داستاد وفات .

دمجدالدین احمد بن محمد غزالی طوسی وفات.دی دامام غزالی‌ورو ر دی .

رشیدالدین ابو الفضل احمد بن محمدمیبذی دخواجه عبدالله‌انصاری تفسیر کشف الاسرار ولیکلی .

۱۱۲۶ م ۵۲۰ ق حدود .

ابو نصرمحمدبن عبدالحمیدمستوفي دبهرامشاه غزنوی وزیرو .

دامیر الشعراء محمدبن عبدالملك معزی نشاپوری دسلجوقیانو ددربار دری شاعر وفات .

۱۱۲۷ـ۱۱۵۶ م ۵۲۱ـ۵۵۱ ق .

داتسز بن محمد خوارز مشاه سلطنت .

دعلاء الدین حسین غوری اوبهرامشاه غزنوی جنگ پرتگین آبادباندی چی غوری پاچا هغه ونیو ی.

۱۱۲۸ م ۵۲۲ ق

دحسن بن محمدبن خسرو بلخي حنفي عالم وفات

۱۱۲۹ـ۳۰ م ۵۲۴ـ۵۲۵ ق

حکیم‌سنايي‌غزنوی (حديقه‌الحقيقه) په‌دری ژبه نظم کړه اومحمد بن‌علی الرفاسره راټوله کړه لس زره بيته دبهرامشاه غزنوی په‌نامه

۱۱۳۰یا ۱۱۴۰ م ۵۲۵یا۵۳۵ ق

دحکیم ابوالمجد مجدود بــن آدم سنايي دغزني دمشهور عارف‌اودری شاعر وفات . (یکشنبه ۱۱ شعبان ۵۲۵ ق) .

۱۱۳۰ م ۵۲۵ ق حدود

امام برهان‌الدين ابوالحسن علی بن‌ناصر بريانګر غزنوی عالم‌په‌بغداد ـــی .

خواجه عميد احمد بن مسعودتيشه ــن دسلطان بهرامشاه غزنــوی د دربار مشرو .

۱۱۳۱ م ۵۲۶ ق

دخراسان دقاضي‌القضات احمدبن بن محمدبن صاعد وفات .

۱۰۶۹ـ۱۱۳۳ م ۴۶۱ـ۵۲۷ ق

د مجدالدين اسعدبن ابــی نصر ميهني طوسی شافعی فقيــه دژوند دوره .

د خواجه قطب الدين مودودبــن يوسف چشتي زاهد اوصوفي وفات په‌چشت کی .

۱۱۳۳ م ۵۲۸ ق

حکیم سنايي‌غزنوی (طريق‌التحقيق) تاليف کی (؟) .

۱۱۳۵ م ۵۲۹ ق

دعبدالغافربن اسماعيل‌نشا پوری شافعی محدث اوفقيه دالسياق‌فی‌ذيل تاريخ‌نيسابوردمؤلف‌وفات‌په‌نشاپورکی (ولادت ئی ۸ربيع الاخر ۴۵۱همدلی)

۱۱۳۵ م ۵۳۰ق ۲۴ جمادی‌الاولی

محمد بن اسماعيل غوری عالم‌په هرات‌کی وفات‌اوښخ‌سو (شنخته‌ئی سته) .

۱۱۳۵ م ۵۳۰ ق

ابو محمد بن‌قايني دبهر امشــا ه رزير وپه‌غزني کی

دمحمد بن‌حمويه جويني مفسر او صوفي اوفقيه‌دلطايف الاذهان‌دمؤلف وفات (ولادت ۴۴۹ ق) .

۱۱۳۷ م ۵۳۲ ق

دابو العلا صاعد بــــن حسين بن اسماعيل بن‌صاعد دخراسان‌دقاضي وفات په نشاپور کی .

دشرف الدين ابو محمد بن علی بــن ابوطالب حسيني بلخي وفات اوښخيدل په بلخ‌کی .

۱۱۳۸ م ۵۳۳ ق

دابوبکر محمد بن احمد خرقــی مروزی لوی‌منجم‌اوجغرافيا اورياضي پوهاند مؤلف وفات .

دزاهر بن‌طاهر نشاپوری محــد ث وفات .

۱۱۴۰ م ۵۳۵ ق

دشيخ الاسلام محمد بن حسين فلانسي دبلخ دجامع دامام وفات‌اوپه بلخ‌کی ښخيدنه .

۱۱۴۱ مشنبه ۷ شعبان ۵۳۶ ق

د ابــو يوسف اسما عيل بــــن عبدالرحمن بن عبدالسلام بن حسن

(c) ketabton.com: The Digital Library

بن عبدالرحمن بن ابراهيم‌بن بشير بن منکولغماني حنفي‌فقيه اوپه بغداد کی دامام ابوحنيفه دمدرسی داستاد وفات اوهلته‌ئی ښخيده .

۱۱۴۱ م ۵۳۶ ق

ابو المعالي نصرالله بن محمد د بهرامشاه غزنــوی منشی او وزيــر (کليله اود منه) کتاب په‌دری‌وکيښ دآدم‌بن اسعد هروی دبلخ د نظاميه مدرسی داستاد وفات .

دعثمان بن عمرغزنوی مقری عالم وفات اوپه بلخ کښی ښخيدنګ .

دشيخ ابونصر احمد بن‌ابوالحسن نامقي جامي مشهوز پــه ژنده پيل وفات (ولادت‌ئی ۴۴۱ ق) .

دابو سعد آدم بــن احمد هروی نحوی عالم وفات .

دابو الفتح مختار بن عبدالحميد دوشنجي مؤرخ وفات .

دامام ابــو سعد اسماعيل بــن عبدالواحد فوشنجي هروی وفات .

قاضي بهاء الدين عمر بن احمد محمودی دبلخ قاضي وو .

۱۱۴۲ م ۵۳۷ ق

اتسز خواز زمشاه نشاپور ونيو دسلطان‌سنجرسلطنت‌بيا پرخراسان داندی .

دشيخ ابو حامد فريدالدين محمد بن‌ابراهيم عطارنشاپوری‌لوی صوفي تولد .

دنجم الدين ابوحفص عمربن‌محمد نسفي حنفي عالم وفات په‌سمر قند کی (تولدیی ۴۶۱ ق)ده‌داعتقا داهل سنت رساله په ۵۳۵ ق وکښه .

د عبدالمجيد بن اسماعيل قيسي هروی حنفي‌فقيه‌اودروم قاضي‌وفات په‌قيسار يه‌کی .

درئيس بلخ سيدمحمدبن حسين حسيني وفات په بلخ‌کی .

۱۱۴۳ م ۵۳۸ ق

خواجه فريد الدين محمد بــــن ابراهيم عطار خپل منطق الطيرنظم کی .

۱۱۴۵ م ۵۴۰ ق حدود

دابو الفضل محمد بن سليمان‌بن احمد صغاني دغزني د قاضي وفات (قبرئی په غزني کی‌سته) .

دعبدالرشيد بن‌ابی‌حنيفه‌ولوالجي بدخشي دفتاوی ولوالجيه د مؤلف وفات .په ولوا لج‌کی (ولاد ت يی ۴۶۷ ق) .

ملك فخرالدين بن‌عزالدين غوری نونسم پاچا سکه ووهله اوشغنان، تخار، درواز ،وخش ،بدخشان‌ئی هم ونيول .

د عميد محمد بــن عثمان يميني غزنوی کاتب دبهرامشاه غزنوی د دربار شاعر دژوند وخت .

شرف الدين محمد بن ناصرعلوی غزنوی د بهرامشاه غزنوی ددربــار شاعرو .

عبدالله محمد بن طيفورسجاوندی غزنوی تفسير سجاوندی‌مؤلف‌وفات سو .

د اديب صابر اسماعيل ترمذی دری شاعر وفات .

حوز ملك دشارشاه بن ابراهيم غرستاني لور سلطان‌حسين‌جهانسوز، غوری وکړه .

١١٤٦ م ٥٤١ ق

قطب الدین محمدبن عز الد ین دغور امیرپه غزنی کی بهرامشاه‌ووژه، اود غوریانو او غزنویانو دعداوت سبب سو .

١١٤٧ م ٥٤٣ ق

ظهیر الدین محمد بن مسعود غزنوی ریاضی‌پوهاند «کفایةالتعلیم» په دری ژبه تالیف کی .

١١٤٨ـ ١١٤٩ م ٥٤٣ـ٥٤٤ ق

دسلطان سیف الدین بن عزالدین غوری اتلسم پاچا داقتدار وخت .

داسعد بن محمدبن موسی‌فوشنجی محدث وفات په فوشنج کی ذیقعده ٥٤٣ ق)

١١٤٩ م ٥٤٤ ق

بهاء الدین سام بن‌محمد چی د مندیش په‌سنگه کی امیرو، دفیروز کوه پرتخت کښېنو ست .

١١٤٩ـ١١٥٩ م ٥٤٤ـ٥٥٤ ق

دغوری خوارلسم پاچا بهاء الدین سام بن عزالدین حسین سلطنت .

١١٤٩ـ١١٥٦ م ٥٤٤ـ٥٥١ ق

دسلطان علاءالدین حسین جهانسوز بن عزالدین دغوریانو داولسم پاچا سلطنت .

١١٤٩ م ٥٤٤ ق

سلطان سیف الدین‌سوری غوری په‌غزنی‌کی دخپل‌وزیر سیدمجدالدین دوسوی سره دبهرامشاه په‌حکم د بل طا ق‌پرسر وځړول سو.

د احمد بن علی بوجعفرك مقری بیهقی لغوی عالم و فات (تولد ٤٧٠ ق)

١١٥٠ م ٥٤٤ ق حدود

دحکیم ابوعمر عثمان بن عمر مختاری غزنوی ددری لوی شاعر وفات.

دمحمد بن محمد رضی الد ین سرخسی حنفی فقیه او مؤلف وفات په‌دمشق کی .

دامام فخرالدین رازی محمد بن عمر مشهور امام اومفسرزیږیدنه .

١٠٨٥ـ١١٥١ م ٤٧٧ـ٥٤٥ ق

دعتیتو بن‌علی‌بن منصورمروی‌فقیه او دیب اوحاسب دژوند دوره‌په مرو کی په ١٥ ذیقعده زیږیدلی او په ٢٧ شوال وفات سوی دی .

١١٥٠ م ٥٤٥ ق

غوری سلطان علاء الدین حسین غزنی وسواځه وله دی جهته په (جهانسوز) مشهور سو .

١١٥١ م ٥٤٦ ق

غوری‌سلطان علاء الدین‌جهانسوز دبست ښارونړاوه .

دبلخ دقاضی ابوسعد عمر بن علی بن حسین محمودی وفات او ښخیدل په‌بلخ کی (ولادت ٤٥٧ ق)

دابو الفتح محمد بن ابوالقاسم عبد الکریم شهار ستانی متکلم د «دالملل والنحل» دمؤلف و فات (شار ستان په‌خراسان کی نسا ته نژدی‌ؤ) .

١١٥٣ م ٥٤٨ ق

دعین‌الزمان حسن قطان مروزی‌بن علی طبیب‌اوریاضی‌پوهاند دلوکر ی دښاگر وفات په مروکی (تولدئی په مروکی ٤٦٥ ق) .

دعبدالرحمن بن محمد خرکردی

پوشنگی محدث وفات .

١١٥٥ م ٥٥٠ ق حدود .

د سلطان سنجر سلجوقی او سلطان علاء الدین حسین جهانسوز جنگ دوبی په‌سه گوشه ناب کی، چی جهانسوز ونیول سو اومعاف سو .

دغوری ملك شهاب الدین محمد حرنك بن عزالدین حسین داقتدار وخت .

ملك شجاع‌الدین علی‌بن عزالدین هم پادغه وخت‌کی دغور په جرماس کی حکمران‌ؤ .

امیر فخرالدین خالد بن ربیع‌مکی دعلاء الدین جهانسوز غوری ددربار شاعر اوعالم دژوند وخت .

شیخ تیمن په‌غورکی د پښتو شاعرو .

دمحمود بن‌ابی الحسن بن حسین نشاپوری غزنوی مفسر او لغوی وفات .

دعبدالرحمن خازن‌مروزی‌حکیم او مهندس دزیج‌سنجری‌اومیزان‌الحکمه دمؤلف وفات .

١١٥٦م ٥٥١ ق :

دره خطائیان او غزان‌را غلل‌اودولت سنجری ئی ونړاوه سلطان سنجرئی ونیوی .

داتسز لښکر کښی پر خراسان اود سلطان سنجرایله کیدل .

د برهان الدین علی بن ناصر بریانگرغزنوی عالم‌وفات‌په‌بغدادکی.

١١٥٦ـ١١٧٢ م٥٥١ ـ٥٦٨ ق:

دایل ارسلان‌بن‌اتسز خوارزمشاه سلطنت .

ملك سیف الدین بن علاء الد ین جهانسوز غوری شلم پاچا سکه وو هله .

نظام الدین احمد بن عمربن علی مشهور په‌نظامی عروضی‌سمر قندی دغور یانو د دربار لیکوال چهار مقاله یا مجمع النوادر تالیف کړه .

١١٥٧ م ٥٥٢ ق

دابو تمام محمد بن عبدالملك بن عبدالسلام بن حسین لغمانی‌فقیه وفات (١١ رمضان) او د بغداد په باب الطاق کی ښخیدل.

دناصر بن‌سلمان‌انصاری نشاپوری شافعی فقیه‌او محدث‌وفات په‌مروکی.

د سلطان سنجر سلجوقی وفات.

د قاضی بر هان الدین منصوربن ابو سعد محمد بن ابو نصر صاعدی د نشاپور دقاضی او حنفی‌امام‌وفات.

١١٥٧ ـ١١٦١ م ٥٥٢ ـ ٥٥٧ق

په غزنی کی دمحمودی کهول دوه ویشتم پاچا خسرو شاه بن بهرامشاه سلطنت .

١١٥٨ م٥٥٣ ق

د عبدالاول بن عیسی بن شعیب صوفی سجزی هروی محدث وفات.

داحمد بن‌علی ظهیر بلخی حنفی فقیه او اصولی وفات .

د عبدالجبار بن عبدالجبار خرقی شافعی فقیه او محدث او مورخ وفات په‌مروکی (ولادت یی دمرو په‌خرق‌کی ٤٧٧ق)

١١٥٩م ٩ شعبان ٥٥٤ق

د ابو عبدالله الضریر محمد بن عبدالرحمن بن حسن لغمانی حنفی

(c) ketabton.com: The Digital Library

فقیه وفات او ښخیدل دبغداد دا بی
حنیفه په محله کی .

۱۱۶۰ م ۵۵۵ ق

د عبدالو اسع بن عبد لجا مـع
غرستانی جبلی شاعر وفات .

۱۱۶۱ م ۵۵۶ ق

داشرف الدین ابو محمد حسن‌بن
محمد حسینی غزنوی(اشرف) دغزنی
دمشهور شاعر وفات .

د امام سیدناصر الدین سمرقندی
دتاریخ بلخ‌دمؤلف‌وفات‌او ښخیدل په
سمرقندکی .

۱۱۶۱ ـ۱۱۸۷ م۵۵۷ـ۵۸۳ ق

دغزیانو دکهو ل داخرنی پـا چـا
خسرو ملك‌بن‌خسرو شاه پا چهی .

۱۱۶۲ م ۵۵۸ ق

محمدبن سام غور ی دسلـطا ن
غیاث الدین ورور د غور داستیه او
کجوران حکمران سو .

۱۱۶۲ـ ۱۱۷۴م ۵۵۸ـ ۵۷۰ ق

مؤید الدین آی‌ابه په خراسا ن‌کی.

۱۱۶۲ م ۵۵۸ ق

د سلطان شمس الدین محمد بـن
فخرالدین مسعودغوری‌د اقتداررخت.

۱۱۶۲ ـ ۱۲۰۲ م ۵۵۸ـ ۵۹۹ق

د غور د یوویشتم لوی سلطـان
غیاث الدین محمدبن بهاءالدین سام
د سلطنت دوره .

۱۱۶۳ م ۵۵۹ ق

د مولاناشهاب الدین عبدالله فامی
هروی د تاریخ هراة د لیکوال دژوند
وخت .

د قاضی حمید الدین محمود بـن
عمربن احمد بلخی دمقامات حمید ی
د مولف وفات .

محمد دعبدالواحد زوی په هرات
کی یو ښکلی برنجی لوښی جوړ کی
(دارمتیاژ موزیم)

۱۱۶۴ م ۵۶۰ ق

د ابو الفضل محمد بن طیفـور
سجاوندی غزنوی (د کتاب وقوف)
مولف وفات .

د احمد بن‌محمد سجاوندی مورخ
د ذخایر نثارفی اخبار السیدالمختار
دمولف وفات .

۱۱۶۴ ـ ۱۲۰۲ م ۵۶۰ تر۵۹۹ ق

ملك سیف الدین مسعود تمران
د غوری د ربار لوی امیر و .

۱۱۶۴م ۵۶۰ ق‌حدود

فخر الملك شر ف‌الدین فرداری
د غور د سلطان غیاث الدین محمد
سام وزیر و .

ملك الکلام فخر الدین مبارکشاه‌د
غوری دربار شاعر د غوریانومنظومه
نسب نامه وکښله .

۱۱۶۵ م۵۶۲ ق

قره ختائیانو بلخ او اند خـود
ونیول .

د ضیاء الدین عمر بن محمـد
بسطامی بلخی محدث او مـفسراو
صوفی وفات (ولادت ۴۷۵ق) .

د ابو سعید عبدالکریم بن محمد
منصور مروزی سمعانی محدث او د
(کتاب الانساب) دمؤلف وفا ت پـه
مروکی (ولادت ۵۰۶ق)

۱۱۶۵م ۵۶۲ ق‌شاو خوا :

تاج‌الدین حرب‌بن‌محمد دسیستان
پادشاه و (متوفا ۶۱۲ ق)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۶۸ م۵۶۲ ق:

امام یوسف بن‌عبیدا لمه اندخودی
دتفسیر ینابیع العلوم په‌فارسی شرو
کی (د کابل خطی نسخه)

۱۱۶۹ م ۵۶۵ ق

د ابو الحسن علی ب ن‌زیدبیهقی
(ابن فندق) مورخ او حکیم اوریاضی
پوهاند وفات چی د (تاریخ بیهق)
مولف دی .

۱۱۶۹ م ۵۶۵ ق حدود

مجد الملك دیو شـاری د سلطـا ن
غیاث الدین محمد سام غوری وزیرو.

۱۱۷۱ م ۵۶۶ ق

ابو بکر بن احمد بن عبید الله
غزنوی خطاط په ښکلی خط یو قرآن
وکیښ (دمصر موزیم)

دمحمد بن محمد بن محمد هروی
مفسر او متکلم او واعظ وفات .

۱۰۹۴ ـ۱۱۷۲ م۴۸۷ـ۵۶۸ ق

د ابو الفضل عبدالله بن احمـد
طوسی شافعی عالم (خطیب موصل)
دژوند دوره .

۱۱۷۳ ـ ۱۲۰۷ م ۵۶۹ ـ۶۰۲ق

دغور د دوه‌ویشتم لوی سلطـان
معز الدین (شهاب الدین) محمد بن
بهاوالدین سام‌د هندد فاتح دسلطنت
دوره .

۱۱۷۳ م۵۶۹ ق

ملك معز الدین محمد غوری دخپل
وروز سلطان غیاث‌الدین په‌حکم تول
سیستان او زاول اوکابل ونیول او
غزان یی له غزنی څخه وایستل .

۱۱۷۳ ۴ر م ۵۷۰ ق

غوریانو غـزنی ونیوی . عبدالله
بن محمد بلخی مورخ په‌اندلس‌کی و.

دعمر بن محـمد ابــو شجـا ع
بسطا می بلخی محدث او شاعر
وفات .

سلطان معز الدین محمد غـوری
گردیز او ملتان فتح کړل .

قاضی القضاة معز الدین هروی د
سلطان غیاث الدین محمد سام غوری
د عصر لوی قاضی و .

عین الملك سوریانی د سلطـا ن
غیاث الدین محمد سام غوری‌وزیرو.

شمس الملك عبدالجبار گیلانی د
سلطان غیاث الدین محمد سام غوری
وزیر و .

۱۱۷۴ ـ۱۲۰۳ م ۵۷۰ ـ۶۰۰ ق

قاضی صدر شهید نظام الدیـن
ابو بکریه غزنی کی‌دسلطان معزالدین
له خوا قاضی ممالك و.

او تر ده وروسته د ده زوی :
سید شرف الدین ابو بکر .

سلطان ناصرالدین قباچه په‌ملتان
اچه کی دسلطان معز الدین محـمد
غوری له خوا حکمران و .

۱۱۷۵م ۵۷۱ ق

ملك معز الدین محمد غوری له
بهاء الدین طغرل څخه‌هرات ونیواو
د غور په سلطنت پوری ونښلاوه.

او پو شنګ یی په ۵۷۳ق ونیو.

ملك یار غرشین د هند په‌فتوحاتو
کی خپل حماسی پښتو شعر ووایه.

دی په ډهلی کی وفا ت‌او ښخ دی .

د محمد بن محمد سرخسی حنفی
فقیه او دالمحیط الکبیرد مولف‌وفات.

۱۱۷۶ م۵۷۲ ق

د محمد بن معتصم مرجانی بلخی
زاهد وفات په بلخ کی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شمس الدین بلخی د سلطـــان معز الدین قاضی لشکر او ملکشاه وخشی دغوری دربار لوی امیرو .

۱۱۷۷ م ۵۷۳ ق

د رشید الدین محمد بن محمدبن عبدالجلیل (رشید وطواط) بلخــــی مشهور منشی او شاعر او مولف د «حدایق السحر» د لیکوال وفات .

۱۱۷۸ م ۵۷٤ق

امام فخرالدین محمد بن‌عمر رازی (متوفا ٦۰٦ ق) خپل دری کتـــاب (جامع العلوم)دعلاءا لـــدین تکش خوار زمشاه په‌نامه تالیف کی .

سلطان معز الدین محمد غوری‌په نهرو اله کی د بهیم د یوله جنگـــه راستون سو .

۱۱۷۹ م ۵۷۵ ق

سلطان معز الدین غوری پیښور ونیو .

قاضی شهاب الدین خرما بادی‌د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری دعصر لوی قاضی و .

۱۱۸۰ م ۵۷٦ ق

دمحمد بن حسین‌بن‌حسن‌بیهقی‌عالم‌د انوارالعقول د مولف د ژوند وخت.

د شیخ سیف الدین سعید بـــن مطهر باخر زی مشهور صوفی‌وفات.

ښکار ندوی بن احمد چی پلارئی دفیروز کوه کو تهوال و خپله پښتو قصیده یی د سلطان معزالدین محمد غوری د هند د فتوحاتو په ستاینه کی وویله (د ۵۷٦ ق حدود)

۱۱۸۱ م ۵۷۷ ق

سلطان معزالدین‌محمدغوری لاهور ونیو او ملك قطب الدین ایبك ته یی وسپاره .

د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری استا ځی خوارزم ته ولاړل .

دخواجهٔ احمد بن مو دود چشتی زاهد وفات اوښخیدل په چشت‌کی.

د امام شمس الدین محمود بـــن مسعود اندخو دی عالم او شاعــر وفات .

۱۱۸۲ م ۵۷۸ ق

تکش په خراسان کی سر خس کلا بندکی.

۱۱۸۳ م ۵۷۹ ق

د خوار زم‌سلطان شاه پرسلطان غیاث الدین غوری بری وموند .

تایمنی دغور پښتو شاعرد سلطان غیاث الدین د باغ ارم په ستا ینه کی پښتو شعر ووایه .

۱۱۸٤ م ۵۸۰ قحدود

فرید الدین عمر بن غیلان بلخی‌د ابو العباس‌لوکری شاګرداو دفلسفی دکتابو د مولف د ژوند وخت .

۱۱۸۵ ـ ۱۱۸۷ م ۵۸۰ ـ ۵۸۳ق

د خوارزم سنجر شاه په نیشاپور کی‌پاچا و.

۱۱۸۵ م ۵۸۰ق حدود

ملك قطب الدین یوسف تمرانی دغوری دربار لوی امیر و.

سلطان غیاث الدین عوض خلجی د هند په لکهنو تـــی کی دسلطان معزالدین له‌خوا حکمرا ن و.

ظهیر الملك عبدالله سجـــزی د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری وزیر و.

۱۱۸٦ م ۵۸۲ ق

سلطان تکش نشاپور ونیو اوخپل ورور ملکشاه ته یی وسپاره .

سلطان خسرو ملك آخرنی غزنوی پاچا غزانو مات‌کی اودوی غز نـــی ونیو .

مولانا سراج‌الدین منهاج دسلطان معز الدین محمد غوری په فرمان د هندو ستان قاضی لشکر سو .

سپه سالار حسام‌الدین علی‌کرماچ د سلطان معزالدین محمد غوری له خوا د ملتان والی دلاهور حکمران‌سو

دعالی بن ابراهیم بن اسما عیل غزنوی حنفـــی فقـــیه او مـــفسر د مشارع الشرایع د مولف وفات .

۱۱۸۷ م ۵۸۳ ق حدود

دا وحد الدین محمد بن محمـــد انوری ایبور دی خراسانی مشهور دری‌شاعر وفات .

۱۱۸۸ م ۵۸٤ ق

د شیخ فرید الدین گنج شکر بن جمال الدین تولد (د کابل دپنجشیر د فرخ شاه له پښته ، دده وفات په اجودهن کی د ٦۸۷ ق حدود)

د شیخ الاسلام‌خطیب‌امام الحرمین محمد بن احمد بلخی زاهد او امام وفات او ښخیدل په بلخ کی .

محمد بن عیسی بن‌علی نشا پوری یو قرآن په ښکلی نسخی خط د سلطان غیاث الدین محمد بن سام غوری لپاره وکیښی (دایران باستان موزیم)

شریف محمد بن منصورمبارکشاه فخر مدبرغزنوی خپل رحیق‌التحقیق نظم کی (محرم) محمد د عبدالرحمن زوی خراسانی صوفی دمقاماتوشارح وفات سو .

۱۱۸۹ م۵۸۵ ق حدود

جلال الدین د یو شاری دسلطان غیاث الدین محمد سام‌غوری وزیرو.

د قاضی وحید الدین مرو رودی‌د شافعی مذهب مقتدا او د سلطـــان غیاث الدین محمدسام غوری داستاد د ژوند وخت .

دکاکړ نیکه شهادت او ښخیدل پـــه هرات کی .

۱۱۹۰ م ۵۸٦ق حدود

امام‌صدرالدین‌علی هیصم‌نشاپوری کرامی دغرستان دافشین دښار د مدرسی لوی مدرس و.

۱۱۹۱ـ ۱۲۰۵ م۵۸۷ ـ٦۰۲ ق

د غور نه ویشتم پـــاچـــا سلطان بهاء الدین سام‌بن شمس الد یـــن محمد په بامیان کی .

۱۱۹۱ م ۵۸۷ ق

سلطان خسروملك د غزنی آخرنی پاچا په ۵۸۳ ق د سلطان معزالدین محمد سام غوری په لاس د بلروان په‌کلاکی بندی سوی و پـــه ۵۸۷ ق ووژل‌سواو د غزنی د سبکتګین‌کهول ورسره ختم سو،دده زوی بهرامشاه هم وواژه سو .

۱۱۹۲ م ۵۸۸ ق

د مرغاب په جنګ کی د غوریانو بری پر جلال الدین محمود بـــن ایل ارسلان خوارز مشاه باندی .اود غوریانو له خوا مرو اونشاپور او سرخس نیول .

سلطان معز الدین محمد غوری په هند کی رای پتهورامات کی اواجمیر او تهول سوالك‌یی ونیول، قطب‌الدین ایبك یی د کهرام حکمران کی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

١١٩٣ م ٥٨٩ ق

منكشاه مړينه . قطب الدين محمد په نشاپور كې مړ سو .

سلطا ن معزالدين محمد غـور ى دهلى اوكول ونيو ل.

١١٩٣ م٥٩٠ق حدود

دبهاء الدين سام غورى دباميا ن په دربار كې امام فخر الدين راز ى او شيخ الاسلام جلال الدين ورسل اومولانا سراج الدين جوز جا نــى غوندى پوهان سره راټول و.

دابو شجاع محمدبن مسعـــود كرمانى محدث وفات او ښخيـــد ل په هرات كې .

سلطان معز الدين محمد غـور ى له‌غزنى څخه هند ته ولاړ ،بنارس‌، قنوج يي ونيول ، راى چى چند يي په‌چندوال كې‌مات كې.

ملك ناصر الدين سورى مادينى دغورى دربار لوى اميرو .

شيـخ الا ســلام ملـك العلمــا جلال الدين ورســل دبلـخ شيــخ الاسلام و، دسلطان بهاء الد يــن سام غورى له خوا .

ملك الكلام تاج الدين زوز نـــى قاضى د سلطان بهاء الدين ســـام غورى پاچا په‌دربار كې .

١١٩٤م٥٩١ق .

دسلطان طغرل سلجـوقى مړينـــه.

ملك تاج الدين مكران د غـور ى دربار لوى اميرو .

١١٩٥م٥٩٢ق .

فخرالدين حسين بن بدر الد ين مجد الدين قدوه دسلطان غياث‌الدين منصور شيخ الاسلام مشهور پــــه قاضى خان دفتاوى دخاوند وفات

١١٩٧م٥٩٣ق .

داحمد بن محمدبن سعيد غزنو ى فقيه وفات په‌حلب كـى داختــلا ف العلماء او روضة المتكلمين مولف .

دعبدالله بن حمو يه سر خســى گرزندوى د ژوند وخت ، دى سفر نامه هم لرى په دمشق كې مړى‌دى.

١١٩٧ م٥٩٤ ق .

ملكشاه دتكش زوى مړ سو .

١١٩٧م١٥رمضان ٥٩٤ ق .

سلطان معزالدنيا والدين محمـــد بن سام غورى په‌غزنى كې يومسجد جوړ كې چى‌ډير ليك ئى تراوســـــه ستته .

١١٩٨م ٥٩٥ق.

ملك تاج الدين يلدوزپه غز نــى اوكړه مان اوكورم كې دسلطـــا ن معزالدين غورى له خوا حكمران و .

محمدبن منور دابو الخير ميهنى له پښته خپل كتاب (اسرارالتو حيدفى مقامات الشيخ ابى سعيد) په در ى ژبه دسلطان غيا ث‌الدين بن محمد سام غورى په‌نامه تاليف كې .

اقضى القضاه ابوالفقير محمد بن ابوا لمعالى بن محمد الحسن دبست قاضى وفات اوپه‌نسبت كې‌ښخ سو (جمعه اربيع الاول)

١١٩٩ م٥٩٦ق .

دبغداد خليفه الناصر الدين الله خپل سفيران ابن ربيع اوقا ضـــى

محمدسام غور ى سلطان دربار تــه راواستول ، او د غور له خــــــوا سراج الدين محمد جوز جانى پـــه سفارت بغداد ته‌ولاړ .

احمد بن محمد مستوفى هـرو ى دفتوح اعثم كوفى كتاب لۀعربى‌څخه پۀدرى را واړاوه .

١٢٠٠ م رمضان ٥٩٧ ق

عماد الدين محمود بن ا حـــمد فاريابى عالم (متوفا ٦٠٧ ق)خالصة الحايق تاليف كى .

سلطان غياث الدين محمد بـــن سام غورى د هرات جامع مسجـــد جوړ كې (كتيبه ئى تر اوسه ستته) دركن الدين محمود شاه سنجـــان وفات او ښخيدل په چشت كې .

دشيخ محمد سررزى وفـات او ښخيدل ئى په غزنى كې .

١٢٠١ م٥٩٨ ق

مولانا سراج منهاج جوزجانى د باميان قاضى الممالك‌اود دوومدرسو دمړو.

د حكيم شهاب الدين شاه على ابورجا غزنوى شاعر وفات .

دابو الفضل طاهر بن محمــــــد (ظهير فاريابى) مشهور درى شاعر وفات په تبريز كې .

د محمد بن عمر بن عبدالله‌سنجى نشاپورى فقيه د فتاوى رشيد يه‌د مولف وفات .

١٢٠٢ م٥٩٩ ق

سلطان غياث الدين بن محمــــد سام د غور لوى شهنشاه ٦٣ كلن په هرات كې وفات او ښخ سو (٢٧ جمادى الاولى) د دەمملكت كښينو ستت .

له‌هندوستان ترعرا ق اود جيحو ن څخه تربحيره عرب پورى خپور و.

١٢٠٢ – ١٢١٠ م ٥٩٩ –٦٠٧ق

د غور د درو يشتم سلطـــــان غياث الدين محمود بن غياث الدين محمد سلطنت په غور كې .

١٢٠٢ –١٢١٥ م٥٩٩– ٦١٢ ق

دغورى پاچا علاء الدين درغو رد اقتدار وخت په خر اسان كې .

١٢٠٢ م ٥٩٩ ق حدود

مولانا افصح‌العجم اعجو بة‌الزمان سراج الدين منهاج جوزجانـــى د سلطان بهاء الدين سام غور ى به دربار په‌باميان كې و.

١٢٠٢ م ٥٩٩ ق

د وحيد الدين محمد بن‌محمـــود مرو رودى شافعى فقيه په هـرات كې وفات .

د ظهير الدين محمد بن محمـود مرو رودى نشاپورى شافعى فقيه او مفسر د تفسير البصائر د مولــف وفات .

شمس الدين ابوالفتح احمدبن‌نصربن طاهر دسيستان صفار ى شهـز ا ده اقتدارو موند .

٦٠٠ ق

١٢٠٣ م ٦٠٠ ق

د با ميان سلطنت د سلطـــان بهاء الدين سام غورى تر پا چهــى لاندى له كشمير او كاشغره تـــر ترمذ او غرجستانه ورسيدى .

د هرات دقاضى عمدة الديـــن فضل بن‌محمودبن‌صاعد سيارى‌وفات (رمضان) چى زوى يى صاعدپرځاى

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقاضی حمید بن‌قاضی ابو سعد عمرمحمودی دبلخ دقاضی وفات او ښخیدل په بلخ‌کی.

ملك تاج الدين عثمان مرغنی او عزالدين عـمر مـرغنـی د سلطان غياث الدين محمد سام غوری تـــر برونه د غوری دربار اميران او د امير محمد غرستانی له کهو لـــه ښخه وو .

مغولی امپراتوری د تموچن بـن يسمو کای بهادر په مشری د منگوليا په قرا قروم کی جوړه سوه. تموچن دقيات له قبيلی څخه په چنگيز خان مشهور دی‌ولادت یی۵٤٩ ق١١٥٤م کال دی .

١٢٠٣ م ٦٠٠ ق حدود

سيد ظهير الدين تاج الكتـــاب سرخسی دسلطان معزالدين غوری‌د دربار منشی و .

دمحمد بن‌محمد بن عبدا لر شيد سجاوندی حنفی فقيه او مفسر او حاسب وفات .

د ده مولفات : سراجيه ، رساله فی الجبر والمقابله ، عين المعانی.

امام فخر الدين رازی (رســالـــه بهائيه دسلطان بهاء الدين ســا م غوری په نامه تاليف کړه .

د عبدالرفع بن ابو الفتح هروی شاعر د ژوند وخت .

١٢٠٤ م٦٠١ ق

غوريانو خوارزم‌ونيو شهاب‌الدين محمد غوری داند خود سره ماتـــه وکړه .

د هرات دخانقاه سلطان د شيــخ صدر الدين سجزی وفات .

ملك شجاع الدين علی بن حسين غوری گناباد له‌مـلا حـد ووځخـــه ونيو .

١٢٠٥ م ٦٠٢ ق

سلطان معزالدين غوری دجيلم د دهميك په کلی کی يوه گهکر فدايی وواژه او جنازه يی د غزنی په دهك کی ښخه سوه .

بلخ ، غور ، هرات د خوارزم‌شاه په لاس ورغلل .

د فخر الدين مبارکشاه حسين مرو رودی دغور د سلاطينو دنسب نامی د ناظم وفات .

دعلی بن ابوبکر هروی وفات چی د التذ کرةالهرويه فی حيل‌الحربيـــه مولف دی .

١٢٠٥ ـ ١٢١٥ م ٦٠٢ ـ٦١٢ ق

دغورد دير شم پا چـــا سلـطان جلال الدين ابوعلی‌بن بهاءالدين‌سام سلطنت .

علاء الدين مسعود بن بهاء الدين سام دده ورور هم اقتدار‌درلود .

١٢٠٥ ـ ١٢١٠ م ٦٠٢ ـ٦٠٧ق

د قطب الدين ايبك سلطنت پـــه دهلی‌کی .دی دسلطان معز ا لديـــن غوری سپه سالاروو .

حسن نظامی نشاپوری خپل کتا ب (تاج الماثر) د سلطان قطب الدين ايبك په‌نامه شروع کی ، او تـــر ٦١٢ ق پوری پيښی يی وليکلی .

شريف محمد بن منصور بـــن ابو الفرج سعيد غزنوی (مبارکشاه فخر مدبر)خپل کتاب بحرالانساب سلطان قطب الدين ايبك ته وړاندی کی .

د ده نور تاليفات :

آداب الحرب والشجاعه .

١٢٠٦ م ٦٠٣ ق

د چنگيز خان ترحکم لاندی د مغولو اتحاد .

د امام عصام الدين ابی‌حفـص عمر بن‌احمد صفار نشاپوری‌شافعی فقيه وفات .

١٢٠٧ م ٦٠٤ ق

مولانا جلال الدين بلخی (رومی) دشرق‌مشهور شاعر او صوفی او مفکر په‌بلـخ کی وز و کيـــــد (٨ربيع الاول)

١٢٠٨ م ٦٠٥ ق

په‌خراسان بياد خوارزم شاهيانو حکومت .

په نشاپور کی سخته زلزلـه او د سلطان محمد خوارزم شاه پـــه امريی بيا ودانوله .

د سلطان غياث الدين محمـود غوری پاچا له حضوره دهندوستان دسلطنت فرمان د قطب الدين‌ايبك په نامه صادر سو .

١٢٠٨ م ١ رجب ٦٠٥ ق

د ابومحمد عبدالسلام‌بن اسماعيل بن عبدالسلام بن عبدالرحمن بـــن حسن لغمانی فقيه‌او دبغداد دقاضی وفات . دی د بغداد دسوق العميدد مدرسی مدرس هم وو (تولدیی‌بغداد ٥٢٠ق) په خيز رانيه کی د امـــام ابوحنيفه سره ښخ دی .

١٢٠٨ م ٦٠٥ ق حدود

قاضی امام حميد الدين علی بن عمر محمود ی (بلخی) د سلطان‌قطب الدين ايبك دهندی دربار شا عـــر او منشی و.

١٢٠٩ م ١٠ محرم ٦٠٦ ق

د شيخ کمال الدين محمود بـــن محمد سرخسی(خواجه سرمه)وفات او د هرات د هندوان په کلی کی ښخيدل .

د شرف الدين مظفر بن محمدبن مظفر طوسی رياضی پوهاند دالجبر والمقابله ، لهندسه دمو لف دژوند وخت .

١٢١٠ م ٦٠٦ ق

دامام فخر الدين محمد بن عمربن حسن رازی شافعی مشهور عالم او مفسر وفات اوپه هرات‌کی ښخيدنه (اشوال دوشنبه)دده ولادت په ری کی٢٥ رمضان ٥٤٤ ق و.

شيخ کمال الدين محمود بن‌محمد سرمقی زاهد او جوانمرد د هرات په خوا جه سرمه کی وفات او ښخ سو .

١٢١٠ م‌جمعه١٩جمادی الاولی٦٠٦ق

د ابو يعقوب يوسف بن اسماعيل بن عبدالسلام لغمانی حنفی فقيـــه وفات او د بغداد په خيز رانيه کی ښخيدل . (تولدیی ٥١٨ق)

١٢١٠ م ٦٠٧ ق

دغور سلطان بهاء الدين سام بن محمود سکه‌ووهله .

دمحمود بن احمد بن ابی الحسن فاريابی صوفی‌اوواعظد سلك‌الجواهر مصباح الجنان،خالصة الحقايق‌دمولف وفات .

١٢١٠ ـ ١٢٢٨ م ٦٠٧ـ ٦٢٥ق

د سلطان ناصر الدين قباچـــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

معز ی‌د سلطان معز الدین غوری د مملوك سلطنت پر شرقی افغانستان او سند باندی .

عین الملك ملك الوزرا فخرالدین حسین بن شرف الملك رضی الدین ابو بکراشعری‌دسلطان ناصر الدین قباچه ددربار لوی وزیر و .

۱۲۱۰ــ ۱۲۱۴ م ۶۰۷ــ ۶۱۱ ق

دغور دپنځه ویشتم‌پاچا علاء الد ین اتسز بن‌علاءالدین جهانسوزسلطنت

۱۲۱۲ م ۶۰۹ ق

دشرف الدین مظفر بن‌محمدالمظفر طوسی منجم او ریاضی‌پوهاند‌دکتاب المسطح دمو لف وفات

۱۲۱۳ م ۶۱۰ ق

سلطان العلماء بهاء الدین محمد بن حسین خطیبی بلخی (سلطان‌ولد) دمولانا جلال الدین بلخی پلار له‌بلخه هجرت وکړی او په قو نیه کی ساکن سو .

شیخ الاسلا م صفی الدین‌ابو بکر عبدالله بن‌عمر واعظ بلخی خپل کتاب « فضایل بلخ » په عر بی و کیښښ (غره ر مضان)

۱۲۱۳ م ۶۱۱ ق

علاء الدین مسعود بن‌شمس‌الدین محمد په غور کی .

دفرید الدین محمد بن ابو بـــکر ابراهیم عطار نشا پوری‌دتذکرةالاولیا دتالیف و خت

۱۲۱۴ م ۶۱۱ ق

علاء الدین محمد خوارزم شاه‌غور او فیروز کوه او هرات تر غـــز نی پوری و نیول .

تاج الدین یلدوز دسلطان ایلتتمش په لاس گرفتار او په بداون کی‌وواژه سو .

اما م عزالدین ابی شعبه مسعود بن امیر جلال الدین اسماعیل بن‌محمد په بست کی مړاوښخ‌سو (۲۷شعبان)

۱۲۱۴ــ۱۲۹۸ م ۶۱۱ــ۶۹۸ ق .

عبدالله بن محمدسلیمان بن حسن بن حسین بلخی قدسی حنفی مفسرژوند و وفات په قدس کی .

۱۲۱۵ م ۶۱۲ ق

دابو الحسن علی بن ابی بکر بن علی هروی گرزندوی وفات په حلب کی. دالاشارات الی معرفة الزیارات اوخطب الهرویه‌والتذکرة الهرویه‌فی الحیل الحربیه مولف .

۱۲۱۵ م ۶۱۲ ق .

دغور یـــانو سلطنت خـــتم سواو خوارزمشا هیان بر یمن سول .

ددوی له خوا ملك کر بر په‌غزنی کی او امین ملك په هرات کـــی او اختیار الدین محمد خر پوست پـــه پیښور کی حکمرا نان وو .

علاء الدین محمد بن تکش خوارزم شاه با میان او غـــزنی ونیـــو ل او جلال الدین مینکبرتی یی دافغانستان حکمران وگوماره .

حسام‌الدین علی عمر مرغنـــی د غرستان اوتاج‌الدین عثمان مر غنی دخیسار حکمرانان وو دوی د ملك ابوبکر کرت لمسیا نوو .

تاج الدین‌حرب‌بن‌محمد دسیستان صفاری پاچا مړ شو .

شمس الدین یمین‌الدو له بهرام شاه بن‌عثمان دسیستان پادشاسو .

سلیمان‌ماکود بارك خان سابز ی دقندهار دارغسان او سید و نـــکی خپل کتاب پښتو تذکرة اولیا وکیښښ تراوسه دپښتو منثور مکشوف قد یم کتاب دغه دی .

۱۶ار۲۱۵ م ۶۱۳ ق

دخوارزم شاه سلطان محمد استاځی چنگیز خان‌ته ولاړ ل

۱۲۱۷ م ۶۱۴ ق

داسما عیل بن حسین بن محمد حسینی‌مرور دی جـامـع عالم او د حظیرة‌لقدس دمولف وفات (و لادت ۵۷۲ ق)

۱۲۱۸ م ۶۱۴ ق

دچنگیز خان استاځـــی دخوارزم دربار ته راغله او شرقی ترکستان چنگیز ونیو .

۱۲۱۹ م ۶۱۶ ق

علاء الدین محمد خـــوارزم شا ه دتاتار تجارتی قافله تاراج کړه اود چنگیزخان استاځی‌یی‌وواژه

دچنگیز خان تاتار ی لښکر پـــر ماوراءالنهر راتوی سول .

دعبدالمطلب بن فضل بلخی‌حنفی دجامع الکبیر دشارح و فات‌په‌حلب کی جمادی‌الاخری (ولادت۵۳۹ق)

۱۲۱۹ــ۱۲۲۱ م ۶۱۶ــ۶۱۸ ق

چنگیز خان په افغانستان کـــــی (مغولی لو مړی پاچا)

۱۲۲۰ م شوال ۶۱۷ ق

علاء الدین محمد خوارزم شاه له مغولو ځخه وتښتید او دآبسکو ن‌په جزیره کی‌لځ لغړ مړ سو.

سلطان جلال الدین مینکبر تـــی دخپل پلار پرځای پاچا سو اوشهاب الدین سرخسی یی‌وزیرو.

چنگیز ماوراء النهر ونیو او پـــر خراسان یی‌یرغلونه‌شرو سول.

۱۲۲۰ ربیع الاول ۶۱۷ ق

جبه، سبتای ،تغاجار دچنگیزخان دلښکر ومشران ترآمو راتیر سول بلخ، هرات، طوس یی‌ونیول اووران یی کړل.

دچنگیز خان، دلښکرو مقا بـــــل مشران په‌تر مذکی امیر زنگـــــی ابو حفص دسیستان لښکر مشر ، دتخارستان دولخ په‌کلاکی ا میـــــر سرهنگ سام، په‌بامیان کی ا میـــر عمر کر باوردی ،په‌غزنی کی ملـــك اختیار الدین خرپوست ،دغور پـــه سنگه کی ملك حسام الدین سرزراد اوپه غور کی‌ملك قطب الدین حسن او دهرات په‌کالیون کی اختیارالملك دولت‌یار ،اوپه هرات کی‌شمس‌الدین جوزجانی ،دتالقان په‌نصرت کوه‌کی ملك شمس الدین اتسز په گرزیوان کی الغ خان ،په غرستان کی پهلوان شروان، په فیروزکوه‌کی مبارزالدین سبزواری ،او په‌تولك‌کی‌ا میرحبشی نیزه ورو و.

دشیخ الشیوخ محمدبن عمر بن علی جوینی شافعی فقیه او د مصر مفتی دسلوت الطالبین دمو لـــف وفات.

۱۲۲۰ م ۶۱۷ ق

دعبد الرحیم بن عبد الکریـــــم سمعانی مروزی شافعی فقـــیه ا و محدث وفات په‌مرو کی ،دی دمعجم الشیوخ مولف دی. (ولادت ۵۳۷ق)

ابو نصر فراهی جامع الصغیر منظوم کی.

١٢٢٠ ـ ١٢٢٧ م ٦١٧ـ٦٢٥ ق

نورالدین محمد بن‌محمد عوفی بخاری جوامع الحکایات و لوامع الروایات تالیف کی.

١٢٢١ م صفر ٦١٨ ق

چنگیز خان اور گنج، تر مذ، بلخ پوپنا کړل اوزوی یې تولی خان مرو نساء ، هرات ، فیروز کوه استیه ، تولك وران کړل ، په مرو کی دوه ملیونه تنه ووژل.

په‌هرات کی شو لکه تنه مړه او یوولك نجونی اسیری سوی . په بامیان کی‌چی دچنگیز لمسی موتوجن دچغتای زوی ووژل سو، هغه بنا ر چنگیز له‌بیخه وکیښی.

١٢٢١ م اشول ٦١٨ ق

سلطان جلال الدین مینکبر تی آخرین خوارزم شاه په پروان کی د افغانی ملکانو امین‌ملك ، سیف‌الدین اغرق ، اعظم ملك ، مظفر ملك به ملگری د چنگیز لښکر دقوتو قوپه قیادت مات کی ، خوچنگیز د بامیان له لاری غزنی ته راغی ، او په مینکبرنی پسی گردیز اودا باسین غاړو ته ولاړ ، کله چه مینکبر تی ترا باسین و اوښت نو چنگیز تر چتراله چور کړه او د کابل او بامیان له لاری د آموغاړو ته ولاړ.

١٢٢١ م ٦١٨ ق

او گدای د چنگیز زوی په

افغا نستان کی. (مغولی دوهم‌پاچا

١٢٢١ ـ ١٢٤١ م ٦١٨ـ ٦٣٩ق

دریم مغولی پاچا چغتای دچنگیز زوی په افغانستان کی .

١٢٢١ م٦١٨ حدود

ملك ناصر الدین‌بن شهاب الدین خرنك دغورپه گزیو کی. (په ٦٢٠ق په هند کی مړ سو.)

ملك تاج الدین نصربن بهرامشاه په سیستان کی پاچا سو په دغه کال رکن الدین ابو منصور بن بهرامشاه هم سکه ووهله .

نور الدین محمد عوفی خپله تذکره شعرا لباب الالباب دوه‌ټوکه تالیف کړه .

١٢٢١ م ٦١٨ ق

احمد بن عمر بن محمد خیو قی (شیخ نجم لدین کبری) لوی‌صوفی‌او محدث او مفسر په ربیع الاول کی مغولو شهید کی .

(ولادت یی ٥٤٠ق)

ملك شمس الدین بهرا مشاه د سیستان پاچا ملحدانو مړ کی .

١٢٢٢ م جمادی الاولی ٦١٩ ق

ایکچیلدای نویان دچنگیزی لښکر مشر هرات وران او قتل عام کی .

او گدای غزنی وران او قتل‌عام کی . فیروز کوه هم گرده وران کړسو .

شهاب الدین محمود په سیستان کی‌امیرو .

١٢٢٣ م ٦٢٠ ق حدود

تولی خان د چنگیز زوی مغولی څلرم پاچا په افغا نستان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج الفضلا محمد کاتب بلخی د سلطان ناصر الدین قبا چه د دربار شاعر .

ضیا لدین فخر الشعرا سجزی‌د قباچه ددربار شاعر‌په‌شرقی افغانستان او سند کی .

١٢٢٣ ـ١٢٥٢ م٦٢٠ ـ٦٥٠ ق

د افغا نستان په اسلامی ثقافت کی علاوه پر افغانی ، عربی عناصرو یو بل عنصر مغولی هم گډ سو .

او مغولی اصطلا حات په‌دری او پښتو گډ سول .

١٢٢٤ م٦٢١ق

چنگیزله‌افغانستانه ماوراء النهرته او له هغه‌ځایه خپل اصلی اردو گا ه دتنگت صحرا ته ولاړ .

جلال الدین مینگر تی له هند ه کرمان ته ولاړ .

١٢٢٥ ـ١٢٣٥ م٦٢٢ ـ٦٣٣ ق

پرغزنی ، بامیان ، غور بانـد ی د سیف‌الدین حسن قرلغ حکمرانی د چنگیز خان له خوا .

ه په ٦٢٢ ق د الظاهر خلیفه په نامه سکه وهلی ده .

١٢٢٥ م ٦٢٢ ق حدود

شمس الدین محمد بلخی دسلطان ناصر الدین قباچه د دربار شاعر او خطاط په‌شرقی افغانستان اوسندکی.

ملك علی بن عثمان په سیستان کی .

١٢٢٦ م٦٢٤ ق

چنگیز خان دتنگت په صحرا کی (٧٢)کلن مړ سو .«رمضان »

چوجی دچنگیز زوی هم دقبچاق په دښت کی مړ سو .

١٢٢٧ م٦٢٥ ق

سدید الدین محمد عوفی خپل کتاب جوامع‌الحکایات‌ولوامع‌الروایات (څلور مجلده هر مجلد ٢٥ بابه) تمام کی .

١٢٢٨ م ٦٢٦ ق .

قرلچه او یغان سنقور د مغولو په مقابل کی بیا ولاړ سول ، د اوگتای له‌خوا طایر بهادر د دوی سرکوبلوته راغی او د غور او خراسان پاته ښارونه او کلا وی یی ورانی کړی.

ملك شمس الدین علی‌بن مسعود بن خلف بن مهربان بن طاهر د سیستان صفاری پاچا و .

١٢٢٩ م١٠ جمادی الاخری٦٢٧ق

دفرید الدین ابوحامد محمد بن ابوبکر بن ابراهیم عطار نشاپوری مشهور شاعراوصوفی‌د تذکرةالاولیا د مولف وفات په نشاپور کی .

١٢٣٠ م ٦٢٨ ق

جلال الدین مینکبرتی په ایران کی گرجستان ، ارمینستان ترتفلیس پوری ونیول ، او په میا فارقین کی کردانو مړ کی او د خوارزمشا هیانو کهول ختم سو .

١٢٣٠ م ربیع الاخر ٦٢٨ ق

دسلطان العلما بهاء الدین محمد بن حسین خطیبی بلخی (بهاء ولد) د مولانا جلال الدین بلخی د پلار وفات په قونیه کی . دی دالمعارف مولف دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٢٣٠ م ٦٢٨ ق حدود

فخر مدبر مبار کشاه شریــــف محمد بن منصور غزنوی خپل کتاب آداب الحرب والشجاعه په هند کی سلطان شمس الدین ایلتتمش تــه اهدا کی .

١٢٣٢ م ٦٣٠ ق

د مغولو د پاچا له خوا جنتمورد خراسان په حکمداری وکومارل سو اوده دخراسان امیری ملك بهاء الدین ته ور کړه .

١٢٣٤ م ٦٣٣ ق

خونجه معین الدین حسن بـــن غیاث الدین حسینی سجزی چی په سیستان کی زیږیدلی او په اجمیر کی د چشتی طریقی مرشد و وفات سو اوپه اجمیر کی ښخ دی(دوشنبه ٦رجب) د نور الدین شیخ الاسلام دهی سید مبارك غزنوی وفات او ښخیدل په دهلی کی .

١٢٣٥ م ٦٣٣ ق

ملك شمس الدین علی بن مسعود د سیستان پاچا سو (رمضان)

١٢٣٧ م ٦٣٥ ق

نوسال نوین مغولی حکمران پــه خراسان کی.

١٢٣٩ م ٦٣٧ ق

د عتیق بن علی بن محمد هروی محدث وفات .

دهرات بیا ودانی او دانجیــــل او النجان ولی بیا جوړ ول .

١٢٤٠ م ٦٣٨ ق

گرگوز مغولی حکمران پهخر اسا ن کی .

یوسف بن احمد سجستانی حنفی فقیه دمنیة المفتی او غنیة الفقهــاء مولف په سیواس کی مړ سو .

دسید بر هان الدین محقق ترمذی وفات . دی دمو لانا جلال الدین بلخی مرشد و .

١٢٤١ـ١٢٥١ م ٦٣٩ـ٦٤٩ق

مغولی پنځم پاچا قرا هولا گوبن تولی بن چنگیز په افغا نستان کی.

١٢٤٢ م جمعه ١٣ رجب ٦٤٠ ق

دعبدالرحمن بن عبد السلام بـــن اسماعیل لغمانی اقضی القضات اود بغداد د مستنصریه مدرسی دمدرس وفات او دابو حنیفه په هدیره کـــی ښخیدل . (تولد یې ٥٦٤ق)

١٢٤٢ م ٦٤٠ ق

دابو نصر مسعود بن ابی بکربن حسین بن جعفر فراهی حنفی فقیه دنصاب الصبیان او اللمعه فی نظــم مسایل الجامع الصغیر اوذات العقدین دمولف وفات .

امیر مجدالدین کالیو نی فــرا ه ونیوی اود اسپهبد کلایی ورانه کړه، اوپه سیستان کی سیل راغی .

١٢٤٣ ـ ١٢٥٦ م ٦٤١ـ ٦٥٤ق

امیر ار غون بن ابا قابن هولاگو بن تو لی بن چنگیز مغولی شپږم پاچا پهافغا نستان کی .

١٢٤٤ م ٦٤٢ ق

محمد بن اسما عیل خطیب شفور قانی (شبرغانی) حنفی فقیه پهدهلی کی صنوان القضافی الفتاوی تالیف کیء .

١٢٤٥ـ ١٢٧٧ م ٦٤٣ـ ٦٧٦ ق

ملك شمس الدین محمد مهیــن دابوبکر کرت زوی دمور له خوا دتاج الدین عثمان مرغنی لمسی دهرات پا چا.

١٢٤٥ م ٦٤٣ ق

ملك رکن الدین دعا یشی ز وی دعزا لدین عمر مر غنی لمسی دکرت دکهول حکمران په خیسار کی .

١٢٤٥ م ٦٤٣ ق

هولا گو دچنگیز لمسی خرا سان ته راغی او ملك شمس الدین کر ت دهرات پاچا دامیر ار غون سرهدده هر کلی وکی .

١٢٤٦ م ٦٤٤ ق

شمس الدین محمد مهین دابوبکر کرت زوی د هرات پاچا دسا لیــن نوین مغول سره ملتان او لا هــور ونیول او دی دلا هور حکمران سو مگر په ٦٤٥ ق دمنکو خان در بارته وغو ښت سو .

١٢٤٧ م ٦٤٥ ق

منکو خان دهرات شمس الدیــــن محمد مهین کرت ترابا سین پوری دټول افغانستان مستقل پاچاومانه.

١٢٤٨ م ٦٤٦ حدود

شیخ عماد الدین شفور قانی دهند قاضی القضات معزول اوپه بدایون کی عماد الدین ریحان دی مړکی.

١٢٤٩ م ٦٤٧ ق

شمس الدین محمد مهین کــــرت دهرات لو ی پاچا، ټول افغا نستان دخرا سان له آخره ترابا سین پوری دهرات په مر کزی حکو مت پـــوری ونښلول .

١٢٥٠ م ذیحجه ٦٤٨ ق

دعبدا لملك بن عبدا لسلام بـــن حسین لغما نی حنفی فقیه دبغــداد دمشهد ابی حنیفه مدر س و فات او دامام ابو حنیفه په هدیره کی ښخیدل.

١٢٥٠ م ٦٤٨ حدود

فخر الدو لة والدین ملك شاهنشاه افغان حکمران چی مستنگ یـــی پایتخت و .

دده زوم میرا نشاه اوزوی ملــك بهرا مشاه هم ددی وخت افغا نـــی امیران وو .

١٢٥١ م ٦٤٩ ق حدود

ملك تاج الدین هر موز په تیر ی کی دقند هار شمالی خواته افغانـــی حکمران و .

١٢٥٢ رمضان ٦٥٠ ق

دامام رضی الدین حسن بن محمد بن حسن صغانی غز نوی مشهور لغوی اوعالم و فات په بغداد کی.

(ولادت : لاهور ٥٧٧ ق پرورښت غزنی) دمشارق الا نوار او العباب لیکوال .

١٢٥٢ م ٦٥٠ ق

محمد بن علی بستی (تاریخ سوری) وکیښ چی ځنی قدیم پښتو اشعاریی یکښی و لیکل .

١٢٥٣ م ٦٥١ ق

ملك شمس الدین مهین کرت پاچا مستنگ او خاسك ونیول او ملــك شهنشاه او بهرامشاه افغانی امیران ئی روزل اومیرانشاه سیستان تهولاړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امیر خسرو بن امیر سیف ا لدین بلخی دهلوی مشهور شاعر دژو ند دوره .

١٢٥٣ م ٦٥٢ ق

دنجم الدین حسن بن علاء سجزی دهلوی دری شاعر اوصوفی ولادت ده خپل فوائد الفواد په ٧٢٠ ق تالیف کړی دی .

١٢٥٤ م ٦٥٢ ق حدود

ملك حسام لدین جاړل په زابل کی افغانی حکمران و .

ملك نصرالدین ابوالفتح بن مسعود صفاری په نیمروز کی سکه وو هله.

١٢٥٥ م صفر ٦٥٣ ق

الماړ افغان دقندهار دشمالی خوا تیری حکمران دملك شمس الد یـن مهین کرت سره په جنګ کی وواژه سواو تیری ئی ملك حسام الدین حاول ته وسپاره .

١٢٥٥ م شعبان ٦٥٣ ق

په تګین آبادکی دشعیب سورانی افغان سره دملك شمس الد یـن مهین کرت جنګـك او دشعیب وژل دکهیرا په کلاکی .

١٢٥٦ م رجب ٦٥٤ ق

ددوکی په کلاکی د ملك سنـدان افغان سو رانی (دشعیب تربور) اودملك شمس الدین مهین کرت جنګ اودسندان وژل .

١٢٥٧ م ٦٥٥ ق

دملك شمس الدین مهین کـرت لښکر ترکوه سلیمان پوری پر مـخ ولاړل او دافغانی امیـرانو بله کـلا (ساجی)ئی هم ونیوله.

١٢٥٧ م ٦٥٥ ق حدود

دقندهار په جنـوب اودپښین او کاکړستان په سیموکی ملك پهلوان جلم – احمـدتوری– مهتر کیـورا– مهتر سیورن– راناکنجر– جمال الدین مهروز کهیرایی افغانی امیران وو.

١٢٥٨م ٦٥٦ ق

دملك شمس الدین مهین کر ت غلبه پر سیستان باندی . دملك علی بن مسعود وژل او دملك نصیرالدین اوعلاؤالدین شړل مستنګ تـه .

دشیخ ابو المعالی سیف الدیـن سعید بن مظفر با خرزی صوفـــی وفات په بخارا کی .

١٢٥٩م٦٥٧ق

ملك شمس لدین مهین کرت تر دره بولان ور تیر سو او په سند کی بهکر کلابند کیء .

١٢٥٩م ٦٥٨ق

قاضی القضات صدر جهان ابـو عمر منهاج الدین عثمان بن سراج– الدین محمد بن منهاج الدین عثمان جوز جانی خپل کتاب طبقات ناصری دسلطان ناصر الدین محمود بـــن ایلتتمش په نامه وکیښ .(دده ولادت ٥٨٩ ق دغور په فیروز کوه کی) .

ملك میر انشاه افغانی امیر دشمس الدین مهین کرت لښکرو په جنګ کی وواژه

په دهلی کی دشیخ بدر الدیـن غزنوی وفات او هلته یی ښخیدل .

علاء ا لد ین عطا ملك جـــو ینـــی (جهانکشای جوینی)دمغولو پراحوال باندی وکیښ د لیدن طبع ١٩٠٦) ته .

١٢٦٠م٦٥٩ق

دملك تاج الدین کرد اوامیرهوبو– امیر هرموز افغانی امیرانو جنګ په مستنګ کی د کرت پاچا دجنګی امیرانو سره .

١٢٦٢– ١٣٣٩م ٦٦١ – ٧٤٠ق

باباهوتك دتولرزوی دزابل دترنك پښتو شاعر او دهو تکو دلوی پلار دژوند دوره دمغولو په جنګ کی دده پښتو حماسی شعر ستـه .

١٢٦٤م٦٦٣ق

دسیستان په بر زر کی ولی کښل او کښت ړیرول .

١٢٦٧م٦٦٦ق

ملك شمس الدین مهین کرت تر تیراه پوری ټولی افغانی سیمـــی ونیولی .

مولانا جلال الدین غزنوی مفتـــی چی دیوه چا ما ینه یی بل ته ورکړی وه په هرات کی وواژه سو.

په سختی زلزلی سره دنشا پو ر بیا ورانی چی په ٦٦٩ق داباقا پـه امر بیا ودان سو .

١٢٦٩م ٦٦٧ق

دمحمد بن ابوبکر عثمان امامـــی هروی شاعر وفات .

ملك نصیرالدین محمد دسیستان پایتخت ودان کی .

١٢٦٩م٦٦٨ق حدود

په هرات کی دمغولی شهزادګانو براق او اباقا جنګونه او دملـــك شمس الدین مهین کرت تګ خیسار ته .

خسرو نیمروز نصیر الدین محمد بن مبارز الدین دنیمروز ارګ بیا جوړ کی .

١٢٧٠م ٦٦٩ق

دشیخ ابو نصریحیی بن تاج الدین محمود بوزجانی جامی وفات(٤صفر).

١٢٠٧–١٢٧٣م ٦٠٤–٦٧٢ق

دمحمدبن محمدبن حسین بن احمد(مولانا جلال الدین) بلخی رومی دمشهور مثنوی دشاعر او لوی صوفی دژوند دوره .

ولادت یی په بلخ او مرګ یی په قونیه (ترکیه) کی و ، دمولو یـــه صوفیانو ډله ده ته منسوبه ده .

١٢٠١–١٢٧٤ م٥٩٧ –٦٧٢ ق

دخواجه نصیر الدین محمد بـــن محمد بن حســـن طوســـی مـعروف فیلسوف او ریاضی پو هاند دمراغی درصد خانی بنا کوونکی د ژوندوره (وفات یی په بغدادکی ذیحجه ،ولادت یی په طوس کی ١١ جمادی الاولی).

١٢٧٥م٦٧٤ق

له خیساره دملك شمس الدیـن مهین بیرته راتګ هرات ته .

١٢٧٦م٦٧٥ق

دسیستان په لاش کی دسفیـــد دزکلاجوړول اوله هلمنده خشکرودته او به رسول .

١٢٧٨م٦٧٦ق

ملك شمس الدین مهین کرت د مغولو دربار اصفهان ته و غو ښت اوپه تبریز کی یی په زهرومړ کیء.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۸۷ـ۱۳۰۵م۶۷۷ـ۷۰۵ق

دمحمد شمس الدین کهین دشمس الدین مهین زوی په هرات کی‌دکرت کهول دپاچا سلطنت .

۱۲۸۱م۶۸۰ق

دقند هار ښار ملك رکن الدین کرت (شمس الدین کهین) ونیوی.

۱۲۸۲م۶۸۱ق

دعلاء الدین عطا ملك جوینی‌وزیر او لوی مؤرخ دتاریخ‌جهانکشادمؤلف وفات (ولادت یی ۶۲۳ق)

۱۲۸۳ م ۶۸۲ ق

ابو جعفر محمد مرو رودی‌محدث خپل کتا ب مختصر جامع الاصول وکیښن .

۱۲۸۴ م ۶۸۳ ق

دسلطان احمد نکو دربن هلاکوله خوا پر سیستان او فراه ، بست ، تکین آباد باندی د نیمروز د ملك نصیر الدین د پاچهی منته .

۱۲۸۵ م ۶۸٤ ق

په زرنج کی د حصار طاق ودانول.

۱۲۸۷م۶۸۶ق

احمد بن سعید لودی خپل کتاب اعلام اللو ذعی فی اخبار اللودی د دلود یانو پرتاریخ باندی وکیښی .

په بلخ کی دحضرت علی بن‌ابی طالب پر مزار باندی دخواجه‌خیران په کلی کی ودانی جوړه سوه .

درضی الدین عبدالله بن محمد امامی هروی شاعر و فات په اصفهان‌کی (۱۷ محرم)

۱۲۸۹ م ۶۸۷ ق

دمحمد بن محمد ابو الفضل بر هان الدین نسفی حنفی مفسر او اصولی او کلامی مؤلف وفات په بغداد کی (ولادت‌ئی ۶۰۰ ق) دی دابن سینا د اشارا تو شارح اود مطلع السعاده مؤلف دی .

د مولانا برهان الدین محمود بن ابوالخیر سعد بلخی مشهور عالم‌په دهلی کی وفات .

۱۲۲۶ـ ۱۲۸۹ م ۶۲۳ـ ۶۸۸ ق

دشیخ متی دعباس زوی په‌قوم خلیل غوریاخیل دژوند وخت. ده په پښتو خپل‌اشعار په‌یوه‌کتاب (دخدای مینه) کی‌سره راټول‌کړه اود (ښکلاشاعر) بلل کیږی .

۱۲۹۰ م ۶۸۹ ق

سلطان فیروز شاه جلال الدین خلجی (افغان) د هند پاچا سو، (۳ جمادی الاخری) قتل ۶۹٤ ق .

۱۲۹۳ م ۶۹۳ ق

دملك شمس الدین کرت استاځی مولانا شمس الدین دغور قاضی او مولانا زین الدین داسفزار قاضی د نیمروز دملك نصیر الدین دربار ته راغلل اوروغه‌ئی وکړه .

۱۲۹٤ م ۶۹٤ ق

شاه شمس الدین علی دقهستان اوقاین حکمرا ن دنیمر و ز د ملك نصیر الدین اطاعت و مانه او ملك ینا لتگین په فراه کی اود کرمان حکمرانانو هم دنیمروز پاچا ته غاړه کښیښوه، سلطان رکن الدین‌ابراهیم شاه خلجی په هند کی سکه ووهله

(رمضان) .

۱۲۹۶ م ۶۹۵ ق

دمحمد بن ابراهیم بن محمدبستی مالکی فقیه دشرح الایضاح دمؤلف وفات. په سیستان کی‌د (دیورك) سیمه بیاودانه کړه سوه .

علاء الدین محمدشاه خلجی په هندکی پاچا سو (وفات ٦ شوال ۷۱۵ ق) .

۱۲۹۷ م ۶۹۷ ق

ملك فخرالدین کرت دشمس‌الدین کهین زوی په هرات کی پرتخت کښیناوست اوغازان‌خان‌دده حکمرانی له‌هراته تردریای سند او آموپوری ومنله .

۱۳۰۰ م ۶۹۹ ق

د محمد بن محمود زوزنی حنفی فقیه دنصاب الذرایع او ملتقی‌البحار دمولف وفات . دپور بهاء جامی خراسانی شاعر دوفات حدود .

۷۰۰ق

۱۳۰۰ م ۷۰۰ ق حدود

ربیعی فوشنجی شاعر خپله کرت نامه دملك فخرالدین کرت په نامه‌په هرات‌کی نظم کړه .

په خراسان کی دنستعلیق هنری خط آغاز .

۱۳۰۱ م ۷۰۱ ق

د ظهیر الدین اسحاق بن ابی بکر ولوا لجی حنفی فقیه او مفتی وفات .

۱۳۰۲ م ۷۰۲ ق

د قاضی محمد بن حمید الدین محمود بن عمر محمودی دبلخ‌دقاضی اود الملل والنحل دمؤلف وفات بنخیدل په بلخ کی .

صدرالدین ربیعی‌فوشنجی خطیب اودملك فخر الدین کرت ندیم‌دکرت نامی ناظم په‌هرات کی ووژل سو.

۱۳۰۳ م ۷۰۳ ق

شاه علی د سیستان شهزاده په قائن‌کی وواژه سو .

۱۳۰۵ م ۷۰۵ ق

د مولانا حکیم الدین غوری عالم وفات .

۱۳۰۵ ـ ۱۳۰۶ م ۷۰۵ـ ۷۰۶ ق

ملك فخرالدین دشمس الدین‌کهین زوی په هرات کی دکرت کهول پاچاو.

۱۳۰۶ م ۷۰۶ ق

دعبدالعزیز بن محمد علی طوسی شافعی فقیه او عالم وفات په دمشق کی ۹ جمادی الاولی .

دشیخ صلاح الدین طوسی وفات چی د شیخ ابو نصر سرا ج له پښته‌ؤ (رجب) .

۱۳۰۷ م ۷۰۶ ق

ملك فخر الدین امانکوه ته ولاړ امیریساول اوبو جای دمغولی لښکر مشرانو په‌هرات کی‌جمال الد ین‌سام محاصره او مړ کی ء .

۱۳۰۷ـ ۱۳۲۸ م ۷۰۶ـ ۷۲۹ ق

ملك غیاث‌الدین‌محمددشمس‌الدین کهین کرت زوی دهرات پاچاو .

۱۳۰۹ م ۷۰۹ ق

دسید نظام الدین مرتضی‌عربشاه بن سید محمودشاه سبز واری‌عالم وفات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۰۹ م ۱۰ محرم ۷۱۰ ق

دمولانا اقضی القضاء علاء الدین ابی بکر ابیوردی وفات په ابیورد کی .

۱۳۱۱ م ۷۱۱ ق

میرحسینی غوری نز هة الا روا ح تالیف‌کیٔ .

۱۳۱۳م ۷۱۳ ق

ملك علاء الدین دشمس الدین کهین زوی دهرات امیرسو.

۱۳۱۳– ۱۳۱٦ م ۷۱۳– ۷۱٦ ق

د ابوسعید بن اولجایتو حکمرانی په خراسان کی .

۱۳۱۵ م ۷۱۵ ق

دحسن بن نصیر الدین محمدبن محمدبن حسن طوسی عالم وفات په بغداد کی .

۱۳۱٦ – ۱۳۳۵ م ۷۱٦ ۷۳٦ ق

دسلطان ابو سعید بهادر خان‌بن اولجایتو دسلطنت دوره پر خراسان او ایران‌باندی.

۱۳۱٦ م ۷۱٦ ق

دشیخ عبدالرحمن‌خراسانی زاهد وفات په بغدادکی .

سلطان مبارك شاه قطب الدین خلجی په هندکی پاچاسو (تر ۷۲۰ق پوری) .

ملك غیاث الدین کرت پر اکثر افغانستان قبضه وکړه .

۱۳۱۸ م ۱٦ شوال ۷۱۸ ق

د امیر حسینی حسین بن عالم غوری هروی دروز گان دگزیو د اوسیدو نکی دری شاعر او عارف وفات اوبنخیدل دهرات‌په مصرخ‌کی دنزهةالا ر وا ح او کنز الر مو ز

مؤلف .

۱۳۱۸– ۱۳٤۱ م ۷۱۸ – ۷٤۲ ق

شمس الدین احمد افلا کی خپل مناقب العارفین دمولانا جلال الدین بلخی دکورنی او دوستانو پراحوال وکیښ .

۱۳۱۹ م ۷۲۰ ق

عبدالله صیرفی هروی خطا ط یو قرآن په ثلث خط و کیښ (گنجینه مشهد رضوی) .

ملك غیاث‌الدین محمدکرت‌اسفزار له ملك قطب الدین اسفزاری څخه ونیو .دغسی هم ده باخر ز،خوا ف، نیاز آباد ونیول .

د هرات لوی مسجد د ملك غیاث الدین محمد کرت په امرترمیم سو.ددغه ملك‌په‌حکم دشیخ الاسلا م احمدجام ژنده پیل دهدیری بناجوړه سوه.

سلطان خسرو شاه ناصرالدین خلجی دهند پاچا سو .

۱۳۲۰ م ۷۲۰ ق حدود

دمولانا عماد الدین غوری وژل‌په هند کی .

۱۳۲۱ م ۷۲۱ ق

غیاث الدین محمد کرت حج ته‌په سفر ولاړ اوخپل زوی شمس الدین محمدیی په‌هرات‌کی جانشین‌پرینبود. دهرات ددر بار منشی خواجه شهاب عزیز او مولانا نظام الدین قاضی القضات او مو لانا بدرالدین ازابی‌د هرات قاضی و .

۱۳۲۲م ۷۲۲ق

دمولاناضیاالدین محمدبن‌سراج‌الدین هاشم ابیوردی وفات اوپه میمنه کی بنخیده .

دابراهیم بن محمد بن ابی‌بکربن محمد حمویه جوینی شافعی فقیه او محدث وفات (ولادت‌ئی ٦٤٤ ق) .

۱۳۲٤ م ۷۲۵ ق

دامیر خسرو بلخی‌دهلوی مشهور شاعر وفات او بنخیدنگ په دهلی کی .

۱۳۲٦ م ۷۲۷ ق

غیاث‌الدین محمدکرت امیرچوپان رواژه اوپخپله د سلطان ابو سعید دربار ته ولاړ (۷۲۸ ق) .

دامیر نجم‌الدین‌حسن‌بن علاسجزی دهلوی شاعر او صوفی وفات او بنخیدنگ په دهلی‌کی .

۱۳۲۷ م ۷۲۸ ق

امیر چوپان نویان په هرات کی دسلطان ابو سعید بهادرایلخان په امر ووژل سو.

ملك نصیر الدین په سیستان‌کی مړ سو .

شاه نصرت بن نصیر الدین بن مسعود دسیستان صفاری پاچا په نیمروز کی کښینوست .

اخی محمود خیاط (عیار) په نشا پور کی مړ سو .

۱۳۲۸ م ۷۲۹ ق

ناری طغای دخراسان حکمران د سلطان ابو سعید څخه یاغی سومگر په همدغه کال ووژل سواوپه ۷۳۰ ق امیر شیخ علی دخراسان حکمران سو .

۱۳۲۸– ۱۳۲۹ م ۷۲۹– ۷۳۰ ق

ملك شمس‌الدین دملك‌غیاث‌الدین محمد کرت زوی دهرات پاچاؤ .

ضیامحمد مسعود غز نوی طبیب په هند کی مجمو عه ضیایی دطب تالیف کړه .

۱۳۲۹– ۱۳۳۱ م ۷۳۰– ۷۳۲ ق

ملك حافظ د ملك غیاث الدین محمدکرت زوی دهرات پاچاؤ .

۱۳۳۰ م ۷۳۱ ق

ملك قطب‌الدین‌محمدبن رکن‌الدین محمودبن‌بهرامشاه دسیستان‌صفاری پاچا په نیمروزکی‌سکه‌ووهله، اوشاه نصرت الدین مړ سو .

د جلال الدین شاه بن قاضی فخر الدین د هرات دقاضی وفات (۱۷ رمضان) .

۱۳۳۱– ۱۳٦۹ م ۷۳۲– ۷۷۱ ق

ملك معز الدین دغیاث الدین کرت زوی د هرات لوی پاچاؤ .

۱۳۳۲ م ۷۳۳ ق

ملك عزالدین‌بن رکن‌الدین محمود په نیمروزکی سکه ووهله .

دمولانا ظهیرالدین محمد بن‌احمد غوری شیخ الاسلام وفات اوبنخیدل په هرات کی .

مجد الدین محمد خوافی (مجد خوافی) خپل کتاب (روضه خلد) د سعد ی‌د گلستان په تقلید وکیښ (شوال) .

۱۳۳۳م محرم ۷۳٤ ق

ابو عبدالله محمد بن موسی بن محمد طنجی (ا ین بطو طه) دالمغرب مشهور گرزندوی دنشاپور څخه هرات، سر خس، ترمذ،بلخ ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغی اود هندوکش له لاری کابل، غزنی‌ته‌ولاړ، دکرماش (کورم)پرخوا دریای سند او هندوستان ته تیر سو .

۱۳۳۴ م ۷۳۵ ق

شیخ معین الدین آوه یی جوینی خپل نگارستان دسعدی دگلستان‌په تقلید وکیښ .

شمس‌الدین طاهرشاه میرسواتی په کشمیرکی سکه ووهله .

۱۳۳۵ م ۷۳۶ ق

په‌هرات کی دسید عبدا لله بن معاویه علوی دمزار عمارت اوگنبده په مصرخ کی داؤد تاج الدین احمد جوړه کړه .

۱۱ اپریل ۱۳۳۶ م ۲۷ شعبان ۷۳۶ ق

تیمور بن تراغای برلاس دماوراء النهر دکش په ښارکی وزیږیده .

۱۳۳۷م۷۳۷ق

مولانا نظام الدین عبدالرحیم بن فصیح الدین محمدمایز نابادی‌خوافی په هرات‌کی شهید اوپه خیابان کی ښخ سو (ذیقعده).

مولا نا جمال الدین محمدبن‌حسام دهرات عالم او شاعر وفات سو .

په خراسان‌کی دخواجه‌عبدالرزاق بن خواجه شهاب الدین با شیقینی‌د سر بداری پاچهانو د نیکه خروج (قتل ئی په ۷۳۹ ق) پایتخت ئی سبز وارو

۱۳۳۸ م ۷۳۸ ق

دجمشید بن طاهرشاه‌میر سواتی حکومت پر کشمیر .

۱۳۳۹ م ۷۴۰ ق

دبابا هوتك دتولر زوی دپښتنوقائد اوشاعر وفات .

د ابو الفضل خواجه قطب الدین یحیی جامی صوفی او عالم وفات‌په هرات‌کی اود فیروز آباد په دروازه کی ښخیده (یکشنبه ۲۱ جمادی الاخری) .

دعلاء الدین علی شیر بن طاهر سواتی پاچهی پرکشمیر تر ۷۵۲ ق پوری .

۱۳۴۰ م ۷۴۱ ق

دشیخ الاسلام ابو نصریحیی بن ابو الفضل محمود بوزجانی جامی وفات په هرات‌کی اوپه دروازه‌فیروز آبادکی‌ښخیدنه (پنجشنبه ۲۱جمادی الاخره) ملك معز الدین کرت دده پرهدیره یوه‌ودانی جوړه کړه .

۱۳۴۱ م ۷۴۲ ق حدود

دعلی بن محمد بن ایدمرجلد کی کیمیاوئی عالم مؤلف دژوند وخت . جلدك دخراسان یوکلی‌ودوه فرسخه له‌مشهده لیری)

۱۳۴۱ م ۱۳ صفر ۷۴۳ ق

سلطان معزالدین حسین کرت په زاوه کی امیر مسعود سربداری‌مات کی .

۱۳۴۱ م ۷۴۳ ق

دشیخ قوام الدین محمد بسطامی وفات اود هرات په خیابان‌کی دامام فخر رازی په هد یره کی ښخ سو (رجب) .

دمحمد بن عثمان خراسانی مفسر اومحدث د لطایف التفسیر دمؤلف

وفات .

۱۳۴۳ م ۷۴۴ ق

دخراسان دعیار خواجه قوام‌الدین حسن وفات (جمعه ۷جمادی‌الثانیه).

۱۳۴۶ م ۷۴۷ ق

ملك تاج الدین بن محمد بن‌رکن الدین محمود دسیستان مقامی پاچا په نیمروز کی کښیښوست او ملك قطب الدین مړسو .

۱۳۴۷ م ۷۴۸ ق

مولانا سعدالدین تفتا زانی‌هروی خپل‌کتاب (مطول) دسلطان معزالدین حسین کرت په نامه په هرات کی وکیښ .

۱۳۴۸ م ۷۴۹ ق حدود

شیخ ملکیار د بابا هوتك زوی پښتو شاعر خپله د ترنك عشقی سندره وویله (ولادت‌ئی ۷۱۵ ق) .

۱۳۴۹ م ۷۵۰ ق حدود

شیخ گته بن شیخ یوسف بن شیخ‌متی‌خپل کتاب (لرغونی‌پښتانه) وکیښ، چی ځینی پښتو قدیم اشعار ئی پکښی ولیکل .

ملك سلیمان ځیرك بن عیسی ابدالی قبایل دکسی غره څخه د قندهار سیموته راوستل.

درکن الدین صاین هروی شاعر دژوند وخت .

فخر الا سلام قطب الدین نسابه ترغندی خراسانی مختصر شا فی په طب کی تالیف کی ء .

مولا نا عصامی د هند د افغانی شاهانو تاریخ فتوح السلا طین نظم کیء (طبع بنگلور۱۹۴۸م)

۱۳۵۰ م ۷۵۱ ق

په هرات کی دملك معزالدین‌کرت له‌خوا دبرامان دمدرسه سبز جوړول تمام سوه .

سلطان محمود بن شاه علی د سیستان دصفاری کهول څخه په نیمروز کی اقتدار وموند .

۱۳۵۲ م ۷۵۳ ق

ملك باقر دغیاث الدین محمدکرت زوی دهرات حکمدارو .

دشهاب الدین‌بن علی شیرسواتی پاچهی پر کشمیر .

امیر قزاغن له هراته ماورا النهر ته ولاړ .

په سیستان‌کی ملك شهاب الدین پرتخت کښینو ست .

۱۳۵۸ م ۷۶۰ ق

دمولانا امام فصیح الدین محمدبن محمدبن علاء مروی حنفی زیږ یدنه په مروکی (یکشنبه ۱۷ محرم) .

شیخ ابو سعید بن محمد طوسی دامام محمد غزالی له‌پښته دهرات‌په مصرخ‌کی دامیر حسینی له‌قبره‌سره ښخ سو .

ملك بارك دځیرك زوی دقندهار دابدالی قبیلو مشرو .

۱۳۵۹ م ۷۶۱ ق

امیر تیمور په ماوراء النهر کی حکمران وپیژاند سو .

۱۳۶۳ م ۷۶۵ ق

امیر حسین گور کان دهندوان

دکلاشمالی خوا جوړه کړه .

په هرات کــی زلزله وسوه اود مسجد جامع پیش طاق ونړیدی .

۱۳۶۵م ۷۶۷ق

دکروخ دغـار دمسجد ودانــی د ابو الحسین محمد بن محمد بن محمد بن محمد ابی بکر کرت له خوا.

۱۳۶۸م ۷۶۹ق

دامیر محمود بن امیر یمین الدین طغرائی (ابن یمین)دخراسان داخلاقی شا عر وفات . (۸ جمادی الاخـری ۳۰ جنوری) .

۱۳۶۹ م ۷۷۱ ق

امیر تیمور لنگ په ماوراء النهر کی امیر حسین مات کیء اوپه (صا حبقران) مشهور ســو ، دده سلطنت تر ۸۰۷ ق پوری و .

امیر تیمور بلخ و نیوی اوددغه ځای امیر حسین گور گان ئی وواژه اود بلخ زړه کلائی ونړوله. اوخلك ئی قلعه هندوان ته راوستل .

ملك بهرام په سیستان کی مـړ سو .

۱۳۶۹ ـ ۱۳۸۱ م ۷۷۱ـ ۷۸۳ ق

دملك غیاث الدین پیر علی کرت دمعزالدین دزوی سلطنت په هرات کی .

۱۳۸۲ م ۷۷۲ ق

د قطب الدین بن طاهر شاه میر سواتی سلطنت پرکشمیر تر ۷۸۸ق پوری .

۱۳۱۴ـ ۱۳۷۲ م ۷۱۴ـ ۷۷۳ ق

دعمر بن اسحاق بن احمد غزنوی فقیه او حکیم او مؤلف اود مصر د قاضی دژوند دوره .

۱۳۱۶ ـ۱۳۷۴م ۷۰۶ ـ۷۷۶ ق

دعبدالله بن محمدبن احمد حسینی نشا پــور ی حنفی فقیه او اصولی (جمال الدین نقره کار) دشرح المنار دمؤلف دژوند دوره .

۱۳۷۵ م ۷۷۷ ق

سلطان شاه خطاط په رقاع تعلیق خط دسلطان غیاث الدین محمدکرت په امر دهرات دمسجد جامع پرهفت جوش لوښی باندی تاریخ ولیکه .

فصیح احمد بن جلال الدین محمد خوافی هروی د (مجمل فصیحی) لیکوال په هرات کی وزیږید .

۱۳۷۶ م ۷۷۸ ق

دمولانا جلال الدین محمود مرغابی زاهد وفات اود هرات دمرغاب په کلی کی ښخیدل .

۱۳۷۷ م ۷۷۹ ق

شاهرخ میرزا دامیر تیمور زوی وزیږید (پنجشنبه ۱٤ ربیع الثانی) .

په هرات کی دخواجه نظام الدین داؤد تاج الدین احمد په سعی دخواجه ابوالولید احمد مزار جوړ کړسو .

۱۳۷۸ م ۷۸۰ ق

ملك غیاث الدین پیر علی کرت د هرات کلابیا جوړه کړه .

۱۳۸۰ م ۷۸۲ ق

امیر تیمور لنگ دماوراء النهر تر نیولو وروسته تر دریای آمو راتیر سو، اندخود، سرخس، فوشنج ئی ونیول .

امیر تیمور خپل زوی میرا نشاه

دخراسان په حکمرانی او فتح کولو وگوماره

په اندخود کی دباباسنکو درویش دژوند و خت چی قبرئی هم هوری دی .

دملك القضاه قاضی جلال الدین محمود امامی دهرات دقاضی وفات اوپه گازرگاه کی ښخیدل .

۱۳۸۱ م ۷۸۳ ق

امیر تیمور هرات ونیوی او دهغه ښار کلاوی ئی ونړولی، دکرت دکهول پاچهی پرپیر علی ختمه سوه .

ملك پرپل دځیرك زوی دقندهار دابدالیانو مشرو .

۱۳۸۲ م ۷۸٤ ق

دمحمدبن محمدبن علی نشاپوری خطیب اود مصر دمفتی وفات په مصر کی. دی د شرح التعجیز فی الفقه مؤلف دی .

ملك قطب الدین بن عزالدین بن رکن الدین محمود دنیمروز امیرو .

امیر تیمور نشاپور ونیوی.

۱۳۸۳ م ۷۸۵ ق

امیرتیمور اسفزار،فراه، سیستان ونیول، بست اوقندهارئی وران کړل اود شمالی او غربی افغانستان پاچا سو .

امیرتیمور دقندهار حکمرانی امیر سیفل برلاس ته وسپارله .

دشیخ سیف الدین خلوتی هروی زاهد وفات اود گازرگاه دپله سره ئی په هرات کی ښخیدل .

۱۳۸٤ م ۷۸۶ ق

ملك غیاث الدین پیرعلی اخرنی کرت پاچـا اودده ورور ملك محمد سرخس او امیر غوری بن ملك پیر علی په سمرقند کی دامیر تیمور په حکم ووژل سوه. (دپنجشنبی مابښام ۱۰ ربیع الثانی)

۱۳۸۵ م ۷۸۷ ق

بابا سنگوی ولی په اندخوی کی وفات او ښخ سو .

۱۳۸۶ م ۷۸۸ ق

شاه شاهان تاج الدین بن قطب الدین دسیستان پادشاه و .

سکندر شاه بن هندال بن طاهر سواتی دکشمیر پاچاو تر ۸۱۳ ق پوری .

۱۳۸۸م ۷۹۰ق

امیر تیمور د فارس له فتو حاتو څخه راستون سو .

احمد هــروی خــطاط د عجایب المخلو قات یــوه خطی نسخه پــه نستعلیق خط دربیع الاول په لومړی ورځ ولیکله. (دپاریس ملی کتابخانه)

۱۳۸۸ م ۷۹۱ ق

ملك پیرمحمدبن ملك غیاث الدین پیر علی دمیرزا میرانشاه بــن امیر تیمو ر په حکم په هرات کی وواژه سو .

۱۳۲۷ـ ۱۳۸۸م ۷۲۸ـ ۷۹۱ ق

دبهاء الدین محمدبن احمدنقشبند فاروقی لوی صوفی اود نقشبند ی طریقی دمؤسس دژوند دوره .

۱۳۸۸ م ۷۹۱ ق

دشیخ زین الدین ابوبکر تایبادی وفات چی په تا یبا د کی ښخ دی (پنجشنبه ۳۰ محرم).

(c) Ketabton.com: The Digital Library

دمولانا علی بدر دهرات د شاعر دژوند وخت .

١٣٨٩ م ٧٩٢ ق

دمحمد بن عثمان بن محمدزوزنی دشرح تلخیص المتاح دمؤلف‌وفات.

١٣٩٠ م ٧٩٣ ق

د سعد الدین مسعود بـن عـمر تفتازانی هروی لوی عالم او مولف وفات په سمر قند کی او په‌سرخس کی ښخیدنه. (ولادت ٧١٢ ق) .

١٣٩٣ م ٧٩٦ ق

د مولانا جـلال الدین محمد بـن نصیر الدین‌یحیی وفات اوښخیدنګ دهرات په خمچه آبادکی (پنجشنبه ٢٥ ذیحجه) دی دفصیحی خوافی‌پلار دی .

شمهزاده ابراهیم سلطان دشاهرخ زوی وزیږیدی دی لوی خطاط هـم دی .

١٣٩٦ م ٧٩٩ ق

شاهزاده با یسنقر دشاهرخ زوی وزیږیدی (جمعه ١١ ذیحجه) دی یو هنر مـند خطاط او عـلم پالونکی شمهزاده و .

د امیر تیمور په فرمان دخراسان حکمرانی دده زو ی میرزا شا هرخ بهادرخان ته وسپارله سوه

٨٠٠ق

اپریل ١٣٩٨ م رجب ٨٠٠ ق

امیر تیموردترمذ، خلم، سمنګان، بغلان‌له‌خوا اندراب ته راغی‌اوله دغه ځایه ئی پر کتور (کافرانو) باندی د خاواك له‌خوا حملی وکړی (رمضان)

١٣٩٨ م ٨٠٠ ق

امیر تیمور دخاواك او پنجشیرله خوا کابل ته راورسیدی .

په‌سیاه پو شو کا فرو کی‌یی یوه ک جوړه کړه اولښکرئی پکښی‌کښینو (ذی قعده) .

امیر تیمور دپنجشیرله‌خوا پروا ته‌راغی اویوه لویه‌واله (جوی ماه ګیر) پنځه فر سخه یی دغور بن له‌روده وکښله (ذی‌قعده)

ملك محمد دلشکر شاه او غان ورور امیر تیمور ته پناه ور وړه او ایریوب دکلا ودانـول شرو سوه (ذی قعده) .

چهار شنبه دذیحجی لومړی ور امیرتیمور له کابله دکورم دایر یاب (ایریوب) خواته رهی سو. په ١٨ ذیحجه دشنبی پـه ورځ د شنوزان دری ته ورسیدی او په ٢١ ذیحج سه شنبه‌دنغر کلا ته و رسیـدی او هغه‌ئی ودانه کړه .

امیر تیمور خراسان تـر غـور پوری خپل زوی شاهرخ ته وسپاره.

امیر تیمور خپل لمسی پیر محمد دکابل او غزنی اوقندهارحکمران کی ع اوهغه ترا باسین پوری‌دکوه سلیمان افغانان سره وکوتل، اواچه اوملتان ئی‌دلوړ سند په وادی کی ونیول .

په کورم کی دلشکر شاه اوغانی‌او موسی او غانی‌دبنګښو دمشر ترمنځ دایر یوب پرکلا باندی جنګ اود لشکرشاه او غانی وژل او دایریوب کلا ورانول. دقندهار په سیمو کی دملك حبیب بن پوپل مشری په ابدالی قبیلو باندی. د شیخ‌الاسلام ظهیرالدین خلوتی هروی وفات اوپه هرات کی‌ښخیدل ،خواجه‌تاج‌سلمانی

هروی دتعلیق خط په خر ا سان کی رواج کیٔ .

١٣٩٧، ١٤٩٤ م ٨٠٠، ٩٠٠ق

په خراسا ن کی شپږ دوله خط (اقلام ستته) رواجیدل. نسخ، ثلث مناشیر، محقق ، رقاع، ریحان. علاوه پردی دنسخ او تعلیق اوځخه نستعلیق‌هم وزیږید. دکنردسلطانانو داقتداروخت له ننګرهاره‌تر کشمیره پوری چی مرکز یی‌دکنړ دبیچ‌دره‌وه. ذ٨٠٠ ق ، په حدودکی له دوی‌څخه سلطان پکهل بن کهجامن ین‌هندو حکمران و.

١٣٩٨ م ٨٠١ ق

امیر تیمور داورکزو- ترکانو او برمل او غانانو ترایلولو وروسته په جمعه لومړی محرم ٨٠١ ق کال‌دنغر له‌کلا څخه دبنوخواته رهی سو،اوپه ١٢ محرم سه شنبی تر دریای سند واوښت .

(٢٤ سپتمبر ١٣٩٨م)

امیر تیمور دهند په‌فتح‌کی ١٢ازره سپاره افغانان‌دملك بهاءالدین‌جلوانی اوملك یوسف سروانی اوملك‌حبیب نیازی په مشری بیولی وو .

١٣٩٩ م ٨٠١ ق

امیر تیموردهندتړنیولو وروسته په ٢ رجب سه شنبی دریای سندته راورسیدی‌اودکښیتیو پرپله راووښت په چهار شنبی ٣ رجب بنو ته‌راغی اوپـه سه شنبی ٩ رجب د کـرماچ (کورم) له خوا پروان ته ولاړ،اوپه شنبی ١٣ رجب تر کوتل شیبر تیر سو، په ١٩ رجب سمنګان ته ولاړ، اوپه یکشنبی ٢١ رجب ترمذ تـــه واوښت .

دامیر تیمور په حکم دشاهر خ لپاره په هرات کی دباغ شهر قصر جوړ سو .

دقاسم بن حسین غزنوی فقیه د فتاوی النتـف الـحسان د مـؤلف وفات .

دابو القاسم محمدبن محمدزوزنی فقیه دالنصاب فی‌الفقه د مو لـــف وفات .

١٤٠٠ م ٨٠٢ ق

خواجه‌علاءالدین محمد عطارنقشبندی په دره چغیان کی درستاق شرق‌ته وفات اوښخ سـو (چهار شنبه ٢٠ رجب) .

دامیر تیموریه حکم مولانا محمد کاخکی او قطب الدین نایی اوحبیب عودی اوعبدالمومن ګوینده دموسیقی استادان په‌دار کړل سوه .

١٤٠١- ١٤٠٥ م ٨٠٤- ٨٠٨ ق

ددلاور خان حسین‌غوری سلطنت دهند په مالوه کی .

١٤٠٢ م ٨٠٥ ق

ملك قطب الدین بن تاج الدین‌بن قطب الدین پـه نیمروز کـی سـکه ووهله .

١٤٠٤م ٨٠٧ق

امیر تیمور خواجه فخرالدین احمد طوسی او احمد بـن شیخ حسن د هرات دمالیاتو پردیوان مقرر کړل، اوعلی شاه ګربه پخوانی دیوان‌بیګی ئی په دارکیٔ او دوولس تنه‌مشران ئی له‌هراته وایستل .

مولانا سید حسام الدین هروی‌په (جمعه غره ر جب) او مولانا محمود

حلاج هروی وا عظ په (۱۷ذیقعده) پههرات کیږ فات سو ل .

امیر تیمورلنګ‌دلوئی امپراتوری زجوړولو وروسته ۷۱ کلن په اترار ی مړسو (۱۷ شعبان) اوپهسمرقند کی ښنخ سو .

ده ګرده‌افغانستان نیولیؤ اوددی خوا حکمران پیرمحمدبن جهانګیربن تیمورو .

شاهرخ میرزا دامیر تیمور زوی په هرات کی پرتخت کښېنوست ، دی دشرق لـوی هنر پالونکی پاچا دی .

پهدغه‌کال دسلطان علی سبزواری ښنوربنت هم آرام کړ سو .

۱۴۰۴ـ۱۴۴۶ م ۸۰۷ـ۸۵۰ ق

دسلطان شاهرخ بهادر بن امیر تیمور دسلطنت دوره (پایتخت ئـی هرات) .

۱۴۰۴ م ۸۰۷ ق

دشاهرخ په حکم امیر جلال‌الدین فیروز شاه دهرات کلا او امیر سید خواجه دطوس کلا بیا جوړه کړه .

په سبزوار کی دسلطان عـلی بـن مسعود سبزواری او پیرك بغاوت‌اود طوس دحاکم امیر سید خواجه‌له‌خوا ددوی ماتول

دمحمد بن احمد بن محمدبسطامی شافعی صوفی دتذکرةالمرید دمؤلف وفات .

۱۴۰۵ م ۸۰۸ ق

شاهرخ خیل مخالفان لـه بیخه وکښل اودده زوی میرزا الـغ بیګ اندخود اوشبرغان‌ونیول اودخراسان حکمران سو .

امیر سلیمان شاه چی په‌سرخس ... کی دشاهرخ پـه فرمان حکمران ... په خراسان کی یاغی سو، شاهر... دده‌مقابلی ته ولاړ، خوهغه سمرق... ته وتښید او شاهرخ په کلات ک... دده کلاوړانه کړه، بیرته هرات ... راغی (۷ جمادی الاولی) .

میرزا سلطان حسین چی د م... لهخوا دامیر تیمور کړوسیؤ پـ... خراسان کی یاغی اونیول سوی... پههرات کی ووژل سو .

نشاپور په زلزله وران سو .

امیر سید خواجه بن‌شیخ علی بهاد... دطوس حکمرا ن سو .دخوا ج... شهاب الدین بن‌ناصر الدین لطف... الله هروی وفات .

سید خواجه په طوس کی‌یاغی س... اوشاهرخ ورغی اوهغه ئی وتښتاو... (۸۰۹ق) او استرا بادئی ونیوی ...

۱۴۰۵ـ۱۴۳۴ م ۸۰۸ـ۸۳۸ ق

دهوشنګ الپ خان بن دلاورخا... غوری سلطنت دهند په مالوه کی ...

۱۴۰۶ م۸۰۹ ق

ملك صالح دملك اسماعیل زوی... په غور کی وښوریدی خود شاهر... امیرانو لقمان برلاس او امیر حسی... جاندار هغه وځابه .

دمحرم په لومړی ورځ شاهـر... لههراته دطوس خواته رهی سو، ا... تول خراسان ئی میرزا الغ بیك ت... وسپاره، مولانا جلال الدین صدر... ساری ته‌په‌سفارت واستاوه اوبیر... هرات تهرا غی (٤ جمادی‌الاو لی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

په بلخ کی پیرعلی تـاز دمیرزا پیر محمد بن جهانګیر بن‌امیرتیمور پیشکار راولاړ سو اومیرزا پیرمحمد ئی مړکی ځ.

شیخ محمد طغرایی هروی خطاط په اعلی ثلث خط یوقرآن وکیښی .

دجام (بردویه‌کلی) په جنګ کـی شاهرخ پرمیرزا عـمر بهـادر بـن میرانشاه کـور ګـان بـریمن سو (دوشنبه ۹ ذیقعده ۸۰۹ ق)

میرزا عمر چی په بادغیس کـی نیول سویؤ مړسو، اوپه هرات کی دامام فخر رازی په هدیره کی ښنخ سو لا(۲۵ ذیقعده) .

د هـــر ا ت عید ګا ه د خواجه غیاث الدین سالار په اهتمام جوړه سوه. دفتح آباد والهدادوان او تیزان پر بلوك په هرات کی جاری سوه. په هرات کی کاختی اوګرانی وه .

۱۴۰۷م ۸۱۰ ق

پیرعلی تا زپه بلخ‌کی‌یاغی‌سوخوچی شا هرخ ورغی نو پیر علی‌په‌هندو کش ننوت او شاهرخ ټول شمالی افغانستان تر تخار ستانه و نیو او میرزا قیدو دپیر محمد زوی‌یی‌هلته حکمران کیځ . یوسف امیری‌دهرات خطاط او شاعر او مذهب‌په هرات‌کی د۱۹ مینا تورو سره یوه کلیله دمنه وکښله (استنا نبول) دشا هرخ‌په فر مان‌حصار هندوان بیا جوړه‌شوه ند خو داو شبرغان امیرزاده سیدی احمد بن عمر شیخ ته وسپارل سوه.

شاهرخ لههراته دماز ندداران په دوهم سفررهی سو او دهغه‌ځای‌تر سمو لو وروسته په ۹ذیقعده هرات ته راستون سو.

پههمدغه وخت پیر علی تاز چی دبد خشانه یی پر بلخ حمله کړی‌وه ووژل سو او سربی هرات ته‌راواستول سو . دمرو ښار بیا ودا نو ل.

دسلطان بهرام بن کهجامن کنړی حکمرانی پر ننګرهار تر کشمیره.

۱۴۰۸ م ۸۱۱ ق

خواجه شمس‌الدین محمد سمنانی له دیوان اعلی څخه معزول اوپرځای ئی خواجه محمد طاهر مقررسو.

سید فخر الدین محمد او امرعلی شغانی پـه ګـډه پـه وزارت مقرر سـول .

خواجه غیاث‌الدین سالار سمنانی دسید فخر الدین په لمسون ووژه سو .

دهرات په‌باغ‌شهرکی دشهزادګانو دختنه کولو لـوی جشن وسـو . (دربیع الثانی اواخر)

شاهرخ پـه جمادی الاولی کـی پر سیستان حمله وکړه اود هلمند دری بندونه یی وران کړه اودزره ولایت وچاوړان سو، شاهرخ‌شاه اسکندر د شاه علی زوی په فراه او پهلو ا ن جما ل پـــه او ك کی مقرر کړل او پخپله هرات تـه ولاړ (دشعبان سلخ) .

شاهرخ په فراه کی ینـا لتګین

مطيع کی اوداوك اوجوين کلاوی يی تر سيستانه ونيولی .

دخطای دپاچا ايلچيان هرات ته راغله اود شاهرخ دربار ته ئی دامير تيمور دمرگ تعزيت او تحفی وړاندی کړی (رمضان) .

شاهرخ دشوال په مياشت د بادغيس له لاری ماوراء النهر ته ولاړ، اود حصار تر سيمی پوری يی ټول هغه مملکت ونيوه (۲۷) ذيحجه سمرقند ته ولاړ .

حسن بن محمد نشاپوری (نظام اعرج) درياضياتو او هيئت پوهاند شرح التذکره للطوسی په علم هيئت کی تاليف کړه .

۱٤۰۹ م ۸۱۲ ق

شاهرخ ټول ماوراء النهر تر مغلستان پوری خپل زوی الغ بيگ ته وسپاره، او پخپله هرات ته ولاړ. په همدغه کال مقرر سول :

حصار شادمان ته ميرزا محمد جهانگير بن ميرزا محمد سلطان .
کابل او قندهار ته تر دريای سند پوری: ميرزا قيدو د شاهرخ زوی.
بلخ او تخارستان تر بدخشانه : ميرزا ابراهيم د شاهرخ زوی .
سيستان ته: شيخ زين الدين خوافی .

د شاهرخ په حکم دمرو ښاربيا ودان سو، اود اوبو بندئی له مرغابه وتاړه سو، او شاهرخ پخپله مروته ولاړ، او ترلوی اختر وروسته هرات ته راستون سو .

ته پناه راوړه او شيخ زين الدين خوافی سيستان ته دروغی اوسمون لپاره وليږل سو، اوشاه نصرت سيستانی چی په طوس کی بندی ؤ بيرته خپل پلار شاه محمود ته سيستان ته واستول سو .

د مولانا شهاب الدين عبدالحق طوسی وفات (شوال) .

۱٤۱۰ م ۸۱۳ ق

په قندهار کی دامير ترمان پير محمد بن امير کتلو (پيرك) او مو دود گرمسيری ترمنځ ونښت او دواړه هرات ته راوغوښتل سوه، اودقندهار مشری دشاهرخ له خوا پير ك ته وسپارله سوه مودود په دربار کی مقرر سو .

شاهرخ خپل زوی ميرزا بايسنقر په هرات کی قايم مقام پرېښو اوپه ۱٤ محرم ماوراء النهر ته رهی سو، او امير شيخ نورالدين ئی دسمرقند په سيمه کی مات کی اوپه ۱۱ ربيع الاول ئی سمرقند ونيو ، اود ربيع الاخر په اوله کی هرات ته راغی .

په هرات کی دشاهرخ په حکم د يوی مدرسی او خانقاه ودانی پای ته ورسيده . اود ښار سرپوښ بازارونه اوچارسو جوړ سول. د مدرسی مدرسان مقرر سول :

مولانا جلال الدين يوسف حلاج،
مولانا نظام الدين عبدالرحيم باراحمد
مولانا خواجه ناصر لطف الله.
شيخ الاسلام خواجه علاالدين علی چشتی

امير نيك پی شاه بدخشانی هرات دشاهرخ په فرمان دهرات دخانقاه

شاهرخيه مشر سو .

په هرات کی دشرقی شمال خواته دباغ سفيد سره دشاهرخ په فرمان يو نوی کوشك او باغ جوړ سو . (جمعه ۲٤ ذيقعده) .

مولانا شهاب الدين فضل الله د هرات د دار القضا کاتب وفات سو .

۱٤۱۰– ۱٤۱۷– م ۸۱۳ ۸۲۰ ق

علی شاه اميرخان دسکندر زوی د هندال لمسی دشاه مير سواتی کړوسی دکشمير پاچاو .

دمولانا حافظ جلال الدين محمد بن ناصر الدين لطف الله وفا ت او د هرات په خيابان کی دامام رازی په هديره کی ښخيدل (٤محرم)

۱٤۱۱ م ۸۱٤ ق

دهند دپاچا خضر خان له خوا د ملتان قاضی دشاهرخ دربار ته د سفير په توگه راغی او په بادغيس کی شاهرخ وليدی .

امير شيخ نورالدين دوهمه پلا په ماوراء النهر کی وښوريد او شاهرخ په ۲۱ جمادی الاولی ترآمو واوښت او سمرقند ته ورسيد، خوامير شاهملك دهرقداق په و سيله امير نورالدين مړ کی، اوشاهرخ بيرته هرات ته راغی اوبيا مشهد ته ولاړ . (۹ ذيقعده)

دمولانا شمس الد ين محمد ظهير وفات اود هرات په خيابان کی ښخيدل

دمولانا شيخ اسماعيل خوار زمی وفات په هرات کی (رمضان) .

۱٤۱۲ م ۸۱۵ ق

شاه بهاء الدين دبدخشان حکمرا ن ياغی سو، خود شاهرخ لښکرو دی دپامير خواته وتښتاوه اودده ورور شاه محمود ئی پرځای کيښناوه .

وروسته مير زا سيو غتمش د بدخشان حکمران وټاکل سو .

شاهرخ په ذيقعده کی مشهد ته ولاړ او موددگر مسيری چی له هراته تښتيدلی ؤ بلوڅانو وواژه. دخطا دپاچا دای منك خان ايلچيان او مکتوب د شاهرخ دربار ته راغله اوله هراته شيخ محمد بخشی دسفير په ډول د شاهرخ له فرمانه سره خطا ته واستول سو .

دروم ايلچی محمدقرامان دسوغاتو سره هرات ته راغی، دغسی هم له بدخشانه دشاه بهاء الدين بدخشانی ايلچی راغی .

خوارزم هم دشاهرخ په سلطنت کی شامل سو. پيرك قندهاری مشر دشاهرخ حضورته راغی .

د مولانا عبدالله بن قاضی جلال الدين محمود د هرات دقاضی وفات اوپه گازرگاه کی ښخيدل (محرم)

شيخ صدرحيدری دهرات دخانقاء ملك مشر وفات اود فيروز آباد په دروازه کی ښخ سو .

ملك قطب الدين علی بن ملك محمود له سيستانه هرات ته راغی اوشاهرخ ته ايل سو .

دسلطان تومنا کنړی اقتدار له ننگرهار ه ترکشميره .

۱٤۱۳ م ۸۱٦ ق

دهرات حصار اختيارالدين جی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملك فخرالدين کرت جوړ کړیؤ اود بایسنقر ته ورکړل سوه .
تیموز په حملو کی وران سویؤ د
شاهرخ په حکم بیرته ودان‌سو .
شاهرخ دمازندران په‌سفر ولاړ .
خواجه عبدالقادر گو ینده دهرات
لوی موسیقی نواز خپل کتاب‌مقاصد
الالحان دشا هرخ په نامه وکیښ.
عبدالرزاق بن‌اسحق‌سمرقندی عا لم
او مورخ دمطلع سعدین مؤلف پـــه
هرات کی وزیږیدی. (۱۲ شعبا ن).

۱٤۱٤ م ۸۱۷ ق

شاهرخ تو لـا یرا نتر شیراز ه او
اصفها نه او تبر یزپوری ونیوی او
داصفهان په‌حکمرانی میرزا ر ستم
بن عمر شیخ، دهمدان اولرستان‌په
حکمرانی میرزا بایقرا، دشیراز پـــه
امارت میرزا ابراهیم سلطان مقــرر
سول .

ملك قطب الدين دشاه علی زوی
له‌سیستانه هرات ته ولاړ (رجب) .
خواجه قوام الدين شیخ محمد بن
مجدالدين خوافی دسید فخر الدين
وزیر په لمسون ووژل سو .
شاهرخ دعراق له‌سفره هرات ته
راغی (۱۲رجب) هشهد اود خراسان
ښاروته تراستر آباده بـا یسنقــــر
میرزا ته وسپارل سوه .

مولانا عبدالرحمن جامی دجام په
خرجرد کی دشعبان په ۲۳ شپـــه
وزیږیدی .

۱٤۱٥ م ۸۱۸ ق

دشاهرخ په فرمان ابیوردسملقان
ترمازند ران اوجرجان پوری میرزا

دهرات داختیارالدين کلادشاهرخ
پـه فرمـان بیـا جـوړه سـوه .
(ربیع الثانی)
شاهرخ دکرمان په سفر ولاړاود
محرم ۸۱۹ ق پـه منځ کـی بیرته
هرات ته راغی .
خواجه نظام‌الدين احمد بن داؤد
دهرات‌په دیوان‌کی دسید فخرالدين
محمد وزیر سره مقرر سو .

۱٤۱٦ م ۸۱۹ ق

میرزا بایسنقر ته دشاهرخ‌فرمان
صادر سو چی دهرات ددیوان اعلی
پرمسند کښینی اود خلکو شکایات
واوری .

ځکه چی پـه قندهار کـی میرزا
قیدوته دده نوکران یاغیان‌سوه، نو
امیر نوشیروان دلسو زرو لښکرو
سره له‌هراته دده کومك ته‌و لاړ.
شاه نیك پی له‌بدخشانه هرات‌ته
راغی اودهغه ځای په حکمرانی‌میرزا
سیور غتمش د شاهرخ زوی مقرر
سو. (جمادی الاخری) .
خواجه علاء الدين شغانی په‌وزا رت
مقرر سو (۱۸ رجب)
ددایمنګ خان دخطا دپاچا ایلچیان
بیاهرات ته راغلل اودیری تحفی‌ئی
شاهرخ ته راوړی. (ربیع‌الاول) .
شاهرخ قندهار ته دسیفل‌قندرهاری
دزوی اوملك محمد دشخړی لـپاره
ولاړ (۲۲ شعبان) اود برمل پښتانه
او خربښوانی افغانان ده تـه راغلل
(۳رمضان) .
شاهرخ دقندهار دلنګر په کلی
کی بابا حسن ابدال (باباولی) ولید

اودغه کلی ئی ده‌ته‌وقف کیء.

۱٤۱۷م ۸۲۰ق

په قندهار کی دسیفل دزوی او
ملك محمد تر منځ شخړه‌پیښه سوه
او تو لو افغانانوله قندهاره‌تر دریای
سنده ښو رښتوکی شاهرخ دصدر
عالی ابراهیم په‌مشری دبدخشان او
سیستان او هرات دلښکرو سره‌پر
قندهار ورغـی او خلـك ئـی مطیع
کـړه .
امیر قوام‌الدين محمدبن عمادالدين
سنجانی په‌خواف‌کی مړسو.(۱محرم)
شاهرخ قندهار ته‌ولاړ اوبایسنقر
میرزائی دهزاره‌وو ایلولوته‌واستاوه
او ددوی مشران محمدفیروز ،خواجه
آرام، قدم دشاهرخ دربارته راغلل .
امیر حسام دقندهار کوتوال او امیر
عبدالصمد د گـــرمسیر حکمـــرا ن
سو .

میرزا الغ بیگ له ماو راء النهره
هرات‌ته‌راغیء (۱۹ربیع الاول) .
سید مرتضی امیر علی مروی دهرات
په دیوانی مقرر سو.سید فخرالدين
محمد دمخنی وزیر په هرات کی مړ
سو. (۲۵ جمادی الاولی) .
امیر کبیر علاء الدين علی تر خان
او امیر غیاث‌الدين ترخان په هرات
کی‌مړه سول (۲۲ـــ رجب).
خواجه غیاث الدين پیراحمد بن
جلال الدين اسحاق دهرات دیوان‌ته
مقرر سو .
د برهان الدين حیدر بـــن محمد
خوافی هروی مفسر او متـکلم او
ادیب دوفات حدود .

دشیخ ابو سعید خلوتی هـــروی
زاهد وفات اوپه هرات کی ښخیدل
(اذی حجه).

۱٤۱۷ـ ۱٤٦۷ م ۸۲۰ـ ۸۷۲ ق

شاه خان زین العابدین بن‌سکندر
بن هندال بـــن شاه میر سواتی د
کشمیر پا چا و .

۱٤۱۸ م ۸۲۱ ق

میرزاقیدو بغاوت‌وکیء اوداوبی‌په
ناب‌کی ونیول سو، نو شاهرخ کابل
اوغزنی او قندهار تر سند پوری
خپل زوی میرزا سیور غتمش تـــه
ورکړه .

شاهرخ له‌گرمسیره هرات ته‌ولاړ
او میرزا قیدو چـی یاغی سوی‌و د
پلار له حضوره معاف سو .
امیر شیخ لقمان او نور امیران
بدخشان ته دمیرزا الغ بیگ سره
واستول سوه ، خـــود شیخ الاسلام
علاء الدين‌عطار په‌شفاعت دبدخشا ن
خلك معاف اومطیع سوه .
گوهر شاد ملکی دامام علی‌بن موسی
رضا په مشهد کی‌یولوی‌مسجد جوړ
کیء چی کتیبه ئی‌دمیرزابایسنقرپه
خط ده (اوائل رجب) معمارئی استاد
قوام الدين شیرازیؤ، اودا تمام په
مراسمو کی پخپله شاهرخ شرکت
وکیء، اوپه شعبان ۸۲۱ق له‌هراته
مشهد ته ولاړ. ددی مسجد ودانی
په (۱۲) کاله ختمه سوه چی‌ددنیاله
۱۲بهترینو ودانیوڅخه‌شمیرل‌کیږی.
شاهرخ دامام علی رضا دمر قد په
گنبده کی ددروزرو مثقالو طلایـی

(c) ketabton.com: The Digital Library

قنديل وځړاوه .

په مشهد کی یوباغ دشاهرخ په امرجوړسو. شمس‌الدین محمدطاهر اعلی دیوان ته مقرر او بیائی پرځای خواجه شمس‌الدین محمد سمنانی وګومارل سو .

دبد خشان دشاه بهاءالدین زامن وښوریدل اوبیادشیخ الاسلام خواجه تاج‌الدین حسن عطار په شفاعت وبخښل سوه او بد خشان دوی ته و سپارل سو .

۱۴۱۸ـ ۱۴۸۹ـ م ۸۲۱ـ ۸۹۴ق

دمحمد بن محمد بن عبدالله بن **خیضر دمشقی خیضری محدث اوفقیه** و مؤرخ دژوند و خت. دی دمو لانا جامی استادواوپه ۸۷۷ ق چی‌مولانا جامی دحج په سفر تللی‌و په دمشق کی داحادیثو اجازت نامه له ده‌څخه واخیسته (عین اجازت‌نامه دخیضری په‌خط دمرحوم ګویا پـه کتاب‌خانـه کی‌وه) .

۱۴۱۹ م ۸۲۲ ق

دخطاد دا یمنك خان پاچا ا یلچیا ن دریمه پلا دهرات دربار ته راغله اود خپل پاچا مکتوبونه‌ئی په فارسی او اویغوری خط دتحفو سره شاهرخ ته راوړل .

شهزاده محمد جوکی د شاهرخ زوی‌دمهر نګار آغا سره واده وکیء چی‌دمغولستان دپاچا محمدخان‌لوروه په‌دی ښادی کی دهرات په باغزاغان کی‌لوی جشن وسو (شوال) .

شاه شاهان‌شمس‌الدین بن‌قطب‌الدین بن‌تاج الدین په‌نیمروز کـی سکـه ووهله .

۱۴۱۹ م ۸۲۲ق

د ملك قطـب ا لـد یـــن علی و فات په نیمروز کی(۱۵محرم).

۱۴۲۰ م ۸۲۳ ق

یوه ډله ایلچیان له هرا ته خـطا (غربی چین) ته واستول سو ه:

دشاهرخ له خوا شادی خواجه .

دمیرزا با یسنقر له‌خوا سلطان احـمـد او غیـا ث الدین نقـا ش

دمیر زا ابراهیم له خوا امیر حســن او پهلوان جمال .

د میرزا سیور غتمش لـه خـوا ارقداق .

دامیر شاه ملك له خوا اردوان.

دشاه بدخشان لـه خوا خواجه تاج‌الدین .

له‌دوی سره ډیر سوداګران هم ولاړل .

ملکه ګوهر شاده له هراته دخپل زوی الغ بیګ دلیدنی لپاره‌سمرقند ته و لاړه (ربیع الاول).

مو لا نا جلا ل ا لد یـن ا فتخا ر چی خپله کتا بخا نه ئی خلـــکــو ته وقف کړی وه و فات او د هر ات‌په خیابان کی‌ښخ سو .

امیر سید احمدترخان دخراسان‌په حکومت مقرر سو او پخپله شاهرخ په ۱۵ شعبان دایران په سفر رهی سو اوتر تبریز اودعراق عرب تـر سرحداتوپوری‌یی تولی‌سیمی ونیولی اوپه۱۹شوال هرات ته راغی.دمطلع سعدین په قول دشاهرخ سلطنت له خطا (چین) څخه‌ترروم (عثمانی‌ترك) اودترکستان له آخره تر هندوستان پوری‌و .

میرزا الغ بیګ په سمرقند کـی

یوه مدرسه اوخانقاه دارګ سره او یوه رصدخانه دښارپه‌شمالی خواکی جوړه کړه اود یـوی ډلی پوهانو (غیاث الدین جمشید، معین الدین، صلاح الدین موسی قاضی‌زاده رومی علاء لدین قوشجی) په مرسته ئـی «زیج الغ بیګی» هم‌ترتیب اوتالیف کیء. چه ز یج کوړ ګانی هم بلل کیدیء.

مولانا جمال الدین غوری اومولانا **ناصرالدین لطف الله (۲۶ شعبان)** اومولانا شمس الدین محمد پارسا بخاری په مدینه او مولانا یو سف حلاج بن قاسم (۲۲ جمادی الاولی) اومولانا صفی الله بن شهاب الدین خیابانی (۱۹ ربیع الثانی) و فا ت سول .

خواجه جلال‌الدین یوسف‌سمعانی وفات اود هرات په‌ګازرګاه‌کی‌ښخ‌سو

۱۴۲۱م ۸۲۴ ق

امیر ابدال مجذوب (سید غیاث دیوانه) په‌باد غیس کی وفات سو . (دمحرم آخر) .

دهرات ایلچی مولانا امیر خواجه چی‌دهند دخضرخان دربار ته‌تللی‌و، بیرته هرات ته راغی او یوکرګدن‌ئی هم‌راوی‌ء. محمد طیب چی مصر تـه ایلچی تللی‌ودشوال‌په‌آخر کی‌هرات‌ته راغیء،دغسی هم‌سلطان قوشچی‌چی دقبچاق دپاچامحمدخان دربار ته‌تللی و بیرته‌هرات‌ته‌راورسیدیء(ذیقعده).

۱۴۲۱ م ۸۲۵ ق

هغه ایلچیان چی له‌هراته خطا (چین) ته‌په (۸۲۲ق) تللی وو بیرته راغلل (۱۱ رمضان) اوخواجه‌غیاث‌الدین نقاش ددی سفر روز نا مچه وکښله چی عبد الرزاق پخپل مطلع سعدین‌کی رانقل کړیده .

میرزا ابراهیم سلطـان د فارس حمکران خو ز ستان هم ونیوی ء .

شاه‌سلطان محموداوشاه‌ارغون‌شاه دبدخشان پا چهان هرات‌ته دشاهرخ دربار ته‌راغلل(۳صفر). حافظ مولانا شمس الدین محمد رازی په هرات کی وفات او پـه یزدکـی ښخ سو (۱۲ جمادی الثانیه) .

میرزا ابوالقا سـم بابـر دمیرزا بایسنقر زوی په هرات‌کی وزیرږیدی (۱۷ رجب) .

دسید محمد ګیسو دراز بـــن یوسف حسینی هروی عارف‌وفات د جنو بـی هند پـه ګلبرګه کـی (۱۶ ذی‌قعده) .

۱۴۲۴ م ۸۲۷ ق

دیحیی بن علی داؤد سجستانی‌د منازل السا ئـرین دشارح دژونـد وخت .

دمولانا شهاب الدین عبدالله بن معین الدین باخرزی وفات په مالین کی (سه شنبه ۱۴ ذی‌حجه) .

شهزاده ابراهیم سلطان دشاهرخ زوی په هرات کی یوقرآن په ښکلی جلی ریحان او رقاع خـط وکیښی. (ګنجینه قرآن ،مشهد رضو ی) .

دسلطان ابو سعید مصورالبم چی اوس په‌استانبول‌کی‌دی‌نمبر۲۱۵۲ په هرات کی تر تیب سو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴۲٤ م ۸۲۸ ق

شیخ قوام الدین تبریزی هر وی په هرات کی وفات اود انجیل دولی پر غاړه ښخ سو (صفر) .

دمولانا نظام الدین عبدالرحیم بن یار احمد وفات په هرات کی (۳۰ صفر) .

مولانا ناصرالدین کوسویی وفات اوپه خیابان کی ښخ شو .

مولانا صدر الدین داردو قاضی اود حضور امام په هرات کی وفات سو .

مولانا شرف الدین علی یزدی چی دظفر نامی تالیف ئی په ۸۲۲ ق کی شروع کړی و اوس ئی تمام کړی. (دوه ټوکه) .

میرزا الغ بیګ له سمر قنده مغولستان ته ولاړ، اوتر هغه ځایه توبی سیمی ئی تصفیه کړی. او په ۱۵ ذیحجه هرات ته راور سیدیء .

خواجه غیاث الدین پیراحمدخوافی دهرات له دیوان اعلی څخه معزول سو .

شیخ جمال الدین ابو اسحاق محدث کازرو نی په هرات کیوفات اوپه گازر گاه کی ښخ سو (چهارشنبه ۱۳ ذیعقعده).

۱۴۲٥ م ۸۲۹ ق

دشاهرخ په حکم په گازرگاه کی دخواجه عبدالله انصاری د مزار عمارتونه جوړ او دیری مځکی او اسباب دهغه ځای نیاره و قف سوه .

امیر شاه ملك غیاث الدین دخوارزم حکمران اود شاهرخ ددربار لوی امیر وفات اوپه مشهد کی ښخ سو . (دوشنبه ۱۱ ربیع الاول) .

یوی دلی عالمانو د شهزاده بایسنقر په امر د فردوسی دشاهنامی یوه جامعه نسخه ترتیب کړه اویوه مقدمه یی پر وکښله چی بایسنقری مقدمه ئی بولی.

حافظ قاری عثمان غزنوی دهرات په زیارتگاه کی وفات سو ، (۱۹ شوال) .

سید نظام الدین عبدالحی دمشهد دساداتو نقیب وفات سو .

۱۳٦٥- ۱۴۲٦ م ۷٦۷- ۸۲۹ ق

دمحمدبن عطاءالله بن محمدهروی د مصردقاضی او شافعی فقیه او مؤلف د ژوند دوره چی په قدس کی وفات سو. ئی دمشارق الانوار شارح دی .

۱۴۲٦ م ۸۳۰ ق

میرزا سیورغتمش دشاهرخ زوی دافغانستان حکمران په کابل کی مړسو (محرم) اودهغه ځای حکمرانی دده زوی میرزا سلطان مسعود ته ورکړه سوه .

دشیخ الاسلام محی الدین محمد غزالی طوسی عالم او زاهد وفات (۱٥ رمضان) .

احمد لرچی دفضل الله استرابادی دحروفی دلی مریدو دهرات په جامع کی شاهرخ په نسن کی په چاړه وواهه (جمعه ۲۳ ربیع الثانی) خوټپ ئی کاری نه وجوړ سو .

احمدلر اومولانا معروف بغدادی هروی خطاط ووژل سوه اوسید قاسم انوار له هراته تبعید سو .

شاهرخ د شعبان په اوله، له هراته سمر قند ته رهی سو او په (۲۱)

رمضان دهرات ت باغ زاغان ته راغیء.

دهرات د مشهورو طبیبانو مولانا شمس الدین آدم اومولانا نظام الدین دژوند وخت .

دهرات دگازرگاه بیاودانی .

دحافظ ابرو هروی مؤرخ د زبدةالتواریخ تالیف تمام سو . (٤ ټوکه) .

محمود بن حسین خوافی (متوفا ۸۷٥ق) خپل کتاب خاوران نامه (خاور نامه) وکیښ .

دمحمدبن عثمان بن عمر بلخی حنفی عالم دعین العلم دمؤلف وفات .

۱۴۲۷ م ۸۳۱ ق

دمولانا قطب الدین داردو دقاضی وفات په تون کی (چهار شنبه ۳ ربیع الثانی) .

شاهرخ له سمرقنده هرات ته راغیء (۱۱ محرم) .

۱۴۲۸ م ۸۳۲ ق

څکه چی امیر سکندر دقرایوسف زوی په آذر بایجان کی یاغی سو ، نوشاهرخ دخپلو لښکرو سره له هراته پور رهی سو (یکشنبه ٥ رجب) اود سلماس تربری وروسته هرات ته راورسیدیء. (۸ ذیحجه ۸۳۳ق)

دمولانا سیف الدین هندوی هروی واعظ وفات په هرات کی (۱۷ شوال).

شاهرخ دهرات پاچا په گازرگاه کی دخواجه عبدالله انصاری پر مزار لوئی ودانی جوړی کړی.

په بلخ کی دملکت آغا دمدرسی ودانی تمامه سوه .

۱۴۲۹ م ۸۳۳ ق

ددنیا بهترین او گرانبها ترین کتاب شهنا مهٔ بایسنقری په هرات کی د جعفر خطاط په خط او د[illegible] بایسنقر میرزا په امر مصوره او طلاکاری و کښله سوه. (موزهٔ گلستان دتهران).

دشیخ عبدالله خلوتی وفات په هرات کی .

مولانا شهاب الدین عبدالله خوافی هروی (حافظ ابرو) دجامع التواریخ سلطانی (زبدةالتواریخ) مؤلف وفات اوپه زنجان کی ښخ سو، (یکشنبه ۳ شوال) .

دشیخ الاسلام خواجه خلیل الله بن خواجه محمود وفات (داحمد جام زنده پیل له اولادی څخه) .

شمس بایسنقر ی هروی خطاط کلیله دمنه وکښله چی ۲٦مینا توره لری (استانبول نمبر ۱۰۲۷).

دمولانا جلال الدین یوسف بن ناصرالدین او بهی هر وی وفات (شنبه ٥ شعبان) په هرات کی .

دملك محمدبن خواجه جلال الدین یوسف سمعانی وفات (چهارشنبه ۳۰ربیع الثانی)په هرات کی .

دشیخ الاسلام معز الدین خلیل الله جامی بن جلال الدین محمود جامی وفات (شوال) .

دشیخ الاسلام محمد جزری محدث وفات په هرات کی (٥ربیع الاول).

۱۴۳۰ م ۸۳٤ ق حدود

شهزاده بایسنقر بن شاهرخ په هرات کی په ښکلی او پاخه ثلث خط یو قرآن وکیښ (چی خو پانې ئی د ایران په ملی کتاب خانه کی سته) .

دمرقعات با یسنقری مصور البم په هرات کی وکښل سو، چی ٦٥۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

تصویرونه اود شهزاده بایسنقر او ابراهیم امضاوی لری (د استانبول کتابخانه) .

جعفر بایسنقری په هرات کی د بایسنقر لپاره کلیله دمنه وکښله چی ۱۹ تصویره لری (استا نبول ۳۶۲) .

۱۴۳۰ م ۸۳۴ ق

دمولانا رکن الدین محمد خوافی‌وفات اودهرات په گازر گاه کی ښخیدل. (یکشنبه ۲۷ شوال) .

۱۴۳۱ م ۸۳۵ ق

دخواجه صاین الدین علی ترکه اصفهانی هروی وفات او ښخیدل په هرات کی(۱۴ذیحجه)چی دفصوص الحکم شارح اود کتاب مفاحص مؤلف دی .

د مولانا جمال الدین عبدالغفاربن مولانا جلال‌الدین اسحق قاضی‌وفات په هرات کی (۱۹ ذیحجه) .

دعروضی چهار مقاله په هرات کی‌دبایسنقر دکتابخانی لپاره مزینه وکښله سوه (داستا نبول هنر ی موزیم ۱۹۵۴) .

دامیر اعظم ناصر الدین محراب ترخان وفات (۱۳ محرم) په هرات کی .

۱۴۳۲ م ۸۳۶ ق

دانجیل دپله پر سر په هرات کی دمهد علیا گوهر شاد آغامدرسه ا و لوړ عمارت جوړ سو . ددغه خای خطیب مولانا اعظم‌شمس الدین‌محمد بن‌اوحد مقرر سو .

دخواجه نظام الدین عبدالقا در د شاهرخ ددرباری‌او امیرمحمددرویش داروغه وفات په هرات کی.

د مولانا قاری هبة الله وفات په هرات‌کی (پنجشنبه ۳ ربیع‌الثانی).

دمولانا نظام‌الدین یحیی‌بن خواجه کمال الدین خوافی وفات په هرات کی .

په هرات کی استاد فرج ریخته‌گر «کمان رعد» جوړه‌کړه چی ۴۰۰ منه ډبره‌ئی غور ځوله داآله دکوه باو لی په شمال کی‌دشاهرخ په مخکی تجربه سوه .

۱۴۳۳ م ۸۳۷ ق

مولانا شمس‌الدین هروی دمولانا معروف بغدادی خطاط شاگرد په هرات کی میرزا بایسنقر و روزلی دغسی هم مولانا جعفر تبریزی او مولانا ظهیر الدین اظهر او مولا نا شهاب الدین عبدا لله او مولانا جلال‌الدین شیخ محمود دمولاناجعفر شاگردان ټول په هرات کی هنرمند خطاطان وو .

شهزاده میرزا بایسنقر بهادر د شاهرخ زوی چی تکړه خطاط اود هنرمندانو پالونکی هم‌ؤ دهرات په باغ سفیدکی‌وفات‌اودگوهرشاد آغاپه مدرسه کی ښخ سو (شنبه ۷جمادی الاولی) .

دمولانای اعظم فصیح الدین محمد علاغوری مشهور فقیه او عالم وفات اوپه‌گازرگاه‌کی ښخیدل (۱۵ جمادی الاخری) .

قاسم انوار د خراسان صوفی شاعر دجام‌په خرگرد کی وفات سو .

۱۴۳۴ م ۸۳۸ ق

شیخ الاسلام محمد بن احمد د هرات په گازر گاه‌کی ښخ سو چی شنخته ئی په اعلی ثلث خط کښلی سوی‌ده .

د هرات دلوی سلطنت وزارت خواجه غیاث‌الدین سیدی احمد بن خواجه نظام‌الدین احمد اندخودی‌ته دشا هر خ په فر مان وسپا ر ل‌سو. شاهرخ دریمه‌پلاله‌هراته دآذربایجان په سفررهی‌سو (۲ ربیع الاول) او په هرات کی امیر نظام الدین په حکومت پریښنو .

خواجه عبدالقادر گوینده دهرات لوی موسیقی نواز او حافظ اوخطاط اوشاعر په هرات کی وفات اوښخ سو.دمقاصدالالحان اوجامع الا لحان ۸۱۶ق او فوائد عشره اوکنزالالحان اوزبدة الا دوار مؤلف .

میرزا سلطان ابراهیم د شاهرخ زوی دفارس فرمانفرما په شیرازکی وفات سو (۴ شوال) .

د بدخشان له شاهانو څخه ارغونشاه مړ سو .

په هرات کی وبا اوطاعون پیدا سو (جمادی‌الاخری‌ترذیقعدی پوری)

په‌هرات کی و فیات :

شیخ‌زین‌الدین خوافی‌په (۲شوال) اقضی القضات قاضی صدرالد ین محمد امامی په (۶ شوال) مولانای اعظم ضیاء الدین نورالله خوارزمی‌د هرات دجامع امام په (شوال) مولانا شمس الدین محمد بن سعد الدین تفتا زانی (په۸ ذیقعده) مو لا نانظام الدین احمدبن برهان‌الدین خوارزمی په (۵ ذیقعده) مولانا اصیل‌الدین‌فاج الائمه (په ذیقعده) شیخ ابو سعید محمد کازرونی هروی او مولانا جلال‌الدین قاینی محتسب او مولانا شمس الدین او حدد مد رسهٔ مبز مدرس او قاضی زاده شیخ‌ابوسعید امامی‌اوخواجه‌مجدالدین‌اوشیخ‌الاسلام رکن الدین محمد خیابانی او مولانا کمال الدین حسین بن اسد اوخواجه عبدالقادر گوینده او مولانا نور الدین محمد خطیب غزنوی او مولانا شمس الدین شیخ محمد گرنگی او حافظ علاءالدین محمد هرو ی‌اوصدر حفاظ عبدالرحیم فوشنجی .

۱۴۳۵ م ۸۳۸ ق

دکاتبی‌تر شیزی‌شاعر وفات، دی دبهرام وگلندام،حسن‌وعشق‌د مثنوی ناظم دی .

ابراهیم سلطان دشاهرخ زوی په بلخ کی حکمران و. دمحمد غزنین خان بن هوشنگ غوری سلطنت د هندپه مالوه کی. یحیی بن احمد بن عبدالله سهرندی خپل تا ریخ مبارکشاهی دهند دافغانی شاهانوپر احوال وکیښی .

۱۴۳۵ م ۸۳۹ ق

مولانا محمد دشتی دشاهرخ له خوا‌گرجستان ته‌په‌سفارت ولاړ اود گرجستان حکمران اطاعت وکی ججه ئی ومنله .

خواجه غیاث الدین سیدی ا حمد اندخودی لوی وزیر وفات اود هرات دخواجه احمدابو الو لیدپه مزار کی ښخ سو .

۱۴۳۶ م ۸۴۰ ق

شاهرخ دآذربایجان له دریم سفر څخه هرات‌ته راغیء (۲ربیع‌الثانی).
شاه‌سیف‌الدین‌دعمان دکخ‌دهرموز حکمران هرات ته‌راغیء (۲۶شوال).
سلطان محمود شاه خلجی پښتون دهند په مالوه‌کی سکه ووهله .
د مولانا معروف خطاط دشاهرخ دکتابخانی د خوش نویس دڅونـــد وخت په هرات کی .

۱۴۳۷ م ۸۴۱ ق

د هرات پـــه مصلاکی گوهر شاد ملکی ودانی وکړه، چی تاریخ ئی پر ډبره په جلی ثلث خـــط جلال جعفر خطاط کښلی دی (دهرات مو زیم) .
عبدالرزاق سمرقندی‌دهرات مؤرخ رسالهٔ عضدیه د شاهرخ په نا مـــه تالیف او هغه ته‌ئی وړاندی کړه او لکه خپل پلار پـــه دربار کـــی مقرر سو .

د شاهرخ له درباره دهر مـــوزد والی شاه سیف الدین او توران‌شاه ترمنځ روغه وسوه اود طرزك‌کلاشاه سیف‌الدین ته ورکړه سوه .
دشیخ الاسلام ابوبکر بن شیخ محمد خوافی وفات (۹ صفر) .
د مولانا اخی تونی (شیخ محمد) وفات (۱۶ صفر) .
شهزاده سلطان مسعود د کابل والی دغه ښار ته ولاړ .
دمولانا سراج الدین‌ملتانی هروی عالم او زاهد وفات په هرات کـــی (صفر).
دديوان پـــه امـــارت مـــقرر ســـو . (۱۸ صفر) .
امیر الامرا شیخ لقمان برلاس وفات اودده ځای‌ئی زوی امیر پیرلقمان ته ورکړسو (۲۲ ربیع الاول) .
امیر ملك حسین با شلیغ‌یساولان مړسو اوپرځای یی زوی امیر فرخ حسین مقرر سو .
امیر بابا مسعود دهرات داختیار الدین دکلا کوتوال مړ سو (جمادی الاولی) .

۱۴۳۸ م ۸۴۲ ق

عارفی هروی خپل مثنوی گوی وچوگان نظم کیء. دی‌په ۸۵۳ق‌مـــړ دی .
سلطان حسین بایقرا دهرات دپل تولگی سره وزیږ یدیء (محرم‌ـــجون ۱۴۳۸).
دصدر مولانا جلال‌الدین لطف‌الله اومولانا شمس الدین محمد بن‌مولانا شیخ علی و فات په هرات‌کی.(جمعه ۲۱ ربیع الاول).
داستاد قوام‌الدین‌معماروفات (غره شعبان) ده په هرات کی دگوهرشاد اغامدرسه او په مشهد کی دگوهر شاد مسجد جوړ کړیؤ .
ملك نظام الدین یحیی بن شمس الدین بن قطب الدین په نیمروز کی پاچا سو .

۱۴۳۹ م ۸۴۳ ق

میرزا مسعود دمیر زا سیو ر غتمش زوی دشاهرخ لمسی چی د شرقی افغانستان تر سنده پـــوری حکمران‌و هرات ته راوغوښت سو .
امیر مبارزالدین شیخ حاجی دهرات (۳شعبان) او قراجار په کابل کـــی

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکمرانۈ .
مولانا قطب الدین عبدالله امامی دهرات قاضی وفات سو. (دوشنبه ۱ ذی قعده) .
مولانا مفتی عمادالدین عبدالعزیز ابهری په هرات کـــی وفات ســـو . (۱۸ رجب) .
امیر کبیر فرمان شیخ دهرات د خیابان د مدرسی مؤسس په هرات کی وفات سو. (۸ صفر) .
سید شهاب‌الدین امیراسمعیل‌په بلوك‌گذاره کی‌وفات‌سو. (غره‌ذیحجة).
دمصر دملك الظاهر چقماق بیگ ایلچی جیجکبو قاد شاهرخ در بار هرات ته‌راغی (۷ جمادی الا خر ی) اود شاه ملك په باغ کی کښنـــتـــه سو .

ملك الظاهر دخپل ایلچی پـــه واسطه د شاهرخ له کتابخانی څخه پنځه کتابونه غوښتی وو .
۱ـدابو منصور ماتریدی تاو یـــلات اهل سنت.
۲ـدفخر رازی تفسیر کبیر .
۳ـشرح تلخیص.
۴ـجامع .
۵ـشرح کشاف .
شاهرخ خپل ایلچی مولانا حسا م الدین مبارك شاه پروانچی‌دسوغاتو اوپنځو کتابوسره دمصر ملك‌الظاهر ته‌و استاوه .
دمولانااعظم حاجی‌محمدفراهی‌په‌مشری یوه دعلماو جرگه دشاهرخ په حکم دعبدالرزاق سمرقندی دامتحان‌لپاره دشاهزاد گانو او امیرانو په گډون جوړه‌سوه اود غه مؤرخ په‌امتحا ن‌کی کامیاب سو .
گوهر شاده ملکه پرفصیح‌خوا فی دمجمل فصیحی پر مؤلف پـــه قهر سوه اودی ئی‌بندی کیء.

۱۴۴۰م ۸۴۴ق

دهرات دنظامیه مدرسی د فلـــك الدین مناره دعراق په بازار کـــــی ونړیده او ۱۲ تنه ترلاندی سوه . (آخر ذیحجه)دا فلك‌الدین دسلطان سنجر سلجوقی یو امیر و.
استاد کمال الدین بهزاد مشهور نقاش په‌هرات کی وزیږیدیء.
ملکت آغادمیرزاسیورغتمش مورد شاهرخ ماینه‌وفات‌اوپه‌هغه مدرسه‌کی ښخه‌سوه چی دی په بلخ‌کی جوړه کړی وه .
دهرات دکلا اوخندق په ودانولو شروو‌سوه. (۱۶ صفر) .
امیر نظام الدین علی شیر نوایی دهرات اوی وزیر او شاعر اومؤلف په‌هرات کی وزیږ ید یء . (۱۷رمضان ۸۴۴ق۹ فبر و ر ی ۱۴۴۱ م).
امیرکبیرعلاءالدین‌علیکه گوکلتاش دشاهرخ ددربار لوی امیر مړ او په خیابان کی پخپله جوړه کړی‌مدرسه کی‌ښخ سو (۱۷ جمادی الاولی) .
شیخ الاسلام بهاءالدین عمرجغاره یی هروی له هراته دحج پـــه سفـــر رهی سو .
سلطان شاهرخ له شراب څښلو څخه توبه وکړه اود محتسب مولانا عبدالجلیل قاینی پـــه وینائی دټولو شاهزادگا نو خم خانی تر دړ وازهٔ خوش دباندی په سه پلك کی ما تی کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴۴۱ م ۸۴۵ ق

عبدالله طباخ هروی د هرات مشهور خطاط یوقرآن پهنسخ ،ثلث، رقاع و کیښی. (دمشهد رضوی خزانه) .

امیر محمد مبارزالدین په نیمروز کی حکمرانۇ .

مهد علیا ملکهگوهر شادهسمرقند تهولاړه اوخپللمسی میرزاعبدالطیف ئی هرات ته راوست (۱۴ شوال) .

ملك علی دسیستان داوكحکمران په ۲۰ شعبان او خواجه نصراللهتر شیزی (په رمضانکی) او خواجه ناصر الدین نصراللهخوافی دشاهرخ دمملکت مشاهیرمړه سول .

دمولانا جلال الدین یوسفعتیقی دهرات د دارالقضا د کاتب وفات (۱۳ محرم) .

د شمس الدین مولانا محمدآدم زاهد او طبیب وفات (۱۱صفر) .

دمولانا محمدبن نجیب الدین علی خوافی وفات، (۱۶ رجب) دسید فضلالله طوسی کمانگر وفات په هرات کی .

دشاه محمود علی سیستانی اوقی وفات .

دخواجه علی بن فخرالدین وفات او ښخیدلپهگازرگاهکی(۱۱رمضان).

دمطلع سعدین مؤلف عبدا لرزاق سمرقندی دشاهرخ لهخوا د هرموز اود لوی دریاب دغاړو له لاری هندوستان ته ولاړ په ۸۴۶ ق د کالیکوت بندر ته ورسیدی او په ذیحجه کیپه بیجانگرکیو ،د۸۴۸ ق کال د روژی دمیاشتی په نیمائیکی هرات ته دهند دایلچیانو خواجه محمد او خواجه جمال الدین سره یوځای راو رسیدیء .

د شاهرخ په فرمان خواجه شمس الدین سمنانی وزیر سو . (چهار شنبه سلخ صفر) .

امیر سیدی دفارس حکمران مړ اود مشهد په هغه مدرسه کی ښخ سوچی ده جوړه کړی وه.پرځای ئی دفارس په حکمرانی خواجه معزالدین سمنانیلههراته مقرر سو .

د فصیح احمد بن جلال الدین محمد فصیحی هروی مؤرخ د مجمل فصیحی دلیکوال وفات .

۱۴۴۲ م ۸۴۶ ق

له هراتهیوه نسخهچی ۴ تصویره لری، دسلطان محمد بن مراد د کتابخا نی لپاره و کښله سوه ، (استانبول نمبر ۸۶۲).

عبدالرحیم او عبدالکریم او جعفر بایسنقری دهرات هنر منانو دسعدی کلیات وکیښس چی د شا هر خ تصویرو نه اود خطا طی شهکارونه لری. (داستانبولپوهنتون ۱۴۱۲) .

۱۴۴۳ م ۸۴۷ ق

سید شمس الدینزمزمی دشاهرخ لهدرباره دمصر پهسفارت ولاړ د مصر پاچا داومنله چیدبیتالله لپاره دی دشاهرخ لهخوا لههراته پوپوښ وروليږل سی .

خواجه معز الدین سمنانی دفارس حکمران پهشیرازکیمړسو او ځایئی شیخ محبالدین ابو الخیر ته وسپارل سو .

۱۴۴۴ م ۸۴۸ ق

شیخ نورالدین محمد مرشدی او مولانا شمس الدین محمد ابهری د شاهرخ له درباره مصرتهاستا ځی واستول سوه اود بیتالله پوښئی همله هراته ورسره یووی اود مصر دایلچی سره یوځایدحج ترو خته مکې تهورسیدل اوتر حج وروسته بیرته هرات ته راغلل.

ابو بکر بن ا سما عیل الفاروقید ۳۴ میناتورو مجموعه په هرات کی و کښله (استا نبو ل نمبر ۸۷۰) .

امیر جلال الدین فیروز شاه د هرات لوی وزیر چی دده کارونه تر تفتیش لاندیوولهغمه مړاو دهرات په هغه مدرسه کی ښخ سو چی ده دخیابان پرلار دپل انجیل سرهنژدی جوړه کړی وه دده پرځای یی زو ی امیرنظام الدین ددیوان اعلی ا میر سوچی دامیر مظفر الدین سلطا ن برلاس ترلاس لاندی کارو کی .

غیاث الدین پیراحمد خوافی د هرات وزیر دشاهرخ په نامهدمولانا زینالدین تایبا دی مقبره جوړه کړه، (متوفا ۷۹۱ ق) معمارئی غیاث الدین او خط لیکونکیئی جلال الدین بن محمد جعفرو .

مولانا اعظم نصر الله گنا بادی دشاهرخ لهدربارهدهندوستانبیجانگر ته په سفارت ولاړ او دده سره دوه نمه دبیجا نگر دپاچا ایلچیان هم د سوغاتو سره ولیږل سوه .

دمولانا شیخ الاسلام محمد بن ابو بکر سنو گر دی هروی وفات .

شهزاده میرزا محمد جوکی د شاهرخ کشر زوی په بادغیس کی مړاوپه هرات کی دمیرزا بایسنقرد څنگه ښخ سو .

۱۴۴۵ م ۸۴۹ ق

د نظامی خمسه دخایر بنت امیر عثمان دکتابخانی لپاره په هراتکی دخواجه علی تبریز یپه تصویر ا و تذهیب اود یوسف جامی په خط وکښله سوه . (استانبول نمبر ۷۸۱) .

۱۴۴۶ م ۸۵۰ ق

څکهچی پهفارس کی میرزا سلطا ن محمد یاغی سویۇ، نوشاهرخ هرات میرزاعلاء الدوله او امیر شمسالدین محمد صوفی تر خان ته وسپاره او پخپله شیراز ته ولاړ، اود هغه ځای فتح نامه ئی دمصر ملك الظا هر چقماق بیگ ته واستوله .

مولانا شمس بایسنقری هر وی وفات سو .

شاهرخ دهرات لوی او هنرپرور پادشاه تر ۵۰ کاله سلطنت وروسته ۷۱ کلن په ری کی وفات سو . (۲۵ ذیحجه) . د سید محمد بن اشر ف هر وی و فا ت

ملك بامی دحبیب پوپلزی زو ید قندهار دابدالیانو مشرو .

۱۴۴۶– ۱۴۴۹ م ۸۵۰– ۸۵۳ ق

دمیرزاالغ بیگك بن شاهرخامارت پرشمالی افغانستان اوماوراء النهر.

۱۴۴۷ م ۸۵۱ ق

میرزا علاءالدو له پههرات کی پاچا سو و په نیشا پو ر کی ئی میر ز ا عبد اللطیف

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونیوی‌ء، او مهد علیاګو هر شاده‌ئی له‌بنده خلا صه‌کړه.(شنبه ۱۳صفر)

میرزا سلطان محمد فارس ته‌ولاړ اود هغه ځای پاچا سو (ربیع‌الاول)

میرزا ابوبکر د محمد جوکی زوی ختلان اوتخار او بدخشان ونیول.

میرزا الغ بیګ له‌سمر قنده اومیرزا ابوالقاسم بابر له‌جرجانه پر هرات راغلل.

شاهرخ د ۸۵۰ق‌کال دذیحجی تر آخره په ری‌کی و،خودمعدی دردورته پیښ و ترڅو چی پـه یکشنبی ۲۵ ذیحجه ۸۵۰(۱ فرو ردین ۱۳ما رچ) په‌ری‌کی وفات اوپه هرات‌کی دګوهر شادپه‌مدرسه کی دمیر زا بایسنقـر له‌قبره سره ښخ سو. (۱۵ صفـر ۸۵۱ق).

دشاهرخ ترمرګ وروسته دمیرزا عبداللطیف ملکه ګوهر شاده دخوار اوری ترمنځ بندی کړله (سلخ‌ذیحجه ۸۵۰ق).

میرزا علاء الدوله‌دهرات‌له‌محبس څخه میرزا عبداللطیف خپل پلار الغ بیګ ته واستاوه الغ‌بیګ دبلخ‌ولایت خپل زوی عبداللطیف ته‌پریښود او سمرقند ته ولاړ.

میر زا علاء الدوله‌له‌هراته‌مشهد ته‌ولاړاود میرزا ابوالقاسم بابرسر ئی پرخبو شان باندی روغه‌وکړه.

دبابا حسن بن محمد ترکستانی هروی وفات او ښخیدل په هرات‌کی (۱۲ صفر).

میرزا علاء الدوله دبایسنقرزوی‌د شاهرخ لمسی له هراتـه پربلخ او شبر غان راغی‌مګرناکام‌هرات‌ته‌ستون سو.

مولانا یعقوب چرخی دعثمان زوی مشهور نقشبندی مـرشد اوعالم او مفسر او مؤلف صوفی وفات او په حصار شادمان‌کی(دو شنبه ته‌نزدی) ښخ سو.

۱۴۴۷– ۱۴۵۶ م ۸۵۱– ۸۶۱ ق

دمیرزا ابوالقاسم بابر دبایسنقر زوی دشاهرخ دلمسی‌امارت په‌هرات اوټول خراسان کی.

۱۴۴۸م ۸۵۲ ق

میرزا الغ بیګ دماوراء النهر او له‌بد خشانه تر میمنی پوری لښکرو سره پرهرات راغی‌ء اود ترناب په جنګ‌کی میرزا علاءالدوله مات‌کی‌ء.

الغ بیګ سیدعمادالدین دهرات‌په وزارت او مولانا قطب الدین احمد امامی ئی لوی قاضی مقرر کړه، او خپل زوی میرزا عبدالمطیف‌ئی هم‌په هرات کـی پریښو پخپله تـر آمـو واوښت.

میرزا الغ بیګ له‌هراته تربسطام پوری ونیول، خوکله چی امیر زاده یارعلی په‌هرات‌کی‌یاغی‌سو، نو الـغ بیګ بیرته هرات ته‌راغی ء اوهرات ئی چورکی‌ء ، دهرات‌باغونه اوچینی خانه‌ئی وران کړل (درمضان اواخر)

پسله‌دی‌ئی‌هرات میرزاعبداللطیف ته پریښو اود شاهرخ جنازه ئـی سمر قند ته یووړه‌چه‌دامیرتیـمـور سره ښخ سو.

میرزا ابو القاسم بابر دفوشنج له‌خوا را غی‌او هرات ئـی ونیوی‌ء میرزا عبد اللطیف بلخ ته وتښتید، او امیر زاده یارعلی چی‌یاغی‌سوی و دهرات پـه چارسو کی ووژل سـو

(دذیحجی اواخر) بابر سیستان هم له هراته سره ونښلاوه.

مولانا شیخ مفسرین احمد کاریز ی پــه هـرات کـی وفـات او ښخ سو.

۱۴۴۹ م ۸۵۳ ق

میرزا الـغ بیګ له‌سمر قنده او میرزا عبد اللطیف لـه بلخه لښکر کشی وکړه اود سمرقند ددمشق په کلی‌کی الغ بیګ مات‌سو، او میرزا عبداللطیف‌خپل‌پلاراوورور عبدالعزیز ووژل، خومیرزا ابو سعید بن میرزا سلطان محمد بن میرانشاه بن‌تیمور له‌دی شخړی څخه بخارا ته‌ولاړ.

په‌هرات‌کی میرزا ابو القاسم با بر دبایسنـقر زوی سـکه وو هله ا و دخراسان پاچاسو.اومیرزا علاءالدوله او میرزا سلطان‌ابراهیم ئی‌بند یان کړه.

میرزا بابر له هراته سیستان ته ولاړ،او شاه حسین ئی هلته مطیـع کی‌ء .امیر هندو چی په‌باد غیس کی یاغی سوی ؤپه خبوشان کی‌ئی مـړ کی‌ء.

میرزا سلطان محمد چی دعراق‌او فارس حکمدارو پرهرات راغـی او میرزا بابرئی‌دجام‌په‌جنګ کی‌مات‌کی‌ء اود هرات‌پاچا سو.

۱۴۵۰– ۱۵۲۶ م ۸۵۴– ۹۳۲ ق

دافغانی لودیانو سلطنت په هند کی. ددوی پایتخت ډهلی‌ؤ.

۱۴۵۰ م ۸۵۴ ق

میرزا ابو القاسم له هراته بلخ ته ولاړ، اوله بدخشانه ترمرغابه پوری ئی‌امیر ناصرالدین اوامیرمبارزالدین هزار سپی ته‌وسپارل.

شاه نجم الدین‌محمود په‌سیستان کی‌مړ سو.

په خراسان کی دمیرزا بابـر او سلطان محمد او علاء الدوله تیموری شاهزاد ګانو خانه جنګی.

پـه سمر قند کـی خلکو میر زا عبدالطیف مړکی ء(۲۶ربیع الاول) اوپر ځای‌ئی‌په بخاراکی میرزاسلطان ابوسعید دسلطنت مدعی سو. خـو سمرقند میرزا سلطان عبدالله‌ونیواو میزراعلاء الدوله بلخ واخیست‌هرات‌د میرزا ابو القاسم بابر سره و.

۱۴۵۰ م ۸۵۴ق حدود

په خراسان‌کی‌دتعلیق اونستعلیق خط له‌ګډیدلو څخه شکسته خط پیدا سو.

سید عبدالجلیل د سلطـان خلیل زوی اود سلطان محمد سبز واری لمسی (شاه مقصود)دقند هار پـــه خاکریز کی وفات اوښخ سو.

۱۴۵۱ م ۸۵۵ ق

میرزا سلطان ابـو سعیـد خپل رقیب میرزاسلطان‌عبدالله دسمرقند دشیراز سره‌مات کـی‌ء (شنبـه ۲۲ جمادی الاولی) او سمرقنـد ئـی ونیوی‌ء.

دخبو شان او اسفر این ترمنځ په چناران کی دمیرزا سلطان محمد بن بایسنقر او میرزا ابوالقاسم‌جنګ اود سلطان محمد وژل اود میـرزا علاء الدو له ړندول.

سلطان بهلول‌لودی‌دملك کالازوی اوپښتو شاعر په هند کـی دلودی سلطانانو سلطنت جوړ کی‌ء.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وفات ئی ۸۹٤ق) .

۱٤۵۲ م ۸۵٦ ق

میر زا ابو القا سم‌بابر شیر از تــر اصفهانه ونیول خوکله چی ړو نــد میرزا علاء الدوله‌په‌فار یاب‌او مر غاب کی‌یاغی سو نو بابر بیر ته هر ات ته‌راغی، **او علاء الدوله سیستان ته** وتښتید .

۱٤۵۳ م ۸۵۷ ق

دمولانا شهاب الدین احمد بــن محمد بیر جندی وفات او ښخیدل‌په هرات کی .

عبدالرحمن‌خوارزمی‌دهرات خطاط دنظامی خمسه وکښله چی‌دسلطا ن ابو سعید تصویر هم‌لری (استانبول ۷۷۹) .

دمولانا شهاب ترشیزی‌سبز واری شاعر وفات .

امیر شاهی د جمال الدیـن زوی سبزواری خطاط وفات سو .

دشیخ‌الاسلام بهاء الدین جغا ره یی‌هروی وفات اوښخیدل **دهرات**‌په عیدگاه کی (سلخ ربیع الاول).

عراق او فارس دهرات‌**له** سلطنته بیل سول، او میرزا سلطان سنجر دهغه ځای حکمران هرات ته راغیء نومیرزا ابوالقاسم بابر **له** هراته د عراق خواته په جنگ رهی ســو . (دوشنبه ۲۳ رجب) اوپه ۱۵ ذیقعده مازندران تــه ورسید خوځکه چــی سلطان ابو سعید تر آمورا اوښتی **او بلخ ئی نیولی‌و، نو بابر بیرته‌له** عراقه دبادغیس له‌لاری‌بلخ ته‌و لاړ، او ابوسعید هم تر آمو واوښت بلخ بابرونیو (۸۵۸ق) .

۱٤۵۳ م ۸۵۸ ق

میرزا بابرترآمو تیرسو اودوخش سیمی ئی ونیوی، بیائی نو سمرقند کلابندکی‌ءخوپه پای‌کی‌ئی‌دابو سعید **سره روغه وکړه اود لــوی اختر د** میاشتی په لومړیو ورځو کی دکرکی پربندر ترآمورا واوښت او هرات **ته راغیء .**

۱٤۵٤ م ۸۵۹ ق

په‌هرات کی پریوه قبر دنستعلیق خط خــورا اعلــی نــمو نــه کښلی **سوی ده .**

۱٤۵۵ م ۸٦۰ ق

مولانا سعد الدین‌کاشغر ی‌دهرات لوی صوفی اومرشد وفات اودهرات دعیدگاه دصحرا په جنوب کی ښخ سو. (چهارشنبه ٦ جمادی‌الاخر) .

میرزا سلطان‌ابوسعید له‌سمرقنده یوکتاب زیج‌جدیدسلطانی (الغ‌بیگی) اود لب‌الالباب رساله دهرات **میرزا** ابوالقاسم بابرته تحفه را واستوله، چی د خواجه ابــو الوفا خوارزمی **تالیف و.**

دحاجی محمد فراهی وفات پــــه هرات کی .

۱٤۵٦ م ۸٦۱ ق

میر زا ابــو القاسم بابر دهرات حکمدار مشهد ته ولاړ، اوهلته په چارباغ کــی مړسو (سه شنبه ۲۵ ربیع‌الثانی) دی‌ئی دمشهد دشاهرخ په مدرسه کی دحضرت امام په‌جوار کی ښخ‌کیء.

دده پرځای یوولس کلن شهزاده میرزا جلال‌الدین شاه محمود دمیرزا ابوالقاسم بابر زوی په پاچهی‌ومنل سو. اوپه ۲٦ جمادی الاولی دهرات

باغ مختارته راغیء .

په‌هرات کی فساد او خانه جنگی وسوه، اومیرزا سلطان ابراهیم‌راغی هرات‌ئی ونیو، خو میرزا شاه‌محمود **له‌مشهده راغی اوپه کوسو یه کــی** جنگ وسو، او میرزا شاه محمود بیرته مشهد ته ولاړ .

ورو سته سلطان ابو سعید لــه سمرقنده راغی او میرزا ابراهیم ئی دگرزیوان غروته وتښتاوه او هرات ئــی ونیو ، ددی ښار پاچــاسو . (۲۵ شعبان) او ملکه گوهر شاده‌ئی په هرات کی مړه‌کړه (۹ رمضان) بیانو دبلخ خواته ولاړ (۱۵شوال).

سلطا ن ابو سعید کــور کــان دسلطان محمد زوی دمیرانشاه‌لمسی ټول خراسان، زا بلستان ، تو ران ونیول . اوله هرا ته ئــی پــاچهی کوله .

۱٤۵٦- ۱٤٦۸ م ۸٦۱- ۸۷۳ ق

د سلطان ابوسعید کورکان بــن سلطان محمد میرانشاه بن تیمور د سلطنت دوره له‌هراته .

۱٤۵۷ م ۸٦۲ ق

میرزا سلطان‌ابراهیم‌چی مازندران ته‌تللی‌و دترکمانانو له‌لاسه مات‌سو. (سه شنبه ۲۵ محرم) اوبیرته‌راغی هرات‌ئی ونیو (یکشنبه ۷ صفر) او شیخ‌الاسلام نورالدین‌محمد اوخواجه شمس الدین کوسو یی ئی‌بلخ تــــه واستول چی دسلطان ابو سعیدسره روغه وکی .

دشیخ الاسلام مولانا جلال‌الدین ابو یزید پورانی وفات او ښخید **لد** هرات دپو ران په کلی کی.

په تیموری هیواد کی ملـــو ك طوایفی :

۱-میرزا جها ن شاه ترکمان په اسفراین کــی لــه استرابــاده تــر سبز واره .

۲ میرزا سلطان ابو سعید په بلخ کی پرټول ماوراء النهر باندی .

۳- میرزا علاء الدوله‌په ابیوردکی له‌اوز بکه تردشت قبجاق پوری.

٤- میرزا سلطان ابــراهیم پــه هرات کی.

۵- میرزا سلطان سنجر په مرو کی .

٦- میرزا شاه‌محمود دبابر زوی په طوس‌کی (متوفا ۸٦۳ ق) .

۷- ملك قاسم تر کــمــان پـــه سیستان کی تر اسفزاره.

میرزا علاءالدوله‌دخپل‌زوی‌ابراهیم په‌مرسته دهرات په‌باغ زاغا ن کــی بیا پرتخت کښینو ست (۷جماد ی الاخری) خودترکمانانو پاچاجهانشاه راغی او هرات‌ئی ونیو (۱۵شعبان) اود خراسان پاچا سو .

۱٤۵۸ م ۸٦۳ ق

میرزا سلطان ابو سعید له بلخه راغی اوپه هراتر ودکی ئی‌دجها نشا لښکر مات‌کړه اود دوی ترمنځ‌روغه وسوه، جهانشاه آذربایجان ته ولاړ اوسلطان ابوسعید په هرات‌کی پاچا سو. اوسکه ئی‌ووهله (جمعه ۱۵- صفر) .

دمرو اوسرخس تر منځ تیمــوری شاهزادگان دابو سعید په جنگ‌کی مات‌سول او میرزا سنجر وواژه‌سو. (۱۵ جمادی الاولی) .

شیخ الاسلام شمس الدین محمد کوسویی جامی وفات اود هرات د

(c) ketabton.com: The Digital Library

جامع مسجد سره ښخ‌سو.

۱۴۵۹م ۸۶۳ق

مولانا جامی هروی خپل نقدالنصوص دشیخ صدرالدین قونوی دفصوص‌په شرح کی وکیښ .

د هـرا ت دنمـا ز گـاه عمارت دسلطان ابو سعید په حکم د کمال الدین میرك حسین په اهتمام جوړ سو .

خواجه شمس‌الدین محمد د هرات وزیر او صاحب دیوان‌و. ده دنیر تو کلاونیوله اود هغه ځای یاغی امیر پیرکه ئی‌مړ کیء.

میرزا سلطان ابراهیم وفات اود **هرات دگوهرشاد دمدرسی په هدیره کی‌ښخ سو. (چهارشنبه ۱۰رمضان).**

میرزاشاه‌محمودداپوالقاسم‌بابرزوی په کابل کی دامیر بابا سره‌په جنگ کی وواژه سو .

دمولانا محمود امامی‌شیخ الاسلام وفات په هرات کی .

۱۴۵۹م ۸۶۴ق

مولانا شمس الدین محمد اسد د هرات لوی روحانی مرشد و فـات اوپه گازرگاه‌کی‌ښخ‌سو(۲۵ شعبان).

سلطان ابوسعید کابل او غزنی اود افغان سیمی ترهندوستانه پوری‌خپل زوی الغ‌بیگ ته وسپارلی چی ددغو سیمو مشران امیربابا اوده ورونه دریاخان او آفاق خان‌وو، اوددوی په ملگری دالغ بیگ لښکر تر ملتا نه ورسیدل .

له هرات‌ه‌دسلطان ابوسعیدمملکت ترماوراء النهر اوترکستان اوکاشغر او قبجاق او کابل او زاول پـوری ورسیدیء اوغرباترمازندران اوعراق پوری .

په دغه‌کال چی ابوسعید له‌هراته مازندران ته ولاړ، امیر خـلیل لـه سیستانه راغی او هرات ئی کلابند کیء مگر دهـرات خلکو د یوشا په (۱۵ رمضان) .

امیر خلیل ونیول سو اوسیستان **نظام الدین شاه یحیی تـه وسپارل** سو، چی دسیستانی شاهانـو لـه کهوله و .

په هرات کی بابا کوکی مجذوب اومولانا شمس‌الدین محمد جاجرمی اومولانا زاهد طفلکانی وفات اوښخ سول .

۱۴۵۹م ۸۶۴ق حدود

امیر سید عبدالله بن عبد الر حمن حسینی (اصیل الدین‌واعظ) هروی‌په هرات کی دمزارا ت هرا ت ر ساله مقصد الاقبـال دسلطان ابـو سعید کورکان په نامه وکښله .

داکتاب وروسته مولانا عبیدالله‌بن ابو سعید هروی تکمیل کی ء.

۱۴۶۰م ۸۶۵ق

میرزا علاء الدو له په رستمدار کی وفات اودهرات دگوهرشاد دمدرسی په‌هدیره کی ښخ‌سو (۲۱ صفر) .

شیخ الاسلام خواجه ناصر الدین عبیدالله نقشبندی‌له‌بخاراڅخه هرات ته‌راغی(۲۳صفر). اوپه ۱۱ ربیع‌الاول بیرته ماورا النهر ته ولاړ .

خواجه مظفر مختار سبزواری او مولانا نعمت‌الله قهستانی او خواجه امیر سمرقندی دهرات په دیوان‌کی مقرر سول .

دحافظ الدین ابونصر پارسا بن **خواجه محمد پارسا وفات اوښخیدل**

په بلخ کی .

د سلطان ابو سعید پـه حکم د مملکت مالیه په دری قسطه سوه . لومړی قسط په‌سرطان اودوهم قسط په‌سنبله میزان‌اودریم قسط‌په قو س کی .

کاله چی ابوسعید ماوراء النهر ته دمیرزا محمد جوکی مقابلی ته ولاړ، میرزا سلطان‌حسین‌له مازندرانه‌راغی اوهرات ئی کلابند‌کیء. (دوشنبه۲۴ ذیقعده) خوبیرته‌له هراته‌مازندران‌ته ولاړ (۵ محرم ۸۶۶ ق) .

۱۴۶۰ـ ۱۴۷۹ م ۸۶۵ـ ۸۸٤ ق

میرزا سلطان ابوبـکر د سلطان ابوسعیدزوی دبدخشان اوتخارستان حکمران‌و .

۱۴۶۱ م ۸۶۶ ق

دسلطان ابو سعید په حکم امیر خلیل وواژه سو، او مازندران ئی هم له‌سلطان حسین څخه ونیو ، چی بیرته هرات ته‌راغیء شیخ احمـد صراف ئی پوست‌کیء او خوا جـه معزالدین‌ئی په کړایی کی وایشاوه ، چی‌بیا خوك‌له‌خلكوڅخه پیسی‌وانخلی قطب‌الدین طاووس سمنانی اوخواجه شهاب الدین خوجانی په دیوان کی مقررسول، اوپخپله سلطان ابوسعید بیـرتـه مـاوراء النهـر ته ولاړ . (۲۲ جمادی الاولی) .

دروژی له میاشتی څخه بیادکال ترآخره په‌هرات کی طاعون گډ سو اوپه زرو خلك مړه سوه اوښارخالی اوخراب سو .

ملا معین مسکین هروی د معارج النبوه تالیف شرو کیء ، چی پـه ۸۹۱ق ئی ختم کیء.

دفیض آباد پر رود یوپـل دشاه سلطان محمد له‌خوا جوړسو چی دبرلیك ئی سته .

۱٤۶۲ م ۸۶۷ ق

سلطان ابـو سعید سمرقنـد او شاهرخیه او تاشکند ونیول(محرم)

مولانـا شهاب الـدین فـتح الـله صدراعظم مړاود هرات په گازر گاه کی ښخ سو .

په هرات کی سخت یخ او واوره لویدل .

دمیر مزیـد ارغون پـه اهتمام د خواجه ابونصرپارساپرقبر په بلخ کی ودانی جوړه سوه .

۱٤۶۳ م ۸۶۸ ق

سلطان ابوسعید ماوراء النهرآرام کیء او میرزامحمد جو کی‌ونیول‌سو اوپخپله سلطان بیرته هرات ته‌راغی (۲۲ ربیع‌الثانی) دهرات‌دیوان‌تفتیش سو اود یوانیان دخواجه شمس‌الدین محمد سره معزول سول .

په ماوراء النهراو سمرقندطاعون گډسو. او میرزا محمدجوکی دهرات دحصار اختیار الدین په محبس کی وواژه سو، اود گوهر شاد په‌هدیره کی ښخ سو .

دهرات خطاط محمدبن محمد بقال مصور البم په هرات کـی وکیښـی . (استانبول نمبر ۱۲۹۶).

۱٤۶٤ م ۸۶۹ ق

د ارس دپاد شاه دریـم ایـوان (۱٤۱۲ ـ ۱۵۰۵م) ایلچی دهرات د سلطان ابو سعید دربار ته راغیء.

مولانا شر یف الدین عبد القهار دمعقول‌اومنقول جامع‌عالم‌په هرات‌کی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفات سو. (۲۰رجب)

۱٤٦٥ م ۸۷۰ ق

دهزاره اقا اولس چه یاغی سوی وو، سلطان ابوسعید پر دوی ورغی ء خوبیا دشیخ الاسلام نورالدین محمد په‌شفاعت وبخښل سوه، اودخوکالو مالیات ځنی واخیستل‌سوه، اومولانا شمس الدین علی د نصیحت لپاره ورولیږل سو، او امیر نظام الدین احمد دمالیاتو اخیستنی لپاره .

په همدغه کال سلطان ابو سعید ناروغه سو، اود دربار طبیبانومولانا قطب الدین محمد نفیسی او مولانا اصیل الدین حسین تونی ئی علاج وکیء.

۱٤٦٥ م ۸۷۰ ق(حدود)

دیوسفزو اونوروپښتنو قومونو له‌قندهاره دکابل او ننګرهار له‌خوا دپیښور او سوات سیموته ، ددوی مشران مداد، مدو ، شیخ عثمان ، سلطان شاه‌و چی‌په کابل کی میرزا الغ‌بیګ مړه کړه.

سلطان ابوسعید خپل زوی میرزا الغ‌بیګ دکابل او غزنی اود افغان د سیمو تر اباسین پوری حکمران‌مقرر کیء، اوامیر ویس اتکه دالغ بیګ وزیر دکابل دویسل‌آباد واله‌وکښله.

۱٤٦٦ م ۸۷۱ ق

شیخ صدر الدین محمد رواسی‌په هرات کی وفات سو. (۱۰ رمضان) او جنازه‌ئی جوین ته واستوله سوه.

د غسی هم مولانا جلال الدین لطف الله دبخارا قاضی په‌هرات کی مړسو (۲۰ ذیحجه) اوجنازه‌ئی‌بخارا ته یووړه سوه .

۱٤٦۷ م ۸۷۲ ق

ځکه چی میرزا جهان شاه دآذربایجان پاچا دامیر حسن بیګ په جنګ کی‌مړسو اوهلته فساد وسو، نوسلطان ابوسعید په‌مروکی دخواجه ناصرالدین عبیدالله سره مشوره وکړه اود طوس‌له‌لاری‌پر آذربایجان اوعراق‌ورغیء،اومیرزا سلطان خلیل خپل زوی‌ئی په هرات‌کی اوبل زوی سلطان مرادئی په ګرمسیر اوقندهار کی مقرر کړل .

۱٤٦۷ـ ۱٤٦۹ م ۸۷۲ـ ۸۷٤ ق

حیدرشاه حاجی خان‌بن‌زین العابدین سواتی دکشمیر پاچاو .

۱٤٦۸ م ۸۷۳ ق

سلطان ابو سعید دهرات لوی پاچا داران دقراباغ په جنګ کی د اوزون حسن په لاس‌کی ګرفتار سو (۱٦رجب) او وروسته په (۲۲) رجب داردبیل په شاوخوا کی وواژه‌سو .

که‌څه هم‌په هرات‌کی‌میرزا سلطان محمود دابو سعید زوی په ۳ شعبان پاچاسو، خو میرزا ابوالغازی سلطان حسین بایقرا هرات ونیوی، او په جمعه ۱۰ رمضان ۲۵ مارچ په باغ زاغان کی پرتخت کښینو ست، او مولانا قطب الدین طاووس سمنانی ئی په صدارت مقرر کی ء .

سلطان حسین په هرات کی باغ جهان آرای جوړ کیء.

سلطان حسین بایقرا دخرا سان او سیستان ښارونه ونیول، او پر خپله‌سکه‌تنګه باندی‌ئی عدل‌اوبهبود وکښل (ذیحجه) .

امیر علی شیر نوایی د هرات دسلطان حسین دربار ته را غیء. (رمضان- اپریل ۱٤٦۹) .

د میرزا الغ بیګ لښکرو تولی افغانی سیمی ونیولی ، اوتر ملتانه پرمخ ولاړل.

۱٤٦۸ـ ۱۵۰۵ م ۸۷۳ـ ۹۱۱ ق

دسلطان حسین بن غیاث الدین منصور بن بایقرا بن عمر شیخ بن تیمور سلطنت له هراته .

۱٤٦۸ـ ۱۵۰۰ م ۸۷۳ـ ۹۰٦ ق

سلطان غیاث شاه د محمود شاه خنجی زوی دهند په مالوه کی پاچاو .

۱٤٦۸ م ۸۷۳ ق

دستور اعظم خواجه قطب الدین طاؤوس سمنانی‌په‌هرات کی « جوی سلطانی»وکښله‌اواوبه ئی‌له څلو رو فرسخو څخه کوه مختارته راوستی، اودهرات شمالی دښت‌ئی ترګازرګاه پوری زرغون کی ء .

۱٤٦۸ م ۸۷۳ ق حدود

د مهمندو او یوسفزو جنګ په ننګرهارکی اودیوسفزولیږد داشنغر سیموته‌اوددلازاکو او شلمانو شړل اوتر باجوړه مځکی نیول، دملک‌احمد بن سلطان شاه او شیخ ملی آدم‌بن یوسف په مشری .

۱٤٦۹ م ۸۷٤ ق

په ۱٤ محرم دسلطان حسین مور فیروزه بیګم دامیر تیمور دلورله‌خوا لمسی په هرات کی مړه سوه ، او مولانا قطب الدین خوافی صدراعظم ۱۵۰ زره دیناره جریمه او بیر ته صدر پاته سو .

سلطان حسین میرزا خراسان ته دمیرزا یادګار مقابلی ته ولاړ، اوپه چنا ران کی‌ئی مات‌کی‌ءاوبیر ته‌هرات ته‌راغیء . (۳ جمادی الاخری).

دهرات دخانقاه شاهر خیه مشر عبدالرزاق بن اسحاق سمرقندی‌و. (دمطلع سعدین لیکوال) .

دمولانا درویش احمد هروی وفات‌او ښخیدل دګازرګاه سره .

۱٤٦۹ـ ۱٤۸۱ م ۸۷٤ـ ۸۸٦ ق

حسن شاه د حیدر شاه سواتی زوی دکشمیر پاچاو .

۱٤۷۰ م ۸۷۵ ق

د شمس الدین محمد تباد کانی خراسانی محدث دژوند وخت .

دهرات خلکو دډیرو مالیاتو پر خلاف‌قیام‌وکیء خو ا میر علی شیر نوائی دغه‌مالیات لغوکړل‌اوخلك ئی آرام‌کړل .

ځکه چی سلطان حسین میرزا په مرغاب کی بوخت و، نو میرزایادګار محمدبن سلطان محمد هرات ونیو اوپه باغ زاغان کی پادشاه سو ، (دوشنبه ۹محرم) مګر سلطان‌حسین له فاریابه راغی او یادګار میرزائی په باغ زاغان کی‌ونیو،او مړئی‌کی ء. (چهار شنبه ۱۷ صفر).

وروسته خواجه قوام الدین نظام الملك بن اسماعیل خوا فی په وزارت مقرر سو.

مولانا حسین واعظ کاشفی هروی دمولانا جلال‌الدین بلخی دمثنوی «لب لباب »وکیښ.

عبد الرزاق سمر قندی د مطلع سعد ین دوهم ټوك تمام کی ء . (پنجشنبه ۱۷ محرم) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٤٧٠ م ٨٧٥ ق

دعلی بن محمدبن مسعود بسطامی هروی (مصنفك) دهرات د مشهور مؤلف او فقیه او عالم وفات په‌هرات کی. دی دامام فخررازی له پښته و (ولادت ٨٠٣ ق) .

١٤٧٢ م ٨٧٦ ق

علی شیر نوایی دهرات د اعلی دیوان امیر سو .

١٤٧٣ م ٨٧٨ ق

دشیخ نور الدین محمد جغاره ئی وفات اود هرات په خیابان کی ښخیدل. (جمعه ٢٣ رمضان).

نوایی له‌وزارته استعفاوکړه‌خوونه منل سوه .

دهرات قاضی قطب الدین احمد امامی وفات سو. (١ شوال) .

١٤٧٥ م ٨٨٠ ق

دمولانا اظهر مشهور هروی‌خطاط وفات په هرات کی .

نوایی په هرات کی مدرسه او خانقاه اخلاصیه دجوی انجیل پرغاړه جوړ کړل .

شیخ‌مولی ادم‌بن یوسف دپښتنو دخرښبون سره بنی خخه ، خپل کتاب دشیخ مو لی د فتر په پښتو وکیښس‌اود پیښبور په سیموکی ئی‌تر سواته دمځکو دویش او اجتماعی‌ګډ ژوند لاری چاری پکښبی وښووی . دغه دژوندانه ګډ اصول‌د ١٨٦٩ م تربند وبست پوری په پښتنو کی جاری وو، خو انګریزانوهغه‌په‌شخصی ملکیت واړول .

دسلطان ابوسعیدله‌خوا په‌قندهار او ګرمسیر کی دده زوی سلطان مراد حکمرانو .

مولانا عبدالله طباخ هروی خطاط په هرات کی مړ سو .

١٤٧٧ م ٨٨٢ ق

دامیر غیاث الدین منصور پرقبر په هرات کی د سلطان علی مشهدی به‌نستعلیق خط یودبر لیك و کښبل سو .

په هرات کی دخمسی یوه مصوره نسخه وکښبله سوه چی دهر ات او سمرقند د حکمرانانو تصاویر لری (استانبول ١٩٥) محمدبن محمدبقال هروی نقاش او خطاط د عجا ئب المخلوقات ١٨٩ تصویرونه په‌هرات کی وکښبل (استانبول ٤١٠) .

١٤٧٨ م ٨٨٣ ق

مولانا جامی هروی نفحات الانس وکیښس .

امیر سید اصیل الدین عبدالله حسینی هروی مفسر او محدث او مؤلف دمزارات هرات لیکوال په هرات کی وفات سو. (١٧ جمادی الاخری) .

سیف الدین جا می خپل کتاب آثارلو زرا ء تا لیف کی ء چی دوزیرانو تاریخ دیء .

١٤٨٠ م ٨٨٤ ق

دمولاناجا می هر وی‌لو مړی‌دیوان فاتحة الشباب مرتب سو.

میرزا ابوبکر دسلطان ابو سعید زوی په بد خشان کی اقتدار

ومونډ .

١٤٨٠ م ٨٨٥ ق

مولانا جامی هروی شواهد لنبوه تالیف کی ء اوه رکنه او یوه خاتمه .

درویش علی په بلخ کی یاغی سو او امیر علی شیر ئی ایلولو ته ولاړ.

ملك شمس الدین محمد بن‌یحیی په‌نیمروزکی حکمران‌اوملك‌نظام‌الدین یحیی مړ سو .

دشمس‌الدین‌محمد امین‌زیارتګاهی هرو ی وفات .

١٤٨١ م ٨٨٦ ق

دمولانا جامی تحفة‌الاحرار منظوم سو .

دسلطان حسین بایقرا لخوا د سلطان بایزید کتابخانی ته دسلمان ساوجی مصورردیوان‌چی ١١ تصویره لری دنعیم الدین کاتب په‌خط په هرات کی ترتیب او اهداء سو (استانبول نمبر ٣٥٦٣) .

مولانا عبدالرحمن جامی هرو ی اشعة اللمعات‌وکیښس چی‌دفخر الدین ابراهیم عراقی دلمعات شرح‌ده .

١٤٨١–١٤٨٣ م ٨٨٦–٨٨٨ ق

محمد شاه بن حسن شاه سواتی دکشمیر پادشاه‌و .

میر علی شیر نوایی دهرات لوی وزیر خپل دیوان «خزاین المعانی» دسلطان حسین بایقرا په خواهش‌په ازبکی ژبه تکمیل او ترتیب کی ء .

١٤٨٢ م ٨٨٧ ق

د مطلع سعدین مؤلف عبدالرزاق سمر قندی‌چی‌مؤرخ ، عالم،سیاسی، دیوانی سړی و وفات سو. (جمادی الاخری) .

١٤٨٣ م ٨٨٨ ق

مولانا جامی دیو سف او زلیخا قصه نظم کړه .

خواجه عبدالقادر ګوینده د هرات دموسیقی استاد په طاعون کی وفات سو .

عطاءالله جمال الدین‌دهرات مشهور واعظ دحضرت محمد (صلعم) د ژوندانه باندی روضة‌الاحباب‌وکیښس، چی په ٩٠٠ ق تمام سوی دیء.

دشیخ کمال‌الدین حسن وفات او ښخیدل په هرات‌کی .

امیر علی شیر نوایی خپل حیرة‌الابرار مثنو ی په ازبکی ژبه منظوم کی ء .

دبا بر شاه بن عمرشیخ ولادت‌په فرغانه کی دقتلق نګار خانم له‌نسه (٦ محرم مساوی ١٤ فروری).

١٤٨٤ م ٨٨٩ ق

دخواجه رزق‌الله دهلوی مشتاقی دلودیانو د تاریخ دلیکوال د ژوند وخت .

امیر علی شیر نوایی خپل لیلی ومجنون په از بکی ژبه منظوم کی ء .

دغسی هم دده فر هاد او شیرین او سبعهٔ سیاره په‌دغه کال منظوم سول .

١٤٨٥ م ٨٩٠ ق

دمولانا جا می سلسلة الذ هب دسلطا ن حسین با یقرا په نامه‌په هرات کی منظوم سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

امير علی شير نوائی په ازبکی ژبه خپل «سداسکندری» منظـــوم کی ء .

زين الدين محمود واصفی هروی شاعراوليکوال دبدايع الوقايع مؤلف پههرات کی وزيږيدیء.

-پښتو شاعر خليل خان نيازی د ژوند وخت په هندکی .

اسماعيل بن عيسی بـــن دولـــت افغانی اختيار اعتماد المسا نيـــد فی اختصار اسماء الرجال الاسانيد په حجاز کی تأليف کـــیء(جماد ی الاخری) دده وفات پهمکه کی۸۹۲ق.

عجا ئب المخاو قات په فارسی ترجمه سو . داکتاب پهعربی دزکريا بن محمد قز وينی تأ ليف دی.

۱۴۸۶ م ۸۹۱ ق

مولانا حسين کاشفی هـــروی د حاتم طايی قصه وکښله .

امير علی شير نوايی په نشاپور کی دشيخ فريدالدين عطار پرهديره گنبده جوړه کړه .

دقاضی نورالدين محمد ا ما مـــی هروی وفات (۲۰ جمادی الاخری).

دمولانا شمس‌الدين محمدبن محمد تباد کانی دمنازل السائرين دشارح وفات او ښخيدل دهرات په خيابان کی .

۱۴۸۷ م ۸۹۲ ق

دولت شاه بن‌بختی‌شاه سمرقندی خپله تذکرة الشعراء دامير علی‌شير نوائی پهنامه تأليف کړه.

امير علی شير نوايی داستر آباد حکمران سو .

دمولانا علاء الدين‌محمد بن مو من ابيزی هروی وفات او ښخيدل پـــه هرات کی .

مولانا عبدالرحمن جامی دخپل تفسير لومړی تـــړك وکيښ (داکتاب ورك دی) .

دشرف‌الدين اسماعيل‌بن‌عيسی بن دولت او غانـــی فقيه او محدث اود اختيار اعتماد المسانيد دمؤلف‌وفات په مکه کی .

مولانا جامی هروی‌خپل بهارستان وکيښ

۱۴۸۷ م ۸۹۳ ق

جمال الدين‌محمدبن حسام هروی دخاور نامی ناظم پـــه خوسف کـــی وفات سو .

مولانا محمد معين طبيب دهرات د دارالشفا اود دربار سرطبيب وفات سو .

۱۴۸۹ م ۸۹۴ ق

دمولانا عبدالرحمن جامی دوهم ديوان واسطة العقد مر تب سو.

دشاه طيب خوافی شيـــخ وفـــات او ښخيدل په هرات کی .

۱۴۸۸– ۱۵۰۹ م ۸۹۴– ۹۱۵ ق

دسلطان سکندر بن سلطان‌بهلول لودی پښتون سلطنت په هندکی .

۱۴۹۱ م ۸۹۶ ق

اميرعلی شيرنوائی دهرات مشهور وزير دمجالس‌النفايس‌تذ کرهٔ شعرا تاليف کړه اته دفتره

خواجه ناصرالدين‌عبيدالله‌ا حرار مشهور نقشبندی شيخ په سمرقندی کی‌وفات او ښخ سو.

محمد حسينی پـــه هرات کی د استانبول نمبر (۸۵۷) نسخه‌وکښله چی ۲۱ ميناتوره لری.

د مولانا محمد جامی (دعبدالرحمن جامی دورور) وفات او ښخيدل پـــه هرات کی .

دحافظ غياث محدث وفات.

دحافظ معين الدين خليفه دهرات دصدر وفات

ميرمحمود خوشمردان سبزوا ری خطاط دخوشنو يسی رساله‌وکښله.

مولانا عبدالرحمن‌جامی‌دابن حاجب پرکافيه خپله‌مشهوره‌شرحه (الفوائد الضيائيه) وکښله چی‌د عربی نحو مشهور درسی‌کتاب دیء (شرح‌ملا).

۱۴۹۱– ۱۴۹۳ م ۸۹۷– ۸۹۹ ق

معين الدين محمد زمچی اسفزاری مؤرخ خپل تاريخی کتاب«روضا ت الجنات فی‌اوصاف مدينة هرات» د سلطان حسين بايقرا په‌نامه په‌هرات کی تاليف کی ء .

سلطان عـــلی مشهدی د سلطان حسين بايقرا ديوان په ٤ ميناتورو مزين وکيښ (استانبول ١٦٣٦) .

۱۴۱۴– ۱۴۹۲ م ۸۱۷– ۸۹۸ ق

دمولانا عبدالرحمن بن احمد بن محمد جامی هروی مشهور عالم او شاعر او مـــؤلف دژونـــــد د و ره په‌هرات کـــی ښخ دی (ولادت : ۲۳ شعبان ۸۱۷ ق ۷ نومبر ۱۴۱۴ م په جام کی .

وفات: جمعه ۱۸ محـــرم ۸۹۸ ق ۹ نومبر ۱۴۹۲ م په هرات کی .)

سيد شمس‌الدين اندجانی دهرات صدر او شاعر وفات سو (۸۹۸ق)

محـــمو د ر فيـــقـــی هـــر و ی خـــطا ط د ذ خـــير ة ا لـــملو ك نسخه په‌هرات کی په‌نستعليق وکښله ۸۹۸ ق (دهرات موزيم) .

۱۴۹۳ م ۸۹۹ ق

ظهير الدين‌محمد بابر دعمر شيخ ميرزا زوی دابو سعيد کور گـــان لمسی دفر غانی په انـــد جان کـــی ۱۲ کـــلن پـــر تخت کښينو ســـت (۵ رمضان ۱۰ جون) .

خواجه کمال‌الدين‌حسين ابيوردی دهر ا ت لوی امير و فات‌سو. (رمضان) .

دهرات خطاط احمد شيرازی په هرات کی يوه مجمو عهٔ خمستين او هفت او رنگ جامی وکښله ،چــــی ميناتور او نقاشی ئی دبهزاددمکتب يـــاد سلطان محمدده (دکابل خطی کتابخانه) .

۹۰۰ ق

۱۴۹۴ م ۹۰۰ ق

سلطان محمود ميرزا دسلطان ابو سعيد زوی په‌ماوراءالنهر کی و، چی دده زوی خان ميرزا دبابر له‌خوا د بدخشان حکمران ؤ، اوبيائی زوی سليمان ميرزا او لمسی ابـــراهيـــم ميرزا پـــر بد خشان حـــکمرا نـــی کوله .

سلطان علی مشهدی په هرات‌کی يوه نسخه وکښله چی ۳۴ ميناتوره لری (استانبول ۷۶۷) .

يوه خمسهٔ نظامی دعلی شيرنوايی لپاره دغه خطاط وکښله چی‌دخطاطی اوتزئين شهکارده.

دبلخ دننه مسجد دسلطان‌حسين بايقرا په حکم پـــه ۸۰ زره ديناره جوړ سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاضی نظام الدین‌محمد گازرگاهی دحاجی محمد فراهی زوی دهـرات لوی قاضی او عالم په گازر گاه کی ښخ سو (محرم).

دهرات دسلطانی مدرسی دمدرس مولا نا شمس الدین محمد اسفزاری وفات (جمادی الاخری).

دابو الحسن علی بـن زکـر یـا نشاپوری مؤ رخ د تا ر یخ الر جال دمؤلف دژوند وخت.

خواجه قطب الدین‌طاوس سمنانی دهرات لوی امیر ۷۰ کلن وفات‌سو.

ملاحسین واعظ کاشفی په هرات کی اخلاق محسنی دسلطان حسین بایقرا په‌نا مه وکیښس .

بابو خان کاکړ په ژوب کـــی ند کرهٔ غر غښت په پښتو تأ لیف کــړه .

۱۴۹۴ م ۹۰۰ ق حدود

دبایزید پورانی هروی عا لم او شاعر او خطاط دژوند وخت پـــه هرات او بخارا او سند کی .

دمولا نا حاجی محمد هـر و ی نقاش او کتا بدار دژوند وخت .

دقاسم علی چهره کشا ی هروی نقاش او دبهزاد د شاگرد د ژوند وخت .

استاد محمدی دسلطا ن محمـــد هروی زوی دهرات مشهور نقاش او دبهزاد شاگر د په‌هرات کی و .

مولانا محمو د هرو ی مذهب او نقاش دامیر علی شیر نوایی سره‌و.

مولانا نظام الدین احمد جیلانـــی مشهور منجم او رمال‌له گیلانه‌هرات ته‌راغیء او دلی مقیم سو .

خواجه عبدالله مروارید دهـرا ت لوی منشی او خطا ط یو قرآن پـــه اعلی ثلث خط په‌هرات کی وکیښس ـ (مشهد رضـوی.)

دقا سم علی هرو ی‌په خـــط او نقاشی یوه «خمسهٔ نظامی » (لند ن موزیم نمبر۰ ٦٨١) په‌هرات کی‌دامیر علی شیر لپاره وکښله سو ه، چی تر بایسنقری شاهنامی ورو ستـه بهتر ینه نسخـــه ده .

دبلخ دشیخ الاسلام نظام الدین عبد لهادی بن خواجه ابو نصر ثانی دژوند وخت . دی د خوا جه محمد پارسا له پښته و، اوپه بلخ کـــی دخپل نیکه سره ښـــخ سو .

دابو حفص‌عمر بن‌محمد غزنوی‌عالم‌د ژوند وخت.

کجوخان رانی زی دیـو سفـزو حکمران په شیخ تپورکی غوریاخیل اوپه لنگر کو ټ کی دلا زا ك ما ت کړل او دشیخ ملی دفتر یی تکمیل او ترمیم کیء .

۱۴۹۵ م ۹۰۱ ق

میر ك جلال الد ین قاسم دهرات صدر ۵۹ کلن وفات او په‌بلخ کـــی ښخ سو .

خان جهان خان لودی دهندامیر دمرآة الا فاغنه دتاریخ مـؤ لـــف په‌هند کی وفات سو.

خان علی‌کاتب په‌هرات کی‌دگیلان‌د حمکران لپاره مصورالبم ترتیب کیء (استانبول ۱۴۹۱).

مو لانا شمس الدین محـــمـــد د شرف الدین عثمان زوی‌د هرات د

مدرسهٔ اخلاصیه مدرس او عــالــم وفات سو (ربیع الاول).

۱۴۹۶ م ۹۰۲ ق

دفیض الله بن زین العابد یـــــن بنیانی ملك القضاة او صدر جهان لوی مؤلف دژوند وخت په هندکی.

دشاهرخ د مدرسی لوی مدرس مولانا بر هان الدین عطاء الله رازی په‌هرات کی‌مړسو (رمضا ن).

۱۴۹۷ م ۹۰۳ ق

بابر سمر قند ونیوی‌ء. (دربیع الاول اواخر = نو مبر) او دده په غیاب کی‌ئی ورور جهانگیر میـــر زا اند جان ونیو .

صدر جهان ملـك القضاة فیض الله بنیانی مجمع‌النوادر په هند کی وکیښس .

میر خواند محمد هروی مؤرخ د روضة الصفا مؤلف پـــه هرات کـــی ٦٦کلن وفـات سو (۲ذیـقعد ه)ا و دشیخ بهاءالدین جغاره یی په‌هدیره کی ښخ‌دی .

زر غونی دمـــلا د یـــن محمـــــد کاکړ لور دقند هار په‌پنجوا ئی کی دسعد ی بوستان په پښتو منظو م کیء، دا خطاطه هم وه.

۱۴۹۷ــ۱۴۹۹م ۹۰۳ تر ۹۰۵ ق

امیر علی شیر نوا یی دهـــر ات لوجا مع ترمیم کړه .

۱۴۹۸ م ۹۰۴ ق

بابر له خپله وروره جهانگیرمیرزا څخه بیااند جان ونیو (ذی قعـــده = جون).

خواجه شمس الدین محمدمروارید دسلطان‌ابو سعید وزیر او دخواجه عبدالله انصاری د مو قو فاتو متولی په‌هرات کی وفات اوښخ‌سو .

مولانا محمد نقاش‌هروی دامیرعلی شیر کتا بدار دبد یع الزما ن‌میر زا کتابدار سو .

خواجهٔ کلان محمد اکبر دمولانا سعدالدین کاشغری زوی‌په هــرا ت کی و فات سو (پنجشنبه ۱۲جمادی الا خری).

مو لانا قطب الدین محمد آد م د هرات طبیب وفات سو (محرم).

مولانا شمس الدین محمد زوجی دهرات زاهد اوعالم وفـات ســـو (شنبه ١٦ رمضان).

مو لانا میر حسین معما ئی‌وفات اودهرات په اخلا صیه مدرسه کـــی ښخ‌سو.

۱۴۹۹ م ۹۰۵ ق

خواند میر هروی مؤرخ خلا صـــة الا خبار وکیښس .

امیر جلال الدین ویسل اتکه د امیرمحمد مغول‌زوی‌په‌کابل کی‌مړسو (جمعه ۵شعبان) دبالاحصار غر بـــی خواته ښخ دی .

۱۴۹۹ــ ۱۵۱۰ م ۹۰۵ــ ۹۱٦ ق

دشیبا نی خان دابرا هیم زو ی (دجوجی بن‌چنگیز خان له‌پښته) سلطنت پر ماوراءالنهر او شما لی او غربی افغانستان تر قند ها ره .

۱۵۰۰ م ۹۰۵ ق

بابر عایشه بیگم دسلطا ن‌احمد میرزا لور وکړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

میر زا حیدر کـور گا ن د تا ر یـخ رشیدی مؤلف وزیږیدیء .

مو لانا شمس الدین محمد پا ی گنبد دهرات عالم وفات سو .

مولانا کمال الدین‌مسعود شروانی دهرات دگو هر شاد دمد رسی‌لوی مدرس او عالم وفات سو.

دهرات طبیب مو لانامسیح‌الدین حبیب الله اومولانا حسن شاه‌شاعر مړه سول.

۱۵۰۰ م ۹۰۶ ق

امیر شیر محمد گوکلتاش دامیر ویسل اتکه زوی په‌کابل کی‌مـړ او ښخ سو (پنجشنبه ذی قـعـده).

سمر قند شیبانی خان ونیو اوبابرله اند جا نه پرده حمله‌وکړه‌اوبخاراته ئی وتښتا وه .

خواجهٔ خورد محمد اصغر دسعد الدین کاشغری زوی‌پـه زمینداور کی وفات اوپه هرات کی‌ښخ سو .

حکیم یوسفی هروی په‌هرات کی دمأکول او مشروب رساله وکښله .

۱۵۰۱ م ۹۰۶ ق

امیر علی شیر نوایی دهرا تـلوی اوعلم پرور او شاعر وزیر وفات‌اوپه هرات کی ښخ‌سو.۱۲ جمادی‌الاخری ۳جنوری .

۱۵۰۱م۹۰۷ ق

میرزا الغ بیگ دسلطان ابوسعید زوی چی له ۸٦٥ ق څخه دکا بل‌او غزنی حکمران ؤ په غزنی کی مړاو ښخ سو اودده کوچنی زوی میرزا عبدالرزاق ئی پر ځای کښېنوست.

مولانا حسین واعظ کاشفی پـه هرات کی مخزن الانشاء تالیف‌کیء

(دکابل خطی نسخه دده په خط).

فیض الله بن زین العا بدیـن ملـك القضاة صدر جهان قا ضی حسا [...] صدر بنیانی دتاریخ محمود شا هی او مجمع النو ادر اوتفسیر معظم او دستور الحفاظ‌اوخلا صة الحکایـات مؤلف خپل کتاب تاریخ محـمـود شا هی وکیښ .

مولانا معین الدین واعظ دمعار ج النبوة مؤلف اوشاعر دحاجی محمد فراهی زوی په هرات کی‌وفات او په گازر گاه کی ښخ سو.

دمولانا سلطان‌محمود هروی‌خطاط

دژوند وخت ۱۵۰۲م۹۰۸ ق

مجالس العشا ق دسلطان‌حسین بایقراپه نا مه تأ لیف سـو (؟)

بابر وایی چی ددی کتاب مؤ لـف کمال الدین حسین گازر گاهی دی.

شیخ صوفی علی هروی زاهـد او متقی دهرات‌په سر خیا بـان کی ښخ سو .

۱۵۰۳ م ۹۰۸ ق

بابر په ماوراء النهر کی‌مات سو اوشیبانی خان دشا ه بداق سلطان زوی تاشکند ونیو (جون).

محمد مقیم دامیر ذوالنون ارغون زوی دقندهار حکمران کابل له‌میرزا عبدالرزاق څخه ونیو اودمیر زاالغ بیگ لورئی وکړه .

۱۵۰٤ م ۹۰۹ ق

دبابر آواره گی دماوراء النهر په دښتو اوکوچیانو کی .

بابر پرترمذ ترآمو راواوښت اود بدخشان او تخار ستان خسرو شاه

ته‌په قندوز کی راغیء اواته زره د خسرو شاه ښکر ی ولمسول او خسروشاه میمنی ته وتښتید .

علی دحسین کاشفی‌زوی رشحات عین‌الحیات په هرات کی وکیښ .

دمولانا معین الدین فراهی دهرات قاضی او عالم دمعارج‌النبوه دمؤلف وفات اود هرات پـه گازرگاه کـی ښخیدل .

دمولانا عبدالرحمن گارد گرهروی عالم و فات او پـه زیارتگاه کـی ښخیدل .

مجنون ر فیقی دهرات خطاط خپله دخط رساله تألیف‌کړه.

۱۵۰٤ م ۹۱۰ ق

بابر د هندوکش شمالی خواوی ونیولی (محرم ،جون)او دلو مـړی خور په‌منځ کی دوشی ته‌راغیء.

دوستی بدخشی د فارسی دیوان خاوند شاعر پـه بـد خشان کـی وزیږیدیء .

بابر ترهندوکش راتیر سو اود هوپیان له‌لاری ئی محمدمقیم پـه کابل کی کلابند کیء (دربیع الاول اواخر) اؤ د ربیـــعا لا خـــر په پای کی محمد مقیم قند هـــار ته‌ولاړ، اوبابر کابل ونیویء، دکابل اولغمان مالیات اته‌لکه شا هر خی وی .

۱۵۰٤ـ ۱۵۳۰ م ۹۱۰ـ ۹۳۷ ق

پر افغا نستان باندی دظهیرالـدین محمد بابر داقتدار دوره .

۱۵۰٤ م ۹۱۰ ق

بابر پاچاپه کابل‌کی (خط بابری) اختراع کیء .

سلطان ویس سواتی او سلطان علاء الدین سواتی دسوات مشران د بابر معاصر حکمرانان وو .

طاوس‌خان یوسفزی‌دسمی دیوسفزو مشرو، چی له بابر سره ئی دروعی روابط درلودل .

شاه منصور دملك سلیما نشاه زوی دسمی دیوسفزو مشرو، چـی خپله لوربی‌بی مبارکه ئی بابر تـه ورکړه .

مولانا حسین واعظ کاشفی‌دهرات مشهور مؤلف اوعالم او مفسروفات اود هرات په خیابان کی ښخ سو، دی دمواهب‌علیه اوتفسیر جواهر او انوار سهیلی او نورو ډیرو کتا بو مؤلف دی.

دقاضی اختیار الدین حسن هروی تعلیق‌نویس اوقاضی القضات دژوند وخت .

دساغر هروی‌شاعر دژوند وخت.

قاضی برهان الدین محمد هروی دهرات صدر وفات سو .

امیر صدر الدین سلطان ابراهیم امینی دمیرك جلال الدین قاسم زوی دهرات صدر مقرر سو .

خواجه امین الدین محمود دهرات وزیر وفات سو .

۱۵۰٦ م ۹۱۱ ق

بابر غزنی ونیوی، او خپل ورور جهانگیر میرزایی هلته حاکم‌کیء.

وروسته یی گردیز،کوهاټ،بنو، تهل ـگومل ترکلاته‌اوشرقی خواترخیبره ونیوله .

شيباني خان پربلخ راغیءاوسلطان حسين بايقرا دهرات‌پاچا سيدافضل بابر ته راواستاوه او کومك‌ئی ځينی وغوښت .

په کابل او اطرافو کی‌ئی سختی زلزلې وسوی او ډيرځايونه ئی‌وران کړل.

سلطان حسين بايقرا له هراته د شيباني خان مقابلی ته ووت، خود بابا الهی په منزل کی ۷۰ کلن تر ۳۹ کاله سلطنت‌وروسته وفات اوپه هرات‌کی ښخ‌سو. (۱۱ذی‌حجه٤می).

مولانا عبدالجميل‌دهرات عالم‌وفات سو .

۱۵۰٦ م ۹۱۲ ق

بابر دهزاره جات له‌لاری له‌کابله هرات ته ولاړ، اود مرو چاق په گل باغان کی‌دهرات‌دتيموری شاهزادگانو سره يوځای سو (دوشنبه ٦ جمادی الاخری).

په کابل کی چی بابر نه‌و، نودده دکازوی خان مير زا دپاچهی دعوه وکړه اود کابل بالاحصار ئی کلابند کیء .

صفوی لښکروپه‌هرات کی‌دمولانا جامی قبرو شانه وئی سوا ځه.

بابر دهزاره جات له لاری په ډير زحمت په ژمی‌له‌هر اته کابل‌ته‌راغیء اودا ښارئی بيرته له‌خان ميرزا ځخه ونيویء (شوال).

د علی بن حسين بن علی بيهقی طبيب دترويح‌الارواح دمؤلف‌دژوند وخت .

مولانا عبدالغفور لاری د مولانا جامی شاگرد په هرات کی وفات او دمولانا جامی په هديره کی ښخ‌سو. (يکشنبه ٥ شعبان) .

۱۵۰۷ م۹۱۳ ق

شيباني خان اوزبك هرات‌ونيویء اود تيموريانو پاچهی ختمه سوه . بديع الزمان ميرزا اودده وروړمظفر حسين له هراته ولاړل (۲۱می) او خپل کتابونه ئی هم استانبول ته يووړل .

بابر قندهار ونيو او هغه‌ئی خپل وروړ ناصر ميرزا ته وسپاره. مگر شيباني راغیء او قندهار ئی و نيو اوبيرته هرات ته ولاړ، او قندهارئی محمد مقيم ارغون ته‌وسپاره .

بابر له‌کابله ولاړ او ننگرهار ئی ترکنړه و نيو، او هلته‌ئی ميرزا عبدالرزاق حکمران کیء.

بابر پر غلجو او مهمندو افغانانو باندی حمله وکړه اوسل زره پسونه ئی او لجه کړل، په کټه‌واز کی ډير بنديان ووژل او کله منارئی ځنی جوړ کیء .

مولانا نورالدين محمد زيارتگاهی هروی عالم په قندهار کی وفات سو .

حکيم يوسفی هروی په طب کی فوايدالاخيار منظوم کیء.

۱۵۰۸ م ۹۱٤ ق

بابر مرمند چور کړل خوده په غياب کی دکابل خلك ياغی سول او مير زا عبدالرزاق‌ئی پاچا کیء.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بابر خپل تخت د کابل دشير دروازی غره په‌لمن کی جوړ کیء چی په ۱۰۱٦ ق جهانگير پسی بشپړ کیء.

دعماد الدين‌فضل‌الله‌بن علاءالدين بن علی طوسی دشرح لوايح جامی د ليکوال وفات .

مولانا سلطان علی‌قاينی دامیرعلی شير د کتابخانی خطاط اود سلطان بايقرا دزوی معلم په هرات کی وفات سو

حکيم يوسفی هروی‌په هرات‌کی جامع الفوائد دعلاج الامراض شرح تاليف کړه .

۱۵۰۹م ۹۱٥ق

بابر له‌ننگرهاره راغی اوپه کابل کی ميرزا عبدالرزاق ونيوی او مړ ئی کیء چی په‌غزنی کی‌دخپل پلار الغ بيگ دځنگه ښخ سو او کابل، غزنی، ننگرهار دبابر لاس ته‌ورغلل

زبير راعی په‌بدخشان کی دخلکو په کومك راولاړ سو او بابر خپل دکا زوی خان ميرزا هلته واستاوه چه زبير را عی ئی مړ کی ء .

سيد روح‌الله ميرك نقاش‌اوخطاط اومذهب چی دهرات دودانيو نوشتی دده په خط وی په هرات کی وفات سو .

خواجه عبد الرحمن دخواجه کلان زوی دهرات قاضی اود گوهر شاد په مدرسه کی مدرس‌و .

۱۵۰۹- ۱۵۲٥ م ۹۱٥- ۹۳۲ ق

دسلطان ابراهيم‌بن سلطان‌سکندر لودی سلطنت په هند کی .

۱۵۱۰ م ۹۱٦ ق

شيباني خان اوزبك په مروکی د پارس دصفويانو سره جنگ وکیء چی لس زره اوزبك ووژل سول او شيباني‌خان هم‌په‌دغه جنگ کی‌وواژه سو . (جمعه ۲٦ شعبان ۲ دسمبر)

مولانا شمس الدين بردعی چی د شاهرخ په‌عصر کی هرات ته راغلی اوپه گازرگاه کی په تدريس بخت‌و، له‌هراته آذربايجان ته‌ولاړ. له‌ده‌سره مولانا اسمعيل تبر يز ی هم له‌هراته ولاړ.

شاه اسما عيل صفوی هرات ونيوی.

اميرغياث الدين محمدبن اميريوسف دهرات دسلطانيه مدرسی مدرس او لوی قاضی دامير خان په حکم‌ووژل سو اوپه هرات کی ښخ سو .

۱۵۱۱ م ۹۱٦ ق

بابر دقندوزله‌خوا تر آمو واوښت اود حصار ښار ئی محاصره کیء .

۱۵۱۱ م ۹۱۷ ق

بابر دخپلو (٦۰) لښکرو په قوت دسمر قند ښارونيو اوناصر ميرزا خپل وروړ ئی دکابل په حکمرانی وټاکه . (رجب، اکتوبر) .

۱۵۱۲ م ۹۱۸ ق

عبيدالله خان او ز بك په سمر قند کی‌بابر مات کیء اودی ئی له‌ماوراء النهره راوی‍‍و ست (۳ ر مضان ۱۲ نو مب‍‍ر) او دی د هندو کش شمالی خواوو ته‌ورغی.

خواجه عبد اللطيف صوفی هروی دهرات په قريه فراشان کی وفات‌او ښخ سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهرات مشهور امیر سیدغیاث‌الدین مشهدی وفات سو .

مولانا بنا یی هر وی نستعلیق کښونکی دنجم‌ثانی دماوراءالنهر په کشتار کی ووژل سو.

د مولانا جمشید کتابدار هروی خطاط وفات .

۱۵۱۳ م ۹۱۹ ق

مولانا سلطان‌علی‌مشهدی مشهور نستعلیق لیکونکی پــه مشهد کــی وفات سو .

مولانا فصیح الدین محمد نظامی دهرات د بدیعیه مدرسی مدرس او مؤلف وفات سو .

امیر برهان الدین عطاءالله‌دهرات عالم په مشهدکی مړسو (شوال) .

مولانا غیاث الدین جمشید قاینی دهرات صدر پــه قایــن کــی وفات سو .

۱۵۱۴م۹۲۰ق

بابر تر هندو کش راتیر سو او کابل ته راغی .

قاضی حسن اختیار الدین دقاضی غیاث الدین تــربتی زوی د هــرات مشهور قاضی مړ اوپه تربت کی‌ښخ سو .

قاضی بدیع دقاضی اختیار الدین هروی‌زوی‌په‌هرات اوبخاراکی‌ژوندی ؤ، دی دمعقول او منــقول عالــم او شاعر او طبیب اود مختار الابــرار مؤلف و

خواجه جلال الدین ابــو القاسم جامی دهرات معتبر سړی او خواجه ناصر الدین عبدالعزیز جامی دهرات عالم اومتقی وفات سول .

مو لانا میرکمال الدین‌حسین‌ابیوردی دهرات ددربار امیر او عالــم وفات سو .

مولانا نظام الدین عبدالقادرطبسی دهرات قاضی و .

ددرویش عبدالله سلطانی بلخــی خطاط وفات .

میر فاضل گوکلتاش دقندهار د باباولی (سید حسن ابدال) پــرقبر یوه شنخته‌وکښله(ربیع الثا نــی)

۱۵۱۵ م ۹۲۱ ق

شیخ جلال‌الدین ابو سعید پورانی هروی په قندهار کی له بامه ولوید اومړ سو

سید نظام الدیــن سلطان علــی موسوی هروی او خواجه نعمت الله آصفی هروی امیر او شاعر وفــات سول .

قاسم بن‌یوسف ابونصری هروی ارشاد الزراعه تالیف کیٔ .

۱۵۱۶ م ۹۲۲ ق

محمد بدخشی دمنطق عالــم اود شرح الیاس رومی دحاشیی دمؤلف وفات .

مولانا شهاب‌الدین عبدالله بیانی بــن خواجــه محمد مروارید دهرات خطاط او شاعر او صدر اود موسیقی پوهاند په هرات کــی وفــات سو . (رجب) .

۱۵۱۶ م ۹۲۳ ق

بابر له کابله ولاړ او قندهار ئــی له شاه بیگ ارغونی څخه ونیوی او شاه بیگ د شال اوسند خــوا تــه ولاړ .

یار محمد هروی خطاط په هرات کی دمخزن اسرار نسخه وکښله . (استانبول ۱۳۰۹) .

شیخ فصیح الدین محمد بن زین العابدین خوافی صوفی اوزاهد وفات سو .

بدیع الزمان میرزا دسلطان‌حسین بایقرا زوی مړ سو .

۱۵۱۸ م ۹۲٤ ق

محمد بن‌یوسف هروی طبیب او لغوی جواهر اللغه تالیف کیٔ .

۱۵۱۹ م ۹۲۵ ق

بابر دجندول او باجوړ له خواپر هند خپله لو مړی لښکر کښی‌وکړه په ۵ محرم ۸ جنوری‌ئی دباجوړ کلا ونیوله او خواجه کلان ئی هلته مقرر کیٔ .

دیو سفزو مشران شاه منصور د ملك سلیما ن شاه زوی او سلطان علاءالدین سواتی اوطاووس‌خان‌بابر ته ایل سول .

بابر دشاه منصور یوسفزی لور بی‌بی مبارکه‌وکړه. (جمعه ۲٦محرم) اود نیلاب له‌خوا پرپنجاب ورغی او بهیره‌ئی ونیوله .(۵ربیــع الاول ۷ مارچ) اوبیرته کا بل ته را غــی (دربیع الاخر غره ، ۱ــ اپر یــل) .

دیو سفزو شپږ تنه مشران کــابل تــه راغلل او بابر ته‌ئی دهغی خــوا مالیات ومنل (۱ جمادی الاخری ـ۲۰ می).

بابر دتیره کوتل له‌خوا د گردیز اوکرماش (کورم) پر افغانانو باندی حمله وکړه (۲۹ رجبــ ۲۷ جولائی) اود شعبان په دریمه (۳۱ جولائی) بیرته کابل ته راغی.

بابر دخیبر لــه خوا پرپیښور او اشنغر حمله وکړه. (۱۳ رمضان ۸ سپتمبر) لښکرئی‌ترپنجابه‌دوهمه پلا پرمخ ولاړل اود ی بیرته کابل تــه راغی (دشوال اواخرــ ۲۰ اکتوبر)

سید امیر نظام‌الدین عبدالقادر د هرات سلطانیه مدرسی مد رس او دخراسان قاضی وفات سو .

۱۵۱۹ م ۹۲۵ق حدود

دهرات د نستعلیق لیکو نکی او معمایی میر علی‌هروی دژوند وخت.

۱۵۲۰ م ۹۲٦ ق

بابر قندهارکلابندکیٔ خوپه‌لښکر کی ناجوړی ولویده اوبیرته کابل‌ته راغی (رجبــجون) اوددغه کال په پای کی‌یی پرهند په‌خپل‌دریم یرغل لاس پوری کیٔ اود پنجاب ترسیند پوره ئی‌ونیول او سیا لکوټ ئی هم فتح کیٔ.

سلــطان الخطاطین سلطان علــی مشهد ی پــه هــرات کــی‌وفات اوپــه مشهــد کــی ښــخ‌سو. (۱۰ ربیع الاول) .

۱۵۲۰ م ۹۲۷ ق

خــان میــرزا دبابــر داکــازوی دبدخشان حکمران مړ سواوپر ځای ئی‌دبابر له‌خوا شهزاده هما یــو ن دبد خشان حکمران سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مولانا هاتفی دمولانا جامی خوریی دهرات شاعر اود ظفر نامه تیموری ناظم پــه هرات کــی وفــات سو . (محرم) .

امیر رضی الله عبــــدا لاول- دهرات دغیاثیه‌اوبد یعیه مدرسولوی مدرس اوعالم وفات‌سو (ربیع الاخر) دهرات قاضی ضیاء الدین نورا لله دقاضی درویش محمد زو ی وفا ت اوپه گا زرگاه کی ښخ سو .

دهرات دواعظ مولانا حسامی‌واعظ دژوند وخت .

خواجه جمال‌الدین‌عطاءالله دهرات وزیر او عالم وفات سو (یکشنبه ۲ ربیع الاول) .

مولانا شمس الدین محمد الحنفی دهرات دسلطانیه مدرسی مدرس‌و .

۱۵۲۲ م ۹۲۸ ق

بابر قندهار دشاه بیگ ار غــون څخه ونیواوخپل‌زوی شهزاده‌کامران ئی‌هلته‌وگوماره(۱۳شوال ۱سپتمبر)

استاد کمال الدین بهزاد دشا • اسماعیل صفوی‌په فرمان دکتابخانی مشر مقرر سو (۲۷جمادی الاولی) .

شیخ زین‌الدین علی‌هرات ته‌راغی اوددی ځای شیخ الاسلام او قاضی القضات مقرر سو .

شیخ نــورالــدین محمــدشیخ زین الدین خــوا فــی لــه پښتــه د هرات مشهور مدرس چی پـــــه ۹۲۶ ق کا ل له هر اتـــــــه کابل‌ته تللی اودبابر پادشاه په‌حضور کی و ، په کا بل کــی وفــــات سو (جمادی الا خری).

دملك علاء الدین علی‌بن ملك‌نظام الدین‌یحیی نیمروزی وفات .

۱۵۲۲ م ۹۲۹ ق

خواند میرهروی‌مؤرخ‌خپل مشهور کتاب حبیب‌السیر وکیښی .

دوست محمد کاکړد بابړخــان زوی خپله غرغښت‌نامه‌په‌پښتو منظومه‌کړه.

۱۵۲٤ م ۹۳۰ ق

بابر خپل څلرم‌یرغل پرهندشروع کیء تر اباسین ورتیرسو اوتر سر هنده پوری ورسیدی .

عسکری میرزا دبابرزوی دقندهارد چهل‌زینی‌په جوړ ولوشرووکړه اوتر (۹۵۳ق) پوری یی‌کار ختم سو.

امیر نظام الدین عبدالحی‌منشی د هرات تعلیق نویس اودامیرعلی شیر دمدرسی مدرس له هراته ولاړ او په استراباد کی مدرس سو .

شیخ‌الحرم‌مولاناجلال‌الدین‌ابوسعیــد مکی هروی په‌هرات کی وفات او په خیابان کی‌ښخ سو.

۱۵۲٤ م ۹۳۰ ق حدود

دمولانا محمود د ابراهیم کالوانی زوی دتاریخ ابراهیم شاهی دمؤ لف دژوند وخت .

رابعه دقندهار پښتوشا عره‌په‌دغه وخت کی ژوندی وه .

دسلطان علی او بهی هروی‌خطاط دژوند وخت .

دقاضی نظام بدخشی اودده دزوی میرحسام الدین قاضی خان د ژوند وخت. دوی دبابر دو ختقا ضیــان وو .

۱۵۲۵ م ۹۳۱ ق

بابر تــول پنجاب ونیوی او میر

عبدالعزیز ئی دلاهور حکمران مقرر کیءاو دولت خان لودی ئی هم ما ت کیء.

۱۵۲۵ م ۹۳۲ ق

بابر پرهند پخپل پنځم یرغل‌لاس پوری کیء اوکامران میرزائی دکابل اوقندهار پرحکمرانی پریښو پخپله د (۱۲) زرولښکرو سره پرهندورغی (۱ صفر ۱۷ نومبر) .

۱۵۲٦ م ۹۳۲ ق

بابر دپانی پت‌په جنګ‌کی سلطان ابراهیم لودی وواژه‌اودهند سلطنت یی‌ونیو (جمعه ۸ رجب ۲۱ اپریل).

بایزید روښان دشیخ عبدالله‌زوی چی په (روښان‌پیر) مشهور سو ، د پنجاب په‌جالند هر کی دبیبن بنت محمد امین له نسه وزیږیدی .

ملك شاه محمود دملك نظام‌الدین یحیی زوی دنیمروز حــکمران مــړ سو .

سلطان محمد خندان هروی‌خطاط وفات سو، ده دحافظ ددیــوان یــوه نسخه په‌نستعلیق‌کښلی ده‌ربیع‌الاول ۹۲٦ ق (د کابــل دخــطی نــسخو کتابخانه) .

شیخ زین‌الدین اسفر غابادی‌هروی صوفی دهرات په گازرگاه کی ښخ سو .

علی حسینی هروی خطاط دسعدی دبوستان نسخه په هرات کی وکښله (استانبول ۱٤۱۰) .

دمولانا آگهی هروی شاعر وفات.

۱۵۲٦ م ۹۳۳ ق

دسید شیر (سیدمحمد) بن سید حسین زنجیر پا وفات‌او ښخیدل د قندهار د سپیروان په سکیلچه کی . (۱۰ محرم) .

۱۵۲۸ م ۹۳۵ ق

مولانا زین الــدین محمود داماد هروی خطاط د سلطان علی مشهدی شاګرد مړسو .

مولانا سلطان محمد بن مولا نــا نور الله (سلطان محمد نور) هروی خطاط په بخاراکی وفات سو .

۱۵۲۹ م ۹۳٦ ق

دمولانا بدر الدین هلالی هروی شاعر وفات او ښخیدل په هرات‌کی (صفــر) د شــاه او در و یشــں ، صفات العاشقین ،لیلی مجنون ناظم.

ظهیرالدین محمد بابر شاه خپلـــه بابر نامه (توزك بابری) تــا لیـف کړه .

علی‌کاشفی هروی‌لطایف الطوایف وکیښی .

همایون دبلخ امیر کمال الدیــن ونیو اود همایون اوکستن‌قراسلطان ترمنځ جنګ وسو .

۱۵۳۰ م ۹۳۷ ق

ظهیر الدین محمد بابر په‌اګر ه کی وفات اود جمنا پر غاړه په چهار باغ کی ښخ سو (٦ جمادی الا ولی ۲٦ دسمبر) .

دده زوی نصیر الدین همایون دهند پادشاه سو (۹جما دی الاولــی ۲۹ دسمبر) .

حکیم یوسفی هروی خپله قصیده حفظ الصحه دبابر پادشاه پــه نامه وکښله.

۱۵۳۰– ۱۵۵۵ م ۹۳۷– ۹۶۳ ق

دنصیر الدین محمد همایون دبابر شاه دزوی پاچهی .

۱۵۳۰ م ۹۳۷ ق

شاه نظا م الدین ابو اسحق بـن شاه نظام الدین یحیی دنیمروز ملك وفات سو .

دبلخ دحما م سلطانی بناد کستن قرا سلطان په امر تـمامـه سوه اود مسجد جامع لپاره وقف سو .

۱۵۳۳ م ۹۴۰ ق

شاه حسین کامی او بهی شاعر په‌اوبه کی ۷۷کلن وفا ت سو .

۱۵۳۳ م ۹۴۰ ق حدود .

فیروزه کابلی حنفی تخلص شاعر اود مو سیقی پوهاند په کابل کی ژوندی و.

عیسی مشوانی دپښتو شاعر دهند په داملەکی اوسیدی .

شیخ زین الدین خوا فی (وفایی) دبابر سرمنشی اود بابر نامی‌فارسی مترجم په اگره کی مړ سو .

دصادقی قندهاری شاعر ژوند په هندکی .

۱۵۳۴ م ۹۴۱ ق

ابراهیم بن قاسم بن محمد امین هروی دسلطان حسین بایقرا وزیر د تاریخ فتو حات شاهیه مؤلف وفات سو .

خواند میر هراتی مؤرخ او دحبیب السیر او خلاصةالاخبار مؤلف په‌هند کی وفات سو .

امیر شمس الدین محمد بن شیر محمد بن امیر ویسل په کابل کی‌مړ اوښخ سو .

میر علی هروی خطاط دمیر باقر ذوالکمالین زوی‌دمدار الخطوط مولف په بخاراکی مړسو .

۱۵۳۵ م ۹۴۲ ق

په‌قندهار کی‌چی دشهزاده‌کامران له‌خوا خواجه کلان بیګ حکمران ؤ دصفوی لښکرو کلابندکیٔ خو میرزا کامران له لاهوره راغی او صفویان ئی له قندهاره وشړل. (شعبان) .

استاد کمال الدین بهزاد دهرات لوی نقاش په‌هرات‌کی وفات‌اوهوری ښخ سو .

مولانا رستم علی هروی نقاش او مذهب او خطاط دبهزاد خوریی پـه هرات کی وفات سو .

حکیم یوسفی هروی دلایل‌النبض اودلائل البول په‌هندکی تا لیـف کړه .

۱۵۳۶ م ۹۴۳ ق

شاه طهما سپ صفو ی قندهار ونیوی‌اومیرزا بداغ‌خان‌ته‌ئی وسپاره خومیرزا کامران له لاهوره بیا راغی اوقندهارئی ونیوی .

دنوایی داشعارو منتخبات میرعلی بخاری دعبدالعزیز خان لپاره ولیکل چی د هراتی مذهب محمود په قلم ۸ میناتوره لری. (دترك دهنرموزیم ۱۹۴۶) .

۱۵۳۷ م ۹۴۴ ق

میرمعصوم نامی قند هاری ئم‌بکهر ی په‌بکهرکی وزیږیدی(دوشنبه۷رمضان) دی دسید صفایی قندهاری زوی اود باباولی لمسی دی .

۱۵۳۹ م ۹۴۶ ق

کستن قرا سلطان دبلخ حکمران

دهندوان نوی کلاجوړه کړه ، دغـه وخت دبلخ ودانی شرقا و غر بـا له‌خواجه پلاسں پوش څخه ترچهار باغ‌گلشن پوری یوفرسنګ، اوشمالا جنوبا له‌خواجه‌سنګ‌لیسں‌څخه‌دستی ترکلی پوری هم یوفرسنګ‌وه .

مولانا سید په‌بلخ کی ژوندیو .

محمد زمان میرزا د بدیـع الزمان میرزا زوی مړسو .

حکیم یوسفی هروی دمحمد زوی مشهور طبیب اوادیب‌او مؤلف‌ریاض الانشاء په هندکی وکیښ .

دده نور تالیفونه :جامع الفواید، بدایع الانشاء ،طب‌یوسـفی ،ستـه ضروریه وغیره .

برهان هروی کاتب‌اوخطاط دلوایح جامی یوه نسخه وکښله (دکابل د خطی نسخو کتابخانه).

جهانګیر هاشمی هراتی شاعر د مظهر الاثار او تحفة الحبیب مؤلف دحجاز په لارکی مړ سو .

۱۵۳۹– ۱۵۵۵ م ۹۴۶– ۹۶۳ ق

دسوری پښتنو پاچهی په هنـد کی .

۱۵۴۰ م ۹۴۷ ق

همایون پاچا په هند کی دشیرشاه سوری لښکرو مات کیٔ‌اود سندله لاری ایران ته وتښتیدی (۱رجب) .

په دی وخت‌کی دکابل او قندهار پادشاه میرزا کامران دبابر زوی‌و.

دبابر پاچا تابوت بی‌بی مبار کی یوسفزی دده مایښی له اګری څخـه کابل ته راوی اودلته‌ئی دبابر په‌باغ کی ښخ کیٔ .

حسین بن علی بن‌حسین‌کاشفـی هروی اخلاق محسنی پـه تـر کـی دانیسں العارفین په‌نامه ترجمه‌کیٔ.

محمود مذهب د نظام هروی زوی دهاتفی تیمور نامه پـه بخارا کـی وکښله (ذی‌قعده) (استانبول۱۵۴).

۱۵۴۱ م ۹۴۸ ق

په اندراب کی دمیرزا کامران او سلیمان میرزا جنګ‌وسو اودکامران میرزا لښکرو د بدخشان مرکز قلعه ظفرونیو (۱۷ جمادی الاخری) .

محمد حیدر ګورکان د تار یـخ رشیدی مؤ لـف کشمیر و نـیوی (۸ رجب) .

۱۵۴۲ م ۹۴۹ ق

شهزاده جلال الدین محمد اکبر د همایون زوی دسند په امرکوټ کی دحمیده بانو بیګم له‌نسه وزیږیدی. (یکشنبه ۵ رجب) .

بایزید پیـر روښـان مشهور او غښتلی سو .

۱۵۴۲– ۱۵۸۰ م ۹۴۹– ۹۸۸ ق

دبایزید پیر روښان ولد عبدالله د ملی نهضت دوره پـه افغا نستان کـی .

۱۵۴۳ م ۹۵۰ ق

همایون پاچا له سنده دګرمسیر پرلار سیستان ته‌وتښتیدی (شوال) اود هرات له لاری ایـران تـه ولاړ (ذی قعده) .

دبلخ حکمران ګستن قرا سلطان لیونی سو، اود بلخ علماء مو لانـا حسین اومولاناعبدالرحمن ئی‌پوست کړه .

دخواجه زاده رحیمی کابلی شاعر وفات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دبیخودی بلخی شاعر دژوند وخت.
قدری سبزواری شاعر په هرات، کی ژوندیو .

۱۵۴۴ م ۹۵۱ ق

همایون دبابر زوی دهرات او مشهد له لاری په قزوین کی دشاه طهماسپ صفوی دربار تهورسیدی. (جمادی الاولی) .

محمد قاسم بن شاد یشاه هروی خطاط دعارفی هروی گوی وچو گان په ښکلی نستعلیق وکیښ (دکابل خطی کتابخانه).

میر علی هروی خطاط په فتح آباد کی وفات سو .

۱۵۴۵ م ۹۵۲ ق

دهند لوی پښتون شهنشاه شیر شاه سوری دکالنجر پهکلابندی کی وسوځیدی او وفات سو. (۱۰ربیع الاول) .

میرزا حیدر کورگان‌تاریخ رشیدی پهکشمیر کی بشپړ کیٔ (ذوالحجه).

همایون له ایرانه دهرات پرخوا د(۳۰) زرو صفوی امدادی لښکرو سره راغی او قندهارئی لهخپل ورور میرزا عسکری څخه‌تر۶ میاشتو کلا بندی وروسته ونیوی (پنجشنبه ۲۵ جمادی الاخری) .

دبلوڅو مشر لونګ اود پښتنو مشر میرعلی کابل ته راغلل، اود همایون له خوا لونګ شال او مستونګ او علی دوکی ته مقرر سول .

۱۵۴۶ م ۹۵۳ ق

همایون له قندهاره راغی کابل‌ئی لهخپل‌ورور میرزاکامران څخه‌ونیوی (۱۰ رمضان) او کامران سند ته ولاړ .

همایون کابل محمدعلی طغا ئی تهوسپاره اوپخپله‌یی‌تالقان‌تربدخشانه ونیول .

دده په غیاب کی میرزا کامران لهسنده راغی غزنی او کابل ئی ونیول .

۱۵۴۷ م ۹۵۴ ق

همایون دهندوکش شمالی ولایات میرزا سلیمان او میرزا هندال ته وسپارل او پخپله دغور بند لهلاری راغی او میرزا کامران ئی په کابل کی کلابند کیٔ هغه بدخشان تهوتښتید اوکابل بیرته دهمایون لاس تهورغی (پنجشنبه ۷ ربیع الاول) خوکامران غوری ،بغلان، تالقان او بد خشا ن ونیول. همایون له کابله پرده ورغی او کامران ئی وبیوی اود کال ترپایه بیرته کابل ته راغی .

شاه حسین بن شاه محمود د نیمروز ملك وفات سو .

دمعین‌الدین محمدفراهی ملامسکین مفسر او واعظ وفات .

۱۵۴۸م ۹۵۵ ق

څکه چی‌میرزا کامران بیابدخشان نیولی‌ؤ نو همایون له کابله ورغی تالقان اوبدخشان‌ئی ونیول اوکامران ئی‌وباخښه (۱۷رجب) همایون بیرته کابل ته راغی (جمعه ۲ رمضان) .

همایون دپروان کلا ودانه کړه (اوسنی جبل السراج) .

۱۵۴۹ م ۹۵۶ ق

همایون د خلم په بابا شاهو کی دبلخ دحکمران پیر محمد خان سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنګ وکیٔ مګر ناکام کابل ته راغی .

پهقند وز کی دمیر زا کامران او هندال جنګ وسو چی‌میرزا کامران بامیان ته ځینی وتښتیدی .

شیخ قاسم متی زی دتذ کره اولیا افغان لیکو ال دپښتور دبدنی رودپر غاړه وزیږ یدی .

۱۵۴۹ م ۹۵۷ ق

میر زا کامران پهبامیان کی یاغی سو او همایون لهکبله دده مقابلی‌ته ولاړ، دغوربند په جنګ کی همایون مات سو او بدخشان ته ولاړ، او میرزا کامران راغی کابل‌ئی ونیوی. خوتر درو میاشتو وروسته همایون بیرته له بدخشانه راغی او کبل ئی ونیوی او میرزا کامران پښتنور ته وتښتیدی .

میرزا عسکری‌چی پهدی‌جنګ کی ونیول سو، عربستان ته وا ستول سو .

شاه نصرت د شاه محمود زوی دنیمروز پاچا مړسو .

مولانا کمال الدین عاشق دبلخ شاعر او عالم هلته وفات سو .

۱۵۵۱ م ۹۵۸ ق

همایون اوکامران د ننګرهار په سرخاب کی جنګ سره‌وکیٔ چی‌په دی جنګ‌کی میرزا هندال ووژل‌سو (یکشنبه ۲۱ ذی‌قعده) او کامران‌هند ته وتښتیدی .

(دهندال ولادت۹۲۴ق‌وچی دکابل دبابر پههدیره کی ښخ دی) .

میرزا حیدر کور گان دتاریخ رشیدی مؤلف ووژل سو .

مجنون رفیقی هروی خطاط وفات سو .

۱۵۵۲ ۹۵۹ ق

دهمایون له خوا شهزاده جلال الدین محمد اکبر د غزنی حکمران سو .

دهمایون پهامر خواجه‌سلطان علی وزیر پهکابل کی‌یومسجد جوړ کیٔ. (دېرلیك یی‌دکابل پهموزیم کی) .

۱۵۵۲ م ۹۶۰ ق

همایون دغزنی اوکابل اوننګرهار پاچاسو اودخپل‌ورورکامران دماتولو لپاره تراټك تیرسو، کامران سلطان آدم ګهګر ته پنا ورووړه خو هغه همایون ته‌په لاس‌ورکی‌ٔاود همایون په امر ړوند سو .

۱۵۵۳م ۹۶۱ق

همایون کابل علی‌قلی‌خان اندرابی ته پریښو او پخپله قندهار ته ولاړ بهادر خان سیستانی یی دزمینداور او قندهار حکمران کیٔ او پخپله د بیرم خان سره کابل تهراغی ا و میرزا سلیمان‌ئی دبدخشان حکمران کیٔ (ذی‌حجه) .

میرزا محمد حکیم دهمایون زوی په کابل کی دماه چوچك بیګم‌لهنسه وزیږیدی (چهار شنبه ۱۵ جمادی الاولی) .

شاه زین العابدین دشاه‌ابواسحق زوی دنیمروزحکمدار مړ سو .

۱۵۵۵ م ۹۶۲ ق

همایون خپل زوی محمد حکیم او منعم خان په کابل کی پریښول اود صفری په میاشت کی د (۱۵) زرو لښکرو سره پښتنور ته ولاړ اولاهور

(c) ketabton.com: The Digital Library

یی‌ونیوی وروسته ئی ډهلی بیافتح کیء اوبیا دهندپاچاسو (غره‌رمضان)
شاه محمد کلاتی توخی دهمایون له خوا دقندهار حکمران و.
سیدعلی دقنبرعلی زوی (پیربابا) چی دامیر تیمور دخور له‌نسله‌و له هنده تراتلک راوښت او دافغانانوپه سیمه کی میشته سو .
دشمس‌الدین محمد خراسانی‌فقیه اودبخارا دمفتی دجامع الرموز مؤلف دوفات حدود .

۱۵۵۵م ۹۶۳ق

همایون په ډهلی کی‌د کتابخانی له‌بامه راولوید او ٤۹کلن‌تر ۲۵کلو پاچهی وروسته وفات اوپه ډهلی‌کی ښخ سو .
عبدالطیف بن عبدالمؤمن احمد ی دانهار الاسرار مؤ لف مړ سو .
شهزاده جلال الدین محمد اکبر ۱۳کلن دلاهور په‌کلانورکی دهمایون ترمرگ وروسته دهنه پر تخت کښینوست. (جمعه ۲ ربیع الثانی).
میرزا سهلیمان له بد خشانه راغی اوشهزاده محمدحکیم‌ئی ځلورمیاشتی په‌کابل کی کلابند کیء خو نا کام بیرته ولاړ.

۱۵۵۵ـ۱۶۰۵م ۹۶۳ـ ۱۰۱٤ ق

دجلال الدین محمد اکبر پاچاهی دوره .

۱۵۵۶م ۹۶٤ق

بهادرخان سیستانی له زمینداوره پر قندهار حمله‌وکړه خوشاه‌محمدکلاتی قندهار وساتیءاووروسته بیاسلطان میرزا صفوی قندهار ونیو یء .
شهزاده کامران دبابر پوند زوی په‌مدینه کی وفات اوپه معلمی هدیره کی ښخ‌سو (۱۱ ذی‌حجه) .
درونقی بدخشانی شاعر وفات .

۱۵۵۷ م ۹۶۵ ق

ملـــک سدود معـــروف زوی وزیږیدیء (۱۷ذی‌حجه)دی دسدوزو پلار دی .
میرزا عسکری‌دبا بر زوی چی همایون شړلی وپه حجاز کی مړ او ښخ سو .
نظام الدین حیدر دنیمروز ملک وفات سو .
شاه محمدکلاتی دقندهار حکمران په هند کی داکبرپاچا دربارته ولاړ
در کن الدین بن بایسنقر میرزا دژوند وخت، چی سلطان ابرا هیم ئی زوی و .

۱۵۵۸ م ۹۶۶ ق

میرعلی هروی خطاط او شاعـر دسلطان علی شاگرد په هرات کی وفات سو .

۱۵۵۹ م ۹۶۷ ق

میرزا سلیمان دخان میرزا زوی دبدخشان حکمران دپیر محمد خان اوزبک سره دبلخ په چشمهٔ گا زران کی وجنگیدیء او مات سو.دده زوی میرزا ابراهیم دپیر محمد خان پـه امر وواژه سو .
اکبر شاه له‌کابله‌منعم‌خان‌وغو ښت او پخپل وکالت یی دخان خانان په لقب مقررکیء اود منعم خان زو ی غنی خان د کابل حکمران ســو (دوشنبه ۱۸ ذی حجه) .
آخو ند قـا ســـم پـا پـــن خـــیـــل شینـــو ا ر خیـــل زوی پښتو کتاب فوائد الشر یعه‌وکیښی.

۱۵۶۰ م ۹۶۸ ق

دکابل حکمرانی د شهزاده محمد حکیم مور او شاه ولی اتکه کوله او غنی‌خان هندته وتښتیدیء .
دو اصلی کابلی شاعر وفات .

۱۵۶۱ م ۹۶۹ ق

شمس الدین اتکه دمیر یار محمد غزنوی زوی داکبر پاچا ددرباراوی وزیر په هند کی دا د هم خان پــه لاس وواژه سو .(رمضان).
نیکبخته دشیخ الله داد ممـوزی لور داشنغر او سیدونکی وه چــی خپل کتاب ارشاد الفقراء ئی پـــه پښتو نظم کی ء .

۱۵۶۲ م ۹۷۰ ق

داکبر پاچا له در باره منعم خان دکابل د نیو لو لپاره راغی او د جلال‌آباد دچارباغ‌سره ئی د کابــل دامیرانو سره جنگ وکیء، خومات سو او هند ته ولاړ. (ذی حجه) .
بایزید پیر روښان پــه پښتنو قبیلو کی قوت وموند او داشنغرپه کلله ډیر کی مرکز ونیو . خو محسن خان د کابل حکمران دی ونیــو او بندی‌ئی کیء .

۱۵۶۲م ۹۷۰ق حلو د

سلطان محمد بن درویش محمد مفتی خپل کتاب مجمع‌الغرائب دبلخ دپاچا پیر محمد خان په نامه‌وکیښی.

۱۵۶۳ م ۹۷۱ ق

شاه ابوالمعالی د همایون دلـــور فخر نساء بیگم میړه دمیرزا محمد حکیم مور مړه کړه او دکابل‌اختیار دار سو . دده‌غوربند دپلـــه سره دبـــدخشا ن د میرزا سلیمان سره جنگ وکـــیء او ووژل سو (۱۷ رمضان)او میرزا سلیمان کابـــل میرزا محمد حکیم ته پریښو .
خواجه باقی بالله د قاضـــــی عبدالسلام کا بلی زوی مشهـــور نقشبندی صوفی په کابل کــــی وزیږیدیء. (دده‌وفات په ډهلی کی ۲۵ جمـــادی الاخری ۱۰۱۲ ق) دسلسلة الا حرار مؤلف دیء .
شیخ احمد سر هندی دمو لانـــا عبدالاحد فاروقی کابلی‌زوی‌په‌سرهند کی‌وزیږیدیء (١٤ شوال) .

۱۵٦٤ م ۹۷۲ ق

میرزا سلیمان له‌بدخشانه راغی‌او کابل ئی کلابند کیء ،میر زا محمد حکیم داکبر پاچا په مرسته لـــه پیښوره راغی او سلیمان ئی بیرته بدخشان ته وشاړه‌اود کابل مستقل حکمران سو .

۱۵٦٥ م ۹۷۳ ق

سلیمان میرزا څلرمه پلاړ کابل حمله وکړه او دمیرزا محمد حکیـم گومارلی حکمران معصوم خان ئـــی کلابندکیء ، خو بیر ته‌بد خشا ن‌ته ولاړ .
مولانا محب علی هروی خطاط او نقاش او موسیقی پوهاند درستـم علی هروی زوی پـــه هرات کــــی وفات سو.
بیکسی غزنوی شاعر په پیښور کی‌وفات سو .
مولانا ماتمی هر وی شاعر پـــه هرات کی وفات سو .
صبوحی بدخشانی شاعر په هند کی مړ سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

آتشی قندهاری شاعر په لاهور کی مړ سو .

۱۵۶۶ م ۹۷۴ ق

میرزا محمد حکیم دکابل حکمران دخپل ماما فریدون په لمسون لــه پیښوره ولاړ اولاهورئی کلا بندکیء، څواکبر پاچا پخپله لاهور ځنــی ونیوی او محمد حکیم پیښور تــه راو تښتیدیء (جمادی الا ولی) او وروسته کابل ته راغیء .

مولانا ویسی هروی خطاط دمولانا جامی دنفحات الانس یوه نسخه په ښکلی نستعلیق وکښله .(د هرات موزیم).

حافظ کمال الدین حسین هروی خطاط په مشهد کی وفات سو .

سیدحسین خــواجه نقــیب ا لله شریف نثاری بخاری خپله تذکــرهٔ شعراء مذکرا حبا ب وکښلــــه (متوفا ۱۰۰۵ ق) چه د آفغانستان بوالعجب دکابل ظریف شاعر په دویرو شاعرانو احوال لری .

۱۵۶۷ م ۹۷۵ ق

کابل کی وفات سو .

خردبیگی کابلی شاعر وفات سو.

۱۵۶۸ م ۹۷۶ ق

قاسم کاهی کابلی شاعر او عالم خپل کتاب په ادبی علومو کی دهند په تونك کی تالیف کیء .

مولانا مسیحی بلخی شاعر۸۰کلن په بلخ کی وفات سو .

۱۵۶۹ م ۹۷۷ ق

شهزاده سلیم (جهانگیر) دجلال الدین اکبر زوی دآگری په فتح پور کی دجوده بائی له‌نسه وزیږید یء. (چهار شنبه ۱۷ ربیع الاول).

دمولانا والهی بلخی شاعر وفات په بلخ کی .

۱۵۷۰ م ۹۷۸ ق

پیر رو ښان بایزید خپل کتــاب صراط التو حید په فارسی ژبــــه تالیف کیء .

دنیمروز ملك شاه حسین‌غیاث ـ الدین محمد وزیږیدیء .

۱۵۷۱ م ۹۷۹ ق

د خواجه حسن هروی شاعـــــر وفات په کابل کی .

قاسم خان موجی بدخشی شاعر دلیلامجنون اویوسف زلیخا نا ظــم په آگره کی وفات سو.

۱۵۷۲ م ۹۸۰ ق

بایزید پیر روښان له بنده ایله سو اوبیائی په‌تیراه کی دآزادیخواهی تبلیغ شرو کیء .

د مولانا عیشی هروی خطــــاط دژوند وخـــــت .

دمولانــــا یاری هروی نقاش او مذهب اونستعلیق لیکونکی آوشاعر وفــــات .

۱۵۷۲ م ۹۸۰ ق حدود

بایزیدپیرروښان خپل خیرالبیان په څلور ژبی : پښتو ، فارسی ، عربی ، پنجابی وکیښی .

دعلی محمد مخلص پښتو شاعــر دژوند وخت . دی دپیر روښــــان مخلص و .

د پښتو شاعر ارزانی خویشکــی روښانی دژوند و خت.

محمد یو سف کابلی شاعر دشاه بیگ کا بلی زوی دهند په سورت

ئی ووژل سو .

۱۵۷۳ م ۹۸۱ ق

دسید امانی کابلی شاعر وفــات دهند په جونپورکی .

۱۵۷۴ م ۹۸۲ ق

محمدبن علاء الدین زره هرو ی دامیر خسروخمسه‌په خفی نستعلیق په خاف کی وکښله چی تصاویر ئی دمحمدی مصور په قلم دی (رجب) (دکابل دخطی نسخو کتا بخا نه).

خواجه امین الدین محمود هرا تـــی خطاط په هند کی وفات سو.

معزی هروی شاعر په هند کــی وفــــات سو .

۱۵۷۵ م ۹۸۳ ق

په بدخشان کی‌دمیرزا سلیـــــمان اودده دلمسی شاهرخ تر منـــــځ جنگونه وسوه ، څو چی‌شاهرخ‌قندوز ونیویء مــیــرزا ســلیمــا ن هــم بدخشان او تالقــان ورپریښودل او پخپله هند اوبیا حجازته ولاړ .

مجنون هروی خطاط دکمال الدین محمود رفیقی زوی د«توامان» خــط مخترع اود آداب المشق مؤلف په هرات کی وفات سو .

ویسی هروی شاعر او خطاط په مکه کی اوسیدیء او دمذکر احباب یوه نسخه‌ئی‌وکښله (دبرلین‌موزیم).

خلقی قلندر بلخی شاعر دبلـــخ په مزار شریف کی‌وفات سو .

سید میرك وصالی بلخی شاعراو خطاط دبلخ په سمانه‌کی‌او سیدیء.

میرزاقلی میلی هروی شاعردهند په مالوه کی مسموم اومړ سو.

میر کلان هروی عالم سل کلــن دهند په اکبر آباد کی وفات سو.

۱۵۷۶ م ۹۸۴ ق

د شاه طــهمــا سپ صفــو ی دهرات بدیع الزمان میرزا مړ کیء (محرم)،شاه طهما سپ صفــــو ی د هرات د تصاویر والبم سلطان مراد ته اهداء کیء ،چی د عبدالله هروی خط او دشاه غریب میرزا او بهزاد تصاویر هم لری (داستانبول پو هنتون۱۴۲۲).

عــبـدا لـخا لــق بــن حبیب‌ــ الله هروی خطاط یو قرآن شریــف په‌ښکلی نسخ و کیښی (د ایرا ن باستان موزیم) .

۱۵۷۷ م ۹۸۵ ق

دنیمروز دملکانو شخړه د افشار او قزلباش سره .

دخان محمد خانی کابلی شاعـــر دژوند وخت .

۱۵۷۸ م ۹۸۶ ق

دنیمروز ملك اسحاق بن ملـــك محمد وفات سو .

استاد محمدی هروی نقـــاش د سلطان محمد نقاش زوی ژوندی و.

دملا محمد حسین تبریزی خطاط وفات چی دمیرعماد قزوینی‌استادو.

حاجی عارف قندهاری مورخ پــه هند کی خپل کتاب (مقطع)وکیښی چی دهند تاریخ ئی‌د سلطان محمود له‌وخته تراکبر پاچا پوری راوړی ء دیء . دده بل کتاب مطلع یاتاریخ اکبری دیء.

حاجی عارف قندهاری مورخ په هند کی داکبر پاچا په حکم‌دپنجاب په دیوانی مقرر سو .

۱۵۷۹م ۹۸۷ق

میرزا سلیمان دایران او هرات او قندهار له خوا کابل ته راغی او دمیرزا محمد حکیم په مرسته ئی بیا په تالقان کی دخپل لمسی شاهرخ سره جنگ وکی ء، اوله تالقانه ترهندو کشه مخکی ئی ونیولی ،او بدخشان شاهرخ ته پاته سو .

عباس خان سروانی (تاریخ شیر شاهی) په هند کی تالیف کیء .

۱۵۸۰ م ۹۸۸ ق

میرزا محمد حکیم له کابله ولاړاو لاهور ئی کلابند کیء، خوداکبرپاچا حکمران سعید خان دغه ښار په کلابندی کی وساتی او تسلیم نسو (ذیحجه) .

پیر روښان دشنوارو په تور راغه کی د کابل د حکمران محسن خان سره جنگ وکیء او په دغه جنگ کی (۵٦) کلن ووژل سو .

ابوالقاسم نجم الدین قاسم کاهی کابلی شاعر اومؤلف پهاکره کی وفات سو (۲ ربیع الثانی) .

حاجیعارف قندهاری مورخدهند په حصار تانده کی د مظفر خان سره وواژه سو .

۱۵۸۰ ـ ۱٦۰۰م ۹۸۸ـ۱۰۰۹ ق

جلال الدین دبایزید پیر روښان زوی دپښتنو دآزادیخواهی دحرکت رهنما و .

۱۵۸۱ م ۹۸۹ ق

پخپله اکبر پاچا د میرزا محمد حکیم مقابلی ته پرلاهور راغیء او میرزا محمد حکیم ئی بیرته کابل ته راوشاړه . خو اکبر کابل تهپسی راغی ء ، او میرزا محمد حکیم ئی وباخښه ، دکابل او زابل حکمرانی ئی ورکړه (۱٤ صفر) .

جلال الدین دبایزید پیر روښان ۱٤ کلن زوی په تیراه کی د خپل پلار پر ځای کښېنو ست او د افغانانو آزاد یخواهان پر راټول سول .

د نیمروز ملك حیدر بن ملك محمود وفات سو (۲ رمضان).

د نیمروز ملك غیاث الدین محمد مړ سو (۹ذی حجه) .

۱۵۸۲ م ۹۹۰ ق

جلال الدین روښانی شل زره پلی او پنځه زره سپاره لښکر لهتیراهه راوستل او دپیښور حکمران سید حامد بخاری ئیپه جنگ کی وواژه.

قاضی محمدسالم لغمانی ددرویش محمد خان غازی جنگنامه تالیف کړه چی نوم ئی (صفت نامه)دی او دکافرستان ددرو دخلکو سره جنگونه بیانوی (دروما طبع ۱۹٦۵).

محمد صالح فارغی کابلی شاعر په هند کی ژوندی و .

عشقی کابلی شاعردشیخ اسماعیل له پښته په هند کی وفات سو .

شیخ قاسم دشیخ قدم زوی «ذکرۀ الاولیاء افغان »و کښېښله (دا کتاب ورك دیء) .

ملا محمد هروی عالم په هند کی وفات سو .

۱۵۸۲ م ۹۹۰ ق حدود

دمیر کلان غزنوی شاعر او حکمران د ژوند وخت .

دغیوری کابلی شاعر دو فات وخت په هند کی .

دفاضل منشی کابلی دژوند وخت په کابل اوهند کی .

امیر دپښتو تجوید نظم کیء.

میرزا محمد حکیم د همایون زوی په کابل کی سکه ووهله .

۱۵۸۳ م ۹۹۱ ق

سید صفایی دقندهار دبابا ولی لمسی دبکهر شیخ الاسلام هلته وفات سو (ذیقعده) محمد هاشم کشمی بدخشی د محمد قاسم زوی دحضرت مجدددمکتو باتو ددریم جلد جامع او مولف صوفی وزیږیدیء «ارجب» پیر بابا سید علی قندوزی په باجوړ کی وفات اوښخ سو .

۱۵۸٤ م ۹۹۲ ق

پربدخشان او تالقان بانـدی عبدالله خان اوزبك حمله وکړه او میرزا سلیمان اوشا هرخ کابل ته راغلل او شمالی ولایات عبدالله خان ونیول .

قاضی نظام غازی خان بدخشی عالم او دشرح عقاید محشی ۷۰ کلن دهند په او د هکی وفات سو .

ملا عالم گلبهاری دفواتح الولایه او صلصلة الجرس مؤلف په هند کی وفات سو .

۱۵۸۵ م ۹۹۳ ق

شهزاده محمد حکیم دهمایون زوی چی له کوچینوا لی څخه د کا بل حکمران و، وفات سو او په کابل کی دبابر په هدیره کی ښخ سو. (جمعه ۱۲شعبان)او کابل مستقیما دکنورمان سنکه تر اداری لاندی سو ، چی اکبر له هنده رالیږلی ږو. (دمحمد حکیم ولادت ۱۵ جمادی الاولی ۹٦۰ ق) د خواجه محمود بن اسحاق شهابی هروی خطاط دژوند وخت .

په جارو نك کی دنیمروزدلښکر مقابله له صفوی مظفر حسین میرزا سره .

۱۵۸٦ م ۹۹٤ ق

میرزا پاینده حسن غزنوی دبابر نامی دشیږ وکاو برخه په فارسی ترجمه کړه او وروسته بیا محمد قلی حصاری هغه د ۹۳۵ ق کال تر تروواقعو پوری ترجمه کړه .

داکبر پاچا له خوا کنور مان سنگه دکابل سرلښکر او میر شریف ئی صدرو .

داکبر پادشاه او دجلال الدین روښانی جنگونه په خیبر ، تیراه، ننگرهار کی .

میر شمس الدین داعی کشمی شاعر دمیر جلال الدین زوی په کابل کی مړ سو .

خواجو ملیزی مؤرخ ، تواریخ افاغنه یاتو اریخ خا ن کجو په یو سفزوکی تالیف کیء . داکتاب پیر معظم شاه پههندکی دتواریخ رحمت خانی په نامهلند کړی دیء (دپیښور چاپ ۱۹۷۰)

۱۵۸٦ م ۹۹۵ ق

میرزا سلیمان له لغمانه پر تالقان ورغی ، خو عبدالمؤ من خان د بلخ حکمران دی مات کیء اوهندوستان ته ئی وشاړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتور مان سنگه پر ځای د اکبر پاچا له خوا زین خان کوکه د کابل حکمران مقرر سو اوهغه له کابله تراټکه خپل حاکمان دلارو دساتنی لپاره مقرر کړل .

عبدالله خان دتوران پاچا پـــر خراسان حمله وکړه (۲۸ جمـــادی الاخری).

۱۵۸٦ م ۹۹٦ ق

عبدالله خان اوزبـك سیستـــان ونیوی ء .

سلطان حسین میرزا دبدیع الزمان میرزا زوی سیستان ته راغیء .

په سوات ،باجوړ ،وزیرستان ، تیراه کی داکبر پادشاه دلښکـــرو جنگونه دجلال الدین‌روښانی سره.

۱۵۸۸ م ۹۹۷ ق

داکبر پاچا لښکر پــه باجوړ او سوات کی پر پښتنو ور غلل ، او پخپله اکبر دوهمه‌پلا کابل‌ته راغیء، اوقاسم علی خـــان کابلی ئی ددی ځای حکمران مقرر کیء.

میرزا سلیمان دخان میرزا زوی دبدخشان پخوانی حکمـران (۷۷) کلن په لاهور کی مـــړ سو، دی دفارسی او اوزبکی ژبی شاعرهم‌و.

شیخ بوستان‌بړیخ «بستان الاولیاء» وکیښ (پښتو) .

دنیمروزملك محمد بن غیاث‌الدین محمد مړسو.اوسیستان اویویووی‌ء.

۱۵۹۰ م ۹۹۸ ق

عبدالرحیم خان د بیرم خان زوی داکبر پاچا په امر بابر نامه له‌ترکی څخه په فارسی ترجمه ړه .

ملك جلال الدین محمود د نیمروز پاچاسو . (ذی قعده) رستم میر زا صفوی پر نیمروز راغیء او دملـك نصرالدین نیمروزی ئی له خپلـــو زامنو " ره وواژه (رجب) .

سید معصوم قندهاری د تاریخ سند مؤلف داکبر پاچاپه **عسکر ی** ماموریت کی داخل سو .

دشیخ ابن یمین کو سوی‌هر وی وفات او په سینان کلی کی‌ښخیدل.

د اکبر پاچا په امر د شهباز کلا د هندوکش په لمنـو کـی جـوړه سوه .

۱۵۹۰ م ۹۹۹ ق

په سیستان کی وچ کالـی او کاختی راغله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵۹۱م ۱۰۰۰ ق

دجلال الدین روښنا نی تـــړی جنگو نه داکبر **پاد شاه له لښکرو** سره په سر کاوی ،مینی ،تـــوره بیله کی چی د جلال‌الدین ورڼـــه شیخ عمر ،خیر الدین ،نور الدین پکښی و وژل **سول .**

سلطان محمود گدون د مهابـــن پهلمنوکی د آزادی غور ځنگ وکیء.

اخوند پنجو مولانا عبد الو هـــاب اکبر پوری د ده ملگری و .دوی د غرو د کاپرانو سره غزاری کولی، او **اخوند ځالاك ختك ئی تاریـخ د** (سلوك الغزات) په نامه په پښتـو وکیښ .

د شهباز خان ختك د خوشحال خان دپلار ولادت د ختکو په اکوړه کی .

ملك علی د مـــلك اسحق زوی د نیمروز امیر وفات سو (رمضان) .

عبدالله نیازی عارف او صوفـــی **۹۰ کلن په سر هند کی وفات سو.**

۱۵۹۱م ۱۰۰۰ ق حدود

الله یار د شیخ صالـــح الکوزی قند هاری زوی خپل کتاب (تحفـــۀ صالح) وکیښ .

سلطان قند هاری شاعر په هند کی ژوندی و .

د ابتری بد خشی د ژوند وخت.

۱۵۹۲م ۱۰۰۱ ق

جلال الدین رو ښانی له تیراهه تر سواته پښتنا نه سره را غونـډ کړل او د اکبر پاچا ۵۰زره‌لښکرئی تباه کړل .د هند وزیر راجه‌بیربل **ئی مړ کیء اوزین خان کو که پـل** لوی امیر اټك ته ځنی وتښتیدیء .

۱۵۹۲ م ۱۰۰۱ ق حدود

ملا عمر خو یشکی رو ښانی **عالم** او مؤلف په اکوزوکی **هستیدیء او پر** تصوف ئی**رسالی کښلی دی .**

مولانا سلیمان هروی انصاری پـــه هند کی **مقامات العـــارفین و مـــرآة** السا لکین و کیښس .

عبدا لر حمن مانکر وی د هزاره **ضلع عا لم او** قا ئـــــد او مؤلـــف ژو ندی و .

۱۵۹۳م ۱۰۰۲ق

د اکبر **پاد** شاه له خوا شاه‌بیگ خان کابلی د قند هار نیو لوتـــه را واستول سو ،او هغه ښار ئـی له مظفر حسین صفوی څخه‌ونیوی‌ء (۱۰۰۳ ق) او د اکبر پاد شاه پــه **مملکت کی داخل سو .**

راجه تو در مل او قاسم خـــان کابلی د خیبر او کابل دلاری پـــه ساتنه مقرر وو .

شیخ بستان بړیخ پښتون شاعر او زاهد **د گجرات** په احمد آبادکی وفات سو (۱۱ ربیع الثانی) دی د اولیای افغان مؤلف دیء .

مقصود هروی خطاط او هنر مـن او د **اسطرلاب او کرو پوهاند په** هند **کی ژوندی و .**

عبد الر حیم ما نگـراوی عالـــم در دالبدع مولف ژوندی و .

۱۵۹٤ م ۱۰۰۳ ق

د اکبر پاچا لښکرو قند هار

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونیوۍ .

میر معصوم نامی دسید صفا ئی قند هاری زوی د قند هار کومکی مقرر سو .

خواجه نظام الدین احمد هروی د محمد مقیم زوی د طبقات اکبری لیکوال مؤرخ په هندکی وفات سو .

ملك جلال الدین محمود دنیمروز ملك قلعهٔ سبز ته نقل مکان وکړۍ .

عیسی د اخوند پنجو شا گرد او عالم د اهل بیت پر فضیلتیو کتاب و کیښی .

۱۵۹۵م۱۰۰٤ق

جلال الدین رو ښانی د اکبرپاچا عسکری مشر قلیچ خان کابل ته وتښتا وه ،او له تیراهه تر کابل او غزنی پوری ئی د پښتو نخوا سیمی و نیو لی .

شاه بیگ خان کابلی چی داکبر پادشاه له خوا دقندهار حکمران و، د کاکړانو ښو ربښته ئی کښیناوه، او قند هار د اکبر په پاچا هی پوری اړه در لوده .

ملك جلال‌الدین محمود د نیمروز ملك د ملك شاه حسین سره د قند هار نیو لوته ولاړل .

شاه محترم شاه کټور چی ځان ئی د هرات د سلطان حسین له پښته باله په چترال کی د حکمرانی کورنۍ تاسیس کړه .

مولانا آگه ابن یمین شبر غانی شاعر او عالم په شبر غان کی وفات سو ،د شعرو د یوان لری.

سید معصوم نامی د قندهار په سپیر وان کی د خپل نیکه سید شیر قلندر سبز واری بن سید میر انصا ری تر مذی پر مزار یو دابر لیك و کیښی (۱۹ شوال) .

عماد هروی خطاط د محیی هروی خطاط زوی په‌بلخ کی دعبدالمؤ من خان لپاره د مولانا بلخی د مثنوی یوه مزینه نسخه وکښله.(د کابل دخطی نسخو کتابخانه) .

صادق محمد خان د محمد باقر هر وی زوی د هند عسکری مشر په دهو لپور کی وفات سو .

عیانی کابلی شاعر د هند په یوه جنګک کی و وژل سو .

شیخ هاشم کشمی د خواجه قاسم زوی مشهور نقشبندی‌صوفی دزبدة‌المقامات مؤلف په هند کی ژو ندی و .

۱۵۹۷ م ۱۰۰٦ ق

ملك شاه حسین د نیمروز له تر قون څخه قند هار ته ولاړ .

۱۵۹۸ م ۱۰۰۷ ق

جلال‌الدین روښانی‌غزنی ونیوۍ او د پښتنو منلیۍ مشر سو .

د سیستان ملکان او خلك له هراته قلعهٔ فتح‌ته راغلل ، او ملك حسین د شاه عبس لید و ته قند هار ته ولاړ .

۱۵۹۹م ۱۰۰۸ ق

د نیمروز ملك شاه حسین په هرات کی د شاه عباس لیدو ته ولاړ

عبد الله د ملا رکن الدین زوی دپښتو شاعر ژوندی و

۱۶۰۰م۱۰۰۹ ق

د اکبر پاچا لښکر و په غزنی‌کی پر جلال‌الدین رو ښانی حمله‌وکړه، او د جنګک پر میدان د شاد مان نومی په لاس تپی سو او شریف خان اتکه د اکبر پاچا سپه سالار، مراد بیگک مقرر کیۍ چی‌جلال الدین مړکی ،او سرئی د ډهلی دربار ته واستوی .

تر جلال الدین رو ښانی وروسته د ده ورا ره احداد دعمر شیخ زوی د بایزید لمسی ئی پر ځای کښینو ست .

۱۶۰۰-۱۶۲۵م۱۰۰۹ - ۱۰۳۵ ق

احداد د عمر شیخ زوی دپښتنو دآزادیخوا هی دنهضت مشر و .

میر معصوم نامی قند هاری‌شاعر اوعالم او دډیرو آثارومؤلف،تا ریخ سنه یا تا ر یخ معصو می وکیښی (۱۰۰۹ ق)

دو لت خان لودی د هندپښتون قائد په احمد نګرکی مړسو .

۱۶۰۱م۱۰۱۰ق

شیخ متی کاسی افغانی زاهد او صوفی په هند کی وفات سو.

مولا نا نیازی شاعر د مولا نا وصالی بد خشی زوی له دکنه‌حجاز ته ولاړ اژ هوری مړسو .

سدو خان د معروف زوی د قندهار په مشر توب دشاه عبا س صفوی له خوا پیژندل سوی و او مرکزیی ارغسان و .

زین خان کوکه د خواجه مقصود هروی زوی د لاهور صوبدار او شاعر مو سیقی دان وفات سو .

د نیمروز ملك شاه حسین په مروکی دشاه عباس ملګری و.

میر درست کابلی خطاط او عیار شناس‌په هند کی ژوندی و .

۱۶۰۲م۱۰۱۱ق

میرزا حسن د شا هرخ‌بدخشانی زوی پر قند هار حمله وکړه ،خو شاه بیگك کابلی د قند هارحکمران دی مات کیۍ او چخچران ته وتښتیدیۍ (ذی حجه) .

محمد صالح ندایی چی په کا بل کی دخسرو شیرین مثنوی دخواجه حسن خالدار په‌نامه او صرف‌بهائی هم‌نظم کړیو، په دغه کال هند او حجاز ته ولاړ .

۱۶۰۳ م ۱۰۱۲ق

میر معصوم نامی قند هاری د تاریخ سند مؤلف داکبر پاچا له خواد‌ایران صفوی در بار ته سفیر واستول سو او د ده زوی میر بزرګک چی ور سره و، د فراه او قند هار ترمنځ ئی د ښوراو پرغره یو ډبرلیك و کیښی .

خواجه محمد باقی‌کابلی نقشبندی صو فی او عالم په هند کی وفات سو .

۱۶۰٤م ۱۰۱۳ ق

د احمد بن ابی القاسم بن محمد بن سالم بن عبد العزیز بن شعیب هروی صو فی د ژوند وخت (ولادت ۹۲۰ ق) .

۱۶۰۵ م ۱۰۱٤ ق

جلال الدین محمد اکبر د همایون زوی ٦٤ کلن پسلسه (۵۲) کالو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچهی دهند په اکبر آباد کی وفات سو (۱۳ جمادی الا خری) او د ده زوی شاهزاده سلیم د نور الدین محمد جها نگیر په لقب په آگره کی ۳۸ کلن پر تخت کښیناستو ست (۱۸ جمادی الاخری) .

۱۶۰۵ــ ۱۶۲۷ م۱۰۱٤ــ۱۰۳۷ ق

د نور الدین **محمد** جها نگیر بن اکبر پادشاه د پاچهی دوره .

د صفویانو لښکر له هراته‌راغلل او قندهار یی کلابند کیء خو د جهانگیر له **در باره میرزا غا زی** ترخان راغیء اوقند هاریې وساتی، صفوی لښکر ئی و شړل (۱۲شوال ۱٤ ق) ورو سته د قند هارحکمران میرزا غازی و .

شیخ محمد صالح الکو زی په قندهار کی ژوندی و دی د پښتو شاعراو عالماو زاهد سړی و چی ملاالله یار د ده پر احوال باندی تحفهٔ صالح وکښښ .

ملا یحیی (محیی) با غد شتی **هروی خطاط او شاعر د محمدحسین** زوی د هرات په گاز رگاه کی یوه نو شته په عالی ثلث و کښله چی د(عمل امام قلی خاتم بر)لیك هم لری . **یحیی د فتوح الحرمین ناظم** او ددیوان خاوند دیء .

عبدالکریم د اخوند در ویزه‌زوی د خپل پلار پښتو مخزن اسلام تکمیل کیء .

۱۶۰۶م۱۰۱٤ق

د علی بن محمد سلطان هروی مشهور په ملاعلی قاری مشهور فقیه اومؤلف وفات په مکه‌کی. دی دخورا ډیرو کتابو مؤلف دی .

۱۶۰۶م۱۰۱۵ق

جهانگیر پاچا د پیښور له **خواکابل** ته راغیء (۱۸ صفر) دشیر **خان** افغان دپیښور او **عرب خان** جلال‌آبادحکمرانان‌او عارف‌دملاصادق **حلویی زوی ئی د کابل په قضا** **صدارت** مقرر **کړل او د کابل** حکمران کفالت ئی تاش بیگ خا نه‌وسپاره .

د جها نگیر په امر د کابل پـ بالا حصار کی ودانی جوړی سوی

د نیمروز ملك غیاث‌الدین محمود وفات سو .

۱۶۰۷م۱۰۱٦ق

خان دوران شاه بیگ خان **کابلی** د جها نگیر له خوا د کابل او تیرا او **بنگښ او بنیر صو بدار مقرر** سو (جمادی الاولی) دی تر ۱۰۲٦ق پوری د کابل صو بدار و .

د جها نگیر په امر د بابر پاچا **د قبر شنخته د ده پر قبر په کابل** کی و درول سوه .

محمد صد یق هدایت کشمی د «مبداء و معاد» رساله دشیخ احمد مجدد سر هندی له افاد اتو څخه و لیکله د شیخ قاسم متی زی د تذکره اولیای **افغان د مؤلف** وفات د هند په چنار گړ کی .

۱۶۰۸ م ۱۰۱۷ ق

دنیمروزملك شاه حسین دهرات له لاری حجاز او حج ته ولاړ .

۱۶۰۹ م ۱۰۱۸ ق

د نیمروز ملك شاه حسین له مکرانه را ستون سو (۱۵ شعبان).

۱۶۱۰م۱۰۱۹ق

میر **معصوم** نامی قند هاری په بهکر کی امین الملك و ، اوپه دغه ښار کی وفات او ښخ سو (جمعه ٦ ذی حجه) .

د نیمروز شاه ابو القاسم او شاه حبیب الله او امیر سید علی اوامیر حسن مړه سول .اوملك شاه‌حسین له فراه څخه اصفهان ته ولاړ .

قند هاری ملا الف هوتك خپل پښتو **بحر الایمان منظوم کیء.**

حسن بن محمد الخاکی شیرا زی احسن التوا ریخ و کیښښ ،چی د افغانی شا هانو احوال هم پکښښی سته .

۱۶۱۱ م ۱۰۲۰ ق

احداد د عمر شیخ رو ښانی‌زوی دپښتنو قائد ، پر **کابل حمله وکړه** اوپه بالاحصار کی یی د معزالملك سره جنگ‌وکیء،چی‌داحداد ملگر ی بارکی په دی جنگ کی مړ سو ، نو احدادبیرته‌لوگرته ولاړ (دوشنبه ۲ صفر .

د جها نگیر له د رباره د پنجاب حکمران قلیچ خان کابل ته داحداد مقابلی ته مقرر سو .

احمدخان کنبودبهیگ خان زوی معدن اخبار احمدی (مجمع التواریخ) په هندکی دپښتنو پا چها نو پر احوال و کیښښ .

امام الدین متی زی د شیخ کبیر زوی دتاریخ افغانی‌مؤلف په پیښور کی وزیږیدیء.

۱۶۱۳م۱۰۲۱

خواجه نعمت الله بن خوا جه حبیب الله هروی نور زی خپل د پښتنو تاریخ(مخزن افغانی) د هند په‌بر هان پور **کی** تمام **کیء**(جمعه ۱۰ ذی حجه ــ ۲۲ جنوری) په فارسی ژبه .

اخوند درو یزه ننگر هاری **خپل** فارسی کتاب تذ کرة الا برار والا شرار و کیښښ .

خوشحال خان ختك د شهباز خان زوی د ختکو دا کوړی په‌سرای کی‌وزیږیدیء. دی د پښتو لوی شاعر او قومی زعیم و (ربیع‌الثانی ــمئی).

احمدیادگار په هند کی تاریخ شاهی ، یاتاریخ سلاطین افا غنه) وکیښښ (دکلکتی چاپ ۱۹۳۹م).

۱۶۱٤م۱۰۲۳ق

ملك شاه حسین له نیمروز څخه کیچ او مکران‌ته‌ولاړ(۱۷ شعبان) .

۱۶۱۵م ۱۰۲٤ق

احداد رو ښانی په چرخ کی د جها نگیر پاچاله لښکرو سره‌جنگ وکیء چی دری زره تنه ملگری یی مړه سول .او احداد د قند هار خواته **ولاړ** .

عبدالطیف د عبد الله عبا س **زوی د بنیر** او **سیدونکی په تیراه** کی د مولوی معنوی د مثنوی اتیا خطی نسخی سره مقابله کړی ،او یوه صحیحه نسخه یی څنی جوړه کړه (د کابل او پیښور خطی کتابخانه).

میر عماد حسنی مشهور خطاط اونستعلیق لیکونکی چی ډیر وخت په هرات کی و، دشاه عباس په

(c) ketabton.com: The Digital Library

امر د مسعود بك مسگړ پــه لاس وواژه سو، مولانا ابوالبقا .و د وی خرا سانی خطاط د ده معاصر و.

۱۶۱۶ م ۱۰۲۵ ق

میرزا ارشد برنا بادی هـــروی شاعر او مولف او خطاط په برنا باد کی وزیږیدیء .

د نیمروز ملك غیاث محمو دی او میر محمد وفات سول .

ـــ ۱۶۱۷ م ۱۰۲۶ ق

مهابت خان دبنگښ د صو بـــی حکمران مقرر سو او رشید خان یی کۆمکی و . (ربیع الاول) .

خان دو ران شاه بیگ‌خان کابلی دتهتی صو بدار سو ، او په عوض کی قلیچ خان د کابل صو بـــدار سو .

۱۶۱۷ م ۱۰۲۷ ق

د لاور خان کــاکـړ د کشمیر صوبدار مقرر سو .

شاه حسین بن ملك غیاث الدین **محمد دسیستان دملکانو تاریخ‌احیاء** الملوك تالیف کیء .

۱۶۱۸ م ۱۰۲۸ ق

د احداد روښانی او امان الله د مهابت خان زوی دجهانگیری لښکر مشر جنگ او د احداد ماته .

د نیمروز ملك جلال الدین محمود اصفهان ته ولاړ .

ملایحیی محیی دهرات خطاط او شاعر وفات سو .

۱۶۱۹ م ۱۰۲۹ ق

د جهانگیر له خوا خواجـــــه **عبد العزیز نقشبندی د بهادر خان اوزبك پر ځای د قندهار صوبدار اوبا با خواجه ئی کومکی مقرر سو.**

۱۶۲۰ م ۱۰۳۰ق حدود

پیر محمد حنیف پلوسی پر ان‌مجموعهٔ تاریخ افغانان وکیښې . له‌مخـــزن انغا نی او اسرار الا فغان‌اوتذکرهٔ ابرارو اشرار څخه اقتباس(دپیښور موزیم خطی نسخه) .

ابراهیم بیتنی دنعمت‌الله هروی پرمخزن افغانی‌باندی الحاقات زیات کړل .

۱۶۲۱م۱۰۳۱ق

د شاه‌عباس صفوی لښکر وقندهار ونیویء او خواجـــه عبـد العــزیز دجهانگیر حکمران تسلیم سو(جمادی الاولی).

شیر خان ترین د پښین ملـــی مشرو .

۱۶۲۲ م ۱۰۳۲ ق

د شاه عباس صفوی له خوا گنج **علی‌خان دقندهار حکمران سو .**

حسین خان په پښتو او فارسی تواریخ افغان وکیښې .

۱۶۲۳ م ۱۰۳۳ ق

مدار المها م خواجه ابوالحسن د کابل حکمران اودده زوی احسن‌الله ظفر خان یی په وکالت دجهانگیرله خوا مقرر سول .

د پیر سباك د کلی پیر معظم شاه په هند کی تواریخ حافظ رحمـــت خانی د خواجو ملیزی د توار یـــخ افاغنه څخه اقتباس او لنډ کیء .

۱۶۲۴م۱۰۳۴ق

شیخ احمد مجد د الف ثانـی د مولانا عبدالاحد کابلی نقشبند ی زوی ۶۳ کلن په سر هند کی وفات شو (سه شنبه ۲۸ صفر) .

میر محمد صلاح او بهی خطـاط د شرازی عرفی کلیات پــه هرات کی وکیښې (د هرات د ملا محمد **علی خطاط نسخه)**

مولانا شیرعلی هروی‌خطاط ژوندیو

۱۶۲۵ م ۱۰۳۵ ق

جهانگیر د پیښور له خوا کابل ته راغی (یکشنبه۲۱ شعبا ن) دی له‌کابله ددی کال پـــه آخـــر کښی **هند ته ولاړ .**

د احداد روښانی پـــه مشری د تیراه د پښتنو او د جهانگیر دکابل دحکمران ظفر خان ترمنځ جنگ‌اود **احداد وژل او دده پری کړی سر ډهلی ته استول .**

تر ده وروسته ئی زوی عبدالقادر روښانی پر **ځای کښېنوست .**

۱۶۲۵ ــ۱۶۳۴ م۱۰۳۵ ــ۱۰۴۴ق

عبدالقادر د احداد روښانی زوی د پښتنو مشرو .

۱۶۲۶ م ۱۰۳۵ ق

د بهاکــو خــان یــوسف زی او د کی .

شهباز خان ختك جنگ‌په‌جهانگیره کی امیر خلیل قلندر هـــراتی خطاط په حیدر آباد د کن کی وفات سو.

د کابل په جلګه کی دراجپوتانو او کابلیانوجنگ‌او د۹۰۰ راجپوتو **وژل او ۵۰۰ را جیـوت نیـول او خرخول .**

یحیا سبز واری هروی منشی او شاعر په مکه کی وفات سو .

۱۶۲۷ م ۱۰۳۶ق

د نـظام الدین بن عبدالشکـو ر بلخی حنفی‌مفسر درریاض القدس **او شرح لمعات عراقی د مولف** وفات .

۱۶۲۸ م ۱۰۳۷ ق

جهانگیر د جلال الدین اکبر زوی په لاهور کی ۶۰ کلن پسلـه ۲۲ کاله پاچهی وفـات سو او د ده ز وی شاهزاده خرم د شهاب الدین محمد شاه جهان په نامه په آگره کی پاچا سهو (دوشنبه ۷ **جمادی** الثا نیه

۱۶۲۸ ـ ۱۶۶۵ م ۱۰۳۷ـ۱۰۷۶ ق

د شاه جهان ین جهانگیر پاد شاه د پاچهی دوره .

۱۶۲۸ م ۱۰۳۷ ق

ندر محمد خان د ماورا النهر پاچا او د دمزوی عبدالعزیز بامیان ونیوی او په قلعه ضحاك کی خنجر خا ن محاصره کیء (۱۵رمضان) وروسته ئی دری میاشتی کابل هم کلابندکیء **خوچی شاه جهان خواجه ابوالحسن** مهمند او مها بت خـــان د ۳۵ روز **لښکرو سره کابل ته راواستول (۱۵ ذیقعده)**

۱۶۲۹ م ۱۰۳۸ ق

د شاه جهان لښکر راورسید ل او کابل ئی د ندر محمد خان لـــه محاصری څخه خـــلاص کیء(جمعه **۱۶ محرم) ندر محمد خان دغوری له لاری بلخ ته ولاړ .**

د مهابت خان له خوا عوض بیگ د ضحاك د کلا په قلعه داری مقرر سو .

شیر خان ترین د حسن خان زوی د قندهار او هند تر منځ دپښین‌لار **ونیواله او د قندهار د صفوی‌حکمران** علی مردان خان سره ونښت .

کامران خان سد وزی په قندهار کی خپل کتاب **(کلید کامرانـــی)**

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکیښس .

پیر علی‌هروی خطاط د عبدالرحیم عنبرین قلم زوی د سعدی گلستا ن په ښکلی نستعلیق د شاه جهان د کتابخانی لپاره وکیښس (۲٤ صفر غره آبان دکا بل د خطی نسخـــو کتابخانه) مخلص الدوله افتخارخان کابلی د احمد بیگ اتکه زوی دجمون فوجدار شو .

۱٦۲۹ م ۱۰۳۹ ق

د کمال الدین پښتون غور ځنګ او په یو لم گذر کی د عبدالقادر او کریمداد او محمد زمان روښانیا نو په ملگری د دهلی له لښکرو سره جنګ او د پیښور کلابند کول او د سعید خان صوبدار مقاومت .

۱٦۳۰ م ۱۰٤۰ ق

پیرا خان د دولت خان زوی چی په (خان جهان لودی) مشهور او د هند لوی امیرو دشاه‌جهان دلښکرو سره په جنګ کی و واژه ســـو (دوشنبه غره رجب)

میرزا خان د نورالدین روښانی زوی د پښتو شاعر په دکن کـــی وواژه سو .

احمد بیگ‌اتکه کابلی دشاه‌جهان له خوا د ملتان فوجدار شو .

دریا خان رو هیله دا و دزی په هند کی ووژل سو .

محمد عالم بن شیخ محمد صالح ندایی سمر قندی د غزنی خان لپاره دغزنی دمشایخو تاریخ (مرآه‌الاولیا) وکیښس . (د تاشکند خطی نسخــه ۱۰۹٦ ق)

سید عبدالوهاب د سید غـاز ی زوی مشهور مجاهد او عالم اومولف (اخوند پنجو) د پیښور په اکبر پوره کی ۹٦ کلن وفات او ښخ ســو (دوشنبه ۲۷ رمضان) دی په ۹۹۰ ق اکبر پوری ته راغلی و او دپښتو کنزالد قایق ئی‌منظوم کیء.

۱٦۳۱ م ۱۰٤۱ ق

خواجه خضر خان د سدو خان زوی د قند هار مشر شو د ده نور ورونه مغدود خان ـ زعفران خا ن کامران خان ـ بهـادر خان ورسره ملگری وو .

شیر خان ترین له پښینه پرسیوی لشکر کښی‌وکړه او د صفوی‌لښکرو مشر علی مردان خان له قند هاره پرپښین حمله وکړه او شیر خان‌د ملتان له لاری د شاه جهان در بار ته پناه وروړه (رمضان)

۱٦۳۲ م ۱۰٤۲ ق

رحمان بابا د پښتو صوفی شاعر د پیښور په بهادر کلی کی وزیږیدی دی دعبدالستار مومند زوی‌و (وفات ئی ۱۱۱۸ ق)

اسد خان د معصوم کابلی زوی د غزنی تهانه دار شو .

۱٦۳٤ م ۱۰٤٤ ق

سعید خان دکابل حکمـــرا ن عبدالقادر روښانی او الله داد د جلال الدین روښانی زوی ونیول او په هند کی بند یان شول .

۱٦۳٦ م ۱۰٤٦ ق

عبدالقادر د روښانی احداد زوی په پیښور کی محبوس وفات سو.

۱٦۳۷ م ۱۰٤۷ ق

کریمداد د جلال الدین روښانی زوی په پیښور کی د شاه جهـا ن په حکم وواژه سو . (رمضان)

شاه جهان د کابل حکمران سعید خان وگو ماره چی د قندهار دنیولو هڅه و کی ، د قندهار حکمران علی مردان خان د ملك مغدود او ملــك کامران د سدو خان د زامنو پـــه ملگری د صفو یانو اقتدار په‌قندهار کی‌ختم کیء اودشاه جهان لښکرو قندهار ونیو (۲۳ شوال) او سعید خان‌دشاه جهان‌له خوا دلته‌حکمران سو (۱۷ ذیقعده)

سیاوش د صفوی لښکرو مشر پرقندهار راغــی او د سعید خــان سره ئی په سنزری کی جنګ وکی. خو مات سو نو اولاړ او د قندهار د غربی خوا کلا وی د شاه جها ن لښکرو ونیولی (دوشنبه ۲٦ذیقعده)

۱٦۳۸ م ۱۰٤۸ ق

سعید خان د شاه جهان لښکر مشر د قند هار مشران ملك‌مغدود سدوزی او ملك علاول ترین اوحیات ترین د ښان ملگر ی کړه او ساروان کلائی ونیوله وروسته ئی د زمیــن داور ښار کلابند کی ء او په ۱٦ صفر ئــی له رو ښن سلطان څخه ونیوی .

سعید خان په ۲۳ دربیع الثا نی کلابست له محراب خانه څخه ونیو اود ربیع الثانی په ۲۱ ورځ ئـــی له صفی قلی څخه گریشس هم ونیو او په‌دی‌ډول‌دقندهار ټوله سیمه د شاه جهان لښکرو لاس ته کـړه (۸ جمادی الاولی)

اخوند درویزه ننگرهاری‌د گدای زوی په پیښور کی مړ او ښخ سو (د پښتو مخزن اسلام او فار سی تذکره الابرارو والاشرار او ارشاد الطالبین مولف)

۱٦۳۹ م ۱۰٤۹ ق

شاه جهان له پیښوره کابل‌ته راغی (۲٥ محرم) داراشکوه ئـــی غزنی ته واستاوه اوسعید خان ئی دهزاره‌جات دپلنگتوش د غورځنګ مقابلی‌ته واستاوه اوهغه دهــزاره مشر میراسماعیل‌د ۲۷ تنو مشرانو سره کابل ته راوستل (۲۱ صفر)

دقندهار مشران ملك مغــدوداود کامران سدوزی په کابل کی شاه جهان ته راغلل او پخپله پاچا له کابله لاهور ته‌ولاړ (۲٥ ربیع‌الثانی) قلیچ خان د قند هار اوسعید خان د کابل حکمران سول .

ملك او دل د قندهار قومی مشر او ملك حمزه د سیستا ن د ملــك جلال‌الدین زوی سره ملگری سو ل اردهلمند په خانشین کی په ملــی غور ځنګ لاس پوری کیء خوملك او دل په جنګ کــی ووژل سو او حمزه د سیستان قلعهٔ فتح ته ولاړ (شعبان)

اشرف خان هجری د خوشحال خان زوی د پښتو دیوان خاونــد شاعر په اکوړه کی وزیږیدی .

قاضی تولك د بلخ قاضی القضاة په بلخ کی وفات شو .

د بنیر عبـدالطیف عـباسی د مولینـا بلخـــی د مثنوی او حدیقه سنایی د نسخو مرتب او د لطایف اللغات مولف وفات شو .

۱٦٤۰ م ۱۰٥۰ ق

محمود ابن‌ولی‌خیل دائرةالمعارف د بحرالا سرارفی مناقب الاخیار

په نامه د ندر محمد خان لپاره په بلخ کی په فارسی وکیښس دا کتاب په ۱۰٤٤ ق شرو سوی و (خطی د شوروی کتابخانی) علی مـردان خان د کشمیر حکمران د کابل او صفدر خان د قند هار او سردار خان د بنګښس په صوبداری مقرر شول (شوال)

ملك مغدود خان او کا مـــران د سدو خان زامن د قندهار مشر ان دهلی ته ولاړل .

دمولانانورالدین هروی‌خطاط وفات.

خواجه محمد صدیق هدا یــــت بدخشانی نقش‌بندی صوفی اوشاعر په‌دهلی کښې وفا ت شو (شوا ل) حسین شهابی هروی‌خطاط په هرات کی ژوندی و.

۱٦٤۰ م ۱۰٥۰ ق حدود

داخوند قاسم شنواری پاپین خپل د پښتو فواید الشریعه د مولف د ژوند وخت .

په همدغه وخت کی با بوخا ن د پښتو بل مولف ژوندی و .

خدا داد سلطان (خود کـــی) سدوزی دخضر خان زوی دقندهار مشرو ده د خپلی سیمی تك له غلجو سره د جلدك پل سنګی وتاکه ، ژوب او بوری ئی هم ونیول .

۱٦٤۱ م ۱۰٥۱ ق

دخوشالخان ختك حکمرانی په ختکو کی

– ۱٦٤۲ م ۱۰٥۲ ق

دشاه صفی صفـوی سپه سا لا ر رستم خان ګر جی دقند هار نیو لوته وګو مارل سو، خوشاه جهان‌شهزاده دارا شکوه اومرادبخش دډېرولښکرو سره قندهار ته را واستول.

څکه‌چی شاه صفی په۱۲ صفر مړسو، نو پر قند هار لښکر کښی‌هم وځنډیده او دواړه شهزادګان بیر ته هند ته لاړل (۱٥جمادی‌الاخری)

حسن خان شاملو دهرات حا کم‌او تکړه نستعلیق لیکول په هرات کی وفات او ښخ سو.

دسعادت‌خان دخوشحالخان دزوی ولادت (٦محرم–۱۷ اپریل)

۱٦٤۳ م ۱۰٥۳ ق

مللك مغدود سدوزی د قنــد هار مشر دکابل دیوان میر یحیی سره په جنګك کی ووا‌ژه سو.

نودی معزول سو او پر ځای ئی میر صمصام الدو له کابل ته مـقرر سو.

خلیل بیګ دغوربند اوقلعهٔ‌ضحاك تهانه دار سو .

بهرام خان دخو شحال خاڼ ز وی وزیږیدیء (ربیع‌الاول – جون) .

۱٦٤٤ م ۱۰٥٤ ق

صفدر خان دقند هار صو بدارمړ سو او پر ځای ئی سعید خان ظفـر جنګك مقرر سو .

را جه جګت دکلات قلعه دار کابل ته مقرر او پر ځای ئی خا نه زادخان دسعید خان زوی مقرر سو .

پر دل خان برېڅ دبست او ګریش قلعه دار سو ورو سته نو خان زاد خان دزمینداور قلعه دار سو او دده ورور عبدالله کلات ته مقرر سو.

ندر محمد خان خپل زوی سبحان قلی دپلنګتو ش پـــر ځای بلخ ا و بدخشان ته را واستاوه او پر قندهار هم دصفو یانو دحملی خطرو، نوراجه

(c) ketabton.com: The Digital Library

جګت اوقلیچ‌خان قندهارته واستول سوه (ربیع‌الاول)

۱٦٤٥ م ۱۰٥٥

محمد طا هر بن قاسم (ابولقا سم) خپل کتاب عجائب الطبات په بلخ کی دندر محمد خان لپاره تا لیف کی ء (دکابل خطی کتا بخانه اوداز بکستان اکادیمی علوم) .

اصالت خاڼ او علی مـردان خان دندر محمد خان مقا بلی ته له کا بله غوربندته ولاړل (۲٦ جمادی‌الاولی) او په هندو کش او اندراب کی‌جنګونه وکړه. نو شا هزاده مراد بخش د٦۰ زرو لښکرو سره د شمالی‌افغانستان دنیو لو لپاره له لاهوره کابل ته را رهی سو.

خو شحال خان ختك دشاه جها ن په لښکرو کی تر اندراب‌اوبد خشانه ولاړ .

۱٦٤٦ م ۱۰٥٦ ق

شاهزاده مراد بخش له پیښو ره کابل ته راورسیدیء (۹ربیع‌الثانی) اوپه ۲۱چاریکارته ولاړ اودربیـــع الثانی بغه ۲۲پخپله شاه جهان هم دوهمه پلا
کابل ته راغیء .

شاهزاده مراد بـخش مراد بخش شمالی افغا نستان تر بلخه پو ر ی ونیوی (۳جمادی الثانیه) ندر محـــمد خان دشبر غان په جنګك کی ما تې او مرو ته و تښتتیدیء.

شهزاده مراد بخش دبلخ تر نیولو ورو سته کابل راغیء اود شاه جهان له خوا مـــداالمهام ســعـــد الله خان دشمالی‌و لایاتوحکمران‌او نورحاکمان هم داسی مقرر سول:

دبــلخ صو بــدار بــهـــا در خا ن داؤود زی.

دبد خشان حا کم قلیچ خان اونظر سهادر خو یشکی .

داند خوډ حا کم رستم خـــان او راجه پهار.

دغوری حاکم شاه بیګ خاڼ.

دمیمنی حاکم شاد خان.

اند خود قلعه دا ر دو لت خان.

دخان آباد حا کم حیات ترین.

درستاق حاکم خنجر خان.

د شبر غاڼ حاکم جبار قلی .

دسر پل او سان چار یك حاکـــم خوشحال بیګ.

دآقچی حاکم شاد مان پکلی وال.

دخلم حاکم خوا جه عبدالعزیز.

ددره گز حاکم پهار لوا نی.

دبابا شا هو حاکــم محـــمـــد شاه قدیم.

دنارین حاکم شاه محمد.

دمو من آباد حاکم شیخ فتح الله .

دایبك حاکم افلا طون بیګ.

درباط ریز ګان حاکــم سلـــطـــاڼ بایزید.

دخنجان حاکم میرك‌بیګ.

ددو شاخ حا کم عبد ا لغفو ر بیګ .

دفتنح آباد حاکم فرخ حسین .

دقر یشك حاکم محمد زمان.

داندراب حاکم قاسم بیګ.

دکو لاب حا کم جلال‌الدین‌درواز‌ی.

شپږو زرو الما نانو پر قندوزحمله وکړه، خو را جروپ دقند وزلښکری مشر دوی و شړل او ښارئی وسا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رجب) دری اندخوډ چوړ کيء او تر آمو واو ښتل .

دشاه جهان په امـــر دبا بر شاه دمر مرو سپین مسجد په څلو ښت زره روپۍ جوړ کړه سو.

دشاه جهان په امر دنملی باغودان سو .

محمد صالح کمبود (محاربهٔ بلخ) کتاب ددی ښار دکلا بندۍ په شرحه کې و کيښی (دبر تا نیا دمو زیم خطی نسخه)

محمد یوسف دشیـــخ رحمت الله انکی زوی منتخب التواریخ وکیښی (دکیمبرج خطی کتابخانه) دشاه جهان له خوا خواص خان دقنـــد هار پـــه صوبداری او خواجه عبدالـــر حمـــن دبد خشان بخشی او سعا دت خا ن دتر مذ په قلعه داری او سید اسدالله دزمینداور په حکمرا نی اوذوا لقدرخان خان دکابل په قلعه داری مقرر سول او پخپله پیښور ته لاړ (٢٦ شعبان)

١٦٤٦ م ١٠٥٦ ق حدود

الهام داد دالله داد رو ښنا نی زوی دهند په نا ند یر کې و فات سو .

١٦٤٨ م ١٠٥٨ ق

شاه عباس صفـــوی د (٥٠) زرو لښکرو سره قند هار تر دوو نیمـــو میا شتو کلابندۍ ورو سته و نیـــو (٩صفر) او محراب خان ئی دکلابست او زمینداور په نیولو و گو ماره ا و پخپله بیر ته دهرات له لاری ایر ا ن ته ولاړ.

څکه چی دا فغا نستان پر شما لی ولایاتو حملی کیدی او عبدالعز یز خان دندر محمد خان زوی پر بلـــخ راتیء او پخپله ندر محمد خان هم له ایرانه راغیء نو شاه جهان کابل تـــه راغی او شهزاده او رنگ زیـــب ئی دهندو کش شمـــــال ته واستاو ه (سلخ ربیع الاول) ده د عبدا لعز یـــز خان له لښکر و سره سخت جنگونه وکړه اوهغه ناچاره سو چی ور آمو آمو واړوی (١٨ جمادی الاولی) .

شاه جهان د رجب په میاشت کـــې له کابله پیښور ته رهـــــی سو ا و شهزاده او رنگ زیب هـــم پـــه ١٤ شعبان له بلخه کابل ته ولاړ.

له بلخه تر میمنی پوری سیمـــی ندر محمد خان او دده زوی عبدالعزیز خان ته پا ته سوی.

الله داد دجلال الدین رو ښا نی زوی (رشید خان) په دکن کې و فات سو.

١٦٤٩ م ١٠٥٩ ق

دو لت خان سدوزی دقـــند ها ر کوتوال ته دو هم صفوی شاه عبا س یو ددوستی فر مان صادر کيء اود قندهـــار مشر سو ، ده د صفـــو ی حکمران زمان خان سره جنگـــو نه وکړل، او آزاد حکمران و، دده پـــه وخت کی حیات سلطان او لښکر خان دسلطان خدا داد زامن دشپږ و زرو ابدالی کورنیو سره ملتان ته ولا ړل شهزاده او رنگ زیب دملك حسن افغان په ملگری راغيء اود قند هار په ښار کې صفوی حکمران محراب خان کلابند کيء (١٤جمادی الاولی) شاه عباس دمحراب کو مك ته ٣٠ ز ر ه سپاره واستول او دقندهار په سیمه کی سخت جنگو نه و سوه. په د غه

وخت کی شاه جهان څلر مه پلا کابل ته راغی، خو قند هار ئی صفویانو ته پر ینښواد اود روژی په میا شت بیر ته لاهور ته ولاړ، او رنگزیب هـــم دقندهار محاصره پـــــر ینښوه او لاهور ته ولاړ (ذیقعده).

مولانا نور محمد (محمد یـــو نس) داباسین د کـــوهستان مجـــاهد او مدرس وفات سو .

١٦٥٠ م ١٠٦٠ ق

شاهزاده شیر خان دخضر خا ن سدوزی زوی دقندهار مرز بان وو ده خپل ر قیب حسین دمغدود خان زوی ملتان ته و شاړه او ټولو ابـــدالـــیو تر فراه پوری دی په مشری و مانه، بدال خان با میزی اومیر الکو ز ی هم دده تا بعان وو .

حاجی عبدالعلی تالقانی منشی او دانشاء دکتاب مؤلف په هند کی مړ سو .

شیخ امام الدین محمد عنا یت الله دشیخ کبیر بالا پیر متی زی ز و ی دتاریخ انساب افغانی مولف په پیښور کی مړ او ښخ سو (ولادت ١ محرم ١٠٢٠ق).

١٦٤٣ م ١٠٦١ ق

شاه جهان خپل زوی او رنگزیب د٦٠ زرو لښکرو ٤٠ تو پو او لسو جنگی فیلانو سره دملتان له لا ر ی پر قند هار را واستول (١جمادی ـ الاولی) او شاه جهان هم پنځمه پـــلا کابل تـــه راغـــیء (١٦ ربیع الاول) قند هار دوی میا شتی کلا بند سو، خو او رنگ زیب نا کامه کا بل ته ولاړ، او شاه جهان هم له کا بله پـــه ناکامي هند ته ستون سو (رمضان) او دارا شکوه ئی دکابل په حکمرا نی پر ینښو.

میر من نازو تو خی دسلطان ملخی لور دمیرویس خان مـــــور دپښتو شاعره دقلات په توخو کی و زیږیده.

قاضی محمد اسلم هروی مشهور عالم اود کابل قاضی و فات او پـــه لاهور کې ښخ سو .

میرك بلخی شا عر (فکـــــری) پـــه اصفهان کې و فا ت سو.

١٦٥١ م ١٠٦٢ ق

شاه جهان خپل زوی دارا شکـــوه دیو لکو لښکرو او ٥٤ تو پو او ١٧٠ جنگی فیلانو سره دکابل له خوا پر قندهار را وا ستاوه ا و دریمه پلائی محراب خان صفوی په قند هار کـــی کلابند کيء خـــو تـــر (٥) میا شتو کلا بندی ورو سته نا کامه هند ته ستون سو (ذیقعـــده) او قند هار صفو یانو ته پا ته سو.

خواجه فاضل بیگ دکابل ا میر وفات سو، قبر او شنخته ئی د کابل په عاشقان او عارفان کی دہ.

١٦٥٢ م ١٠٦٣ ق

دشیخ رحمکار کستیر کاکا صاحب بن ابك صاحب مشهور صو فـــی او مر شد وفات ٨٠ کلن جمعه ٢٤ رجب مساوی ٢١جون. دی دپیښور د نـــو ښاره سره ښخ اود کاکا خیلو نیکه دی. (ولادت جـــمـــعه ١ ر مـــضان ٩٨٣ق).

رشید خان بدیع تو نـــــی لطایف الاخبار یا تاریخ قند هـــار و کیښی، دتیر کال دکلابندی حال .

(دبر تانیا دموزیم او انډ یاآفیس خطی نسخی).

۱٦٥۳ م ۱۰٦۳ق

عبدالقادر خان دخوشحال خان‌زوی دپښتو شاعر او مؤلف و زیږیدیء (۲٥ ذی حجه = نومبر) .

موبد شاه په دبستان مذا هب کې دروښانیانو ښه معلومات وکښل.

توکل بیگ بن لو یـــك (تولك) بیگ حسینی وا قعه نو یس په غزنی کې دشا هنا مې منتخب او منشـــور کتاب (تاریخ‌دلکشای شمشیر خانی) دغزنی د حکمران شمشیـــر خـــا ن لپاره و کیښ.

(دکابل خطی کتابخانه اودبر تش موزیم خطی نسخه).

۱٦٥٤ م ۱۰٦٤ق

بنګښو سره د خوشحال خان او ختکو جنګ.

مبارك خان نیازی دمحمد خان زوی دښگښ د صو بې تها نه دارسو.

۱٦٥٥ م ۱۰٦٦ ق

هادیداد دجلال الدین رو ښا ني زوی دهند په نا ندیر کې وفات‌سو.

۱٦٥٦ م ۱۰٦۷ ق

بها در خان افغان دکابل مستقـــل صو بدار معزول او پـــــر ځای ئـــی دشاه جهان‌له درباره رستم‌خان‌مقرر سو. ددغه کال دلوی اختردمیاشتی په اومه شاه جهان نا رو غه سو ا و او رنګ ز یب پر و لیعهد داراشکوه غالب سو او ډهلی ئی و نیویء.

دصا لح محمد زایر بد خشی‌شاعر وفات.

۱٦٥۷م۱۰٦۸ق

شاهزاده او رنګ زیب عا لمګیر محی الدین خپل پـــلار شاه جـــهان ونیویء اود هند پاد شاه سو(غره ذیعقده) دی دشاه جهان دریم زو یؤ چی‌په ۱٥ ذیقعده ۱۰۲۷ق زوکړیو ٤۰ کلن پر تخت کښېښو ست اوخپل ورور دارا شکوه ئی وواژه.

حیات تر ین دعلی خان تر ین زوی دکابل حکمران سو.

۱٦٥۸ م ۱۰٦۹ ق

شاه حسین دمغدود خان سدوزی زوی دهند په رنګپور کې مړ سو . دی دملتان دسدوزو ناظمانو شجا ع خان‌او شریف خان اومظفر خان رکن الدو له نیکه کیږی.

داو رنګ زیب‌له‌خواپه افغانستان کې دغه مأ مورین وو.

مهابت خان دکابل صو بدار.

مغزل خان او سعادت خان دکابل کومکیان

رعایت خان او اسحاق خان‌دکابل بخشیان..

میر یعقوب دکابل دیوان.

شمشیر خان دغزنی حاکم.

سعـــــید خان دبنپراو نو ښا ر فوجدار.

۱٦٥۹ م ۱۰۷۰ ق حدود

ښالم خان دکرم خان هو تك زوی دکلات دسیمی مشر و ، چی نا ز و دسلطان ملخی تو خی لورئی وکړه.

ملا شاه بد خشی عالم او صو فی وفات سو .

۱٦٦۰ م ۱۰۷۱ق

میرك هروی عالم دداراشکوه‌معلم او دیوان حرم په هند کې مړ سو .

۱٦٦۱ م ۱۰۷۲ ق

عبدالکریم (کریمداد) داخـــو ند در ویزه زوی دپښتو مؤلف و فات سو.

۱٦٦۲ م ۱۰۷۳ ق

محمد حسین بن حسین‌سبز واری محدث اواخباری زبدة الاخبار تألیف کړیء ۱۷ ربیع الاول.

۱٦٦٤ م ۱۰۷٤ ق

سید امیر خان دپیښور صو بدار خوشحال خان بندی‌کړیء (جمادی ـ الثانیه = جنوری) او ډهلی ته ئی بندی واستاوه (رمضان = اپریل)

ضیاء الـــد ین حسین اسلام خـــــان (والا) تخلص قطغنی خوستی شاعر اود کشمیر صو بدار په اکبر آبادکی مړ سو .

۱٦٦٥ـ م ۱۰۷٥ ق

خوشحا ل خان له ډهلـــی څخـــه رنتبو رته بندی واستول سو.

خر می بد خشی شا عر اولیکوال رو ضة العشاق دسعـــدی دګلستان په تقلید و کیښ (خطی) .

۱٦٦٥ م ۱۰۷٦ ق

خو شحال خان دستار نا مه پـــه پښتو نثر و کښله . (۱۷ربیع الاول = ستمبر) داکتاب دده دجهانداری سیاسی نظریه څرګندوی .

شاه جهان چی ۳۱ کاله د هند او افغانستان پاچا ؤ ، تر اته کاله حبس ورو ستنه ۷٦ کلن په آګره کې مړ سو (دو شنبه ۲٤ رجب).

۱٦٦٦ م ۱۰۷۷ ق

امیر خان دکابل صو بدار معزول سو او پر ځای ئی محمد امین بخشی مقرر سو (ذیقعده)

په پکهلی او مهابن‌کی دباکواوملا څالاك او سلطان محمود ګهرن پـــه مشری دپښتنو یوسفزو غور ځنګ اوداتك د فوجدار کـــامل خان سره دوی جنګونه، چی‌دهزاره په‌جنګ‌کی دوه زره تـــنـــه مـــړه سوه (شوال) خو شحال خان دډهلی په بازار کی له آسه ولو یدی او پښه‌ئی ما ته‌سوه (غره رجب = دسمبر) .

توماس هیکس دجان هیکس‌زوی انګر یز ی ګ ر ز ند و ی په کا بل کې مړ او ښخ سو. (۱۱ اکتـــو بر)

۱٦٦۷ م ۱۰۷۸ ق

دډهلی له خوا حکمران شمشیـــر خان اودیوسفزو جنګ‌په‌شاه منصور کې، او د شمشیر ما ته (دمـــحـــرم منځ = دجولائی اوایل)

مهابت خان دسیدامیرخان پرځای دکابل صو بدار مقـــرر سو او هغـــه د یوسفزو دایلولو لپاره خـــوشحال خان هم له ډهلی څـــــخه ور ســـره را وست .

۱٦٦۹ م ۱۰۷۹ ق

مهابت خان دمغو لیه در بار له‌خوا دکابل او پیښور صو بدار دیوسفزو په سیمه کې دلنګر کوټ جنګـــی‌کلا جوړه کړه.

علی مکی بن طیفور بسطـــــا می د شاهنامې دلغاتو شرح او کښلـــه

۱٦٦۸ م ۱۰۷۹ ق حدود

ایمل خان مهمند په خیبر کـــــی دایمل شاه په نامه سکه وو هله ا و محمدامین دکابل صوبدار ئی مـــات کیء اودخوشحال خان ختك په ګډه او رنګزیب ته ولاړ مو ل.

۱٦٦۹ م ۱۰۸۰ ق

داور نګزیب دلښکر مشر اغر خان دکابل دصو بدار فدایی خان پـــــه مرسته په علی مسجد کې دپښتنـــو سره و جنګیدی، خو تر خیبر را تیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

نسو .
خوشحال خان کابل ته راغیء .
میا محمد معصـــو م مجـــددی نقشبندی د حضر ت شیخ احمـــد مجدد زو ی په سر هند کی و فات سو .
محمد صالح هرو ی خطاط دهرات دسعد یه مسجد نو شته و کتبله .

۱٦٦۹ م ۱۰۸۰ ق حدود

سر مست خان‌دشیر خان سدوزی زوی دقندهار مشرؤ .
عبدالحلیم دعبدالله زوی دا خو نده درویزه لمسی دپښتو مـــو لـــف ژوندی ؤ.
حاجی یاد گاربلخی استادنستعلیق لیکونکی ژوندی ؤ .

۱٦۷۰ م ۱۰۸۱ ق

مها بت خان دکابـل صـــو بدار پیښور ته ولاړ (۱۰ ربیع الاخر = اگست) .
شهزاده محمد اعظم له کا بلـــه لاهور ته و لاړ او امیر خان دخلیل خان زوی دکابل صو بداراواغر خان ئی کو مکی سو .
او رنگ زیب دری کاله پـه‌حسن ابدال کی پښتنو په مقابله کی تیر کړه او ډهلی ته ولاړ .
میر محمد شفیع هروی (شفیعا) مشهور خطاط ، ادیب، نقاش‌اومذهب وفات سو.

۱٦۷۲ م ۱۰۸۳ ق

دایمل خان او خو شحا ل خان‌په مشری دپښتنو غـور ځنګـك دهـند دمغولی حکو مت پر خلاف .
دخیبر په لنډی خانه او تا تره‌کی دمحمد امین خان صو بدار د ٤۰زرو لښکرو سره دشنواړو او مو مند و او اپریدو جنګـك د ایمل خـان په مشری اود مغولو دلښکر تبا هـی (۳محرم = امئی)
امیر خان دکابل صو بدار اوا غر خان فو جی کو مکی دایمل‌خان سره په لغمان کی سخت جنګك و کی ء .
فدا یی خان داور نګز یب نو ی صو بدار پیښور تـه را غـــیء ا و مستحاب مو مندنی مړ کی ء . تردی ورو سته دده پر ځای بیا مها بت‌خان مقرر سو .

۱٦۷۳ م ۱۰۸٤ ق

دخوشحال خان جنګونه له خپـل زوی بهرام خان سره چی‌دمها بـت خان صو بدار په لمسون جنګیدیء .
خو شـــحال خان له دریـا خان اپریدی اوتا تارخان‌او شاه بیګ کړهاټی اوملك خواص خان اونورو پښتنو مشرانو سره دتیراه‌په‌راجګل کی لو یه جر ګه و کړه او پر نو ښار باندی دحملی کو لو فیصله ئی‌وکړه.
ددی کال په منځ کی خـوشحال اوتاتار اپریدی د اپریدو او خـټکو په‌کومك پرنو ښارحمله وکـــړ • او عالمګیر دپښتنو مقا بـلـی تـه شجاعت خان اومها راجه جسو نت سنګه را ولیږل (۱۷ شعبان) .
ایمـل خـان مومند او پښتنـو کړ په‌کی دعالمګیر صوبدار شجاعت خان اودده په زرو لښکرو وو ژ ل (۱۸ ذی قعده = فبروری) .
ددغه کال په آخره میاشت ذی‌حجه کی دریا خان او اپریدو دکو ها ټ

پر کلا حمله وکړه، خوشیر محمد خان دکلا ساتندوی دوی و شړل اوتاتار خان ددریا خان اپریدی ورور په‌دی جنګ کی ووژل سو .

۱٦۷٤ م ۱۰۸۵ ق

او رنګ زیب عا لمګیر دهند پاچا دپښتنو دمقابلی اود خو شحال خان دماتولو لپاره حسن ابدال ته راغیء. (۱۱محرم = اپریل) او خو شحا ل خان تیراه ته‌ولاړ(غره ربیع الا ول = جون) وروسته نو دیوسفزو سیمـو ته راغیء او عا لمګیر پیر محمد اغر خان دپښتنو مقا بلی ته مقرر کیء .
شهزاده محمد اکبر اوفدایی‌خان صو بدار دعا لمګیر له خوا کابل ته وامستول سوه (رجب = اکتوبر) دوی دپښتنو سره ډیر جنګو نه و کړ ل اوددی کال په آخر کی فدا یی خا ن له کابله پیښور ته را غیء.

۱٦۷۵ م ۱۰۸٦ ق

دپښتنو قبایلو دایمل خان او دریا خان په مشری دعا لمګیر لښکر چی مکرم‌خان او شمشیر خان ئی‌مشرانؤ په خا پخ کی تولہ تباه کړل،شمشیر خان ددریا خان په لاس وو ژ لسو اومکرم خان زخمی وتښتیدی ء .
دخاپخ دپښتنو فتح‌په ربیع الاول = جون کی وه.
د خاپخ ترماتی وروسته عالمګیر بخشی الملك سر بلند خان‌دنوزرو سپرو سره دپښتنو مقابلی تـــه مقرر کیء اغر خان ئی دجـلال آباد تهانه دار او هر بزخان ئی جګدلك او الله داد خان یی لنډی کوتل او خنجر خان ئی بنګښو ته ولیـــږل (۳۰ ربیع الاول) ددغه کال پـــه جمادی ا لاخر کی (ستمبر) پښتنو هزبرخان په جګد لك او عبدالله خان دعالمګیر منصب دار ئی پـه باجوړ کی وواژه .
په‌دغه کال کی خو شحا ل خا ن داورنګزیب مقابلی تـــه د پښتنو قبایلو په تیاره‌ولو بخت و، خـــو اورنګزیب نا کام له حسن ابدالـه لاهور ته رهـی سو (۱۵ شوال ، دسمبر)تردی وروسته دګنبت په جنګ کښی شیر محمد خان بنګښ پر خوشحال خان غالب سو او دی په جنګ کی زخمی‌سو (۹ذی حجه) نظام خان‌دخو شحال خان زوی وفات سو دجمادی الاولی = اګست) دده ولادت ٤ مـــحـــرم ۱۰٦۰ ق

۱٦۷٦ م ۱۰۸۷ ق

عالمګیر پاچا خپل زوی محمـــد معظم دشاه عالم بهادر په لقـــب دپښتنو د مقابلی لپاره کابل تـــه راواستاوه او آمیر خان ئی دده په ملګری مقر ر کیء .د و ی په ۲۵ جمادی الاخری (۲۵ اګست) کابل ته ورسیدل .

۱٦۷۷ م ۱۰۸۸ ق

اعظم خان کو که (فد ایی خا ن مظفر حسین)دکابل صوبدار مقرر سو .
په دغه کال سخته وچ کالی وه.

۱٦۷۹ م ۱۰۸۹ ق

خوشحال خان خپله فضل نامـه په پښتو مثنوی منظو مه کړ • .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶۷۹ م ۱۰۹۰ ق

سلطان ملخی توخی د زابـــل حکمران او دهلی نه‌خوا په‌رسمیت پیژندل سوی و .

قاسم خان دپښتو دیوا نخا وند شاعر ژوندی و.

سید حسین دپیر بابا لمســی دپښتو دیوان خاوند او دجنگنامه حسنین او خلاصة الا سلام‌لیکونکی ژوندی و .

۱۶۸۰ م ۱۰۹۱ ق

دکوهاټ په دوړه کی د خوشحال او بنگښو جنګ اود بنگښو ماتــه (رجـب = اگست) دا جـنګـك د عالمگیر دماموریـنو پـه لمسون د پښتنو په منځ کی اچول ســوی و خوشحالَ وایی :

چه پـه نـــام پښتون غـو
خیـږی پـری خوښیږ ی
اور نـگـك ز یــب هســی
پـــا چـــا دی د اســـلام

اخوند ملاسید ابلخی شاعر، خپل فارسی دیوان په‌بخاراکی‌تکمیل‌کی‌ء.

۱۶۸۱ م ۱۰۹۲ ق

میر محـــمد عیسی همت‌خان امیر الامرآء اود اجمیر صوبدا ر قطغنی شاعر په اجمیر کی وفات سو .

۱۶۸۲ م ۱۰۹۳ ق

اشرف خان‌هجری دخوشحال‌خان زوی دهند په بیجاپو رکی بنـــدی سو .

۱۶۸۲ م ۱۰۹٤ ق

جلال خان (دلیرخان روهیله)داؤد زی دهند لوی پښتون صــو بــدار مسموم او مړکړ سو .

ملاشر ف الدین سمر قندی تاریخ راقم یا تاریخ کثیره وکیښ ، چی‌د افغانستان دشمالی خواو احوال هم لری .

عبدالرحمن چشتی دمراة مسعو دی مؤلف پــه هند کــی وفات سو. دا کتاب دسالار مسعود غزنوی دژوند احوال دی .

۱۶۸۳م۱۰۹۵ق

ددی کال په محرمه میاشت کـــی دخوشحال ماتی‌شروسوی (دسمبر) او امیر خان دعالمگیر صوبدار په پښتنو کی نفاق‌واچاوه. اود ریاخان چی‌په جنګ‌کی زخمی سوی‌ؤ خپلو ملگرو خوست ته یووی او هلته مړ سو .

فقیر الــله سیف خــان خوستی (تخاری) دکشمیر صوبدار چی یــو کشف الایات اوبل کتاب‌ئی‌دهند پر راګ او موسیقی باندی کښلی وو وفات سو (۲۵ رمضان).

۱۶۸٤ م ۱۰۹۵ ق

د خوشحال خان د پښتو اشعارو دیوان ٤۰ زرو بیتو ته ورسیدی‌چی په آخرکی ٤۵ زره بیته سوه .

۱۶۸۵ م ۱۰۹۷ ق

په دغه کال دپیښور په سیموکی وچ کالی او کاختی آو وباوه .

۱۶۸۶ م ۱۰۹۸ ق

شیخ محمد امین بدخشی عالم او زاهد دقطرات‌در_ اورساله ضروریه مؤلف په کشمیرکی ۷۰ کلن وفات سو (۱۱ رمضان) .

سکندر خان د خوشحالخان ختك زوی چی دپښتو شعر دیوان هم‌لری دمهر او مشتری قصه په پښتونظم کړه (د۹۸ق حدود) .

۱۶۸۹ م ۱۱۰۰ ق

خوشحال خان داپریدو په دنبره کښی ۷۸ کلن وفات اوپه اکوړه‌کی ښخ سو (جمعه ۲۸ ربیع الثانی ۲۰ فروری ـ حوت) دی جنگی مشر او دپښتنو لوی شاعر او لیکوال دی.

حاجی عادل دسلطان ملخی تو خی زوی دکلات د شاوخوا حکمران و.

تاش محمد قندوزی حجة الاورنګ شاهیه تالیف کی (دکابـــل ارګ کتابخانه) حافظ نظام مومند دلیلی مجنون قصه په پښتو نظم کړه .

د محمو د بن علی میمنــــــدی خراسانـــی امامی عالم د اشراف العقائد ـ حدایقا لاحباب ـ حیاة القلـــو ب دمولف وفات .

۱۶۸۹ م ۱۱۰۰ ق حدود

الله یار بن حاجی محمد یــــار بلخی ، خپل دوه کتابونه او صاف نامه عالمگیری او اعظم‌نامه‌په هنـــد کښی وکښل .

قاضی عبدا لکر یم راجن غزنوی دملتان په امیر پــور کښـــی انیس الشعراء دملتان دوالی احمد خـــان بن پیر خان پـــه‌نامــه دشعـــر اوو پراصطلاحاتو باندی تالیف کی ء .

اخوند میاداد محمد زی داشنغر او سیدونکی دشیخ رحمکار مریـــد او دپښتو شاعر دژوند وخت .

نازو د سلطان ملخی توخی لــور دحاجی میرویس خان مور د پښتو شاعره ژوندی وه .

۱۶۹۰ م ۱۱۰۲ ق

آغر خان د کابل‌فوجدار له کابله پیښور ته تیء په لار دی پښتنو مړکیء او خپل انتــقا م ئــی ځنی واخیست .

امیر الا مرا شیر علی خان لودی دمراةالخیال تذکره په‌هند کـــــی وکښله .

۱۶۹۳ م ۱۱۰۵ ق

شیر خان سدوزی په‌کـــوږك کی دصفویانو لښکر پوپنا کـــړل ، دی دقندهار د پښتنو مشرو .

۱۶۹٤ م ۱۱۰۶ ق

اشر ف خان ختك (هجـــــری) دپښتو شاعر د خوشحال خان‌ختك زوی په بیجـــا پورکی تر ١٤ کـــالو قید وروسته پردیس وفات سو .

۱۶۹۵ م ۱۱۰۷ ق

مصطفی خان خښی د محمدسعید زوی افغانی عالم او لښکری مشـــر دامارات الکلم په نامه یو کشـــف الایات په هند کی تالیف کیء.

۱۶۹۷ م ۱۱۰۷ ق

شیخ محمد ضیا او شیخ نیازخرقه شریفه له بخارا او بلخه دجوزجان فیض آباد ته راوړه (یـــکشنبه ۲٤ محرم)چی اوس‌په قندهار کی ده.

۱۶۹۸ م ۱۱۱۰ ق

خواجه محمد بنگښ دپښتو دیوا ن خاوند شاعر ژوندی و.

محمد بدیع بن میرزا بـــد خشـــی دروضة الانساب تاریخ وکیښ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر خان هجری چی د پښتو شعر دوه دیوانه لری دپیښور په سیمو کی ژوندی و (دانه یا آفس خطی نسخی)

۱۶۹۹ م ۱۱۱۱ ق

قاضی میر محمد زاهد هروی دقاضی محمد اسلم زوی مشهور عالم او مولف دزواید ثلاثه مؤلف اوعسکری محتسب اود کابل‌وقایع نگار وفات آوپه کابل‌کی ښخ سو.

۱۷۰۰ م ۱۱۱۲ ق

مصطفی محمد د نور محمد زوی دکریمداد لمسی داخوند درویزه پرمخزن اسلام باندی په پښتو الحاقات زیات کړل .

عبدالقادر خان ختك پښتو یوسف وزلیخا نظم کړه (ځلور زره بیته)

۱۷۰۲ م ۱۱۱٤ ق

دپښتنو مشر پردل خان له خوسته پرکابل راغی ،خودشهزاده محمد معظم لښکرو دی مړکی .

میرزا محمد ارشد د خواجه علی اکبر بر نابادی هروی زوی ،شاعر او منشی او خطاط او مورخ په برناباد کی وفات سو (ولادت ئی ۱۰۲۵ ق)

شاه حسین هوتك دمیرویس‌خان زوی دکلات په سوری کی وزیږیدی .

۱۷۰۳ م ۱۱۱۵ ق

دولت خان سدوزی دسر مست خان زوی دقندهار مرزبان او دده زوی نظر محمد خان په ښار صفا کی دقندهار بیگلر بیگی گر گین خان گرجی په‌یوه شبخون کښی ووژل .

بای خان دحاجی عادل توخی‌زوی دزابل حکمرانو .

دسید حسن بن عبدالله بن سید محمود پیښوری قادری مرشد وفات په پیښور کی .

غلام محمد د شیر خان موگاخیل زوی داشنغر ددواوی‌او سیدو نکی معراجنامه په پښتو نظم کړه دسیف الملوك دقصی ناظم هم‌دی.

۱۷۰٤ م ۱۱۱٦ ق حدود

رستم خان دخپل پلار دولت خان سدوزی پر ځای دسرور خان بامیزی او کته خان الکو زی په مرسته د قندهار مشر سو . دده کشر ورور زمان خان په کرمان کی دصفو یانو سره یرغمل و، او ده دبلوڅو په لاس صفوی لښکر دقندهار جنوب ته تباه کړل .

۱۷۰۵م ۱۱۱۷ ق

حاجی میرویس خان دقندهار په کوکران کی لو مړی لو جر گه وکړه او دصفوی پاچا پر خلاف‌دآزادی غورځنگ شرو سو .

محمد صلاح سیاه گردی بلخی، سبحان قلی نامه وکښله .

۱۷۰٦ م ۱۱۱۸ ق

اورنگ زیب عالمگیر تر ۵۰کلو پاچهی وروسته نیوی کلن دهندپه احمد نگر کی مړ سو (جمعه ۲۸ ذیقعده) دده زوی شهزاده محمد اعظم په احمد نگر کی پاچا سو (۱۰ ذی حجه) بابا سعید دپښتو

شاعر په پیښور کی ژوندی و.

صدر خان ختك د خوشحال خان زوی ددلی اوشهی قصه په پښتو مثنوی نظم کړه .

په همدغه کال ده دآدم خان اودر خانی قصه پښتو کړه .

عبدالرحمن مومند د پښتو صوفی شاعر وفات او دپیښور جنوبی خواته په هزار خانی کی ښخ‌سو.

خیر الله عارف لاهوری مسعود نامه د سلطان مسعود غزنوی پر احوال‌باندی په فارسی‌نظم کړه.

عبدالرسول د سید علی زوی دملك فتح خان په غوښت خپل‌کتاب مجمع اللغات والاسماء وکیښ (دکابل ارگ کتا بخانه)

۱۷۰۷ م ۱۱۱۹ ق

حاجی میرویس خان دقندهار دمانجی په دوهمه لوجرگه کی داستقلال اعلان وکیٔ ، اودصفویانو بیگلر بیگی گرگین خان ئی وواژه (۲۹ذی قعده) په قند هار کی ملی حکومت جوړ سو .

۱۷۰۷– ۱۷۱۵ م
۱۱۱۹ –۱۱۲۷ ق

د خاجی میرویس خان د ښالم خان زوی ملی ریاست په قندهارکی

۱۷۰۷ م ۱۱۱۹ ق

شهزاده معظم بهادر شاه چی دپلار د مرگ پروخت په کابل کی و، له دی ښاره ولاړ ، اوپه لاهور کی پاچا سو (دمحرم‌سلخ) ده خپل ورور محمد اعظم ددهولپور په جنگ کی مړ کی ٔ.

۱۷۰۷ – ۱۷۱۲ م
۱۱۱۹ – ۱۱۲٤ ق

دمعظم شاه بن عالمگیر د پاچهی دوره .

۱۷۰۸ م ۱۱۲۰ ق

گوهر خان د خوشحال خان زوی خپل کتاب قلب السیر په پښتو دافضل خان بن اشرف خان بن خوشحال خان په نامه تا لیف کیٔ داد سیر نبوی یوه مجموعه ده (دپیښور موزیم **خطی نسخه**)

۱۷۰۸ م ۱۱۲۰ ق حدود

ملا نور محمد غلجی دملایار‌محمد کندهاری زوی په پنجوایی کی خپل پښتو کتاب نافع المسلمین داخوند درویزه په ډول وکیښ (د پښتو ټولنی خطی نسخه)

مهری هروی شاعره په هند کی ژوندی وه .

ملا محمد علی هروی خطاط د سلطان حسین صفوی لپاره دمیر خواند دروضة الصفا یو ټوك وکیښ (دکابل خطی کتابخانه)

۱۷۰۹ م ۱۱۲۱ ق

محمد خان بلوڅ د هرات صفوی حکمران دقندهار میرویس خان ته په سفارت راغی ،

۱۷۱۰ م ۱۱۲۲ ق

دهرات له خوا صفوی لښکرو پرقندهار حمله وکړه او میرویس خان مات کړل اووئی شړل .

۱۷۱۱ م ۱۱۲۳ ق

(۲۵) زره تنو صفوی لښکرو دخسرو خان گرجی په مشری

قندهار محاصره کدء، مگردمیرویس خان ۱٦ زرو لښکرو دوی تہـــول ووژل اؤ خپله آزادی ئی وساتله . (۲۸ رمضان)

حیات سلطان د حـداد د سلطان سدوزی زوی د هرات مشر و .

معزالدین جہاندار شاه د بہادر شاه زوی په دهلی کی پاچا سو .

۱۷۱۲ م ۱۱۲٤ ق

معظم بہادر شاه تر (۵) کالـــو پاچہی وروسته په ډهلی کی مــړ سو (محرم) عبدالقادر خان ختہـك دسعدی گلستان په پښتو ترجمــه کیء او نوم ئی گلدسته پر کښیښنو (۲٤) رمضان

۱۷۱۳ م ۱۱۲۵ ق

حاجی میرویس خان خپل ورور حاجی امکو دډهلی در بار تـــــه واستاوه او دډهلی تیموری دولـت دقندهار ملی حکومت د حـــا جی میرویس خان په مشری پـــــه رسمیت وپیژانه .

۱۷۱۳ م ۱۱۲۵ ق حدود

میرمن مسری د قاضی احمدگل ختہك لور ژوندی وه چـی دپښتـو فالنامه ئی نظم کړه .

۱۷۱٤ م ۱۱۲٦ ق

رستم خان صفوی حکمران ډیـر لښکر پر قندهار راوستل ، خـــو میرویس خان دوی بیا وشړل .

محمد مظفر د ملا اسماعیل زوی دافضل خان ختہك په غوښتنه داعثم کوفی تاریخ له فارسی څخه پـــــه پښتو تر جمه کیء (دپیښور دفتح محمد ختہك قلمی نسخه)

۱۷۱۵ م ۱۱۲۷ ق

حاجی میرویس خان دقندهارملی مشر تر ۸ کالو مشر تابه وروسته وفات او په کو کران کی ښخ سو . (۲۸ ذی حجه) دده ورور عبدالعزیز ئی پر ځای کښینو ست.

۱۷۱۵ـ۱۷۱٦ م

۱۱۲۷ـ ۱۱۲۹ ق

دعبدالعزیز د ښدالم خـــان زوی اقتدار په قند هار کی .

۱۷۱۵ م ۱۱۲۷ ق

مہین دپښتو شاعر خپل کتـاب تذکره الابرار دعظمت داود زی په غو ښت منظوم کیء.دیپښتو غزل هم اری .

۱۷۱٦ م ۱۱۲۸ ق

صدر دوران امیر آلامرا بہادرخان دقندهار دشاه حسین هوتك ددربار سپه سالار او دپښتو شاعر دژوند وخـــت .

۱۷۱٦م ۱۱۲۹ق

عبدالعزیز خان د میرو یس خان ورور دقندهار دنارنج له مانی څخه **راولوید او مړ سو،یا خلکو ووا ژه** (مارچ) **او پر ځای ئی شاه محمو د دمیرویس ۱۸کلن زوی پاچا کیء.**

۱۷۱٦ـ۱۷۲٤م ۱۱۲۹ ـ۱۱۳۷ق

شاه محمود دمیرو یس‌خان زوی له قندهاره تر اصفہا نه پاچاو .

۱۷۱٦م ۱۱۲۹ ق

په‌هرات کی دسدوزواوابدالیو **ملی حکومت جوړ سو .**

عبدالله خان بن حیات سلطا ن سدوزی او دده زوی **اسدالله خان‌په هرات کی پرعبا سقلی شاملو صفوی**

حکمران باندی ورغلل ، اوهرات‌ئی له‌جعفر خان څخه ونـــیویء (۲٦ **رمضان)**

بابو جان‌بابی‌داته غر اوسیدونکی دکرم **خان زوی دشہا او گلان قصه** په‌قندهارکی په پښتو نظم کړه .

دمحمد حسن بن‌محمد خراسا نی کیمیاوی پوهاند دشرح المفتا ح **فی** الصناعه او شرح شذ و ر الـذ هب مؤلف وفات.

۱۷۱۷م ۱۱۳۰ق

ټول هرات او غوریان او کوسان اومرغاب او **بادغیس او غور دهرا ت** دسدوزو ترملی **حکو مت لانـد ی** راغلل.

په‌قند هارکی دهو تکوشا هی‌وه.

محمد شاه دخجسته ا ختر زو ی په‌ډهلی **کی پاچا سو (ذیقعده)**

محمدحسن دملایحیی‌زوی هرو ی خطاط **وفات سو .**

دمحمد یونس خیبر ی د پښتو دیوان خاوند شاعر دژوند وخت .

۱۷۱۷ م ۱۱۳۰ ق حدود

ملا پیر محمد هوتك دملا سرور اخوند کند هاری زوی (پیر افغان) **خپل کتاب افضل‌الطرایق په‌پښتو** مثنوی نظم کی اوبل **کتاب‌القرا یض** فی ردالروافض ئی وکیښ .

۱۷۱۸ م ۱۱۳۱ ق

فرخ سیردعظیم‌الشان زوی‌دډهلی پاچا ووژل سو او رفیع الدرجـات درفیع الشان زوی مړ سو او رفیع **الدوله وروړئی پرځای ودرید یء .**

۱۷۱۹م۱۱۳۲ ق

ددلا رام په جنگ کی‌اســدا لله خان سدوزی دشاه محمود هوتك‌په مقابل کی ووژل سو. او دهــرا ت حکومت زمان خان ددولت خــــان سدوزی زوی ته وسپارل سو .

۱۷۱۹ م ۱۱۳۲ق حدود

محمد فاضل بریخ دقندهار پــه ښبور اوك **کی درو ضهٔ ربا نی کتاب** وکیښ .

۱۷۲۰ م ۱۱۳۳ ق

زمان خان **سدوز ی‌دهرات ملی‌مشر،** صفوی حکمران صفی قلی خان پــه کافر کلا کی مات کــیء او **جعفـر** خان صفوی **بیگلر بیگی ئی وواژه.**

میر زاعبدا القادر بیدل(متولـد ۱۰۵٤ق) په شاه جهان آباد کـــی وفات او ښخ سو .

۱۷۲۰ م ۱۱۳۳ ق حدود

محمد حافظ د محمد اکبر بارکزی **زوی په‌قندهار کی د تحفهٔ و ا عظ** پښتو کتاب وکیښ .

۱۷۲۱ م ۱۱۳٤ ق

شاه محمود هوتك له قندهـــاره پرکرمان ورغی او دهغه ځای‌دحاکم لطف علی خان سره ئی **روغه‌وکړه.** وروسته بیا پـــراصفہان **ورغی او** دصفو یانو پا **یتخت‌ئی‌محاصره‌کیء.**

شاه حسین هوتك د میرویس‌خان زوی په قندهار کی پاچا و.

۱۷۲۲ م ۱۱۳۵ ق

دگناباد په جنگ‌کی د شاه‌محمود هوتك لښکرو صفویان مات کړل . (۸مارچ).

شاه محمود هو تك اصفہان تــر ۸ میاشتی کلابندی وروسته ونیوی‌او

(c) ketabton.com: The Digital Library

دایران پاچا سو،دصفویانو سلطنت ئی ختم کیء (۱۵محرم) شاه حسین صفوی دایران تاج، شاه محمود تــه وړاندی کیء (اکتو بر) زمــان خان سدوزی دهرات ملی‌مشر وفات سو اوپرځای ئی محمد خان دعبدالله‌خان زوی کښینو ست. احمد خان‌ابدالی دزمان‌خان سدوزی زوی دزر غونی‌له نسه په هرات‌یاملتان‌کی‌وزیږیدی .

۱۷۲۲ـ۱۷۳۷م ۱۱۳۵ـ۱۱۵۰ق

شاه حسین دمیر ویس خان زوی دکندهار پا چاو .

۱۷۲۳م ۱۱۳٦ ق

محمد خان سدوزی‌له هراته ولاړ: او مشهدئی خلور میاشتی کلا بنــد کیء مګر ذوالفقــار خان دزمانخا ن مشر زوی له ښو راوکه راغــی اود هرات ملی مشر سو (تــر ۱۱٤٤ ق پوری).

داؤد خان هوتك دقادرخان ز وی دپښتو شاعر دکندهار په‌کوکــرا ن کی وفات سو.

ریدی خان‌مومنددغیاث خان زوی له کندهاره دشاه‌محمودهو تك سره اصفهان ته ولاړ، چی بیرته‌راغی په پښتو ئی محمودنامه نظم کــړه . د پښتو شعر دیوان ئی هم در لود.

استا دالعلماءملا یار محمدهوتك دشاه حسین هو تك ددر بار مــلا د مسایل ارکان‌خمسه کتاب وکیښ .

۱۷۲۵م۱۱۳۷ق

شاه محمود هو تك په اصفــهان کی ۲۷ کلن تر اتو کلو پاچــهــی وروسته ووژل سو. (۱۲ شعبان)

او دده پرځای‌شاه اشرف‌دعبدالعزیز زوی دمیر ویس وراره په اصفــهان کی پاچاسو.

۱۷۲۵ ـ۱۷۲۹م ۱۱۳۷ـ۱۱٤۲ ق

شاه اشرف دعبدالعزیز هو تــك زوی دایران شهنشاه و.

۱۷۲۵م ۱۱۳۷ ق

عبدالحمیدماشو خیل دشاه‌ګدای قصه په پښتو مثنوی منظو مه کړه (۱۲۰۰) بیته.

میر من زینبه دحاجی میر ویس خان لور په کندهار کی‌ژوندی وه، اوپه پښتو ئی دخپــل‌ورور شــاه محمود ویر نه وویله .

۱۷۲۵م۱۱۳۷ ق‌حدود

دهو تکو دسلطنت په‌وخت کی‌د ایران اداری تشکیلات او مالیــات یوه نامعلوم مو لف دتذکرةالملو ك په‌کتاب کی دشاه اشرف هوتك په نامه سره را ټول‌کړل (دمینار سکی طبع لندن ۱۹٤۳م)

۱۷۲۵م۱۱۳۸ق

دهرات ملی‌جرګی بــاخــر ز او بادغیس ذوالفقار خان او فراه ئــی رحمان خان دعبدالــله خان زوی او هرات‌ئی الله یارخان دعبدالله خان زوی ته وسپارل(تر۱۱٤٤ ق‌پوری)

۱۷۲٦م۱۱۳۹ق

احمد پاشا دبغداد والی پرایران لښکر راوستل، خو شاه اشــر ف هوتك دوی مات کړل.

شاه اشرف هوتك‌په‌اصفهان کی جامع مسجدجوړ کیء چی دملازعفران اویعقوب خان افغان نو شته دمحمد علی مولوی په خط لری.

۱۷۲۷م۱۱٤۰ق

شاه اشرف هوتك عثمانی لښکر وشړل ، اوله عثمانی دولت سره‌ئی

روغه وکړه.

شاه اشرف هوتك افــغان پــه اصفهان کی سکه ووهله.(داصفهان موزیم) شاه حسین‌هوتك دکند هار پاچا له هرات اوفراه څخه تر غزنی اوګومل اوډیره اسماعیــل خــان او ملتان اودره‌بولان‌پوری پاچهی‌کوله.

ناصر خان دکابل او پیښــور او باقرخان دغزنی حکمرانان و.

۱۷۲۷م۱۱٤۰ق حدود

میا عبدالحکیم کاکړ نقشبنــدی عارف په کند هارکی خپله (مقا له) وکښله ، چی په‌هند کی چاپ سوی هم ده.

نصر الدین خان اندړ دغــزنــی اوسیدونکی په کند هار کی دنصر به تخلص خپل پښتو دیــوان دشاه حسین هوتك په‌دربار کی تر تــیب کیء.

۱۷۲۸م۱۱٤۱ ق

الله یار خان سدوزی په تر بت جام او کافرکلاکی دنادر شاه‌افشار سره جنګونه وکــړل اونادر پښــه زخمی سوه اوبیرته مشهد ته‌ولاړ .

محمد هو تك دداود خــان زوی‌د شاه حسین هوتــك‌ددر بارمنشــی په‌کندهار کی (پټه خزانه) تالیــف کړه . دده بل‌تالیف خلاصة‌الفصاحة دی.

محمد عادل بړیځ دمحمد فاضــل زوی دکند هار په ښــوراوك کــی محاسن الصلوة په پښتو نظم کیء

۱۷۲۸م۱۱٤۲ ق

دهرات دملیونو مشر تــو ب ذوالفقار خان‌ته‌وسپارل ســو . (۳ شوال)

۱۷۲۹م ۱۱٤۲ ق

دخلیفه سلطان احمد خان ثا لث له خوا راشد پاشا اصفهان ته‌دشاه اشرف هوتك در بار ته دسفیر په نوګه راغی اود شاه اشرف له خوا هم محمد علی خان بلوخ استا نبول ته سفیر ولیږل سو، اود افــغان‌او ترك روابط قائم سول.

۱۷۲۹م۱۱٤۲ق

شاه اشرف هوتك تر ۵ کالــو ۷میاشتو سلطنت وروستــه دنادر افشار له‌خوا مات سو اود ښوراوك په ژیړ غره کی دابراهیم بلوخ پــه لاس ووژل‌سو.(ذی حجه ۲۹ نومبر) پر ایران د پښتو سلطنت هم ختــم سو.

۱۷۳۰م۱۱٤۳ق

ذوالفقار خان دهرات ملی مشــر داتو زرو لښکرو سره مشهدکلابند کیء (۱۳محرم)

۱۷۳۱م۱۱٤٤ق

الله یار خان له مرو چا ق څخه راغی او دهرات ددفاع کار ئی پــه لاس کی ونیو (۱۸ صفر) ذوالفقار خان دخپل کشر ورور احــمد خان سره کندهار ته ولاړل.

هرات تر یوه کال محا صــری وروسته نادرافشار ونیو (۱رمضان) اود هرات دابد لیانو دمشری وخت ختم سو .

۱۷۳۲م۱۱٤۵ق

محمدفهیم دکاکا صاحب لمســی پښتو نور نامه په لنډ بحر منظومه کړه.

۱۷۳۳م۱۱٤٦ق

میا عبدالحکیم کاکړ عارف دشاه

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسین هوتك په حکم له کندهاره ویوست سو.

۱۷۳۴م۱۱۴۷ق حدود

ملا زعفران تره کی دکندهار د شاه حسین ددربار طبیب اوریاضی دان اوشاعر دگلدسته‌زعفرانی کتاب په طب کی وکیښی.

۱۷۳۵م۱۱۴۸ق

نادرشاه دامام قلی افشار زوی دایران پاچا سو.

ملایونس توخی د قندهار د شاه حسین د دربار مدرس د جامع فرایض کتاب وکیښی .

عبدالحمید ماشو خیل درکن الدین محمد بخاری شرعةالاسلام په ۱۵۰۰۰ بیته په پښتو مثنوی نظم کیٔ (۲۶ شوال) .

۱۷۳۶ م ۱۱۴۹ ق

نادر افشار دسیستان او هلمند له خوا راغی او شاه حسین هوتك ئی په‌قندهار کی کلابند کی ء (دذی قعدی اوائل) .

۱۷۳۷ م ۱۱۵۰ ق

نادر افشار قندهار تر یوه کال کلابندی وروسته له شاه حسین هوتك څخه ونیوی(دذی حجی‌اوائل) اودهوتکو پاچهی تر (۳۰) کالو وروسته په قندهار کی ختمه سوه.

نادر شاه افشار دقندهار نادر آباد بناکیٔ اودلته ئی‌سکه ووهله.

سیدآل خان دابدال خان ناصر زوی افغانی لوی سپه سالار او دایران دجگړو فاتح اودپښتو شاعر په کلات کی‌دنادر شاه افشار په‌لاس کښیووت اوړوند کړ سو .

شاه عالم دعلی‌خان زوی دسلطان ملخی توخی وراره د زابل او کلات حکمران و .

تاج خان افغان (ممنون شاعر)په هندکی مړ سو .

دمسری خان مردانی پښتو شاعر دژوند وخت . دی داشعارو دیوان لری .

عبدالحمید ماشو خیل دپښتولوی شاعر دپېښور په ماشو خیلو کی وفات اوښخ سو (ولادت ئی د ۱۱۰۰ (حدود) دپښتو دیوان خاوند او دنیرنگ عشق پښتو مترجم .

سعادت خان د پښتو مثنوی کیمیای سعادت‌منظوم کیٔ.

عبدالرحیم هوتك قندهاری شاعر له قندهاره فرار سو او د خراسان په ورامین او بخارا کی اوسیدی . دپښتو دیوان لری .

قلندر راپریدی د پښتو دیوان خاوند په خیبر کی اوسیدی .

۱۷۳۸ م ۱۱۵۱ ق

دنادر افشار له خوا عبدالغنی خان الکوزی د هرات مشر سو ، پیر محمد خان هروی دبلوچ حاکم او حاجی اسماعیل‌الکوزی داسفزار او اشرف خان غلجی دکلات‌حاکمان سول . نور محمد خان علی زی (میرافغان) د ۴۰ زرو پښتنو لښکرو مشر سو ، او ذوالفقار خان اواحمد خان ته‌په ما زندران کی جا گیرا ورکړه سو .

شاه حسین هوتك مازندران ته نفی سو او هلته په زهرو ووژل سو (۱۰ شعبان) دده پاچهی په

قندهار کی ۱۵ کاله وه. نادر شاه دقندهار ښار وران کیٔ.

نادر افشار غزنی و نیو او د کابل دناصر خان او شرزه خان سره ئی جنګ ونښلاوه ، رحیمداد خان د کابل کوتوال ئی کلابند کی، خوچی دا ښار ئی ونیو بیر ته ئی ناصر خان ته‌وسپاره‌او ترهندوکش او بامیانه سیمی ئی فتح کړی .

۱۷۳۹م ۱۱۵۲ ق

نادر افشار دپېښور له لاری پر لاهور او ډهلی حمله و کړه او هندوستان ئی ونیوی ، او د۷ ۸ ملیونو پوندو ثروته سره بیرته کابل ته راغی ، او تربنګښ اوډیرو پوری ئی ونیول او ددرهٔ بولان له خوا قندهار او هرات ته‌ولاړ .

سید جعفر روهی تدقیق‌التحقیق وکیښی .

مجهربن عیسی داود (اشرف العنوان فی معرفة انساب افغان) وکیښی‌دبمبئی دملافیروز کتابخانه)

۱۷۴۰ م ۱۱۵۳ ق

نادر شاه افشار دخپلو فتوحاتو جشن په مشهد کی جوړ کیٔ،دده مملکت له سنده تر فراته اوله سیحونه تر بلوچو پوری رسیدیٔ.

میان عبدالحکیم بن سکندر شاه سنتیا کاکړ دقندهار د سیمی نقشبندی مشهورپیر اودحصن‌الایمان مولف وفات اوپه تهل چو ټیالی‌کی ښخ سو (ولادت ئی ۱۰۷۰ق)

۱۷۴۱م ۱۱۵۴ ق

نادر شاه افشار احمد خان ابدالی له مازندرانه را وغوښت او دخپلو همرکابو ابدالیانو په مشر تو ب ئی وګو ماره.

۱۷۴۲ م۱۱۵۵ ق

خوشحال خان توخی د علی خان زوی دکلات حکمران و .

حافظ عبدالکبیر در درمجالس او مناجات او معجزاتو ناظم خیل در مجالس په پښتو نظم کی .

۱۷۴۵ م ۱۱۵۸ ق

محمد اکرم هروی خطاط د هرات دسعدیه مدرسی نوشته وکښله .

۱۷۴۷ م ۱۱۶۰ ق

نادر شاه افشار دخبو شان په فتح آباد کی دخپلو درباریانو له خوا ووژل سو (دیکشنبی شپه ۱۱ جمادی الاخری) احمد خان ابدالی او نور پښتانه د هرات له لاری له مشهده قندهار ته راغلل (رجب) د قندهار په شیر سرخ‌کی دپښتنو لو جرګه جوړه‌سوه او په نهمه ورځ ئی آحمد خان سدوزی دزمان خان زوی ۲۵ کلن ځوان په افغانی‌سلطنت د احمد شاه درانی‌په نامه انتخاب کیٔ او دغنمو وږی‌ئی دده په پګړی کی وتومبه (شو ا ل ۱۱۶۰ق اکتو بر).

تیمور شاه په مشهد کښی وزیږیدی ء.

۱۷۴۷-۱۷۷۲م۱۱۶۰- ۱۱۸۶ ق

داحمد شاه بابا ابدالی دزمان خان سدوزی دسلطنت دوره چی‌پایتخت ئی قندهار و.

تقی خان اخته بیگی ۲۶ کروره روپۍ دپېښور او کابل مالیات نادر شاه افشار ته وړی، چی قندهار ته راغلل نواحمد شاه دغه خزانه واخیستله .

احمد شاه غزنی او کابل او پېښور له ناصر خان څخه ونیول .

اشرف خان او الله یار خان دخوشحال خان توخی زامن د کلات اوتوخو سرداران وو ، اواحمدشاه ابدالی منلی وو .

اخوند گدادپښتو نافع المسلمین ناظم اوددیوان خاوندشاعرژوندیو.

معزالدین ختك خپل پښتو کتاب ربقة الاسلام په پښتو لنډ مثنوی منظو م کړی، دیدشعردیوان‌هم‌لری.

محمد نظام معجز کابلی شاعر په ډهلی کی وفات سو.

۱۷۴۸ م ۱۱۶۱ ق

احمد شاه ددیرش زرو لښکرو سره د کابل او پېښور له لاری تراټك او جیلم پوری ونیول . اود لاهور څخه تر۱۳ربیع‌الاول ۱۱۶۱ق سرهند تهورسیدی، په سند هم کی ئی میان نورمحمد کلهور پاچا کړی

دده په امر محمد قاسم دعندلیب‌په نامه یوتوپ په‌پېښور کی جوړکړی.

احمد شاه د محمد شاه گورکانی زوی په ډهلی کی پاچا سو .

شاه حسام الله‌پرهند داحمدشاه دلو مړ ی یر غل «فتح نا مه » په فارسی منظومه کړه (دپاریس ملی کتابخانه).

علم‌خان اپریدی خپل پښتودیوان ترتیب‌کی (دهند دټونك کتابخانه)

سردار زاهد خان‌سدوزی‌له ۱۱۳۲ق تر ۶۱ق پوری دملتان‌حکمران و.

۱۷۴۸ م ۱۱۶۲ ق

لاهور ته داحمد شاه جنگی سفر او دپنجاب دمالیاتوټولونه ومیرمنو معین الملك ته سپارل .

دنور محمد خان‌علی زی میرافغان او گد وخان او محبت خان‌دسیسه او ددوی وژل په قندهار کی .

۱۷۴۹ م ۱۱۶۲ ق

میافقیر الله جلال آبادی ښکا پوری مرشد له ښکا پوره دحجازپه سفر ولاړ اوپه ۱۲ دجمادی الاولی په‌مد ینه کی و .

قاضی نصر الله بار کزی خوانچه زی دارغسان او سیدونکی د احمد شاه له خوا دقندهار قاضی سو ، دخان علوم کورنی‌دده له‌پښته دی.

دده زوی محمد اسماعیل ژلی بیکه او دهغه زوی قاضی محمد سعیدو.

ملامحمدی (املا) دعلاءالد ین‌زوی دسنگ چارك شاعر او صوفی په بخاراکی وفات سو، دوشنبه ۱۸ ربیع الاول (ولادت ۱۱۰۰ ق).

لقمان خان د ذوالفقار خان سدوزی زوی د قندهار نائب الحکومه وفات سو .

۱۷۴۹ م ۱۱۶۳ ق

احمدشاه هرات ونیو او میر زا شاهرخ دنادر شاه لمسی ته ئی مشهد وسپاره اوپه هرا ت کی دزویش علی خان هزاره‌مقرر کړی.

عابد خان سدوزی مغدود خیل دشاه حسین کروسی د ملتان دپښتنو مشر مړ سو .

میا محمدعمربن ابرا هیم دپېښور دخوکنو اوسیدونکی خپل شمایل نبوی په پښتو منظوم کړه .

۱۷۵۰ م ۱۱۶۴ ق

احمد شاه قلات ونیو اومیر نصیر خان بلوخ ته ئی‌وسپاره .

دهراته پرنشا پور حمله او نیول‌او عباسقلی خان ته سپارل .

وزیر شاه ولی خان مرو ـ میمنه اندخود ـ تربد خشانه ونیول .

شاهرخ د نادر شاه افشارلمسی په مشهد کی داحمد شاه په نامه سکه ووهله :

یافت از الطاف احمد پاد شاه
شاهرخ برتخت شاهی تکیه گاه

احمد شاه له زور آباده ملامیرزادملا محمد سلجوقی زوی راوست او د هرات د پای حصار په مدرسه کی مدرس کړی .

دوزیر شاه ولیخان بامیزی په‌امر شاه نظیر توپ ساز «توپ زمز مه» په لاهور کی داحمد شاه بابا په نامه جوړ کړی .

۱۷۵۱ م ۱۱۶۵ ق

احمد شاه دلاهور جنگی سفر و کړی او ښا غا سی عبدالله خا ن کشمیر ونیوی ی.

قلندر خان دهلی ته داحمد شا ه له خوا په سفارت ولاړ او پنجاب ـ سند ـ کشمیر په احمد شاهی سلطنت کی داخل سوه .

حاجی ملاولی ساکزی قندهاری ملاباشي و .

محمد علی حزین ایرانی شاعر «متولد ۱۱۰۳ ق متو فا ۱۱۸۰ ق» په‌تذکرةالاحوا ل کی د پښتنو په لاس دایران او اصفهان دنیولو احوال په هند کی و کیښی.

کامگارختك دپښتو شاعر وفا ت سو.

۱۷۵۲م۱۱۶۶ق

سر دار خان جهان پو پلزی د احمد شاه په امر دکابل کلا ترمیم کړه اولس در وازی‌ئی ورکړی.

سید فتح علی حسینی گردیز ی دسید عوض خان زوی‌مورخ اوشاعر او مو لف په هند کی تذکره ریخته گویان وکښله (دده وفات ۱۲۲۴ق)

۱۷۵۳ م ۱۱۶۷ ق

احمد شاه سند ته ولاړ اوبیا ئی مشهد محاصره‌کړی او نورمحمدخان افغان ئی دشاهرخ‌میر زا نایب‌وټاکه اوټول خراسان‌ئی په هرات‌پو ر ی ونښلاوه.

میرمنو دلاهور حاکم مړ سو او احمد شاه دده‌زوی‌میر مومن ته‌لاهور وسپاره.

په ٤ دمحرم ۱۱۶۷ ق احمد شاه سند ته ورسیدی او دښکار پور ولایت ئی په قندهار پوری وتاړه او محمد مراد یاب خان دنور محمدزوی یی دسر بلند خان په لقب دسند پر تخت کښیناوه.

ملامحمد غوث دا خوند تر کمان بن تاج خان زوی چی له کندهاره پېښور ته تللی و داحمد شاه له‌خوا دپېښور لوی قاضی سو دده‌منطقو پر میر زا باندی حاشیه کښلی اود احمد شاه بابا عر فانی خبری ئی د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شرح الشرح په کتاب کی بیان کړی.

میر زا هادیعشرت داحمد شاهی دربار منشی په پیښور کی یو قصر جوړ کیٔ چی تاریخ ئی«مسکن عشرت هادی آباد ». دی.

دکندهار په دربار کی دسند سفیر گدومل هند وو، اود احمد شاه سفیر په سند کی اسماعیل خان پنی و.

دوهم عالمگیر دجهاندارشاه ز وی دډهلی پاچا سو.

۱۷۵٤م۱۱۶۸ق

په کندهار کی لو مړی مـــوزیم (بیـت الاشـــراف) جــو ړ ســـو (ربیع الثانی)

۱۷۵۵ م ۱۱۶۹ق

آزاد خان افغان په اصفهان کـــی سکه ووهله (داصفهان موزیم).

غلام محی الدین خان افغان په هند کی داحمد شاه ابدالی (ظفر نامه) د میرمنو قمر الدین خان په نامه وکښله (دلاهور پو هنتون خطی نسخه) ملا عبدالرشید دحسین زوی پـــه لنگـــر کوټ کی پښتومثنوی اودرسی کتاب رشید البیان وکیښ (دفقه احـــکام)

ـ۱۷۵۶م ۱۱۷۰ق

دشا هزاده تیمور په امر خصـــم افگن توپ په لاهور کی جوړ سوا و په پنجاب کی ۲۰۰ کښتی جوړی سوی.

احمد شـــاه دهـــلی پـــــه ۷ د جمادی الاولی ۱۱۷۰ق ونیوی دوهم عالمگیر ئی دهغه ځای پر تخت کښیناوه اودهغه وریره ئی شهزاده تیمور ته وغوښته ، نظام الدوله ئی ددهـــلی وزیر او نجیب الدوله ئی سپه سالار مقرر کیٔ.

په مکه کی دافغانی حاجیانو لپا ره سلیمانی کاروانسرای دا حمد شاه په امر حاجی عبدالکریم بارکـــزی او حاجی محراب خان نور زی جوړ کیٔ (ربیع الاول غره ۱۱۷۰ق)

په هرات کی نوی کلاوی اوپل مالان جوړ سول.

بی بی صا حبه بنت کامران دشاه محمود هوتك ماینه په کابل کی مړه اوښخه سوه. (سه شنبه ۹ رجـــب شنخته ئی په کابل کی ده).

واقف بټالوی مشهور شاعر پـــه لاهور کی دشهزاده تیمور حضورته راغی.

شاکر خان سدوزی له ۱۱۶۳ تر ۱۱۷۰ق دملتان حکمران و.

۱۷۵۷م ۱۱۷۱ق

محمود المنشی دابراهیم حسینی زوی داحمد شاه ددربار منشی (تاریخ احمد شاهی) له ۱۱۶۰ تر ۱۱۷۱ ق پوری وکیښ. (دبرتش موزیم اولینن گراد خطی نسخی).

۱۷۵۸م۱۱۷۲ق

یوه خراسانی شاعر چی دقاسمی تمسی ودحسین خان فراهی دخراسان دحاکم په خوا هښت نادرنامه په ۱۷ زره بیته کی داحمد شاه بابا په نامه منظومه کړه (ربیع الاول) (دکراچی موزیم خطی نسخه) په کندهار کی د شاه واله (اشرف الانهار) جوړه سوه.

اختیار خان بامیزی دا حمد شا هی دربار مهر بر دار و.

۱۷۵۹م۱۱۷۳ق

احمد شاه دهند و دتا (۸۰) زره لښکر په شمالی هندکی مات کـــړل جمادی الاخری).

۱۷۶۰م۱۱۷۳ ق

شاه عالم ددوهم عالمگیر زوی د ډهلی پاچا سو.

محسن الملك معتمدالد و لـــــه یعقوب علی خان بامیزی په ډ هلی کی داحمدشاه له خوا مقررسو چی دانبارله مر هټانو څخه وساتی .

یاقوت خان خواجه سرا دملتا ن صو بدار سو.

سر دار علی محمد خان سدوز ی په ملتان کی دپښتنو مشر و.

۱۷۶۰م۱۱۷٤ق

احمد شاه د (۶۰) زرو لښکـــرو سره دپانی پت پر ډگر دلسو لـــکو مرهټانو اوهندوانو سره جنگ وکیٔ اوپه ۶ دجمادی الاخری ۱۱۷٤ ق ئی بری وموند دیره لکه تنه ووژل سوه ۵۰ زره آسان او۲ لکه غوایی او ۵۰۰ فیلان او ۲۲ زره بندیان ئی ونـــیول وروسته ئی شاه عالم دډهلی پرپاچهی بریښو.

په همدغه کال کی احمـــد شاه د کندهار اوسنی ښار بنا کیٔ اوشهزاده تیمورئی دهرات حکمران کیٔ.

سر دار شجاع خان سدوزی لومړی پلا تر ۱۱۹۷ق پوری دملتان حکمران و.

۱۷۶۱م۱۱۷۵ق

په پنجاب کی دجیسا سنگه شورش اوپه ۱۱ درجب ۱۱۷۵ق له دوی سره داحمد شاه جنگ اوماتول اوپر دوی بری اوتر ۱۱۷۷ق پوری په پنجاب کی پاتیدل.

احمد شاه بابایو سفارت چین ته واستاوه .

دتاشقر غان (خلم) دښار بنا چی په ۱۱۶۵ ق نوی شروع سوی وه ، په ۱۱۷۵ق دشهـــــزاده سلیمان او عبدالله خان په امر بهرام خان دهغه ځای حاکم تمامه کړه.

ملا شیر محمد هوتك کـــندهاری داسرارالعارفین پښتو ناظم اودتجوید افغانی لیکوال په کندهار کی وفات سو (ولادت ئی ۱۰۹۲ق)

۱۷۶۱م۱۱۷۵ق حدود

شاه عزت الله مجد دی له کابله یارکند ته تللی وچـــی اولاده ئـــی هوری وه.

۱۷۶۲م۱۱۷۶ق

حافظ مر غزی دمردان پښتوشاعر احمد شاهی شاهنامه په پښتومثنوی نظم کړه.

۱۷۶۳م۱۱۷۷ق

احمد شاه سلطان مصطفی خا ن خلیفه عثمانی ته ولیکل چه دی پـــه مدینه کی یو مسجد جوړول غوا ړی مگر خلیفه جواب ورکی او وئی نه منل. دالیك په دفتر همایون نمبر۳ کـــی ساتلی دی (استانبول).

داحمد شاه په امر زمان خان دلاش کلا په فراه کی جوړه کړه.

په هرات کی دحسین شاملو باغ جوړ سو. معراج الدین ختك خپل طبی مثنوی دلیل العلیل منظوم کیٔ .

۱۷۶٤م۱۱۷۸ق

شاه غلام محمد مجد دی نقشبندی صوفی په پیښور کی وفات او ښـــخ سو، دده اولاده په کندهار کی وه.

۱۷۶۵م۱۱۷۹ق

واقف بټالوی مشهور شا عـــر کندهار ته راغی .

۱۷۶۶م۱۱۸۰ق حدود

محمدی صا حبزاده دمـــیا عمـــر خوکنی زوی دپښتو دیوان خاونـــد

شاعر خپل دیوان تر تیب کیء .

استاد احمد علی خان دتوره‌باس باروت ساز زوی له ملتانه کند هار ته راغی او دده زوی پاینده خان په کابل کی دآهنگری‌اوباروتوکارخانی جوړی کړی.

قاضی دل محمد افغان په طب‌کی بحرالفوائد تالیف‌کیء ۵۵۸ مخه .

سر دار محمدشجاع خان‌سدوزی دوهمه پلا تر ۱۱۸٦ پوری دملتـــان حکمران و.

۱۷٦۷م ۱۱۸۱ق

شاه ولی خان وزیرله کند هاره د((٦) زرو سپرو سره بلخ ته ولاړ او وروسته پخپله احمد شاه هــــمد هرات له لاری میمنی ته ورسیدی‌او دبخارا دپاد شاه مراد بی سره ئی دریای آمو سر حد وټاکه.

پیر معظم شاه دپیر محمد فاضل دپیښور دپیر سباك او سیدو نکـی دپښتنو تاریخ(تواریخ رحمت خانی) په پښتو وکیښ(یوه‌مقدمه په‌فارسی اوه مقامات) دا کتا ب په هنــــــد کی دحافظ رحمت خان بړیخ لپـاره کښل سوی دی ،چی دمو لف ماخذ یوبل پښتو کتاب (تواریخ‌افاغنه)و، چی په ۱۰۳۱ق کښل ســوی و، او مولف‌ئی خواجو ملیزی و. کاظم‌خان شیدا دافضل خان‌ختك زوی چی‌هند ته شړلی سوی و، خپل دپښتـــو دیوان ئی تر تیب کیء.

علی خان دپیښـــــور دشاوخـوا اوسیدونکی خپل پښتو دیوان‌بشپړ کیء.

میر غیاث الدین غیاثی دمیــــرك بدخشی زوی‌چی‌دفارسی شعردیوان ئی په بدخشان کی‌وفات او پــــه فیض آباد کـــی ښــخ ســو (ولادت ۱۱۱۷ق)

۱۷٦۸م۱۱۸۲ق

احمد شاه په سندکی دحیدرآباد ښار بناکیء .

خرقه شریفه له جوز جانه دکابل له‌لاری شاه ولی‌خان‌کندهار ته‌یووړه (یکشنبه ۹ربیع الاول)

وکیل الدوله عبدالله خان‌پوپلزی په‌میدان کی(قلعه‌درانی) ودانه کړه.

۱۷٦۹م ۱۱۸۳ق

احمد شاه مشهدته‌ولاړ او نصیر خان بلوخ همد ۲۰ زرو بلو څانـــو سره دده ملگری و. هلته‌ئی نصرالله میرزا دشاهرخ زوی دنادر افشا ر لمسی پر تخت کښینا وه او گوهر شاد دشاهرخ لو رئی تیمورشهزاده ته وغوښتمه په ۸د صفر ۱۱۸٤ ق قندهار ته راور سیدیء د مجمل التواریخ لیکوال‌وایی چی احمد شاه په دغه سفر کی دری لکه سپاه ا و اوه سوه تو په لرل.

میرز ا محمد هاد ی متخلص په عشرت هروی دهرات منشی با شی او شاعر ژوندی و.

ملا عبدالله زوری او ابا سهل ا و ملامسکین په هـــزاره گـــی لهجــه شعرونه ویلی دی .

دکابل د شاه شهید «ا سحا ق ختلانی» پر هد یره‌گنبده جوړه‌سوه.

شهزاده داراب‌په‌کابل‌کی حکمران او ملا عبدالله قاضی او ملا شا ه بیگ مفتی و.

دافضل‌خان ختك داشــــر ف‌خان زوی د خو شحال خان لمسی و فات دی دپښتو تاریخ مر صع او پښتو کلیله د منه مو لف دی .

محمد مسعو د پیښو ر ی لو ی نقشبندی صوفی وفات سو(ذیحجه)

۱۷۷۰م ۱۱۸٤ق

حافظ رحمت خان بړیخ په‌بر یلی کی دپښتنو خلا صه‌الانساب وکیښ (رجب)

حافظ محمد صادق په هند کی‌په فارسی تواریخ رحمت‌خا نی‌و کیښس (اوه مجلسه دلندن موزیم).

۱۷۷۱م ۱۱۸۵ق

دشهزاده تیمور په امر په هرات کی یولوی توپ جوړ سو .

قاضی عبدالر سول‌درانی پوپلزی ته‌چی دعسکر قاضی و دخان با لا ستقلال مر تبه ور کړ ه‌سوه . او شیخ‌الاسلام سو.

محمد اعظم د خیرالزما ن حسینی دوهم زوی چی مورخ‌او مفسر ووفات سو. د ه دقرا ن تفسیر او معیا ر العلو م لیکلی دی .

اخوندی ملا گندم علی د هرا ت دخلچان کلی د مشهو رعا رف ۸۵ کلن وفات سو . (ولادت ئی ۱۱۰۰)

۱۷۷۲ م ۱۱۸٦ق

احمد شاه پسله ۲٦کاله سلطنته په‌جمعه ۲۰ رجب۱۱۸۸ ق دقندهار دتوبی په غره کی مړاو په قندها ر کی‌ښخ سو په قند هار کی‌دده زوی شهزاده سلیمان دشاه‌ولی‌خان وزیر په‌سعی پادشاه سو ،خو شهزاد ه تیمور له‌هراته راغی ، او شا ه ولی خان ئی په‌بکوا کی مړکـــیء اوپــه قندهار کی پادشاه سو .

دشاه ولی خان وزیر سره اعتماد الدوله دوست محمد خان‌او شکرالله خان دده زامن هم ووژل سو ه.

سردار محمد شر یف خان سدو زی تر ۱۱۸۷ ق‌پوری دملتان حکمران‌و.

۱۷۷۳–۱۹۷۲م ۱۱۸٦ – ۱۲۰۷ ق

تیمور شاه شیخ عبداللطیف د دلوی افغانستان پاد شاه و .

۱۷۷۲م ۱۱۸٦ ق

شجاع خان سد وز ی د ملتا ن حکمران په بهاولپور کی مړ سو .

تیمو ر شاه شیخ عبد الطیف د وکالت په‌منصب او التفات‌خا ن‌خواجه سرای خز انه‌داراو نور محمد خا ن بابړئی امین الملك او فتح الله خان سدوزی ئی خپل ندیم او میر هزار خان الکو ز ی ئی د خپل قوم په سرداری او قاضی فیض ا لله ئی مدار المهام او ملا عبدا لغفا ر جدید الاسلام ئی ددیوان‌په‌مستو فی گر ی وټاکل .شاهزاده هما یو ن دقندهار او شاهزاده سلطان محمود د هرا ت حکمرا نان سول .

نظام الدین عشرت سیا لکو تی «شهنامهٔ احمدی» په فا ر سی نظم کړه داحمد شاه بابا په نا مه .

پیرمحمد کاکړخپل‌کو چنی کتاب «معرفة الافغانی» دشهزاد ه سلیمان بن احمد شاه ابدا لی‌په‌نامه وکیښ.

۱۷۷۲م ۱۱۸٦ ق حدود

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسن علی یوسفزاده داحمدشاه بابا «کرامت نامه» و کښله «دکابل خطی کتابخانه». محبت خان د حافظ رحمت‌خان بړیځ زوی (اخبار محبت) په هندکی وکښل.

۱۷۷۳م ۱۱۸٦ق

تیمور شاه پایتخت له قندهاره کابل ته تبدیل کیء او په کابل کی دسردار جهانخان او دیوانبیگی عبدالله خان او قاضی فیض الله خان او مراد خان پوپلزائی او علی رضا خان موسوی مستوفی او اخکزو په نامه کوښی جوړی سوی.

۱۷۷٤م ۱۱۸۸ق

په قندهار کی عبدالخالق خان سدوزی یاغی سو، خو تیمور شاه دی ونیو ی او ړوند ئی کیء او سردار پاینده خان بارکزی ته ئی د سرفرازخان لقب ورکیء.

حافظ رحمت‌خان دشاه عالم خان بړیځ زوی دهند پښتون جنگی سیردار او مورخ او شاعر د خلاصة الانساب مولف په جنگ کی ووژل سو او دهند په بریلی کی ښخ سو.
کودیزی شاعر د جلات او محبوباقصه په پښتو مثنوی نظم کړه.

۱۷۷۵م ۱۱۸۹ق

وکیل الدوله دیوان بیگی عبدالله خان پوپلزی په کابل کی یوه ماڼۍ دبالا حصار سره جوړه کړه.
وکیل الدوله پر فراه رودپل جوړ کیء.

سردار فتح‌الله خان سدوزی له ملتانه د تیمور شاه دربار کابل ته راغیء او دشاهی دربار خاص ندیم سو.

۱۷۷٦م ۱۱۹۰ق

تیمور شاه داحمد شاه بابا دقبر گنبده او باغ په قندهار کی جوړ کړه.
میاعمر څوکنی د پښتنو مشهور پیشوا او مولف وفات اود پیښور په څوکنو کی ښخ سو.
استاد محمد یاسین معمار له قندهاره د تیمور شاه په امر کابل ته راغیء، دکابل دمعمارانو کورنی دده اولاده ده.

۱۷۷٦م ۱۱۹۰ق حدود

محمد نور بن محمد حسن بن عبدالحبیب توخی نور خیلی جامع السلوك عربی په قندهار کی وکښل دی دمیا فقیر الله شاگرد دی.
مسعود گل پاسنی په پښتو یو تاریخی مثنوی نظم کیء (د لندن موزیم خطی نسخه).
اخوند ملا خدابخش د قندهار او سند ملاباشی و، دی د ملاولی ساکزی زوی دیء چی تر ۱۲۱٦ ق پوری لاژوندی و.

فیض الله دملا بابر موسی خیل کاکړ زوی په قندهار کی دتحقیق التوبه رساله په عربی وکښله. دده بله رساله د منطق مبادی دی.

۱۷۷۷م ۱۱۹۱ق

سردار جهان خان پوپلزی سپه سالار دقندهار په دلارام کی مسموم

او په قندهار کی ښخ سو.

۱۷۷۹م ۱۱۹۳ق

په پیښور کی د فیض الله خان خلیل او ارسلا خان مومند بغاوت او دهغو وژل او د خمکنو کلی چورول او د یاقوت خان خواجه سرای وژل.
دپښتو شاعر بیدل دژوند وخت داشنغر په اتمانزو کی.
دکابل بالاحصار نوی کلاجوړه سوه.

کاشی داو په هندکی داحمدشاه او مرهټانو د جنگ تاریخ وکښل (دبرتانیا موزیم خطی نسخه)
کریمداد خان بامیزی داحمدشاهی دربار عرض‌بیگی دکشمیر حکمران و. مظفر خان دشجاع‌خان سدوزی زوی تر ۱۲۳۲ق پوری دملتان حکمران و.
نواز خان ختك د خوشحال خان کړوسی د پښتو شاعر او خطاط په کابل کی و. دده ژوند تر ۱۱۹۷ق پوری یقینی دی.

۱۷۸۰م ۱۱۹٤ ق

خواجه عبدالکریم کشمیری له نادرشاره تر تیمور شاه پوری وقایع په «بیان واقع» کتاب کی وکښل (دلندن دموزیم خطی نسخه)

۱۷۸۰م ۱۱۹۵ق

میرزا محمد رفیع سودا د میرزا محمد شفیع کابلی زوی داردو ژبی مشهور شاعر او ملك الشعراء په هندکی وفات سو «ولادت ئی ۱۱۲۵ ق په دهلی کی»

ملاعبداللطیف صدرالعلماء وفات سو.
شاه فقیر الله بن عبدالرحمن حصارکی جلال آبادی نقشبندی مشهور عالم او روحانی مرشد په ښکارپور کی وفات او ښخ سو (۳صفر) دی داحمدشاه ابدالی مرشدو. دقطب الارشاد او مکتوبات او فتح الجمیل او ډیرو نورو پښتو او فارسی او عربی تالیفاتو خاوند. په هند کی د عروج وخروج احمد شاه ابدالی کتاب تالیف سو (دمانچستر خطی نسخه) دتیمورشاه په فرمان دکروخ دموقوفاتو متولی توب خواجه محمدسعید ته وسپارل سو چی د سلطان بابالاش له اولادی څخه یو عارف او شاعر متخلص په (سیدا) و، اود شعر دیوان لری.

۱۷۸۱م ۱۱۹٦ ق

تیمور شاه ملتان له سکهانو څخه بیا ونیو او هغه ئی شجاع خان سدوزی ته وسپاره.
محمد علی انصاری دهدایت الله خان زوی په هندکی تاریخ احمدشاهی وکښل. (دبریتانیاموزیم) پیرمحمد کاکړ خپل دپښتو دیوان ترتیب کیء.

۱۷۸۲م ۱۱۹۷ق

نائب امین الله خان دمیر زایی خان لوگری زوی دلوگر په برکی راجان کی وزیږیدی، مور ئی دکمال خان وردگ لور وه.
میر عبدالله دپښتو سواتی شاعر دننگرهار او سیدونکی دپښتو دیوان (جام محبت) خاوند او صوفی وفات سو (۲۵ رجب) ولادت ئی ۱۱۳۰ ق

(c) ketabton.com: The Digital Library

کال دی.

۱۷۸٤م۱۱۹۹ق

دفارس میر زا محمد کلانتر چی دنادر افشار معا صر او ملگـری و، تر ۱۱۹۹ ق پوری ئی خپلی لید نی وکښلی چی دهو تکو آخرنی حال‌هم لری (دتهران چاپ ۱۳۲٥ش)

قاضی محمد اکبر شاه دقاضـــی محمدغوث زوی‌دپیښور لوی قاضی‌و.

محمد شاه خان هزاره دهـــرات بیگلر بیگی (حکمران) و.

محمد خان هزاره دمحمد شاه‌خان زوی دتیمور شاه په‌فر مان‌دباخرز حاکم‌بالاستقلال‌مقرر سو (۸ذی‌حجه)

۱۷۸٥م ۱۲۰۰ق

امو خان داشرف‌خان تو خی زوی دکلات دسیمی مشر و.

میان محمد عمر دمحمد ابراهیـــم زوی دباجوړ دمیا کلی او سیدونکی (دځو کنو میا) مشهور عالم‌اومرشد او مولف وفات‌اودپیښوردخوکنو کلی کی ښخ سو (یکشنبه ١٦ شعبان) ولادت ئی ۱۱۰۰ق. تالیفو نه‌ئی:(۱) معالی شرح‌امالی(۲) تو ضیح‌المعانی پښتو منظوم (۳) دافغا نانو شجره نسب (٤) شمایل نامه په ۱۱٦۳ ق پښتو (٥) مخمس درود شریف به پښتو.

حافظ الپوری خپل پښتو د یوان ترتیب کیء.

مسعود بن عبدالله دآدم خان او درخانی قصه تالیف کړه.

محمد نور بن محـــمد حســـن بن عبدالحبیب تو خی کندهاری خپـــل کتاب جامع السلوك وکیښ (عربی).

۱۷۸٥م ۱۲۰۰ ق حدود

بابه خان ریکا باشی او دده زوی سر فراز خان دکابل د ریکا نـــی مشران اود لښکر منصبداران وو، دریکا قبیله احمد شاه له کردستان راوستلی وو.

سر دار رحیمدادخان دحاجی‌جمال خان بارکزی زوی دافغانی دربار د سلطنتی اسنادومحافظ اومهر بردارو. دجلال آباد دبهسود اود ښکار پور د گړی یاسین محمد زی دده له پښته دی.

میرزامحمد هاشم بهشتی‌داحمد شاه بابا اوتیمورشاه دحضو ر منشـــی (نگارستان سلطانی) وکیښ چـــی سیاسی او ادبی معلو مات لری.

یـوه نامعلـو م مـولـف پښتـــو تــذ کـــر ة الـــمـلـــو ك د سدوزو په تا ریخ کی و کیښـــــ (درا ورتی خطی نسخه)

محمد جعفر شاملو خراسانی چی داحمد شاه سره دپانی پت په جنگ کی ملگری‌و، په‌هندکی منازل‌الفتوح ددی جنگ پراحوال‌وکیښ (دبرتانیا موزیم خطی نسخه)

۱۷۸٦م ۱۲۰۱ ق

مدد خان دتیمور شاه له خواځخه په سندکی دتالپورانو سرو کو تلی اوبیائی میر فتح خان دسندحکمران کیء . ملاحسن‌ساکزی‌دکندهاردتلکان پښتو اوفارسی شاعر او عارف‌خپل فارسی‌دیوان‌تکمیل‌کی (تحفة‌المدایح)

دکابل په بالا حصار کی دو کیـــل الدو له عبدالله خان پو پلزی په امر یوه خا نقاه جوړه سوه (پنجشنبـــه (۱) جمادی الاخری).

وکیل الدو له عبدالله خان پوپلزی دعلی خان قند هاری زوی چی‌شاعر، اداره چی، او لښکری لوی وزیرو ، په غـزنی کـی وفات او ښخ ســو (دو شنبه ۲۲ذی قعده).

۱۷۸۸ م ۱۲۰۲ ق

دعلیم الله بن عتیق الله بن فضل‌الله بلخی حنفی صو فی او فقیـــــه او دزبدة الروایات دمؤ لف وفات . (ولادت ئی ۱۱۰۹ق)

۱۷۸۸م ۱۲۰۳ق

په کشمیر کی دآزاد خان‌ښورښت اودهغه آرامو لـدغه وقایع په«جنگ نامه آزاد خان »کی‌په فارسی منظوم سوی دی .

دتیمور شاه په فر مان شهد اد خان پو پلزی دننگر هار مستأ جر او حا کم دجلال آباد کلا جو ړه‌کړه. میر هو تك خان افغان پو پــلز ی دخپلو فار سی اشـــعا رو کلـــیا ت تر تیب‌کیء (١٤) زره بیته.

۱۷۸۹ م ۱۲۰٤ ق

دبخـارا شـــاه مــــراد معــصو م مرو و نیو له، او تیمور شاه در یای آمو دده سره سر حد و ټا که. تیمور شاه په‌کابل کی یولوی قصر جوړ کیء .

۱۷۹۰ م ۱۲۰٥ ق

مولوی محمد عمر ساکزی دپښتو تجوید مؤلف په قند هار کی و فات سو .

۱۷۹۱م ۱۲۰٦ق

دشاهزاده محمود د هـــرات دحکمران په امر خان علوم ا قضی القضاة احمد خان دهرات جا مع بیا ودانه‌کړه .

سید ابو الحسن عنوان د جر م بـــد خشان شا عــر ووژل ســـو (ولادت ئی ۱۱۲۳ق)

۱۷۹۲م ۱۲۰٦ق

اسدالله خان نــورزی پــه دهلی کی دتیمور شاه سفیر او غلام احمد خان‌ئی و قایع نگارو. دهند له‌خوا وجیه الدین سفیر کابل ته را غی‌ء چی تیمور شاه وجیه الدو له لقب ور کی ء .

۱۷۹۲م ۱۲۰۷ ق

تیمورشاه تر (۲۲) کلـــو سلطنت ورو سته (٤٦) کلن په کابل کی په یکشنبه ۷ شوال و فات او ښخ‌سو ولادت ئی ۱۱٦۰ق پر ځای یی دده زوی شاه زمان پادشاه سواود کابل پر تخت کښینو ست .

۱۷۹۲ ـ۱۸۰۰م ۱۲۰۷ـ۱۲۱٥ق

زمانشاه دتیمور شاه زو ی دلوی افغا نستان پاچا و.

۱۷۹۲م ۱۲۰۷ ق

رکن الدولـــه نـــواب مظفر خـــان سدوزی او امین الدو له ســـر دا ر محمد خان دیار محمد خان سدو زی زوی کابل ته راغلل ،او دواړه بیرته دملتان او کچړی حکمرا نان سو ل.

نواب مستجاب خان بړیخ په‌هند کی گلستان ر حمت و کیښ .

سید انور شاه دتیراه په کلایه‌کی دپښتو دیوان تر تیب کیء.

قنبرعلی خان اور کزی د پښتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیوان خا وند شا عر په پېښور کې مړ سو (پنجشنبه ١١ رجب).

میر زا محمد خلیل مر عشي په مجمع التوا ریخ کې دهو تکو فتوحات په ایران کې بیان کړه (د تـهـران چاپ ١٣٢٨ ش)

شاه زمان حافظ شیر محمد خان

دشاه ولیخان و زیر زوی تــه دمختار الدوله اشرف الو زراء لقب ورکی‌ء او قاضی القضات مدارالمهام فیض‌الله دولت شاهی‌ئې بندی کې‌ء (شوال)

١٧٩٣م ١٢٠٧ ق

دشوال په‌اومه تیمور شاه پسله ٢٢ کاله سلطنته په‌کابل کې‌مړاوښخ سو اوشهزاده زمان په کابل کــې پر تخت کښېنوست .

شهزاده همایو ن چې دقــلا ت ، نصیر خان بلوڅ‌ئې پناه ورووړی وه، دغه خان‌ئې شفا عت نامه دشاه‌زمان حضور ته را و لیږ له .

١٧٩٤ م ١٢٠٨ ق

دکابل شاهی باغ اود لکشا قصر له‌بالا حصار سره جوړ سو ه.

شاه زمان دسکهانو ددفع لپاره پېښور ته و لاړ، خو بیرته قندهارته را و گر زید او خپل ورور همایون ئې په‌لهیه‌کې ونیواو دحسن قزلباش پــه لاس ئې ړوند کې‌ء ، بلخ یــې هم بیا ونیو. دانگریزانو دوه تنــه استازې کابل ته راغله، چه‌یو ئــې سیدغلام محمد خان نومیدی ء .

١٧٩٥ م ١٢١٠ ق

قاسم علی افر یدی خپل پښتو دیوان په هنـــد کې تــر تیب کې‌ء (٢٠ ربیع‌الاول ١٦ اکتوبر)

١٧٩٥ م ١٢٠٩ ق

محمد علی خان انصاری په‌هندکې (بحر مواج) ددر نو د عصر پراحوال باندې تالیف کې‌ء (دلندن موزیم).

ملا سعد الله خروټی قندهار ی‌چې پر جلالین او مو لوی عبدالغفور ئې حا شیې لیکلې دی و فات سو.

دزمان شاه له خوا خــخه شا ه غفران لله مجددی بخا را او خوقندته په سفارت ولاړ.

١٧٩٥م١٢١٠ ق

دکابل دچهل ستو نقصر په هند کې دشاه زمان لپاره جوړ سو.

په‌حسن ابدال کې شاه زمـــا ن دسکهانو سره و جنگید، او لاهور ئې بیا و نیو .

رحمت داوی قندهاری شــا عر ، دلیلی مجنون قصه په پښتو دسردار عبدالله الکو زی دکشمیر دوا لی اود شاه زمان سدو زی په نامه نظم کړه، دی پښتو دیوان هم لري.

آقا محمد خان قا جار پر مشهد تعرض و کې ء او شا هرخ‌ئې بندی کې‌ء دده زوی نادر میر زا دهرا ت له‌لارې شاه زمان ته پناه را و ړه.

قا جاری پاچامحمد حسین قراقوزلو کابل ته سفیر را وا ستاوه او شاه زمان هم خپل سفیر گدو خان درانی ایران ته و لیږ لی ء .

ړوند شهزاده همایـــو ن په کابـل کې بندی ﺅ.

١٧٩٥ م ١٢١٠ ق

قا ضی مــحــمد حسین خان‌مــلا

پېښوری دمیرزاهددمنطق پر حاشیه بله حا شیه و لیکله.

گل محمد دهلمـــند دما لگیـــــر او سیدو نکی پښتو شا عر خپــل پښتو دیو ن بشپړ کې‌ء.

حاجــی در و یش بهــا در خا ن صو فی او شا عر د حا جی جما ل خان بارکزی زوی په قند هار کی ژونـــدیﺅ (دمحـــمد ر حیم خا ن امین الملك او محمـــد اکر م خان امین الملك پلار) .

شیخ الا سلام میر خیر ا لد ین دشاه زمان دربار ملا او قا ضی ـ القضات ﺅ .

١٧٩٦م ١٢١١ ق

دړهلی سفیر سید محمود خا ن کابل ته راغی‌ء اوشاه زمان دړهلی دمیر زا محمد اکــبر د ولیعهــدی تصدیق و کې‌ء.

شاه زمان دجیلم اوسند دوابی ته احمد خان بار کزی او درا و ی ا و چناب ناوی ته حسن خان قز لبا ش حا کمان مقرر کړل. محمد خان‌توخی او بو ستان خان اونورالله خان خټك دزرو سپرو او سلو ز نــبور کو اوخاورو تو پوسره دغو دووولایاتو دسر حداتو سا تنی ته و گو ما رل سوه.

شهزاده قیصر دهــرات نائب ـ الحکو مــه او ســـر دار احمد خان نورزی اوسردار زمان خان بامیز ی دهرات دلښکر مشران او مشکـــی خان خوجه سراد ضراب خانی ا و باروت سازی مشر او قلیچ خا ن تیموری دهرات قلعه بیگی سو.

شیر محمد خان با میزی نا درمیرزا افشار بوت اود افغا نستان پــــه حمایت‌ئې د مشهد پر تخت‌کښېیناوه.

هارون خان دحاجی جــمال خا ن محمدزی زوی دفارسی‌ژبې خورابنه شاعر په‌گریشس او قندهار او کابل اوهندکې ژوندیو،دده دشعر دیوان هم سته .

١٧٩٧م١٢١٢ق

شاه‌زمان سدوزی د جنوری پــه اوله لاهور ته ولاړ، اوپه ١٦ ما رچ بیرته کابل‌ته راغی ء.

دهند درامپور نواب غلام محمــد خان دفیض لله خان رو هیله ز و ی کابل ته راغی‌ء اود شاه زمان‌څخه‌ئې کومك و غوښت، چــی دده و لایت بیرته ور و نیسي . (رجب)

پــه دی کال شاهــزاده سلطا ن منصور دکابل حاکم، او جان نثا ر خان امیر الا مراء قوللر اقاسی ئې مختار کار ﺅ. حسن خان تو پساز په کابل کی دشاه زمان په امــــر دزبر زنگ توپ جوړ کې ء.

د کابل په بالا حصار کی بنگله طلا جوړه سوه.

١٧٩٨م١٢١٢ق

په هرات کی شهزاده محمودیاغی ســـو. او شاه زما ن ور غـــی، هرات‌ئې و نیــوی‌ء، او شهــــزاده قیصرئـــی دهرات حـــکمران کې‌ء (١٤ اکتوبر) محمود، کا مــران او فیروز الدین سدو زی شاهزادگا نو تهران ته فتح علی شاه ته پناه‌یووړه (٢٨ رمضان).

شاه زمان گدو خان سفیر تهران

دشاه زمان په امــــر سر دا ر ته واستاوه، چی قــاجـاری پا چا ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

سدوزی شا هزادگان دشاه ز ما ن پرخلاف وته لمسوی.

شاه زمان له هراته کابل ته ر ا ستون سو او لاهور ته رهی ســو (دسمبر).

زمان شاه له خرا سانه ۱۲ ز ره توره نا قلین دکا بل سیمو ته را وکو چول.

مظفر خان رکن الدو له د شجاع خان سدوزی زوی دتیمور شاه لــه خواد ملتان ناظم سو .

رنجیت سنگه د شاه زما ن په فرمان دپنجاب حکمران سو، او د مها را جه لقب ور کړ سو .

شاه زمان خپل ۱۵کلن زو ی شجاع الملك دپیښور حکمر ان کیء.

شاه صفی الله صفی مجددی شاعر او صوفی د یمن په حدیده کی وفات او ښخ سو، دی دشعر دیوان لری ا و څلور کتابونه ئــی په تصوف کی کښلی دی . (دلا دت ئــی ۱۱۵٦ ق)

میر عزت الله له اټکه خپل سفر د یار کند، پــر خوا ، بلــخ ، بامیان، کابل، پیښوزاوبخاراله لاری شروکیء (۲۷ رجب) ده په ۱۲۲۷ ق د ولیم مور کرافت په حکم خپله سفر نامــه هم وکښه ، چی یوه برخه ئی پــه ۱۸۲۵ م له کلکتی څخه چاپ سوه .

شیخ رحم علــی هندی د ایسټ انډیا کمپنی په امر راغی ، او (بیان حالات منازل کابل ازبلدهٔ شاه‌جهان آباد) ئی وکښښ .

۱۷۹۸ م ۱۲۱۳ ق

شاه زمان د خپل ورور د مقابلی لپاره قند هار ته ولاړ (٦ جولایی)

د شاه زمان د وژلــو دسیسه چی د میان غلام محمد هندی په لمسون دده په کوټه کی په کندهار کی جوړ سوی کشف سوه او ۱۳ تنه سرداران چی پ دسیسه کی ئی لاس درلود، دشاه زما ن په مخ کی وژل سوه ، چی سردا پاینده خان بار کزی هم و ، مگر دد زوی فتح خان ایران ته وتښتید ، ا هلته شهزاده محمود ته ورغیء .غلا محمد درویش هم هند ته وتښتیدی خو پرلاری ونیول سو او ووژل سو (۱۳رمضان).

علامه حبیب الله قند هاری محقـ دمولوی فیض الله موسی خیل زو په قندهار کی وزیږید .

د افغانستان صادرات ایران د کاله څاور ملیونه روپی وی ، او ایرانه واردات تر ۳۰ ملیونو روپــ رسیدل .

شاه زمان د هند د بیانیولو لپار دیولك عسکر سره پیښور ته ورسید (۲۵) اکتوبر .

انگریزانو د هند د دفاع لپاره دایرا په دربار کی دافغانستان پر خــلا فـ فعالیت شروع کــیء چی قا جاری حکومت پر هرات حمله وکی ، او د شاه زمــان تــوجه د هنــد له خــوا راوگرزوی .

امام الدیــن حسینی چشتی پــه هندکی تاریخ حسین شاهی دسدو زو پراحوال اوشاه زمان باندی وکیښ. و کیښ

معتمد الد وله رحمت الله خــان سدوزی دشاه زمان په فرمان وزیر اعظم سو ، او توره باس خان پوپلزی تهران ته واستول سو ، چی د ایران صدر اعظم حاجی ابراهیم د شهزاده محمود له لمسولو لاس واخلی .

د شاه زمان د سلطنت رجال :

رحمت الله خان سدوزی صدراعظم معتمد الد وله .

مختار الد وله حافظ شیر محمدخان وزیر او د درانو سردار .

امین الملک نور محمد خان بابړ مهتمم دیوان مالیات .

میرزا علــی رضا خان قــزلباش مستوفی دیوان اعلی .

میرزا میر ابراهیم موسوی مشرف .

میر محمــد علــی خان مــوسوی کفــایت خان منشی .

میر احمد خــان موسوی منشی

میرزا شریف خان قزلباش منشی باشی.

میر هوتک خان پوپلزی دا روغه دفتر او هر کاره باشی .

التفات خان اویرسف خان خواجه سرا.

د شاه زمان کار داران :

۱ـعبدالله خان مخلص الد ولــه پوپلزی د کشمیر حکمران په ٤٠ لکه روپی اجاره چی فقط ۷لکه ئی خزانی ته رسیدی نقدی یا تحــفه .

۲ـ مظفرخان صفدرجنګ سدوزی د ملتان حکمران دری لکه روپی .

۳ ـ عبد الرحیم خان هــوتك د ډیرو اجاره دار په نه لکه روپی .

٤ ـ میر فتح علی خان تالپور د سند میر شپږ زره لښکو .

۵ـ دقلات بلوڅان خانان نصیرخان او محمودخان شپږزره سپا ره.

٦ ـزر داد خان پوپلزی د پیښور حکمران په اوه لکه روپی اجاره .

۷ ـ عبد الله جان نثار خان د کابل حکمران .

۸ ـ امین الــد ولــه محمد خــان سدوزی د لیه حکمــران .

۹ ـ شهــزاده قیصر د هــرات حکمران .

۱۰ـ شهزاده حیدر دقندهار حکمران .

۱۱ ـ په شمالی ولایاتــو کــی محلی میران .

۱۲ـا حمــــدخا ن با رکــــز ی شا هنچی باشی دجیلم حکمرا ن .

۱۳ـ نــــواب جمال خان دقصور حکمران .

۱٤ـ ملك محمد عظیم خان دکا لا باغ حکمران .

۱۵ـ امیر گونه خان زعفران لږد خبوشان حکمران

۱٦ـ ابراهیم خان شادلو افشار داسفراین حکمران .

۱۷ـ ابراهیم خان کرد داسفزار حکمران .

۱۸ـ عباسقلی خان بیات اوجعفر خان بیات دنشاپور حکمران .

۱۹ـ جلال خان پوپلزی د کابل مستوفی .

په دی ډول دشاه زمان مملکت له لاهوره او کشمیر ه او سنده تــــر نشاپوره و، چی جنوبی خوا ته ئی بحیره عرب و.

دشاه زمان عسکر :

۱۲ زره غلامان مغول اوقزلباش.

۱۲ زره سپاره همرکــا بــه چی امین الملك ئی مشرو .

۳۰ زره قندهاری سپاره .

۳۰ زره پیاده .

۱۵ زره سپاره په سند اوملتان کی.

په جنگی سفرو کی گــرده سل زره سپاره .

۱۷۹۹ م ۱۲۱٤ ق

دشهزاده محمود اووزیر فتح خان خطر له ایرانه ډیر سو ، شاه زمان خپل ورور شجاع الملك په پیښور کی پریښو ، کابل اوقندهار ته راغی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳۰ جنوری) .

هارون خان دحاجی جمال خان بارکزی زوی ددری تکړه شاعر د گرشک حکمرانۇ .

۱۸۰۰ م ۱۲۱۵ ق

د توره باس خان ابدالی افغانی سفیر ترمذاکراتو وروسته فتحعلی شاه قاجار دشاه زمان په نامه یو خط وکیښ اوخراسان یی خپله پدری موروثه وبلله، مگر شاهزمان پخپل جوابی فرمان (۱۸ جمادی ا لاخری ۱۲۱۵ ق) کی ورته وکښل، چی که پرافغانی حدودو تجاوز وسی، جواب به یی په‌توره درکړه سی .

حضرت شاه دمردان اوسیدونکی پښتو شاعر خپل دیوان ترتیب کیء.

مدرس فیض الله اخوند زاده داشنغر او سیدو نکی دپښتو ذخیرةالقراء کتاب وکیښ. (رمضان)

۱۸۰۱ م ۱۲۱٦ ق

جان ملکم دانگریز سفیر په‌تهران کی له‌فتح علی شاه سره معاهده وکړه، چی که‌د افغانستان پاچا پرهند حمله وکی، نو به دقاجاریانو لښکرې پر افغانستان باندی راځی .

شهزاده محمود او وزیرفتح‌خان له‌ایرانه راغلل اوقندهار یی ونیوء شاه‌زمان له کابله ورغی او سردار احمدخان نورزی دشاه‌زمان د۳۰زرو لښکرو سره وزیر فتح‌خان ته اوړواو ستل اوشاه‌زمان مات سو، له تازی رباطه. کابل‌ته راغی (صفر).

شاه محمود سدوزی ته‌په قندهار کی دایران دقاجاری پاچا د تبریک مکتوب ورسیدیء او انگریز انو د هندو ستان دنیولو رقیب شاه‌زمان پدی چم هیسته کی ء.

شاه زمان له‌بالا حصاره دننگرهار پرخوا رهی سو او شاه محمود په بالاحصارکی پاچا اوسردار فتح خان شاه‌دوست یی‌وزیر سو (دربیع‌الاول اوائل) .

شاه زمان ونیول سو او ړوند کړ سو، وزیراعظم سردار رحمت‌الله خان بامیزی او وروریی سردارخان اومحمد زمان بامیزی په‌بالاحصارکی ووژل سوه .

وزیر فتح‌خان په فرمان ملامحمد علی قزلباش دکابل دمرادخانی — خیابان— وزیرآباد دامیانو په قضا مقررسو. (شعبان)

دشاه محمود سدوزی په فرمان نائب امین‌الله لوګری دلوګر او بتخاک خان سو، چی لقب یی (امین‌الد وله او نائب‌السلطنه) و .

شجاع الملک دشاه زمان سکه ورور دپیښور له خوا حمله وکړه، داشپان په‌جنگ کی مات‌سو او بیرته خیبر ته و لاړ .

وزیر فتح‌خان‌فرمان دفتح‌الله‌خان امین الملک په‌نامه صادر سو، چی دامین الله خان بره‌کی‌لوګری لپاره دوه سوه تومانه مواجب مقرر د یء (۱۹ صفر ۱٦ق) .

۱۸۰۲ م ۱۲۱۷ ق

شهزا ده کامران دخپل پلار شاه محمود له خوا دقندهار نائب الحکو مه سو.

۱۸۰۳م ۱۲۱۸ق حدود

میرهوتک خان (افغان) دزمان خان پوپلزی زوی خپل دفارسی شعر دیوان ترتیب کیء .

غلجی قبایل شاه محمود ته وسوریدل اووزیر فتح‌خان دلسوزرو لښکرو په مرسته له دوی سره ډیر جنگونه وکړه، او شمېرزره‌تنه‌ئی مړه کړه.

غلجیان چی شاه محمود ته یاغی سوی‌ۇ په سجاوند کی مات سول، اود دوی مشر عبدالرحیم خان او دوه زامن یی‌په توپ کی‌والوزول سوه، په کابل کی دمختار الدوله شیر محمد خان شورښت .

۱۸۰۳ م ۱۲۱۹ ق

په کابل کی دشیعه اوسنی جنگ ونښت اوخلکو بلوا وکړه، شاه‌محمود ونیول سو، اوشاه شجاع‌پادشاه سو بالاحصارته‌راغی (۱۳جولایی) او وزیر فتح خان قندهار ته ولاړ. پانده شاه‌زمان نه پریښو چی دشاه‌محمود سترگی ړندی سی، دی یی په بالا حصار کی بندی کیء ، او د شاه شجاع د سلطنت لومړی دوره تر ۱۲۲۵ق پوری‌وه .

شاه شجاع تر جلوس وروسته دغه لوړ مامورین مقرر کړل .

مختار الدوله شیر محمد خان بامیزی وزیر .

شهزاده حیدر دشاه زمان زوی دقندهار نائب‌الحکومه .

گلستان خان اخکزی مستو فی الممالک .

محمد اکرم‌خان‌پوپلزی‌امین‌الممالک

گل‌محمد خان پوپلزی‌نظام الملک

جلال‌خان پوپلزی د کابل مستوفی

فتح‌الله خان شاهی مهر بردار .

شیردل خان درانی دکابل‌حاکم.

میر هوتك خان پوپلزی د شاهی دفتر مهتمم اودا روغه .

میرزا علی عسکر منشی .

ابوالحسن خان خزانه دار .

شیخ الاسلام محمد یوسف دقندهار لوی قاضی.

حاجی رسول خان هوتك شاه‌عام خیل غلجی (دمیرویس‌خان‌له کورنی څخه) په‌کابل‌کی اوسیدی .

۱۸۰٤ م ۱۲۱۹ ق

شاه‌شجاع‌د ۳۰ زرو لښکروسره کشمیر او پنجاب ته ولاړ اوسندیی بیاونیو، دکامران او قیصر مخالفت له‌شاه شجاع سره جاری ۇ.

۱۸۰۵ م ۱۲۲۰ ق حدود

قاضی محمد اکبر خان ملادقاضی محمدغوث زوی په پیښورکی دمحمد زاهد بن محمد اسلم پرتعلیقاتو یوه شرحه وکښله، دغه تعلیقات دعلامه جلال‌دوانی پرشرح تهذیب باندی دی .

قاجار یانو بیا د انگریزانو په لمسون پرهرات حمله وکړه خو ناکام ولاړل .

۱۸۰٦ م ۱۲۲۰ ق

نواب‌محبت‌خان دحافظ رحمت‌خان بریخ زوی ریاض المحبت د پښتو تاریخ په هند کی وکیښ .

میان محمدی صاحبزاده د میان عمر څوکنی زوی دپښتو دیوان خاوند .شاعر وفات اود پیښور په څوکنو کی ښخ سو .

آثاری ریاحین الصلوه ۱۱۹۰ق

مقاصد الفقه ۱۲۰۲ ق

د پښتو شعر دیوان .

۱۸۰٦م۱۲۲۱ ق

نواب محبت خان بړیخ دریاض المحبه په نامه دپښتو گرامر په هندکی وکیښس .

دوهم اکبر د شاه عالم زوی په دهلی کی پر تخت ناست و تر ۱۲۵۳ ق پوری .

۱۸۰۷ م ۱۲۲۲ ق

عبدالله خان مخلص الدوله د جمعه خان الکوزی زوی د کشمیر حکمران هلته وفات سو ، او پرځای ئی د شاه شجاع له خوا عطا محمد خان بامیزی د شیر محمد خان مختار الدوله زوی مقرر سو .

دوهم الکسندر د روس پاچا او ناپلیون په تیلسیت کی د هند د گډ یرغل نقشه د ایران له خوا وټاکله .

د هرات مشهور صوفی اسلام کروخی د قاجار یانو سره دشکیبان په جنگ کی شهید او په کروخ کی ښخ سو (ولادت ئی دمیمنی بههبرك کی ۱۱۳۸ ق) .

میرزا سنگ محمد بدخشی

۱۸۰۹ م ۱۲۲۳ ق .

د بدخشان د امیرانو تاریخ دی .

مصطفی د محمد ابراهیم هروی زوی (مخلص) د خپل پیر شیخ سعدالدین انصاری شرح حال «نشأة القدس» په کابل کی وکیښی.

سید محمود الموسوی د افغانی څلورو قبیلو احوال او شجری ترتیب کړی د (چهار قبیله افغان) په نامه (د برتانیا موزیم خطی نسخه).

عبدالرحمن عارض بدخشی شاعر وفات سو .

۱۸۰۹ م ۱۲۲٤ ق

شاه شجاع د کابل له بالاحصاره پیښور ته ولاړاوملاعاشق شنواری ئی چی شاه زمان ئی شاه محمود ته په لاس ورکړی و، په توپ کی والوزاوه او د کوه نور غمی ئی واخیست .

په پیښور کی د انگریز ایلچی ایلفنستون له شاه شجاع سره دفاعی معاهده د فرانس او ایران د حملی پر خلاف وکړه ، چی په ۱۷ جون ۱۸۰۹ م لارډ منتو د هند ویسرای تصدیق کړه .

میر مجتبی الفت د میر مرتضی کابلی زوی د دری شعر دیوان خاوند په کابل کی وزیږ یدیء.

امین الملك وزیر اکرم خان د حاجی درویش خان محمدزی زوی او عبد الغفور خان پوپلزی د نملی په جنگ کی ووژل سوه .

۱۷٤۹ـ ۱۸۰۹م ۱۱٦۳ـ ۱۲۲٤ ق

د پیښور د سیمو مالیات د افغانستان د سدوزو حکومت ته (۵۵۰ر ۷۵۹) روپی وی هره رو پی ۱۰ شاهی. ملاولیداد کاکړ په قندهار کی دعین العلم ترجمه په پښتو مثنوی وکړه .

۱۸۱۰ م ۱۲۲۵ ق

شیخ سعد الدین احمد انصاری د عبد الغفار زوی مشهور مجذوب صوفی او شاعر او مؤلف ۸۵ کلن وفات او کابل په ده یحیی کی ښخ سو،

سو (ولادت ئی رمضان ۱۱٤۰ ق) دده منثور او منظوم آثار تر ٤۳ پوری رسیږی .

شاه شجاع پیښور ته ولاړ او وزیر فتح خان د شهزاده قیصر په ملگری له قندهاره راغی ، او شاه شجاع هم له پیښوره را وگرزید او په ده مزنگ کی ئی شهزاده او وزیر فتح خان مات کړل ، او دوی بیر ته قند هار ته ولاړل .

میر واعظ سید احمد د کابل د ښار پیش امام په کابل کی ووژل سو (داگست اوایل د جمادی الاولی اواخر) اشرف الوزراء مختار الدوله حافظ شیر محمد خان او حاجی میراحمد خان د شاه ولی خان بامیزی وزیر اعظم زامن په پیښور کی و وژل سوه.

۱۸۱۱ م ۱۲۲۵ ق

شاه محمود د بالا حصار له زندانه ووت او د وزیر فتح خان په مرسته ئی شاه شجاع د قندهار په جکان کی مات کی او هغه ملتان ته ولاړ ، خو شاه محمود کابل ته راغی بیا په بالا حصار کی پاچاسو.

شهزاده عباس د تیمور شامزوی له بند څخه وتښتید او په کوهدامن کی ئی دپاچهی اعلان وکیء.

ملا یوسف عطار متخلص په مقتول دغه واقعی په فارسی مثنوی نظم کړی .

۱۸۱۲ م ۱۲۲٦ ق

شاه محمود او وزیر فتح خان د کشمیر د نیولو لپاره پیښور ته ولاړل ، شهزاده عباس د سید اشرف او نظر محمد او شاخل په ملگری کابل ونیویء . خو سردار دوست محمد خان له پیښوره را غی او بالاحصار ئی ونیو ، او سید اشرف اوسید عطائی دپیل ترگوندو لاندی کړه .

په پیښور کی سخته وچکالی وه.

مور کرافت انگریز د روس او شمال غربی هند پر تجارت خپل راپور ترتیب کیء (دهند آرشیف)

ابراهیم خان جمشیدی د کابل د عاشقان و عارفان (عبدالسلام او عبد الصمد د جابر زامن د خواجه عبدالله انصاری هروی لمسیانو) هدیره جوړه کړه چی دېر لیك لری.

۱۸۱۲ م ۱۲۲۷ ق

وزیرفتح خان له عطامحمد خان بامیزی بن شیرمحمد خان مختارالدوله څخه کشمیر ونیویء اوسردار محمدعظیم خان ته ئی وسپاره.

امیر محمد انصاری د میرمحمد زوی په کلکته کی د سعدی گلستان په پښتو ترجمه کیء (د لندن موزیم خطی نسخه) .

۱۸۱۳ م ۱۲۲۸ ق

انگریزانو چی میر عزت الله هندی یارکند او بخاراته لیږلی و ، له بلخ او کابله بیرته هند ته ولاړ (ذی حجه) دده سفر نامه په ۱۸۲۵ م په کلکته کی چاپ سوه ، چی اصل ئی په انډیا آفیس لندن کی دیء .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاضی عبدالکریم د قاضی دادالله زوی د قاضی محمد غوث لمسی په پیښور کی نصاب‌التوحید وکښل .

مسعود گل د قاضی عبدالرحمن پیښوری محتسب زوی د سردار محمد عظیم خان په‌نامه خپل فارسی کتاب ((عجائب الاخبار)) وکښل ٤٦٧ مخه (د پیښور موزیم خطی نسخه) .

نواب الله یار خان بړیځ دحافظ رحمت خان زوی پښتو عجائب اللغات په هندکی تألیف کیء .

۱۸۱۳ م ۱۲۲۹ ق

حاجی رحمت الله خان د حاجی دریا خان پوپلزی زوی د کوهدامن او سیدونکی وزیر او سردار وفات او هوری ښخ سو. (۱۷ شعبان).

۱۸۱٤ م ۱۲۳۰ ق

وزیر فتح خان بیا سند او کشمیر ونیول ، سکهان ئی په اټك کی مات کړل او کشمیر ئی سردار محمد عظیم خان ته‌وسپاره.

میا نعیم متی زی د قند هارپه ناکودك کی خپل پښتو دیوان بشپړ کیء (۱٦ ربیع الثانی)

قاسم علی اپریدی په هند کی دخپلوپښتواشعارو کلیات ترتیب‌کی.
(د پیښور اسلامیه کالج خطی نسخه)

شهزاده فیروز الدین د تیمور شاه زوی په هرات کی مشر و .

۱۸۱۵ م ۱۲۳۱ ق

آغا اسمعیل شاه د سند د میرانو له خوا د سفیر په توگه پیښور ته د شاه محمود سدوزی در بار ته راغیء .

۱۸۱٦ م ۱۲۳۲ ق

قاجاریانو بیا هرات محاصره کیء خو هراتیانو له هغه ځایه وشړل‌او وزیر فتح خان هرات ته راغیء .

عایشهٔ درانی د یعقوب علی خان بار کزی لور خپل فارسی دیوان په کابل کی ترتیب کیء (۱٦ رجب ۳۲ ق) .

میر عبدالکریم ندیم بن‌اسماعیل بخاری افغانی (احوال خوانین‌افغان و کابل و بخارا و خو قند) په فارسی وکښل چی تراحمد شاهی جلوس وروسته د افغانستان تاریخ لری .

۱۸۱۷ م ۱۲۳۳ ق

وزیر فتح خا ن تر کهسانه مځکی په هرات پوری بیاونښلولی (ذی حجه) .

ملا احمد بن اسماعیل الکوزی قند هاری لوی قاضی او محقق په قند هار کی وفات سو (٦ ربیع الثانی) .

دده تالیفونه :

(۱) بیان الوافیه لطوایف الصوفیه.
(۲) رسا له کا شفه د تو حید وجودی او شهودی تحقیق .
(۳) رساله فارقه.

ملا پیر محمد د اسماعیل الکوزی یعقوب زی زوی د ملا احمد قاضی ورور، خپل کتاب عقیدة المشا یخ

والعلماء په قند هار کی وکښل ، دده بله رساله وافی نومیږی .

عبیدالله احمدی میاگل د څوکنو د میا عمر صاحب زوی د هفت‌پیکر لیکوال او د پښتو عبرت نامی او شمایل نبوی او د دیوان شعرناظم (غریب تخلص) وفات سو .

۱۸۱۷ م ۱۲۳٤ ق

آغا اسماعیل شاه د حیدر آباد سند د میرانو او حا جی شیر محمد خان د خیر پور د میرانو له خوا په افغانی دربار کی سفیران‌وو اود وزیر فتح خان سره هرات ته ولاړل .

شاهزاده کامران عبد المنصور خان بارکزی مشهد ته د سفیر په توگه فتح علی شاه قاجار ته واستاوه او هغه د قاجاری پاچا مکتوب کامران ته راوړی چی باید وزیر فتح خان ړوند کی .

شاهزاده کامران له قندهاره هرات ته راغی او وزیر فتح خان‌ئی ونیویء او ړوند ئی کیء چی په ټول افغانستان کی کورنی جنگ ونښت .

۱۸۱۸ م ۱۲۳٤ ق

دبارکزو سردا رانو او کامران او محمود جنگونه اود وزیر فتح خان وژنه دوردگو په سید آباد کی.

شاه زمان ړوند پاچا له مدینی منوری څخه دسلطان محمود ثانی په نامه یوخط وکښل (محرم) .

دوزیر فتح‌خان ورونو دده دمرگ په انتقام دسدوزوسره جنگونه‌وکړه چی سردار دوست محمد خان کابل ونیوی، نویی‌پرشهزاده سلطان علی بن تیمور شاه دپاچا نوم کښیښو .

ملا عبد الحلیم کاکړ قند هاری په عربی ژبه خپل کتاب (ردحلیمیه‌علی مطاعن احمد یه) دملااحمد قاضی د بیان الوافیه په ردکی وکښل .

عبد الکریم کاکړ قندهاری دعین العلم عربی پښتو منظومه ترجمه د زین العلم په نامه وکړه .

۱۸۱۹ م ۱۲۳۵ ق

ټول افغانستان د بارکزو ورونو (د سردار پاینده خان د زامنو) په لاس کی ولوید. فقط هرات شاه محمود ته پاته سو . رنجیت سنگه کشمیر ونیویء .

۱۸۲۰م ۱۲۳٦ ق

علامه حبیب الله قند هاری دامام غزالی منهاج العابدین په پښتو په قند هار کی منظوم کیء .

ملا زبردست کاکړپه قند هار کی روضة النعیم په پښتو نظم کیء .

۱۸۲۳ م ۱۲۳۸ ق

سردار محمد عظیم خان ۳۸ کلن په لته بند کی وفات او په عاشقان و عارفان کی ښخ سو (ذی حجه)

کابل دده د ناپوه زوی سردار حبیب‌الله په لاس کی ولوید .
(ولادت ئی ۱۲۰۰ ق) .

محمد فضل الله ولد غلام نبی مجددی په قند هار کی ٥٤ کلن

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفات سو ، دی دعمــدة المقامـات مـؤلـف دی . (ولادت ۱۱۸٤ ق قند هار) .

شمس‌الدین کاکړ د قند هار د کلچا باد او سید ونکی خپل پښتو دیوان ترتیب کړی‌ء .

لعل محمد عاجز د پیر محمدزوی چی د عبد الشافی په لقب د تیمور شاه د دربار طبـیب او د دیــوان خاوند شاعر و په کابل کـی وفات سو .

۱۸۲٤ م ۱۲۳۹ ق

په کابل کی د سردار حبیب‌الله او شیردل خان او دوست محمد خان مقابله او د بارکزو وروڼو په منــځ کی د لوی افغانستان د خاورو سره ویشنه .

جنیدالله حاذق هروی د یوسف زلیخا قصه پــه فارسی نظــم کــړه (طــبع لکهنــو ۱۳۳۳) دده وفات ۱۲۵۹ ق .

۱۸۲٤ م ۱۲٤۰ ق

نور محمد بن‌میرزامحمد خراسانی خپل‌کتاب سراج‌التواریخ دهندپه‌کرنا ټک کی بشپړ کړی‌ء (۱۹ جـمادی الا ولی) .

عبد المنصور خان بارکزی ابازی افغانی آخرنی حــاکم له ښکار پوره نــواب ولــی محمد خان لغـاری را ویوست .

۱۸۲٤ م ۱۲٤۰ ق حدود

علی اکبر اور کزی د قاسم خان زوی د تیــراه اوسیدونــکی خپــل پښتو او فارسی دیوان گلشن افغان ترتیب کړی‌ء . (دایــروان شوروی خطی نسخه ۵۳۸) .

امیر د مردان د سوابی پښتو شاعر دتمیم انصاری قصه نظم‌کړه.

دوستم د سوابی دزیدی شاعر خپل پښتو کتاب مدح الا برار نظم کړی‌ء .

۱۸۲۵ م ۱۲٤۱ ق

هندی مها جــریــن سید احمد بریلوی او مولوی اسماعیل قندهار او کابل ته راغلل .

ویلیم مور کرافټ د لنډن جراح اوآس پیژوندونکی د ایسټ انډیــا کمپنی له خوا دا سانو د پلټنی‌لپاره له کشمیره کابل او بلخ او میمنی ته راغی ، او په اندخوی کــی مــړ سو ، دده سفر نامه په ۱۸٤۱ م له لنډن نه ویلسن چاپ کړه.

شیخ فــرح الدیــن د قنــد هار نقشبندی صوفی او مؤلف ۸۲ کلن وفات او په هرات بازار کی ښخ‌سو (۱۱ ذیقعده) .

۱۸۲٦ م ۱۲٤۱ ق

شاه شجاع الملك سدوزی خپله روزنامه له ۱۲۱٦تر ۱۲٤۱ق پوری ولیکله چی په‌کابل کی په ۱۳۳۳ش چاپ سوه .

انگریزی ترجمه ئی په ۱۸۲۷ م په کلکته کی ختــم او پــه ۱۸۳۹ م خپره سوه . یوه نسخه ئی د برتانیا په موزیم کی سته چی له ۱۸۱٦ تر ۱۸٤۵ م احوال لری .

۱۸۲٦ م ۱۲٤۲ ق

سردار دوست محمد خان دغزنی حکمران کابل ونیو .

دسردار پاینده خان زامنو د لوی افغــا نستان د تقسیم میثــاق سره لاس لیک کــی ، ۱۰ ربیع الثانــی (د کابل موزیم) .

سردار شیردل خــان د سردار پاینده خان زوی ٤۱ کلن په قندهار کی وفات او ښخ سو . (جمعه ۲۵ محرم) .

محمد علم خان وکیل الدوله د عبد الله خان زوی ۸۵ کلن په میدان کی وفات او په غزنی کی ښخ سو (۲۷ جمادی الثانیه) .

گل احمد د کریم شاه بتی زی زوی د پښتو جــواهــر الانبــیا او شهزاده رت ویپدمن او د توتی او مینــاد قــصوناظــم وزیریــدی .دده هدایة المؤمنین په۵ذی‌حجه ۱۲۹۵ق پښتو نظم کړی‌ء .

۱۸۲٦ـ۳۸ م ۱۲٤۲ ـ۱۲۵٤ ق

چار لس میسون په افغانستان کی و ، او خپل یاد داشتونه ئــی په دری ټوکه کی په لنډن کی چاپ کــړل ۱۸٤۲ م .

۱۸۲۸ م ۱۲٤٤ ق

د پیښور د یو سفزو په سیمه کی سردار یار محمد خان محمدزی د سید احمد او هندی مهاجرانو په جنگ کــی ۳۹ کلــن و وا ژه سو (محــرم) .

میان عبد الغفور د سوات آخوند ډیر شهرت ومــوند ، او د هنــدی مهاجرینــو سید احمد او مــولــوی اسماعیل سره په جهاد کی ملگری سو .

۱۸۰۰ـ۱۸۲۹ م ۱۲۱۵ـ۱۲٤۵ ق

شاه محمود د تیمور شاه زوی د افغانستان پاچا و (په وقفو) .

۱۸۲۹ م ۱۲٤۵ ق

پــه هرات کــی شاه محمــود د کامران په امر ووژل سو .

سردار غــلام محــمد طــرزی د سردار رحمدل خان محمدزی زوی‌په قند هار کی وزیږیدی‌ء .

ملا حسن ساکزی د قند هار د تلکان اوسیدو نکی شاعر او عارف چی پښتو او فارسی دیــوان لــری ٦۸ کلن په تلکان کی وفات او ښخ سو (ولادت ئی ۱۱۷۷ ق) .

سردار پردل خان محمد زی په قنــد هار کــی وفات او ښــخ سو (شنبه ۳۰ ذی قعده) .

سردار دوست محمد خان پــه کابل کی د عبدالصمد خان تبریزی په مشری په نوی ډول زر تنه فوج نظام ترتیب کړی‌ء .

نوره دین د پښتو عامی شاعــر د پیښور په سیمو کی اوسیدی‌ء .

مستــوره غــوری شاعــره د سیــد محمد عظیم لوردپرچمن اوسیدونکی چی دشعر دیوان لری ژوندی وه .

۱۸۳۱ م ۱۲٤٦ ق

سید احمد بریلــوی مجاهــد او مولوی اسماعیل د هلــوی د ۱۳۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجاهدینو سره په بالا کوټ کی سکهانو شهیدان کړل (۲٤ ذی قعده ۱۰ میء) .

حاجی فیروز الدین د تیمورشاه زوی په سلطان آباد کی د کامران په ټونګ وواژه سو (رمضان) .

۱۸۳۱ م ۱۲٤۷ ق

قاضی محمد حسن د قاضی اکبر شاه پښو ری زوی (خان علما) د شاه شجاع مشاور او پیش نماز د رنجیت سنګه او میر مراد علی خان تالپور دربار وته د سفیر په توګه واستول سو او همده په ۱۲۵٤ق دلاهور مثلثه معا هده دشاه شجاع له خوا امضا کړه .

شاه شجاع دسند دوالی میر مراد علی خان تالپور په مرسته له لود هیانی څخه ښکار پور ته راغیء خو مراد علی خان مړ سو ، او سندیان د سید کاظم شاه په مشری د شاه شجاع جنګ ته راغله ، مګر شاه شجاع غالب سو ، سید کاظم ووژل سو، او شاه شجاع ښکار پور ونیوی‌ء .

۱۸۳۲ م ۱۲٤۸ ق

الکسندر برنس د بخارایی سوداګر په‌بڼه په شمالی افغانستان او بخارا کی وګرزیدی .

عباس میرزا د قاجاری کورنی نائب السلطنه د هرات د نیولو لپاره شهزاده محمد میرزا را واستاوه ، او شهزاده کامران سدوزی ئی په هرات کی محاصره کیء . خو بیرته ئی صلح وکړه او ایرانی لښکر مشهد ته ولاړل ، هرات شهزاده کامران او وزیر یار محمد خان ته پاته سو .

میر یزدان بخش د بهسود هزاره مشر د حاجی خان حکمران هزاره جات په لمسون ووژل سو .

اخوند زاده محمد اکرم دمیان احمد زوی د بنږن او سید ونکی (عمدة الاملا) وکیښ .

۱۸۳۳ م ۱۲٤۹ ق

د سند میران نور محمد خان او محمد نصیر خان او د خیر پور میر شاه شجاع ته یاغی سول . خو په آخر کی روغه وسوه او هغو ٤ لکه روپی شاه شجاع ته ورکړی ، څوچی شاه ددغه کال د میانی د میاشتی په سر کی له ښکار پوره قند هار ته رهی سو .

سعادت یار خان بړیخ د حافظ رحمت‌خان بړیخ‌لمسی (ګل رحمت) د هند د پښتنو تاریخ وکیښ .

د ملا عبدالغفور هروی خطاط د ژوند وخت .

۱۸۳٤ م ۱۲۵۰ ق

رئیس العلماء خا نملا قا ضی عبدالرحمن خان دخانملا قاضی محمد سعید خان ابدالی بارکزی قندهاری زوی نصیحة المؤمنین وفضیحة الشیاطین وکیښ، چی‌دروافضوردی (دقندهار دسلیمی کتابخانه) .

قاضی طلامحمد بن قاضی محمد حسن په پیښور کی لوی عالم او مؤلف او شاعر او خطاط ؤ. دی د فارسی او عربی شعر دیوان لری

اود سلوة التحریر او نفحة المسلك او تسلیة العقول مؤلف دی .

عزیز خان رنا خیل په پښتو جنګنامه هرات منظومه کړه .

دشاه شجاع او رنجیت سنګه معاهده ۱۲ مارچ ۱۸۳٤ اود شاه شجاع حمله پر قندهار (۱محرم ۵۰ق) او محاصره .

دوست محمدخان له‌کابله قندهار ته راغی، او شاه شجاع یی مات‌کی اودی بیرته هند ته وتښتید .

سردار امیر محمد خان ددوست محمد خان ورور ٤۱ کلن وفات او په کابل کی ښخ سو .

رنجیت سنګه پیښور ونیوی او سردار سلطان محمدخان باجوړ ته ولاړ، دپیښور حکمران هری سنګه سپه سالارو .

نایب عبدالصمد خان د سردار دوست محمد خان سره دقندهار په جنګ کی خیانت وکی او وشړل سو .

۱۸۱۰ـ۱۸۳٤ م ۱۲۲۵ـ۱۲۵۰ ق

دپیښور د سیمو مالیات بارکزو سردارانو ته (٦۹۲ر۵۰۹) روپی وی .

۱۸۳٤ م ۱۲۵۰ ق حدود

محمد حسین قندهاری د مداح الکوزی زوی په قندهار کی د میرزاهد هروی پر تصور اوتصدیق (شرح انکشافیه) په عربی وکښله (دقندهاری سلیمی خطی نسخه) .

ملا عبدالاحد هوتك قندهاری د قاضی غلام محمد زوی دایقاظ النیام رساله په عربی وکښله .

نیاز محمد هوش دحافظ رحمت خان بړیخ کړوسی دهند در وهیل کهنو دپښتنو تاریخ په هند کی وکیښ .

ملا عبدالحق دملاعبدالغفورخروټی زوی په قندهار کی په پښتو یاقوت السیر منظوم کی او شرح اربعین یی وکیښ .

۱۸۳۵م ۱۲۵۱ق

سر دار دوست محمد خان د کابل او قندهار مستقل حکمران سو.

کلب علی خان شرر قندهاری شاعر او منشی ژوندی وچی دشعر دیوان هم لری.

خواجه ملا دکابل عارف او عالم داحمد زنده پیل له‌پښته ۷۹ کلن‌په خواجه ملاکی وفات سو (۵ رجب) کله چی سردار دوست محمد خان د سکهانو مقابلی ته دجهاد له پاره له کابله پیښور ته ولاړ، نو دشیخان‌په کلی کی دسوات اخوند میان عبدا لغفور دزرو مریدانو سره دامیر په‌جهادکی ملګری‌سو (تر۱۱می۳۵م)

۱۸۳٦م ۱۲۵۲ق

علامه حبیب الله قند هاری خپل کتاب ابجد التوا ریخ‌داسلام په‌تاریخ کی په عربی په‌قند هار کی وکیښ

۱۸۳۷م ۱۲۵۳ق

یوټنجر پرنګی داسانو دسوداګر په لباس کی کابل ته راغی، او بیا دملایانو په کالیو کی هرات ته ولاړ، او هلته‌ئی دهرات‌دمحاصری په‌وخت کی ملایی او خپل پټ سیاسی کار کاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدا لعظیم سواتی شاعر دپښتو دیوان خاوند وفات سو (ولادت ئـی ۱۱٦۷ق) .

سردار دوست محمد خان دهری سنگه د مقابلی لپاره پیښور تـــه لښکر وا ستول.

سر الکسانـــدر برنسں دهنـــد د ا نگریزی حکومت له خوا دمذاکری لپاره کابل ته راغیء. او په اپریل ۱۸۳۸ ولاړ.

دروسں ایلچی ویتکویچ هم کابل ته راغی(دسمبر ۳۷ترجون۳۸پوری)

سردار سلطان محمد خان له‌باجوړه کابل ته راغیء چی دسردار دوست محمد خان څخه دپیښور د نیو لـو کومك واخلی.

ددوهم بهادرشاه (ظفر)جلوس‌په دهلی کی.

۱۸۳۸ م ۱۲۵٤ ق

محمد شاه قاجار دهرات دنیولو لپاره پـــه۷ شعبان غوریان ته راور سیـــدیء اود هرات پـــه ښار کـــی شهزاده کامران او وزیر یار محمد خان کلابند کړه، خو هرا تیا نـــو د جهاد اعلان وکیء اود ایرانیانو سره یی مقابلی کولی.

دامیر دوست محمد خان لو مړی جلوس دکابل په امارت ـسکه‌وهل او خان امیر المؤ منین بال.

دامیر دوست محمـــد خـــان او د روسیه دنما ینده ویتکو یچ ترمنځ سیاسی مذا کری په کابل کی.

دشاه شجاع او انگر یزی ویسرا اورنجیت سنگه تر منځ د لا هـــو ر دفاعی معاهده په ۲٦ جون ۱۸۳۸ م امضا سوه‌چی‌شاه‌شجاع دافغانستان پاد شاه کی.

مولوی عبدا لحق توخـــی دهرات لوی عالم دهرات پـــه محاصره کـــی وفات سو.

لارډ اکلینډ دهند ویسرا داکتوبر په اوله دافغا نستان سره لومړی جنگ اعلان کیء چی د ۱۸٤۳م تر نومبر پوری جاری ؤ.

سید جمال الدین افغانی دشرق سیاسی‌ویښوونکی‌دکنړپه اسعدآباد کی وزیږ یدیء.

عصمت الدین دمحمد اسما عیل زوی دمیر محمد لمسی د امیردوست محمد خـــان دژوند حـــال خـــلا صة الاخبار په نامه وکیښں (دبنگال د آسیائی ټولنی خطی نسخه)

۱۸۳۹م ۱۲۵٤ق

انلوسں ارمی او شاه شجاع دسرجان کین په مشری دسند او بولان لـــه لاری پر قندهار راغلل (فروری۳۹) او په ۲۰د اپریل ۱۸۳۹م ۱۲۵۵ ق ئی قند هار ونیو او شاه شجاع بیا پر تخت کښینو ست (دوشنبه ۱۳ صفر ۱۲۵۵ق)

برنسں د انگریـــز استا خـــی او میسن احوال لیکونکی لـــه کابلـــه د بتخاك پر خوا هند تـــه رهـــی سول (۲٦ـ اپریل)مکناټن انگلیسی‌نماینده دشاه شجاع سره په قند هار کـــی نوی‌معاهده وکړه‌چی شاه‌شجاع‌تش په‌نامه پادشاه وی، نور ټول اختیار به دپرنگی په لاسں کی وی (۷مـــی ۳۹م ۲۲ صفر ۵۵ق).

۱۸۳۹م ۲۳ جولای ۱۲۵۵ ق

د انگریـــز لښکر او شاه شجاع غزنی ونیو او سردار غلام حیدر هم ونیول سو.

دهرات کلابندی لسں میاشتی وه اوهرا تیانو د محمد شاه قاجارسره جنگونه کول، خو چـــی محمد شـــاه ناچار سو اوپه۱٦دځلورمی خور۵۵ ق ئی هرات پرینښو او بیرتـــه ناکـــام تهران ته ولاړ.

سردار کندل خان او دده زامن‌په ایران کی پناهنده سول .

شاه شجاع دانگریز دنما ینـــده مکناټن له خوا دکابل پر تخت بیـــا کښینول سو او امیر دوست محمد خان بخارا ته ولاړ (۱۷اگست ۳۹م غره جمادی الاخری ۵۵ق) شاه‌شجاع ملا عبد الشکور دکابل نائب‌الحکومه او شهزاده تیمور ئی نایب السلطنه وټاکه.

دامیر دوست محمد خان دپاچهی مالی عایدات ټولـــه ۲۳۹ر ۵۰۹ر ۲ کابلی روپی وی چه‌لـــه ۲۲۲٦ر۹٤۳ کمپنی د روپو سره برابری وی .

رنجیت سنگه دسردار مهن‌سنگه زوی دپنجاب مها راجه په لاهورکی مړ او ښنخ سو (۲۷ جون).

کاله چی دپرنگی لښکر دکرنـــل ویډ په مشری دشا شجـــاع د زوی تیمور سره کابل ته تلل ، اپریدی په خیبر کی له دوی سره ونښتل.

سپینه دنور محمد الکوزی لـــو ر دپښتو شاعره په هرات کي ژوندی وه اود هرات دکلابندی حال ئی په یوه حماسه کی منظوم کیء.

اخوند مصطفی هروی په کابل کی دشاه شجاع پـــه غوښت د شیـــخ سعدا لدیـــن انصاری شـــرح حـــال (نشاة القدس) وکیښں .

ملا عبدا لاحد سلجوقی دملامحمد میرزا زوی دهرات مشهور مدرسں او صوفی وفات سو (۲۵ محر م)

۱۸٤۰ م ۱۲۵٦ ق

یوسفزی او خیبر یان پرانگریزانو باندی را ولاړ سول.

دکابل په شمال کی دمیرمسجدی خان په مشری خلك ولاړ سول، او امیر دو ست محمد خان لـــه بخارا څخه بیرته راغیء.

په ایبك کی امیر دوست محمد خان دانگر یزانو څخه مات سو، او خان ئی په کابل کی انگر یزانو ته‌تسلیم کیء (۲۸ ستمبر ۴۰م).

انگر یزانو امیر دوست محمدخان دخپل ټبره سره کلکتی ته واستا وه (نومبر ۴۰م)

شا هزاده کامران دشاه محمـــود سدوزی زوی دهرات حکمران هڅه ووژل سواوهرات وزیریارمحمدخان الکوزی ته پاته سو، په هرات کی د ده اقتدار له ۱۸۱۸م ۱۲۳٤ق څخـــه شرو سوی و.

حاجی خان کاکړ ته دشاه شجاع له خوا دنصیر الدوله لقب ور کـــړ سو،خو وروسته‌دی بندی‌هندوستان ته ولیږل سو او هوری مړ سو.

ویگنی T.VIGNE دافغا نستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسفر احوال مصور له لندنه په۴۷۹ مخه کی ۱۲ فصله خپور کیء.

معین الدین پیښوری دوامـق او عذارقصه په پښتو نظم کړه.

میر واعظ میر معصوم دمیرواعظ سید احمد زوی ،دخپل عصر متنفذ روحانی او شاعر او سیاسی سړی په استالف کی ژوند کاوه.

میرزا محمد ابراهیم گـو هـری هراتی شاعر او مؤلـف او خطـاط مذهب چی په ۱۳۰۰ ق کابل تـــه راغلی و په‌هرات کی وزیر یدی ،دی تر ۱۳۲۱ق پوری لا ژوندی و.

میر محترم حافظجی دکابل د میر واعظ د کورنۍ ددری شعر خاونـــد ژوندی و.

شاه‌شجاع‌خپل زوی صفدر جنگك دقندهار په حکمرانی مقرر کیء .

۱۸۴۱ م ۱۲۵۷ ق

په ټول افغا نستان کی پرانگریزانو باندی خلك‌راولاړسول، اوپه ۲نومبر ۴۱م ۱۷ رمضان ئی‌په کوهستان‌کی دانگر یزانو یوغنډ لښکر و وژل.

سردار اکبر خان اوعبدالله خان اڅکزی اونور مجاهدین په کابل‌کی پرانگر یزانو راولاړ سول او برنسس پرنگی ئی په۲ نومبر ۴۱م مړ کیء، بیایی نودانگریزانو لوی سیاسی‌مشر مکناټن په ۲۳د دسمبر په کابل کی و واژه.

لوی مجاهد عبد الله خان اڅکزی په کابل کی دانگر یزانو په لمسون وواژه سو (۲۷ رمضان) عـلا مـه حبیب الله قند هاری محقـق خپـل ابتکاری کتاب مغتنم الحصول فـی علم الاصول په قندهار کی‌په عربی وکینبس.

میر مسجدی خان د کـو هستان مجاهد چی په غزا کی زخمی سوی و (یاد انگریزانو په لمسون زهرو کړه سوی و) شهید سو.

(۱۱ شوال ۲۶ نومبر)

محمد بدرالرحمن د (واقعات درانی کتاب له احمدشاهه تر شاه شجاع پوری وکینبس(دکانپورچاپ) داکتاب له اردو څخه سید حسین شیرازی پــه فارسی ترجمه کیء (د برتانیا موزیم اود تهـران پوهنتون خطی نسخی)

سر الکسندر برنس Burnes خپل کتاب (کابل) وکینبس چی د سکونت له ۱۸۳۶ تر ۳۸ پوری کابل بیانوی او دده تر قتل وروسته په ۱۸۴۲ له لندنه خپور سو .

پړتنجر انگلیس په پـټ ډول دکابل په شمالی سیمو کی فعالیت کاوه‌او ۱۹ لکه روپۍ‌یی خرڅی‌کړی

میر عصمت الله کشوری د بلخ دهدادی شاعر وفات ســو، دشعر دیوان لری.

۱۸۴۲م ۱۲۵۸ق

په اوله‌دجنوری ۴۲م‌دملی مجاهدین اوانگریزانو تر منځ معاهده وسوه چی له افغا نستانه و وزی.

له ٦ تـر ۱۳ جنوری د انگریزانو قتل عام شرو سو.

په ٦مارچ غزنی هم ملی مجاهدینو ونیو، او انـگریزان ئـی هلته تباه کړلیء .

دده زوی فتح جنگ په بالا حصار دکابل خلکو شاه‌شجاع هم وواژه (۲ صفر ۵۸ ق ۳ اپـریـل ۴۲ م) کی پاچا سو.

وزیر اکبر خان دفتح جنگ‌شاه سره داطاعت عهد نامـه وکـړه او هغه دی پخپل وزارت وټاکه، مگـر فتح جنگ وروسته دلباس په تغییر جلال‌آباد ته و تښتیدی اود جنرال پالك سره ئی پر کابل حمله رکړه اوپه بالاحصارکی پرتخت کښیناست (۱۸ شعبان ٦ ستمبر) خــو وزیر اکبر خان بامیان او تاشقر غان تـه ولاړ.

جنـرال پالك اوناټه دخیبـر له خوا جلال آباد ته‌راغلل اوپه‌لار کی اپریدو پردوی په‌خیبر کی اور بـل کی (۱۸ اپریل‌تر ۱۱ ستمبر۴۲م)

انگر یزان چی‌په جنگ کی‌وځبل سوه، نوله افغانستانه‌تر ۱۲ اکتوبر ۴۲ م پوری ووتل .

اود شاه شجاع ټبر هم‌دپرنگیانو سره هند ته ولاړل (لومړی جنگ ختم سو)

جیمس اټکین سون د انـډس د لښکر جـراح خـپل کتاب (لښکر کښی په‌افغانستان کی) ۸۲۴ مخـه له لندنه خپور کیء، چی‌د ۱۸۳۹ تر ۴۰ پوری دافغا نستان دلومړی‌جنگ احوال دیء.

۱۸۰۳ـ۱۸۴۲ م ۱۲۱۸ـ۱۲۵۸ ق

شاه شجاع دتیمور شاه زوی په وقفو دافغا نستان پاچا و.

۱۸۳۸ـ ۴۲م ۱۲۵۴ـ ۱۲۵۸ ق

جنرال‌ایبټ دافغان او انگلیس د لومړی جنگ روز نامچه په لندن‌کی چاپ کړه ۱۸۷۸ م.

۱۸۴۲م ۱۲۵۸ق

چـارلس میسون د افغانستان او بلو چستان دسفر احوال په ۳ ټوکه کی، له لندنه چاپ‌کیء چی‌له ۱۸۲٦ تر ۱۸۳۸م پوری دده مشاهدات‌دی.

سر الکسندر برنسس چی خپــل کتاب (کابل) په ۱۸۴۱م لیکلی و، په ۱۸۴۲م له لندنه خپور سو.

جنگی عملیات په افغانستان کی دونسنت ایر تالیف له لندنه په‌دری ټوکوکی خپور سو .

احمد گل مومند شاعر او مدرس عالم دپښتو دیوان احمدی خاوند د ننگرهار په گلایی کی وزیږیدی .

۱۸۴۳م ۱۲۵۹ق

دافغا نستان دشبخون روز نامچه دلیډی سیل په قلم پــه لندن کــی خپره سوه (۴۵۱ مخه) دا وقایع د ۱۸۴۱م دی.

په خیبر کی داپریدو غــزاوی د پرنگی له هغو لښکرو سره چی له افغانستان ته‌په ناکامی راوتل.

امیر دوست محمد خان له هنده راوستل سو او بیاد کابل پر تخت کښینوست او نائب امین الله خان لوگری یی بالاحصار کی بندی کیء

Allen دافغا نستان دسفر یاد داشتونه (۱۱) فصله په لندن کی خپاره کــړه، دی دجنرال سرولیم ناټ‌په سره افغانستان تــه راغلی و .

ملا غلام محمد اخـند زاده دمــلا

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد جی اخوند زاده گــدون د تیمورزوی متخلص په غلامی کوهستانی (متوفا ۲۰ رجب۱۳۰۶ ق) دافغان اوانګر یز دلومړی جګړی (جنګنامه) په دری نظم کړه .

ملاجمعه بارکزی قندهاری دپښتو دیوان خاوند شاعر په قندهار کـی وفات سو .

جنید الله حاذق بن صوفی اسلام هروی شاعردديوانخاوند اوديوسف زلیخا د مثنوی ناظم پــه قند هــار کی وفاتسو .

۱۸۴۴ م ۱۲۶۰ ق

شاه زمان دتیمور شــاه زوی د افغانستان پوند او مخلوع پاچا په سر هندکی وفات او ښخ سو .

حمید کشمیری مولوی حمید الله (متوفا ۱۲۶٤) فارسی مثنوی اکبر نامه دافغان او انګریز دلومړی‌جنګ پراحوال باندی منظومه کړه .

میرزا محمود سالك بالاحصاری دفارسی دیوان خاوند ژوندی‌و .

امیر عبدالرحمن خان په کابل‌کی وزیریدی .

د افغانستان د جنګ‌نو پرحــال (ظفر نــامه کابل) منظومه سوه. د شاعر نوم ندی معلوم (د بــرټــش موزیم خطی نسخه) .

قاسم علی خان دمحار بـه کابل کتاب په‌نامه نهزره بیته‌فارسی‌مثنوی په هند کی منظوم‌کیء (دآګری‌چاپ ۱۲۷۲ ق) .

۱۸۴۴ م ۱۲۶۰ ق حدود

محمدجی آخوندزاده‌گدون دپښتو شاعر اوفقیه دشرح الوقا په شارح ژوندی ؤ .

محمد سلیمان خان دموسی بریخ‌زوی (متخلص په اسد) دپ تاریخ (نقش سلیمانی) په هند وکیښ .

قاضی عبدالرحمن‌خان علوم‌بار دقاضی محمد سعید قندهاری قاضی القضات و .

۱۸۴۵ م ۱۲۶۱–۱۲۶۲ ق

علامه حبیب الله قندهاری‌م خپل لــوی کتاب ریاض المهند تالیف کیء (خطی) چی درياض تو لـــو علو مو مجمو عه ده او روضی لری :

۱ــ دصوری اقلیدس د هــند ترجمه اود ثاوذو سیوس د اک مانا لاوس داکــر شرح ۲۹ ذي

(۲) علم حساب له صحاح بیاتر جبرو مقابلی پوری .

(۳) عــلم هندسه : مساحــ تکسیردوائر استخراج مقادیر جی واظلال اود مثلثاتو مسایل او ن

(٤) علم الا بصار او مناظر او م اوعلم الانعکاس او احــکام ابـ

(۵) عام هیئت: افلاك ، مــرا اورصدی آلات اود ابعاد اواجر معرفت.

(٦)دمرا مرات زیج و تقویم

میر اشرف علی په‌بمبئی کی‌ار تاریخ افغا نستان چاپ کیء چی افــغا ن‌اوانګلیس دلــو مړی جن وقایع لری (۳۳۱ مخه)

دلیل خــان محمد زی دنــو ښ دکندی او سیدو نکی دپښتو خ شاعر وزین یدی (وفات‌ئی۱۹٤۰

۱۸۴۶ م ۱۲۶۲ ق

علامه حبیب الله قــند هــاری د قیدالحیثیة پــه انتقادی شرح کــی مرآةالحق په قندهار کی‌تالیف کی (خطی) موهن لال کشمیر ی دامیــر دوست‌محمدخان دژوند کتاب ۲ټوکه په‌انګریزی لهلندنه خپور کیء . چی دافغانستان مهم معلومات لری .

مازوخان او صاحبزاده جانان په تګاب‌کی یاغی سول، خــو ســردار شیرعلی خان دلښکرو سره پر ورغی اوجانان‌یی ووازه اودوی یی ایل کړه.

۱۸۴۶ م ۱۲۶۳ ق

نواب محمد زمان خان پــه کابل کی مړ او په عاشقان وعارفان کی ښخ سو .

وزیر اکبرخان په‌جلال آبادکی ۳۱ کلن وفات اوبه مزار شریف کــی ښخ‌سو. پرځای‌یی سردار غلام‌حیدر خان ولیعهدسو (ولادت‌یی۱۲۳۲ق).

منشی عبدالکریم دمحاربه کابل و قندهار کتاب وکیښ (دلکهنو چاپ ۱۲٦٤ ق) .

له پرنګی سره دپنجتار دمخ‌دری دپښتنو غزا .

په کابل کی سخته وبا راغله .

ماما خیلو بغاوت وکی او وزیــر اکبرخان دوی سرکوټلو ته ولاړ . سردار شیر علی خان دغلام حیدر خان پرځای دغزنی حکمران سو .

دلغمان غلجی دمحمد شاه خــان بابکر خیل په‌مشری‌یاغی سول، خو امیر دوست محمد خان پخپله ورغی او دوی‌یی دنورستان غرو ته ترشا کړه .

محقق قندهاری علامه حبیب الله بن مولوی فیض الله موسی خیل‌په قندهار کی وفات‌اوښخ سو، عمری ۵۲ کلنؤ ، دی عربی ــفارسی ــ پښتو لوی‌مؤلف اودمعقولو اومنقولوعلومو استادو. دمغتنم الحصول فــی علم الاصول او ريــاض المهند سین او پښتو منهاج العــا بدیــن مؤلـف (رمضان) .

دوزیر ستان پر ګمپنی انګریزی کیمپ باندی احمد زو حمله وکړه او ملك سوهان خان دپرنګی ملګری کوله .

نایب محمد حسن دبلوڅو دقلات سیاسی او ادبی سړی چی فارسی اوبلوڅی دیوان اشعار هم‌لری، خپل فارسی اول دیوان یی بشپړ کی . (متوفا ۱۲۷۰ ق) .

۱۸۴۷ م ۱۲۶٤ ق

محجوبه دسکندر خان هروی لور دفــار سی شاعره پــه هرات کــی ژوندی‌وه .

قاضی غلام محمدهوتك قندهاری عالم ارشاد الحق په قندهار کی په عربی وکیښ (۱٤ جمادی الثــانیه پنجشنبه) .

قاضی غلام‌محمد قندهاری‌دخپل کتاب تنزیــه الخلفاء عــن مطا عــن الاعداء په‌عربی په قندهارکی‌تالیف‌کی (یکشنبه ۷ ربیع الثانی) .

منشی عبدالکریم علوی خپل‌کتاب (تاریخ احمد یــا واقعات درانی) د امام الدین حسینی دتاریخ حسینی څخه اقتباس کــی (دهــند چــاپ ۱۲٦٦ ق) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

برن هارډ ډورن دپتر سبرگ د اکاډیمي غړی دپښتو منتخبات (کرستو ماتهي) په هغه ښار کې چاپ کړه .

۱۸۴۸ م ۱۲۶۵ ق

سردار محمد اکرم خان بیاد هندو کش شمالي ولایات په مرکز پوري ونښلول .

دا ملا عبدالقیوم دمحمد نبي زوی دخلم صوفي شاعر دمجمع الاشعار قیامت نامه – او فارسي او ترکي دیوان خاوند شاعر وزیږیدی .

محمد کلان خان امین الوجوهات عضد الدوله دمحمد عالم خان پوپلزي زوی وفات اوپه‌غزني کې دخپل نیکه وکیل الدوله عبدالله خان دقبرسره ښخ سو .

۱۸۴۹ م ۱۲۶۵ ق

امیر دوست محمدخان دپرنگیانو په مقابل کې اټک ته ولاړ، خو چتر سنگه اوشیر سنگه‌ماته وکړه، او امیر دوست محمد خان له‌سلطان محمد خان او پیر محمد خان اوسید محمدخان خپلو ورونو سره کابل‌ته راغی او انگریزانو تر پیښوره ونیول .

۱۸۴۹ م ۱۲۶۶ ق

په شمالي ولایاتو کې د میرانو بغاوت اود سردار محمد اکرم خان مرگ ۳۳ کلن په مزار شریف کې، او پرځای ئې دسردار محمد افضل خان‌مقرری (ولادت‌یې ۱۲۳۳ ق) .

قاضي غلام قادر د قاضي حسن پیښوری زوی‌په پیښورکې دسردار سلطان محمد خان سره ؤ .

میر محمد امین دقلیچ علي بیگ زوی دتاشقرغان‌والي دفارسي‌شعری دیوان خاوند دآمو سره و فات سو .

۱۸۵۰ م ۱۲۶۷ ق

ظهیر الدوله وزیر یار محمدخان دهرات حکمران دلاش په رباط میر کې وفات اوپه هرات کې ښخ سو. (دشعبان سلخ) زوی ئې سعید محمد خان پرځای کښینوست .

مشهور عالم اود سراج الاخبار افغانستان مؤسس مولوی‌عبدالروف په قندهارکې وزیږید (صفر ۶۷ق).

دسوات اخوند عبدالغفور صاحب دپښتنو لویه جرگه جوړه کړه اود ستهانې سید اکبرشاه یې په‌شرعي امارت وټاکه، پخپله دی شیخ‌الاسلام سو .

دکوهاټ داپریدو او بنگښو غزاوی له‌پرنگیانو سره .

مولانا زین العابدین پیښوری چې په حساب، ریاضي، نجوم کې‌استاد اود استخراجات جبر یه مؤلف و ژوندی و .

دبهادر خیلو خټکو غزاله پرنگي سره .

منشي عبدالکریم د محاربه کابل وقندهار کتاب دکانپور په مصطفایي مطبع کې چاپ کېء .

۱۸۵۱ م ۱۲۶۸ ق

له لنډ نهد (خوان مصر) په نامه یوکتاب خپور سو، چې یو فصل یې دافغانستان او سنه. پر احوال دی‌او دلومړی جنگ انگلیسي سیا ست غندی .

میر عبدالرحمن د افغانستان مشهور خطاط په هرات کې وفات او د سید عبدالله په گنبده کې ښخ سو .

له‌پرنگیانو سره د مومندوغزا او دمیچني لومړی جنگ .

سردار شیر علي خان دکلات غلجي ایل کړه .

۱۸۵۲ م ۱۲۶۹ ق

سردار محمد افضل خان دتخته پل ښار دبلخ په ولایت کې جوړکېء .

د مومندو سره د پرنگي دوهمه د میچني جگړه او هم د پرانگ غار غزا .

د امیر دوست محمد خان او سردار کهندل خان یوله‌بله‌مخالفت دکلات پر کلا او د نواب جبار خان په بو گانبې د دوی روغه .

په مله کنه کې د پرنگي سره درانې زو غزا .

د بهادر خیلو خټکو د و همه غزا له پرنگي سره او د سپری جنگ

میر محمد نبي اختر بدخشي د شعر دديوان‌خاوند‌او دحدایق‌الحقایق اوهشت بهشت مؤلف په‌رستاق‌کې وفات سو .

فیض‌الله قریشي د تر بیلې او سیدونکې د پښتو لیکوال او شاعر خپل گنج سعادت نظم‌کېء چې‌دغه عصر ښه تاریخي معلومات لري .

میر احمد اظهر مجددی د هفت مجلس او مناقب الطاهر ین مولف او دديوان خاوند شا عر وفات سو (ولادت یی ۱۲۰۶ ق) .

۱۸۵۳ م ۱۲۷۰ ق

دغلجو شورش په کلات کې .

د بلخ د ولایت د دار الامان خلیفه میرزا امان معروف صوفي ۸۴ کلن وفات سو .

دپرنگي او مو مند و معاهده نمبر ۱۵،۷۸ نومبر ۵۳ م .

محمد رسول شهید مار ملي بلخي شاعر دديوان خاوند ژوندی و .

سردار فتح‌محمدخان دوزیراکبرخان زوی د کلات حکمران او جنرال فرامرز خان یې دلښکر مشر مقرر سول .

د کوهاټ د غانبې غزا وی له پرنگیانو سره . دبوری غزا له ۱۵ نومبر۵۳ څخه‌تر ۱۴جنوری۵۴م پوری .

نواب جبار خان د سردار پاینده خان زوی ۷۳ کلن وفات او دکابل په عاشقان وعارفان کې ښخ سو . (ولادت ۱۱۹۷ ق) .

دسلیمان بن خوا جه ابرا هیم قبلان حسیني نقشبندي قندو زی دینابیع المودة د مؤلف وفا ت په استا نبول کې . (ولادت ئې ۱۲۲۰ ق)

استاد عبد العلي هروی د میرزا باقر کابلي زوی د هرات مصوز ژوندی و .

۱۸۵۴ م ۱۲۷۰ ق

د مهدی بن اسماعیل موسوی هروی امامي فقیه او اصولي وفات او په مشهد کې ښخیدل .

۱۸۵۴ م ۱۲۷۱ ق

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرار کهندل خان د قندهار حکمران ٦٣ کلن پسله ٢٦ کالو حکومته په سه شنبه ٧ ذی حجه په قندهار کی مړ سو (ولادت یی ١٢٠٨ ق)

پرنگیانو پر مومندو حمله وکړه (اگسټ) او د پنځه یالی د مومندو سره تر ١٨٦٠ م پوری وجنګیدل .

میر محب بیگ هزاره دیکه او لنگ اوسیدونکی یاغی سو ، خو سردار محمد اسلمخان دی بیر ته کښېناوه.

سردار مهردل خان مشرقی ٥٩ کلن په قند هار کی وفات او ښخ سو جمعه ٢٧ جمادی الاخری (ولادت ئی محرم ١٢١٢ ق)

حاجی دوست محمد قند هاری د ملا علی اخوند یوسفزی زوی د بنون د دامان مشهور نقشبندی عارف ژوندی و ، او دده د مناقبو کتاب معزالدین د عبدالکریم زوی تألیف کیء (خطی) .

میرزا حنان بارکزی شاعر په قند هار کی خپل پښتو دیوان ترکیب کیء .

١٨٥٥ م ١٢٧٢ م

سردار غلام حیدر خان دامیر دوست محمد خان له خوا په پیښور کی د مودت معاهده له سر جان لارنس د پنجاب له کمشنر سره په ٣٠ دمارچ ١٨٥٥ م امضا کړه او له انگریزی هنده سره روابط قائم سول .

په قندهار کی خانه جنگی وه خو امیر دوست محمد خان قندهار ونیسوی او خپل زوی سردار غلام حیدر خان ته یی وسپاره .

شهزا ده محمد یوسف د ملک قاسم زوی د فیروز الدین لمسی د عیسی خان بر درانی په مرسته هرات ونیوی او سعید محمد خان الکوزی ئی مړ کیء ، خو په آخر کی محمد یوسف هموژل سو او هرات پر دو ته پاته سو .

مولوی محمد حسن او محمد عثمان د هرات قاضیان او شیخ مرتضی د شهزاده محمد یوسف وکیل و .

امیر دوست محمدخان پهقند هار کی قاضی محمد سعید خان علوم بار کزی قاضی القضات وټاکه .

د کوهاټ د اکا خیلو سره د پرنگیانوجنگونهتر ١١ جنوری ٥٦م پوری جاری و .

١٨٥٦ م ١٢٧٣ ق

د ناصر الدین شاه قاجار لښکرو هرات ونیو ، خو سردار سلطان احمد خان د هرات حکمران سو ، نو د ایران لښکر ولاړل .

راورټی انگریز مستشرق او لښکر مشر د پښتو گرامر په انگریزی ژبهپه کلکته کیچاپکیء .

د امیر دوست محمد خان عسکر ١٦ غنډه پیاده ٣ غنډه سپاره دتوپخانی سره گرده ٧٠٠ ر ١٣ منظم عسکر او ٨١ توپه وو .

امیر دوست محمد خان قند هار سردار غلام حیدر خان ولیعهد ته وسپاره او پخپله کابل ته ولاړ .

١٨٥٧ م ١٢٧٣ ق

علی قلی میرزا د فتح علی شاه

قاجار لمسی (اعتضادالدوله متوفی ١٢٦٨ ق) خپل کتاب (تاریخ وقایع وسوانح افغانستان) په تهران کی چاپ کیء . چی د احمد شاه بابا له وخته احوال لری .

په جمرود کی دامیردوست محمد خان او سر جان لارنس ترمنځ د دوستی او امداد معاهده ٢٦ جنوری ٥٧ م ٢٩ جمادی الاولی ٧٣ ق .

قاجاری لښکرو هرات تخلیهکیء ٢٧ جولائی ٥٧ م .

میجر لمسډون د انگریزانو له خوا په قند هار کی سیاسی مبصر مقرر سو .

د پاریس په معاهده کی انگریزانو ته وویل سوه چی د ایران او افغانستان په شخړ وکی منځگړی سی .

مولوی غلام جیلانی د پیښور محقق عالم کابل ته راغی .

د ستهانی سیداکبر شاه دسوات د پښتنو امیر وفات سو (١١ می ٥٧ م) پهسوات کی نفاق ولویدی.

سید مبارکشاه په نارنجی کی په ١٨ جولای ٥٧م له انگریزانوسره غزا وکړه .

کله چی امیر دوست محمد خان د هند دوایسرای تر ملاقات وروستهجمرودته راغی،کوکیخیلود پرنگیانو پر لښکرو په خیبر کی حمله وکړه او د هغو مشر افسرئی مړ کیء .

١٨٥٧ م ١٢٧٤ ق

د لمسډون سیاسی ډله په افغانستان کی وه ، ددی ډلی رویداد دډاکټر بیلیو په قلم په ١٨٦٢ م په لندنه چاپ سو .

١٨٥٨ م ١٢٧٤ ق

سردار سلطان احمد خان په هرات کی حکمران سو . سردار غلام حیدر خان ولیعهد په کابل کی په جمعه ٢١ ذیقعده ٧٤ ق نه دیرش کلن مړ سو (ولادت ١٢٣٥ ق) .

روسی استاځی خانیکوف هرات ته راغی .

له پرنگی سره د پنجتار په چنگلی کی د پښتنو غزا (اپریل ٥٨ م)

نائب امین الله خان لوگری دامیر دوست محمد خان په محبس کیپه کابل کی مړسو .

١٨٥٩ م ١٢٧٥ ق

مراد خان اتالیق د قطغن میر، وښمړیدی، خو سردار محمد افضل خان دی مات کیء او کولاب ته وتښتیدی .

جرنیل شیر محمد خان (کلیول انگلیس چی په ١٢٤٩ ق کال د قندهار پهجنگکی زخمی اومسلمان سویو) په تخته پل کی عسکری قوماندان وهلته مړسو .

سردار رحمدل خان ٦٤ کلن وفات اود نجف په وادی السلام کی ښخ سو (رجب) دده ولادت ١٢١١ ق.

١٨٥٩ م ١٢٧٦ ق

دکورم دخلکو غزا لهپرنگی سره (٢٠ دسمبر) .

سردار عبدالرحمن خان شمالی ولایات سرهسم کړل. او کله چی

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر مظفر خان دبخارا پاچا تر آمو راتیر اوچارجوی ته راغی، نوسردار محمد افضل خان او افغانی مشرانو دی بیرته دآمو خواته وشاړه .

له پرنگی سره په میدانی غره کی دمسیدو او ختکو غزا .

پر وزیرستان باندی دسر نیول چمبر لین دلښکرو حملی‌تر ۱۸٦۰ م پوری .

۱۸٦۰ م ۱۲۷۷ ق

د تیرا دتورغره پښتنوله ۱۸۵۸م څخه بیاتردی کاله پوری دپرنگی له لښکرو سره جنگونه کړل .

سردار محمد شریف خان دفراه او پشت رود حکمران غور ته ولاړ، اود تایمنو سردار عبدالغفور خان‌یی ایل کی .

۱۸٦۱ م ۱۲۷۸ ق

سردار محمد اعظم خان د قطغن حکمران دهغه ځای اداره سردار عبدالغیاث خان دنواب جبار خان زوی ته‌وسپارله اوپخپله له‌خان‌آباده کابل ته راغی .

دسردار سلطان احمد خان زامن له‌هراته‌راغلل‌اوسردار میرافضل‌خان یی په فراه کی حکمران کی . مگرامیر دوست محمد خان دمیانی‌په میاشت ورغی او هغه ښاریی ونیوی .

سردار عبدالرحمن خان دقطغن حکمران سو .

په کابل وباگډه سوه او سردار پیر محمدخان ٦٤ کلن ۲۲ دربیع‌الاول وفات سو . دغسی هم سردار سلطان محمد خان ٦۸ کلن په پنجشنبه ۱۸ ربیع الثانی په کابل کی وفات سو .

د دوړو پښتنو غزا له پرنکی سره .

دپیښور مشهور عالم صاحبزاده غلام جیلانی وفات سو (چهار شنبه ۹ شوال) .

۱۸٦۲ م ۱۲۷۹ ق

دفراه تر نیولو وروسته امیر دوست محمد خان دهرات نیولو ته لښکر بوت، او سردار سلطان احمد خان اود هغه زامن‌یی په هرات کی محاصره کړل. (۱۰ صفر) .

دسردار سلطان احمد خان ماینه چی دامیر دوست محمد خان لور وه دهرات په کلابندی کی مړه سوه .

میرزا رضا هروی مصور اونقاش دامیر دوست محمد خان او سلطان احمد خان دجنگ تصویر په هرات کی وکیښ (دهرات موزیم) .

ملاصفی الله ختک د مسری بانډی اوسیدونکی په پښتو مخزن الاسرار اوبدرمنیر اوپه فارسی نظم الدررفی سلك‌السیر وکښل .

سیف الدین حسینی دانشأ کتاب په کابل کی تالیف کی .

دکتر بلیو دهغی ډلی دسفر ورځ لیك له لندن نه په ۱۱ فصلو د ۸ تصویرو سره خپور کیٔ، چی په ۱۸۵٦ م د لومسډون په مشری افغانستان اوقندهار ته راغلل او تر ۱۸۵۸ م هلته‌و اود افغانستان ښه معلومات لری دکتاب نوم: (په افغانستان کی دیوه سیاسی وفد ورځ لیك) .

ډیویس دپنجاب‌دحکومت سکرتر دافغانستان پرتجارت‌باندی‌یومفصل راپورټ چاپ کیٔ (جولای) چی د لکهنود نولکشور په‌مطبعه‌کی‌په‌اردو هم چاپ سو ۱۸۷۱ م .

ډیویس انگریز دافغانستان اوهند دتجارت په‌راپورکی(۱ جولایی ٦۲) دافغانستان ټول واردات له‌هنده ۳۱۸،۳۸۳ پونډه او صادرات یی ۳۰۳،۵۳۵ پونډه او گرده تجارت‌یی ٦۲۱،۹۱۸ پونډه ښوولی‌دی .

۱۸٦۳ م ۱۲۷۹ ق

سردار سلطان احمد خان دهرات حکمران په رمضان ۱۲۷۹ ق ٦ د اپریل ٦۳م دهرات په محاصره کی مړسو اوزوی‌یی شهنوازخان پرځای ودرېدی .

امیر دوست محمد خان په ۸ ذیحجه ۷۹ق۲۷می٦۳م هرات ونیو، اوهلته په ۲۱ دذیحجی ۷۹ق۹ جون ٦۳م مړ او ښخ سو او امیرشیرعلی خان‌یی پرځای امیر سو .

سلطان محمد خان دسعادت خان مومندزوی دانگریزانو سره‌وجنگیدی خود امیر شیرعلی خان لښکرو دی باجوړ ته وشاړه .

سیدجمال‌الدین‌افغانی په‌افغانی‌دربار کی‌داصلاح اوتجددحرکت شروع‌کیٔ

استاد ابراهیم په هرات کی د امیر شهنواز خان لپاره یو لوی‌توپ جوړ کیٔ .

دسوابی په‌تورپی‌کی‌دملك عیسی‌خان حدون او مولوی عبدالله په مشری له انگریزانو سره د پښتنو غزا. دقتل گړلوی جنگونه تر سوات او باجوړ پوری .

له‌پرنگی‌سره دسورکاوی‌اوامبیلی دپښتنو غزاوی (د اکتوبر ٦۳م)

۱۸٦۳ م ۱۲۸۰ ق

د سوات د اخوند عبدالغفور او مولوی عبد لله مجاهد په مشری د امبیلی په کوتل کی دانگریزانو (۷) زرو لښکرو سره جهاد ، چی ۹۰۸ تنه پرنگیان مړه اودری زره تنه پښتانه شهیدان سول .

دنومبرپه ۱۸ ورځ دقتل گړجهادد ۱۵ زرو تنوغازیانولخوادپرنگی سره شروسو،اوتر۱۵دسمبرپوری‌جاری‌و.

شرو سو

امیر شیرعلی خان خپل څورلس کلن زوی یعقوب‌خان دهرات‌حکمران اوجنرال فرا مرزخان‌یی لښکرمشر مقررکیٔ . قاضی عبدالسلام خان‌یی دهرات قاضی او ملاشاه محمدیی مفتی او میرزا غلام صدیق‌یی سر دفتری مقرر کیٔ اود قندهارله لاری کابل ته راغی .

حاجی عبدالرازق دمولانا عبدالخالق اندړ زوی دغزنی دپای لوچ په کلی کی وزیږیدی (۱٦صفر) .

میرزا احمدخان کابلی مستوفی اود شعر ددیوان خاوند وفات سو .

په خان‌آبادکی‌دسردار محمداعظم خان دفوجونو یاغی توب پر سردار عبدالرحمن‌خان باندی‌اوددوی‌ارامول. میراتالیق په قطغن‌کی ولاړسو، خو سردار عبدالرحمن بیر ته پرځای کښیناوه اومالیات یی ځنی‌واخیستل.

دسوات د اخوند میان عبدالغفور او انگریزانو روغه اود اخوند تگ سیدو شریف ته (۲۷ دسمبر) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸٦٤ م ۱۲۸۱ ق

دامیر شیر علی خان سره د دهد ورونږو کورنی جنګونه .

دباجګاه په جنګ کی محمد افضل خان مات او ګرفتار سو او سردار عبدالرحمن بخارانه وتښتید .

جلالی دیوسف مسکین زوی دقادس د ده ګزك او سیدونکی دسیاه موی او جلالی دقصی هیرو وزیر یدی .

پر مومندو دپرنګی حمله اودمیچنی خلورمه غزا .

۱۸٦٥ م ۱۲۸۲ ق

امیر شیرعلی خان په کابل کی دوه زره تنه لویی جرګی ته راوغوښته چی ده نه دده دورونږو د اختلاف په باب کی مشوره ورکړی تردی لویی جرګی وروسته امیر د خپلو ورونږو جنګ ته متوجه سو.

دامیر شیر علی خان او سر دار محمدامین خان دکجباز جنګ ، اود محمد امین او محمد علی یوله بله سره وژل ۱۰ محرم ۸۲ق .

امیر شیر علی خان دخپل ورور او زوی په مرګ غم جن سو او قندهارته ولاړ، اودلیونتوب ناروغی ونیوی .

میرزا محمد محسن دبیر دمیر زا علیخان زوی ددربار منشی اوشاعر په کابل کی وفات سو (ولادت ۱۲۲۷ق)

مراد علی کاموی د عبدالرحمن زوی پښتو تفسیر یسیر وکیښی .

۱۸٦٦ م ۱۲۸۲ ق

امیر شیر علی خان شمالی ولایات ونیول اوله تاشقرغانه تخته پل ته ولاړ، بیا و کابل ته راغی .

سردار عبدالرحمن خان چی بخارا ته تللی و، بیرته راغی اود بلخ ولایت یی ونیو او بیا پر کابل راغی، امیر شیر علی خان له قندهاره راووت او دوردکو په سید آباد کی د امیر شیر علی خان اوسردار عبدالرحمن جنګ وسو، خو امیر شیر علی خان مات سو او قندهار ته ولاړ.

۱۸٦٦م ۱۲۸۳ق

امیر محمد افضل خان دکابل امیر سو او امیر شیرعلی خان قندهارته ولاړ .

مستوره غوری حورالنساء دمیر سید اعظم لور (بی بی سپیده پوش) دفارسی دیوان تحفة العاشقین خاونده دغور دپرچمن او سیدونکی شاعره وفات سوه (ولادت یی ۱۲٤۸ ق) .

میرزا عبدالواسع طبیب دلعل محمد عاجز زوی دشعر ددیوان خاوند وفات سو (ولادت یی ۱۲۰۸ ق)

امیر شیر علی خان له قندهاره راووت چی کابل ونیسی، مګر سردار عبدالرحمن خان دی په کلات کی مات کیء .

سردار فیض محمد خان دامیر دوست محمد خان زوی په بلخ کی ونیول سو او امیر شیر علی خان دهرات او میمنی له لاری بلخ ته ولاړ اوسره ملګری سوه .

د سردار احمد خان د امیر دوست محمد خان دزوی په امر دده داشعارو دیوان په باغ کی ترتیب او وکیښل سو (۲۷ شعبان) (دکابل خطی کتابخانه) .

سردار عبدالرحمن خان دخپل پلار امیر محمد افضل خان لخوا وګومارل سو چی دامیر شیر علی خان او سردار فیض محمد خان مقابلی ته ولاړ سی .

د دواړو خواو لښکر د پنجشیر په بازارك کی سره ونښتل، په دی جنګ کی سردار فیض محمد خان د توپ په ګولی ووژل سو او امیر شیرعلی خان بیرته بلخ ته ولاړ .

امیر محمد افضل خان ٥٤ کلن په جمادی الثانیه ۸٤ق په کابل کی مړ اوښخ سو او پرځای یی امیر محمداعظم خان پادشاه سو. (دافضل ولادت ۱۲۳۰ ق) .

میر سعدالدین د سعدالله زوی دتنګی سیدان ددیوان خاوند شاعر وفات سو (ولادت ئی ۱۱۹۸ ق) .

سید جعفر رستاقی د عبدالصمد زوی دګلشن عشق او چمن عشق ناظم وفات سو .

سردار عبدالرحمن خان بلخ ته ولاړ او امیر شیر علی خان له هغه ځایه ووت اوهرات ته ولاړ .

سردار عبدالرحمن خان شبر غان میرحکیم خان ته وسپاره اود هغه لوریی وکړه .

حیات خان دپښتنو تاریخ حیات افغانی په اردو په لاهور کی چاپ کیء .

ملامحمد یعقوب فراهی د فارسی او پښتو مقتدر شاعر او عالم په فراه کی وزیږیدی .

۱۸٦۸ م ۱۲۸۵ ق

د امیر محمداعظم خان سره دامیر شیرعلی خان جنګونه اوپه شش ګاو از زنه خان کی دامیر محمد اعظم خان ماته او دده او عبدالرحمن خان تښتنه ایران او روس ته .

د شوال په میاشت کی امیر شیرعلی خان بیا کابل ونیواوپادشاه سو اودهندویسراد ۲ نومبر ۱۸٦۸ م په مکتوب دده سلطنت ومانه .

ډګټر ډبلیو بلیو انګریزی افغان پوهاند دپښتو ګرامر په انګریزی په لاهورکی چاپ کیء .

منصور غزنوی دمحمودخان مومند شالیجی زوی دفارسی لیکوال او شاعر په غزنی که وفات سو (ولادت ئی ۱۲۲۰ ق) .

بهاول خان دبندادی خان زوی د بنون دسیمو او سیدونکی جنګنامه زیتون په پښتو منظومه کړه .

۱۸٦۹ م ۱۲۸٥ ق

انګریزانو دوو لس لکه روپی او دوولس زره توپك امیرشیرعلی خان ته ورکړه .

امیر شیر علی خان دهند دویسرا په بلنه دانبالی سفر هندته وکیء اوپه رسمیت ومنل سو، مګر دده ولیعهد عبدالله جان یی ونه مانه .

د روس او انګریز مذاکره دافغانستان دشمالی سر حداتو د ټاکنی لپاره شرو سوه .

پر انمانخیلو او مومندو پښتنود پرنګی حملی او دمیچنی شپږمه غزا .

امیر محمد اعظم خان دفرار په حال کی پیخوس کلن وفات اود

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر پښتو کتابونه وکښل:
بایزید بسطامی په مزار کی ښخ سو (ولادت ئی ١٢٣٦ق)

١٨٦٩م ١٢٨٦ق

له پرنګی سره دکابل خیلو وزیرو غزا.

سردار فتح محمد خان د هرات حکمران سو او سردار محمداسماعیل خان دسردار محمد امین خان زوی په چند اول کی یاغی سو، خو دی ونیول سو او هند ته فرار سو.

دامیر شیر علی خان له خوا سردار شیر علی خان قند هاری دقند هار حکمران سو .

امیر شیر علی خان دنوی کابل شیر پور په جوړولو دناظر حسین علی خان تر کتنی لاندی پیل وکیٔ .

١٨٧٠م ١٢٨٧ق

سردار محمد یعقوب خان په قندهار کی یاغی سو او هرات یی ونیو، دهرات حاکم سردار فتح محمد خان او سردار محمد عزیز خان په جنګ کی مړه سول .

امیر شیرعلی خان په افغانستان کی دنوی مدنیت په خپرولو پیل وکیٔ .

سپه سالار فرامرز خان په هرات کی دجمعی په شپه ٢٧ ربیع الاول ووژه سو .

دافغانستان لومړی کابینه د سید نور محمد شاه قندهاری صدراعظم په مشری جوړه سوه چی دغه وزیران یی درلودل :

(١) سید نورمحمد شاه قندهاری دپښین دسید سلیمان شاه زوی لوی حال کی پښتو کتابونه وکښل او د زول مختار (صدراعظم) .

(٢) میرزا حبیب الله خان وردګ لوی ملك (مستوفی الممالك = وزیر مالیه) .

(٣) ارسلا خان جبار خیل لوی مینی دباندی (وزیر خارجه) .

(٤) عصمت الله خان دعزیز خان غلجی زوی لوی مینی دغرو (حشمت الملك وزیر کوهستانات) .

(٥) میرزا محمد حسن خان لوی کښل (دبیر الملك = سر منشی حضور).

(٦) حسین علی خان پنجشیری تولمشر (سپه سالار)

(٧) احمد علی خان چغتائی لوی ټولول (معیر الملك = وزیر خزانه)

شیخ محمد اکرم افغانی چی د خیبر له اپریدو څخه و، او په شام اومصر کی علمی شهرت درلود او مشهور مدرس و، په قاهره کی وفات سو (ربیع الثانی).

شاه عبد الباقی مجد دی د شاه صفی الله مجد دی زوی د کابل د مجدد یانو نیکه په کابل کی ٩٤کلن وفات او ښخ سو (سه شنبه ٢١ ربیع الاول) دشعر دیوان ئی درلود او متخلص په باقی و.

میر زا محمد اسما عیل د پیښور دحکومت سر محرر تسهیل القواعد افغانی- نصاب افغانی- قواعدافغانی ولیکل.

مولوی احمد دنواز خان اخوند زاده زوی دپیښور دتنګی عیسی‌خیل

شاعر پښتو کتابونه وکښل:

آدم درخانی- توتی نامه- قصهٔجمجمه او نور.

١٨٧١ م ١٢٨٨ ق

د افغانستان لومړی اخبار شمس النهار په کابل کی دمرزا عبدالعلی په اهتمام خپور سو .

سید نور محمد شاه صدراعظم دپالك انګریز سره د سیستان د سرحداتو او اوبو دویشلو لپاره هلته ولاړ، او بیایی دمذاکراتو لپاره تهران ته هم سفر وکیٔ اود بمبئی له لاری کابل ته راغی .

امیر شیر علی خان یومنظم لښکر جوړ کیٔ چی شمیرئی ٥٢ زرو ته رسیدیٔ .

شیخ الاسلام ملاخدا بخش دملا محمد قاسم زوی (عـط) شاعر اود شرح کلمه طیبه لیکونکی په هرات کی وفات سو .

صوفی محمد رسول ساکزی د قندهار مشهور عالم او نقشبندی مقتدا ٥٥ کلن وفات سو (دوشنبه ١٣ ذی‌حجه) .

سید خان شبرغانی دقاضی سید نعمان زوی نستعلیق لیکونکی خطاط او شاعر اذنب تخلص ژوندیو .

ولی طواف دمحمد علی کابلی زوی ناخوانه شاعر په کابل کی ژوندی و .

سردار محمد یعقوب خان له‌هراته دامیر شیرعلی خان حضور ته راغی او معافی یی وغوښته او بیرته‌هرات ته مقرر سو .

١٨٧١ م ١٢٨٨ ق

محمد زردار خان ناغر افغان په هندکی صولت افغانی دپښتنوتاریخ په اردو وکیښ. (دنو لکشور طبع ١٢٨٩ ق) .

١٨٧٢ م ١٢٨٩ ق

سردار محمد یعقوب خان کابل ته راغیٔ او بندی سو او سردار محمد ایوب‌خان په هرات کی دپلار مخالف سو .

سردار حبیب الله خان دسردار عبدالرحمن خان زوی په سمرقند کی په دوشبه ٢٥ د ربیع الثانی وزیږید .

دانګریز دولت او روسانو ترمنځ دګر ینویل او ګورچا کوف معاهده وسوه چی افغانستان د روسانو د نفوذ دسیمی څخه وتلی دی .

دکابل په بالاحصار کی دپلو لښکرو دمشق دقواعدو کتاب ٣٨٢ مخه مصور دقاضی عبدالقادر له‌خوا چاپ سو چی بولی یی پښتو دی .

دامیر شیرعلی خان منظم عسکر ٥١٫٩٩٠ تنه او غیر منظم ٢٤٫٠٠٠ تنه‌وو چی ٤٠ زره ټوپك او ٣٦٩ توپونه‌یی درلوده .

برهان الدین لاغر دمیر یو سف علی بدخشی زوی دجامجم او دیوان اشعار ناظم ژوندیو .

نعمت‌الله محوی دمیمنی شاعر او احمد قلی بن سکندر هروی دآتش ښشان دتذکری مولف ژوندی وو .

پر شمالی وزیرستان دپرنګی‌حمله اود کجوری لوی جنګ اود بادی فقیر شهادت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸۷۲ م ۱۲۸۹ ق حدود

قاضی عبدالرحمن خانملا دقاضی محمد سعید بارکزی قندهاری زوی درفیصل التفرقه‌بین الضال‌والناجیه) رساله‌وکښلیه (دکابل خطی کتابخانه)

۱۸۷۳ م ۱۲۹۰ ق

نائب محمد علم خان د ترکستان نائب الحکومه دامیر شیرعلی خان په امر میمنه ونیوله .

روسانو خیوا فتح کړه .

سید نور محمد شاه صدراعظم دشملی په کنفرانس کی شامل‌سو.

دامیر شیر علی خان پــه فرمان (رمضان ۱۲۹۰ ق) عصمت‌الله خان جبارخیل حشمت الملك او (لــوی مینی دغرو) وزیر داخله‌سو. امــیر عبدالرحمن خان دی په ۱۸۸۰ م په دار وځړاوه .

قاضی عبدالقادر پیښوری د امیر شیر علی خــان ددربار ښوونکی او مصاحب یا عسکری سکر ترو، چی دښتاوای امیری یاتشریح الجرایم‌اود عسکری تعلیماتنامو او وعظ نامــو مؤلف دی. دی دقاضی فضل قادر زوی او د خان علــما قــا ضی حسن لمسی دی. خــود انگریز جاسوس

قاضی عبدالسلام دقــاضی محمد سعید بارکزی قندهاری زوی قاضی القضات‌ؤ .

دوست‌محمد ختك په‌قندهارکی‌په پښتو بدرمنیر اوبحرالعلوم اواخلاق احمدی منظوم کړه .

امیر محمد بــن عبد القادر بــن محمد اعظم سلیمان خیل کتوازی‌د امیر شیر علی خان په نامه الدافعه لشکوك الطایفة الوهــابیه پــه عربی تالیف کړه .

دمحمد عظیم ابکم نقاش ژوندپه کابل کی .

عبدالرسول قندهاری‌شاعر دسفر نامی اوازاد نامی مؤلف دخپل شعر دیوان جوړ کیء .

امیرشیرعلی خان دبالاحصــارپه خاصــه سراچه کی دولیعهدی‌جلسه وکړه او سردار عبدالله‌جان ولیعهد سو. (۱ شوال ۱۲۹۰ق)

دشوال په دوهــمه شپه دسردار عبدالله‌جان دولیعهدی جشن وسو او په هرات کی سردار محمد یعقــوب خان مخالفت وکیء .

په دغه کال دشمالی ولایاتو(مزار شریف)مالیات پنځه لکه روپی وی اونائب محمد علم په‌مزارکی تړپونه جوړول.

دقندهار پلټنی دوه کاله کابل‌ته راغلــی، چی دلته عسکــری قواعــد زده‌کی.

سردار ولی محمدخان دکورم لوی ناب دهغه ځای دیاغی قبائلو تــوبــه نامه امیرته راواستوله اوصــدراعظم نورمحمد شاه ددوی‌مشرانوته‌خلعتونه ورکړه.

امیرشیرعلی خان خپل‌ولی عهــد دسوات آخوندته معرفی‌کیء اوآخوند هم‌هغه ومانه اوتبریك‌ئی ورته‌ووایــه (دوشنبه ۱۴شوال ۹۰ق)

صــاحبزاده غلام جان دپنجشیر او نجراوکم ناب اوعلی محمد خان دکنړ حاکم اوخدای نظرخان دغزنی‌حاکم‌و.

میر عنایت‌الله بــدخشی داصول

المبشت نظم‌اود دیوان‌خاوندوفات سو.

۱۸۷۴م۱۲۹۱ق

دنائب محمد علــم‌خان مــرګ.

د شاغاسی شیردل خان لوی نــاب مقرری دشمالی ولایاتوپه حکمرانی.

امیرشیرعلی خان دکوچنی اخترپه ورځ دنولمشر حسین علی خان‌پــه سالاری اود قاضی عبدالقا در پــه ملګری دکابل‌دلښکرو نمایش‌دمرنجان څغرنډی سره وليد، ۳۷ پلی کندکه څلور رجمنټه سپاره لس‌توپخانی.

د کابل په سیمو کی سخته زلزله وسوه چی له پنجشیره تر کوهدامنه ۷۰۵۲ تنه مړه او ۳۹۰۰ تنه زخمی سوه . په پروان کی ۱۳۰۰ تنه اوپه کابل کی ۱۴ تنه مړه سوه (شمس النهار ۶ــ۷ رمضان ۹۱ ق) .

میر عبدالرحمن دواخان حاکم مړ سو (۱۵ صفر ۹۱ ق)

نظام الملك د چترال د میر زوی دامیر شیر علی‌خان دربارته‌راغیء .

شاغاسی شیر دل خان ته دلوی ناب او دده زوی خوشدل خان تــه د کمکی ناب او میرزا محمد حسن خان د بیر ته د کمناب لقبونه ورکړه سوه او میرزا محمد نبــی خان وا صل وفات سو.

سردار شیر علــی خان هــزاره وفات سو .

سردار نصــرالله خــان د امــیر عبدالرحمن خان زوی په سمر قنــد کی وزیریدی (چهار شنبه ۳۰ صفر ۹۱ ق).

د افغانستان د لــومــړی جنګ تاریخ د جان ولیم کــی تالیف دری ټوکه دریمه طبعه په لندن کی‌خپور سو .

هنری والتــر بلیوچــی په ۱۸۷۲ م افغانستان ته‌راغلی و، په‌خپل کتاب (له انهوس تر تا یکریس پوری) کی دافغانستان احوال‌له‌لندنه خپور کیء (۱۳ فصله) .

ملا شاه پسند پوپلزی د قند هار د نیش اوسیدونکی عارف او شاعــر د قادری طریقی خلیفه په نیش کــی ۷۵ کــلــن وفات سو (ولادت ئــی ۱۲۱۶ ق) ده زاد الرحلین په پښتو نظم کیء (دلاهور طبع ۱۳۴۷).

۱۸۷۵ م ۱۲۹۲ ق

میرزا نیازی دملابرات زوی‌دسمنګان شاعراوخطاط چی دوه‌دیوانه‌یی لرل وفات سو .

د امیــر شیر علــی خان نصیحت نامه ((تحفــة العلــماء)) د قاضی عبدالقــادر پیښوری په اهتــمام او د میرزا بیضا خان په خط ۸۰ مخه پــه کابل کی چاپ سوه .

د باجوړ د فیض طلب خان او د ناوه‌ګی د غلام حیدر خان اختلاف د امیر شیر علی خان په توصیه فیصله سو (۲ شوال ۹۲ ق) .

مــلا سکندر اخند پــه کابل کی قاضی عسکر و .

۱۸۷۶ م ۱۲۹۳ ق

نواب عطا محمد خان د انګریــز سفیر له‌امیر شیرعلی‌خانه وغوښتل چی دروسانو دپیش قدمی، دنیولو لپاره د انګریزانو مامورین افغانستان ته پرین دی خو امیر شیر علی خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه و منله .

انگریزانو کوټه ونیوله .

سید نور محمد شاه صدر اعظم او میرا خور احمد خان او میرزا محمد باقر افغانی سیاسی ډله د مذاکراتو لپاره پیښور ته ولاړه .

اخوند زاده حضرت ملا یحیی دملا عبدالله زوی د هرات عالم او مدرس دهرات په دبښت یلان کی وفات سو.

محمد عمر خان د محمد کلان پوپلزی زوی د خپل وخت پښتو او فارسی شاعر او خطاط او مؤلف په مزار شریف کی وفات سو .

محمد علم خان وکیل الدوله پوپلزی د عبدالله خان زوی په کابل کی وفات سو.

عبدالعلی مستغنی د فارسی او پښتو مشهور شاعر د ملا رمضان هوتک زوی د ملا قضا لمسی د ملا رسول داد کړوسی د کابل په بالا حصار کی وزیږیدی (۱۷ ذی حجه)

مستوفی حبیب الله خان له هراته کابل ته راوغوښتل سو، او پرځای یی سردار محمدعمرخان دسردار محمد عظیم خان زوی د هرات په حکومت مقرر سو .

د امیر شیر علی خان له در باره احمد خان ساکزی د جلال آباد حاکم سوات ته د اخوند عبدالغفور د لیدو لپاره استاځی ولاړ .

د لوگر دموسیی فیض محمداخوند زاده پښتو روضة المجاهدین د امیر شیر علی خان په نامه نظم کیٔ (د کابل خطی کتابخانه) .

پیر امان الله د مولانا رحمت الله قاندهاری زوی دخپل عصر مشهور صوفی او زاهد په غور کی وفات سو.

۱۸۷۷ م ۱۲۹٤ ق

د پیښور په کنفرانس کی دسید نور محمد شاه صدر اعظم او سر لیویس بیلی مذاکرات ناکام سول (۳۰ جنوری) او سید نور محمد شاه په پیښور کی مړ سو ، او میرزا حبیب الله خان مستوفی د ملا شاه محمد و تاج محمد پوپلزی او میرزا محمد طاهر سره پیښور ته دمذاکری لپاره ولاړل ، مگر له جمروده بیر ته نگریزانو راواستول .

ارسلا خان وزیر خارجه مړ سواو پر ځای ئی ملا شاه محمد قطب خیل وزیر خارجه مقرر سو .

سردار محمدعلم خان دپښت رود حاکم معزول سو او پرځای ئی سردار محمد یوسف خان د امیر دوست محمد خان زوی مقرر سو .

د سلطان عبدالحمید له خوا حاجی محمد حسن خان بگرامی والی د کابل دربار ته د خاص استاځی په ډول راغی ، او دعثمانی دولت سفیر فوزی افندی و ، چی مستشارئی هدایت الله او با شکاتب ئی حسین او د وه تنه غړی یی منیر او خیری بیك وو.

د انگریز سفیر په کابل کی نواب محمد حسن خان اونائب یی عطامحمد خان اومنشی یی بختیار خانو .

د قاضی عبدالقادر (بنوونکی صاحب بهادر) وعظ نامه د بالاحصار په چاپخانه کی چاپ سوه .

د پست ټکټ (محصول چاپارخانه دارالسلطنه کابل ۱۲۹٤) خپور سو چی د زمری سر ئی په منځ کی کښل سوی دی .

اخوند عبدالغفور بن عبدالواحد (اخوند سوات) لوی نقشبندی او قادری مرشد او مجاهد د سوات په سیدو شریف کی په ۱۲ جنوری وفات او ښخ سو . (ولادت ئی دلوړ سوات په شامیزی صافیو کی د ۱۷۹۰ م حدود) دی د سوات د ریاست او شرعی حکومت مؤسس دی .

د سلیمان بن ابراهیم قندوزی بلخی حسینی صوفی مؤلف وفات . داجمع الفراید ، مشرق الا کوان ، ینا بیع المو ده مؤ لف (ولا د ت ۱۲۲۰ ق)

۱۸۷۸ م ۱۲۹۵ ق

په ۲۲ جون ستیلا ټوف د روس نماینده کابل ته راغیٔ . اوپه ۱۱ اگست دامیر شیر علی خان دربارته ورسیدی او د یوی معاهدی مذاکره ئی ور سره وکړه .

امیر شیر علی خان د انگریز وائسرای نماینده سر نیول چمبرلین نه را پرینښو چی افغانستان ته راسی کلنل کرودیکوف لهسمر قنده هرات ته راغی (نومبر) په ۳۱ د اکتوبر لارډ لیټن د هند ویسرا افغانستان ته اولتیماتوم ورکیٔ په ۲۲ دنومبر د انگریز او افغان دوهم جنگ ونښت اوانگریزی لښکر پر افغانستان راغلل

سردار عبدالله جان ولیعهد ۱۷ کلن وفات او په حرم باغ کی ښخ سو (د نقیب باغ) د ۱۷ شعبان شپه ۱۲۹۵ ق .

پر راتلی زو پښتنو د انگریزانو لښکر کشی دمله کنه پرخوا .

میر محمود شاه بدخشی د میر احمد شاه زوی د دیوان اشعار خاوند وفات سو .

سردار محمد یعقوب خان چی بندی وله قیده ایله سو او د کابل حکمران مقرر سو او سردار محمد ایوب خان هم له مشهده هرات ته راغیٔ .

ددغه کال تقویم د ملا عبدالرحیم او عبدالرحمن استخراج د کابل د شمس النهار پهچاپخانه کی چاپ سو.

دغه د وه ورونه د عزیز الله اخند زاده قند هاری زامن وو .

د کابل د شمس النهار په مطبعه کی مجمع البحرین یعنی مقابله حکمت قدیم و جدید د حکیم او ډاکترچتین شاه تالیف چاپ سو . او داهلمړیو مطبوعاتو څخه دی .

قاضی طلا محمد د قاضی حسن خان زوی د پښتو – فارسی – عربی لیکوال او شاعر او تکړه مؤلف په پیښور کی اوسیدیٔ . د عربی او دیوان خاوند او د جواهر النغز – سلوة التقریر – نفحة المسك – تسلیته العقول سلوة الکئیب مؤلف.

د افغان وار په نامه د جنرال ایبټ ورځ لیك ۳٤٦ مخه له لنډن نه د افغانستان پر احوال له ۱۸۳۸ تر ٤۲ م پوری خپور سو .

نور محمد نوری قند هاری د افغانستان تاریخ وکیښ چی د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سدوزو او محمد زو احوال لری . (د لندن د انډیا آفیس خطی نسخه) ده د امیر شیر علی خان په نامه یو پښتو گرامر هم کښلی دیء .

دی دگلشن امارت هم مؤلف دی د امیر شیر علی خان سوانح تر ۱۲۸۷ ق پوری (د کابل چاپ ۱۳۲۵ ش) پر کور می د پرنگیانو حمله او له دوی سره د خلکو غزا .

ارباب عبدالرحمن خلیل دعبدالکریم زوی دپښتو او فارسی او عربی لیکوال اوشاعر دمردان اوسیدونکی ژوندیو .

۱۸۷۹ م ۱۲۹۶ ق

پر افغانستان دانگریزی لښکرو حمله اود انگریز او افغان ددوهم جنگ پیل .

امیر شیر علی خان له کابله بلخ ته ولاړاو ۵۸ کلن په پنجشنبه ۲۹ صفر ۱۲۹۶ په مزار شریف کی مړاوښخ سو (ولادت ۱۲۳۸) .

په کابل کی امیر محمد یعقوب خان پادشاه سو . (ربیع الثانی ۱۲۹۶) .

جنرال رابرټس کابل په ۱۲ د اکتوبر ۷۹م ونیویء .

دگندمك معاهده په ۲۶ می امضاء سوه (٤جمادی الثانیه ۱۲۹۶) .

په ۲٤ جولایی ۷۹ دانگریز سفیر کیوناری کابل ته راغیء خوپه ۱۶د رمضان ۹۶ ق ۳ دسمبر ۷۹ په بالاحصار کی و وژل سو او خلکو پر انگریزانو حملی شروع کړی . انگریزانو بالاحصار وران کیء اود ذیحجی په میاشت یی امیر یعقوب خان دیره دون ته واستاوه .

محمد جان خان وردگ، ملامشك عالم اندړ، محمد عثمان صافی په کابل کی جهاد شروع کیء اود تپه مرنجان او کوه اسمایی جنگونه وسوه. محمد عثمان خان شهید سو .

امیر شیر علی خان له مزاره خپل آخری مکتوب جنرال کو فمان ته تاشکند ته دیوه سیاسی هیئت سره واستاوه: سردار شیر علی خان قندهاری ـ شاه محمد خان وزیر خارجه ـ قاضی عبدالقادر پیښوری

ملا دین محمد مشك عالم مشهور عالم اومجاهد اوملا عبدالغفورلنگری اومحمد جان خان وردگ په جهاد کابل ته راغلل .

پرنگیانو دگندمك دمعاهدی سره سم کورمه خپله وبلله، خو پښتنو له دوی سره دریمه غزا شروع کړه، اوغازی محمد سرور خان چکی دغزا مشرو .

دنیراه لام اوله پرنگیانو سره غزاوی. چی دپرنگی ۵۳ زره لښکر پر پښتنو باندی ورغلل .

دتالك پر بازار دپښتنو مجاهدینو حمله اود ٦۵۳ تنه انگریزی سپاهیانو وژل . (شنبه ۱۰ جنوری ـ ۲۶ محرم) .

۱۸۸۰ م ۱۲۹۷ـ۹۸ ق

دمیوند جنگ اود انگریزانو ماته ۱۷ شعبان ۹۷ ق ۲۷ جولایی ۸۰م.

جنرال رابرټس له کابله قندهار ته ور سیدی او سردار محمدایوب

خان یی مات کیء ۳۱ اگست ۸۰م سردار عبدالرحمن خان له سمرقنده تر آمو را واوښت قندوز ته راغی (٤ جمادی الثانیه ۹۷ ق) .

د سردار عبدالرحمن او گریفن مذاکره او موافقه په زمه کی .

امیر عبدالرحمن خان په ۵ درمضان ۹۶ق (جولایی ۸۰م) په کابل کی پادشاه سو او انگریزانو هم ومانه او کابل یی ورو سپاره .

۱۸۸۰ـ۱۹۰۱ م ۱۲۹۷ـ۱۳۱۹ق

دامیر عبدالرحمن خان د امارت دوره .

جنرال رابرټس د قندهار د پیر پایمال په جنگ کی په ۲٤ رمضان سردار محمد ایوب خان مات کیء . او ایران ته ولاړ. امیر عبدالرحمن دشوال په میاشت کی قندهار ته ورسیدیء .

۱۸۸۰ م ۱۲۹۸ ق

امیر عبدالرحمن خان دقندهارله علماو څخه ملاعبدالرحیم اخوندزاده کاکړ اوملاعبدالاحد پوپلزی دقندهار په خرقه شریفه کی ووژل (شوال) سردار عبدالرسول خان د قندهار حاکم او سپه سالار غلام حیدر خان توخی عسکری مشر او ملا یوسف رستاقی کوتوال او ملا سعد الدین خان قاضی مقرر سول .

مولوی احمد جان تاجر الکوزی په قندهار کی دامیر عبدالرحمن خان د فتح مدحیه دالیه قصیده وویله .

سلطان محمد خالص قندهاری د موسی خان بارکزی زوی خپل (تاریخ سلطانی) دامیر محمد ایوب خان په نامه په بمبئی کی چاپ کیء داکتاب په ۱۲۸۱ق شروسوی او تر ۱۲۹۷ ق پوری وقایع لری .

په وزیرستان کی پرمکین باندی دپرنگی حمله اود خلکو جهادونه تر ۱۸۸۱م پوری جاری و او مولانا گلاب‌دین شهید سو .

د پرنگی سره دمومندو جهاد اود میچنی اومه غزا .

په ذیحجه کی سردار عبدالقدوس خان هرات ونیو .

د سردار شیر علی هزاره زوی تسلیم سو، سید محمود کنری او محمد اکبر خان دلال پوری بغاوت وکیء ، سید محمود راولپنډی ته وتښتیدی او اکبرخان په کابل کی نظر بند سو .

امیر عبدالرحمن خان دپنځه لکو روپو اخیستلو لپاره ملا ابوبکر او محمد اکبر تاجران دپیښور کمشنر وته فیلډ ته معرفی کړل، دغه خط دپیښور په موزیم کی دی (۲۷صفر ۱۲۹۸) .

امیر عبدالرحمن دهند دویسرا په خواهش جنرال میر احمدخان د افغانستان په وکالت په ډهلی کی مقرر کیء اود ویسرا په نامه یی په ۲۵ صفر اود پیښور دکمشنر په نامه یی په ۲۷ صفر مکتوبونه ولیکل (دپیښور موزیم) .

میرمحبتی الفت دمیر مرتضی زوی په کابل کی ۷٤ کلن وفات سو . (ولادت ۱۲۲٤) د فارسی ښه شاعرو .

دا ملا عبد الله بن مراد محمدبدخشی شاعر دخپل شعردیوان ترتیب کیء.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سردار غلام محمد طرزی د خپلی کورنۍ سره دهند کراچۍ ته فرار سو.

دبرگه یرناټ په افغا نستان کی د ۱۸۳۸ تر ۴۲م پوری احوال په ۱۱۳ مخه کی په بمبئی کی چاپ سو

قاضی عبد الرحمن دامازو گړهی (مردان) افسانهٔ دلپذیر په پښتو نظم کړه.

۱۸۸۱ م ۱۲۹۹ ق

انگریزانو په اپریل ۸۱م کی قندهار امیر عبد الرحمن ته وسپاره او دی بیرته په ۲۲ محرم ۹۹ق کابل ته را ورسید.

جنرال فرا مرز خان هرات ته مقرر سو.

دشوال په میا شت کی ناظرمحمد سرور خان دسردار عبدالقدوس خان پر ځای دهرات حکمران مقرر سو او دغه سردار بندی سو.

سردار محمد صدیق خان د نظر محمد خان زوی دسر دار امیر محمد خان لمسی په پیښورکی دمیوند جنگنامه په فارسی مثنوی نظم کړه (۱۷ شعبان ۹۹) ق

دامیر عبد الرحمن خان لښکرو لغمان ونیوی‌ء.

۱۸۰۲– ۱۸۸۲م ۱۲۱۷– ۱۲۹۹ ق

دمحمد تقی بن حسین هروی عالم، دنهایت الامال او توضیح الحساب او عیون الا حکام دمؤلف دژوند وخت.

سردار عبد الر سول خان دقندهار نائب الحکومه معزول سو او دخلکو اتیا زره روپی اود حکومت لس زره ځای پی سردارنورمحمدخان دسردار سلطان محمد خان زوی دقند هار نائب سو.

دهراوت دخلکو نیمو زښت آرا م سو او صاحب خان علی‌زی د هغه ځای حاکم دنیمور ښتیانو مشرنائب اکرم ونیوی‌ء وکابل ته یی راواستاوه.

سردار محمد یوسف خان د امیر دوست محمد خان زوی دفراه حاکم، سردار ابراهیم بلوخ په چخانسور کی تاراج کی‌ء اوسردار تاج محمدخان بلوخ هم افغا نستان ته راغی‌ء.

سپه سالار فرامرز خان په هرات کی دهغه ښار کلااودچارباغ عمارتونه ترمیم کړه اودغوریانو کلائی هم جوړه کړه.

مخدوم قلی خان له‌مرو څخه امیر عبدالرحمن خان ته‌عرض وکی‌ء چی مرو په افغا نستان پوری‌ونښلوی (لکه پخوا) ترکلجو تره‌کو باندی دامیر دلښکرو بری اوکنړ نیول اود میمنی دوالی رایتول له‌شنوارو سره دامیردلښکرو جنگ .

۱۸۸۲ م ۱۳۰۰ ق

دانگریزانو یو مسلمان نماینده عطاء الله خان په کابل کی مقررسو ،تر دی وخته گریفن او قاضی عبد القادر پیښوری په پټه په کابل کی وو.

امیر عبدا لرحمن خان ،محمدجان خان وردگ اودعصمت‌الله خان جبارخیل کورنی او نور دری زره تنه بندیان کړل.

د ربیع الاول په پنځلسمه امیر

په قند هار کی دمنز لباغ او د جلال آباد دشاهی باغ ودانونه.

دهرات دمصلا ورا نونه.

شهزاده لوبا نوف او لارډ گرینویل دروس او انگر یز له خوا د۱۸۷۳م دگور چا کوف پر موافقه نامه باندی دافغانستان په باب کی خبری وکړی

مولوی عبد الرؤف قند هاری د سراج الاخبار مؤسس په کابل کی دمدرسه شاهی مدرس او دحضور عربی ترجمان مقرر سو (وروستنی ملای حضور) .

په دغه کال دامیر عبد الرحمن گرده لښکر ۷۴۰ ر۵۸ تنه وو.

سردار محمد حسن خان سیاه او سعدو په منگلو کی ونښوریدل، خو جنرال غلام حیدر خان اور کزی‌دوی دتیراه خواته وشړل او زرمله ئی ونیوله.

مو لوی احمد جان دپښتو تکره نثر لیکونکی دگنج پښتو او تاریخ افغا نستان لیکوال په پیښور کی ژوندی و.

مولانا محمد عثمان بن محمد علی یاد خادی لوگری دعجائب الاخبار او گلشن اسرار اونورو تألیفاتو خاوند عالم ژوندی و.

رحمت بدخشی دمیرزا اسماعیل زوی دپنځو دری دیوانو خاوندشاعر ژوندی و.

دپنجشیر دخلکو ولاړیدل او ددوی بیرته ارا مول.

دقند هار داخکزو ښورښت اوبیرته ارا منل.

۱۸۸۳ م ۱۳۰۱ ر۲ق

روسانو دتجن رود مجاری دهرات شمال غربی سیمی ونیولی.

انگر یزانو دکوټی تولله سیمه ونیوله.

امیر عبد الرحمن خان شغنان او روشان ونیول.

امیر عبد الرحمن خان ته‌دوولس‌لکه روپی دکاله انگر یزانو کومك‌منظور کی‌ء.

دانگر یز او روس گډ کمیسیون دافغا نستان دشمالی او غربی سر حداتو دټاکلو لپاره مقرر سو.

او امیر عبدالر حمن خان په‌پنجشنبه ٦ذیقعده ۱۳۰۱ق ددی کمیسیون د منلو فرمان صادر کی‌ء او خلکو ته ئی هدایت نامه صا دره کړه.

سردار محمد نادر خان دهند په دیره دون کی وزیږیده(۲۱ حمل ۱۲٦۲ شمس ۱۳۰۱ق) .

سردار محمد ایوب خان په تهران کی و، دمیمنی دوالی دلاورخان په غوښتنه له تهرانه پټ د دغو مشرانو سره مشهد ته راغی (۱۰ ربیع‌الاول) سپه‌سالار حسین‌علی خان –جنرال پرویز شاه خان– خوشدل خان لوی ناب– سردار محمد هاشم خان– قاضی عبدالسلام خان– عبد الله خان ناصر–احمدعلی خان – مگردغه وله دایران حکومت‌د انگر یزانو په غوښتنه ونیول او په قوچاق کی نظر بند کړه.

په دغه واقعه کی دلاور خان هم په میمنه کی یاغی سو، خو امیر عبد الرحمن‌خان‌میرمحمد حسین‌خان هلته والی وټاکه او میمنه آرامه سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتار او کنبیر دکا فرانو حمله پر ءای شنگ اود لغمان دحاکم سردار گل محمد خان په مشری د دوی شړنه.

محمد علی غریب دسید ءای زوی دپیښور دسیمی اوسیدو نکی عالم دپښتو او فارسی شاعر دډیرو عربی کتابو حاشیه لیکونکی ژوندی و.

۱۸۸۴ م ۱۳۰۱ ق

(۱۵ جمادی الاولی ـ۱۳ مارچ)

سید جمال الدین افغانی په‌پاریس کی دعروة الوثقی جریده په عربی خپره کړه.

دوهمه طبع ئی په قاهره کی ۱۳۲۸ق دتوفیق مطبع ۲۳۲مخه.

دامیر عبدالرحمن خان پخپل خط او انشا دهرات حکمران محمد سرور خان ته یوه مفصله هدایت نامه صادره سوه.

۱۸۸۴ م ۱۳۰۲ ق

سر پیټر لمسډن انگریز د سرحد ویشماو دلی‌مشر هرات ته‌ورسید او دافغانستان له خوا قاضی سعدالدین خان ورغیء.

انګریزانو دکو ټی دریل لارجوړه کړه او روسا نو پل خاتول ونیوی‌ء.

امیر عبدالر حمن په پنجشنبه ۲٤ جمادی الاولی ۱۳۰۲ ق له‌کابله راو لپنډی ته رهی سو اوپه‌پنجشنبه ۱٦ جمادی الثانیه ای دهند ویسرا لارډفرن سره ولیدل اوپه ٦ درجب جلال آباد ته را ور سید.

انګریزانو دروسانو دپیشر فت د مخ نیوی لپاره خپل ۵۰ زره مجهز لښکر کو ټی ته راوستل .

درجب په میاشت لمسډن هند ته ولاړ اود سرحد ویشلو کاریی کرنل رجوی ته وسپاره .

نظام الدین انصاری دکمال‌الدین مزاری بلخی زوی دخپل عصر خطاط او شاعر او مولف د (اعتقاد لمتحققین) په نامه بر اسلامی فرقو باندی یوه رساله په‌کابل کی وکښله (یکشنبه ۲۲ ربیع الثانی ۲ ق)

سردار غلام‌محمدخان‌طرزی دسردار رحمدل خان فندهاری زوی ددری شاعر او لیکوال او خطاط هنر مند چی دامیر عبد الرحمن‌خان په امر هند ته فرار سوی‌و له ٤٥ تنو خپلوانو سره له کرا چی څخه بغداد ته ولاړ .

په‌راولپنډی کی دامیر عبدالرحمن خان او دهند دوایسرای دمذاکراتو راپور (سوال وجواب دو لتی) په پښتو او دری له کابله چاپ اوخپور سو دپښتو مترجم یی ملا غلام جان لغمانی دی .

امیر عبدالر حمن خان دهرات د ساتنی لپاره په شل لکه روپی دیرش‌زره لښکر تیارکړل، انگریزانو ۲۸ لوی، توپونه او گولی ورکړی او ٤۰۰ تنه تو پچیا ن هم تیار سول .

دسوات او بنیر دخلکو نما یندگان امیر عبد الر حمن ته راغلل او امیر د دوی اطاعت ومانه او د افغانستان دساتلو اطمنانیی ورکیء (۲۲ ذی حجه) .

دروس او انگلیس د شمالی افغانستان د سر حد و یشنی

قرارداد عملی سوآو دهنه ذوالفقار او مروچاق افغانستان‌ته پریښوول سوه .

سردار محمد هاشم خان (وروستنی صدراعظم) په دیره دون کی وزیږید ی.

۱۸۸۵ م ۱۳۰۳ ق

روسانو دذوالفقار خواته آق رباط ونیو او پنجده ته پرمخ راتله .

دمارچ په ۱۸ روسانو په‌تاشکیپر یون کی افغانان مات کړه او پنجده یی ونیو .

دانگریز او روس دسرحد ویشلو ډلی په نو مبر کی بیا سر ه‌ولیدل اود افغان ــ روس دسرحد لومړی ځلی یی رسماو دراوه.

کرنل ستیوارت انگریزی منصب دار دهرات استحکامات وکتل او خلور لکه کلداری یی داستحکام لپاره ور کړی .

ملا مشک عالم دین محمد اندړ ددوهم جنگ لوی‌مجاهدپه پنجشنبه ۱۰ــ ربیع‌الاول ۱۳۰۳ق‌وفات‌سو.

مستوفی حبیب الله خان وردگ (لوی ملك) د امیر شیر علی خان مشر وزیر په راولپنډ ی کی دفرار په حال‌کی وفات سو دده ولادت دوردگ په‌جغتو کې ۱۲٤۸ ق و.

قا ضی عبد الوا جد صریر د سمنگان شاعر او عالم او خطاط ۸۰ کلن په بخارا کی‌وفات سو (۲۲ شوال) سردار غلام محمد طر زی له‌بغداده شام او استانبول ته ولاړ او دعثمانی سلطان میلمه و .

دجلال‌آباد شاهی باغ دعبدالسبحان خان په مهندسی جوړ سو .

امیر عبدالرحمن خان خپله پند نامه دنیا ودین په‌کابل کی دروژی په میاشت کی وکښله (د کابل دخطی نسخو کتابخانه او هم د کابل چاپ)دامیر لښکروټول لغمان رایت‌کیء .

رضوان الله رضو ان ماما خیل دهوتی مردان اوسیدو نکی فقیه او طبیب او دپښتو شاعر او لیکوال «طب اکسیر » په‌پښتو وکیښس .

۱۸۸٦ م ۱۳۰٤ ق

دانگریزانو قبضه پر ټول پښین اوسیوی ، دروسانو د جلوگیری په بهانه انگر یزانو دبولان دریل لارجوړه کړه .

دسر حدا تو دویشلو ډله په‌اکتوبر له کابله هند ته ولاړه اوسر حدی قرار داد په جو لایی ۱۸۸۷ م په پټر ز برگ کی امضا سو .

اندړ و او غلجو اقوامو دملا مشک عالم دزوی ملا عبدالکر یم په مشری سر واخیست .

قاضی سعد الدین خان دهرا ت حکمران مقرر سو .

سردار نورمحمد خان دو لی‌محمد خان زوی په خوست کی اوتیمور شاه خان نایب سالار په هرات کی یاغی سول ، او د سردار محمد ایوب خان راتگ هرات ته ناکام‌سو او خان یی په مشهد کی انگر یزانو ته وسپا ر ه چی

هندوستان ته ولاړ سی .

دهـوتکو اوتـره کو ولاړیډ ل او ددوی رایتول .دآخوند ملا نجم الدین ظهور دننګرهار په قبایلو کی .

۱۸۸۷ م ۱۳۰۵ ق

روسا نو کر کی ونیو .

دروسانو اوانګریزانو حکو متـو د افغانستان او روس د سرحداتو پرویشنه باندی آخرنی موافقه وکړه ملاولی الله تیراهی دقبایلو مشر مړ سو .

شاه ابو الفیض او شا ممحمـود خان دروازی مشـران او ورو نـه سردار عبد الله خان دقطغن حکمران ته تسلیم سول او کا بل ته راغلل امیر عبد الر حمن جلال آباد ته ولاړ .

مفتی عیسی مخدوم دنیاز محمد بلخی زوی ، عالم او شا عر په بخارا کی مړ سو (دده ولادت ۱۲٤۲ ق) دعایشه درانی فارسی دیـوان پـه کابل کی دامیر عبدالرحمن په امـر چاپ سو .

سید فخر الدین مجنون شـاه د سید هاشم کابلی زوی دبوستا ن خیال شاعر (طبع لاهور ۱۳۲۸ ق) دکابل په ده افغانان کـی مړ سو سه شنبه ۸ ربیع الاول (ولادت یی ۱۲٤۲ ق) .

دپرنګی حمله پر بونیر باندی.

پرنګیانو پر کور می بیایرغلونه وکړل اوخلکو ځلرمه غزا ور سره ونښلو له .

میر محسن قند هاری دسیدنعیم خان زوی دیورپ جغرا فیا له عربی ښخخه تر جمه کړه (دکابل خـطـی نسخه)

احمد پیښبوری پـه پښتو انیس الواعظین او قصص الا نبیاء نـظم کړل .

میا حسیب ګل کا کا خیل دپښتـو دافع الغم اوزاد الفر ح او ګلدسته حکایات مولف ژوندی و .

سید محسن دمیر حسـن زو ی متخلص په (شدا مل) بالا حصاری کابلی شاعر وفات سو دوه دشعر دیوا نه لری (ولادت یی ۱۲۳۸ ق)

۱۸۸۸ م ۱۳۰٦ ق

سر دار محمد اسحق خان پـه مزار شریف کی یاغی سو، په پنجشنبه ۲۰ محر م یی دقایب سالارغـلا م حیدر خان سره په غزنی ګک کی جنګ وکیء ، او مغلوب سو بـخارا تـه وتـښتـید .

امیر عبدالر حمن په ۱۹ دصفـر له کابله د بلخ و لایت ته رهی سواو په مزار شریف کی دتو پک وار پر وسو خوخطا ولاړ او امیر زخـمی نسو .

په ۲۸ دجماد ی الاولی امیرفرمان صا در کیء چی چمن انګـــر یزی حکو مت ته وسپاری چی هلته دریل درید ځای جو ړ کی.

په باجوړ کی دجندول دعمراخان او ددیر دخان جنګ .

سردار غـلام محمد طرزی په شام کی اخلاق حمید ه کتاب دسلطا ن عبدالحمید په نامه وکیښس .

له پرنګی سره دپښتنو جنګ په کوټکی کی .

سعد الله دغلام حضرت قند ـ هاری زوی خپل تفسیر کـشـف المحجو بین عن خدی تفسیرالجلالین تالیف کیء .

دغلجو ښوور ښت آرام سو او په کونړ کی صافی وښوور یډ ل .

۱۸۸۹ م ۱۳۰۷ ق

قاضی میر جمال الد ین پښد ی پـه مزار شریف کی پـه ۹ محرم مړ سو .

د انګریز حکومت پر ږوب باندی جاری سو .

جنرال میراحمدخان دافغا نستان سفیرپه کلکته کی مړ سو او پرځای یی دده زوی کر نیل ولی احمد خان هلته سفیر مقر ر شو .

په ۲۲ دذیقعد ی امیر عبدالرحمن خان له مزار شر یف څخه کابل ته را ستون او شاغاسی محمد سرور خان دهغه ځای حکمران وټاکل سو (۲۱ شوا ل)

دهزاره قبا یلو یاغی توب او د هغو د رایتو لو لپـاره ذ سر دار عبدالقدوس خان مقررول .

میرزا یعقوب علی داحمد علی خافی زوی دکابل دچند اول اوسیدونکی چی دسر دار محمد اسحاق سر ه سمرقندته فرار سوی و دافغانستان دمتاخر و پاچها نـو تاریخ لـیکل یی په سمر قند کی شروع کړ ه (رمضان) دده ولادت په کابل کـی ۱۲٦۷ ق و .

ډارمستتر مشهـور فرا نسو ی مستشرق خـپل پـښتو کـتـا ب د پـښتو نخـوا هـا ر و بـهـا رد پښتو پر ملی سندرو باندی پـــه پاریس کی چاپ کیء .

خان علو م سعد الدین خـا ن قاضی القضات دازالة الشین فی حق الو الدین رساله دحضرت محمد(ص) دوالدینو دایمان په باب کی وکښله (دکابل خطی کتابخانه) .

د مالیاتو او رسمی دفترو اصلاح او فرد په کتاب تبدیلول .

دانګریز د سفیر کرنیل عطاالله خان پرځای محمد افضل خان ګنده پور په کابل کی سفیر سو (شعبان)

دهزاره سیمی دتسخیر لـپاره د امیر عبدالرحمن فرمانو نـه صادر سول .

په باجوړ کـی چی ددیر خان او عمراخان جګړه نښتی وه ددیر خان ماتسو او عـمراخان دیـر ونیوی (جون) .

د بـد خشان دمـیر لـور امیر عبدالرحمن خان نکاح کړه او کابل ته راغله (جون) .

سردار محمد یوسف خان دامیر دوست محمد خان زوی پـه شمالی افغانستان (بلخ) کی حکمران سو.

(جولائی) جنرال غلام حیدر خان اورکزی عسکری مشرو .

روسانو دپنجده مرکز تخت بازار دافغانستان سره دتجارت مرکزکیء (جولایی) .

دامیر عبدالرحمن خان لنبکر پر فیروز کوهیانو باندی بری و موند (جولایی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر عبدالرحمن خان خپل مشر زوی سردار حبیب الله دملکی کارو مشر او سردار نصرالله‌یی د کابل عسکری مشر وټاکه (جولایی) .

سردار محمد ایوب خان په مری او راولپنډی‌کی عمر تیراوه .

امیر عبد الرحمن خان انګلیسی انجنیران منع کړل چی‌دکابل پررود دافغانستان خواته راتیر نسی .

دهندوستان انګریزی اخباروخپل حکومت‌ته انتباه‌ورکړه چی داحرکت دوستانه ندی (ستمبر = محرم) .

دپیښور دباړی ور جو او دبر غاله تنباکو تخمو نه افغانستان ته راوغوښتل سوه (ستمبر) .

میرمحمدعلی‌دافغانستان دپوستی‌مشر په پیښور کی مقرر سو (سپتمبر)

د تعمیرانجنیر مستر پائن انګریز کابل ته راغی .

دری تنه خارجیان یو روسی بل رومی بل سمرقندی له افغانستانه دخیبر پرلار وایستل سوه (دسمبر)

منګل و ښوریدل اوله خوسته ددوی مقابلی ته لښکر راغلل (دسمبر).

ښاغاسی محمد سرور خان دبلخ نائب الحکومه سړی‌هوا ناجوړکیء او په‌کابل کی دډاکترغلام قادر خان‌تر علاج لاندی سو (دسمبر) .

جان‌محمد خان خزانه‌دار دخیانت په‌الزام موقوف سو . (ستمبر).

انګریزانو ږوب او قدرزی او شیرانی او وانه ونیول اولاری‌یی جوړی کړی (نومبر– ربیع الاول) .

حاجی ملاعبدالخالق اندړ عالم د کابل دشاهی مدرسی مدرس ۹۵ کلن وفات سو(۱۶ ربیع‌الثانی) .

مریم کنیزک دسید عبدالله لوز د هرات د کرو خ فارسی شاعره ددیوان خاونده وفات سوه(ولادت‌ئی ۱۲۵۷ ق

دافغانستان سره دروسی تجارت انکشاف او په پنجده کی دبریکوف او لوګو ئینوف سودا ګرانوفعالیت (جولا یی)

سر ادرمحمد شریف خان‌دامیر دوست محمد خان زوی ۶۵ کلن مړ او په بغداد کی ښخ سو (ولا دت ۱۲٤۳ق)

سرور سلطان دلوییناب شیردل‌خان بارکزی لور چی په ۱۲۹٤ق زیږیدلی وه پنځلس کلنی دسردار حبیب‌الله سره‌واده سوه (۲۷ رمضان) داد اعلیحضرت امان الله خان مور وه.

ملارمضان هوتك‌دسردار نصرالله‌خان لپاره عقاید نسفی په فارسی ترجمه کیء (دکابل خطی کتابخا نه)

۱۸۹۰ م ۱۳۰۷ ق

داسمار نیول او ددغه ځای دخان راینول.

۱۸۹۱ م ۱۳۰۸ ق

دکوزك سوری کول ختم سوه او دمارچ په‌میاشت کی‌دهند سپه‌سالار فتتاح کیء.

دسر رابرټ سنډ یمن له خوا د ږوب دپښتنو او کاکړ انو دایلولړ لپاره انګریزی لښکرو استول سوه.

۱۸۹۱ م ۱۳۰۹ ق

دافغانستان او انګلینډ دوالشر لوټ کمپانی ترمنځ لومړی تجا رتی قرار دادوسو (۱محرم) چی‌دبدخشان لاجورد او هم وړی، یاقوت، دارچی لرګی به له افغانستان نه وړی.

علی محمد خان دلاجوردو اوسرپو دتان آمر مقرر شو .

په قند هار کی وبا ولویده او د هزاره جات شورشن جاری و.

انګریزانو دکورمی سیمی ونیولی او توریان ئی ایل کړل.

دربیع الاول په (۱۶) امیر فرمان صادرکیء چی کافرستان دی ونیول سی او سپه سالار غلام حیدر خان څرخی په لښکر کشی پیل وکیء.

سردار محمد علی خان دقند هار حکمران مړسو (۱۶ ربیع الثا نی)

دناوګی مشر صفدر علی خان په اسمار کی څرخی سپه سالار ته تسلیم سو.

سردار عبد الله خان تیموری د قند هار حکمران سو.

جنرال مکلین انګریز په هشتادان کی دافغانستان او ایران سرحدونه وټاکل.

محمد شریف خان د دیر رئیس ایل سو.

سردار محمد عزیز خان دبلخ‌والی مقرر سو.

څرخی سپه سالار اسمار ونیو.

دمولوی احمد جان قند هاری په قلم دحکومتی قاعدو کتابچه۶۳فقری خپره اود تعمیل فرمان ئی صادر سو، او دا لومړی حکومتی اداری هدایت نامه اود ستورالعمل و چی‌د حکا مو وظایف ئی ټاکل .

غلام رسول خان دکرنیل ولی احمد پرځای په‌کلکته‌کی دافغانستان سفیر مقرر سو (۲۸ رمضان) .

سردار ګل‌محمد خان دشرقی او جنوبی سرحداتو په سرحد دا ری مقرر سو .

دتاشقران دباغ جهان نمادو دانی کار داستاد محمدشاه په مهندسی پای ته ورسید .

میر سلطان مشهور ظالم‌کاردار د امیر په امر په پغمان کی په و نه وځړول سو .

اعلیحضرت امان الله خان دپغمان ددره زرګر د حاجی اسد خان په کورکی وزیږید (۵ذیقعده ۱۳۰۹ق دپنجشنبی شپه).

دکابل په ماشین خانه کی مهلتن او استورټ نومی انګلیسی‌انجنیران مقرر سول او‌په کارتوسو جوړولو پیل وسو. دکابل په دارالضرب‌کی په دقیقه کی ۵۰ رو پی جوړیدی (جنوری = جمادی الاخری) .

دکوهاټ خان چی انګریزا نو ته پورته سوی‌ؤ دده د ایلولو لپاره دمیران زی سالار جنرال لوکهارټ هنګوته ولیږل سو (۱۷ جنو ری) .

ښاغاسی محمد سرور خان‌د شمالی افغانستان (بلخ) حکمران سو (جنوری) .

شیخ علی هزاره و ښو رید ل (جنوری) .

دږوب کاکړو د انګریزانو سره جهاد شروع کیء، اوسررابرټ سنډ یمن ددوی مقابلی ته وګومارل سو (جنوری) .

امیر عبدالرحمن خان دوه زره‌نور اپریدی په لښکر کی واخیستل (جنوری) .

میرزامحمد نبی واصل دمحمدهاشم

(c) ketabton.com: The Digital Library

زوی دامیر شیرعلی خان او امیر عبدالرحمن خان دبیرالملك اوددری تکړه شاعر په‌کابل کی وفات سو . (پنجشنبه ۱٤ شوال) دشعر دیوان لری .

سردار غلام محمد خان طرزی‌خپل کتاب وقوعات ستته (تحفه شامی)په دمشق کی تالیف‌کیٔ (دکابل خطی کتاب‌خانه) .

۱۸۹۲ م ۱۳۱۰ ق

دقندهار حکمران اود مزارشریف سپه سا لار غلام حیدر خان او ډیر لښکر په هزاره جات کی د سردار عبدالقدوس خان کومك ته ورسیدل اود هغه ځای دهزاره گانو شورش په زور ختم کړسو .

دوزیرو او مسیدو اطاعت نامه امیر ته ورسیدله .

قاضی بابا مرادخان اندخویی‌عالم دکابل قاضی مقرر سو، چی د امیر حبیب‌الله په وخت کی قاضی عسکر هم‌و .

میر ابوالقاسم د دربار لوی دبیر مقرر سو.

په کابل کی دمهمان خانی باغ‌او ودانی ذاستان ولی محمد قندهاری په معماری جوړه سوه.

تاجو خان ساکزی دپشت رود د کوچیانو مشر مړ سو.

لو مړی پلار ددو لت لخوا د تجارت دانکشاف لپاره تاجرانو تــه تقاوی ور کول سوه.

سید عطا محمد شاه قند هاری خطاط دجـما دی الثانیــه پــه اومه ددربار خوش نویس مقرر سو .

ددولت کاتبانو ته امر وسو چی متشابه کلمات دی په حرکت (زورـ زیرـ پیښس) لیکی.

دچترال شیر افضل خان دکابل در بار ته پناه را وړه.

دمیمنی کلا اود تل عاشقان برج ترمیم سول.

ملا فیض محمد هزاره دسـراج التواریخ مولـف دملا محمد سر ور ساکزی په سپارښت په تاریخ لیکلو وگمارل سو.

دامریکائی پنبه تخم په جلال آباد اولغمان کی وکرل سو .

په کابل کی دمستر نارنتن پــه مشری دخرمنی کارخانه جوړه‌سوه.

سردار کاکو جان دفتیر محمدخان زوی چی دسردار ایوب خـان سره ایران او بغداد او هند ته فرارسوی و بیرته وطن ته را غیٔ.

کرنیل ییـټ انگریز دکشـك او چهـل دختران د افغا نـی روسـی سر حداتو دټاکلو لپاره دهرات‌شمال ته ولاړ.

انگر یزانو وانهـ گومـلـ دوړ ونیول.

محمد اکبر خان دلالپوری مومند خان تسلیم او په کابل کی میشته کړ سو .

تولو محمد زوته دسن په لحاظ نروته‌له ۲۰۰تر ٤۰۰ روپواوښځو ته ۳۰۰ روپۍ‌نسبی کالنی تنخواه‌مقرره سوه په‌دی شرط چی دحاجی جمال نیکه له‌نسله وی .

سردار غلام محمد طـرزی خپل

کلیات په کرا چـی کی د خپل زو ی محمدزمان په خط چاپ کیٔ .

د امیر عبدالرحمان گرده مسلح عسکر ٤۰۰ ر ۱٤۸ ته رسیدلی چی ایله جاری هم ورسره شامل دی .

مهتر امان الملك دچترال حکمران‌چی دامیر شیر علی خان سره‌یی ښـه روابط لرل وفات سو .

دجنرال‌سر لاکهارټ پرنگی‌لښکری دتوچی پر سیمه ورغلی، پښتنو د محی الدین ملاپونده په مشری پـه غـزا لاسس پوری کـیٔ او غـازی گلستان خان دوړ شهید سو.

په‌هـمدغه کـال دشگتوی غـزا وسوه‌چی‌پښتنو ۱۳۳۵ پرنگی سپاهیان او ۹ تنه لوی افسران ووژل اوغازی شیرعلی خان له ۲۵۷ تنو پښتنـو سره شهید سو.

غلام محمد پوپل زی دچار سدی او سیدونکی دمولانا حالی مدو جزر اسلام په پښتو منظـوم او محمـدی قاعده یی ولیکله .

ملااحمد جان پیښو ری په پښتو ورقه گلشاهـ قصه ممتازـ شهزا ده بهرام‌گل اندام او نوری قصی نظم کړی .

ملا نعمت‌الله نو ښاری زبردست قصصی پښتو شاعر دلیلی مجنون فتح‌خان ـ موسی، گل‌مکی او نورو کتابو ناظم ژوندیو .

۱۸۹۳ م۱۳۱۱ ق

دمالستان دورشو گانو ټاکنه د کوچیانو او هزاره گانو تر منځ .

دډیورنډ دهند خارجی‌سکرتردهند او افغانستان دسرحداتو دټاکلولپاره مقرر او په ۲۱ ربیع الاول کابل ته راغی، چی له‌پامیره او بدخشانه بیا ترکاکړو اوچغیٔ پوری ډیورنډ لین وټاکل سو، اودکابل په دربار کی‌په دوشنبه ۳ جمادی الاولی اعلان سو.

اومعاهده یـی په ۱۲ دنومبر امضا سوه دامیرتنخواه ۱۸ کلداری‌مقرره سوه اود وسلو درانیولو اجازه یی ورو ندله.دا ویش ملت ندیٔ منلیٔ

ملا احمد جان توخی پـه مدرسه شاهی کی مدرس مقرر سو .

انگریزانو په نوی چمن کی دریل دریدځی جوکیٔ .

پادری هیوز خپل پښتو منتخبات کلید افغانی پـه لاهور کـی چاپ کیٔ .

دمریانو د خرخلاو مما نعت .

دډیورندلین دټاکلو اوخلوایښوولو له‌پـاره د افغانستان له خوا لومړی سپه سالار غلام‌حیدر خان اوسردار گل‌محمد خان اوسردار شیرینډل‌خان وټاکل سـوه او پـه پښتو دولتی زعلاناتو د ویش ښو و لو خـپاره سوه .

شاطر باشی بابا برق دغلو پـه نیولو او په دار ولو او په ۱ مـنیت جوړ ولو وگمارل سو .

له انگریز څخه دری ملیونـه او شپږ سوه زره کارتوس رانیول .

دهزاره جات ورشوگانی حکومتی سوی .

دکابل دعیدگاه مسجد د ودانولو کار په دو شنبه ۱٦ شـوال ۱۱ ق داستاد محمداکبربن استادمحمدعمر په معماری شروع سو، چی پـه ۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمادی الاولی ۱۳۱۵ ق ختم سو . مساحت ۴۳.۶۸۰ فت ۷۷ گنبد ۸ مناری په ۳۴ فټ لوړتیا. رواق ۴۴ فټ .

نوی ونی او نوی زرا عتی تخمونه اود مرغانو نسلونه په افغانستان کی خپاره سوه .

دامیر عبد الرحمن فارسی رساله مرآت العقول په کابل کی چاپ سوه (۵ ذی حجه ۱۱) .

دمولوی احمد جان الکوزی اساس القضات گرده ۱۳۶ قاعدی دوهمه پلا په کابل کی ۱۲۳ مخه چاپ سو .

پیر احمدعلی شاه قندهاری چشتی صوفی شاعر د دیوان خاوند په امرتسر کی وفات سو (۲رجب ۱۱ق).

۱۸۹۴ م ۱۳۱۲ ق

دقند هار تاجر دوست محمدخان دعبید الله توخی زوی په کراچی کی تجارتی نماینده مقرر سو او ۱۸ فقری هدایت نامه ور کړه سوه.

میرزا عبد الله قند هاری کاکړ د میر زا محمد یوسف پرځای په مشهد کی وقایع نگار مقرر سو.

جنرال تاج محمد خان بدخشان ته ولاړ، چی هلته دشغنان پر سرحدو دروسیانو سره دتصادم دفاع وکی .

لارډ کرزن دواخان او بدخشان سرحدونه له روس سره وکتل اود چترال له لاری هند ته ولاړ (ربیع آلاخر) او بیا په ۲۰ دجمادی الاولی دپیښور له لاری کابل ته راغیء او په ۳ دجمادی الثانیه دقندهار له لاری هند ته ولاړ .

ملك امیر محمد خان لوگری د قندهار حکمران مقرر سو .

د غزنی بند چی ړك سوی و بیا تعمیر او ترمیم سو.

سید دلاور علی شاه لاهوری د دمیرزا محمد تقی پرځای د انگریز گماشته په قندهار کی مقرر سو .

دمسیدو په تنگی کی د ملاپوونده او انگریزانو جنگ .

شیر افضل خان چترالی له کابله دباجوړ عمراخان ته وتښتید، او د امیر الملك او انگریزانو سره ئی جنگ وکیء.

دهند ویسرا امیر عبدالر حمن وباله چی لنډن ته ولاړ سی، مگر امیر خپل دوهم زوی سردارنصرالله خان په ۱۱ د شوال دهند له لاری لنډن ته واستاوه او هغه ته ئی یو مفصل پرو گرام ورکیء چی له وکتوریا ښځه دا وغواړی چی د افغا نستان سفیر په لنډن کی ومنی

انگر یزانو پر باجوړ حمله وکړه اوعمرا خان افغاستان ته پناه راوړه او کابل ته راغی ء.

شیر محمد خان گنده پوری پښتون دخور شید جهان په نامه د پښتنو تاریخ اود قبیلو ښانگی په لاهور کی چاپ کړی.

دوزیر ستان دوانه په غزا کی ۴۷۰ تنه وزیر اومسید شهیدان سوه اود پرنگی له لښکره (۱۷۶۳) تنه و وژل سوه.

دمولانا همز الله په مشری دمکین دریمه غزا (۲۱ دسمبر)

ملا قطب الدین توخی قند هاری (دمحمودنامی) شرح په فارسی وکښله

قاضی نقیب الله دقاضی میرجمال کنړی زوی دخانملا قاضی عبدالرحمن خان دنصیحة المو منین رساله شرح کړه (قند هار ۱۳ رمضان)

۱۸۹۵ م ۱۳۱۳ ق

سپه سالار غلام حیدر خان ته فرمان صادرسو، چی ټول کافرستان بیخی ونیسی، هغه دکال تر پایه ټول کافر ستان په نور ستان بدل کیء اوټول خلك ئی مسلما نان سول دپا میر دسرحد اتو ټاکنه د انگر یزانو او رو سانو په وسیله ۲۰ ربیع الاول.

میر مرتضی خان دهرات دگازرگاه میر په ٤ د ربیع الاول په هرات کی مړ سو او زوی ئی میر محمد عثمان پر ځای کښینوست.

شهزاده حفیظ الله دامیر عبدالرحمن زوی مړ سو (دربیع الثانی لومړی ورځی)

سردار نصر الله خان دلنډن له سفره دکراچی ،قندهار له خوا په یکشنبه ۲۹ جمادی الاولی کابل ته راغیء.

عمرا خان بلجوړی دقندهار او هند له لاری حج ته ولاړ.

امیر محمد خان دقندهار حکمران مړسو، او محمد علم خان قا بو چی باشی په یکشنبه ۲۸ شوال دقندهار حاکم مقرر سو.

په قند هار کی هراتی او نورزی سپاهیانو جنگ سره وکیء اوپر بر گډ محمد صادق خان یی بلوا وکړه چی په ۲۵ دلوی اختر کابل ته را وغوښتل سوه.

چترال او دیر انگر یزانو ونیول اوغازی مهتر امیر الملك ئی په مدراس کی بندی کیء.

دملا کنډ په گنډوکی داانگریزانو او پښتنو جنگ اود رانی زو سره معاهده (۱۲ ستمبر ۹۵م)

امیر عبد الرحمن خان دخپل کتاب پندنا مه دنیاودین لو مړی برخه پخپل خط ولیکه (کابل دروزی میا شت اصل نسخه دکابل دخطی نسخو په کتابخانه کی سته) .

دسر رابرټ سنډ یمن ژوند او کارونو کتاب دهنری تهارن ټون په قلم له لند نه ۲۹ فصله ۷ ضمیمی خپور سو، چی دافغان او انگلیس د دوهم جنگ ښه تفصیلات لری.

سردار ولی محمد خان مشهور په لاټی دامیر دوست محمد خان زوی ۷۲ کلن په امر تسر کی مړ سو .

(ولادت ۱۲٤۱ق)

۱۸۹۶ م ۱۳۱٤ ق

دمحرم په میاشت امیر عبدالرحمن دضیاء الملة والدین لقب غوره کیء اوسکه یی هم پدغه نامه ووهله .

ملاپوونده په وزیرستان کی د انگریزانو سره ونښت او بیا کابل ته راغیء اوافغانستان ته یی دمهاجرت درخواست وکیء .

په ۲٤ ربیع الاول چهارشنبه قاضی عبدالرحمن خان علوم مړ سو، او سعبدالودود زوی یی دکابل په شرعی محکمه کی دده پرځای مقرر سو .

دروازچې روسانو نیولی و، افغانستان ته وسپارل سو .

امیر عبد الرحمن خان په ټول افغانستان کی ۱٤۸ر٤۰۰ تنه‌مجهز لښکر درلود چې پیاده او سپاره او توپخانه او خاصه شاهی اوپلیس‌او ایله جاری وو .

۱۸۹۷ م ۱۳۱۵ ق

دآزادو سرحدا تو پښتنو له انگریزانو سره جنگونه وکړه .

ملارجب بلخی خطاط وفات سو .

دسوات په لنډا کی کی‌دپښتنو او انگریز جنگ د غازی ملا مستان بونیری سر تور فقیر په مشری (۲٦ جولایی ۹۷م) .

دپرنګی حمله پر بونیر باندی .

د ډیورنډ دویش پرخلاف دمومندو غزاله پرنګی سره، اود میچنی اتمه غزا اود پړانګ غار دریمه غزا .

سید جمال الدین افغانی د سید صفدر کنړی زوی دشرق‌لوی فکری پیشوا په استانبول کی وفات‌اوښخ سو (ولادت یی دکنړ په اسد آباد کی ۱۲۵٤ق = ۱۸۳۸م) دده هډوکی په ۱۰ جدی ۱۳۲۳ش کابل ته راوړل سوه اود پوهنتون په منځ کی ښخ سوه .

دکوهاټ لهخوا دپرنگیانو حمله پر اورکزو باندی اود خلکو دفاعی جهادونه .

دځمکنو غزاوی له پرنګیانو سره .

دسوات دپیر زامنو عبدالحنان‌او عبدالخالق په ملهکنډ کی دپرنگی سره غزا وکړه .

له پرنگی سره دمده خیلو وزیرو غزاچی ۵۳ تنه شهیدان سوه او ۹۵۷ تنه پرنگیان‌یی ووژل .

عباس خان دسردار سلطان محمد خان محمدزی زوی جواهر خمسه‌یا عناصر اربعه په بحر متقارب‌مثنوی منظوم کړه (دکابل خطی کتابخانه) دی دگل عباسی اویوه تفسیرمؤلف هم دی .

سردار احمد خان د امیر دوست محمد خان‌زوی دفارسی‌شعر دیوان لرونکی ۷۰ کلن وفات او په پېښور کی ښخ سو (ولادت‌یی ۱۲٤۷ ق) .

۱۸۹۸ م ۱۳۱٦ ق

صاحبزاده حبیب الله فاروقی عشرت قندهاری په کابل کی فارسی شراره عشق نظم کیٔ (غره رجب) پر بونیر دپرنگیانو بله‌حمله.

دمیر بشیر خان ملك دین خیل په مشری په تیراه کی یو حکومت غوندی جوړ سو او دخرمنی نو ټونه یی جاری کړه، خو تر شپږ و کا لو وروسته بشیر خان افغانستان ته راغیٔ .

۱۸۹۹ م ۱۳۱۷

دشهر آرا برج او باغ په کابل کی د امیر عبدالرحمن په امر جوړ سوه .

حمیدالله د امیر الله زوی دسوابی د کالو خان او سیدونکی د پښتو احوال النساء ناظم ۹۲ کلن وفات سو (ولادت ئی ۱۲۲۵ ق) .

۱۹۰۰ م ۱۳۱۸ ق

روسانو د ۲ فروری په یاد داشت کی انگریز ته وویل ، چی له شمالی سرحداتو څخه د افغانستانه سره مستقیم روابط قایمول غواړی .

سردار غلام محمد طرزی افغان شاعر او مؤلف او هنر من دشام په دمشق کی وفات او ښخ سو (د جمعی شپه ۱۵ شعبان ۱۸ ق)

دافغانستان گوده تجارت ٤۰۵ر۱۵٦ر ۱ روپی وی

میرزا محمد عبدالقادر خان‌کابلی د(او یماق مغل) کتاب په هند کی وکیښ چی د افغانستان‌اوهزاره او مغولو احوال او قبایل پکښی لیکل سوی دی . (د امر تسر چاپ ۱۹۰۲ م) .

د سید جمال الدین افغانی تتمة البیان فی التاریخ الافغان‌کتاب په عربی په مصر کی چاپ سو (قاهره ، العلم العثمانی) ۱۹۲مخه.

میر محمد عثمان بن قاضی میر حسین خان کابلی شاعر خپل دیوان انیس المخزونین ترتیب کیٔ ده جمع النصایح په ۱۳۱٦ ق لیکلی‌و.

د منشی سلطان‌محمد هندوستانی په قلم دوه ټوکه (لائف آف امیر عبدالرحمن) له لندنه نه چاپ او خپور سو چی فارسی ترجمه ئی د (تاج التواریخ) په نامه دوه‌ټوکه د غلام مرتضی خان او حسین علی شیرازی په قلم له مشهده چاپ‌سوه (۱۹۰۱ م) او بیا په بمبئی کی په (۱۳۲۲ ق) دوهمه طبع لری .

۱۹۰۱ م ۱۳۱۹ ق

امیر عبدالرحمن خان دکابل‌په‌باغ‌بالا کی د نقرس په ناروغی پسله ۲۱ کالو امار ته مړ سو ۱۹ جمادی الثانیه ۱۳۱۹ ق = ۱- اکتوبر ۱۹۰۱

په ۳ داکتوبر دده مشر زوی حبیب‌الله خان په کابل کی پرتخت کښیننو ست دده امارت ۱۸ کا له و،له ۱۹۰۱ څخه‌تر ۱۹۱۹م = ۱۳۱۹ تر ۱۳۳۷ ق پوری .

په ۹ د نومبر دهند شمالی غربی صوبه د هندوستان په قانون کی داخله سوه .

دسر دار محمد نادر خان کو رنی له ډیره دونه کابل ته راغلل .

ملا رمضان د ملا قضا هوتك زوی د عقلی او نقلی علومو استاد ۷۰ کلن په کابل کی وفات سو (۷ ذی حجه) مشهور مجاهد عالم او مرشد ملا نجم الدین کاکړ (دهډی صاحب) په هډه کی وفات او ښخ سو (۲۱ رمضان) الرضی الی‌الله امیر حبیب الله ټول مفرورین چی خارج ته تللی وو ، معاف کړه او د راتگ فرمان ئی صادر کیٔ (جمادی الثانیه) .

ملا عبدالباقی افغان خپل کتاب تبیین الواجبات لتخریب‌العا دات په قندهار کی په پښتو نظم کیٔ .

۱۹۰۲ م ۱۳۲۰ ق .

په افغانستان کی کاختی او وبا وه..

انگریزی استازی سر هنری دابس دافغان- روس د سر حدا تو

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلي په ۱۹۰۲ – ۱۹۰۳ م کی بیا نوی کړل.

له شلمه کابل ته د محمود طرزی بیرته راتګ.

مولانا خال محمد خسته دفارسی شاعر او لیکوال او مولف دملارستم تاجیک زوی په مزار شریف کی وزیږیدیء.

سید ضیاء الدین د عربی اقوم المسالک فی تدبیر الممالک په فارسی ترجمه کیء.

سردار عبدالله خان توخی د عبدالرحیم زوی ملکی نائب سالار او د مزار شریف نائب الحکومه و.

۱۹۰۳ م ۱۳۲۱ ق.

مکما هون دانګرېزی دلی مشر په سیستان کی دافغانی سرحداتو خلی ودرول.

دارالعلوم حبیبیه (اوسنی حبیبیه لیسه) لومړی عالی مکتب په کابل کی پرانست سو.

انګریزانو د کوټی او نوشکی په ریلوی جوړ ولو پیل وکیء.

سردار محمد نادر خان په عسکری منصب زر مشری (کند کمشری) مقرر سو ۱۳۲۱ ق = ۱۲۸۲ ش سردار محمدعزیزخان دسردار شمس الدین خان زوی دبلخ نائب الحکومه اودفارسی شعری دیوان خاوند وفات او په مزار شریف کی ښخ سو.

حمیدالله اخوند زاده (حمید) د پښتو شاعر او عالم د سید و شریف او سیدونکی وفات سو.

مولوی رحیم بخش خپل کتاب دولت درانیه (اردو) وکیښی چی له ۱۱٦۰ تر ۱۲۱۳ ق پوری د افغانستان واقعی لری (قومی پرس دهلی) دا کتاب د ډهلی په رفیق اخبار کی هم له اکتوبر تر نومبر ۱۹۰۳ م پوری خپور سوی دی.

۱۹۰٤ م ۱۳۲۲ ق.

سردار عنایت الله خان د امیر مشر زوی د هند ویسرا لارډ کرزن په بلنه هند ته ولاړ (۱۲ د سمبر).

محمد یوسف اشنغری پښتو نثر لیکونکی د توبة النصوح قصه له اردو ژبې څخه ترجمه او چاپ کړه.

حاجی محمد محسن قندهاری متخلص په شباب چی په ۱۳۰۰ ق له قندهاره فرار سوی و خپل د شعر دیوان ئی تکمیل کیء (دهند پټیاله طبع ۱۳۲۸ ق).

شیخ عبدالوهاب د مانکی پیر د سوات د اخوند خلیفه د نوښار په مانکی کی وفات او ښخ سو.

میرزا یعقوب علی خافی کابلی مورخ د (پادشاهان متاخر افغانستان) کتاب وکیښی، دوه ټوکه د کابل طبع ۱۳۳٤ ر ۱۳۳٦ ش.

امیر حبیب الله خان د ټولو هزاره ګانو فراریانو د معافی او وطن ته د بیرته راتګ فرمان صادر کیء (یکشنبه ۱۲ رمضان ۲۲ ق) دغسی هم د لوی اختر په میاشت کی یو چاپی فرمان د اشتهار په ډول خپور سو، او د دولتی کارو دتنظیم لپاره داسی مقرری و سوی:

۱ – سردار نصرالله خان د نائب السلطنه په لقب چی د پاچا

نائب و.

۲ – شهزاده عنایت الله خان د معین السلطنه په لقب د سردار نصرالله خان نائب.

۳ – شهزاده امان الله خان د عین الدوله په لقب.

٤ – سر دار عبدالقدوس خان ایشک آقا سی د اعتمادالدوله په لقب.

٥ – میرزا محمد حسین خان پر ګهیر کوتوال د افغانستان مستوفی الممالک. ملکی او نظامی جرنیل.

٦ – خوشدل خان لوی ناب دکابل نائب الحکومه.

۷ – سردار عبدالوهاب خان امین المکاتب سو، چی ټول د نائب الحکومګانو تر اختیار لوړ لیکونه به ده ته راتلل او نائب السلطنه یا پاچاته به ئی وړاندی کول.

۸ – سردار محمد یونس خان امین الوجوهات یعنی د تجار باشیانو او بندریانو او قافله باشیانو مشر.

۹ – فتح محمد خان د کوتوالانو مشر.

۱۰ – ناظر محمد صفر خان امین الاطلاعات چی د میزانو او اخبار چیانو مشر و.

۱۱ – سردار عبدالله خان قوم تیموری دامین الزکات په لقب د زکاتچیانو مشر.

۱۲ – دشرعی او حقوقی مرافعه تو او دعوا وو لپاره د (۲۲۰) تنو علماوو یوه ټولنه د (میزان الشرع) په نامه جوړه سوه چی مشر ئی میر علی جان خطیب او نائب ئی ملاعبدالرزاق خان دی او دوی به د «دستورالعمل میزان الشرع» سره سم کار کوی (د امیر حبیب الله مهر).

۱۹۰٥ م ۱۳۲۳ و ۲٤ ق.

لویس ولیم ډین د هند خارجه سکرتر کابل ته راغی او د امیر حبیب الله خان سره ئی په ۲۱ مارچ = ۱٤ محرم داسی معاهده لاس لیک کړه چی د مخه امیر عبدالرحمن خان په ۱۸۸۰ – ۱۸۹۳ م له انګریزانو سره منلی وه.

د سراج الاخبار د انجمن تاسیس او په کابل کی د مولوی عبدالروف خان قندهاری په مدیری د سراج الاخبار افغانستان لومړی شماره خپره دل، پنجشنبه ۱٥ ذیقعده ۲۳ ق ۱۱ جنوری ۱۹۰٦ م (فقط یوه شماره نشر سویده).

سردار محمد نادر خان غندمشر سو.

محمد شهاب الدین خان ثاقب خپل تاریخ (افاغنه) دوه ټوکه په اردو په لاهور کی چاپ کیء.

۱۹۰٦ م ۱۳۲٤ ق.

دایران پادشاه دمکما هون حکمیت دهلمند داوبو په ویشنه کی رد کیء.

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد یوسف ریاضی هروی د محمد حسن سدوزی زوی (دحیات سلطان ابدالی له پښته) چی مورخ اولیکوال په سیاست لگیا سړی و، خپل کتاب بحر الفوائد (کلیات ریاضی) یی په مشهد کی ۵۷۲مخه چاپ کیٔ چی دافغانستان او ضا ع ښه ښکاره کوی. (ولادت په هرات کی ۱۲۸۸ ق) .

افغا نستان د اوگسټ هملټون تالیف په لندن کی چاپ اوخپورسو دا کتاب دافغانستان مفصل جغرافی اواجتماعی معلومات لری .

۳۱ می ۱۸۲۵ ـ ۲۰ اکتوبر ۱۹۰٦ م ۱۳۲٤ ق

دهنری جارج را ورتی مشهور پښتو پوهاند او مورخ اوپر پښتو دېرو تالیفاتو خاوند دژوند دوره . یوڅو تالیفات یی: (۱) پښتو گرامر په انگلیسی دریمه کامله طبعه ۱۸٦۷م (۲) پښتولغت دوهمه طبعه ۱۸٦۷م (۳) گلشن روه ۱۸٦۰م (٤) دافغانی شاعرانو منتخبات د ۱۸٦٤ م طبعه (۵) دطبقات ناصری انگریزی ترجمه ۱۸۸۱م .

۱۹۰۷ م ۲۵ر۱۳۲٤ ق

امیر حبیب الله خان دهند د ویسرا لارډ منټو په بلنه هند ته ولاړ (۲ جنوری) .

ده په ۱٦ جنوری غره ذوالحجه ۱۳۲٤ دعلی گړ اسلامی کالج وکوت اوالطاف حسین حالی دهند شاعر په فارسی ده استقبا لیه قصیده وویله، امیر دی کالج ته ۲٦ زره کلداری اعانه ورکړه اود لاهور کالج ته یی ۲۰ زره روپی اعانه ورکړه او بنیادیی پخپل لاس کښېښو په ۷ مارچ لههنده وطن ته راغی .

د عبدالباقی افغانی کابلی عالم دژوند وخت، دی دمشق ته تللی و یوه رساله لری : رسا له ئی ا لا خذ بخبرالبرق لاثبات ر مضان و غیره

لومړی طبی مکتب په کابل کی جوړ سو .

انگریز او روس په ۳۱ داگست په افغانستان او ایران او تبت کی دخپل نفوذ دسیمو د ټاکلو لپاره معاهده سره وکړه .

دجبل السراج داوبو د برېښنا کارخانه جوړه سوه .

امیر حبیب الله خان دگرد افغانستان پهدوره ولاړ (۱۳۲۵ق = ۱۲۸٦ ش) .

دقند هار نهر سراج دهلمندلهرود څخه افتتاح سو .

دزخهخیلو اپریدو غزاوی لهپرنگی سره پهوادی بازار کی .

شیخ محمد رضا هروی د امیر حبیب الله په نامه (خزاین السکوك فی مسکوکات الملوك) دافغانستان پر مسکوکاتو باندی وکیښ .

محمد عبد الحکیم خان لودی د پښتنو تاریخ (حیات لودی یا شوکت افغانی) دری ټوکه په آگره کی په اردو خپور کیٔ .

هتورام (تاریخ بلوچستان) په لکنهو کی چاپ کیٔ چی دبلو څو او پښتنو تاریخ دی .

۱۹۰۸ م۱۳۲٦ ق

سردار محمد نادر خان دجنرالی (لوامشری) منصب ته ورسیدی .

پښتنو پر پرنگی حملی شروکړی او اتمان خیلو د پرانگ غار څلرمه غزا وکړه اود میچنی نهمه غزا وښته .

پهلندن کی دافغان ا نگلیس ددوهم جنگ تاریخ چاپ سو .

داملاعزتالله عزتانصاری بلخی عالم اوشاعر په صالح آبادکی وفات سو .

خیر الله خیری نعمت خیل دبر سوات اوسیدونکی پښتو شاعروفات سو .

شا پسند محمدز ی پښتو شاعر دکندی نوښار او سیدونکی ۸۰کلن وفات سو (ولادت یی ۱۸۲۸م) .

ملتان زخه خیل اپریدی دخیبر د جنگونو پهلوان او پر پیښور ښار حمله کوونکی دپر نگی دښمن ژوندی و.

دعبد الحکیم افغانی قند هاری حنفی فقیه او زاهد او مؤلف وفات په دمشق کی، دکشف الحقاق او شرح شاطبیه اوحاشیه شرحبخاری او شرح هدایه او حاشیه تفسیر نسفی او شرح المنار مؤلف. (ولادت ئی ۱۲۵۱ ق)

شیخ محمد رضا هروی د غزنی دشنختو او تاریخی دېر لیکنو په بیان کی په خورا ښه خط (ریاض الا لواح) دامیر حبیب الله لپاره تالیف کیٔ (عکسی چاپ کابل ۱۳٤٦ ش) .

۱۹۰۹ م ۱۳۲٦ ق

دلنډی کوتل غزاله پرنگی سره .

جی– پی ټیټ TATE دافغانستان او بلوچستان او ایران دسرحدونو دسفر کتاب ۹ بابه مصور دنقشو سره لهلندنهخپور کیٔ. ‌دی دافغا نستان دسرحداتو دټاکنی دډلی یوغړی و .

۱۹۰۹ م ۱۳۲۷ ق

دمارچ په میاشت کی د اخوان افغان دسیاسی او مشرو طیت غو ښتو نکی ډلی غړی ونیول سوه او مولوی‌محمد سرور واصفقندهاری او دده ورور سعد الله قند هاری دمولوی احمدجان الکوزی زا من او لعل محمد کابلی او جوهر شاه غور بندی او محمد ایوب پوپلزی قند هاری و وژل سوه او ۳۵ تنه بند یان سول.

۱۹۱۰ م ۱۳۲۸ ق

دکابل او جلال‌آباد ترمنځ دتیلفون لو مړی لین جوړ سو.

لو مړی مکتب حربیه په کابل کی جوړ سو.

دافغا نستان گز یټیر په هند کی مرتب او چاپ سو.

د سراج الا حکام فی معا ملات الا سلام فارسی فتاوی لو مړی ټوك

۶۷۴ مخحه میر علمی جان خطیب دار السلطنه او مولوی عبد الرازق مدرس تالیف اود میزان التحقیقات الشرعیه علما وو تصحیح کړه چی د امیر حبیب الله خان په نامه دکابل په شاهی مطبعه کی چاپ سوه (یوم مقسمه ۲۱ بابړنه)

عمر دین عمرد زین العابدین اتمان خیل زوی د مردان او سیدونکی خپل پښتو دیوان ترتیب کیء (۷می ء)

۱۹۱۱ م ۱۳۲۹ ق

سراج الاخبار افغانیه دمحمود طرزی په مدیری خپور سو (۱۵ شوال ۱۳۲۹ق ۱۶ میزان ۱۲۹۰ شس)

سردار عبد الله خان توخی دبلخ دولایت حکمران مړ سو او سر دار عبد الوهاب خان دمخنی امین المکا تیب دمغه پر ځای حکمران سو.

عبد الرحیم خان دهرات دعسکرو په جر نیلی مقرر سو (رمضان)

دنیلاب پل په گل بهار کی د مستر هالیدی په انجنیری په ۱۷ شوال ۱۱ اکتوبر ۱۸ میزان ۱۲۹۰ ش افتتاح سو.

په کابل کی لومړی یتیم خانه جوړه سوه ذیحجه ۲۹ ق

په کابل کی دامیر حبیب الله خان په فرمان دطرابلس غرب دشهیدانو او یتیمانو لپاره بسپنه ټوله سوه (ذیحجه)

له انگر یزانو سره دباپړی دملاصاحب (میر سید جان) دشبقدر غزا (دی) په ۱۳۴۲ ق په چار منګ کی مړدی)

۱۹۱۱م ۱۳۳۰ ق

دجلال آباد او لغمان پر لاره، د کابل پر سین دمستر هالیډی په انجنیری په درو نته کی یو۳۰۶فټ اوږد معلق د اوسپنی پل جوړ سو

(صفر– جدی)

دجلال اباد نهراج سراج جوړ سو (صفر – دلو)

دوست محمد خان ناظم بار کزی په ۱۲ محرم د دار العدالت سرکرده مقرر سو.

دلغمان دقلعةالسراج و دانی جوړه سوه.

سردار عنایت الله خان په کابل کی مطبعهٔ عنایت جوړه کړه.

سردار محمد عزیز خان د سردار محمد یوسف خان زوی ایشیک اقاسی خارجه مقرر سو.

سید شاه خان نایب سالار د جلال آباد عسکری مشر مقرر سو.

دمنگاو بنورښت او ددوی دآرامولو لپاره دحضور دجرنیل سر دار محمد نادر خان لیږل (۲۳ جمادی الاولی) دغه بنورښت د روژی په میاشت کی تمام سو او سر دار محمد نادر خان دحضور نایب سالار مقررسو.

په پغمان کی ځنی نوی ودانی لکه سهیل – ستاره – بیت الصیف.

سراج الاخبار په دوهم کال کی په حروفی چاپ او مصور خپور سو

(۱۵ شوال = ۲۷ ستمبر = ٤میزان ۹۱ شس.)

دهند دسر حدی صوبی په پښتنو او مردان کی معارف او مکتبونه جوړ سول چی دنوی بیداری اثرونه ئی پر پښتنو وکړه.

مولوی شاه عباس مجذوب د شاه عبد الرحیم دهلوی زوی د شاه عبدالعزیز وراره چی په۱۲٤۲ق ئی له دهلی څخه کابل ته هجرت کړی و ۱۱۵ کلن په کابل کی وفات سو (جمعه ۱۵ رمضان)

حاجی ملا عبد الله هروی خطاط دملا دلدار زوی په هرات کی ژوندی و

۱۹۱۲ م ۱۳۳۱ ق

سراج الاخبار دپښتو پر قدامت او اصالت خاصه مقاله نشر کړه (۱۵ صفر ۲۳ جنوری ۳ دلو.)

برگد عبد الوکیل خان دقندهار عسکری قو ماندان مقرر سو (جوزا ۹۲ شس)

سردار عنایت الله خان دمعارفو په نظارت وگمارل سو.

په وزیر ستان کی دمسیدو او تهدیو قبیلوی جنگ (۳ اگست)

دراهداری دتذکری نظامنامه په (۱۱۵) ماده کی دامیر حبیب الله خان په امضا خپره سوه (۲۵ سنبله)

سیا چاه او شکنجه کول منسوخ سول (شعبان)

انجمن معارف دسردار عنایت الله خان په نظارت جوړ سو او نظامنامه ئی نشر سوه (۹عقرب)

قومی باغ په کابل کی جوړ سو (وزرو ستنی وزارت حربیه)

په قندهار کی په یکشنبه ۱۹دشوال خلکو پر سردار محمد عثمان خان نائب الحکومه باندی بلوا وکړه او قاضی امر الله دقاضی میرجمال پښدی زوی اود هغه زوی حمیدالله ئی مړه کړل. سردار محمد عثمان خان موقوف او پر ځای ئی سردار محمد یونس خان امین الوجوهات مقرر سو او د قندهار دسپاهیانو پر معاش دمیاشتی ۲ رو پی زیاتی سوی (۲٤ ذیقعده)

مهدیخان دانگریزی هند سفیر له کابله ولاړ او پر ځای ئی سیف الله خان کابل ته راغیء.

دسراج التواریخ اول او دوهم ټوك دفیض محمد هزاره په قلم په کابل کی چاپ او خپور سو.

اخوند ملا محمد عمر سلجوقی دملا محمد ایوب زوی دهرات مشهور مدرس او مؤلف دالملهم فی الاصول او شرح کافیه – رسالهٔ امکان خاص وعام– حاشیهٔ ایسا غوجی او نورو کتابو مؤلف په هرات کی وفات سو.

محمد عمر خان بردرانی هروی خطاط او هنرمن ملاك په هرات کی مړ سو په هغه وخت کی دهرات بل

(c) ketabton.com: The Digital Library

خطاط محمد رحیم خان الکوزی هلته ژوندی و.

۱۹۱۳ م ۱۳۳۲ ق

دشرکت موټر کار افغانیه په نامه لومړی دحمل ونقل شرکت په کابل کی جوړ سو. (قوس)

دوزیرو روحانی او مجا هد مشر ملا پونده په وزیر ستان کی وفات سو (جدی)

دحکومت مالـی مشاور بـرګـد عبد الاحمد خان دسمت مغربی لوی خان په کابل کی‌ووا‌ژه‌سو (دیکشنبی شپه ۷ صفر)

لومړی دار المعلمین په کابل کی افتتاح سو (ربیع الاول) مـد یر ئی مو لوی عبد الرب خان و.

لومړی دهند وانو ابتدائی مکتب په کابل کی جوړ سو (محرم)

حاجی شاه بیګ خان په ډهلی کی دافغانستان سفیر سو.

دوړینو کالو ماشین خانه په‌کابل کی افتتاح سوه (یکشنبه ۱ جـمادی الثانیه)

دمما ریفو دمامورینو نظامنـامـه (۸۵) مادی دسردار عنایت الله خان له خوا نشر سو (۱۵محرم)

محمد نعیم خان نائـب سالار د هرات عسکـری قـومـانـدان سو (۲۷ جمادی الثانیه)

سردار محمد ایوب خان دمیوند مجاهد په سه شنبه ۱۷ د اپر یـل ۱۹۱٤م ۱۱ جمادی الاولی ۳۲ ق = ۱۷ حمل ۹۳ش په لاهور کی وفات او په پیښور کی ښخ سو. عمر ئی ۵۷ کاله و.

سردار محمد نادر خان نائب‌سالار دسپه سالار امیر محمد خان پرځای دافغا نستان سپه سالار سو.

(سه‌شنبه ۲۱ رجب ۳۳۲ق)

عمومی لومړی جنګـ ونبسـت (رمضان = اګسـت ۱۹۱٤ = اسد) او امیر حبیب الله خان دشوال په لوله ورځ په یوه لـوی دربـار کـی د افغا نستان بیطرفی اعلان کړه، او بیا ئی‌په شنبه ۱۲ذیقعده ۱۳اکتوبر ۱٤م په بل لوی دربار کی تـاـیید کړه.

شهزاده امان الله خان دمحمودطرزی دلـور ثـر یـا سره واده وکـړه (چهار شنبه ۲۲ ذیحجه ۱۹ عقـرب ۱۱ نومبر)

په شرقی سرحداتو کی دانګریزا نو پر خلاف دقبایلو نهضتونه.

محمد عبد السلام خان عمر خیل پښتون په هند کی دنسب نـامـهٔ افغا نان کتاب چاپ کړ (رامپـور ۱۹۱٤)

ندیم بلخی دسردار نصر الله خـان لپاره (ندیم المحافل فی تـر جمـه نزهت المجالس) په فارسی وکیښس (خطی) محمد رحیم اندړ په قند هار کی‌هزار مسایل په پښتو نظم کړ

میا فضل حق مجددی د میامحمدعمر شهید زوی پـه هرات کی وفات او ښخ سو.

نعمان الدین احمد کساکا خیل د پښتو ظفرالنسا تالیف کړ او دده مایني زینت النساو کیښی.

شیخ عبد الو هاب دمانکی ملاصاحب مشهور مرشد اود پښتو عقـا یـد المؤ منین مؤلف په مانکی شریـف کی وفات او ښخ سو.

قاری رحمت الله واضـح بخاری (تحفة الاحباب فی تذکرة الاصحاب) وکیښس چی دافغا نستان د شمالی خوا دشاعرانو حال هم لری.

(دتا شکند چاپ)

۱۹۱٤م ۱۳۳۳ ـ ۳٤ ق

دجبل السراج دبر یښنا کا رخانـه افتتاح سوه (صفر جدی جنـوری)

غلام محی الدین خان دقطـغن او بدخشان نائب الحکومه په ۱۱محرم مړسوه اوپرځای ئی‌امین‌الاطلاعا ت نا ظر محمدصفر خان مقـرر سـو

په کابل کی‌پنځه ابتدایی‌مکتبونه دمو لوی عبد الرب خان په مدیری افتتاح‌سوه (سه‌شنبه۱۲جمادی‌الثانیه)

د اکتوبر په میاشت دنـدر مایر او هنتهنګ په مشری دالمان او ترکیی او استریا یوه را لیږلی ډله دایران او هرات له خوا کابل ته راغله، چی دافغا نستان حکومت پر انګریزانو را وپا روی د۱۹۱٦ ترمئی پوری په کابل کی وو، له دی ډلی سره راجه مهندر پرتاب او مولوی برکت الله هندی آزا دیخوا هان هم وو.

مولوی عبد الروف قنـد هـاری مشهور عالم اود امیر حبیب اللهخان ملای حضور په شنبه ۱٦ شوال په کابل کی وفات سو.

په کا بل اونورو ښـارو کـی دکولرا ناروغی خپریدل (رمضا نـ شوال)

مولوی عبد الرب خان د دار المعلمین مدیر اود ابتدائی مکتبو سر ښتـه دار دخپل پلار مولوی عبد الروف‌پر ځای ملای حضور هم سو.

دسندا کی ملا احمد جان دباسیـن دکو هستان او سید ونکی مجا هد سید عبد الجبار شاه له ستانی څخه را وغوښت او هغه ئی امیر وټاکه، پخپله قاضی القضا ت سو، او لـه انګریزانو سره یی‌دجهاداعلان‌وکړ اود چکدری او مله کند غزاوی ئـی شرو کړی.

ملا محمد حسین سلجوقی د ملا عبد الاحد هروی زوی چی خطاط او عالم او صوفی سړیو ۹۸ کلن پـه هرات کی وفات او ښخ سو.

شاه محمد سدوزی د شهزا ده ایوب لمسی دسند په ټهلی ښارکی دخپل خاندان تاریخچه ولیکله دآغا بدردرانی کتابخانه‌په‌ګړی یاسین‌کی)

عبد الله پوپلزی شاعر د پښتو عبرت نامی او دیوان خاوند پـه قند هار کی وفات سو.

سید میر مشوانی هروی زبردست شاعر ا و نقاش او خطاط اود دیوان خاوند په هرات کی وفات سو.

(ولا دت ئی ۱۲۸۰ ق)

۱۹۱۵م ۱۳۳٤ـ ۳۵ ق

پښتو ژبه د حبیبیه مدرسی پـه نصاب کی داخله سوه .

د وزیرستان دخلکو جنګونه لـه انګریزانو سره .

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمود طرزی دسراج الاخبار په سرمقاله کی د (حی علی الفلاح) تر عنوان لاندی دافغانستان دااستقلال تحریك علنی کیء، اودغه ستر مقاله شننسر سوه. (غره ربیع الاول ۳٤ق ۱٦ جدی ۹٤ ش).

په جمادی الثانیه= حمل ۱۲۹۵ کی دافغانستان مشهور مشایخ کابل ته دعوت سوه چی دامیر سرهوگوری لکه داسلام پور پاچا دموسهی آخوند زاده دتگاب ملا د هـه ی آخوند زاده - دبسرومیا صاحب - میانصاحب حصارك شمس الحق - استاد هډه - دشوربازار حضرات شیخان صاحبان - حافظ جی صاحب صوفی صاحب - ملامحمد مرید - ملا عبدالغفار آخوند زاده.

ددغو مشایخو اود خلکو دوکیلانو په شمول یوه لویه جرگه دامیر په حضور کی جوړه سوه اود ملت داتفاق اودولت دسیاست (بیطرفی) تایید یی وکیء (جمادی الثانیه اپریل - حمل).

دهندوستان دآزادیخواهانو مهاجرین افغانستان ته دراجه مهندر پرتاپ سفره راغلل چی دبابر په باغ کی واوسیدل.

سردار عنایت الله خان ناظر حربیه سو.

فضل واحد دترنگزو حاجی صاحب دمومند ویه ملکری پر شبقدر حمله وکړه.

عبد الغفور ندیم دکابل شاعر د غلام حیدر زوی ۳۸ کلن په کابل کی وفات سو. (سه شنبه ۱۳ رجب دده دیوان په ۱۳۰۹ ش په تهران کی چاپ سو. (ولادت یی ۱۲۹٦ ق

سرمست اپریدی په تیرا کی له پرنگی سره دغزا اعلان وکی.

محمد عثمان فرحت کابلی شاعر خپل کلیات ترتیب کیء

نیك محمد چاریکاری عمدة الفرایض په فارسی وکیښ چی دکابل په سنگی چاپ په دغه کال دمعین السلطنه عنایت الله په امر خپور سو.

۱۹۱٦ م ۱۳۳۵ ق

په وزیرو قبیلو کی بسور بستونه.

سید عظیم شاه مشهور په شاه آقا دقلعه قاضیی، په جمعه ۲٤ د رمضان ۳۵ق وفات سو.

د افغانستان دااستقلال غوښتنی دبلبل گرفتار په رمزی شعر کی د بنباغی عبدالهادی پریشان لخوا په فارسی اود مولوی صالح محمد قندهاری له خوا په پښتو په سراج الاخبار کی نشر سوی (ربیع الثانی ۲۵ق ۵ دلو).

محمد حسن راقم اڅکزی شاعر او محاسب او مؤلف چی په ۱۳۲۷ق دمشروطیت په حرکت کی بندی سوی و په محبس کی یی وفات سو

(ولادت ـ ۱۲۹۰ ق).

ناصر الملك دچترال مصتلح مهتر دتحفة الابرار او مشرق الانوار او صحیفة التکوین مؤلف. دچترالی ژبی دلیك او لوست بنیاد کښیښو اود دی ژبی مخصوص حروف یی رواج کړه (متوفا ۱۹٤۳ م).

ندیم بلخی د رحمت الله زوی د دیوان خاوند شاعر وفات سو (ولادت یی ۱۲۵٤ ق).

۱۹۱۷ م ۱۳۳٦ ـ ۳۷ ق

میان گل عبدالودود دعبدالخالق زوی دسوات داخوند لمسی په سوات کی دامارت اعلان وکیء.

په نورستان کی (٦) ابتدایی مکتبونه جوړ سوه.

(جمادی الاخری ۳٦ ق)

۱۹۱۸ ـ ۱۹۱۹ ـ ۱۹۲۰ م ۱۳۳۷ ـ ۳۸ ـ ۳۹ ق

دپښتنو غزاوی له پرنگی سره: دمغول کوټ غزا - دټانك غزا - د اپوزی غزا - دتوچی غزا - دکسی غره غزا - دکاوړ غزا - دمانجی گری غزا دژړی غزا - ددراین غزا - دترکی غزا دقلعه دوه غزا -

۱۹۱۸ م ۱۳۳۷ ق

لومړی موزیم په کابل کی جوړ سو.

په ۲٤ دلو ۹٦ش ۱۳ فروری ۱۸م سراج الاخبار دافغانستان دااستقلال په باب کی یوه مفصله مقاله خپره کړه چی دافغانستان دااستقلال غوښتلو فکر ئی تقویه کیء (سراج الاخبار ۷ کال ۱۳ گڼه).

د افغانستان د ابتدایی او عالی مکتبو او دارالمعلمین نصاب ترتیب او خپور سو (۱۵ میزان ۹۷ ش ۱ محرم ۳۷ ق).

میر غلام نبی دخپل پلار میر محمدعثمان پرځای دهرات دگازرگاه میر وټاکل سو.

محمود طرزی یود کوچنیانو اخبار له کابله دسراج اطفال په نامه خپور کیء (غره محرم ۳۷ ق ۱۵ میزان ۹۷

دسراج الاخبار آخرینه شماره په ۱۵ ربیع الاول ۳۷ق ۱۹ دسمبر ۱۸م ۲۷ قوس ۹۷ ش خپره سوه.

(اتم کال ٦ شماره) تردی وروسته ندی خپور سوی.

اخوند ملا محمد حسن اوبهی دملا شمس الدین توخی زوی نقشبندی صوفی او عالم په اوبه کی ۸۰ کلن وفات سو.

د شوروی ترکستان خارجه کمیساریت امیرحبیب الله خان ته پیغام وکیء چی دوستانه روابط سره ولری.

عبدالله بن محمد سرو ستانی هروی دحاجی عبدالرحمن اسحقزی په غوښت دعربی ترتیب الدول کتاب دقوانین الحکما په نامه په فارسی ترجمه کیء (۱٦ ذی حجه ۳۷ ق).

دافغانی آزادی خواهانو له خوا مولوی برکت الله او کاظم بیگ د شوروی ترکستان جمهوریت ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مذاکری له پاره واستول سوه .

۱۹۱۹م۱۳۳۷ و۳۸ق ۱۲۹۷ــ۹۸ش

امیر حبیب‌الله خان تر ۱۸ کاله سلطنت وروسته دلغمان په‌کله‌گوش دره کی په تفنگچه و وژل سو (د پنجشنبی شپه دری بجی ۱۸ جمادی الاولی ۳۷ق ۱۹ دلو ۹۷ش ۲۰ فر وری ۱۹ م) لوپه جلال‌آباد کی دسردار نصرالله خان سره په امارت بیعت وسو .

مولوی عبدالرب دامیر حبیب الله خان دحضور ملا اود ابتدایی مکاتبو او دارالمعلمین مدیر په جلال‌آباد کی دحوت ۹۷ ش په اولوورځو کی وفات اوموری ښخ سو، دغسی هم دچارباغ ضیا معصوم نقشبندی لوی روحانی پیر هلته وفات سو. امان افغان دامیر حبیب الله مرگ د سلطنت دمقام اود مولوی عبدالرب مرگ یی دشریعت دریاست اودضیا معصوم مرگ یی دطریقت دریاست خالیتوب وگانه، چی په یوه واردری سره مقامه خالی سول (امان افغان لومړی گڼه ۲۲حمل ۱۲۹۸ ش) .

د فروری له ۲۱ تر ۲۸ پوری امان‌الله خان په کابل کی دخپل امارت لپاره اقدامات کول .

او په جمعه ۲۱ فروری ۱۹ م ۹حوت ۹۷ش ۱۹ جمادی الاولی ۳۷ق اعلیحضرت امان الله خان په کابل کی پر تخت کښیناست .

په ۲۸فروری دافغانستان کامل استقلال دکابل په لوی دربار کی اعلیحضرت امان الله خان اعلان کړ‌ء او سردار نصردلله خان له‌جلال‌آباد په پنجشنبی ۲۵ جمادی الاولی ۱۳۳۷ق خپله بیعت نامه ور ته راوا ستوله دغسی هم سردار عنایت الله او حیات‌الله په جمعه۲۶ جمادی الاولی دبیعت مکتوب ورته راولیږلی. (امان افغان ۲ گڼه ۷ثور ۹۸ ش .)

په ۳ مارچ ۱۹ م = ۱۲۹۷ ش امان‌الله خان دهند ویسرا ته‌دافغان او انگریز د نوی معاهدی پیشنهاد دافغانستان دکامل استقلال اومتساوی حقو قو پر اساس باندی وکړ‌ء

محمود طرزی د سراج الاخبار مدیر ناظر خارجیه مقرر سو (حمل ۱۲۹۸ ش) .

دشورا خاص مجلس په کابل کی افتتاح سو (ثور ۹۸) .

په افغانستان کی دوهمه پلا کابینه جوړه او وزیران (ناظران) ئی په سر کی مقرر سول (ثور ۹۸ ــ می ۱۹) .

(۱) دائره نظارت عدلیه ــ ناظر عدلیه محمد ابراهیم خا ن.

ځای: عین العمارت .

عین العمارت .

(۲) دائره نظارت حربیه ــ ناظر حربیه صالح محمدخان سپه‌سالار ځای قومی باغ.

(۳) دائره‌نظارت خارجیه ــ ناظر خارجیه محمود بیگ طرزی . ځای بیت الشوری .

(٤) دائره نظارت معارف ــ ناظر معا رف عبد الحبیب خا ن ځای: قصر شهر آرا .

(٥) دائره نظارت مالیه ــ ناظر مالیه میرزا محمود خان . ځای باغ مهمانخانه .

(٦) دایره‌نظارت تجارت :نا ظر تجارت غلا م محمد خان . ځا ی: باغ مهمانخانه .

(۷) دایره نظارت نقلیات : ناظر نقلیات میر زا عبدالقا در خا ن ځای: اصطبل عا مره .

(۸) دایره نظارت زراعت ــ ناظر علی جان خان . ځای : محکمه مراد خانی .

(۹) دایره صدارت عظمی اعتماد الدوله عبدالقدوس خا ن. ځا ی : قصر باغ مهمانخانه .

په ۲۷ مارچ ۱۹ م ۷ حمل ۱۲۹۸ ش د شوروی روسی ترکستان د خار جی امورو کمیسار بوکو یا ولینسکی د افغانستان حکومت ته ولیکل ،چی دشوروی حکومت تول زاړه قرار دادونه لغو کړل ، او دټو لو اسلامی دو لتو او افغانستا نه سره د دو ستی روا بط غواړی او استقلال ئی منی ، او له مسکوه ښاغلی براوین تا کلی سوی دی چی د افغانستانه سره سیاسی دوستانه روابط او تجارتی مناسبات ونښلوی .

په ۷داپریل ۱۹م ۱۸ حمل .

۱۲۹۸ ش رجب ۱۳۳۷ ق :

اعلیحضر ت امان الله خا ن لینن ته یولیک واستاوه چی‌د افغانستان استقلال او ددوستی خوا هشو نه ومنی .

په همدغه تاریخ د افغانستان خارجه وزیر محمود طرزی دشوروی دولت خارجه کمیسار چیچر ین ته یولیک واستاوه ، چی د افغانستان دوستانه خواهشو نه او استقلا ل ومنی او د اعلیحضرت امان الله خان مکتوب لینن ته وړاندی کی ددی لیک جواب د لینن له خواه په ۲۲ می ۱۹ م ثور۹۸ دمبارکی او خوښی سره راورسید .

په ۲۱ داپریل ۱۹ م ۳۱ حمل ۱۲۹۸ ش .

امان الله خان لینن ته ددو ستی لیک او د افغانستان د استقلال د اعلان د کامیابیدو لیک واستاوه او جنرال محمد ولی خان ئی د فوق العاده سفیر په ډول د مذاکری‌لپاره ورته معرفی کړ ء، دی دمی په ۲۸ تاشکند ته ورسید . او په ١٤ اکتوبر ۱۹ م ئی دلینن سره په مسکو کی ملاقات وکړء

د امان افغان لومړی شماره د سراج الاخبار پر ځای د ښاغلی

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالهادي په مدیري خپره سوه
(۲۲ حمل ۹۸ ش ۱۱ رجب ۳۷ ق
۱۲ داپریل ۱۹ م) په دی شماره کی
د امیر حبیب‌الله خان د وژلو او د
امیر امان الله خان د جلوس احوال
چاپ سو .

سردار عبدالقدوس خان صدر
اعظم د قندهار د مجاهدینو مشر
مقرر سو او هلته ولاړ (حمل ۹۸
ش)

افغانستان د رولیټ بل پر خلاف
خپل پرو تسټ د هند حکومت ته
واستاوه (مې ۱۹ م ثور ۹۸)

سپه سالار محمدنادر خان دعسکرو
سره په ۲۱ رجب ۳۷ ق ۳ ثور
۹۸ش ۲۳ اپریل ۱۹م له کابله ولاړ
، او گردیز ته ورسید ، او ملي
قوائي د استقلال جنگ ته تنظیم
کړل . په جمعه ۱۵ شعبان ئي د
گردیز په جامع کی د جهاد خطبه
وویله سوه . او د قبایلو په منځ کی
دجهاد اعلان وسو ، او مسیدو د
انگریز پر فوج حملی شروع کړی
دافغان او انگریزي دریم جنگ
ونښت (۳ مئی ۱۹ م) .

د سپین وام تانه مجاهدینو په
۲۵ شعبان و نیول ـ او دوانا او
سرویکی چونی مسید و ونیولي
(۲۰ شعبان ۳۷ ق ۳۱ ثور ۹۸ش
۲۱ مې ۱۹ م) .

دانگریزانو طیارو پر ډکه
جلال آباد ـ کابل ـ سپین بولدک
بمباری وکړه (ثور ۹۸ ش) .

په ٦ جوزا ـ ۲۷ شعبان ۲۸ مې
دتل ښار افغاني مجاهدینو دسردار
محمد نادر خان سپه سالار په مشرتوب
ونیو ، دجنگ استقلال متارکه ۳ رمضان
۱۲ جوزا ـ ۲ جون (۱۳۹۸ ش) .

په هندوستان کی د خلکو
ښورښت زیات او د هجرت تحریک
توند سو . (جوزا ـ سرطان)

د هندوستان د آزادیخواهانو
موقتي ملي حکومت (په کابل کی
جوړ سو او د وزیر داخله مولوی
عبیدالله سندهی او عزیز هندی په
امضا یو اعلان خپور سوه ، چی د هند
خلک پر انگریزانو راپاڅي سي
(جوزا ۹۸ش) ددی موقتي حکومت
مشر راجه مهندر پرتاب هندی
آزادیخواه و .

د اتحاد شوروی له خوا پاکوف
ژاخار و یچ سو ریتس په منځنی
آسیا او افغانستان کی د فوق‌العاده
مختار نماینده په دول معین سو ،
چی د افغانستان او د بلوچستان
دآزاد و قبایلو او خیوا او بخارا او
د هندوستان او کشمیر او تبت له
آزادي خواهانو سره رابطه ونیسلوی
او انقلابی د آزادۍ غوښتني
تحریکات وروزي (۲۳ جون ۱۹ م
جوزا ۹۸ش) دغه سفیر په سپتمبر
کی کابل ته راغی .

عبدالشکور خان د افغانستان
سفیر دبخارا دامیر دربار ته ورسید
(سرطان ۹۸ ـ جولائی ۱۹) .

حسین د اسحاق زوی د شوروی
دولت لوی سفیر کابل ته راغیء
(سرطان ۹۸ـ۱۹ جولای).

دافغان اوانگلیسس روغ لیک
چی په راولپنډی کی په (۸) اگست
په ٥ مادو کی امضا سوی و په
(۲۸) اسد ۹۸ ش ۲۰ ذی قعده
۳۷ ق (۱۸) اگست ۱۹ م د
افغانستان پاچا اعلیحضرت امان‌الله
خان تصدیق کیء اوداستقلال اعلان
او لوړی جشن وسو .

دمعرف معارف مجله دوزارت معارف
له‌خوا په‌کابل کی‌چاپ سوه (۱سنبله
۹۸)

د سردار محمد نادر خان غازی
سپه سالار قوا فاتحانه کابل ته
راغلل .

(۲۸ میزان ۹۸ ش ۲۱ اکتوبر
۱۹ م) او ده ته داعلیٰ‌لمر نښان‌ورکړ
سو اود استقلال څلی دده په نامه‌په
کابل‌کی جوړسو اودی (وزیرحربیه)
سو اوهم په‌دغه کال ۱۲۹۸ ش د
سمت مشرقی رئیس تنظیمه مقرر
سو (ربیع‌الاول ـقوس ـدسمبر)

د حوت په اولولسو ورځو کی د
مشرقی داقوامو جرگه په جلال‌آباد
کی وسوه اود اتحاد مشرقی جریده
هم خپره سوه ۱۲۹۸ ش (ربیع‌الاول
ـحوتـ دسمبر) .

د افغانستان د روغي د مذاکری
یوهیئت دعلی احمد خان په مشری
راولپنډی ته ولاړل (دلو ۱۲۹۸ش)
او د روغي لیک ئی امضا کیء (۸)اگست
۱۹م (۱۱ ذیقعده ۱۳۳۷ق) .

د افغانستان د استقلال د جنگ
پروخت دترنگزو حاجی صاحب او
مولانا سیف الرحمن‌الکوزی دمومندو
په ملگری دشبقدر دوهمه غزا له
پرنگی سره وکړه .

قاضی القضات‌خان‌علوم سعدالدین
خان بارکزی په کابل کی وفات سو
(٤ میزان ۱۲۹۸ ش) .

او دده پسر ځای یی زوی قاضی
عبدالشکور خان قاضی القضات‌سو.

محمد ابراهیم حیرت
کابلی شاعر د تحفه شهنشاهی او
دیوان اشعار خاوند وفات سو
په پنجشنبی ۲۵ جمادی‌الاولی ۱۳۳۷
(ولادت ۱۲۵۰ ق) .

د اعلیحضرت امان الله خان په
امضاء (کتابچه قانون گذاری حکام
افغانستان) په کابل کی چاپ او
خپره سوه ۱۲۹۸ ش .

سردار محمد سلیمان خان وزیر
معارف سو (۹۸ ش) .

د ۱۲۹۸ ش کنال مالی واردات
خاوینبت ملیونه کابلی او مصارف
۳۱ ملیونه او ذخیره ۹ ملیونه‌وه .

۱۹۲۰ م ۱۳۳۸ر۳۹ق ۱۲۹۹ش

دافغانستان لومړی د مالیی
نظامنامه خپره سوه (۱حمل ۹۹ ش
۲۱ مارچ ۲۰ م) .

په کابل کی لومړی ملی کتابخانه
جوړه سوه (حمل ۹۹) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمحمود طرزی په مشری دسیا سی مذاکری لپاره یوه افغانی ډله دهند مسوری ته ولاړل اود هنری ډابس انگریزی نمایندہ سره یـی خبری وکړی (۱٦ اپریل تـر ۱۸ جولایی ۲۰ م) داډله په ۱۰ر اسد ۱۲۹۹م کابل ته راورسیده .

په نظارت معارف کی لومړی‌علمی انجمن افتتاح سو (۲۰ رمضان۳۸ق ۱۸ جوزا ۹۹ ش) .

د افغا نستان لومړی سفیرسردار عبد العزیز خان تهران تـه ورسید (۷ شعبان ۳۸ق) په جمعه ۲۸ جوزا ۹۹ ش یی د افغانستان بیرغ‌پورته کیء.

په کابل کـی دافغان روزنامه د محمد جعفر په مدیری خپـره سوه (دوشنبه ۱٤ سرطان ۹۹) .

په کابل کی لومړی پلا داصول دفتری مکتب‌افتتاح‌سو (۱۲ ذیقعده ۳۸ق سرطان ۹۹ ش) سپه سالار محمد نادر خان له سمت مشرقی څخه کابل ته راغی (ذیقعده ۳۸ق اسد ۹۹ ش آگست ۲۰ م)

په جلال آبادکی ابتدایی مکتبونه جوړ سول (اسد ۹۹) .

سردار محمد هاشم خان دسمت مشرقی ملکی او نظامی نایب سالار مقرر سو (اسد ۹۹ ش) .

په ۱٤ اگست ۲۰م اسد ۹۹ یود بیسیم تلگرافی د ستگاه د شوروی دمیخانیکانو سره کابل ته راورسید او لومړی دتشکر تلگرام دامان الله خان له‌خوا لینن ته ولیږل سو ۱۸ ستمبر ۲۰م سنبله ۹۹ ش .

د بخارا دشوروی جمهوریـت د رئیس فیض‌الله خو اجه لـه‌خوا د افغانستان پاچا ته‌تلگرام راورسیدی چی دهغه جمهوریت سره‌روابط قایم سی (۱۵ ستمبر ۲۰م) دافغانستان خارجه وزیر محمود طرزی په جواب کی دبخارا دمملکت استقلال وغوښت اودښاغلی عبدالـهادی خان مقر ری یی دبخاراپه سفارت ورته ولیکله .

په هرات کی داتفاق اسلام هفتگی جریده دعبدلله قانع هروی‌په مدیری نشر سوه (۱ سنبله ۹۹) .

په مرکزی آسیا کـی د شوروی روس‌فوق‌العاده سفیر سورتس‌په‌یوه لیك کـی دافغانستان خارجه وزیر محمود طرز ی تـــه و کنبل چـی عبدالشکور خان افغانی نماینده په بخاراکی پـرو پاگنـد او عسکر ی فعالیتو نه‌کوی‌چی باید جلوگیری‌یی وسی ۲۱ ستمبر ۲۰ م) .

دهندی مهاجرانو ډلی افغانستان ته راغلی، دمهاجرینو انجمن په کابل کی تاسیس سـو (سنبله ۹۹ ش ستمبر ۲۰ م) یوه ډله مهاجرین د شوروی له لاری اناطول ته ولاړل .

غلام نبی خان څرخی د مزارشریف عسکری قوماندان مقرر سو (میزان ۹۹ ش) .

د افغانستان سفیر عبدالهادی خان بخارا ته واستول سو (جمعه ۸میزان ۹۹ ش) .

په پختیا (جنوبی خوا) ولایت‌کی ابتدایی مکتبونه‌جوړسول (عقرب۹۹)

جمال‌پاشا دترکیی دحرب وزیرکابل ته‌له تاشکنده راغیء (٦عقرب۹۹ش نومبر ۲۰ م)

اعلیحضرت امان الله خان او محمود طرزی دلینن او چیچرین په نـامـه مکتو بونه وا ستول چی دافغان او شوروی لو مړی‌معا هده ترتیب‌سوی او در ولیږل سوه چی تصدیق سی (اول دسمبر ۲۰م قوس ۹۹ شس)

دستارهٔ افغان هفتگی جریده د میر غلام محمد په مدیری له جبـل السراج څخه خپره سوه (۹ قوس ۱۲۹۹ شس)

سپه سالار محمد نادر خان دقطغن او بد خشان رئیس تنظیمیه مقرر سو (جمادی الاولی ۳۹ جدی ۹۹)

د افغا نستان خارجه وزیر محمود طرزی د شوروی اتحاد خارجه وزیر چیچرین ته د دواړو دولتو دمعاهدی دتشکر مکتوب دبدری بیگ په لاس واستاوه او دشرق دآزادی دتحریك مننه ئی وکړه او د جمال پا شا پـــر راتگ یی خوښی وکړه (دسمبر۲۰م)

۱۹۲۱م ۱۳۳۹ق ۱۲۹۹ر ۱۳۰۰ شس

سر هنری ډابس دانگر یزانو نماینده دمعا هدی لپاره دافغانستان سرحد ډکی ته را غیء دده سره‌یوه ډلــه نــور مامو رین هم ملگری وو (۱۵ جدی ۹۹شس ٥جنوری ۲۱ م)

دوی دجدی په ۲۰ = ۱۰ جنوری د دلکشا په ماڼی کـی د اعلیحضرت امان الله خان حضور ته په یوه لوی در بار کی ور غلل.

دسمت مشرقی داقوامو جرگه کابل ته را غله (۲۱ جدی ۹۹ شس)

موسیو برا وین دشوروی دولت سفیر چـی پـه ۱۲۹۸ شس ئـی د افغا نستان تابعیت قبول کړی و،او غوښته ئی چی دقند هـار له لاری هند تـــه ولاړ سی، دچهار شنبی دما ښام پر ۷بجو ۲۹جدی ۱۲۹۹ش په غزنی کی و واژه سو.

پاینده محمد فرحت دامان افغان دجریدی مدیر سو (۲دلو ۹۹ جنوری ۲۱

دانـا طـــــو لـی د ملیو نـو هیئت د عبد ا لـر حـمـن بیـــگ پیښوری پـه مشری بخا را تـــه را ورسیدیء (۲٤ جنوری ۱۹۲۱م)

دافغا نستان سفیر عبد الهادی‌خان د بخارا دربار ته‌ور سیدیء (۲۱دلو ۹۹ شس)

په کابل کی دنجونو لومړی مکتب مستورات‌افتتاح‌سو (دلو۹۹جنوری۲۱)

عبد العزیز خان دحضور یاور په نظارت داخله مقرر اومحمود خان د ده پـر ځـای د حضور یـاور سو متوفا ۱۹ جدی ۱۳۵۰) .

محمد یعقوب خان دحضور شاغاسی سو (دلو ۹۹ شس)

دافغا نستان او شو رو ی تر منځ لو مړی معا هده په مسکـو کـــی د افغا نستان له خوا محمد ولی خان او مرزا محمد خان اوغلام‌صدیق خان اود شوروی دولت له خوا چیچرین

(c) ketabton.com: The Digital Library

او قره خان په ۱۲ مادوکی امضاکړه ۲۸ فبروری ـ۲۱ م ـ ۱۰ حوت۹۹

اودافغانستان فو ق الـعاده هیئتد محمد ولی خان په مشری د مارچ په او له و رځ له مسکوه غربی ارو پاته رهی سو. دا معا هده داسد په ۲۲ ورځ ۱۳۰۰ ش پـه پغمـان کـی اعلیحضرت امان الله خان امضا کړه.

دافغانستان او تر کیی لو مړی معا هـده پـه مسکو کـی امضاء سوه (۱۱ حوت ۹۹ ش ۲مارچ ۲۱م)

دافغانستان له خوایی امضا کوونکی محمد ولیخان فوقالعاده سفیر اود ترکیی لهخوا یوسف کمال بیگ د اقتصاد ناظر او ډاکټر رضا نوربیگ دمعارفو ناظروو .

دامعاهده دجمعی پهورځ ۲۷میزان ۱۳۰۱ ش ۱۹ اکـتـو بـر ۲۱م د داعلیحضرت امان الله خان له خوا دکابل په عید گاه کی خلکو ته اعلان سوه .

سلطان احمد خان دافغانستان د وفدمشر دانا طولی دولت تهدباکو له خوا ولاړ (۲۱ حوت ۱۲۹۹ ش) .

د ۱۲۹۹ ش دولتـی واردات ٤٥ ملیونـه او مصارف ۳٦ ملیونه او ذخیره نه ملیونهوه .

ددولت دنبنانو لو مړی نظامنا مه خپره سوه (۹۹ ش) .

داعلیحضرت امان الله خاندوژلو یوه دسیسه کشف سوه، چی پـه هغهکی میرزا محمد علی تائب دمیرزا سیفالدین ترهکی زوی شاعـر او خطاط او منشی (متولد ۱۲۹۵ ق) او اختر جان د ناظر صفر زوی او دلوخان پنجشیری او محمد امیـنـ عبدالله ـغلام حیدر ووژل سوه ـ

له پرنگی سره دچوری د پښتنو غزا (۳۹ ق) .

قاضی عبد اللطیف سواتی پښتو تفسیر تیسیر تالیف کیء (۳۹ ق) .

محمد ابراهیم خان عدلیه وزیر د مزار شریف رئیس تنظیمیه او بیا محمد سـرور خـان دهـغه ځـای نائب الحکومه سو (۹۹ ش) .

(۱۹۲۱ و ۲۲م ۱۳٤۰ و ٤۱ ق)

دافغا نستاندښځو لو مړیجریده ارشاد النسوان له کابله د محمود بیگ طرزی د مـاینی (اسما) پـه مدیری او د روح افزاءدمحمدزمان خازن الکتب دلور پهسر محـر ری خپـره سـوه (پنجشنبه ۱ حـمل ۱۳۰۰ ش)

دبخارا لومړی سفیر یوسفزاده عبدالرحیم کابل تـه راغی (٦ حمل ۱۳۰۰ ش) دی دبـخارا د رئـیس فیضالله خواجهد (٦ جنـوری ۲۱ ۲۵ربع الثانی ۳۹ه) په مـکتوب د افغانستان خارجه وزیر تـه معرفی سویو .

دمصطفی کمال لهخوا داناطولی لومړی فوقالعاده سفیر عبدالرحمن بیگ پیښوری دبخارا او هرات له لاری کابل ته راورسید (۱۵ حمل ۱۳۰۰ ش) .

په قند هار کی لو مړی ابتدایی مکتب تجار افتتاح سـو (۲۰ حمل ۱۳۰۰ ش) .

سید عالم خان دبخارا امیر کابل تـه دپناهنده پـه توگه را ورسید (پنجشنبه ۱۵ ثور ۱۳۰۰ ش) .

له ایتالیاسرهدافغا نستانلو مړی معاهده امضا سوه (۳ جـون ۲۱م ۱۷ جوزا ۱۳۰۰ ش) .

دشوروی دو لت نویسفیر رسکول نیکوف ته دچیچرین وزیر خار جه لهخوا هدایت ورکړ سوچی دروسیه شوروی اوانگلیس دمعاهدی مراعات په افغانستان کی وکی ،او په دی مملکت کی دکمو نستی لمسو نـــه ځان وژغوری ،دافغانستان پـــه پیشر فت کی همـــکار وی ،او د ار تجا عی محا فلو «داسلا مـــی دولتو اتحادیه » چی دانگریزانو له خوا تلقین کیږی با ید جلو گیری وشی، ځکه چـی زمونـږ دمنځنـی آسیا حا لـت ته خطـر نا که ده(۳ جون ۲۱ م جوزا ۱۳۰۰ ش)

دوه سوهتنه افغانی محصلان هنـد او اروپاتـه واستـول سـو ه (جوزا ۱۳۰۰ ش جون ۲۱ م)

په وزیر ستان کی دحاجی عبد ـ الرازق پهمشری دانگر یزا نو سره دجهاد دوام (جوزا ۱۳۰۰ ش)

سپه سالار سردار محمدنادرخان وزیر حرب ته د اعلی لمر نښا نور کړ سو (جوزا ۱۳۰۰ شجون۲۱م)

دافغا نستان او ایران لو مړی د مؤدت معاهده (۲۲جون ۲۱مسرطان ۱۳۰۰ ش)

سپه سالار غازی محمد نا در خاند علی آباد په کلا کی امانیه طبیمکتب تاسیس کیء (سرطان ۱۳۰۰)

د طلوع افغان هفتگی جریـده د مولوی صالح محمد په مدیری پـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

قند هار کی تاسیس سوه.
(۱۵ سرطان ۱۳۰۰ ش ۳۰ شوال ۳۹ ق ٦ جولائی ۲۱ م)

مکتب حکام په‌کابل کــــی افتتاح سو (۷ سرطان ۱۳۰۰ شس) نظارت یی په وزیر داخله اېره درلوده.

دشوروی روسی دولت نوی لوی سفیر رسکول نیکــوف دهــرات او قند هار له لاری کابل تــه راغــی (شنبــه ۲۵ سرطــان ۱۳۰۰ شــس ۱۵ جولائی ۲۱ م)

د افغانستان داساسی تشکیلاتو اود ملکی تقسیماتو نظامنامی خپری سوی (سرطان ۱۳۰۰ ش ۳۰ مــی ۲۱ م) .

مولوی غلام محی‌الدین افــغان د دارالمعلمین مدیر اود آخوان افغان رکن په چهار شنبه ۱۲ اسد ۱۳۰۰ وفات سو، دی قند هاری جمریانی‌و.

دبخارا ددولت بیــرق دکابــل د بخارا په سفارت کی ورپول سو ، دلته دشوروی سفیران سورتس ــ او رسکول نیکوف اود انا طولی د حکومت سفیر هم حاضرو (پنجشنبه ۲٦ اسد ۱۳۰۰ ش) .

د شوروی نــوی سفیر رسکول نیکوف دافغانستان وزیر خارجه ته اطمینان ورکیٔ چی دافغانستان په داخلی چارو کی به مداخله نه کوی اوپه افغانستان کــی دکوم انقلاب راوستوا راده نلری (۳۰ جولایــی ۲۱م اسد ۱۳۰۰) .

دارگ په‌شمالی‌برج کی دشورای دولت افتتاح وســوه (چهار شنبه ۱۱ اسد ۱۳۰۰ ش) .

مولانا نوردل خان دشیردل خان قمبر خیــل اپریــد ی زوی مشهور مجاهد وفات اوپه تیراه کی ښخ‌سو (۲۰ اسد ۱۳۰۰) .

په ۲۱ اسد ۱۳۰۰ ش اعلان‌وسو چی دپست محصول به وروسته‌نیم اخیستل کیږی .

دشوروی دولت افغا نستان تــه دنظامی او فنی بی عوضو کومکونو وعده ورکړه .
(۲٤ جولائی ۲۱م اسد ۱۳۰۰ ش)

دبرتانیا دنمایندەسر هنری‌ډابس نخه د افغانستان د خارجه‌وزیررسمی خواهش چی دترك او یونان په جنگ کی دیــونان سره کومــك ونکړی (۲۰ سنبله ۱۳۰۰ ش) .

عبدالبا قی‌خان‌دافغا نستان‌لومړی جنرال قونسل په مشهد کی مــقرر سو (میزان ۱۳۰۰) .

دمکتب قضات افتتاح په کابل‌کی (عقرب ۱۳۰۰) .

مجموعه عسکریه مجله له حــربیــه وزارت ته‌خخه‌خپره‌سوه(۱عقرب۳۰۰)

دافغا نستان او بر تانیا لو مړی معاهده ۱٤ مادی ۲ ضمیمی په کابل کی دمحمود طرزی وزیر خارجه او سرهنری ډابس له خوا لاس لیــك ســوه (۳۰عقــرب ۱۳۰۰ ش ۲۲ نــــــو مبر ۲۱ م).

۱۹۲۲ م ۱۳٤۱ ق ۱۳۰۰ر۱ ش

له کندهاره محمــد عــلی خان د نائب الحکومه قایم مقام ولاړ اوپر

ځای یی عبدالعزیزخان دتنظیم‌رئیس مقررسو (سه‌شنبه۱۹جدی ۱۳۰۰ش جنوری ۲۲ م) .

د جــدی پــه ۲۰ ورځ ۱۳۰۰ ش ولایاتو ته دغه دتنظیم رئیسان مقرر سول :

قطغن او بدخشان تــه سپه سالار محمد نادر خان غازی وزیر حربیه

پــه وزارت حربیه کی قایم مقام سردار محمد هاشم خان نائب‌سالار عبدالعزیز خان وزیر داخله قند هار نــــه . وزارت داخــله قایم مقــام محمدسرورخان .

محمد ابراهیم خان وزیــر عدلیه مزار شریف‌ته . دوزارت عدلیه قایم مقام میر زمان الدین عدلی مستشار جمعه‌خان دوزیر عدلیه‌معاون میمنی ته .

شجاع الدوله خان وزیــر امنیه هرات‌ته . دوزارت امنیه قایم مقام محمود خان یاور .

صدراعظم ســردار عبد القدوس خان لــه قندهاره کابــل ته راغــی (پنجشنبه ۱٤ جدی ۱۳۰۰ ش) .

د ایــران لــومړی لــوی سفیر اعتلا الملك کابل ته دپینبور له خوا راغی (شنبه ۹ جــدی ۱۳۰۰ ش)

شیر احمد خان دایتالیا په روم‌کی دافغانستان لومړی لوی سفیر مقرر سو او سفارت خانه‌یی هلته افتتاح کړه (جدی ۱۳۰۰ ش) .

د افــغا نستان لومــړی جــنرال قونسل محمد حیدرخان ډهلی تــه ولاړ (۱ دلو ۱۳۰۰) .

د افــغا نستان لــو مړی سفیر عبدالهادی خان په ۱۵ دلو ۱۳۰۰ش دپیښور له لاری لندن تــه رهــــی ســـو .

داصلاح هفتگی جریده په خان‌آباد کی دبشیر احمد پــه مدیــری خپره سوه (۲۹ دلو ۱۳۰۰ ش جمادی ــ الاولــــی ۱۳٤۰ ق ۱۸ فــــرو ری ۲۲م) .

داتحاداسلام‌جریده‌په مزار شریف کی دعبدالر زاق خان په‌مدیری نشر سوه (دوشنبه ۱ حــوت ۱۳۰۰شس ۱۹ فروری ۲۲م) دوی‌هفتی‌وروسته د (بیدار) په نامه تبدیل سوه.

دافغانستان وزیرمختار غلام‌نبی خان مسکــوته ورسیدی (جــمعه ٤ حوت ۱۳۰۰شس ۲۲ فــروری ۲۲م)

دبرتانیا دوزارت مختاری لومړی ډله دتورخم له لاری کابل ته راغلــه (۱۵حوت ۱۳۰۰شس مارچ۲۲م)

غلام جیلانی خان دهرات‌لوامشر سو (دوشنبه ۱۵حوت ۱۳۰۰)

فرا نسیس همفر یز دبر تانیا وزیر مختار او فو ق‌العاده سفیرخپله‌اعتماد نامه اعلیحــضرت امان اللهخــان تــه وړاندی کړه (۲۲ حوت ۱۳۰۰شس ۱۳ مارچ ۲۲م)

په ۱۳۰۰ ش کال دغــه دولتــی نظامنامی خپری سوی :

۱ ــ د نکاح ، واده، ختنه سوری نظامنامه .

۲ ــ دگمرك دمحصول اخیستلو نظامنامه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ــ دمالیاتو د کــار کــنداری نظامنامه .

٤ ــدعباراتو او القا بـو د لنـډ ونی نظاامنامه .

٥ ــ د ډاکخانـو نظامنامـه (۹ سنبله) .

٦ ــ د عسکری جزا نظامنامه .

۷ ــ د عسکری کالیو نظامنامه .

۸ ــ د افـغانستـان د ملـکـی تقسیماتو نظامنامه .

غازی تریـن خان تـوری خیل وزیر د توچی د محمد خیلو په غزا کی شهید سو .

مولوی عبدالمجید افغانی اتمان خیل په پیښور کی (جمال افغانی) تالیف کیء.

قاضی خیر الله پیښوری پښتو قاموس خیراللغات وکیښ .

عمر دین مر دانی پښتو تکـــړه شاعر ژوندی و .

د۱۳۰۰ ش کال مالـــی‌وار دات ۵۱ ملیونه کابلـی ، مصارف ٤۰ ملیونه ذخیره (۱۱) ملیونه وه .

عجب خان اپریدی د غـــلام حیدر خان ادم خیل زوی د پرنگـی سره غزا وکړه اودیوه پر نگی لورئی‌ځنی بو تله افغانستان ته راغی اوتر آخره په مزار شریف کـی په احترام او سیدی څو چی۹۵کلن په ۱۳٤۰ق وفات سو (ولادت ئی ۱۲٤٥ ش) دده د بیرته ورکولو لپاره انګریزی حکـومت افغانستان ته التیما تـوم ورکی ، خو افغانستان ونه مانه .

مولـوی عبدالواسع قند هاری دوه ټوکه تمسک القضات الامانیه داعلیحضرت امان الله خان په فرمان تالیف او چاپ کیء (کابل ۱۳۰۰ش) لومـړی ټوک حقوق . دوهم جـزا (۱۱۱۳) مادی .

په کابل کـی د ابلاغ په نامـه دیواری روز نامه د میرزا محمداکبر په‌مدیری خپره سوه . ــ ۱۳۰۰ش.

۱۳۰۱

۱۹۲۲ م ۱۳۰۱ ش

د پاسپورټ قانون په کابل کی دوزارت داخله له خوا خپو ر ســو (حمل ۱۳۰۱ ش اپریـل ۲۲ م)

د مکتب اصول دفتـری افتتاح په کابل کی (چهار شنبه ٦ ثـور

د افغانستان بیرق د لنډن پـر افغانی سفارت بانـدی پـورته سو (جمعه ۸ حمل ۱۳۰۱ ش ۷ اپریل ۲۲ م) .

دافغا نستان او فرانس لو مړی د سیاسی او اقتصـادی روابطـو معاهده لاس لیک سوه . (۲۸ اپریل ۲۲ م ۷ ثور (۳۰۱) .

موسیو فوشه لرغون پوهاند له فرانسی څخه د هرات له لاری کابل ته راغی (چهـار شنبه ۲۰ ثـور (۱۳۰۱) .

محمد ولی خان دافغـا نســتان فوق العاده نماینده داروپا او امریکا له سفره کابل ته راغی. ددمدسفر مطـلب د آزاد افغانستان پیژنــــد گلوی به ټوله دنیا کی وه (پجشنبه ۱۱ جوزا ۱۳۰۱ ش ۳۱ می ۲۲م)

د ایتالیا لومړی وزیر مختار او سفیر مار کویس پیتر نو کابل ته راغی (پنجشنبه ۱۱ جوزا ۱۳۰۱

سلطان احمد خان په انقره کی د افغانستان سفیــر مقـرر ســـو (سرطان ۱۳۰۱ جولائی ۲۲) .

فخری پاشا دترکیی سفیر کابل ته‌راورسید (٥ سر طان ۱۳۰۱ ش ۲٥ جون م).

د شوروی دولت لومړی قونسل تایژ نیک هرات تـه راغـی (۱۳ سرطان ۱۳۰۱ ش ۳ جولائی ۲۲)

د چین سیاسی و فد د جنګ ــ لن ــ یو نك په مشری کابل ته‌راغی (۱٥ سرطان ۱۳۰۱) .

دافغا نستان بیرق د بمبئـی پــه افغانی قونسل خانه کی د حاجـی محمد اکبر قونسل له خوا پورتـه سو (۲۰ــاسد ۳۰۱).

د افغانستان لـومـړی جنـرل قونسل محمد شریف خان چینـی تـرکستان تـه ولاړ (۸ سنبلـه ۳۰۱ ش ۳۰ اګست ۲۲ م) ددمسره د چین نمایند ګـان جنګ ــ لن ــ یونګ (او) تـوک ــ تانك هـم ولاړل .

غلام صدیـق خان د افغانستان وزیر مختار برلن (جرمنی) ته‌ولاړ (۱۱ سنبله ۳۰۱ ش ستمبر) .

وزیر خارجه محمود طرزی تــه د اعلی لمر نښان ورکړ سو ، او په پاریس کـی د افغـانستان سفیــر مقرر سو .

دده پر ځای محمد ولیخان خارجه وزیر سو (پنجشنبه۲٥ جوزا۱۳۰۱) محمودطرزی‌پاریس‌ته‌ولاړ (۱۷سنبله ۱۳۰۱ ش ۸ ستمبر ۲۲ م) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دافغا نستان لو مړی بو دجه ترتیب سوه (دوشنبه ۱۹ سنبله ۱۳۰۱) .

سردار حیات‌الله خان وزیر معارف او میر هاشم خان وزیرمالیه او محمد سلیمان خان د قطغن او بدخشان نائب الحکومه او محمد سرور خان د قندهار نائب الحکومه او امرالدین خان د سمت جنوبی اعلا حاکم مقرر سو (۱۹ سنبله ۳۰۱) .

انور پاشا دکو لاب په‌بلخوان کی شهید سو (سنبله ۱۳۰۲ش اگست ۲۲ م)

دالمجاهد پنځلس ورځنی اخبار له چمر کنده (مهمنده) دفضل‌الهی هندو ستانی په مدیری د جمعیت عالیة مجا هدین هندی له خوا نشر سو (محرم ۴۱ق سنبله ۱۳۰۱ شی)

قند هار ته دبر طانیا لو مړی قونسل نواب محمودخان سد وزی راغیء (یکشنبه ۱میزان ۱۳۰۱ شی ۲۲ ستمبر ۲۲ م)

عبدالجبار خان دامان‌افغان ناشر او سرمحررسو (۱۵ میزان۱۳۰۱ش ۱۷ اکتوبر ۲۲ م)

سید عطا محمد شاه د سید تاج محمد قند هاری زوی مشهور خطاط او عالم په کابل کی وفات سو پنجشنبه ۱۹ میز ان ۱۳۰۱ ش ۲۰ صفر ۴۱ق .(ولادت ئی په‌قندهار کی ۱۲۶۹ ق)

دافغا نستان‌سفیر سر دار جمعه‌خان له مزارشریف‌څخه بخارا ته‌ورسیدی (جمعه ۲۰ میزان ۱۳۰۱)

د افغانستان او فرانسی‌تر منځ دلر غونو آثارو دلټون معاهده‌وسوه (میزان ۱۳۰۱ شی ۹ستمبر ۲۲)

دافغا نستان او سینور دات‌ایتا لوی شرکت تر منځ دموټر د حمل‌ونقل قرار داد (۸عقرب ۱۳۰۱ شی)

نوی گمرکی اصول تر تیب او معمول سول (عقرب ۱۳۰۱ شی)

دکابل دارنګ په‌برج شمالی کی دمولوی عبد الوا سع قند هاری په ریاست دپښتو مرکه جوړه سوه، او خپل لومړی پښتو اعلان ئی خپور کی. (عقرب۱۳۰۱ش‌اکتوبر ۱۹۲۲م)

سپه سالار محمد نادر خان په پنجشنبه ۱قوس ۱۳۰۱ کابل ته راغی، او پرځای ئی قطغن‌اوبدخشان ته سردار محمد سلیمان خان نائب الحکومه مقرر سو.

په هرات کی ابتدائی مکتبونه تاسیس سوه (قوس ۱۳۰۱)

د افغا نستان پاچا اعلیحضرت امان الله خان دانگلستان پاچا ته تلگرام وا ستاوه چی دترکیی مسئله دټولو مسلمانانو شریکه ده، خپلو نما ینده‌گانو ته‌دلوزان‌په کنفرانس کی هدایت وکیء چی منصفانه فیصله سی (۳قوس ۱۳۰۱ شی) د دی تلگرام جواب دپنځم جارج له خوا دده له اطمینانه‌سره کا بل ته راورسیدی (۲۸ قو س ۱۳۰۱ ش)

هاشم شایق دبخارا سفیر اوډ فوق العاده دلی رئیس په کابل کی له خپله سفارته استعفا وکړه. (٦ جدی ۱۳۰۱ ش) اوډ افغا نستان تابعیت یی ومانه.

دافغا نستان دمصنو عاتو داستعمال فرمان اعلیحضرت امان الله‌خان‌صادر کیء (جدی ۱۳۰۱ دسمبر ۲۲)

سید قاسم خان دامان افغان مد یر سو (۸ جدی۱۳۰۱ش ۲۹دسمبر۲۲)

په وزیر ستان کی نا آرامی او د انگریزانو سره جنگو نه‌اوډ افغا نی اخبارو سخت احتجاج (جد ی ۱۳۰۱ ش دسمبر ۲۲)

په ۱۳۰۱ شی کال دغه نظامنامی د دولت له خوا خپری سوی.

۱ــ دللمی کرنی نظامنامه (۱قوس)

۲ــ د ځار ویو دمحصول نظا منامه (۱ قوس)

۳ــ د دولت دخزانو نظامنامه.

٤ــ دتجارتی تقاویو نظامنامه.

٥ــ دتجا رتی شخړو دشرعی محکمی نظامنامه.

٦ــ د حاضری نظا منامه (حمل).

۷ــ دنفوسو دتذکری نظا منامه .

۸ــ دتعزیه داری نظامنا مه.

۹ــ د دولتی تعمیر اتو نظامنامه (سر طان)

۱۰ــ دعمومی بودجی نظا منا مه (۱ قوس) .

۱۱ــ د خورد ضابطانو د مکتبو نظا منا مه .

له پرنگی سره دومندو دریمه غزا.

جمال باشا دتر کیی مشر او گرزنده وزیر په تفلس کی و وژل سو (۱۳۰۱) دی له کابله تللی و.

عظیم الله خان په ایتالیا کی د افغا نستان سفیر وټاکل سو (۱۳۰۱)

د۱۳۰۱ ش کال دولتی‌وار دا ت ۵۸ملیونه کابلی او مصا رف ٤۰ ملیونه او سپما ۱۵ ملیونه وه.

۱۹۲۳ م ۱۳۰۱ شی

امانیه مکتب (استقلال) په کابل کی افتتاح سو (جنوری ۲۳)

خوشدل خان‌لوی ناب او علی‌احمد خان دمخنی ناظر داخله اواسلم‌خان میر شکار اوعبدالاحد خان مصاحب چی په‌مجا زات بندیان سوی ومعاف سول(دلو ۱۳۰۱ فبر وری ۲۳)

دافغا نستان او بلژیك دمودت‌معاهده امضاء سو ه (٢٤ فبرو ری ۲۳م ٥حوت) . د ۱۳۰۱ شی لو یه جر گه په یکشنبه ۷دحوت په‌جلال‌آباد کی‌د۸۷۲ نمایند گانو په شمول‌د اعلیحضرت امان‌الله خان په حضور کی جوړه سوه ، او لومړی اساسی قانون ئی ومانه چی په جوزا ۱۳۰۲شی ۱۰ اپریل ۲۳م چاپ اوخپور سو .

له کابله دهکی ترشرقی سرحده پوری دتلگراف لین‌جوړاودهند سره ونښت (حوت ۱۳۰۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۹۲۳ م ۱۳٤۱ر ٤۲ ق)

دنفوسو دعسکری اجباری جلب
نظا منا مه نشر سوه. (حمل ۲)

دافغا نستان او انگلستان تجارتی معا هده امضا سوه (سرطان ۲ — جو لائی ۲۳)

فیض محمد خان دوزارت‌معارف‌په وکالت مقرر سو (سر طان ۲ شس جون ۲۳ م)

سید محسن قند هاری لیکوال او عالم په قند هار کی وفات سو (۱۳ سر طان ۲)

دافغا نستان او برتانیا لو مړی تجارتی قرار داد (٥جون ۲۳)

داستقلال په جشن کی لومړی‌پلا دتیاتر صحنه جوړه سوه (اسد۲)

سلطان محمد خان علی زی په زمیندارو کی یاغی سو، وزیر داخله عبدالعزیز خان ئی دسر کو بی‌لپاره راغیء ،هغه ونیول سو اود ډیرو ملگرو سره اعدام سو.
(سنبله ۲ ستمبر ۲۳)

عبد الکریم خان بار کزی‌دمزارشریف نائب الحکومه سو (سنبله ۲ شس)

دافغا نستان او ایران لو مړی معا هده دجمعی په ورځ ۱۵ سنبله ۱۳۰۲ شس دکابل په عید گاه کی اعلیحضرت امان الله خان اود ایران وزیرمختار اعتلاء الملک خلکو ته اعلان کړه . دامعاهده په‌تهران کی د سر طان په اوله ورځ ۱۳۰۰ شس ۱۵ شوال ۱۳۳۹ شس ۲۲ جون۲۱م دایران خارجه وزیر محتشم‌السلطنه او افغانی سفیر عبد العزیز خان امضا کړی وه .

فوشه دفرانسی وزیر مختار د هند له لاری کابل ته را ورسید او په چهار شنبی ۳میزان ۲شس ئی خپله اعتمادنامه تقدیم کړه (ستمبر۲۳)

د دار الامان دبنار په جوړ ولو پیل وسو (چهار شنبه ۲٤میزان۲ش ۱۷ اکتوبر ۲۳ م)

هاشم شایق دبخارا پخوا نی سفیر چی افغانی تابعیت منلی‌ود دار التالیف معاون سو (عقرب ۲)

امیر محمد یعقوب خان د امیر شیر علی خان زوی په هند کی مړ سو (۲۲ عقرب ۲)

داعلیحضرت امان‌الله خان او سپه سالار محمدنادر خان تر منځ فکری اختلاف پیښ سو اود۱۳۰۲ په قوس کی مریض او مستعفی‌سو
(نادر افغان)

المانی سفارت په کابل کی‌افتتاح سو (دسمبر ۲۳ جدی ۲)

د ۱۳۰۲ شس کال مالی عا یدات ٦٦ ملیونه مصارف ٥١ ملیونه‌سپما ۱٥ ملیونه افغانی وه.

دسوات والی میاگل عبد الودود بونیر او چکیسر هم په سوات ورگډ کړل.

په ۱۳۰۲ شس کال دغه دو لتی نظامنامی خپری سوی :

۱ــ د افغا نستان داساسی تشکیلاتو لو مړی نظامنا مه (۱۵ جوزا)

۲ــ دمستو فیانو او اعلی سر شته دارانو وظایف (جدی)

۳ــ دسر کاری تحو یلخانو د مالونو دخرخولو نظا منا مه (۱۵ عقرب)

٤ــ دتیرو محاسبو د تصفیی نظا منا مه (۲۰ حمل)

٥ــ دناقلینو نظامنامه (٤ میزان)

٦ــ د مهاجرینو نظامنامه ۱۸سرطان

۷ــ دسر کاری املاکو دفروشی نظا منا مه (۱۷ ثور)

۸ــ دمعارفو دنښانو نظامنا مه

۹ــ دقو نسلگریو نظا منامه.

۱۰ــ دمامورینو درخصتی نظامنامه (۱۲ حمل)

۱۱ــ دملکی ما مورینو د استعفا نظا منا مه (۱۵ دلو)

۱۲ــ دتو قیفخانو او محبوسخانو نظا منا مه .

۱۳ــ دتذ کرهٔ‌نفوس او پاسپورټ او تابعیت نظا منامه (٥ جوزا)

۱٤ــ د دار الامان دودانیو نظامنامه (۱۹ اسد)

۱٥ــ دخا نگی مکتبو نظا منا مه (۱٦ سنبله)

۱٦ــ دحا کمانو او ما مو رینود وظا یفو دتفریق نظامنامه (میزان)

۱۷ــ دقطعاتو اود لوازمو د دایرو دکا تبانو دوظایفوتفریق (۳۱میزان)

۱۸ــ دما مورینو دمد یریتو نظا منا مه (۱۰ عقرب)

۱۹ــ دخارجه وزارت دمحا سبی دمد یریت نظا منامه (۱٤ عقرب)

۲۰ــ دحربیه وزارت نظا منا مه (۲٥ عقرب)

۲۱ــ دمدیریت اودفتر اوراق او مدیریت مکتوب‌نظامنا مه(۱۰عقرب)

۲۲ــ دزراعت دما مو رینو وظایف (۲٥ قوس)

۲۳ــ دوکیل التجاره نظا منا مه (۱۹ جدی)

۲٤ــ دلیلیه اداری اعلان نامه (۲۱ جدی)

۲٥ــ دبلدیو نظامنامه (۲٥ دلو)

۲٦ــ دمامور ینو دجزایی محا کماتو اصول (۲۰ حوت)

۲۷ــ دصنایعو دتشویق نظا منامه

۲۸ــ دپغمان دتعمیراتو نظا منامه

۲۹ــ دعمومی جزا نظا منا مه (عقرب ۲ اکتوبر ۲۳)

۳۰ــ دنکاح نظا منامه (قوس۲)

۳۱ــ دزراعت دمد یرانو دوظایفو نظا منامه (سه شنبه ۲۲ جوزا ۲)

سردار عبدالحمید خان دوزارت عدلیه وکیل شو (۱۳۰۲)

دتنگی غارو اوسا لنگ دلاروپه جوړولو پیل وسو.

میرزا محمد یعقو ب کابلی تکره خطاط وفات سو .

مولوی عبد الوا سع دپښتو مر کی رئیس د محا کماتو رئیس سو ، او عبد الرحمن خان لودین د پښتو مرکی رئیس مقرر شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیر احمد مخلص جلال آبا دی
شاعر امان الغزات دجر نیل شا ه
محمود خان لپاره په فیض آباد کی
منظوم کیء (۱۸ محرم ۴۲ ق)
پرنگیانو دوزیر ستان زر مک
ونیویء.

۱۹۲۴ م ۱۳۰۲ شی

لوی لینن په ۲۱ جنوری ۲۴ = ۱
دلو ۱۳۰۲ په مسکوکی مړ شو،او
په افغانستان کی دده پر فقدان د
تأسف مجلس جوړ سو او د
شوروی دولت دخلکو دهمدر دی
تشکر وکیء (۳ دلو ۱۳۰۲)

لومړی مستو راتو شفا خا نه
په کابل کی جوړه سوه (دلو۲
جنوری ۲۴)

سر دار محمد ها شم خان نائب
سالار دغلام نبی‌خان پر ځای په
مسکو کی دافغا نستان وزیر مختار
شو (دلو ۲)

دهرات دااتفاق اسلام جریدی‌نوم
په فریاد تبدیل او صلاح الد ین
سلجوقی ئی مدیر سو (دلو ۲فروری
۲۴)

اعلیحضرت امان الله خان دلینن
پر مرگ دتاء سف او همد ردی
تلگرام کالینن ته‌وا ستاوه (۹فروری
۲۴ دلو ۲)

دسیا سی علومو مدرسه په خارجه
وزارت کی افتتاح سوه (حوت۲)

دبلژیك سره دافغا نستان سیاسی
روابط ونیتل (حوت۲)

دمزار شریف دااتحاد اسلام‌جریده
په ۱۵حوت ۲وتیرله سوه اوپر
ځای‌ئی دبیدار جر یده نشر سو ه
(حوت۲)

محمد ولی خان دسپه سالار
محمد نادر خان پر ځای وزیر حربیه
سو (پنجشنبه ۲۴ حوت۲)

په کابینه او لوړو رتبو کی داسی
نوی مقرری وسوی (حوت ۱۳۰۲ش)

محمد ولی خان وزیر خارجه –
وزیر حربیه سو.

سر دار محمود بیگ خان طرزی
دپاریس افغانی سفیر– بیا وزیر
خارجه سو.

غلام محمد خان وزیر تجا رت –
وزیر داخله سو.

سر دار حیات الله خان وزیر
معارف –وزیر عدلیه سو.

سر دار فیض محمد خان دمعارفو
وکیل– وزیر معارف سو.

عبد الهادی خان د لند ن افغانی
سفیر– وزیر تجارت سو.

سر دار شیر احمد خان د روما
افغانی سفیر –رئیس شورا شو .

زمان الدین خان دکابل وا لی –
دهرات نائب الحکومه سو.

محمد سرور خان د داخله وزارت
وکیل– دفراه‌اعلی حاکم سو.

غند مشر حبیب‌الله خان دوزارت
حربیه معین شو.

غلام نبی خان افغانی د مسکو

سفیر– دخارجه وزارت معین سو.

سردار عبد الحمید خان د عدلیه
وکیل– دداخله وزارت معین سو.

میرزا محمد ایوب خان سرمنشی
–دءالیی دوزارت معین سو.

علی محمد خان رئیس تدریسات
دوزارت معارف معین سو.

میر زا محمد خان دخارجه مستشار–
دتجارت دوزارت معین سو.

۱۹۲۴ م ۱۳۰۳ ش

په سمت جنوبی کی دملاعبد الله
او ملا عبد الرشید له خوا بغاوت
شروسو (حوت۲) اومحمد ولی خان
وزیر حربیه هلته دبغاوت د مقابلی
لپاره ولاړ (حمل ۳) .

په‌کابل کی لو مړی‌ښار وا لی
(بلدیه) جوړه‌سوه (۱٤ حمل ۱۳۰۳

المانی ډیر مستخدمین دهرات او
قندهار له لاری کابل ته راغلل.
(ثور ۱۳۰۳) .

دااعلیحضرت امان الله خان امر
صادرکیء چی دقندهار طلوع افغان
دی په پښتو هم خپریږی (جوزا ۳
جون ۲٤) .

دآئینه عرفان مجله دمعرف معارف‌پر
ځای د معارفو د وزارت له خوا
د دارالتالیف څخه خپره سوه
(جوزا ۳) .

ستهارك دااتحاد شورروی‌نوی سفیر
کابل ته راغی (٤ سرطان ۳) .

دوهمه لویه جرگه په کابل کی دټول
افغانستان له نماینده گانو څخه په
پغمان کی دااعلیحضرت امان‌الله‌خان
په‌وینا افتتاح‌سوه (شنبه ۲۸سرطان
۱۳۰۳ ش) دا لویه جرگه داسد په
اتمه ختم‌سوه او ۱۹ فقری تصویب
سوی .

سردار محمد نادرخان سپه‌سالار
اود مختنی وزیر حربیه پاریس ته
په افغانی سفارت مقرر سو اوپه
پنجشنبه ۱۹ سرطان ۳ له کابله
پاریس ته ولاړ .

دپغمان دطاق‌ظفر افتتاح(پنجشنبه
۱۹ سرطان ۳) .

عبدالعزیز خان داخله وزیردحرب
دوزارت په و کالت مقرر سو
(اسد ۳) .

په‌کابل‌کی دوزارت‌حربیه‌له‌خوادسمت
جنوبی‌دخبرودخپرولولپاره‌د(حقیقت)
روزنامه دبرهان‌الدین کشککی په
مدیری تا سیس سوه (چهار شنبه
۲۲ اسد ۱۳۰۳ ش ۱۹۲٤ م) دا
روزنامه یوکال‌تر ۱۳۹ شماری‌پوری
نشریده .

دسمت جنوبی دعلماوو نوی‌بیعت
نامه پادشاه‌ته راورسیده (۲۸سنبله
۳ش اگست ۲٤ م) .

دعمومی جزا لو مړی نظا منامه
بشپړه خپره سوه (۱ میزان ۳) .

افغا نستان لو مړی پلادوی‌طیاری
رانیولی (اسد ۳) او بیایی‌له‌شوروی
روس څخه ٥ طیاری رانیولی، چی‌په
چهار شنبه ۹ میزان ۳ کابل ته
راغلی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سمت جنوبی یاغیانو ته د اعلیحضرت امان‌الله خان وروستنی داخطار فرمان له طیارو څخه خپور سو ۱۳ میزان ۳ ستمبر ۲٤ م) .

محمودطرزی وزیرخارجه‌له پاریسه کابل ته راغی (۱۳ میزان ۳) .

دبند غازی دجوړولو کار تمام‌سو چی لس زره جریبه مځکه اوبوی . مصرف یی (۲٤۰ر۷۲۰) کابلی دی. افتتاح یی په ۲۳ عقرب ۳ وسوه .

دکابل موزیم افتتاح سو (دوشنبه۲۵ عقرب ۳)

افغانی قونسلخانه په‌مرو کی افتتاح سوه (دوشنبه ۹ قوس ۳) .

د هرات نائب الحکومه میر زمان الدین خان په هرات کی‌په مفاجات مړ سو (پنجشنبه ۱۹قوس ۳ش ۱۲دسمبر ۲٤م)

چیچرین دشوروی دولت خارجه وزیر دافغانستان سفیر سردارمحمد هاشم خان ته اطلاع‌ورکړه چی دکشك ـ هرات ـ قندهار ـ کابل دتلگرام دلین په جوړولو کی‌فنی او دسامان امداد کوی (۱۰ دسمبر ۲٤م قوس ۳)

دسپه‌سالار غازی محمدنادر خان د ۱۳۰۱ ش یادداشتونه ذ رهنمای قطغن وبدخشان) په‌نامه په کابل کی دمولوی برهان الدین کشکی په اهتمام چاپ سول ٤۵٦ مخه د نقشواو جدولو سره.

(کابل دوزارت حربیه سنگی مطبع اول جدی ۳)

ـ۱۹۲۵م ۱۳۰۳ش

دافغا نستان دمطبوعاتو لومړی نظامنامه خپره سوه (۱۰ جدی ۳ ۱جنوری ۲۵م) دا قانون ۱۸مادی لری .

دکابل درو ښسا نولو لپاره دتنویر شرکت جوړ سو (جدی ۳)

محمد ابراهیم‌خان دمخنی وزیر عدلیه دهرات نائب الحکومه او عبدالر حمن خا ن بار کز ی ئی فرقه مشر سو (جدی ۳)

عبدلکریم دامیریعقوب خان زوی چی دانگریزپه لمسون ئی دسمت جنوبی په بغاوت حصه اخیستی وه ، هندته‌و تښتید ،دسمت جنوبی نه میاشتی اغتشاش خلاص سو،

ملا عبدالله او ملاعبدالر شیدونیول سوه او کابل ته راوستل‌سوه (دلو ۳)

عبدالکریم رنگون ته ولاړ اوهلته د مولوی یارمحمد تره‌کی په لاس ووژل سو.

دبی وزلانو داداری لومړی‌لایحه‌د پاد شاه په امضاء نشر شوه (۸دلو ۳ ش ۲۹ جنو ری ۲۵ م)

شجاع الدوله دافغانستان وزیر مختار لندن ته ولاړ (۸ حوت ۳)

وزیرواونمسیدود پرنگی دانی‌تنگی پر کیمپ حمله وکړه او اته سوه سپاهیان او۱۳ منصب داران ئی ور ووژل.

دپښتوپښتویه (گرامر) په کابل کی دپښتومرکی‌چاپ‌کړه ۱۳۰۳ش.

پرنگیانو په تمن او تره کی‌دوزیرو او مسیدو پر لښکر حمله وکړه چی ۳٤۰۰ تنه سپا هیان او (۲۳) افسران یی یکی مړه سول او څلور سوه غازیان شهیدان سو ل.

د ۱۳۰۳ ش کال مالی‌عایدات ۷۵ ملیونه کابلی ، مصارف ٦۸ملیونه سپما ۷ میلیونه وه.

۱۳۰٤ ش

۱۹۲۵ م ۱۳۰٤ش ۱۳٤٤ ق

میرزا فقیر دهرات نقاش‌وفات سو

مولوی عبدالراز ق اندړ عالم ا و سیاسی مجا هد په‌کابل کی ۳ ٦ کلن وفات سو (جمعه ۱٦ رمضان ٤۳ ق ۲۲ حمل ۱۳۰٤)

میرزا عبدالطیف منشی او مستوفی په کندهار کی وفات سو یکشنبه ۲۹ حمل ٤ ش ۲۵ اپریل ۲۵م)

مکتب امانی (چی المانی ژبه پکښی زده کیږی)دډاکتر ایوان په‌ریاست په‌کابل کی جوړ شو (۲۵ ثور ۱۳۰۳ ش)

علی احمد خان بارکزی دکابل والی سو (جوزا ٤)

ملا عبدالله‌لنګ اوملاعبدالرشید او ٥٤ نور اشرار چی دسمت‌جنوبی په‌بغاوت کی گرفتار سوی وو په دوشنبه ٤جوزا ۱۳۰٤ ش ۲٦ می ۲۵ م دکابل په سیا سنگ کی ووژل سوه.

په‌پرنو ایتالوی مستخد م چی یو افغا نی پو لیس یی وژلی و په دار وځړ و ل‌سو (دو شنبه٦جوزا ٤ش ۲۸ میی۲۵ م) دایتالیاحکومت ددی واقعی په‌باب کی یوه نوټه افغانستان ته ورکړه او منا سبات یی‌خړ کړل .

دقند هار مشهور واعظ اومفسر علی محمد اخند زاده تو خی وفا ت شو (شنبه ۹ اسد ٤ش ۱۷ اگست ۲۵ م)

میر زا محمد یحیی دمحمد علی زوی کابلی شاعر ۷٦ کلن په‌کا بل کی وفات شو (۲۳ اسد ٤ش ٤ ۲ محرم ٤۳ ق) دی دفارسی شعر دیوان‌لری او ولادت یی ۱۲٦۷ق‌وو.

دشوروی اتحاد له سر حده تر هراته دشوروی دولت په امداد د تلگراف لین جوړ شو (سنبله ٤ ستمبر ۲۵ م) اما ن‌الله خا ن قند هار ته په تفتیش ولاړ(دوشنبه ۱۹ میزان ٤ تردوشنبی ۲٤عقربه پور ی) لوی ناب خوشدل خا ن‌په کابل‌کی وفات‌سو(شنبه ۱۵عقرب٤)

اعلیحضرت امان الله خان وزا رت معارف‌ته امر و کیء. چی د پښتو ژبو هلکا نو لپاره په پښتو تعلیم سی .(پنجشنبه ٤قوس ۱۳۰٤ ش)

شوروی روسی عسکرو پر در قد

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندی تجاوزوکی(۲۷قوس ۱۳۰٤ش).
مګر دحکومت داقداماتو په اثر یې
بیر ته په ۱۵ ددلو تخلیه کړ ا و
افغانی عسکرو ته یې وسپاره .

په قند هار کې ښاروالی(بلدیه)
تاسیس سوه (قوس ۱۳۰٤ ش)
او لومړی ښاروال عبدالر حمـن
لودین و .

ملا عبدالبا قی کا کړ قنـدهاری
متخلص په افغا ن دپښتو تبیین
الوا جبات لتخریب العا دات نا ظم
په قند هار کې وفا ت سو(٦دلو٤)

۱۹۲٦ م۱۳۰٤ ش ۱۳٤٤ ق

سردار محمد یوسف خان په هندکی
وفات او په جمعه او ل حو ت ٤ د
لغمان دمهتر لمک په هدیره کی ښخ
سو.

د عشری نظا م دمیا سا تـو
(تول، سکی،ظول) سیستم جاری
سو او قا نون یـې نشر سو ا و
پخپله پادشاه په شنبې ۲۹ حوت
٤ رسما اعلان کړ.

دافغا نستان او آلمان د مو د ت
معاهده (۳ مارچ ۲٦ م ۱۲ حوت ٤)

د ۱۳۰٤ ش کال ګرده ما لـی
عایدات ۸٤ میلونه کابلی، مصارف
٦۰ میلونه، سپما ۲٤ میلو نه وه.

۱۹۲٦ م ۱۳٤٥ ق

اعلیحضرت امان‌الله خان سمـت
مشرقی ته په رسمی سفر دتفتیش
لپاره ولاړ (۵ثور).

لـو مړ ی ډلــه افـغـا نـــی
ضابطـان دعسـکـری زده کـړ ی
لپاره ترکیې ته ولاړل (۱۸ ثور ۵)

سر دار شاه‌محمود خان د سمـــت
مشرقی اعلی حاکم شو (۱۸جوزا۵)

دتعطیل ورځ له جمعې څـخـه
پنجشنبې سوه (٤سرطان ۵) .

اعلیحضرت امان‌الله خان د امیر د
لقب پر ځای(شاه)وبلل شو(۷جون
۲٦ سر طان).

ددر قد دجز یر ی مشتـــــر ك
(افغـان ــ شـوروی) کمیسیو ن
خپلی مذاکری خلاصی کـړی ، او
هغه جزیره بیرته افغا نستان تـــه
وسپارله سوه (سه‌شنبه ۲۵ اسد)

په پغمان کی دعلم وجهل دجنګ
دپغمانی شهیدانو څلی جوړ سو ،
(شنبه ۳۰ اسد ۵) .

دافغانستان او المان دمـــودت
معاهده ٤مادی یو پروتو کو لچی
په ۱۲حوت ۱۳۰٤ ــ۳مارچ۲٦ م په
برلین کی امضا شوی وه په پغمان
کی تصدیق‌سوه(۲۲ سنبله ۱۳۰۵
ش).

دافغانستان او شوروی روس‌تر
منځ دبیطر في او عدم تجا وزمعاهده
(۷) مادی په پغمان‌کی دوزیرخارجه
محمود طرزی او لیو نید ستارك
شوروی سفیر له خوا امضاء سوه
(۳۱ اګســتـ ۲٦ م سنبلـه ۵)

په مجلس وزرا کی فیصله‌وشوه چی
په‌حجاز کی دافغانی حاجیا نو لپا ره
یوتاتوبی جوړ سی (۲۲ میزان ۵)

سر دار محمد نادر خان دافغا نستان
له سفار ته‌په‌پاریس کی‌استعفاوکړه
(۳۰ نومبر ۲٦م)او پر ځا ی‌یې
غلام نبی خان په سفارت مقررسو.

دبر تا نیا دسفارت سره پــه
کابل کی موافقه وسوه چـی و یزه
دی وړیا او بی قیمته وی (۲۲عقرب

اعلیحضرت امان‌الله خان قندهار ته
په رسمی تفتیشی سفر ولاړ(۲شنبه
۱٦ـ۱۷ عقرب ۵ ش) .

دزاړه قندهار لوی ډبرین لوښی
(دبودا کچکول) دپادشاه په امر د
کابل موزیم ته‌یو وړ سو (قو س
۵ش) ددی زاړه شـی فـارسـی
نستعلیق نوشتی په ۹۱۹ ق‌لیکلی
سوی او وقف نامی دی .

۱۹۲۷ م ۱۳۰۵ ش ۱۳٤٦ ق

اعلیحضرت امان‌الله خان د سمت
مشر قی په رسمی سفر ولاړ .
(چارشنبه ۲۸ جدی ۵) .

دفرانس نوی وزیر مختاراوسفیر
کوستاف مار سلفت خپله‌اعتمادنامه
وړاندی کړه (کابل ۱٦جدی ۵) .

په هرات کی ددیزلـی بـر یښنا
کارخانه افتتاح شو ه(۲۷دلوه۵)

علی محمد خان دافغانستان وزیر
مختار روماته ولاړ (جمعه ۱۵دلو۵)

دانګریزانو دمیان ګل په وسیلـه
سوات اشغال کړ چی پر پښتنـو
قبایلو او افغانستان یې‌بداثرو کړ

ملامحمد صا فی لغمانی دپښتـو
شاعر اوعرض بیګی (افغانی‌نویس)
په‌کابل کی وفات شو .

قاضی میر احمد شاه رضوا نی
په پیښور کی دپښتو ګرامر (وافیه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۲ مخه تالیف‌اوچاپ کړه(اردو)
له پرنګیانو سره دمو مندو خلرمه
غزا د حاجی ترنګزی په مشر ی .
په افغا نستان کی دکا بلی روپی
پرځای افغا نی (۱۰۰ پوله) رواج
سو ه .

په ۱۳۰۵ ش کال دغه دو لتی
نظام‌نامی خپری سوی :
۱ ــ دعسکری رتبو نظا منامه.
۲ــ دعسکری‌داخلی خدماتو نظامنامه
۳ــ دتعلیقات دولت نظامنامه .
٤ــ دآمرانو او ضابطانو د تعلیم
گاه نظا منامه (۲۹ سر طان).
٥ــ لایحه‌مساکین (۱۱ عقر ب)
٦ــ آذوقه (۲۲ جدی) .
۷ــ دیتیمانو تر بیه (۲۳ جد ی)
۸ــ د سمت شمالی دنهر رزاق
نظا منا مه (۲٦ دلو)
۹ــدوزارت‌معارف‌اساسی‌نظامنامه
(٥ دلــو)

د۱۳۰٥ ش کال ټول دولـــتی
واردات ۷۲ ملیو نه افغانی، مصارف
٥۰ملیو نه ، سپـــما ۲۲ ملیو نه وه.

* * * * * * * * * * * *

(۱۹۲۷ م ۱۳٤٦ ق)

دکابل په خواجه ملاکی دپیله کا رئ دعمار ت تـــهداب کښیښول ســو، (۲۸ حمل ٦) .

دراډیو اداره دکابل په دلکشاکی دوزارت داخله له‌خوا جـوړه سوه (حمل ٦) وروسته دجوزا په‌میاشت کی کوټی لندنی ته نقل سوه .

علیحضرت امان‌الله‌خان دسلطان عبدالعزیز بن‌سعود په‌نامه یومکتوب راستاوه چی په حجاز کی افغا نـــی حاجیانو ته د دینی مناسکو آزادی ورکی او اسلامی مقدس ځـایو نــه محترم وساتی (حمل ٦) .

دکابل را دیو خبر ورکیء چی د دریمی لویی جرګی دانعقاد فرمان د رئیس شورای دولت په‌نامه صادر سو چی په ۱۳۰٦ یا ۱۳۰۷ ش کی لو جر ګه وسی(ثور٦).

دانیس دهفتګی جریدی تاسیس دغلام محی‌الدین انیس‌له‌خوا په‌کابل کی (۱٥ ثور ٦ ش ٥می ۲۷) .

عبدالعلی مستغنی دکابل مشهور شاعر خپله منظومه بهار نامه ګلزار مستغنی دعبدالحی قنـــد هاری پـــه غوښتنه وویله (۲۸ثور ٦) .

اعلیحضر ت امـــان الله خـــان د مزار شریف دتفتیش لپاره‌په رسمی سفرولاړ (سه‌شنبه ٦ثور تردوشنبی ۲۳ جوزا ٦ پوری) .

عبدالرحمن لودین دقندهارښاروال دکابل دګمرك مدیرسو (جوزا ٦).

دطیاری الوزولو دزده کړی‌لپاره (۱٥) تنه محصلان‌فرانس ته‌واستول سوه (٤جوزا ٦) .

مهمندو قبیلو د شبقدر پرانګریزی سرحد باندی حم لـــــه و کړه او انګریزی طیارو دوی بمباری کړه. (۱۲ جوزا ٦ش ٤ ذیحجه ٤٥ ق) .

دجرایمو لپاره د شرعی محکمو نظامنامه خپره سوه (۳۰ جوزا ٦).

اعلیحضرت امان‌الله خان سمت جنوبی (پکتیا) ته ولاړ (اسد ٦) .

د ترکستان نوم دمزار په ولایت تبدیل سو (۸ اسد ٦) .

دکابل په بوستان سرای کی اعدادی مکتب دپادشاه په وینا افتتاح سو (۱٥ سنبله ٦) .

دکابل او ګردیز پرلار دتیره کوتل سړك جوړ سو (سنبله ٦) .

د اعلیحضرت امان الله خـــان د اروپا دسفر دعزمه سره دغه مقرری وسوی :

محمد ولی خـــان وزیـــر حربیه د پادشاه و کیــل اود خارجه وزارت وکیل .

عبدالعزیز خان دا خله وزیـــر د شورای دولت وکیل .

محمود خان یاور دکابل د والی وکیل .

کالینن د شوروی دولت رئیس، اعلیحضرت امان الله خان تـــه د شوروی دسفر دعوت ورکړ (تلګرام ۲٤ اکتوبر ۲۷م عقرب ۱۳۰٦ ش).

د افغانستان او پولینډ د مـــودت معاهده په انقره کی تر تیب سوه (۳ نومبر۲۷ م ۱۰ عقرب ۱۳۰٦ش)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعليحضرت امان الله خان په ۷قوس ۱۳۰۶ دکابل له خلکو سره وداع وکړه اود قندهار۔ بمبئی له لاری اروپا تـه رهی سو، دی پـه ۱۸ قوس له قندهاره چمن ته ولاړ، په ۲۲ قوس په بمبئی ـ په ۱۰جدی پهقاهره ـ ۲۰جدی پهروما ـ ۲۹دلو پهبرلین ـ تر ۲۲ حوت په پاریس کـیو، پـه ۲۳ حـوت ۱۳۰۶ ش ۱۳ مارچ ۲۸م لندن ته ورسيد. دا سفر لـه دسمبر ۲۷م تر جولایی ۲۸م پوری و .

د افغانستان او ایران دبیطرفی اوتامینیهمعاهده ۸ فصلهپه کابل کی امضا سوه (٦ قوس۱۳۰٦ ش ۲۷ نومبر ۲٦)

مجموعه صحیه دکابل د مدیریت مستقلهطبیهلخوا نشرسوه.(٦قوس)

د افغانستان او شوروی دهوایی پست موافقه نامه (کابل۔ تاشکند) دغلام صدیق خان وزیر خارجه او لیونید ستهارك شوروی سفیرترمنځ په ۱۷ مادوکی امضا سوه (۲۸نومبر ۲۷م قوس ۱۳۰٦ ش) .

۱۹۲۸ م ۱۳۰٦ش ۱۳٤٦ ق

د نسیم سحر هفتگی ادبـی او انتقادی جریده داحمد راتب لهخوا په کابل کي تاسیس سوه (۷ دلو ٦ش ۲۷ جنوری ۲۸) .

د افغانستان او سویس دمودت معاهده دریمادی پهبرن کی غلامنبی خان دافغانستان سفیر او موتـا د سیاسی دفتـر مـشـر امضا کـړه (۱۷ فروری ۲۸ م ۲٦ دلو ٦) .

دکاکا سید احمد خان قندهاری لودین وفات په کابل کی (۱٤حوت یکشنبه ٦) .

د افغانستان او شوروی جماهیر تخنیکی هوایی موافقه په کابل کی امضا سوه (۱۷ حوت ٦ ش ۷مارچ ۲۸م) .

اعتماد الدوله سردار عبدالقدوس دمخنی صدراعظم په کابل کی وفات سو (چهار شنبه ۲۳ حوت ٦ ش) له پرنگی سره دومندو پنځمه غزا (٦ ش) .

مولوی تاج الدین دملا محمد طیب **زوی دچار یکارقاضی دتحفةالامیرفی** بیان سلوك الملوك والتدبیر مؤلف دکوهدامن دقرهباغ او سیدو نـکی ۹۸ کلن وفـات سـو (ولادت ئـی ۱۲۰۸ ش) .

تر ۱۳۰٦ ش پوری ددارالامان په ودانیو پـه څلورو کالو کـی (٤۰) ملیونه افغانی مصرف سوی .

د ۱۳۰٦ ش کال مالـی واردات ۸۲ملیونهافغانی، مصارف ٦٤ملیونه سیما ۱۸ ملیونه وه .

په دغوکلوکی دافغانستانمالیات:

په سراجیه دوره کی :

یوجریب آبی مځکه دکاله ٥روپی	
یو اوبنس	رر ۳ رر
یو آس	رر ۲ رر
یو غویی	رر ۱ رر
یوخر	رر۱۲ پیسی
یوپسه	رر ۷ رر

په امانی دوره کی:

آبی ۱درجه مځکه۱٦ تر۲۰افغانی
رر ۲ رر رر ۹ رر ۱۵ رر
رر ۳ رر رر ٥ رر ۸رر

اوبنس	٤ رر
آس	۳ رر
غویی	۲ رر
پسه	٥۰ پوله

دمواشی نظامنامه ۱۳۰٦

اوبنس	۷۰ر۳ افغانی .
آس	۸۰ ر ۱ رر
غویی	۹۰ ر
خر	۹۰ ر
پسه	۲۵ ر

(ریسنر ۔افغا نستا ن)

دافغانستان عواید او مصارف :

عواید :

مالیات	٥۰ ملیونه
گمرك	٤۰ رر
متفرقه	۱۹ رر
مواشی او صکوك	۱۰
گرده	۱۱۹ ملیونه

مصارف :

دحرب وزارت	٤۰ ملیونه
دربار	۲۰ رر
تعمیرات	۱۰ رر
داخله	۱۲ رر
تجارت	٤ رر
معارف	۱۵ رر
عدلیه	۲ رر
مالیه	۳ رر
گرده	۱۱۳ رر
پس انداز	٦ ملیونه

(افغانستان ـ ریسنز)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹۲۸ م ۱۳٤۷ ق

دگنو ښخه دقندجوړولوکار خانه په ۱٤۲۲۷ پونډه دزانگر هوزن له تجارت خانی ښخه دجلال آباد لپاره رانیول سوه چی دورځی ٥ ټن بوره جوړولای سی (۲۳ – اپریل ۲۸م).

دآلمان دلیندیمان دماشین‌سازی له‌شرکته سره دافغانستان لپاره د وړیو داندی کولو کارخانه په ۳۰۰۰ پونډه قیمت‌په‌برلین‌کی قراردادسوه چی په‌قندهار کی‌ودرول‌سی‌اودورځی اس ټنه وړی اندی کوی (۲٤ اپریل ۲۸م ثور ۷) .

دوړینو کالو دکار خانو رانیولو اودرولو قرار داد په برلین کی د اونیون ماتکس له شر کته سره په ۳٤۰۸۰ پونډه قیمت امضا سوء چی دورځی ۵۰۰ متره پشمی ټوکـــر او دلاسی (۲٥اپریل ۲۸ م) .

دالمان دهوفمن له شر کته سره د کاغذ جوړولو دکارخانی قرار داد ، په . ۳٦٦٥ پونډه قیمت امضاسو، دورځـــی یـــو لـــك تـــختی کـــاغـــذ جوړولای شی . (اپریل ۲۸ م)

د نخی کا لو د کار خا نی‌قرار داد په برلین کی‌په ۲۳۷۲۰ پو نډه قیمت امضا سو چی د ورځی ٤۰۰ کیلو سپنسی بـــاسی او زر مـــتره ټوکر ویی (۲٥ اپریل ۲۸)

دافغانستان او لهستان (پولینډ) د جمهور یت سره دمودت معاهـــده غلام جیلانی خان په‌ترکیه کی افغانی سفیر او هلته دلهستان دسفیـــر تر منځ ٥مادی تصدیق سوه (ثـــور ۷ش ۳۰ اپریل ۲۸ م) .

دافغانستان او جنوبی امریـــکا د لیبریا دمؤدت معاهده (۱۱) مادی په پاریس کی دغلام نبی خان افغانی سفیر اوبارون لیمن‌له‌خوا امضاسوه (ثور ۷ ش ۱٦ می).

اعلیحضرت امان الله خان‌په۱۳ثور ۷ش په ورسا (پولنډ) کیو .

دافغانستان له‌خوا شیراحمدخان دشورا رئیس دالمانی شرکت سره دلاجوردو انحصاری قرارداد نه‌مادی په بر لین کی امضا کیء چی‌دکاله به ٦۰۰ کیلو اعلی لاجورد هرکیلو په ۲۰پونډه او زرکیلو متو سطلاجورد هرکیاو په ۱۲ پونډه او ۱۵۰۰کیلو دریمه درجه لاجورد هرکیلو په ٥ پونډه اخلی (۱۸ می ۲۸م۲٥ثور۷)

اعلیحضـــــرت امـــا ن الله خان پـــه مسکو کی دکالینن له‌خوا استقبال سو (۳ می ۲۸م ۱٤ ثور ۷ش) پـــه ۳ جوزا په ترکیه‌کیو، پـــه ۹ جون ۱۹ جوزا ۷ ش ایران ته راغی، اود هرات له‌لاری‌په سه‌شنبی ٥ سرطان ۷ پسله شپږ نیمو میاشتو مسافرته قندهار ته را ورسیدیء (د سفـــر مصارف او خریداری گرده ۲۰تر۳۰ ملیونه افغانی) .

محمد سرور خان دسمت مشرقی اعلی حاکم مقرر سو (جوزا ۷) .

دافغان او ترکیی دمؤدت معاهده نه‌مادی دوه پروتو کوله په انقره‌کی غلام‌صدیق‌خان دوزارت خارجه‌وکیل **او توفیق رشدی بیک دتر کیـــی** خارجه وزیر لاسلیك کړه (٥ جوزا ۷ش ۲٥ می ۲۸ م) .

دافغان او ترکیی عرفانی قرارداد

دافغانی محصلا نو په باب ٤ مادی امضاسو (۷ جوزا ۷ ش ۲۷ مـــی ۲۸ م) .

دافغان او مصر دمودت معاهـــده څلور مـــادی او پنـــځه الحاقیـــی د افغانستان له خواعـــلی احمدخان د کابل والی اودمصـــر له خوا واصـــف بطرس غالی خارجه وزیر امضـــاکړه (۱۰ جـــوزا ۷شـــ ۳۰مـــی ۲۸ م)

دافغانستان ـــایران،دتامینیه‌تړون٦ قوس ٦ ش‌منضـــــــم‌پرو تو کـــــول څلور مادی په تهران کی دغلا م صدیق خان دخارجه وزارت دکفیل اوفتح الـــــله‌پاکروان‌دایران دخارجه وزارت دکفیل له‌خوا امضا شـــو . (۲٥ جوزا ۷ ش ۲٥ جون ۲۸ م–

دمجرمینو دبیرته ورکولو پروتو کول دافغانستان اوایران ترمنځ په تهران کی دلسلوکالو لپاره‌امضاسو (۲٥ جوزا ۷ ش ۱٥ جون ۲۸م)

دافغانستان اوبلژیك عرفانی‌قرار داد دافغانی محصـــلانو دمنلو لپاره څلور مادی امضا سو (جوزا۷)

افغانستان دالمانی شرکت‌ارنست هامبورگر سره دوړیوپریولو دکار خانی دراوړلو او چلو لو تړون پـــه ۱۷۹۰۰ پو نډ ه قیمت امضا کـــیء (جوزا ۷ ش)

دافغانستان او فرانسس ترمنځ د امانیه مکتب دمحصـــلانو دمنلوموافقه وسوه چی دفرانسس په‌پوهنتونو کی به منل کیږی (جوزا۷)

په‌۱۷ سرطـــان ۷ دوزارت دربار له خوادددریمی لویی جرگی اعـــلان صـــادرسواوپه ۲٤ سرطـــان‌دقندهار نائب الحکـــومه ته په تیلفون کـــی وویل سوه چی ٦ تنی نبسځی‌نمایند گانی هم کابل ته راولیږی‌چی‌دملکی سره جرگه سی.

دافغانستان او فنلنډ دمؤدت‌معا هده (۱۷ ژویه ۲۸م ۲٦ سرطـــان ۷)

دنوروز هفتگی جریده په کابل کـــی نشر سوه (اسد ۷)

د افغانستان د طیـــاری جمعیت جوړ او مرامنامه ئی خپره سوه (۸ سنبله ۷) .

د فرانسوی دو و شرکتو سره د افغانستان د شمال تـــر جنوبـــه د ریل جوړ ولو قرار داد (سنبله۷)

د استقلال او تجدد د گـــو نـــد مرا منامه‌دپادشاه له خواخپره‌سوه (۲۰ سنبله ۷) .

شاغـــاسی محـــمد سرور خـــان (بابا) په کابل کی وفات سو .

په کابـــل کـــی تور – سور – زرغون ـ کلـــوب جـــوړ سو (۲۲ سنبله ۷) .

دریمه لویه جرگه په پغمان کی په چارشنبه ٦سنبله ۱۳۰۷ش‌دپادشاه‌په وینا د زرو تنو وکیلانو په مخ کـــی افتتاح سوه . او دغه مهم تصاویب یی وکړه: (۱) شو رای دولت پـــه شورای ملی تبدیل سوه .

(۲) د مجازاتو عفو یـــوازی د پـــاد شاه حق دی . (۳) د تفتیشس عمومی دیوان تأسیس سو (٤) هر **وزارت به دتفتیشس یوه‌دائره ولری** (٥) د بی وزلانو او لیونیانو لـــپاره تاتوبی جو ړول.(٦)دعسکری‌مکلفیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوره د:ی کاله‌سوه . (۷) دعسکری جرگه جوړېږی .
مکلفیت نـقد بدل ممنوع سو (۸) ټول نښانونه لغو سول .
(۹) ملـکی رتبی لغـو سوی .
(۱۰) ټول رسمی القاب لغـو سول فقط د عزیز کلمه په له نومو سره لیکی .
(۱۱) په نظامنامو کی دی دهر جرم جزا و ټاکله سی. (۱۲) نقدی جریمه دی هم د یوی نظـا منا مـی سره سـمه اخیستله سی . (۱۳) تجارتی اونوری عصری محکمی دی جوړی سی .
(۱٤) تدریس او وعظ په شهادت نامه پوری مربوط دی د دیو بنـد ملایان افغا نستان ته نسی را تلای
(۱۵) دافغا نستان پنځلس کلنی سالم خلك دی هر کال پنځه افغانۍ او مامورین دی دیـوی میـا شتـی تنخواه د عسکری وسلو د رانیولو لپاره ورکوی ، ددی بسپنی لایحـه دی شورای ملی جوړه کړی .
(۱٦) شورای ملی دی درشوت د بندولو لپاره لایحی جوړی کړی.
(۱۷) که مـجرم محکمی ته حاضر نشی دده په غیاب کی دی جزا ورته وټاکله شی ، او قانون دی شورای ملی جـوړ کـی . (۱۸) شهـزاده رحمت الله خان ولیعهد سو. (۱۹) د افغانستان د بیرغ رنگ تور ـ سور ـ زرغون و ټاکل شو ، چـی پر غرو د لمر ختو منظر ولری او دورا دور ئـی دغنـمـو وږی وی ، لوړ (الله ـ محمد) پرلیکلی وی .
(۲۰) پسله هروپنځو کلو به لـــو

د ۱۳۰۷ ش کال مالی مصارف ٦۹ ملیونه وه د اغتشاش په سبب مالی وار دات ونه ټاکل سوه .
د ۱۳۰۷ د سنبلی په میاشت کـــی د افغانستان د هـــوا بـازی محصلان په خارج کـــی دونی وو :
۲۵ تنه په روسیه شوروی کی ، ۱۵ تنه په فرانسه کی ، ۲۵ تنــه په ایتالیا کی .
له ۱۳۰۲ تر ۱۳۰۷ ش د سنبلی تر میاشتی‌پوری افغانستان دخارجی دولتو سره دغه معاهدی کړی وی:
(۱) د شوروی سره د بیطرفــی او عدم تجاوز تړون (۲) د ایران سره د بی طرفی او د تامین تړون (۳) د ایران سره د سر حدی مناز عاتو دمختلطو جرگو تــړون (٤) د پیښور او کوټی د افغانی ویزی د دفترونه (۵) د جنوبی امریکا دلیبر یا سره معاهده (٦) د سویس سره معاهده (۷) د پولنډ سره معاهـده (۸) د جاپان سره معاهده (۹) لـه ترکیه سره د مودت معاهده (۱۰) د مصر سره معاهده (۱۱) د ایران سره دتامینیه معا هدی پرو تو کـول (۱۲) د حقوقی مجـر مینو د استرداد تړون له ایرا نــه سره . (۱۳) د فنلاند سره معاهده (۱٤) د ترکیه سره قونسلی موافقه (۱۵) په‌ترکیه ـ ایران ـ شوروی روسیه کـــی د افغانستان وزارت مختاری په لویو سفارتو وا وښتی . (۱٦) دیمن سره دسیاسی روابطو مذاکره (۱۷) دحجاز سره د سیاسی‌روابطو

مذاکره (۱۸) دچین سره د سیاسی ارتباط مذاکره (۱۹) د برتانیا سره دسر حدی اتباعو دمالـی او ځانـــی تلفاتو د بند ولو لپاره د یوه گـــه کمسیون موافقـه .
دامیر حبیب‌الله خان په وخت‌کی دمعارفو مصرف ٦۰ زره روپی و په ۱۳۰۷ ش کـــی ۱۵۰ لـکـــو تـــه ورسیدیء .
له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ پوری ۳۲۲ مکتبونه نوی جوړ سوه او په دغـو خلورو کاوکی ٤۸۲۳ تنه له‌ابتدایی مکتبو څخه فارغ سوه ،له عالی‌مکتبو څخه ۱۵۸ تنه راووتل، ۱۵۱ تـنه شاگردان خارج ته واستول سول، ۱۷ تنه فارغان له خارجه راغلل .
د ابتدائـــی مکتبو شاگردان تـــر ۱۳۰۳ پوری ۱۹۰۰۰
تر ۱۳۰٦ پوری ۳٦۰۰۰
په ۱۳۰۷نوی داخل‌سوه ۱۵۰۰۰
ټوله‌په ۱۳۰۷ ش‌کال ۵۱۰۰۰
ابتدائی معلمان ٦۵۰
دعالی مکتبو محصلان په ۱۳۰۷ ش ۳۰۰۰ .
په ۱۳۰۷ ش عالی مکتبو ته‌نوی داخل شوی شا گردان ۱٦۰۰
دعالی مکتبو دمعلمانو شمیر پـ ۱۳۰۷ ش ۱۰۰ .
دوزارت معارف‌تالیف‌کړی کتابونه ۱۳۳ جلده د وزارت معارف چـاپ کړی کتابونه‌له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ش ۵۷۵ ر ٦۹۳ جلده.
لــه ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ ش پـوری گمرکی واردات اضافـه سوی دی (٦۵۱ ر ۳۲،۰۲۷) افغانی .
تر ۱۳۰۷ ش پوری دغه تجارتی شرکتونه جوړ سوی وو.
شرکت المان ـ شرکت تنویرات شرکت موټر رانــی ـ شرکت دوا فروشی ـ شرکت رفقای افـغان‌ـ شرکت تشویق افغان‌ـ شرکت‌اتحاد افغان په کابل کی. شرکت قمر په مزار شریف کی‌ـ شرکت ضیا په قندهار کی .
په ۱۳۰۷ ش دغه کارخانی وی‌ـ
(۱) د موټرو د ترمیم او پـرزو کارخانه .
(۲) دصابون او عطرو اوواسلین کارخانه .
(۳) دسمنټو کارخانه .
(٤) د اور لگیتو کار خا نه پــه کابل کی .
(۵) دیخی جوړولو کار خانه پــه قندهار کی .
(٦) دکالــکو او غوړو او صابون کارخانه په مزار شریف کی .
(۷) دسپڼسو جوړولو فابریکه په هرات کی .
(۸) داوړو ژرنده پــه انـد خوی کی .
په ۱۳۰۷ ش دغه کار خانی پــه پلان کی ټاکل سوی وی.
(۱) دقند کارخانه .
(۲) دکاغذ جوړ ولو کار خانه .
(۳) دنخی ټوکرانو کارخانه .
(٤) دپشمی ټوکرانو او کشمیری کارخانه .
(۵) دغوټو کارخانه .
(٦) دمیوی ساتنی کارخانه .
(۷) د پــیو او کوچــو او پنیر کارخانه .
(۸) داوبو کښلو اوتیل‌خاك‌ماشین

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ۱۳۰۷ ش دالـمان ـ پولنډـ شوروی سره تجارتی او ترانزیتی تړونونه سوی وو .

په ۱۳۰۷ ش دکابل دبر ېښناتنویر ۱۸۰۰۰ څراغوته ورسیدی .

تر سنبلې ۱۳۰۷ ش پوری ۲٦٦ کیلو متره لارپخه سوه .

دمملکت مالی عایدات که په ۱۳۰۳ کی پنځه وه په ۱۳۰۷ کی اته سوه دامیر حبیب الله تر وخت دوه چنده سوی دی .

له ۱۳۰۲ تر۱۳۰۷ ش پوری ٤۹۱ کانونه کشف سول.

په سمت جنوبی کی دځنګلو ریاست جوړ سو.

دطبابت قانون خپور سو چی بی اجازی ئی څوك نسی کو لای.

دافغانستان دملی شورا دانتخاباتو نوی قانون (٥۱) مادی خـپور سـو (۷ سنبله ۷).

دافغانستان دولایاتو دجرګو قانون ٤ مادی خپور سو (۱۱ سنبله ۷).

له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ ش پوری د افغانستان په روغتـو نـو کـــی : ٦۳۳۷ جوړ شوی نارو غان .

٥۳۳۰٦۳ تنه کتل سوی نارو غان.

۱۱۲۷۰ کوچنیانو ته دکوی رګ وهل.

٦۱۰ مړه .

دپښتون ږغ ٥۱ وږ ځنی مجله پـه کابل کی نشر سوه ۱۳۰۷ شس.

افـغـا نستان پـه ۱۳۰۷ کـال ٥۰۰ ر ۳٥ توپکه (۱۰٦) توپه (۸) طیاری (٥) زره پوشه (٦) مترالیوز (٦) ټانکه را نیول.

په مزار شریف کی دبی سیم تلګراف مرکز جوړ سو . دخان آباد ـ میمنه ـ خوست لپاره دتلګراف دستګاهونه را نیول سوه اود کابل دتلګراف او بی سیم لوی دستګاه را نیول سو . (۱۳۰۷)

د۱۳۰۷ شس په سفر کی اعلیحضرت امان الله خان په پاریس او برلن کی دغه فابریکې را نیوی :

(۱) دوړیو ور یشلو فابریکه.
(۲) د کشمیری اودلو فابریکه .
(۳) دخړسان اودلو فابریکه .
(٤) دکوره جیم اودلو فابریکه .
(٥) د غوټو جوړ ولو فابریکه .
(٦) د میوی ساتنی ماشین .
(۷) د کوچو ماشین .
(۸) د زراعت ماشین .
(۹) د فولادی کار ماشین .
(۱۰) د دور بینو ماشین .
(۱۱) د طیارو ماشینونه .
(۱۲) دجراحی آلات.

دافغا نستان نوی لـوی سفیـر غلام جیلانی خان خپله اعتماد نامـه دترکیی دجمهور رئیس ته وړاندی کړه (۲میزان ۷)

محمد سرور خان بارکزی دقند هار نایب الحکومه دکابل والی سو، او پر ځای یی عبد الکریم خان بارکزی دقندهار نایب الحکومه سو(۳میزان۷)

محمد ولی خان ته دعلاج لپاره د اروپادتګ رخصت ورکړسو(عقرب۷)

محمود طرزی داستراحت لپاره لـه کاره سبکد وش سو، او پـر ځای یی غلام صدیق خان خارجه وزیـر سو (عقرب ۷)

احمد علی خان دمخنی افغانی د بر ان سفیر دکابل رئیس بلدیه سو (۱عقرب ۷)

د شنوارو سنګو خیلو لومړی پلا بغاوت شروع کیء (سـه شنبه ۲۱ عقرب ۷) محمد ګل خـان دسمـت مشرقی عسکری قوما ندان دوی ته اخطار ورکیء چی لـه بغاوتـه لاس واخلی (نومبر ۲۸م)

یاغی قبایلو جلال آباد محا صره کیء (جمعه ۷قوس۷)

سید محمد عمر پیله کش دمیر عبد الر حمن خطاط لمسی، چی یـو خطاط او هنری سړی و، په هرات کی سل کلن وفات سو.

دستوری په ماڼی کی اعلیحضرت امان الله خان خپل نوی پرو ګرام اعـلان کیء اود ښځو نقـاب یی وا خیست، (۱٥ میزان ۱۳۰۷ م) پـه دغه مجلس کـی افغانی نجونـی د تعلیم لپاره ترکیی تـه وا ستولـی سوی، اوپه قبایلو کی خورا بد اثر خپور سو.

بچـه سقاو او سید حسین او د دوی ملګرو په سمت شمالـی کـی ارتجاعی بغاوت وکیء اواحـمدعلـی خـان هلتـه رئیس تنظیمیـه سو (۱٥ قوس ۷شس دسمبر ۲۸م)

اعلیحضرت امان الله خان په یـوه اعلان کی ۱۸ فقری دخلکو خواهشونه ومنل (۲۹ قوس ۱۳۰۷ شس ۸رجب ۱۳٤۷)

والی احمد علی خان دقوس پـه میاشت ۱۳۰۷ سمت مشر قـی تـه رئیس تنظیمیه سو، خود جدی په میاشت یی هلته پخپله د پادشاهی اعلان وکیء.

دقوس ۱۳۰۷ شس په آخر کـی دسمت مشرقی او سمت شما لـی بغا وتونه وخیم سول، اودااعلیحضرت امان الله خان مور او ملکه او نوره کورنی دغلا م صدیق خان وزیرخارجه او حسن جان سره په ٤ طیارو کی قند هار ته راغلله (جمعه ۲۹ قوس ۱۳۰۷ شس)

علی احمد خان دسمت مشر قـی رئیس تنظیمه په اداره کـی نـاکا م سو، په کابل کی دمجلس اعیـان افتتاح اعلام سوه (جدی ۱۳۰۷ ش)

دبچه سقاو حملی پر قلعۀ مرادبیګ او باغ بالاجاری وی(۷ جدی۱۳۰۷ش)

پر پغمان هم بچه سقاو حمله وکړه (۸جدی) طیارو اشرار بمباری کړل، داجنګونه تر ۲٤ جدی پوری جاری وو او په همدغه ورځ امان الله خان کابل پریښو او قند هار ته ولاړ.

غلام نبی خان دافغا نستان نوی لوی سفیر ماسکو تـه ور سیدیء (۲جدی ۱۳۰۷ شس ۲۳ دسمبر۲۸)

سلطان احمد خان لوی سفیرخپله اعتماد نامه په تهران کی اعلیحضرت

(c) ketabton.com: The Digital Library

رضا شاه پهلوی ته وړانـدی کـړه (جدی ۱۳۰۷ ش) .

۱۹۲۹ م ۱۳۰۷ ش ۱۳۴۸ ق

جنرال کاظم پاشا داتـو نـو رو

ترکو منصبدارانو سره دهنـد لـه لاری قند هار او بیا کابل‌ته‌را غلل (شنبه ۱۵ جدی ۷) .

دوولسو انگریزی طیاروانگلیسی اتباع له کابله پیښور ته بو تلـل ، (۳ جدی ۷) .

امان‌الله خان له سلطنته استعفا وکړه اوپه ۲۴ دجدی قندهار ته‌ولاړ پرځای‌یی مشر ورور عنایت‌الله خان پادشاه سو، مگر بچه سقاو ارگ محا صره کیٔ او په جمعه ۲۸جدی ۷ دوی انگریـزی طیاری راغلی او عنایت الله‌خان دخپلی کورنۍ سره په هغو کی پیښور ته ولاړ، پخپله حبیب‌الله بچه سکقاو دخادم د یـن رسول الله‌په نامه امیر ـسیدحسین نایب السلطنه او وزیـــر جنـگـ عطاالحق وزیر خارجه ـ عبدالغفور تگابی وزیر داخله‌ـ شیر جان وزیر دربار‌ـ ملك محسن دکابل والی ـ میرزا مجتبی خان د وزارت مالیـه وکیل سو. (جمعه ۲۸ جدی ۷ ش ۱۸ جنوری ۲۹ م) .

علی احمدخان خپله پادشاهی په جلال‌آبادکی اعلان کړه (۲۵جدی۷) مگرپه ۱۲ دلو خلکو دی چور کیٔ نود لغمان او کنړ له‌لاری مهمندو او بیا پیښور ته ولاړ .

دامان افغان پرځای هفتگی جریده حبیب الاسلام دغلام محی الد یــن په سر دبیری له کابله خپره سوه (۹حوت ۱۳۰۷ ش ۱۷ رمضان ۴۸).

سپه‌سالار غازی محمد نادر خان اودده ورونه دفرانسی‌دنیس له‌بناره دافغا نستان دامنیت‌لپاره‌را پا څیدل (۵دلو ۷ش) اوپه ۲۱ ددلو بمبئی‌ته راورسیدل. سپه‌سالارغازی دپیښور اوکوهاټ له لاری دپختیا سر حدته داخل سو (۱۹ حوت ۷) .

په پنجشنبه ٤ دلو ۱۳۰۷ ش ۱٤ جنوری ۲۹م امان‌الله خان په‌قندهار کی بیا پـه فعالیت شرو وکړه او خلکو بیعت ورسره وکیٔ .

په قنـد هـار کی د اعلیحضرت امان‌الله خان په تایید خلك راټول سول، او خرقه شریفه یی راویستله (یکشنبه ٦ حوت ۱۳۰۷ ش) .

د قندهار علماوو د بـچه سقاو امارت نه‌وه مانه، او دده سره یـی دجنگ فتوا صادره کړه (جمعه ۲٦ شعبان ۱۳۴۷ ق) .

د برتانیا سفیر همفریز له کابله پـه طیاره کـی پیښو ر تـه ولاړ (۱٤ رمضان ۱۳۴۷ ق ۲۵ فروری).

عبـد الکریـم خـان د قند هـار نایب‌الحکومه دهزاره‌جات حاکم‌مقرر سو (۱۲ حوت ۱۳۰۷ ش) .

۱۳۰۸ ش

۱۹۲۹ م ۱۳۴۹ ق

دسمت جنوبی (پختیا) دقو مونو لویـه جرگه دسپه سا لار غـازی محمد نادر خان‌حضورته‌په جاجیو کی راغله (۱حمل ۲۱مارچ ۲۹ م)

په ۷ حمل۸ ش سپه سالارگردیز ته راغی اوپه ۱٦ حمل ارگون تـه ورسید .

په ۳۰ حمل ۸ ش دسمت مشرقی (ننگرهار) داقوامو جرگه دمحمدگل خان مومند سره دسپه سالار حضور ته راغله .

د شوروی دولت رسماً دایران‌دولت ته اخطار ورکیٔ ،چی‌دافغا نستان‌په کورنیو کارو کی لاس ونه وهی، او دهرات خواته تر خپلو سرحدوتیری ونه‌کی ، که‌پر افـغا نستان مسلح تجاوز وسی، شوروی دولـت دغـه نسی زغمـلای (۱۵ اپریـل ۱۹۲۹م ۲٦ حمل ۱۳۰۸ ش) .

اعلیحضرت امان‌الله خان دقندهار دپښتو زرو تنو سره دبچـه سـقاو د مقابلی لپـاره کابل تـه حرکت وکیٔ .

(سه شنبه ٦ حمل ۱۳۰۸ ش) په سه شنبه ۲۰ حمل ۱۳۰۸ ش مقر ته ورسیدی اوپه ۳۰ حمل یی غزنی محاصره کیٔ خوپه ٦ ثور ۱۳۰۸ش امروسو، چی قنـدهاری لښکر دی بیرته مخ پر قندهار رهی سی، پـه ۱۱ ثور مقرته ور سیدل اود ثـور تر آخره پرشا تلل ، اوپه ٤ جوزا ۱۳۰۸ شـ جـــو لائـی ۱۹۲۹ م اعلیحضرت امان الله خان دمهمندو له رباطه دسپین بولدك تـر سر حد ووت، اودا دده آخره ورځ وه‌پخپل وطن کی !

د حبیب‌الله بچه سقاو پـه حکم والی علی احـمد خـان او مولو ی عبدالواسع قندهاری پـه کابل کی ووژل سول (دجوزا اواسط ۱۳۰۸)

اخوند صاحب آدینه محمد شاعر او عالم دفیض آباد دخرقی شریفی دمدرسی مدرس ۷۰ کلـن وفـات سو .

غلام نبی خان مزار شریف دبچه سقاو له لښکرو څخه ونیو (۱۸ثو ر ۱۳۰۸ش) مگردی دجوزا ترمیاشتی پوری هلته و، په ۹ جوزا تلگرام‌ورته راورسیدیٔ چی امان الـــه خـان لـه وطنـه وو ت .نـو دی هـم‌په ۱۰ جوزا تر دریای آمو دشورو ی خاوری ته دپنه کیسرله خواتیرسو.

وزیـرو او مسیدو دپـر نـگی د ساړه راغه پر کمپ حمله وکړه خو طیارو بمباری پر وکړه اواته سوه کورونه ئی وروران کـړل ۳۲ تـنه شهیدان سول (۲۹م)

د اصلاح داخبار لومړۍ شماره د ربیع الاول په اوله ۱۳۴۸ق له‌جاجی څخه دسپه سالار غازی محمدنـادر خان په نامه دده دملگرو له خوا چاپ او خپره سوه، چی دافغا نستان‌خلك ئی دبچه سقاو دنا مشروع حکومت مقابلی ته را بلل (سنبله ۸) مدیر ئی نصر الله و.

دسپه سالار ملی قوا په ٦ ثـور دبچه سقاو دلښکرو سره په څرخ کی وجنگیدل ،دغه جنگونه‌په مختلفو ځایو کی د۱۳۰۸ شں دمیزان تـــر میاشتی پوری جاری‌وو،خوچی‌ملی‌قوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترچهار آسیا او چهل ستون پوری راوزسیدل ،اوپه ١٦ میزان ٣٠٨ش (١٤ اکتوبر ٢٩ م) ئی کابل ونیو، او بچه سقاوله ارگه کوهدامن ته وتښتید،او په ٢٣ میزان ٨ ش ١٧ اکتوبر ١٩٢٩م اعلیحضرت محمد نادرشاه په‌کابل‌کی دافغانستان په پادشاهی ومنل سو .

دشوروی دولت دخارجی امور معین قره‌خان دخپل دولت له‌خوا په افغانستان کی د اعلیحضرت محمد نادر شاه جلوس په خوښی ومانه (١٩ اکتوبر ٢٩م ٢١ میزان ١٣٠٨ ش) .

د اتحاد جماهیر شوروی سفیرکبیر ستهارک دکالینن په امضا خپله اعتمادنامه اعلیحضرت‌محمدنادرشاه ته تقدیم کړه.١٩ دسمبر ٢٩م قوس ١٣٠٨ ش .

د ١٣٠٨ ش کال مالی مصارف تر سنبلی پوری ٤ملیونه‌وه، دا‌غتشاش په سبب نوړخه ندی معلوم .

بچه سقاو اودده ملگری په کابل کی ووژل سوه (٣ نومبر ٢٩م ١١ عقرب ١٣٠٨ ش) .

١ــ پخپله حبیب الله بچه‌سقاو.
٢ــ حمیدالله ورور یی .
٣ــ سید حسین وزیر جنگ .
٤ــ ملك محسن دکابل والی .
٥ــ شیرجان ددربار وزیر .
٦ــ محمد صدیق فرقه مشر .
٧ــ محمد محفوظ امنیه قوماندان.
٨ــ قلعه بیگی .

سردار محمد هاشم خان‌صدراعظم سو (٢٢ عقرب ١٣٠٨ ش) ده خپله کابینه داسی اعلان کړه ٢٣ عقرب:
سردار شاه محمودخان دحرب‌وزیر سردار فیض محمدخان خارجه وزیر محمدگل‌خان داخله وزیر ــ الله‌نواز خان وزیردربار ــ حضرت‌نورالمشایخ وزیر عدلیه ــ وزیرمعارف‌احمدعلی‌خان محمد اکبرخان وزیر تجارت ــ محمد ایوب‌خان وزیر مالیه ــ محمد نوروز خان سر منشی ــ سر دار محمداکبر خان صحیه مستقل مدیر ــ

١٩٣٠ م ١٣٠٨ ش ١٣٤٩ ق

سردار محمدعزیزخان دافغانستان لوی سفیر په مسکو کی د غلام نبی خان پر ځای مقرر او خپله اعتماد نامه ئی کالینن ته وړاندی کړه (٢٤ فروری ٣٠ حوت ٨) .

سردار شاه‌ولی خان په لندن‌کی افغانی وزیر مختار و .

د افغانستان د کرنی وړ مځکی (١٣٠٨ ش) .

د هندوکش جنوبی خوا آبی مځکی ١٣٣ زره هکتاره .

د هندوکش جنوبی خوا للمی مځکی ٧٦ زره هکتاره .

د هندوکش شمال آبی مځکی ٢٧٠ زره هکتاره .

د هندوکش شمال للمی مځکی ٤٦٠ زره هکتاره .

ټولی آبی ٤٠٣ زره هکتاره ــ للمی ٥٣٧ زره هکتاره ــ گرده ٩٣٠ زره هکتاره (افغانستان ریسنر) .

میر هاشم دمخنی وزیر مالیه ٦٣ کلن په کابل کی مړ سو (جمادی الاولی) .

١٣٠٩ ش .
(١٩٣٠م ١٣٤٩ ق)

محمد گل خان مومند د شمالی سمت رئیس تنظیمیه مقرر سو (حمل ٩) .

اپریدو او نورو پښتنو په ١٣ اگست ٣٠ م‌دپیښور پرښار حمله وکړه او دکجوری غزا وسوه

اعلیحضرت محمد نادر شاه د افغانستان او بریتانیا د ١٩٢١ ــ ١٩٢٣ معاهدی تصدیق کړی (جوزا ــ ٩ی .)

د اعلیحضرت محمد نادر شاه‌په فرمان په کابل کی لو جرگه جوړه سوه (١٣٠٩ ش)اونوی قانون اساسی ئی ومانه ،اوهم دشورای ملی د انتخاباتو لایحه جوړه سوه (٢٨ سنبله ٩) .

ملا فیض محمد هزاره د محمد خواجه زوی د محمد سعید لمسی دسراج التواریخ اوتحفتة الحبیب‌او تاریخ حکماء او فیضی ازفیوضا ت لیکوال په کابل کی وفات سو (چهار شنبه ١٦ رمضان ٤٩ ق ولادت ئی ١٢٨٩ ق) .

سید احمد ادیب پشاوری د شهاب الدین زوی د فارسی مشهور شاعر او عالم په تهران کی وفات سو .

(ولادت ئی په خیبر کی ١٢٦٠ ق) .

د افغانستان سفارت په قاهره (مصر) کی د افغانی وزیر مختار محمد صادق مجددی له‌خوا افتتاح او افغانی بیرغ پر و ر پیدی (پنجشنبه ٢٢ میزان ٩) .

د جاپان او افغانستان د مودت معاهده د سردار شاه ولیخان افغانی وزیر مختار او د جاپان د سفیر ترمینځ په لندن کی امضاء سو ه (٢٧ عقرب٩ ش ١٩نومبر ٣٠م).

دافغانستان او اتحاد شوروی ترمنځ د بیطرفی او عدم تجاوز معاهده تجدید سوه ، د افغانستان له خوا فیض محمد خان خارجه‌وزیر او د شوروی له خوا لوی سفیر ستارك امضا کړه (٩) مادی ٢٤ جون ٣٠ م عقرب ١٣٠٩ ش .

د کابل والی محمد یعقوب خان دشمالی ولایاتو رئیس تنظیمیه مقرر سو (عقرب ١٣٠٩ ش) خو په دغه کال مړ سو .

جمعیت العلماء په کابل کی افتتاح او اعضاء ئی د حکومت له خوا مقرر سول او د حی علی الفلاح مجله ئی نشر کړه .

دارالعلوم عربی په کابل کی‌جوړ سو ، چی رئیس یی سردار عبدالرسول خان و .

سید هاشم خان افغانی جنرال قونسل په تاشکند کی په یکشنبه ٢٤ عقرب ١٣٠٩ ش دشوروی ترکمنستان دعشق‌آباد په حدودوکی ووژه سو .

ابراهیم بیگ په قطغن کی بغاوت وکیء او سردار شاه محمو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خان وزیر حربیه دهغه مقا بلی
نسه ولاړ .

مکتب حربیه په شهر آرا کی د
اعلیحضرت محمد نادر شاه په وینا
بیا افتتاح سو (یکشنبه ۸ قوس
۱۳۰۹ ش) .

عبدالرحمن تره‌کی دمقر په اوبند
کی‌یاغی سو ،خو په۲۰قوس
۱۳۰۹ عسکرو دی دسرحد خوا ته
وشاړه .

د شنوارو (۸۰) تنه نمایندگا ن
په کابل کی د جرگی په ډول د
اعلیحضرت محمد نادر شاه حضور
ته راغلل (د قوس اواخر ۹) .

شیر محمدخان ناشر (خرو تی)
د میمنی اعلی حاکم مقرر سو
(۲ جدی ۹) .

د مامورینو لپاره درسمی القابو د
استعمال امر بیا صادر سو ،
(جدی ۹) .

غلام فاروق خان دسمت مشرقی
حاکم اعلی مقرر سو (۵جدی ۹ش)

د هرات انجمن ادبی جوړ سو
(جدی ۹ ش) .

محمد گل خان داخله وزیر د
قندهار رئیس تنظیمه سو (سه‌شنبه
۶ حوت ۹ش) .

شیر احمد خان پخوا نی رئیس
شورا په تهران کی افغانی سفیر
کبیر سو (حوت ۹ ش) .

مجله اقتصاد دوزارت تجار ت
له‌خوا نشر سوه (۱۳۰۹) .

د ۱۳۰۹ ش کال مالی واردات
۶۴ ملیونه ، مصارف ۱۲۶ ملیونه
اوکسر ۶۲ ملیونه‌و .

محمد شریف خسته دل دمحمد
کریم زوی دکابل شاعر دبیدل پیرو
اود دیوان خاوند ۴۲ کلن په کابل
کی مړ سو (۹ش).

اتمان خیلو پښتنو دپرانگ غار
پنځمه غزا له‌پرنگی سره وکړه اود
مله کندو پولتکل ایجنټ تامس‌گلور
یی وواژه او پر نگیا نو اگر ه
بمباری کړه . د مو مندو غزاوی هم
له پرنگی سره جاری وی .
(۹ ش) .

۱۳۱۰ ش
۱۹۳۱ م ۱۳۵۰ ق

غلام صدیق خان په بر لن کی‌افغانی
وزیر مختار مقرر سو (جوزا ۱۰) .

احمد علی خان افغانی مختار وزیر
له پا ریسه لند ن ته‌تبدیل سو
(جوزا ۱۰ ش) اوسردار شاه‌ولیخان
په پاریس کی سفیر سو .

کاروان زرد دهرات له لاری
افغانستان ته ورسیدی (دجوزا
اوائل ۱۰ ش) .

دعلی آباد روغتون د اعلیحضرت
محمد نادرشاه په شخصی مصرف
(جوزا ۱۰) شروسو، او په اسد
۱۳۱۲ ش ئی کارختم سو.

دکابل انجمن ادبی تاسیس سو
او دکابل ادبی مجله‌یی خپره کړه
(۱۵ جوزا ۱۰ ش ۵جون ۳۱م ۱۸
محرم ۵۰ ق) .

ددی انجمن مهم غړی داو :-

۱ـ احمد علی خان درانی مدیر .
۲ـ میر غلام محمد غبار .
۳ـ محمد کریم نزیهی .
۴ـ سرور گویا .
۵ـ سرور جویا .
۶ـ غلام‌جیلانی اعظمی .
۷ـ غلام جیلانی جلالی .
۸ـ قاری عبدالله .
۹ـ عبدالعلی مستغنی .
۱۰ـ امین الله زمریالی .
۱۱ـ محمدقدیر تره‌کی .
۱۲ـ احمد الله کریمی .

دافغا نستا ن او شوروی اتحاد
ترمنځ‌دبیطرفی اوعدم تجاوز معاهده
په (۹) مادوکی دفیض محمد خان
خارجه وزیر او لوی سفیر ستارک
په امضا تجدید سوه (۲۴جون ۳۱ م
سرطان ۱۰ ش)

خواجه هدایت الله دهزاره جات
رئیس تنظیمیه کابل ته را ستون
سو (سرطان ۱۰)

اعلیحضرت محمد نادر شاه شورای
ملی پخپله وینا افتتاح کړه(دوشنبه
۱۴ سرطان ۱۰ شس جولائی ۳۱ م)

دقطغن نا آرامی خلاصه سوه اووزیر
حربیه کابل‌ته راستون سو (دوشنبه
۴ اسد ۱۰ ش) ده ته داعلی لمر
نښان په مکافات کی ور کړ سو .
(جولائی ۳۱) په ستمبر کی ابراهیم
بیگ تر آمو وا وښت .

دافغا نستان نوی اصول اساسی
دشورای ملی له خوا داعلیحضرت
محمد نادر شاه په امضا خپور سو
(۳۱ اکتوبر ۳۱م ۸عقرب ۱۳۱۰ش)

اعلیحضرت محمد نادر شاه مجلس
اعیان (دمشرانو جرگه) پخپله وینا
افتتاح کړه (دوشنبه ۲۴ عقرب
۱۳۱۰ ش)

عبد الجمیل خان دمزار شریف
نائب الحکومه سو (عقرب ۱۳۱۰)

عبد الرحیم خان دقطغن او بدخشان
دنائب الحکومه وکیل مقرر سو
(عقرب ۱۰)

دنادر افغان کتاب دبرهان الدین کشککی تالیف طبع سو (کابل عقرب ۱۰)

عبد الاحد خان دشورا رئیس دفراه او چخانسور رئیس تنظیمیه سو (۵ قوس ۱۰ شس)

بودار دفرانس نوی مختار وزیر خپله اعتماد نامه ددلکشا په ماڼی کی وړاندی کړه (۲۰ جدی ۱۰)

دافغا نستان حکومت چی دجنگ د تحریم معاهده امضاکړیده، دمنچوریا دشخړی په نسبت ئی دجا پان او چین حکومتو ته دجنگ ځنډ ولو نوټه ور کړه (دلو ۱۰)

کابل په گذرگاه کی دارالمجانین جوړ سو (دلو ۱۰)

د۱۳۱۰ شس کال مالی وار دات گرده ۸٤ ملیونه افغا نی‌مصارف۱۱۸ملیونه کسر ۳۳ ملیونه و.

په دته خیلو کی دپرنگی پرکیمپ دغاز یانو حمله ، چی دپرنگی په بمباری کی ۳۰تنه شهیدا ن سو ل (۳۱ م)

۱۳۱۱ شس
(۱۹۳۲ م۱۳۵۱ق)

په کابل کی عمومی مکتبونه او د طب مکتب چی په اغتشاش کی‌بند سوی وو بیرته‌جوړ سول (حمل۱۱)

دافغانستان اوعربیه‌سعودیه لومړی معاهده وسوه (۵ می ۳۲م ۱۷ ثور ۱۱ شس)

افغا نستان د دوکالم سر حدی سیمه له چترال ځخه وا خیسته ۱۱۱ جریبه مځکه (جوزا ۱۱)

دافغا نستان ددار الفنون (پوهنتون) لپاره داعلیحضرت محمد نادر شاه‌په حضور یومجلس‌وسو ،اوددارالا مان ماڼی ئی د دار الفنون لپاره وټاکله (جوزا ۱۱)

محمد تقی اسفند یاری دایران لوی سفیر خپله اعتماد نامه وړاندی کړه (۱۳ سرطان ۱۱)

دعبدالوکیل خان نائب سالار منار په‌ده‌مزنگ کی جوړسو .(جوزا–۱۱)

دسر حدی پیښو د فیصله کولو موافقه دشوروی اتحاد له سفیرکبیر ستارك سره (۱۷) مادی په کابل‌کی امضا سوه (۲۲ سنبله ۱۱)

پنځه و لایته (کابل ـ قندهار هرات– مزار– قطغن اوبدخشان) او څلور اعلی حکومتونه (فراه– سمت جنوبی ـسمت مشرقی ـ میمنه) اعلان سول (۲٤ اگست ۳۲) .

سردار شاه محمود خان د حرب وزیر اروپا ته دعلاج لپاره ولاړ، او شهزاده محمد ظاهر خان دحرب د وزارت کفیل سو (عقرب ۱۱) .

سردار شاه ولیخان سفیر له پاریسه کابل ته راغی اودده سره غلا م‌نبی خان هم راغی (عقرب۱۱).

غلام‌نبی خان څرخی په کابل کی ووژل سو . (۸ نو مبر ۳۲م ۱٦ عقرب ۱۱) .

په پختیا کی دری خیل ولاړسول اوژربیر ته ددوی اغتشاش کښیښول سو (۲۱عقرب ۱۱ش اکتوبر ۳۲).

په قندهار کی پښتو ادبی انجمن افتتاح سو (پنجشنبه ۹ قوس ۱۱) دپښتو میاشتنی مجله یی هم نشر کړه (۲۰ دلو ۱۱) .

سردار محمد عزیز خان په مسکو کی افغانی سفیر په برلن کی لوی سفیر سو. (قوس ۱۱) .

عبدالحسین خان دروما سفیر په مسکو کی لوی سفیر سو. قوس۱۱

سردار محمدنعیم خان په‌روماکی افغانی وزیر مختار سو (قوس ۱۱).

د عراق اوافغانستان لومړی د مؤدت معا هده (۲۰ ستمبر ۳۲م ۲۸ قوس ۱۱) .

۱۹۳۳ م ۱۳۱۱ ش ۱۳۵۱ ق

د ښکاری دری لار جوړونه ختمه سوه (جدی ۱۱) .

د دولتی خزانو اصولنامه خپره سوه (۱۷ میزان ۱۱) .

محمد گل خان مومند دشمالی ولایاتو رئیس تنظیمیه مقرر سو او پرځای یی غلام فاروق خان دقندهار نایب الحکومه سو .(شنبه ۱۰ جدی ۱۱) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوکت بیک دترکیی لوی سفیر کابل ته راغی (جدی ۱۱) .

اعلیحضرت محمد نادر شاه وزارت معارف ته فرمان صادرکیء چی د ۱۳۱۲ ش کال له ابتداء څخه په معارفو کی دپښتو ښو ونی اقدام وکی (٦ دلو ۱۱) .

په بالا حصار کی دمکتب حربیه لپاره دودانی فرمان صادر سو.

(حوت ۱۱) تهداب یی په۱۷ ثور ۱۲ کښیښنو سو .

د افغانستان او برازیل دموذ ت معاهده په انقره کی امضا سوه . (۲حوت ۱۱ ۲۰ فروری ۳۳)

په ۱۳۱۱ کال دتلگراف خط په گرده افغانستان کی ۸۸۹۵ کیلو متره و .

د ۱۳۱۱ ش کال مالی عایدات ۱۳۳ ملیو نه افغانی مصارف ۱٤۰ ملیونه او کسر اوه ملیونه‌و .

۱۳۱۲ ش
۱۹۳۳ م ۱۳۵۲ ق

د شیبر اودره ښکاری لارافتتاح سوه (حمل ۱۲) .

داستوانی او لیتوانی د حکومتو سره دافغا نستان دمؤدت معا هدی په‌مسکو کی‌امضا سوی(جوزا_۱۲)

دخلع سلاح په کنفرا نس کی دافغا نستان نماینده سلطان احمد خان دانقری افغانی سفیر وټاکل سو (جوزا_۱۲) .

سر دار محمد عزیز خان په برلن کی افغانی سفیر ، دسید کما ل په تفنگچه وویشتل سو (۱٦ جوزا ۱۲ ش ٦ جون ۳۳) په پنجشنبی ۸ سرطان په کابل کی ښخ سو.

علی محمد خان دمعارفو وزیر د افغا نستان له خوا دلندن داقتصادیاتو په کنفرانس کی شامل سو (۲۵جوزا ۱۲)

په قند هار کی دحاجی میرویس‌خان دمزار گنبده داستاد نعیم جان په معماری جوړه‌سوه (جوزا _۱۲)

دفوائد عامه په نامه نوی وزارت تشکیل او الله نواز خان ئی وزیـر سو (سرطان ۱۲)

دتجاوز دتعریف قرارداد دافغانستان ـایران ـاستوانی ـ ترکیه ـرومانیه شوروی اتحاد ـ لیتوانیا تـرمنځ په لندن کی امضا سو (جولائی۳۳ـ سرطان ۱۲)

دعلی آباددروغتون (رفقی سناتوریم) دجوړولو کار چی په ۱۳۱۰ ش شرو سوی و، په اسد (۱۲ ش) ختم سو.

حبیب الله خان طرزی په جاپان کی دافغا نستان وزیـر مختار سو (اسد ۱۲)

دښکاری دری لار افتتاح سوه (۱۹ اسد ۱۲)

علی محمد خان په لندن کی افغانـی وزیر مختار سو، او پر ځـای ئـی احمد علی خان وزیـر معـارف سو (سنبله ۱۲)

محمد عظیم منشی زاده د کابـل د برتا نیا په سفارت کی‌دری تنه‌مړه کړل(۱۵ سنبله۱۲)دی په ۲۱سنبله آعدام سو .

رفقی سنا توریم دکابل په علی آبادکی افتتاح سو.(۱٤سنبله ۱۲)

خواجه هدایت الله دهـزاره‌جات د مخنی رئیس تنظیمه په‌کا بل کی اعدام سو (۲۲ سنبله ۱۲)

غـلام جیلانی خا ن ـشیر مـحمـد محمد مهدی ـفقیر احمـد په‌کا بل کی اعدا م سول .
(۲٤ سنبله ۱۲)

شر کت سها می افغان په کابل‌کی جوړ سو، چی دطـلا درانیو لـو او پلـو رنی امتیـا ز ئـی در لــو د (۲۸ سنبلی ۱۲)

دانگریزانو اوهو مندو جنــــگونــه (میزان ۱۲)

دکابل دمکتب امانیه نوم‌استقلال او دامانی مکتب نوم نجات کیښول سو (میزان _۱۲)

اعلیحضرت محمد نادر شاه د دلکشا دمانی پـه چمن کی دعبد الخالق د

تفنگچی په گولی شهید سو ،او په همدغه ورځ المتو کـل علی الـلـه محمد ظاهرشاه دده زوی دافغانستان پاد شاه سو.
(۸ نومبر ۳۳م چهار شنبه ۱۶عقرب ۱۲د ماپښین دری بجی)

دترکیی لوی سفیر ممدوح شوکت بیگ په ۱۰ قوس اود المان نـوی وزیر متخار تسمیکی په ۱۲ قوس ۱۲ خپلی اعتماد نامی تقدیم کړی .

عبدالخالق داعلیحضرت محمد نادرشاه قاتل په کابل کی اعـدام سو (۲۶ قوس ۱۲)

سردار محمد هاشم خان ته د پاچا فرمان صادر سو، چی دی صدراعظم دی، او ده خپله کابینه داسی معرفی کړه :سردار شاه محمود خان دحرب وزیر– فیض محمد خان خارجه وزیر– محمدگل خان داخله وزیر –فضل احمد خان عدلیه وزیر– احمد علی خـان دمعارفو وزیر– میرزا محمد خان د تجارت وزیر اود مالیی دوزیر کفیل الله نواز خان دعامو گټـو وز یـر محمد اکبر خان دطب مستقل مدیر– رحیم الله خان دپست او تلگراف او تیلفون مستقل مدیر (قوس ۱۲)

دپټرولو دانحصار شرکت په کابل کی تاسیس سو (قوس ۱۲)

محمود طرزی دافغا نستان دصحافت او سیاست پلار په استانبول کـی وفات او ښخ سو (۲۲ نومبر ۳۳ م قوس ۱۲)

۱۹۳۴ م ۱۳۱۲ ش ۱۳۵۲ ق

سر دار محمد قاسم خان په رو ما کی افغانی وزیر مختارسو (حوت۱۲)

دمامورینو د مدیر یتونو اصو لنامه خپره سوه (۱۱ قوس ۱۲)

ذ شرکت سهامی افغان اودشوروی اتحاد دسو افغان تورك ترمنځ د۱۵ زروټنو بوری قرار داد لا سلیـك سو (حوت ۱۲)

ښاغلی محمد داؤد دسمت مشرقی عسکری قوماندان اوملکی آمر مقرر سو (حوت ۱۲)

دافغان– ایران سر حدی موافقـه د ترکیی دحکمیت مناو لپـاره امضا سوه (چهار شنبه ۱۷ حوت ۱۲)

عبد العلی مستغنی دملا رمضان هوتك زوی دافغا نستان مشهور شاعـر (۶۰) کلن پـه کابل کی وفات سو (۲۱ حوت ۱۲)

دپښتون شرکت پـه قند هار کـی افتتاح سو (۲۹ حوت ۱۲)

د ملـی شـــورا د دو همـی ور ی د انتخا بـا تو فرمان صادر سو (حوت ۱۲ش ۱۶فرور ی ۳۴ م)

په ۱۳۱۲ ش کال په گرد افغانستان کی (۳۷) مکتبونه وو چـی ۴۵۹۱ شاگردان او ۱۶۵ تنه معلمان ئی در لودل .

د ۱۳۱۲ ش کال مالی عایـدات ۱۰۸ ملیونه افغانی مصارف ۱۲۰ملیونه کسر ۱۲ ملیونه و.

۱۳۱۳ ش
(۱۹۳٤ م ۱۳۵۳ ق)

د قره قلی انحصار ملی بانك ته وسپارل سو (مارچ ۳٤م حمل۱۳ش)

دبلخ دنوی ښار دودانۍ کار شرو سو (حمل ۱۳)

فریزر تتلر دانگلیس نوی وزیر مختار خپله اعتماد نامه وړاندی کړه (۲۰ حمل ۱۳ ش)

قاری عبدالله ته **دملك الشعراء لقب** ور کړ سو (حمل ۱۳)

د سویس دتقلیل سلاح په جرگه کی جنرال محمد عمر خان دحربـی ارکانو رئیس دافغا نستان له خـوا شامل سو (جوزا ۱۳ ش جون ۳٤)

دخارویو (مواشی) دمحصول اصولنامه خپره سوه (۱۵ ثور ۱۳۱۳)

دگمر کـــو نو دمحصول اصـــولنامه خپره سوه (ثور ۱۳)

د امریکا دمتحده ایالاتو دولت ،افغانستان په رسمیت ومانه (۱۱ اگست ۳٤م ۲۹ اسد ۱۳)

دافغا نستا ن او مجـار ستا ند مودت معاهده(۲۵ اگست۳٤م۱سنبله ۱۳ ش)

شهزاده احمد شاه وزیر یـدیء (۲۳ ستمبر ۳٤م ۳۱ سنبله ۱۳ش)

په کابل کی داو لمپیك لوبه جوړه سوه (سنبله ۱۳ ش اگست ۳٤ م)

افغا نستان په مجمع ملل کی داخل سو (۲۵ ستمبر ۳٤م میزان ۱۳)

دافغا نستان خارجه وزیر فیض محمد خان دافغان– ایران سر حداتو تـه نژدی داعلیحضرت رضا شاه پهلوی حضور ته ور غیء (۲۲ میزان ۱۳)

دکابل په پوهنتون کـی دسائنس پوهنځی افتتاح سو (۲۹میزان ۱۳)

جنرال فخر الدین التای د ترکیه دحکمیت مشر دافغان–ایران سرحدی شخړو دحل لپاره په یکشنبه ۱۸عقرب ۱۳ کابل ته را غیء او په ۱قوس۱۳ هرات ته ولاړ .

دقند هار په سنگین کی دنهـر سراج دکیندلو کار بیا شروع سو (قوس ۱۳)

ریوټر له تهرانه په ۲۳ قوس ۱۳یو خبر خپور کیء چی دزور آباد پـه سرحد کی دافغا نستان خلکو پـر ایرانی خاوره حمله کړیده ،افغانی اخبارو داخبر ترتردیدکیء (۲٤قوس ۱۳)

مو لوی محمد بشیر هندی مهاجر او پهچمرکندکی دالمجاهدخپروونکی ووژل سو(قوس ۱۳ش دسمبر۳٤م)

سید کمال دسردار محمد عزیز خان قاتل په برلن کی اعدام سو(۲۲جدی ۱۳)

جنرال فخر الد ین التای خپـل سر حدی حکمیت تمام کیء او پـه ۲۸ جدی ۱۳ دشوروی له خوا انقری ته ولاړ.

دهندو ستان دعسکری نما یش دلیدلو لپاره عبد الاحد خان فرقـه مشر او عبد الغفور خان فرقه مشر دهلی ته ولاړ (۲۸ جدی ۱۳)

دزور آباد پر شخړو دافغا نستان او ایران موافقه امضا سوه (٤دلو ۱۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلندن افغانی وزیر مختار علی‌محمد خان په سویس کی وزیر مختار او په بین المللی مجمع کی نماینده سو (حوت ۱۳)

الله نوازخان‌په المان کی‌وزیرمختار مقرر سو (حوت ۱۳)

محمد اکبر خان په روما کی افغانی وزیر مختار سو (حوت ۱۳)

غلام یحیی خان دخارجه وزارت لومړی معین دطب مستقل رئیس‌سو (حوت ۱۳) .

محمد صادق خان مجد دی په مصر کی افغانی وزیر په حجاز کی هم‌وزیر مختار سو (حوت ۱۳)

افغانستان دجامعه ملل دبنځو د خر ځولو دانسداد په مجاهده کی شامل سو (حوت ۱۳)

کابل او مزار شریف په تیلفون سره ونښلول سوه (حوت ۱۳) .

د ۱۳۱۳ ش کال مالی واردات ۱۲۰ ملیو نه مصارف ۱٦۱ ملیونه کسر ٤۱ ملیونه افغانیو .

دافغانستان ملکی تشکیلا ت په۱۳۱۳ ش کال داسی ؤ

ولا یا ت	حکومات کلان	محلی‌حکومتونه	علاقه داری
۱ـ کابل	۴	۲۵	۴
۲ـ قندهار	۳	۱۷	۲۱
۳ـ هرات	۲	۸	۱۹
۴ـ مزار شریف	۱	۱۲	۱۴
۵ـ قطغن و بدخشان	۱	۱۷	۱۷
٦ـ سمت‌مشرقی	۱	۱۱	۱۰
۷ ـ سمت‌جنوبی	۰	۵	۲۵
۸ـ میمنه	۰	۵	٦
۹ـ فراه	۰	۲	٦

په ۱۳۱۳ ش کال په افغانستان کی گرده (۳۹) مکتبونه‌وو، چی ٦۱۵۷ تنه‌یی شاگردان او ۲۰٦ تنه معلمان‌وو .

میر احمدشاه‌رضوانی دشکو ستا ن افغانی او بها رستان ا فغا نی او نورو کتابونو مؤلف په پیښو ر کی وفات سو (۳٤م – ۵۳ق. ولادت یی په اکبر پوره کی ۱۲۷۹ ق)

سردار عبدالرحمن خان دسردار عبدالو هاب خان زوی چه عالم ، فکور او شاعر سړی و، په‌فراه کی وفات سو ۳٤ م ۱۳ ش ۵۳ق (ولادت‌یی ۱۲۸۹ ق) .

۱۳۱٤ ق
۱۹۳۵ م ۱۳۵٤ ق

د افغا نستان او اتحاد جماهیر شوروی تر منځ دمچخو دمبار زی موافقه نامه ۱۲ مادی فیض‌محمدخان خارجه وزیر او ستارگ د شوروی سفیر امضا کړه . (۱٦ مئی ۳۵م ثور ۱٤) .

دامریکا لو مړی سفیر و هار نی بروگ کابل ته راغی (ثور ۱٤ مئی ۳۵) .

ملامحمد یعقوب فراهی دملامحمد خان نورزی زوی عالم او مؤلف او شاعر په‌فراه‌کی‌وفات‌سو. (۱۳۱٤ش ۵٤ق) (ولادت‌یی ۱۲۸٤ ق) .

آثاریی : تذکره آتش فشان ـ گنج شهیدان ـ دیده یعقوب ـ حواشی پر اقلید س .

هورنی بروك دامریکا لومړی وزیر مختار، خپله اعتماد نامه تقدیم‌کړه. (۱۳ ثور ۱٤ـ می ۳۵).

دایران نوی‌لومړی سفیر علی‌اکبر بهمن خپله اعتماد نامه تقدیم کړه (۱۸ثور ۱٤ ـمی ۳۵)

کرنل لارنس چی دافغانستان په اغتشاش ۱۳۰۷ ش کی لاس درلود په لندن کی مړسو (۲۸ ثور ۱٤ مئی ۳۵) .

دکوټی لو یه‌زلزله وسوه‌چی‌په‌جنوبی افغا نستان کی‌هم اثروکیء (جمعه۹ جوزا ۱٤ جون ۳۵) .

دملی شورا اجلاس وپرانست‌سو (۸جون ۳۵ جوزا ۱٤) .

صحیه اود پست او تلگراف او تیلفون وزارتونه تا سیس سول، غلام یحیی خان وزیر صحیه ، او رحیم الله خان دپست او تلگراف او تیلفون وزیر مقرر سو (جوزا ۱٤ جون ۳۵) .

دقندهار نهر سراج دهلمند له رواده بیاجوړ اوافتتاح‌سو (دوشنبه ۲٦ جوزا ۱٤ـ جون ۳۵) .

عبدالر حیم خان دهرات نا ئب سالار وزیر فواید عامه سو، اوپر ځای ئی غلام فاروق‌خان دهرات نایب‌الحکومه مقرر سو (۲۷ جو زا ۱٤ـ۳۵)

دقندهار په باباولی کی دبریښنا کارخانه افتتاح سوه (سه شنبه ۱۷ سرطان ۱٤ـ جولائی ۳۵) .

دحاضری اصولنامه نشر سوه . (۱۰ سرطان ۱٤) .

د تجار تی تقاوی او کوریری اصولنامی خپری‌سوی ۱۰سرطان۱٤

بناغلی محمد داؤد دقندهار ملکی اوعسکری مشر قند هار ته راغی (جمعه ۲۷ سرطان ۱٤ـ جولایی ۳۵)

مفتی جزایری دمصر وزیر مختار په‌کابل‌کی خپله اعتمادنامه وړاندی کړه (۱٤ ش) .

سلطان احمد خان د افغانستان وزیر مختار په قاهره کی مقرر سو (اسد ۱٤ـ آگست ۳۵) .

محمد صادق‌خان مجد دی په جده کی وزیر مختار سو (اسد ۱٤ـ اگست ۳۵)

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد انورخان نایب سالار دحرب
دوزارت معاون سو . (اسد ١٤ —
اگست ٣٥) .

دقندهار ادبی انجمن کــابــل ته
نقل کړ سو، (اسد ١٤— اگست ٣٥)

دقندهار دنوی ښار ودانی جوړی سوی
(سنبله ١٤ ستمبر ٣٥) .

انگریزانو ته دمو مندو قبیلو
ولاړیدل. (ستمبر ٣٥ میزان ١٤) .

لـه گمرك څخه د دیپلو مـاسی
مالونو او بگاژونو دمعافی اصولنامه
(١٢ میزان ١٤) .

دانگلیسی لښکرو پر مومندو باندی
حملی وکړی، اود افغانستان اخبار
وخپل تشویش وښو، که انگلیسی
لښکر خانونه د ډیورنډ برید ته را
رسوی دابه دافغانستان لپاره خطروی
او به سرحدی قبیلو کی به عام غاو
پورته سی (میزان ١٤ — ستمبر ٣٥)

دایران خارجه وزیر کاظمی دهنا
او قندهار لهخوا کابل ته دسیاسی
مذاکراتو لپاره په دو ستانه سفر
ردغلی، (١٦عقرب ١٤ ، نومبر ٣٥)

دبی وزلو دروزنی اصولنامه، اود
عمومی گټو لپاره داستملاك اصولنامه
خپره سوه (١٨عقرب ١٤) .

کاغذی نوټونه د مالیی د وزارت
لهخوا خپاره سوه او اصولنامه یی
هم خپره سوه (قوس ١٤ دسمبر ٣٥)

دجاپان سفارت په کابل کی جوړ
سو (نومبر ٢٥ قوس ١٤).

پرو فیسور غلام محمد خان مشهور
نقاش پـه کابل کـی و فـات سو
(قوس ١٤— دسمبر ٣٥) .

دلوگر دسرخاب دم جوړ سو،
چی دری لکه جریبه مځکه اوبــوی
(١٩ قوس ١٤— دسمبر ٣٥) .

١٩٣٦ م ١٣١٤ ش ١٣٥٤ ق

جاپان ته دلوړو تحصیلا تو لپاره
یوه ډله محصلان وا ستول سـوه
(جدی ١٤ جنوری ٣٦) .

دجو هری رنـگو نـو د راوړلو
اصولنامه خپره سوه. (٢٥جدی ١٤).

سردار علی شاه خان د قندهار
عسکری او ملکی آمـر مقـر ر سو
(٢٦ جدی ١٤ جنوری ٣٦) .

عبد الصمد خان پـه روما کی د
افغانستان وزیر مختار مقرر سو .
(٢٤ دلو ١٤) .

په قند هار کی دوړیو دسوداگری
لپاره دوطن شرکت تا سیس سو.
(حوت ١٤— مارچ) .

د خارجی اتبـاعـو د استخدام
اصو لنامه خپره سوه(١١ حوت ١٤).

سپه سالار شاه محمود خان دحرب
وزیر، دعلاج لپاره اروپا ته ولاړ، او
سردار شاه ولیخان د حرب دوزارت
کفیل سو (٨ حـو ت ١٤ مـــا رچ)

د ١٣١٤ ش کال مالی واردا ت
١٢١ ملیونه مصارف ١٣٤ ملیونه کسر
١٣ ملیونه افغانی و .

په ١٣١٤ ش کال ٥٠ مکتبونه په
افغا نستان کی و چـی ٦١٨٦ تـنه
شاگردان او ٢٠٩ تـنه معلما ن
یی لرل.

١٣١٥ ش
١٩٣٦ م ١٣٥٥ ق

د امریکا سره د مؤدت معاهده
(٢٦ مارچ ٥ حمل ١٥).

دشوروی اتحاد سره دعدم تعرض
وتجارتی تړون (مارچ—١٢حمل ١٥)

دشوروی نوی سفیر کویر ســکی
اگریمان صادر سو (١٥حمل ١٥ش
اپریل ٣٦) .

دافغانی ١٦ورزش کارانو شمول
دبرلن په اولمپیك تو لنه کی(١٦حمل
١٥— اپریل) .

شرکت سهامی ملی په بانك ملی
تبدیل سو (٢حمل مارچ).

دملکی او عسکری مامورینو پـه
معاش کی زیاتوب (دوشنبه ١٧حمل
١٥—مارچ).

د پل خمری د نساجی شرکت
تاسیس سو (١٦ثور ١٥ می)

په کابل کی د ښځو سناتو ریم
افتتاح سو (٢٥ جوزا —١٥— جون
٣٦).

دداوا خانو اصو لنامه خپره سوه
(١٥ ثور ١٥) .

په قندهار کی دوړیو او بـدلـو
کارخانه افتتاح سوه (٢٨ جـوزا،
١٥—جون ٣٦) .

په افغانستان کی لومړی قرآن شریف
چاپ ســو . (١٠ سنبلـه ١٥ —
ستمبر ٣٦) .

دکابل پو هنتون دطب دپو هنځی
تهداب په علی آباد کی کښینبول سو
(٢٤ سنبله ١٥—ستمبر ٣٦)

دهلمند د اوبو په باب کی دافغان
ایران گډ کمسیون په چخانسور کی
ختم سو (٢٥ سنبله ١٥ ستمبر
٣٦) .

په غزنه کی دحکیم سنایی دمزار
تعمیر (١٥ میزان ١٥ ر٨ اکتوبر ٣٦).

سر دار شاه محمود خان دحرب
وزیر په مسکو کی (٣ میزان ١٥—
ستمبر ٣٦)

سردار محمدهاشم خان صدراعظم
دعلاج لپاره اروپاته ولاړ (١٩میزان
١٥ — ١٤ اکتوبر ٣٦) د صدراعظم
وکیل سردار شاه ولیخان و .

د پست اصولنامه خپره سوه .
(٧ میزان ١٥) .

د پښتو در سمیت او ملی ژبی
والی فر مان صـا در ســو، چـی
مامورین ئی تر درو کالو زده کـی
(عقرب ١٥ نومبر ٣٦) .

د تابعیت اصولنامه خپره سوه.
(١٦ عقرب ١٥) .

سید عبدالله د خارجـه وزارت
عمومی سیاسی مدیر په دریای آمو
کی غرق سو (جمعه ١٩ قوس ١٥
د سمبر ٣٦) .

د شورای ملی د دریمی دوری
لپاره د وکیلانو د انتخاب په شاهی
اعلان سره امر وسو (١٥ جدی
١٥ د سمبر ٣٦) .

په ١٣١٥ ش کال په افغانستان
کی ٩٢ مکتبو نهو، چی٩٢٧٥ تنه
شاگردان او ٣٠٩ تنه معلمان ئـی
لرل .

د ١٣١٥ ش کال مالی واردات
١٦١ ملیـونـه مصارف هـم ١٦١
ملیونه افغانی و .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکابل د ۱۳۱٥ ار تزا قی مواد: اوړه ۲٤٦۲ خرواره ــ غــو ړی ۳۳۰ ــ نری وریجی ۱٤٥۲ ــ پنډی وریجی ٥۹٥ ــ مالګه ۸۸٤ ــ ماش ۱٥۲ کورت ۱۰۹ خرواره ــ پسونه ۱٦٥۱٥۹ ، وزی ۲۱۰۲۸ غـویـی ۱٥٦۷ .

میرزا سکندر نقاش د میرزارضا هروی نقاش شاګرد په هرات کــی وفات سو . (۱۳۱٥ ش) .

دمصر د وزیر مختار عبدالرحمن عزام اګریمان صاذر سو (حـــــوت ۱٥ مارچ ۳۷) .

۱۳۱٦ شں .

(۱۹۳۷ م ۱۳٥٦ ق) .

یو ولس ترکــی منصبداران د عسکری چارو لپاره استخدام سول (٦ حمل ۱٦ ش ۲۷ مارچ ۳۷) .

سردار احمد علی خان په تهران کی افغانی لــوی سفیر او سردار محمد نعیم خان وزیر معار ف سو (۱۷ حمل ۱٦ ش اپریل ۳۷) .

د نفتــو د استخــراج لپـــاره د افغانستان او انلانه اکسپلو ریشن شرکت تړون ۲۳ مادی (ثور ۱٦ش اپریل ۳۷) .

سردار محمد نعیم وزیر معارف د انجمــن ادبــی رئیس سو (۲٥ جوزا ۱٦ ش مئی ۳۷) .

د انګستـــان د پاد شاه د تاج اغو ستلو په جشن کی پهپار یس کی د افغانستان مختار وزیر سردار شاه ولیخـــان او عبدالصمد خان د روما وزیــر مختـــار او سردار سد الله خانذشاهی فر قـــــــی قــومنــدان د افغانستان لــه خــوا شتراك وکــی (۱۲ مئـی ۳۷ م جوزا ۱٦).

د افغانستان ــ ایران ــ عــراق ترکیی تر منځ د سعد آباد تــړون امضا سو (۱۷ سرطان ۱٦ ش ۷ جولائی ۳۷) .

پښتو ټــولنــه په کابــل کــی افتتاح سوه او انجمن ادبی ورسره ګډ سو (سرطان ۱٦ جــون ۳۷)

په زرغون ښار او کتهٔ وازکی ځنی قبایل ولاړ سول ، مګــر ژر مطیع سول (سنبله ۱٦ شں اګست ۳۷) .

دالمان دنور نبـــرګ په جـــرګه کی عبدالمجید خان د ملـــی بانک رئیس او محمــد احسان هــوایــی قوماندان شرکت وکـــی (۸ میزان ۱٦ ش ۱ اکتوبر ۳۷ م) .

پر پښتو ژبه بانــدی د وینا و ټولنــه د فیض محــمد خان وزیــر خارجه په وینا د کابل په سینماکی افتتاح سوه (۱۰میزان ۱۳ــاکتو بر)

شمیر احمد خان د دولت وزیر مقرر سو (۱۷ میزان ۲۰ اکتوبر)

د شرقی اتفاق شورا په جینوا کی د سعد آباد د تړون د مملکتو په ګــډون وسوه (۲۱ ستمبر ۳۷)

د چکوسلواکیا سره د مــؤدت معاهده لاس لیك سوه ۲۰ میزان

۱٦ ش ۱٤ ستمبر ۳۷ م) .

د افغانستان او برازیل د مؤدت معاهده په پاریس کی امضا سوه . (۱۸ عقرب ۱٦) .

د هند د تجارتی وکالت اداره په کابل کی جوړه سوه (۱٥ عقرب ۱٦ ش ۸ نو مبر ۳۷ م).

عبدالشکور خان پخوانی قاضی القضات په قند هار کی وفات سو (۲۰ عقــرب ۱٦ ش ۱۳ نــومبــر ۳۷ م) .

د ابن سینا د ۹۰۰ کال تلینه په کابل کی وسوه (۲۰ عقرب ۱٦ش ۱۳ نومبر ۳۷ م) .

د ترنګزو حاجی صاحب په آزاد سرحد کی وفات سو (قوس ۱٦ش نومبر ۳۷ م) .

د بی سیم تلګراف دستګاه پــه میمنه کی و درول سوه (۱ قوس ۱٦ ش ۲۳ نومبر ۳۷) .

په کابل کی شرکت ارزاق افتتاح سو (جدی ۱٦ د سمبر ۳۷).

پــه کابل کــی د میوی شرکت افتتاح سو (جدی ۱٦ ش د سمبر ۳۷) .

د کونستنتین الکزند رویــچ د شوروی لوی سفیر اګریمان صادر سو (٥ جدی ۱٦ د سمبر ۳۷) .

د افغانستان او ترکیی د مؤدت او اقتصا دی تړون تر لسو نورو کلو پوری په انقره کــی تجـدیـد سو (۱۰ جدی ۱٦) .

۱۹۳۸ م ۱۳۱۷ ش ۱۳٥۷ ق

د کــابــل پــوهنتــون د طب د پوهنځی لومړی ډلهمحصلان راووتل (۱٥ جدی ۱٦ش ٥ جنوری۳۸).

دمعارفو وزارت دپښتو درســی کتابونو په تالیف شرو وکړه (۲۰ جدی ۱٦ ش ۱۰ جنوری ۳۸ م) .

د کابل په ارګ کی کتابخانه تاسیـــس سوه (۲دلو ۱٦ شں ۲۱ جنوری ۳۸ م) .

د چك وردګ د برینښنا کــار خانــه جــوړه سوه (۱۹ دلــو ۱٦ فروری ۳۸) .

محمد ګل خان مومند د پښتو قاموس په کــابل کــی چاپ کیء (۱۳۱٦ ش).

د ۱۳۱٦ ش کال دولتی عایدات ۲۲۰ ملیونه اومصارف هم دغونیو.

د لوفت هــنزا طیارو هفتګـــی الوتنی د کابل او برلن تــر منــځ شرو سوی (۱۳۱٦) .

په ۱۳۱٦ کال په افغانستان کی ۱٥۰ مکتبونه و ، چی شاګردانئی ۱۷٥۲٦ تنه او معلمـــان یــی ٥۸٤ تنه وو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۱۷ ش .
(۱۹۳۸ م ۱۳۵۷ ق) .

د قره قلی انحصاری شرکت په کابل کی جوړ سو (۱۰ حمل ۱۷).

د بدخشان او پامیر لار جوړول شروع سوه (۱۰ حمل ۱۷) .

دودانیـو شرکـت (۱ بـاگـك) د افغا نستان او چکو سلواکیا په‌گډه په کابل کی جوړ سو (۱۱ حمـل) ۱۷ ش ۲ اپریل ۳۸) .

ذشوروی دولت دمزار اومیـــمنـــی او هـرات قـونسل خـانـی او د افغا نستان دتا شکند او مـــــر و قو نسلگری لغوسوی(۱۲ حمل ۱۷ ش ۱۳ اپریل ۳۸) .

د جـاپان سره د افـغانستان تجارتی تړون وسو (۱۸ حمل ۱۷ ش ۹ اپریل ۳۸) .

د شوروی اخبار داتور چـی د افغانی سفارت یو غړی د روس او جاپان اختلاف تودوی رد سـو، او افغانستان پردی خبـره دشوروی دولت ته پرو تهست وکی (۲۸ حمل ۱۷ ش ۲۸ اپریل ۳۸) .

د قـند جـوړ ولـو او پتړ ولو انحصاری شر کت په کابل کی‌جوړ سو ،(۳۱ حمل ۱۷ش اپریل ۳۸).

علامه اقبال‌دلاهور مشهور شاعر اوپوهاند وفات اوپه لاهور کی‌ښخ سو، دده پروفات په ټول‌افغانستان کـی تاسف وسو. (۳ ثـور ۱۷ش ۲۲ـاپریل ۳۸).

دلته بند لار دجلال آباد پر خوا جوړه سوه (۸ثور ۱۷ش اپریل۳۸).

دخوشحال خان مکمل کلیات پـه قندهار کی عبدالحی حبیبی چاپ او خپور کیء ۱۱۲۸ مخه (جوزا ۱۷ش مئی ۳۸ م) .

داکار دقندهار دملکی او عسکری مشر ښاغلی محمد داؤد په حمایت وسو .

د افغانستان او شوروی تر منځ دمضرو خزندو ددفاع موافقت نا مه په کابل کی امضا سـوه (۲٦ مئی ۳۸م جوزا ۱۳۱۷ش) .

دافغا نستان‌هوایی‌قوا په‌خریداری سوو طیارو له ایتالیاـ برتانیا څخه تقویه سول اود هوا بازی دزده‌کړی لپاره محصلان برتانیاـ شـو روی اتحاد ـ ایتا لیا ته واستـول سـوه اووسملی هم رانیولی سوی‌دمی ۳۸ـ جوزا ۱۷).

محمد علی‌خان قندهاری دافغانستان دشطرنځ قهر مان سو (جوزا ۱۷ـ جون ۳۸) .

په شنوارو کـی د محمد افضل عبدل خیل سرکوبی (۵ سرطان۱۷ جولایی ۳۸) .

سعدی شا می او محمـد علـی چـی لـه هنده د اغتشاش لپاره سلیمانخیلو ته راغلی و هند تــه وتښتیدل ۱۰ سر طان ۱۷جولایی۳۸

دپښتو مستعجل دارالمعلمین په کابل کی جوړ سو . (۱۲ سرطان ۱۷ جولایی ۳۸) .

دکوچی یاغیانوسرکوبی (سرطان ۱۷ جولایی ۳۸) .

دافغانستان اوترکیی دمؤدت معاهده تجدید سوه (۲٤ جون سرطان۱۷).

دتیلو داستخراج شر کت انلا نـده اکسپلور یشن دخپله قرار داده‌څخه دځینو سیاسی چارو له سببه انکار وکیء او خپله عذر نامه یی وړاندی کړه (۱٤ اسد ۱۷ش ٦ اگست ۳۸)

د افغانستان او ایـران د پست موافقه نامه په کابل کی امضا سوه (۱۰ـاسد ۱۷ ش ۲ـاگست ۳۸).

عبدالرحیم خان دوزیر په رتبه د صدارت معاون او عبدالحسین خان دفوایدعامه وزیر او عبدالمجید خان دتجارت وزیر او میرزا محمد خان‌د مالیی وزیر سو (۲۳ سنبله ۱۷ش ۱٤ ستمبر ۳۸) .

باقر کاظمی د ایران لوی سفیر خپله اعتماد نامه وړا نـدی کـړه، (۲۵ سنبله ۱۷ش ۱٦ستمبر ۳۸) .

د سیاسی علو مو پوه اکاډمی په کابل کی دوزارت معارف لـه خوا جوړه سوه (۱۱ میزان ۱۷) .

دافغانستان خارجه‌وزیر دانگلیس خارجه وزیر ته دفلسطین پـه باب دزیرمی تلگرا ف ولیږه (میزان ۱۷ اکتوبر ۳۸) .

دهند خارجی سکرتر سراو بری متکاف کابل ته‌راغیء ، پراقتصادی او سرحدی اقوامو اود فلسطین پر شخړو ئی دافغا نستان‌دخارجه‌وزیر سره خبری و کړی (میزان ۱۷ش اکتوبر ۳۸ ش).

غازی مصطفی کمال اتاترك پـه پنجشنـبه ۱۸ عقـرب ۱۷ ش ۱۰ نومبر ۳۸م په استانبول کی وفات سو او دده پاتا په افغا نستان کی په ډیر افسوس وا خیستله سوه او په جنازه کی ئی سردار شاه‌ولیخان اشتراك وکیء.

سر دارفیض‌محمد خان په تر کیه کی افغانی لـوی سفیر مقـرر سو (۲٤عقرب ۱۷ش ۱٤ نو مبر ۳۸)

علی محمد خان وزیر خارجه سو (۵ قوس ۱۷ ش)

سلطان احمدخان په‌مسکو کی‌افغانی لوی سفیر سو (۸ قو س ۱۷ ش)

محمد قاسم‌خان‌دهرات‌نائب الحکومه سو .(۲۵ قوس ۱۷ ش)

۱۹۳۹ م ۱۳۱۷ ش ۱۳۵۸ ق

ښاغلی محمد داؤد دسمت مشرقی دتنظیم رئیس سو (۱۰جدی ۱۷ش ۱۷ جنوری ۳۹)

په قند هار کی دعبد القادر خان‌ختك پښتو دیـوان لومړی پلاد ښاغلـی محمد داؤد پـه حمایت دعبد الحی حبیبی په تصحیح او اهتمام دمقدمی سره خپور سو.

دانه ملیونه افغانی دصنعتی پلان لپاره منظوری سوی،چی دپنبی‌کرلو اود اودلو کارپرمخ‌بوزی (دلو۱۷ش ۱۱ فروری ۳۹)

دهامند داوبو دویشنی تړون دایران له سفیره سره په خارجـه وزارت کی ترتیب سو(٦دلو ۱۷فروری۳۹)

(c) ketabton.com: The Digital Library

چی وروسته ملی شورا هغه رد کیء دسیاسی علومو اکا ډیمی دحقوقو پــه فاکولته تبدیل سوه (۸ حــوت ۱۷ ش ۲٤ فروری ۳۹) .

د۱۳۱۷ ش کال دولتی وار دات ۱۷۳ملیونه مصارف ۱٦۳ ملیو نــــه سپمالس ملیونه وه.

په ۱۳۱۷ ش کال په افغا نستان کی ۲۲۸ مکتبونه‌و ، چی ۱۸۸۷۷ شاگردان او ۸۳۳ معلمان یی‌لرل .

۱۳۱۸ ش
(۱۹۳۹ م ۱۳۰۹ ق)

د افغا نستان لوی سفیر سردار شاولیخان له‌پاریسه کابل‌ته راغیء (۵ حمل ۱۸شں ۲٦ مارچ ۳۹) .

په زمینداور کی محمد افضــل خان علی زی یاغی او ونیول سو (۱حمل ۱۸ ش ۲۱ مارچ ۳۹)

محمد نوروز خان په‌ایران کی‌افغا نی لوی سفیر او احمد علی خان په‌لندن کی وزیر مختار او ذوالفقار خان په جاپان کی وزیر مختار مقــرر سول (۱۰ حمل ۱۸ ش ۱ اپریل ۳۹)

دتجارت دوزارت نوم په ملی اقتصاد بدل سو (۱۵ حمل ۱۸ش ۱۵اپریل ۳۹)

دعراق دپاچا امیر غــازی دمړینــی تعزیت په‌کابل‌کی (۲۰ حمل ۱۸ش ۲۰ اپریل ۳۹)

سر دار احمد شاه خان وزیر دربار دایران دولیعهد دواده په مراسمو کی گډون وکیء (۲۰ حمل ۱۸)

وزیرخارجه علی‌محمدخان دسعدآباد دتړو ن په مجلس کی د شمــــو ل لپاره تهران ته ولاړ (۱۳ حمل ۱۸)

شیر محمد خــان ناشر دقطغن او بد خشان نائب الحکومه په کابل‌کی وفات سو(۲۸حمل ۱۸ش ۱۸اپریل ۳۹) .

دقندوز دتیلو کنبلو فابریکه‌افتتاح سوه چی هره ورځ پنځلس زره‌کیلو کالکی کاروی (۱۰ ثور ۱۸ش ۱می ۳۹)

په کابل کی دعمران شرکت جــوړ سو (۱۸ سرطان ۱۸شں ۱۱جولائی ۳۹ م)

دافغا نستان او هالینډ دمودت‌معاهده (۲٦ جولائی ۳۹م ۲اسد ۱۸)

دافغا نستان او المان دتجا رتی مبا دلاتو او تادیاتو تړون (۱۰ اسد ۱۸ ش ۳ اگست ۳۹) .

ملا پاینده محمدچی دهډی داستاد په نامه مشهور اود مــلا نجم الــدین مرحوم خلیفه و په کابل کی وفات سو (۲۰ اسد ۱۸ ش اگست ۳۹) .

سر دار علی شاه خان دقنــد هــار ملکی او عسکری مشر مقــرر سو (۹ سنبله ۱۸ش ۲ ستمبر ۳۹)

په شاهی‌فرمان‌په دوهم‌عمومی جنگ کی دافغا نستان کامله بیطرفی‌اعلان سوه (۱۳ سنبله ۱۸ ش ٦ ستمبر ۳۹)

سر دار محمد نعیم خان وزیر معارف د صدارت عظمی معاون مقــرر سو (۱۳ سنبله ۱۸) .

غلام فاروق خان دداخله وزارت‌وکیل سو (۱میزان۱۸ ش۲۳ ستمبر۳۹)

محمد اسماعیل خان دکابل والــی سو (۱ میزان ۱۸ ش)

په ۱۳۱۸ کال دغه اصو لنامی خپری سوی :

(۱) ترفیعو او ولو لاندی کیدونکو مځکو دخرڅولو اصو لنامه ۲۲میزان
(۲) دښاروالیو دمحصو لاتو اصولنامه ۱۰ قوس
(۳) دپاسپورټ اصو لنا مه.

عسکری قــوا ښه تجهیز سول (۱۳ اکتوبر ۱۹ میزان ۱۸)

دپښتو لومړی مفصل گرامر په کابل کی دمحمد اعظم ایازی له قلمه‌پښتو ټولنی چاپ کیء (عقــرب ۱۸ شں نومبر ۳۹ م)

آقای سهیلی دایران لوی سفیر په کابل کــی مقرر سو، (٤عقرب ۱۸ش ۱۸ اکتوبر ۳۹) .

په کابل کی د سید جمال‌الدین افغان‌دسلمی تلیني‌مراسم اجراسول (قوس ۱۸شں۹ دسمبر ۳۹) .

په کابل‌کی‌وزارت معادن تاسیس او رحیم الله‌خان یی وزیرمقرر سو (۱٦ قوس ۱۸ش دسمبر ۳۹) .

د مطبوعاتو مستقل ریاست پــه کابل کــی جــوړ او صلاح الدیــن سلجوقی‌یی په کابینه کــی مستقل رئیس ســو، (٤ جــدی ۱۸ش ۲٦ دسمبر ۳۹).

دعسکری مکلفیت قانون نافذسو (۱۲ جنوری ٤۰ جدی ۱۸) .

دکابل رادیو ۲۰ کیلوواته‌منځنی څپه افتتاح سوه (۱۲ جــنوری ٤۰ جدی ۱۸) .

۱۹٤۰ م ۱۳۱۸ ش ۱۳۵۹ ق

د ملــی شورا د څلورمــی دوری دوکیلانو د ټاکنی لــه پاره اعــلان خپور سو (۱ دلو ۱۸) .

دپښتو لومړی جیبی قاموس پــه قندهار کــی دلعل محمد کاکــړ او عبدالحی حبیبی له‌خوا چاپ او خپور سو (دلو ۱۸م).

د۱۳۱۸ ش کال دولتــی وار دات ۱٦۷ ملیونه مصار ف ۲۰۰ ملیونه کسر ۳۳ ملیونه افغانی و .

په ۱۳۱۸ ش کال په افغانستان کی ۳۱۲ مکتبونه‌او ۵۰ زره‌شاگردان او ۱۵۰۷ تنه معلمان‌وو .

په دغه کال دافغانستان دقره‌قل تجارت له‌امریکا سره شروسو، چی گــــرده صـــــاد رات ٦۰۸، ۱۷۱۱ ډالره‌وه .

محمد عبیدالله خان افغا ن دهند د پښتنو تاریخ (یادگار سلف) پــه ډهلی کی چاپ کیء (۱۸شں).

میرزا محمدجان دمیرزاسعیداحمد زوی دکابل شاعــر او محاسب او خطاط په عاشقان وعارفان کی ښخ سو (۱۸ ش) ده دامیر شیرعلی‌خان دولیعهد په تبر یك کی هــم یــوه قصیده ویلی‌وه ۱۲۹۰ ق .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۱۹ ش
۱۹۴۰ م ۱۳۶۰ ق

ملا محمد یوسف هراتی دقندهار سابقه دار معلم په گرشك کی وفات سو (حمل ۱۹ مارچ ۴۰)

دافغا نستتان بانك اساس نامه‌خپره سوه (۵ جوزا)

دتجارت داطاقو اصو لنامه خپره‌سوه (۵ جوزا)

د۱۳۱۹ ش کـال دولتـی واردات ۱۴۸ ملیونه مصارف ۱۷۲ ملیو نه کسر ۲۴ ملیونه افغانی و.

په ۱۳۱۹ ش کال په افغا نستان کی ۳۲۴ مکتبونه ۶۰ زره شاگردان او ۱۹۹۰ تنه معلمان وو.

په دغه کال دقره قلی صا درات ۳۵۴، ۶۷۴، ۴ ډالرو ته ور سیده.

میرزا خداداد ثاقب دمزار شر یف فارسی شاعر وفات سو (یکشنبه۱۳ ذی الحجه ۵۹ق).

میر زا محمد اسحاق زرین قلم دغوث الدین زوی دکـابل خـطا ط وفات سو (۱۹ش)

داحمد شاه ابدالی پښتو دیوان د عبد الحی حبیبی په ترتیب اواهتمام پښتو ټولنی چاپ کیء (کابل)

۱۳۲۰ ش
(۱۹۴۰ م ۱۳۶۰ ق)

دچك وردگ دبریښنا کار خانه چی په ۱۳۱۶ ش کال شرو سوی وه بریښنا یی ۴۴ زره ولتټه کابل‌ته جاری سوه (حمل ۲۰) .

دبوری اوقند اونساجی شرکتونه جوړسول (مئی ۴۰– جوزا ۲۰ ش).

دا فغانستان او شور وی اتحاد تجارتی قرار داد(۲۹ جولایـی ۴۰م اسـد ۲۰).

دافغانستان تاریخ په دوه ټوکه کی زرمخه په فارسی ژبه داحمدعلی کهزاد تالیف چاپ اود تاریخ ټولنی خپور کی، له‌قبل التاریخ څخه بیاد اسلام تر راتګه .

۱۹۴۱ م ۱۳۲۰ ش ۱۳۶۰ ق

اقتصادی پلان اعلان سو چی په ۵ کالوکی به‌افغانستان ۵۰فیصده‌خپل دلباس اړتیا او ۸۰ فیصده به‌دبوری اړتیا پوره کوی (جنوری ۴۱جدی– ۲۰) .

ژو زف هاکن فرانسوی‌مستشرق چی‌له ۱۹۲۴م څخه‌یی په افغانستان کی تاریخی تحقیقات کـړی وو ، داسپانیا دشمال غرب په دریاب‌کی په کښتی کی ډوب سو (۲۴فروری ۴۱ حوت ۲۰) .

دپښتو جیبی قاموس (لس زره لغتونه)دمحمد اعظم ایازی تا لیف، پښتو ټولنی چاپ کیء (کابل) .

دعسکری مکلفیت نوی اصولنامه خپره سوه (۱۴ میزان ۲۰) .

د ۱۳۲۰ ش کال دولتی واردات ۱۶۱ ملیونه مصارف ۱۶۶ ملیو نه کسر (۵) ملیونه افغانیو .

د ۱۳۲۰ ش کال افغانستان ۳۳۱ مکتبونه ۶۴ زره شاگردان ۲۱۹۰تنه معلمان درلودل .

۱۳۲۱ ش
۱۹۴۱ م ۱۳۶۱ ق

افغا نستان خپله بیطرفی په‌دوهم جهانی جنگ کی بیا تـاييد کـړه (۲۸ جولائی ۴۱سرطان ۲۱)

افغا نستان دبر تانیا او شـــوروی اتحاد په غـو ښتنه جـر منیان او ایتالو یان له مملکته وایستل(۱۹ اکتو بر ۴۱ میزان ۲۱)

حاجی‌ولی محمدمخلص دسلطان‌محمد زوی دقند هار تکړه نقاد پښتوشاعر هلته ۶۲ کلن وفات سو (۳دلو ۲۱) (ولادت ئی قند هار ۱۲۵۹ ش)

شیخ محمد رضا هروی خطاطنقاش، منجم ،مورخ او شاعر په کابل کی وفات سو. (۱۵ صفر ۶۱ ق)

دپښتنانه شعراء لو مړی ټـوك دعبد الحی حبیبی تالیـف دپښتو ټولنی له خوا په کابل کی چاپ سو.

په ۱۳۲۰ کال دغه اصو لنامی خپری سوی :

(۱) دتجارت اصو لنامه ۳۰ جوزا
(۲) دتجارت دثبت‌اصو لنامه۳۰جوزا
(۳) دتجارتی دفتر ونو اصو لنا مه ۸سرطان
(۴) ددلالی اصو لنامه ۲۳سرطان .
(۵) دافلاس او دیوالی توب اصولنامه ۱۵ قوس.

د ۱۳۲۱ ش کال دولتی واردات ۱۰۳ ملیونه مصارف ۱۶۳ ملیو نه کسر ۶۰ ملیو نه افغانی و.

په ۱۳۲۱ ش کال افغـا نستان ۳۴۲ مکتبونه ۷۲۲۰۳ شا گردان او ۲۵۴۸ تنه معلمان لرل.

۱۳۲۲ ش
(۱۹۴۳ م ۱۳۶۲ ق)

قاری عبدا للـه ملك الشعراء د حافظ قطب الدین زوی په کابل کی ۷۵ کلن مړ او ښخ سو (جمعه۹ثور ۲۲) ولادت ئی کابل ۱۲۸۸ ش و.

دافغا نستان قو نسلگری‌په‌نیویارك کی افتتاح سوه (۱۵ مئی ۴۳ م)

د افغانستان لومړی وزیر مختار عبد الحسین عزیز خپله اعتماد نامه دامریکا رئیس جمهور ته وړاندی‌کړه (۵ جون ۴۳ جوزا ۲۲) .

د ۱۳۲۲ ش کال دولتی واردات ۱۱۷ ملیونه مصارف ۱۸۰ ملیونه کسر ۶۳ ملیونه افغانی و.

په ۱۳۲۲ کال تول د قره قلـی صادرات ۸۳۹ ، ۱۸۰۱ پوسته پـه ۶۹۰، ۰۸۳، ۸ ډالره قیمت وه.

سرا ورل ستین مشهور انگلیسی مستشرق او پوهاند په کابل کـی مړ اوښخ سو(سه شنبـه ۲ عقـرب ۲۶ اکتوبر ۴۳)

دسعد آباد تړون تر پنځو کـالـو وروسته پخپله تجـدیـــد سو (۲۸ دسمبر ۴۳ قوس ۲۲)

په ۱۳۲۲ ش افغا نستان پـه ۳۵۳ مکتبو کی ۱۲۶، ۸۴ تنه شا گردان او ۲۴۵۴ معلمان لرل.

دلوی احمد شاه بابا شرح حال دمیر غلام محمد غبار تالیف په‌کابل کی په فارسی چاپ سو ۳۵۲ مخه.

۱۹۴۴ م ۱۳۲۲ ش

د افـغا نستان او چین دمـودت معا هده لاسلیك سوه (۵ مـارچ حوت ۲۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۲۳ش

(۱۹٤٤ م ۱۳٦٤ ق)

دهرات لوی مسجد نوی تر میم او تزئین سو.

دپښتو شاعر عبد العلی اخندزاده خالوزی کاکړ دملا عبد الخالق زوی دملا عبدالرحمن لمسی په ۱۹۳۰ م دخان قلات قاضی القضات، په ۱٦ شوال ٦٤ق دپښین په خالوزو کی وفات او ښخ سو (ولادت ئی خالو زی ۱۸۷۲ م ۱۲۸۹ ق)

میر سید عالم محمد دامیر سید عبد الاحد زوی دبخارا پخوانی پاچا په کابل کی ٦٤ کلن و فات او په شهدای صا لحین کی ښخ سو (شنبه ۵ جمادی الاولی ٦۳ق ۹ثور ۲۳) دده جلوس په بخارا کی ۱۳۲۹ ق.

میر محمد علی آزاد دقاضی میر محمد حسن زوی دفارسی شاعر او منشی او مولف په کابل کی وفات سو (پنجشنبه ۲۰ ذیجحه ٦۳ ق ۱۵ قوس ۲۳) دده‌ولادت‌په بالاحصار کی رمضان ۱۲۹۵ ق.

دسید جمال الدین افغانی تابوت له استانبوله کابل ته را وړل سو او په پوهنتون کی ښخ سو(یکشنبه ۱۰ جدی ۲۳)

پته خزانه دپښتو تذکرهٔ شعراء د محمد هوتك تالیف (۱۱٤۲ ق) د عبد الحی حبیبی په اهتمام کشف او له کابله چاپ او نشر سوه (۲۳ ش)

دعبد الرؤف بینوا تالیف پښتنی میر منی په کابل کی چاپ سو.

د ۱۳۲۳ ش کال دولتی واردات ۲۱۹ ملیونه مصارف ۱٦۷ ملیو نه سپما ۵۲ ملیونه وه.

په ۱۳۲۳ ش کال د افغا نستان په ۳٤۸ مکتبو کی ۸۷،۵۳۹ تنه شا گردان او ۲۵۲۲ تنه معلمان‌لرل.

د۱۳۲۳ کال ټول دقره قلی صا درات ۱،۹۱۰،۰۱۹ پو سته په ۱۲،۷۱۱،۲٦۵ ډالره وه

۱۳۲٤ ش

(۱۹٤۵ م ۱۳٦۵ ق)

د پښتو ادبیاتو تاریخ لو مړی ټوك دعبدالحی حبیبی په قلم له کابله چاپ سو.

دوهم ټوك ئی په ۱۳٤۲ ش کال په‌کابل کی چاپ‌سوی دی ء .

حاجی اسماعیل سیاه د اخوند ملاعبدالاحد نوروزی هروی زوی، ظریف او ناقد شاعر (متخلص په گوزك) دفارسی دیوان خاوند په هرات کی وفات سو (۱۰ عقرب ۲٤ش ۲٦ ذی قعده ٦٤ ق) د ده ولادت په کرخ کی ۱۲۷۲ق و.

غلام جیلانی اعظمی دخوشدل‌خان پو پلزی زوی شاعر او لیکوال په کابل کی مړ سو (سه شنبه ۲٦قوس ۲٤ق ش ۱۳ محرم ٦۵ ق) د ده ولادت : ۱۳۱٦ ق.

د ادبیاتو فاکولته دمعارفو د وزارت له خوا جوړه سوه او لومړی رئیس یی عبد الحی حبیبی وټاکل سو.

د ۱۳۲٤ ش کال دولتی واردات ۲۲٦ ملیونه مصارف ۲۲۹ ملیو نه اودری ملیونه افغانی کسر دی .

په ۱۳۲٤ ش کال افغا نستان‌په ۳٤٦ مکتبو کی۹۳،۲۷۹ تنه‌شاگردان او ۲۵٤٦ معلمان لرل.

په دغه کال ټول دقره قلی‌صادرات ۳،٤۰٦،۳۷۵ پو سته په ۲۷،۰۲۱،۱۳٤ ډالره وه.

په ټول افغا نستان کی ۷٦٦٦ حقوقی او ٦۱۱۳ جزائی دعاوی په محکمو کی فیصله سوی وی.

په ۱۳۲٤ کال دغه اصو لنا می نشر سوی :

(۱) دخارجی اتباعو دمسا فر ت او هستو گنی اصو لنا مه ۱۷ دلو

(۲) دملکی مامورینو او متقاعد ینو اصو لنامه ۱٤ قوس

(۳) دابتدایی او مرافعی او تمییزد دعوا گانو دمیعاد تاکنه ۲۷ سنبله

(٤) دملی صنعتی مؤسسو دکار او کار گرانو اصو لنامه ۲٤ جدی.

۱۳۲۵ ش

(۱۹٤٦ م ۱۳٦۷ ق)

دافغا نستان او شوروی اتحاد سر حدی موافقت نامه د سر دار سلطان احمد خان افغانی لوی سفیر او مولوتف وزیر خارجه له خوا په مسکو کی (۵) ماده او یو پروتوکول امضاء سوه (۱۳ جون ٤٦ جوزا ۲۵)

سر دار محمد هاشم خان صدراعظم دناروغی په سبب استعفاء وکړه او پرځای ئی سپه سالار شاه‌محمودخان

صد راعظم سو (۹مئی ٤٦ جوزا۲۵)
داایران سره هوایی موافقه وسوه (۲٦ میزان ۲۵)
پهملل متحدکی دافغا نستان لومړی نماینده عبد الحسین خان شامل‌سو (۱۹ نومبر ٤٦ عقرب ۲۵)
دملل متحد عامی غونډی دافغانستان ګډون په هغه موسسه کی وما نـه (۹ نومبر ٤٦ عقرب ۲۵)
عبد الرحیم خان دعامو ګټو وز یـر دحکومت دمخالفت په تور ونیول‌سو (۲۹ جنوری ٤٦ جدی ۲۵)
دکابل پوهنتون دطب او حقوقو او ادبیاتو دفا کو لتو پهشمول جوړسو (۲۵ ش)

په ۱۳۲۵ کال دغه اصو لنا می خپری سوی .

۱ـ دعایداتو دمالیاتواصو لنا مه

۲ـ د حکومت د اداری چـارو د عمومی تفتیش اصولنامه ۱۰ ثور .

۳ـ دملکی مامورینو دمحاکمی اود محکمو دتشکیل اصول ۷ جوزا .

په ۱۳۲۵ کال ټولــه د افغا نستان ساتلی طلاوی دنیویا رك پهفدرا ل بانك‌کی (۹۳۷،۷٦۷) او نسه طـلا په(۷٦۳، ۲۳۵، ٤۳۵) افغا نی‌قیمت وه اوهم (۱۸٦۹٤۵) مســـکو کـــی طلاوی په (۵۱۸۰٦۵۰) ګر مه وز ن او (۵۱۲۵٦٤۷۳۵) افغانـی قیمـت موجودی وی .

په ۱۳۲۵ کال ټول د قـره قلـی صادرات ۱،۵۹۸،۲۸۹ پوستله پـه ٤۲۲، ۱۹۸، ۲۱ ډالروه .

په ۱۳۲۵ کال افغا نستان پـه ۳۲۹ مکتبوکی ۳٤٤، ۹۳ شاګردان او ۲٦۷۷ تنه معلمان درلو دل .

د ۱۳۲۵ ش کال ګــرده دولتی عایدات ۳۳۸ ملیونه مصار ف ۳٤٤ مایونه اوکسر ٦ ملیونهافغانی وی.

په ۱۳۲۵ کال دافغا نستان ځینی احصائیی :

پو سته‌خانی : ۲۳٦ پیاده رو ٤۲ موټر رو .

محکمی :

۱ تمیز + ۱۰ مرافعـی + ۱٦۱ ابتدائی = ګرده ۱۷۲ .

ما لی د وایر : ۷ مستو فیه + ۳ سر بنته داری + ۱٦٦ کنترو لـی اداری = ګرانه ۱۸٤ .

پښتو ملکی کور سونه : ګـرده ٤٤٦، معلمانئی ۲۰۹ـ زده کوونکی ۱۳۳۸۰ .

نشر الصوت : پوبروډ کاستینګ ناشر الصوت ۱۳ـتر احصائیی لاندی شخصی راډیو ګانی ۳٦۲۰ .

دنخی کار خـانـو محصـــو ل : ۷۲٤،٦۹۳، ۱۰امتره ټوکر او۲۸۰۲۱ ټلچی صابون .

د کابل نقلیات: ۳۸۷۵ بایسکله ۸٦۲ تیزرفتار موټرونه، ۱۳۲۱لاری ۷۵۱ ګاډی، ټوله دکراچیو او موټر سایکل سره = ٦۸۲۵ .

د کابل حیوانات: ۷٦۷، ۳،۸۸۰ دزراعت دائری : ولایات ۹ + امتحانی قوریه ۲ + سیروم ســـازی ۱ + د څارویوروزنه ۱ + دکرنی‌ازمو ینښت ځایونه ٤ = ټول ۱۷ .

دکابل ودانی : کورونـه ۹۵۰۰ سرایونه ۱۱۲ـ دکا نونه ۵٤٦۲ ـ حمـامـونـه ۲۷ـ یـخـــــدان ۱۵ داوبو نـلو نـه ۱۵۲ کیلو متره ـ مسجدونه ۲۰۰ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

معادن : دتالقان مالګه۱،۱۳۲،۸٦٤ سیره ـ داندخوی‌مالګه ۱،۲۰۹،٦۷۲ سیره ـ دهرات دغو ر یان ما لـــګه ۸٤٦،۲۹٤ سیره ـ دتاشقرغان مالګه ۱۱۳،۲۸۱ سیره ـ دقندهار مـالګه ۱۲۰،۰۰۰ سره ـ دغو ر بند مالګـه ٤٤۰۰سیره مساوی‌ټوله۳،٤۲٦،۵۱۱ سیره ـ ډبـرین سکاره (۱۷٦۸۸) سیره.

دحکو متواداری: نائب الحکو مګی ۷ اعلی حکام ۳ لـوی حاکـمان ۲۲ لومـړی درجه حاکمان ۲۰ دوهـمه درجاه ۳۳ـدریمه درجه ۳۸ـخطرمه درجه ٤۱ـ علاقه‌داری ۱٤۲ـ ټوله ۳۰٦ .

قضا: په‌ټول‌افغانستان‌کی ۲٤۷۵ حقـــوقــی و ۱۸۷۲ جـــزایـی فیصلی سوی وی .

دکابل نفوس: چی‌دبوری کوپون یــی ا خیستــی دی (۱۰٦،۱۹۱) تــنه .

دخارجی ټو کر واردات :

۰۲۸، ۹٤۸، ۹۱ متره.

دامریکا اوږه: ٤۱۲، ۲٦۵ سیره خـارجی بوره: ۸۸٤، ۲۷۰ سیره روغتونوته: ۱۹۲، ۳۷۱ تنورجوع کړیده

دکابل ښار دکانونه:

دډوډی هوټلو نه ۳۵ـ سماوار چی ۱۵۱ ـ کلچه پزی ٤٤ ـ وریجی‌والا ۵۰ ـ کبابی ۳۵ ـ سابه والا ۳۵ پالوده والا ۵۹ ـ میوه والا ۵۳ ـ بقال ٤۰۸ ـډوډی والا ۱۰٤ـ بنیـهٔ ګـر ۱٦۵ ـ قنـاد ۱۵۱ ـ عطـار ۱۷۵ـزرګر ۱۷۷ـدرملتو نونه ـ۱۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۲۶ ش .
(۱۹۴۷م ۱۳۶۸ ق)

د افغانستان او شوروی دراډیو تلگرافی معاهده ۱۶ مادی په کابل کـــی امضاء سوه (۱۳ اپـــریل ۴۷ حمل ۲۶) .

دافغانستان و فـــد تا شکنـــد ته ورسیدی چی د شوروی مملکته سره سرحدونه و ټاکی (۲۴ اپریل ۴۷م ثور ۲۶).

ځکه چی دهندوستان ویش ومنل سو، نو افغانستان برتانیا اود هند حکومت ته ولیکل، چی دافغانستان له سر حداتو تر اباسینه پوری خلك پښتانه دی او ښایی چی دوی پخپله دافیصله وکړی، چی آزاد پاتیږی، که له افغانستان یاهندیاپا کستا نه سره گډیږی (۱۳جون ۴۷ جوازا۲۶).

برتانیا افغانستان ته‌جواب ورکی چی‌د ۱۹۲۱ کـــال پـــه تړون کـــی سرحدونه منل سوی دی، نو ځکه هندو ستانیا نو ته دقدرت دانتقال پـــه وخت کـــی باید افغانستان په شمال غربی سرحد کی هـــیڅ ډول مداخله و نـــه کړی (۳ جولایی ۴۷ سرطان ۲۶) .

افغانستان دپښتو نستان د خلکو دحـــقوقـــو مـــطالبه بیا برتـــانیاتـــه وکړه(۱۰ جولایی ۴۷ سرطان ۲۶).

سردار شاه‌محمود خان صدراعظم لـــندن ته ولاړ (۲۶ جولایی ۴۷ م اسد ۲۶) .

سردار شاه محمود خان نیویارك ته ورسیدیء (۳ ـــاگســـت ۴۷ م اسد ۲۶) .

ایران په سیستان کی دهلمند د اوبو دلږوالی‌شکوه وکړه (۱۸ستمبر ۴۷م سنبله ۲۶) .

افغا نستان دپښتنو په طرفداری دپاکستان‌دشاملیدو پر خلاف په ملل متحد غونډه کی رای ورکړه . (۳۰ستمبر ۴۷ میزان ۲۶) .

د افغانستان او سویډن د مؤدت معاهده (۲۲ـــاکتوبر ۴۷م۲۸ میزان ۲۶).

نجیب‌الله خان دافغانستان نماینده دپښتونستان دخلکو دحقوقومدافکره د پاکستان د مشرانو سره وکـــړه (نومبر ۴۷ عقرب ۲۶) .

دصافو او نورستانیانو د جنگ په بندو نه کی دعسکر و مدا خلـــه (۲۹ نومبر قوس ۲۶) .

۱۹۴۸ م ۱۳۲۶ ش ۱۳۶۹ ق

عبد الحسین عزیز د افغانستان نماینده په کشمیر کانفرانس کـــی وغوښته چی‌دقبایلی‌سیمو پروضعیت باندی د افغـــانستان ســـره مشوره رسمی (۲۲ جنوری ۴۸ دلو ۲۶).

په ۱۳۲۶ کال دغه اصولنا مـــی خپری سوی .

۱ـ دترافیك‌اصو لنامه ۱۷سنبله.
۲ـ دښاروالیواصو لنامه۱۰سنبله.
۳ـ دعسکری جزااصولنامه۳میزان.
۴ـ دعسکری محاکماتو اصولنامه ۱۳ میزان .

د ۱۳۲۶ ش کال دولتی واردات ۲۸۱ ملیونه او مصارف ۲۸۳ ملیونه کسر دوه ملیونه افغانیو .

په ۱۳۲۶ ش کال افغانستان په ۳۳۸ مکتبو کی ۹۸،۶۳۱ شاگردان او ۲۷۴۷ معلمان لرل .

په دغه کال ټول دقرقلی صادرات ۲،۴۱۶،۲۰۸ پوسته‌په ۱۶،۲۵۰،۹۹۷ ډالره وه .

دکابل صحی اداری: سناتوریم ۲ دکوچنو روغتون۱ـ دښځو روغتون۱ دبندیانو روغتون۱ گرزنده روغتون۲ عمومی روغتو نونه ۳ـ گـــــرده ۲۱ شفاخانی :قنـــدهار ۵ـ مـــــزار ۶ هرات ۷ قطغن ۸مشرقی۵ میمنه ۳ فراه ۲بدخشان ۱ = گـــــرده ۷ دکابل ښار ۲۱ مساوی گر ده ۶۷

۱۳۲۷ ش
۱۹۴۸ م ۱۳۶۹ ق

سردار محمد نعیم خان‌په‌ایتالوی کی دافغانستان‌لوی سفیر مقررسو: (۱ اپریل ۴۸ حمل ۴۷ حمل ۲۷)

شاه عبدالله بدخشی د بـــدخشان د جـــــر م د میـــــر محـــمد سید خـــان زوی چی لیـــکوال او محقق سړی و په کابل کی په ۲۶ حمل ۱۳۲۷ ش وفات سو (ولادت ئی په‌جرم بدخشان کی ۱۳۳۰ ق)

محمد یحیی نادم میمنه وال د دیوان خاوند شاعر په میمنه کـــی ۷۹ کلن وفات سو (سه شنبه ۷ ثور ۲۷) .

د بر تانیا سفیر سو (۲۳ اپریل ۴۸ ثور ۲۷) .

سردار فیضـــ محمد خان پـــه بر تانیا کی د افغانستان لوی سفیر سو (۶ می ۴۸ ثور ۲۷).

دامریکا وزارت مختاری په کابل کی په لوی سفارت بـــدله سوه او لو مړی لوی سفیر ای‌ـــپـــالمیـــــر خپله اعتماد نامه وړاندی کړه (۵ جون ۴۸ جوزا ۲۷) .

افغانستان په راډیو او مطبوعاتو کی د پښتونستان تحریك شروع کړیء او پاکستان‌خان عبدالغفار خان بندی کړیء (۱۶جون ۴۸جوزا ۲۷)

د افغان او شوروی اتحاد گـــډ کمسیون د سرحداتو ټاکنه بشپړه کړه او موافقت نامه ئی امضا سوه (۲۹ ستمبر ۴۸ سنبله ۲۷) .

کسر شپږ ملیونه افغانی و .

د ۱۳۲۷ ش کال دولتی واردت ۳۱۱ ملیونه مصارف ۳۱۷ملیو نـــه

پـــه ۱۳۲۷ ش کـــال پـــه ۳۲۵ مکتبو کی ۶۶۰ ، ۹۸ شاگردان او ۲۷۵۸ معلمان وو .

په دغه کال گرده د قـــرقلـــی صادرات ۸۶۶ ، ۳۶۵ ، ۱ پوسته‌په ۲۲،۶۰۵،۷۲۱ ډالره وه.

په دغه کال د مالگـــی واردات مالیه وزارت ته (۳۵۷، ۴۲۲ ، ۱) اود ډبرینو سکرو (۱۹۵ ، ۵۶۱)

سر گیلیس سکوائر په کابل‌کی افغانی وی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغه کال کی د کابل د سینما گانو عایدات (۲٦۹ ، ٤۸۷ ، ۱) افغانی وی .

په دغه کال افغانستان له خارجه ۱٤۱،۳۵۱ بوری بوره ٥ـ٤٤،۰۹۸ سیــــره په (۳۹٦، ٤٦٥، ٤۱) افغانی را نیولی وه . او داخلی د بغلان بوره لــه ... ، ۳۲ تـنو لبلبو څخــه ٤۲،٦۸۳ بــــو ر ی ٥٤۷،۲۲٥ سیره سوی وه.

درا ډیواصو لنامه خپره سوه(۱٥سد) داحمد تو کلی کتاب (روابط سیاسی ایران وافغانستان)له‌تهرانه چــاپ سو (۲۷شس)

۱۳۲۸ ش
(۱۹٤۹م ۱۳۷۰ق)

خارجه وزارت‌وویل چی‌دپاکستانی گورنرجنرال داخبره‌چی‌قبایلی‌سیمی دپاکستان نه‌جلاکیدونکی برخی دی دجناح‌د۱۹٤۸م له‌ویناسره مخا لفه ده (۲٤مارچ ٤۹م ٤ حمل ۲۸).

د افغانستان شارژ دافرپه کراچی کی د وزیرستان پربمباری بانــدی دپاکستان حکومت تــه غــاوو کــی (۲ اپریل ٤۹ حمل ۲۸) .

لویس ډر یفیوس پـه کابل کــی دامریکا لوی سفیر سو (۲۰ اپریل ٤۹ ثور ۲۸) .

افغانستان پر سرحداتو باندی د پاکستان خواته دگاډیو تگ‌راتگ ...قین‌کیء (٤ جون).

پاکستانی طیارو پرمغلگی بمباری وکړه او ۳۲ تنه افغانان یی‌مړه‌کړل اود افغانستان حکومت پردی واقعه سخت احتجاج وکی (۱۲ جون ٤۹ جوزا ۲۸) .

الفریډ گاردنر په کابــل کــی د برتانیا لوی سفیر سو (۲۰ جــون ٤۹ جوزا ۲۸) .

فیض محمد خان دافغانستان لوی سفیر پــه لندن کی وویــل، چــی افغانستان به‌دپاکستان سره دخپلی شخړی د فیصلی لپاره د بــرتانیا کړ مك وغواړی،مگر پاکستان‌وویل: چی په سرحدی صوبه کی دمخه د خلکو رایه اخیستله سویده ، اود داکار دپاکستان په داخلی چاروکی مداخله‌ده (جوزا ۲۸) .

د شورای ملی اومه دوره چــی آزاده شوراوبلله سوه افتتاح‌سوه (۳۰ جون ٤۹ ســـر طــان ۲۸).

دپاکستان خارجه وزیر وویــــل : چی پاکستان به‌دافغا نستان‌سره د اقتصادی همکاری خبری وکی، خود قبایلی سیمو مسئله به‌ردکی. (۱۱ جو لایی ٤۹ سر طان ۲۸).

د افغانستان ملی شورا ډیورنډ لین ردکیء، اود پښتو نستان‌دخلکو جهادیی دآزادی لپاره تاییدکیء .
(۲٦ جولایی ٤۹م اسد ۲۸) .

مولوی سیف الرحمن الکوزی د افغانستان قاضی عسکر ۱۱۰ کلن دپیښور دچار سدی پــه دوابــه او مهتره کلی کی وفات او ښخ سو . (شنبه ۷ جــمادی الاولــــی ٦۹ ق ۱۳۲۸ ش) .

د سوات والی میانگل عبدالودود

خپل زوی عبدالحق جهان زیب خپل جا نشین کیء اودریاست حکمرانی ور وسپارله سوه (۱۲ دسمبر ٤۹ قوس ۲۸) .

۱۹٥۰ م ۱۳۲۸ ش ۱۳۷۱ ق

د افغا نستان او هند دروغــی او مؤدت معاهده وسوه (٤جنوری ٥۰م ۱٤ جدی ۲۸)

افغا نستان دچین دخلکو حکومت په رسمیت وپیژاند (۱۳ جنــوری ٥۰ جدی ۲۸)

سلطان احمد خان افغانی لوی سفیر خپله اعتماد نامه پــه مسکو کــی د شوروی اتحاد مشر ته وړاندی کړه (۲٦ جنوری ٥۰ دلو ۲۸)

دافغا نستان پاد شاه پــه رسمی میلمستیا مصــر تــه ولاړ (۸ مــارچ ٥۰ حوت ۲۸)

۱۹٤۹ م ۱۳۲۸ ش ۱۳٦۹ ق

دمنهاج سراج جوز جانی دطبقات ناصری کامله نسخه دعبــد الحــی حبیبی په تعلیق او تحشیه په لاهور او کوټه کی سنگی چاپ سوه.
دوهمه طبع ئی له کابله دوه ټوکه او مکمله ۱۹٦۳ ر ۱۹٦٤ م

د ۱۳۲۸ ش کال دولتی وار دات ۳۲۹ ملیونه مصارف ۳۳٦ ملیونه‌او کسر اوه ملیونه افغانی و.

په ۱۳۲۸ ش کال په ۳۲۸ مکتبو کی ۹٥،۹۸۲ زده کوونکــی او ۲۸۳۳ ښوونکی وو.

په دغه کال گرده دقــره قلـــی صا درات ۱،٦٥٦،٦۱٦ پو سته په ۱۰،٤۳۷،۲۳۷ ډا لره وه.

په دغه کال‌مالیه‌وزارت‌ته دمالکی عاید ات (۲،۰۲۷،۹۲۰) اود ډبرینو سکرو (۱،۱٦۰،۹۸۷) افغانی او د کابل د سینما گــانــو عــا یــدات (۱،٦٥٥،۸۸۷) افغانی اود دولتی ملا کو عایــد ات (۱،٦٥٤،۳۸۹) افغــانـــی اود گــمــرك مــحصــول (۱۳٥،۹۲۲،۸۸٥) افغا نی وی. او افغا نستان ته گرده (۲،۹٦٥،۹۰۷) گیلنه پټرول را وړل سوی وو.

دافغا نستان بانك دارا ئی:

طلا	٥۱۲،٥۸٤،۹٥٥
نقره	٦٤،٥٦۸،۲۸٥
خارجه اسعار	۱٤۱،۷۸۳،۷۲۱
دو لتی نوټ	۱۷٥،۹۳۷،۱۳٥
مسکو ك	۱،۳۸٦،۹۷۳
بانکی نوټ	۸٥،۳۹٦،۷۲٥

گرده (۹۸۱ ،٦٥۷،٦۹٤) افغانی.

دافغا نستان بودجه :

دمځکی او څاروو مالیه	۱۱٤ملیونه
د گمرك محصول	۱٥۰ رر
پر عایداتو مالیات	۳٥ رر
دبانکو گټې	۱٥ ملیو نه
دو لتی انحصا رات	۱٦ رر
کا نونه او متفرقات	٦۰ رر
گرده عایدات	۳۹۰ رر

مصارف هم دغونی دی.

دافغا نستان دبرېښنا دپیدا ښت اندازه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجبل سراج اوبه ۱۰۰۰ کلیواته
دچك وردگ اوبه ۳۳۰۰ رر
دقند هار اوبه ۳۳۰ رر
د هرات اوبه ۹۰ رر
ویزلی ۱۵۰کلیواته
د پغمان ۵۰ رر
دپل خمری ۴۸۰۰ رر
د سروبی ۲۴،۰۰۰ رر

ټوله تخمینی دبر ېښنا قوه (۳۴) زره کیلواټه .

دافغا نستان صادرات خارج ته:
وچه میوه ۴۰ زره ټونه
قیمت ۱۲۵ ملیونه افغانی
لنده میوه ۱۵ زره ټونه
قیمت ۴۵ ملیو نه افغا نی
عقاقیر او لرگی ۱۵ زره ټونه
قیمت ۴۰ ملیو نه افغا نی
پنبه ۱۲ زره ټو نه
قیمت ۱۲ ملیو نه افغا نی .
قرهقلی اونور پوستونه ۲ملیونه
قیمت ۲۵۰ ملیو نه افغا نی .
وړی ۸ زره ټونه
قیمت ۴۰ ملیو نهافغانی .
غالی ۶۰ زره متر مربع
قیمت ۷ ملیو نه افغانی .

نور مواد ، کو لمی ، کمبلی، پو ستین ، څرمن ۵ ملیونه افغانی.
اودلی شیان شل ملیو نه افغانی.

گرده صادرات :یولك ټونه او تخمینی قیمتئی ۵۵۰ ملیونه افغانی

دافغا نستان دمځکی له۳۰۰،۰۰۰ مربع میل ځخه فقط پنځمه بر خهآبی یاللمی کرل کیږی چه لههغه ځخه ۱۹۱،۰۰۰ ټو نه غنم ۱۲۸،۰۰۰ ور بشی ۳۴۷،۰۰۰ جو ار۲۵،۰۰۰ پنبه ۳۵،۰۰۰ قندی لبلبو۲۵،۰۰۰ ور یجی – ۱۸۹،۵۰۰ حبوبات – ۱۰۰،۰۰۰ ټونهمیوی اخیستهکیږی.

دافغا نستان واردات لکه کالی ، بوره، چای، دواوی، دخا نیات، ماشینونه ، موټرونه ،دبرېښناسامان د ودانی لوازم، لوښی، فلزات اونور تر ۳۰ زره ټونه.

څلور ملیونه گیلنه تیل.

ټول: ۵۰۰ تر ۶۰۰ ملیونه افغانی

دکانی او مصنوعی مالگی پیدا ښت ۱۵ زره ټونه په لس ملیونه افغانی، کانی سکاره لس زره ټونه په لس ملیونه افغانی.

د افغانستان بانكسرمایه ۱،۱۸۲ ملیونه .

دکاغذی نوټ خپرونه ۸۴۵

د نیویارك په ریز رو بانك کی پشتونه (۷۶۷، ۹۳۷) اونسطلا . دکابل په خزانه کی(۶۵۰، ۵،۱۸۰ گرامه)

بی سکی طلا او (۱۸۶ر۹۴۵) دمسکوکه طلا .

او (۵۶۷،۰۰۰، ۶۴) مسکو ك نقره .

دریز رو بانك دطلا قیمت : (۷۳۵ ، ۵۶۴ ، ۵۱۲) افغا نی

(د افغانستان بانك رسمی راپورټ ۱۳۲۸ ش) .

په ۱۳۲۸ ش کال د افغا نستان

نفوس ۱۲ ملیو نه تخمین سوی دی .

په ۱۳۲۸کال دغه اصو لنا مې خپری سوی :

۱–دنکاح اوسنتی اوواده اصولنا مه ۸حمل .

۲– دپاتا مراسم ۲۸ حمل .

۳– دصنایعو دتشویق اصولنامه ۳۰ حمل .

۱۳۲۹ ش
(۱۹۵۰م ۱۳۷۱ ق)

د افغانستان پادشاه په ر سمی میلمستیا ایران ته ولاړ (۲۷ مارچ ۷ حمل ۲۹) .

د افغانستان حکو مت وغوښتل چې دپاکستان دلوی سفارت غړی دی ددی ځای قوانین نهماتوی (۲۶مارچ ۵۰م۶ حمل ۲۹) .

د افغانستان او شوروی داجناسو دمبادلی موا فقت نامه ۱۴ ما د ی امضاء سوه (۱۷ جو لا یی ۵۰ سرطان ۲۹) .

دمتحدو ملتو دتخنیکی امداد ډله کابل ته راغله چی په انکشافیپلانو کی مشوره ورکی (۲۲ جون ۵۰ سرطان ۲۹) .

جون ۱۹۵۰ – اپریل ۱۹۵۲ م جوزا ۱۳۲۹ – ۱۳۳۱ ش دقندهار په شمال شر قی ۴۰ کیلو متری دهله کی دارغند او پر رود یو بم جوړ سو: لوړتیا ۵۰ متره – اوږد والی ۵۳۰ متره– پسور ۱۰متره– ظرفیت یوملیون جریب مکعب– د بم نس ۳۰۰، ۲۵ جریب– دبم داوبو اوږد والی ۱۸کیلو متره– پسوریی اوسط ۲کیلو متره– مځکه تر اوبو لاندی ۴۸۰،۰۰۰ جریبه – دبرېښنا قوه ۶۴۰۰ کیلواټه .

د یونسف سره دسلو زرو ډالرو دامداد قرارداد د کوچنیانو دمړینی دلږولو لپاره (۱۱ جولا یی ۵۰ سرطان ۲۹) .

دافغانستان او اتحاد شوروی د څلورو کالو تجارتی قرارداد (۱۸ جولایی ۵سرطان ۲۹).

دافغانستان اوشرق اردن دمودت معاهده (۲ ستمبر ۵۰م ۱۰ سنبله ۲۹ ش) .

د افغانستان او لبنان د مودت معاهده (۶ ستمبر ۵۰م ۱۴ سنبله ۲۹ ش) ..

د افغانستان او سوریه دمودت معاهده (۱۲ اکتوبر ۵۰م ۱۹ میزان ۲۹ ش) .

د سردار شاه محمود خان نوی کابینه داسیاعلان سوه :(۱۴اکتوبر ۵ میزان ۲۹) .

ښاغلی محمد داؤد دحرب وزیر علی محمد خار جه و ز یر – عبدالاحد داخله وزیر– محمد نوروز مالیه وزیر– میر سید قاسم عدلیه وزیر – عبدالمجیددمعارفو وزیر – میر محمدحیدر دملی اقتصاد وزیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلام فاروق صحیه وزیر ـ محمداکرم دفواید عامه وزیر ـ محمد نعیم دکانو وزیر .

له افغانستا نـه یهود اسرا ییل ته لاړل (اکتو بر ۵ میزان ۲۹).

افغانستان دپاکستان داتور ردکی چی په ۳۰ ستمبر ددی خای قبایلی یا عسکری خلك تر سرحداتو تیر سویدی (۲٤ اکتوبر ۵عقرب ۲۹).

له اوومنارو څخه چی دهرات پــــه مصلاکی پاتــه وی یــوه ونړیده . (چهار شنبه ۱۸ دلو ۲۹) .

۱۹۵۱ م ۱۳۲۹ ش ۱۳۷۲ ق .

د امریکا دمتحده ایالاتــو ســره دتخنیکی مرستی قرارداد (۹فروری ۵۱ حوت ۲۹) .

جارج میریل دامریکا لوی سفیر کابل ته وتاکل سو (۱۹ مارچ ۵۱م ۲۸ حوت ۲۹) .

د ۱۳۲۹ ش کال دولتی واردات ۳۹۷ ملیونه مصارف هم دغونیو .

پــه ۱۳۲۹ ش کــال پــه ۳۳٤ ښوونځو کی ۷۸۸، ۹۹ زده کوونکی او ۳۰۰۷ ښوونکیوو .

په دغه کال کــی گــرده مالیات برعایدات ۲٤۹ ملیونه وه . دمځکو مالیه ۱۷۹ر ٤۲٦ ر۲۸ـ دمواشـــی مالیه ۲۸،٤۷۱،۲۷۲ـ اصنافی مالیه ۰۲٦ ، ٤۲۸ـ او گــــر ده مـالیـه (٤۷۸، ۳۲۵، ۵۷) افغانیوه .

د افـغـا نستان بانــك دا رایی ۱۳۲۹ شں :

طلا ۸۱٤، ۵۰۲، ۵۱۲ افغانی .

نقره ۲۸۵، ٦۰۳، ٦٤ رر

خارجه اسعار ۹۵۲، ۱۳۱، ۳۵٦ افغانی .

دولتی نوټ ۹۰۲، ۹۸۰، ۱۷۵ افغانی .

مـسـکـــو ك ۵۵۲ ، ۳۲٤، ۱ افغانی .

بانـکی نـوټ ۸۱۵، ۵۱۷، ۷۱ افغانی .

گــــر ده ۰٦۲،۳۲۰ ، ۱،۱۸۲ افغانی .

دافغانستان بانك مفاد ٤۲،۱۰۷،۲۰٦ افغانی .

داسعارو قیمتونه (۱۳۲۹ ش) .

سل ډالره پهرسمی قیمت ۱٦۷۵ـ افغانی. پهآزادقیمت ۲۰۹۵ـ افغانی.

سل هندی کلدا ری قیمت ۳۵۱ افغانی په آزاد قیمت ٤۳۹ افغانی

سل پاکستانی کلداری قیمت ۵۰٦ افغانی پهآزاد قیمت ٦۳۳ افغانی.

سل سویسی فرانکه قیمت ۳۸۷ افغانی پهآزادقیمت ٤۸٤ افغانی.

۱۳۳۰ ش
۱۹۵۱ م ۱۳۷۲ ق

سردار شاه محمودخان صدراعظم امریکا ته په رسمی میلمستیا ولاړ (۲۵ اپریل ۵۱ ثور ۳۰) .

دملل متحده کومك دشمال دنفتو دکشف لپاره (۲۸ مئی ۵۱جرزا۳۰)

۱۹۵۲ م ۱۳۳۰ـ ۳۱ .

صوفی عبدالحق بیتاب دعبدالاحد عطار زوی ته چی په ۱۳۰٦ق دکابل پـه قصاب کوچه کــی زیږیدلیو . دملك الشعراء لقب ورکړسو (۱۸دلو ۳۰ ش) .

سید صدیق گوهری دمزارشریف دسیدعثمان زوی شاعر او خطاط او نقشبندی صوفی ٦۸ کلن پهمدینه کی وفات او په جنت البقیع کی ښخ سو، (۳۰ ش) .

د افغانستا د پنبی تولیدات چی پخوا شپږ زره ټنهوو، اوس ۱۳زره ټنو ته ورسیده .

د ۱۳۳۰ ش کال واردات اومصارف ۳۸۸ ملیونه افغانی وی .

په ۱۳۳۰ ش کال په ۳۹۷ نارینه مکتبو او ۱۱ د ښځو مـکتبو کــی ۹۳،۳٦۷ متعلمان او ۵۳۷۱ متعلمات او ۲۸۷۸ معلمان او ۲۵۰ معلمات وو.

د ۱۳۳۰ کال ترپایه دافغانستان دقـرهقلی صـــادرات ٦٦۳ ، ۹۲۱ پوستنه .

د پنبی صادرات ۰۰۵ ټنه شو روی اتحاد ته ـ ۱۵۰۰ ټنه هند ته ـ ۱۰۰۰ ټنه جرمنی ته .

۱۳۳۱ ش
۱۹۵۲ م ۱۳۷۳ ق

افغانستان د اتحاد شوروی هغه نوټه ردکړه، چی گوندی دملل متحده دتخنیکی امداد متخصصان دشوروی سرحدوته نژدی کوم فعالیتونه کوی (۲۳ ستمبر ۵۲ میزان ۳۱) .

۱۹۵۳ م ۱۳۳۱ ش ۱۳۷۳ ق

امریکا دغنمو رانیولو لپاره یونیم ملیون ډالره پور افغانستان تهورکی (۸ جنوری ۵۳ جدی ۳۱) .

د هند سره هوایی موا فقت نامه وسوه (٦ دلو ۳۱ ش) .

سلطان احمد خان خارجه وزیـــر مقرر سو. او علی محمد خان یوا ز ی دصدارت معاون پاته سو (۱۸ مارچ ۵۳ حوت ۳۱) .

د ۱۳۳۱ ش کال دولتی واردات ۵٤٦ ملیونه مصار ف ۵۳۵ ملیونه افغانی کسر ۹ ملیونه افغـــا نــی

په ۱۳۳۲ ش کـــال د نارینـه وو ښوونځی ۵۲۸ دښځو ښوونځی ۱۷ وو، چی په دغو کی ٦۲۲، ۹۹ تنه هلکا ن او۲٦۳ ، ٦ نجونیوی، معلمان ۳۰٦٤ تنهوو ښځی ښوونکی یی ۲۸۷ تنیوی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۳۲ ش
(۱۹۵۳ م ۱۳۷٤ ق

سر دار شاه‌محمود خان دناروغی په سبب له صدارت نه استعفا وکړه او ښاغلی محمد داؤد ته دکابینی جوړولو فرمان صادر سو (٦ ستمبر ۵۳ سنبله ۳۲)

ښاغلی محمد داؤد خپله کابینه‌داسی اعلان کړه:

علی محمد دصدارت عظمی معاون- محمد عارف ددفاع وزیر- سر دار محمد نعیم خارجه وزیر- عبد الملك دمالیه وزیر کفیل- عبد الحکیم د فواید عا مه و زیر- عبدالمجید د معا رفو وزیر - غلام فاروق صحیه وزیر - محمد یوسف دکانو وز یر -شمس‌الدین مجروح دقبایلو‌مستقل رئیس - میر محمد یوسف دزراعت مستقل رئیس-صلاح الدین‌سلجوقی دمطبو عاتو مستقل رئیس.

سر دار محمد هاشم خان چی له ۱۹۲۹ څخه تر ۱۹٤٦ م پو ری صد راعظم و، په کابل کی وفات سو (۲٦ اکتوبر ۵۳ - ۳ عقرب۳۲)

دامریکا دصا دراتو- وار داتو بانك

اتلس نیم ملیونه ډالره دهلمند د سیمی‌دانکشاف لپاره‌پور افغانستان ته ورکیء .(نومبر ۵۳ قوس ۳۲)

ښا غلی محمد داؤد صد راعظم ، پاکستان ته دامریکا عسکری ا مداد، دافغا نستان دروغی‌اود ساتنی لپاره خطر ناك وګاڼه (۳۰ دسمبر ۵۳جدی ۳۲)

دهلمند پر رود دکجکی لوی بهم جوړ سو (۵۳ م ۳۲ ش ۷۳ ق)

ظـرفیت ئی ٦،۳۰۰،۰۰۰ جریـب مکعب.

لوړتیا ۱۰۰ متره.

پنډ والی :لوړ ۱۰ متره، کښته ۲۰ متره.

د بهم نس: ٦۰،۰۰۰ جریبه.

د اوبو اوږد والی ۵۸ کیلو متره.

تر اوبو لاندی مځکی : ۵۵۰،۰۰۰ ایکړه.

میرزا میر آقا حسینی هروی‌خطاط دمیر محمد کاظم زوی په هرا ت کی وفات سو. (۲۲ سرطان ۳۲)

دپل خمری کار خانی د۱۵ زرودوکو نوی ماشینونه پر کار سوه.

د ګل بهار د او دلو کار خا نه چه ۱۸۰۰ دستګاه هونه او ٦۰ زره دوکه لری .

او د کاله ۵۸۵۰ ټنه سپنسی وریښی بشپړه سوه (اپریـل ۵۳ حمل ۳۲) .

۱۳۳۳ ش
۱۹۵٤ م ۱۳۷٤ ق

افغانستان د آسیا لپاره دمتحـدو ملتو داقتصادی کمسیون غړی سو. (۲۰ اپریل ۵٤ ثور ۳۳) .

هاشم شایق دمحمد یعقوب‌بخاری زوی دبخارا پخوانی سفیر په کابل کی وفات او ښخ سو (چهار شنبه ۱۵ ستمبر ۱۹۵٤ م سنبله ۳۳) .

ښاغلی محمد نعیم خار جه وزیر کراچی ته ولاړ ،چی د افغانستان‌او پاکستان پر روابـطو خبری وکـی (۱۷ستمبر ۵٤م سنبله ۳۳) .

ښاغلی محمد نعیم خار جه وزیر په‌یوی هفتی‌رسمی میلمستیاسعودی عرب ته ورسیدی (۲۸ اکتوبر ۵٤

ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیـــر اعـلان و کـی چی د پښتو نستـان مسئله دسیمی نیوالو خبره نده،بلکه غواړو چی د هغه ځای پښتنو تـه موقع ورکړسی، چی خپل‌خواهشونه ښکاره کړای سی (۷ نو مبـــر ۵٤ عقرب ۳۳) .

د افغانستان او یوګوسلا ویـا د مودت معاهده (۳۰ دسمبر ۵٤م ۸ جدی ۳۳ ش) .

۱۹۵۵ م ۱۳۳۳ ش ۱۳۷۵ ق

دمخنی صدراعظم سردار شاه‌محمود غازی دپاکستان دصد راعظم سره ولیدل (۱٤ جنوری ۵۵ جدی ۳۳)

افغا نستان اودچین دخلکوجمهوریت خپل سیاسی روابط دلویو سفارتو په کچه ومنل (۱۹ جنوری ۵۵جدی ۳۳) .

دمشرانو په جرګه کی دافغا نستان دعسکری تقویت تصویب ومنل سو (۲۵ جنوری ۵۵ جدی ۳۳)

دافغا نستان ددایرة المعارف ټولنی یو ټوك دافغا نستان په نامه خپور کیء چی عمومی معلومات لری.

له چکو سلواکیا څخه یوه د سمټو کار خانه رانیوله سوه (۱۵ فبروری ۵۵ دلو ۳۳) .

جاپان دقندوز دچینی جوړ ولو پـه کار خانه کی دسر مایی ور کو لو موافقه وکړه(۲۵بروری ۵۵دلو ۳۳).

د ۱۳۳۳ ش کال دولتی وار دات ۱٤٤۱ ملیونه‌اومصارف ۱۱٤۱ملیونه او سپما ۳۲۷ ملیونه افغانی وی.

د ۱۳۳۳ ش کا ل پو هنشمیـر .
(۷۷۰) دنرو ښوونځی -۲۱دنجونو ښوونځی- نارینه زد ه کو ونـــکی ۱۰٦،۲۷۰- نجونی زده کوو نکی ۸،٦۷۸- نارینه ښوونکی ۳٤۷۵- ښځی ښو ونکی ۲٦۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۳۴ ش

۱۹۵۵ م ۱۳۷۵ ق

ښاغلی محمد داؤد صد راعظم پاکستان ته اخطار ورکړ چی په‌غربی پاکستان کی د پښتو نستان دسیمو کډول ناوړی نتیجی لری .
(۲۹ مارچ ۵۵ م ۸ حمل ۳۴) .

په کابل کی مظاهره کوونکو د پاکستان د سفارت او د سفیر د ماڼوبی سره مظاهره وکړه .
(۳۰ مارچ ۵۵ م ۹ حمل ۳۴) .

په قندهار کی د پاکستان د قونسل خانی سره مظاهری و سوی
(۳۱ مارچ ۵۵ م ۱۰ حمل ۳۴) .

په پېښور کی پر افغان قونسل خانه باندی حمله وسوه (۱ اپریل ۵۵ حمل ۳۴) .

په جلال آباد کی د پاکستان د قونسل خانی سره مظاهری وسوی (۱ اپریل ۱۹۵۵ حمل ۳۴) .

انګریز – ترکی – امریکا په کابل کی د پاکستان د سفارت سره پر مظاهرو تشو یش ښکاره کړ (۴ اپریل ۵۵ حمل ۳۴)

پاکستان د افغانستان د حکومت جواب و نه مانه، او ددیپلوماتانو کورنی ئی له کابله وایستی په جلال آبادکی خپله قونسلګری وتړله (۱۲ اپریل ۵۵ حمل ۳۴) .

وزیر خارجه ښاغلی محمد نعیم د بندونګ کنفرانس ته ولاړ (۱۸ اپریل ۵۵ حمل ۳۴)

د افغانستان اوانډونیزیا دمودت تړون لاسلیک سو . (۲۴ اپریل ۵۵ ثور ۳۴) .

جمال عبدالناصر د مصر لوی مشر په رسمی میلمستیا کابل ته راغی . (۲۹ اپریل ۵۵ ثور ۳۴) .

افغانستان موافقه وکړه که په پېښور کی د افغانی بیرق دسپکاوی تلافی و سی . نو به‌په کابل کی د پاکستان دبیرق دسپکاوی تلافی وسی ، او د سفارت د تلفاتوعوض به ورکړه‌سی . (۲۹ اپریل ۵۵ثور ۳۴) .

افغانستان پاکستان د هغواموالو دتاوان مسؤول و ګاڼه. کوم چی د پېښور یا کوټی له لاری راغلی .
(۱۴ می ۵۵ ثور ۳۴) .

پاکستان خپلی قونسل خانی په افغانستان کی وتړلی او خواهش ئی وکړ ، چی افغانستان دی هم خپلی قونسل خانی په پاکستان کی بندی کی (اپریل ۵۵ ثور ۳۴) .

په افغانستان کی د عسکرو د تیار سیء امر صادر سو (۱۴ می ۵۵ ثور ۳۴) .

افغانستان او پاکستان دسعودی عرب بو ګاڼی (منځګړی) و منله (۱۳ می ۵۵ ثور ۳۴) .

د شوروی اتحاد سره د پنځو کالو موافقه وسوه ، چی دواړه مملکتونه دی خپل اموال دوړ یا ترانزیټ په‌پول د یوه بل په‌مملکت کی تېری راوړی .
(۲۱ جون ۵۵ جوزا ۳۴) .

د افغانستان‌اوشورویډ ترانزیټ موافقه نلومه ۸ مادی په ماسکو کی امضا سوه (۲۸ جون ۵۵ سرطان

د سعودی عرب منځګړی د خپل تجویز ناکامی اعلان کړه (۲۸ جون ۵۵ سرطان ۳۴) .

د چین د خلکو د حکومت لوی سفیر تین – کوو – یوخپله اعتماد نامه په‌کابل کی وړاندی کړه (۵ جولائی ۵۵ سرطان ۳۴) .

افغانستان د بین‌المللی بانک غړی سو (۱۴ جولائی ۵۵ سرطان
په افغانستان کی دتیا سیء او اضطرار حالت ختم‌سو (۲۸ جو لای ۵۵ م اسد ۳۴).

دافغا نستان او شوروی د پستی اتحاد موافقه (۱۴ اګست ۵۵ م اسد ۳۴) .

هندو ستان د کوټها طیار ی افغا نستان‌ته را واردوی (۱۷اګست ۵۵م است ۳۴) .

دافغانستان خارجه وزیر اودپاکستان لوی سفیر د مخالفانه انګروزو (پرو پاګند) دبندولو موافقه وکړه – (۹ ستمبر ۵۵ سنبله ۳۴) .

د پاکستان پر لوی سفارت دهغه دولت بیرق بیرته په کابل کی وریول سو (۱۳ ستمبر ۵۵ سنبله ۳۴) .

د جلال آباد د پاکستان پرقونسل ګری دهغه دولت بیرق بیرته جګ سو (۱۴ ستمبر ۵۵ سنبله ۳۴) .

دپېښور د افغان پرقو نسلګری بیا د افغانستان بیرق و درول سو (۱۵ ستمبر ۵۵ سنبله ۳۴) .

افغانستان په پاکستان کی دیوه یونټ دجوړو لو سره مخالفت وکړ خو پاکستان ونه مانه .
(۱۱ اکتو بر ۵۵ میزان ۳۴).

افغانستان خپل لوی سفیر له کراچی څخه راوغوښت او سیاسی روابط ئی ورسره پری کړه (۱۷ اکتوبر ۵۵ میزان ۳۴) .

پاکستان هم خپل لوی سفیر له کابله وغوښت (۱۸ اکتوبر ۵۵ میزان ۳۴) .

افغانستان پر پاکستان پروټسټ وکړ چی‌ولی دافغانستان ترانزیت مالو ته زیات اړیکی اچوی (۸ نومبر ۵۵ عقرب ۳۴) .

په کابل کی لویه جرګه جوړه سوه چی پس له پنځو ورځو خبرویی دپښتونستا ن دخلکو څخه را ی اخیستنه وغوښته چی خپل مقر رات پخپله فیصله‌کی. جرګی وغوښتل‌چی حکو مت با ید د پا کستا ن سره د قوت تعادل چی د امریکا وسله ئی اخیستی ده و سا تی. او پښتونستان د پاکستان یو ټوټه‌ونه پیژنی (۲۰ نومبر ۵۵ عقرب ۳۴).

فاطمه د ښځو د مکتب لوموړی معلمه او شاعره په کابل کی وفات سوه جمعه ۱۱ عقرب ۳۴ش (ولادت ئی په بالاحصار کی ۱۲۸۸ ق) .

د دفاع وزیر محمد عارف استعفا وکړه (٦ دسمبر ۵۵ قوس ۳۴) .

دشوروی‌دولت‌مارشال‌ورشیلوف کابل‌ته‌راغی (۱۸ دسمبر ۵۵قوس

داتحاد شوروی مشر و زیر بلګانین او دکمو نسټ پا ر ټی سکرتر خرو شچیف په رسمی میلمستیا کابل ته راغلل (۱۵ –۱۸ دسمبر ۵۵ قوس ۳۴) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتحاد جماهیر شوروی د پښتونستان په باب د افغانستان موقف تایید کړ (۱٦ د سمبر ٥٥ قوس ۳٤) .

د افغانستان او اتحاد شوروی دری تړونونه امضا سوه (۱۸دسمبر ٥٥ قوس ۳٤) .

۱ ـ دسلو ملیونو پور تړون .

۲ ـ د ۱۹۳۱ م د بیطرفی او عدم تعرض د تړون تجدید .

۳ ـ د خارجی سیاست داصولو توضیح ، چی د افغانستان بیطرفی قوی کوی .

د امریکا حکومت وغوښتل چی د افغانستان او پاکستان تر منځ د پښتونستان پهشخړه کی دمنځګړی بوګانیس وکی (۲۱ دسمبر ٥٥قوس ۳٤) .

۱۹٥٦ م ۱۳۳٤ ش ۱۳۷٦ ق

د پاکستان پهغوښتنه د افغانستان قونسل له کوټی څخه کابل ته راستون سو او دغسی هم دپاکستان عسکری اتاشه له کابله وغوښت سو (۸ جنوری ٥٦ جدی ۳٤)

په ۱۳۳٤ ش کال ټول دولتیواردات ۱۳۰۱ ملیونه افغانی او مصارف همد غونی و.

د ۱۳۳٤ پو هنشمیر: ۷٥۰ دنرو ښوونځی ـ۲۳ دنجونو ښوو نځی ـ ۱۱۱،۱۲۱ تنه هلکان ـ۹۹٦۹نجونی ـ۳٥۸٤ نر ښوونکی ـ۳۲۹ ښځی ښوونکی ـ

۱۳۳٥ ش
(۱۹٥٦ م ۱۳۷٥ ق)

دافغانستان او شوروی اتحاد د هوایی سرویس موافقه لس مادی په کابل کی امضا سوه (۲٤ مارچ ٥٦م ٤ حمل ۳٥)

افغانستان دسیتو دغه ادعا رسما رد کړه ،چی ډیورنډ لیندافغانستان او پاکستان سرحد دی.
(۲٦ مارچ ٥٦م ٦ حمل ۳٥)

داتا زونی (امریکا) دبین المللی همکاری اداری ۹۹۷ زره ډا لـره دکو لمبیا دپو هنتون دار المعلمین ته ور کړه چی دانګریزی ژبی پرو ګرامونه دافغانستان په متو سطو مکتبو کی تقویه کی، اود انګریزی معلمان په ورو زی. (۳۱ مارچ ٥٦م ۱۱ حمل ۳٥)

دشو روی اتحاد له خوا دکابل ښار والی ته ۱٥ بسو نه اودسل بستره شفا خانی اسباب اهداء سو (۳۱ مارچ ٥٦ م حمل ۳٥)

خلیفه قزل ایاق نقشبندی پیر د شبر غان په قزل ایاق کی ۹٦ کلن وفاتسو.

(۲۱ حمل ۳٥ ش ۲۹ شعبان ۷٥ق. تولد ئی پـه کرکی کـی : ۱۲۷۹ ق)

راتګ ئی له بخارا څخه افغانستان ته: ۱۳۳۸ ق

د افغانستان عسکری هیئـت چکو سلواکیا ته ولاړ (٤ـ۱۸ اپریل ٥٦ حمل ۳٥)

دافغانستان او پاکستان هوائی موافقه امضا سوه، چی دکراچی لـه لوری اروپا ته سفر وسی (۷ مئی٥٦ ثور ۳٥) .

د افغانستان دملکی هوا بازی لپاره ۱٤ ملیو نو پور موا فـقه لـه اتازونی سره وسوه (۲۷ جون ٥٦ جوزا ۳٥) .

د ترکو صدراعظم عدنان مندرس په رسمی میلمستیا کابل ته راغـی (۲٦ـ۳۰ جولایی ٥٦م اسد ۳٥) .

دننګرهار داوبو لګولوپروژه اتحاد جماهیر شوروی‌پرخپله غاړهواخیسته (۲٦ جو لایی ٥٦ م اسد ۳٥) .

د افغانستان او پولینډ تجار تی قرارداد (٤ اګست ٥٦ م اسد ۳٥)

دپاکستان صدر اعظم اسکندرمیر زا کابل ته راغی (۷ـ۱۱ اګست٥٦م اسد ۳٥) .

ښاغلی محمد داؤد صدرا عظم د عسکری وسلو رانیولو موافقه نامه له چیکو سلواکیا او شوروی اتحاد سره اعـلان کـړه (۲٥ اګست ٥٦ سنبله ۳٥) .

دپان امریکن سره موافقه وسوه چیله ۱٤ ملیونو ډالرو پور څخه په دوهنیم ملیونه پیلو تـان اود ملکی هوایی میدانو کار کوونکی و روزی، اوپه ٥ ملیونه بهد قندهارهوایی‌ډګر جوړوی. (۱۲ ستمبر٦٥ سنبله۳٥)

دایران سره هوایـی تګ راتګ شرو وسو (٤۲ ستمبر ٥٦ میـزا ن

(c) ketabton.com: The Digital Library

له شوروی اتحاد او چکوسلواکیا څخه لومړی جوپه وسله راورسیده (۲۷ستمبر ٥٦ میزان ۳٥) .

ښاغلی محمدداؤد صدراعظم شوروی اتحاد ته ولاړ (۱۷ــ ۳۰ ستمبر ٥٦ میزان ۳٥) .

یوولس جټ طیاری د شوروی اتحاد لهخوا دافغان هوایی قواو ته ورسیدی (۲۸ اکتوبر ٦عقرب ۳٤).

د افغانستان حکومت دملل متحد توجه را وگرزوله چیداسرا ئیل برتانیاــ فرانس حمله پر کانال سویز با ندی د ملل متحد دمنشور مخالفت دی (٥نومبر ٥٦ م ١٦ عقرب ۳٥) .

د افغانستان اوبرما دمودتتړون (۸ نومبر ٥٦م ١٦ عقرب ۳٥ ش) .

جنرال محمد عمر په هند کی دافغانستان لوی سفیرسو (۱۰نومبر ۱۹٥٦ عقرب ۳٥).

افغانستان د سویز کانال لپاره دملل متحده په پولیسی قواوو کی خپله برخه وړاندی کول ومنله . (١٦ نومبر ٥٦ عقرب ۳٥) .

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم په کراچی کی د پاکستان له مشرانو سره پر پښتو نستان باندی خبری وکړی. (۲ دسمبر ٥٦ قوس ۳٥) .

۱۹٥۷ م ۱۳۳٥ ش ۱۳۷۷ ق

داتحاد شوروی سره تجارتی پروتوکول امضا سو (۸جنوری ٥۷ جدی ۳٥) .

چاوــ انــ لای دچین دخلکو د جمهوریت صدراعظم افغانستان ته راغیء (۱۹ــ۲۳جنوری ٥۷جدی۳٥)

م – سی گیلیټ په کابل کی د برتانیا لوی سفیر سو (۲۷ جنوری ٥۷ دلو ۳٥) .

په کابل پوهنتون کی د اقتصاد دپوهنځی دجوړولو سپارښت وسو (۳۰ جنوری ٥۷ دلو ۳٥)

د افیونو دکنترول دموافقتنامی تائید پهملل متحده کی دافغانستان دنماینده لهخوا وسو ٤ فروری ٥۷ دلو ۳٥) .

راډیو مسکو پښتو پروگرام شرو کیء (۱۰ فروری ٥۷ دلو ۳٥) .

د ۱۳۳٥ ش کال دولتی واردات گرده ۱۸۲۲ ملیو نه افغانی او مصارف هم دغونیو .

د ۱۳۳٥ ش کال پوهنشمیر : ۷٤۸ د نرو مکتبو نهــ ۲٦ د نجو نو مکتبو نه – ۹٦۷ ، ۱۱٤ هلکانــ ۱۲٥، ۱۱ نجونیــ ۳٥۹۰ معلمانــ ۳۷٤ معلمات .

په ۱۳۳٥ ش کال د افغانستان تجارتی صادرات ۲۰۷۹ ملیو نه او واردات ۲۳۰۷ ملیونه وه .

۱۳۳٦ ش

(۱۹٥۷ م ۱۳۷۷ق

د امریکا د میانه شرق خاص لوی سفیر جیمز ریچارډ کابل ته راغی او یوه مشترکه اعلامیه خپره سوه چی افغانستان د ایزنهاور اقتصادی پروگرام د منځنی شرق لپاره په خوښی منی (۳۱ مارچ۳ اپریل ٥۷ حمل ۳٦ .

ښاغلی محمد داود صدر اعظم ترکیی او چکوسلواکیا او پولیند او استریا او مصر ته ولاړ (١٤ اپریل تر ۱۹منی ٥۷ حمل – ثور ۳٦) .

ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر ترکیی او پاکستان ته ولاړ (١٤ – ۲۹ اپریل ٥۷ حمل ۳٦) .

له چکوسلواکیا سره د امداد د زیاتوب موافقه وسوه (۲۷ اپریل ٥۷ حمل ۳٦) .

دپاکستان صدراعظم سهروردی کابل ته راغی ، دواړو مملکتو د سیاسی روابطو د بیانښلولو موافقه سره وکړه ، د ۱۹٥٥ په اکتو برکی سیاسی روابط سره شلیدلی وو (۸ – ۱۱ جون ۷٥ جوزا ۳٦) .

افغانستان د اتومیک انرجی د بین المللی اختیار اصول ومنل (١٥ جون ٥۷ جوزا ۳٦) .

اتازونی ... ، ۷٥۰ ، ٥ ډالره پور د هلمند د سیمی لپاره او ۰۰۰ ، ۸٦۰ ۲ دلارو او د پر سونل روزنی لپاره افغانستان ته ورکی (۳۰ جون ٥۷ سرطان ۳٦) .

د پاکستان سرههوایی موافقت نامه وسوه (۱ سرطان ۳٦) .

عبدالملك وزیر مالیه معزول او بندی سو (۷ جولایی ٥۷ م اسد ۳٦) .

یوه پټه ناکامه د اغتشاش اچولو دسیسه کشف سوه اوعاملین یی ونیول سوه (۱۱ جولایی ٥۷م اسد ۳٦) .

د افغانستان پادشاه د شوروی اتحاد مملکت ته رسمی سفر وکی (۱۷ – ۳۱ جولایی ٥۷ سرطان ۳٦) او په رسمی گډه اعلامیه کی وویل سوه : چی اتحاد شوروی به د افغانستانه سره د تیلو په تلاښ کی کومك وکی – او هم به د سرحدی شخړو لپاره یو خاص کمیسون وټاکی – او هم به د مشترکو اوبو د استعمال لپاره یوه موافقه سره وکی .

د افغانستان او چین د خلکو د جموریت تجارتی قرار داد (۲۸ جولایی ٥۷ م اسد ۳٦) .

په پاریس کی د افغانستان لوی سفیر غلام محمدشیرزاددتجارتوزیر سو (۱۰ دگست ٥۷م اسد ۳٦)

ښاغلی محمد نعیم وزیر خارجه وویل ، چی د وسلی رانیولو د موافقت نامی سره سم چی په ۱۹٥٦ کال دشوروی اتحاد سره امضا سوی وه ، د ۲٥ ملیونو ډالرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وسلی راسیدلی دی (۳۱ اگست۵۷ ۷۵ سنبله ۳٦) .

ښاغلی محمد داؤد صدر اعظم په چین کی خپل سفر شروع کی (۲۲ اکتوبر ۵۷ عقرب ۳٦).

د **افغانستان او اسپانیا د مؤدت** معاهده (۲۸ اکتوبر ۵۷ م ٦ عقرب ۳٦ ش) .

اندری گرو میکو د **جماهیراتحاد شوروی خارجه وزیر د افغانستان‌له** استاځو سره په **مسکو کی د نوی** سر حدی موا فقت نامی په باب‌کی **خبری وکـــړی (۲۱ د سمبر ۵۷** قوس ۳٦) .

د **سید قاسم رښتیا تا لیـــــف** (افغانستان در قرن ۱۹) **په کابل** کی چاپ سو .

۱۹۵۸ م ۱۳۳٦ ش ۱۳۷۸ق

شوروی اتحاد **په افغانستان کی** دتیلو سروی ومنله **(۸ جنوری۵۸م** ۱۸ جدی ۳٦) .

ښاغلی محمد داؤد صدر اعظـم د اتحاد **جماهیر شوروی دپیشنهاد** تاییـد وکی ،چی دلویو مشرانـــــو کنفرانس دی جـوړ سی . (۱۱ جنوری ۵۸ م ۲۱ **جدی** ۳٦) .

د افغانستان او **شوروی اتحاد** د سر حداتو قرار داد **(۵۱) مادی** په مسکو کی امضا سو (۱۸جنوری ۵۸ م ۲۸ جدی ۳٦) .

د افغـانستان **پادشاه پاکستان** ته په رسمی **میلمستیا ولاړ** . (۱ ـ ۵ فبروری ۵۸ دلو ۳٦).

د ترکیی **سره هوایی مـوافقت** نامه وسوه **(۲۵ دلو ۳٦) .**

دافــغـــا نستان پادشاه د (۲) هفتو په رسمی **میلمستیا هند تـه** ولاړ (۱۱ ـ ۲٦ فبروری۵۸ حـوت ۳٦) .

د **۱۳۳٦ ش کال دولتی واردات** ۲۱۱۳ ملیونه افغانـی **او مصارف** ممدونی و.

د ۱۳۳٦ کـــال پـو هنشمیر : ۸۵۰ د **هلکانـو مکتبـونه ـ ٦٤ د** نجـونـو مکتبونـه ـ **۹۵۸ ، ۱۲۸** هلـکان ـ ۵۷۸ ، **۱۲ نجـونـی ـ** ۳۷٦۵ معلمان ـ ٤۳۱ معلمات.

په ۱۳۳٦ کـال د افغـانستان صادرات ۲٦٤۸ **ملیونه او واردات** یی **۲٤۱۵ ملیونه افغانی وی .**

۱۳۳۷ ش .

۱۹۵۸ م ۱۳۷۸ ق) .

دعربو دمتحد **جمهوریت (مصر)** سره کلتوری موافقت نامه امضا ء سوه (۳۰ مارچ **۵۸ حمل ۳۷) .**

دافغانستان دملل **متحده نماینده** په افغانستان کی دافیونو دکرلو او وړلو **منع کول اعلان کړل (٦ مئی** ۵۸ ثور ۳۷) .

د **افغانستان او اتازونی کلتوری** موافقت نامه (۲٦ جون ۵۸ جوزا۳۷)

دشوروی **اتحاد سره دآمو له‌اوبو** څـخه **دګټې اخیستو پروتو کـول** (۲٦ **جون ۵۸ جوزا ۳۷ .**

ښاغلی محمد داؤد صدر ا عظم داتازونی په سفر ولاړ **(۳۰جون ۵۸** جوزا ۳۷) .

اتازونی موافقه وکړه‌چی **دافغانستان** سره له **سپین بولدك ترکابله‌دلویی** لاری جوړ ولو کومك وکی ، اوهم پاکستان ته ۰۰۰، ۷۰۸، ۷ **ډالره** ورکی، چـی **دحمل ونـقل لاری د** افغانستان خواته**سمی‌کړی** ۳۰جون ۵۸ جوزا ۳۷) .

دمځکنی **لاری څخه** دپاکستان‌سره دمال راوړلو موافقه **(۱۷ جولایی ۵۸** سرطان ۳۷) .

داطریش سره **هوایی موافقت‌نامه** (۲۰ سرطان ۳۷) .

افغانستا ن **دعراق نوی حکـومت** په **رسمیت وپیژاند** . **(۲٦ جولایی** ۵۸ سرطان ۳۷) .

دچکوسلواکیا **صدراعظم کابل ته** راغی **(۲ـ۵ ستمبر ۵۸ سنبله ۳۷** جکوسلواکیا ومنله چی په قند ها ر **کی دتیلفون دمبادلی مرکز جوړکی.** (۱۱ ستمبر **۵۸ سنبله ۳۷) .**

د افغانستان **دمتحده‌ملتو نماینده** داخبره ردکړه، **چی‌گوندی افغانستان** دایران ـ ترکیی او **پاکستانه سره** یوکنفدراسیون **جوړوی (۱ـ اکتوبر** ۵۸ میزان ۳۷) .

د هالیند **سره هوایی موافقت‌نامه** (۲٤ میزان ۳۷) .

مارشال ورو شیلو ف د **اتحاد جماهیر شوروی مشر افغانستان ته** راغی **(۱ـ۵ اکتوبر ۵۸ میزان ۳۷)**

دافغانستـــان تجا رتـی اود حـــمل ونقل قرار دادونه **دچکوسلواکیا او** پولینډ **سره‌نوی سوه (۷ نومبر ۵۸** عقرب ۳۷) .

دخارجی **سر مایه گذاری قانون** نشر سو **(۱۸ نومبر ۵۸ عقرب ۳۷)**

۲ افغانیګی او پنځه **افغانیګی سکی** چالوسولی **(۷دسمبر ۵۸ قوس۳۷)**

۱۹۵۹ م ۱۳۳۷ ش ۱۳۷۹ ق

ښاغلی محمد نعیم خارجه **وزیر** دشوروی اتحاد په **سفر ولاړ (۱ـ٦** جنوری **۵۹ جدی ۳۷) .**

اتازونی پنځوس زره ټـــنه غنـــم افغانستان ته راولیږل **(۱۲ جنوری** ۵۹ جدی ۳۷) .

هنری بایروډ په‌**کابل‌کی داتازونی** لوی سفیر سـو **(۲۰ جنوری ۵۹** جدی ۳۷) .

د افغانستان او **شور وی اتحاد** دراډیو تیلفونی ارتباط موافقت نامه ۱۳ مـادی وسـوه (٤فبـروری ۵۹م ،

ښا غلی محمد داؤد صدر اعظم هندوستان ته ولاړ (۵ـ۱۳ فبروری ۵۹ دلو ۳۷

ښاغلی محمد داؤد **صدراعظم د بغداد پکټ، د بین‌المللی تشویش** سبب وګانه **(۹ مارچ ۵۹ حوت۳۷)**

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۳۸ ش
۱۹۵۹ م ۱۳۷۹ ق

دمتحدو ملتو سکرتر جنرال داك همرشولډ کابل ته راغیء (۲۲ـ۲۴ مارچ ۵۹ حمل ۳۸) .

دامو الو دمبادلی پروتوکول داتحاد شور وی سره (۲۳ اپریل ۵۹ ثور ۳۸) .

ښاغلی محمدداؤد صدراعظم اتحاد جماهیر شوروی ته ولاړ (۱۸ـ۲۲ مئی ۵۹ ثور ۳۸) .

د شوروی اتحاد سره د قندهار هرات ـ کشك د ۷۵۰ کیلومترو لویې لاری دجوړولو موافقت نامه وسوه (۲۸ مئی ۵۹ جوزا ۳۸) .

د افغانستان او شوروی اتحاد د اقتصادی همکاری دتوسعی موافقت نامه اود هرات ـ قندهار دلاری پخول ۷۵۰ کیلو متره (۲۸ مئی ۵۹ جوزا ۳۸) .

د افغا نستان او شوروی اتحاد موافقت نامه ددروپلو جوړ ولو لپاره په بهسود ـ کا مه اسمار کی تړله اوه مادی (۱۸ جولا یی ۵۹ سرطان ۳۸) .

دافغا نستان یوه عسکری دلـه ترکیی اود عربو متحد جمهور یت (مصر) ته ولاړه (۱۵ جولائی ۵۹ سرطان ۳۸)

دجلال آباد دکانال او بر یښنااو اوبولو پروتو کول ۵مادی له‌شوروی اتحاده سره (۲۳) اگست ۵۹م ۳۱ اسد ۳۸) په‌دی پروژه کی د درونتې دبند ارتفاع ۲۲متره او دا وبـو بهیدنګ ئی په یوه ثانیه کی ۱۳۰ مکعب متره اود بریښنا اندازه ئی یوولس زره کیلوواته ده. دکانال اوږدوالی ۷۰ کیلومتره دی، چی ګراده ۱۲۹ زره جریبه مځکه‌او بوی، اوهر جریب په‌لس زره افغا نۍ(۲۰۰ ډالره)تما میږی .ټول مصار ف ئی ۳۶۶ ملیونه مساو ی۱۸ ملیو نه ډالره دی اوعایدات ئی دکاله ۲۱۴ ملیونه افغانۍ تخمین سوی وو .

ننګر هار داوبو لود پرو ژی لپاره اتحاد جماهیر شورو ی نو ر امداد ومانه «۲۳ اگست ۵۹سنبله ۳۸» دښځو دلځ مخی اعلان وسو اود استقلال په جشن کی‌په لځ‌مخ راو وتی. «۳۱ ا گست ۵۹ سنبله ۳۸» جواهر لال نهرو د هندو ستان صدراعظم افغانستان ته راغی ،ا و دده په میلمستیا کی افغانی ښځو په‌لځ مخ ګډون وکی .«۱۴ستمبر۵۹ سنبله ۳۸».

ښا غلی محمد نعیم خارجه وزیر دچین په سفر ولاړ (۵ ستمبر ۵۹ سنبله ۳۸)

ښاغلی محمد نعیم خار جه وزیر واشنګټون ته ولاړ، اود پاکستا ن دایوب خان دنوی حکومت له‌نماینده سره ئی‌لومړی لید نه وکـړه (۱۱ اکتو بر ۵۹ عقرب ۳۸) .

ښاغلی محمد نعیم خار جه وز یر یوګو سلا ویاته ولاړ (۲۰ـ ۲۸

اکتوبر ۵۹عقرب ۳۸) .

دافغان اوسو یڼ ددو ستی ټولنه تأسیس سوه (۲۸ اکتوبر ۵۹عقرب ۳۸).

دافغانستان او ترکیی کـلتو ری موافقت نـامه «۷نومبر ۵۹ عقـر ب ۳۸».

دآمو دریا ګډه سرو ی داتـحا د شوروی او افغانستان له خواشروع سوه چی دبریښنا او اوبو لو لپا ره ډم‌پر جوړ کی. (۱دسمبر ۵۹قوس ۳۸).

داتا زونی دجمهو رمشر ایزنهاور شپږ ساعته په‌کابل کی تیر کړ ه‌او افغا نستان ته‌ئی داقتصادی مرستی داوږ دولو ډاډ ورکیء .
(۹ دسمبر ۵۹ قوس ۳۸)

په‌قندهار کی‌دیوه‌مرتجعا نه‌حرکت کښینول دپو لیسو او عسکرو پـه وسیله (۲۱ سمبر ۵۹جد ی۳۸) .

الله بخښ یو سـفی دپښتـنو تارخ (تارخ آزاد پټهان) دوه‌توکه په‌اردو وکیښس «کرا چی چاپ ۵۹م»

د۱۳۳۷ شی کال عایدات اومصارف ۲۱۱۳ملیو نه افغانی و ی.

د۱۳۳۷ کال پوهنشمیر :۸۶۳ د هلکانو ښوونځی ـ۴۰ دنجو نـو ښوونځی ـ۱۴۰،۹۷۸ هلکان۱۴۰۳۶ نجونی ـ ۳۸۹۷ نارینه ښوو نکی ـ ۴۶۱ښځی ښوونکی .

په ۱۳۳۷ کال دافغانستان‌صادرات ۲۰۸۸ملیونه او وار دات ئی ۳۲۷۴ ملیونه افغا نۍ وی .

دټول افغانستان دمیو ی‌صادرات خارج ته (۱۴۴،۵۰۲۵۴۰)افغا نی وی .

(انیس ۷ جون ۱۹۵۹)

۱۹۶۰ م۱۳۳۸ ش ۱۳۸۰ق

دافغا نستان اویو ګو سلا ویاد تجارتی او اقتصادی ا و تخنیکـی همکاری قرار داد «۶جنوری ۶۰جدی ۳۸».

ښاغلی محمد نعیم خارجه وز یر پاکستان ته ولاړ (۱۰ جنـوری ۶۰ جدی ۳۸).

افغا نستان دشوروی اتحاد ه‌سره دکابل پرزود داوبو لو او بریښنـا دپروژی موافقت وکی ء «۱۹جنوری ۶ جدی ۳۸».

سپه سالار شاه محمودخا نغازی دمخنی صدراعظم اویاکلـن وفـا ت سو. (د۳جدی شپه ۳۸).

دیوګوسلا ویا سره هوایی موافقت نامه «۱۶جدی ۳۸».

دغربی آلمان سره هوایی موا فقت نامه وسوه (۲۰ جدی ۳۸) .

داتحاد شـو روی صـد راعظـم خرو شچیف کابل‌ته راغی، دسویټ دکومك پروژی‌ئی وکتلی ، دکلتوری همکاری قرار دادئـی‌امضا کی، ا و افغانستان ته‌ئی دپښتو نستان پـه شخړه کی دتایید وعده ورکړه(۲ ـ ۵مارچ حوت ۳۸).

دافغانستان او اتحاد شور و ی فرهنګی موافقت پاڼه په‌پښتو ۶مادو

په کابل کې دور صدراعظمانو لاس
لیك کړه . (٤مار چ ٦٠حوت ٣٨) .
پاکستان دپښتو نستان په‌شخړه
کې داتحادی شوروی‌تایید دپاکستان
په داخلی چارو کې مدا خله وبلـله
(٦ مارچ ـ٦حوت ٣٨).

اتحا دشوروی پنځو سو زره ټنه
غله افغا نستان ته اهداکړه «٦مارچ
٦ حوت ٣٨»

ښاغلی محمد دا ؤد صدرا عظم
وویل چې پاکستان په افغا نستا ن
کې داصلاحاتو پر خلاف پرو پاګنډ
کوی، خود افغانستان دولت غواړی
چې خلکو ته دحکومت دطرز دټاکلو
اود سیاسی ګوند ود جوړو لو حق
ورکی (٧ مارچ ـ٦ حوت ٣٨)

ښاغلی محمد دا ؤد صدرا عظم
ایران ته ولاړ .(١٧ مرچ ـ٦ حو ت
٣٨).

د ١٣٣٨ ش کال دولتی واردات
و مصارف ٢٤٢٨ ملیونه افغانی وی
د ١٣٣٨ ش کال پو هنشمیر :
١٠٢٨ دنرو ښوونځی ـ٦٥ دنجونو
ښوو نځـی ـ ١٤٨،٢٩٥ هلکـان
١٧،٣٠١ نجونی ـ ٤١٥٦ ښوونکی
٥٢١ ښځی ښوونکی.

په ١٣٣٨ کال دافغانستان صادرات
٢٧١٦ ملیونه او وار دات ئی٣٦٤٩
ملیونه افغانی وی.

١٣٣٩ ش
(١٩٦٠ م ١٣٨٠ ق)

د قند هـار او هرات او کشک
دلویی لاری بـه جوړولو پیل وسو
(٣ اپریل ٦ حمل ٣٩)
اعلیحضرت امان الله خـان غازی
دسویت زرلیند په زوریخ‌کی ٦٨کلن
وفات سو (دوشنبه ٢٥ اپریل ٦٠م
٥ ثور ٣٩)

په شنبې ٧ مئی ٦٠م مازد یګـر
٤ بجی په جلال آباد کی دخپل‌پلار
امیر حبیب الله دځنګه ښخ سو .
(ولادت ئی دپغمان ددرۀ زرګر د
حاجـی اسـد خان په کور کـی ٥
ذی قعده پنجشنبه ١٣٠٩ ق)

دیوګو سلاویا خارجه وزیر کابل
ته راغیء (٢٧ اپریـل ٦ ثـور ٣٩)
جګن نازه دهامی جی په کابل کیږد
هندلری سفیر سو(٦مئـی ٦ثـو ر
٣٩)

ښاغلی محمد داؤد صدرا عظم چـی
مسکو ته دعلاج لپاره‌تللی و، داتحاد
شوروی دصدرا عظم خرو شچیف
سره ئی ولیدل (١٣ می ٦ثور ٣٩
دافغا نستان خارجه وزیر پاکستان
ته اتازونی ته پرو تیسټ ورکیءچی
ولی داتا زونی (یـو ـ٢) طیـاری
دافغا نستان پر خاورو تجاوز کړی
دیء (١٨ مئی ٦ ثور ٣٩)

دقزل کلا دبندر دفنی معـا ونت
پروتو کول دافغا نستان او شوروی
اتحاد ترمنځ ٥ مادی امضا سو(٢٥
مئی ـ٦ جوزا ٣٩)

دافغا نستان او ایران ترمنځ دحمل
ونقل موا فقت نامه امضا سوه (٢٦
جون ـ٦ جوزا ٣٩)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجنګلك دموټر دترمیم کار خانه
افتتاح سوه (٢ جولائی ٦٠م اسـد
٣٩)

د شوروی اتحاد دتیلو دپلټنې ډلـی
په شمالی افغا نستان کی دپټرولو
او طبیعی ګاز دپانګو دپیدا کو لـو
اعـلان وکیء (١٥ جولا ئـی ٦٠ م
اسد ٣٩)

چکو سلوا کیا دیو ملیونو ډالرو
تخنیکی مرسته ومنله (٤ اګسـت
٦٠ سنبله ٣٩)

دافغا نستان او سویډن سیا سی
روابط دلوی سفارت په کچانه لـوړ
کړل سوه (٨ اګست ٦٠ سنبله٣٩)
د شوروی اتحاد سره ددوو کالو
دحمل ونقل قرار داد(١٠ اګست
٦٠ سنبله ٣٩)

دوو پاکستانیو طیارو دافغا نستان
پر فضا دقند هار پر سیمه تجاوز
وکیء (١٣ اګست)پاکستان وویل
چې دا سهوه ده ،نوطیاری اوپیلوټان
ئی بیرته پا کستان ته ستا نه سول
(١٧ ستمبر ٦٠ میزان ٣٩)
د درونټی کانال داتحاد شوروی
په مرسته جوړ او افتتاح سو(١٨
اګست ٦٠ سنبله ٣٩)

دچین دخلکو د جمهوریت خارجه
وزیر چین‌ـ یی افغا نستان ته راغی
(٢١ـ٢٦ آګست ٦٠ سنبله ٣٩) .
د افغا نستان او چین دمودت او
عـدم تعر ضـ معاهده امضا سوه
(٢٦ اګست ٦٠م ٤ سنبله ٣٩ ش)
تجارتی اوږد ادائینی موافقتنامه
هم‌تجدید سوه .(٢ ستمبر٦٠سنبله
٣٩)
د اتازونی دانکشافی پانګی څخه
یو لك ډالره مرسته دآریانا هوائی
شیرکت ته ور کړه سوه (٢ستمبر
٦٠)

دیو لینډ صد راعظم کابل ته‌راغیء
اودتخنیکی همـــــکاری قرار داد
وسو (١٩ ستمبر ٦٠ سنبله ٣٩)

کابل راډیو داخبره رد کړه چی
ګوندی افغا نستان دپاکستان پـر
سر حداتو باندی خپل عسکر زیات
کړی دی .(٢٦ ستمبر ٦٠ میزان
٣٩)

دالمان دفیډرالی حکومت داقتصاد
وزیر لوډ ونګ ار هارډ کابل تـه
را غیء (٣ اکتوبر ٦٠ میزان ٣٩)
د افغا نستان پاچا دعربو متحد
جمهوریت (مصر) ته ولاړ. (٢٢ـ
٣١ اکتوبر ٦٠ عقرب ٣٩) او پـه
(٣١ اکتوبر ٦٠ عقرب ٣٩) یوګو
سلا ویا ته ور سیدیء.

خارجه وزارت پـر پـا کستان
پروتیسټ وکیء چی ولی پاکستانی
عسکرو پر تومن خیلو باندی حمله
کړیده (٣٠ نومبر ٦٠ قوس ٣٩)
دایران صد راعظم کابل ته‌راغیء
او تجارتی او ترا نزیتی قرار داد
ور سره امضا سو (٣ دسمبر ٦٠
قوس ٣٩)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دباختر اژانس د تاس اژانس
قرار داد سره وسو (۱۹ دسمبر
۶ قوس ۳۹)

۱۹۶۱ م ۱۳۳۹ ش ۱۳۸۱ ق

د افغانستان او هند دتجارت
دزیا توالی موافقت نامه امضا سوه
(۱۵ فبروری ۶۱ دلو ۳۹)

پر باجوړ باندی دپاکستان بمباری
(۱ مارچ ۶۱ حوت ۳۹)

دجاپان سره دتخنیکی امداد
موافقت نامه (۱۵ مارچ ۶۱ حوت ۳۹)

د۱۳۳۹ شن کال دولتی واردات
او مصارف ۴۵۰۰ ملیونه افغانی وی.

د ۱۳۳۹ یی کال پوهنشمیر :
۱۱۱۲ دهلکانو ښوونځی– ۱۲۶
دنجونو ښوونځی – ۹۳۳، ۱۷۰
هلکان ۶۴۱، ۲۲ نجونی –۴۳۵۴
ښوونکی ۷۰۰ ښځی ښوونکی .

په ۱۳۳۹ کال دافغانستان صادرات
۲۲۴۴ ملیونه او واردات یی ۳۹۰۵
ملیونه افغانی وی .

۱۳۴۰ ش

۱۹۶۱ م ۱۳۸۱ ق

ښاغلی محمد داود صدراعظم
پسله طبی عملیاتو له روم څخه مسکو
ته ولاړ، او هلته یی د خروشچیف
سره مرکه وکړه، دپراوداروزنامی
ولیکل چی دپښتنو له وضعیته سره
شوروی اتحاد بی علاقی نه دی .
(۵ اپریل ۶۱ حمل ۴۰) .

د افغانستان او فیدرال جرمنی
کلتوری موافقت نامه امضا سوه
(۱۸ اپریل ۶۱ حمل ۴۰) .

د افغانستان او چکوسلواکیا
کلتوری موفقت نامه امضا سوه
(۲۴ اپریل ۶۱ حمل ۴۰) .

افغانستان دپاکستان هغه تور
ردکیء چی گوندی دافغانستان عسکر
په سرحدی جنگو کی برخه لری
(۱۹مئی ۶۱ ثور ۴۰).

دفرانس سره هوایی موافقت
نامه (۲۵ ثور ۴۰) .

دافغانستان او بلغاریا تجارتی
تړون وسو (۳ جون ۶۱ جوزا ۴۰)

ښاغلی محمد داود صدراعظم
وویل– چی پاکستان د وحشیانو په
څیر پر پښتنو په هغو طیاروبمباری
کوی چی دا تازونی له خوا ورکړی
سوی دی.اوهم یی په ۵ ورځوکی تر
۱۲۰۰ تنو پوری دپښتنو مشران په
پیښور کی په جزا محکوم کړی دی
ده داخبره ردکړه چی افغانستان د
دپښتنو قبایل ولاړیدو ته لمسوی
(۶ جون ۶۱ جوزا ۴۰) .

دافغانستان پاچا دملی شورا په
افتتاحیه وینا کی دپښتونستان دخلکو
لپاره دخود مختاری حقوق وغوښتل
اوډکټر عبدالظاهر دملی شورا رییس
کړسو (۸ جون ۶۱ جوزا ۴۰) .

پاکستان پر افغانستان دتیری او
لمسون تورولگاوه او پروتست یی
ورکړء ۱۵ جون ۶۱ جوزا ۴۰) .

د افغانستان جت طیاره دکابل د
بدی هوا په سبب په پیښور کی
کښیناسته (۱۸ جون ۶۱ جوزا ۴۰).

دراډیو کابل په قول دافغانستان
دپادشاه اود پاکستان د صدرایوب
خان دملاقات امکان سته. (۲۰ جون
۶۱ سرطان ۴۰) .

پاکستان اعلان وکړء چی افغانی
پونده بیله پاسپورته او ویزی او
بین المللی صحی اجازته پاکستان
ته نسی را تلای (۲۲ جون ۶۱
سرطان ۴۰) .

پاکستان وویل : چی باید د
مشرانو تر سره لیدنی دمخه د
افغانستان او پاکستان تر منځ یوه
دوستانه فضا موجوده سی . (۲۳
جون ۶۱ سرطان ۴۰) .

د اتازونی سره د پنځو سوزرو
ټنو غلی راوړلو قرار داد (۲۳ جون
۶۱ سرطان ۴۰) .

ښاغلی محمد داؤد صداعظم په
لندن کی د انگریز د خارجه وزیر
هوم او د ملکه الیزابت سره ولیدل
(۲۶ جون ۶۱) .

د باجوړ او کورم پر کلو باندی
د پاکستانی عسکرو حملی (جون
۶۱ سرطان ۴۰) .

ښاغلی محمدنعیم وزیرخارجه وویل
چی دپښتنو خو د مختاری غوښتنه
هغه یوازینی خبره ده چی د
افغانستان او پاکستان روابط یی
سره خراب کړی دی ، او پر هغه
باندی باید خبری وسی .
دلته د پاکستان د تمامیت او
سیمی خبره نسته ، بلکه د پښتنو
په قبیلو کی د پاکستان جار حانه
اعمال نه زغملی کیږی . (۲۸ جون
۶۱ سرطان ۴۰) .

افغانستان او مکسیکو خپل
سیاسی روابط د لوی سفارت تکانی
ته لوړ کړل (۲۹ جون ۶۱ سرطان
۴۰) .

افغانستان او نیپال هم خپل
سیاسی روابط د لوی سفارت تکانی
ته لوړ کړل (۱ جولایی ۶۱ سرطان
۴۰) .

ښاغلی محمد داؤد فیده رال
جرمنی جمهوریت ته ولاړ . (۳ –
۸ جولایی ۶۱ سرطان ۴۰) .

د اتحاد شوروی د اتومی انرجی
هیئت له وزیر خارجه ښاغلی
محمد نعیم سره وکتل . (۸ جولایی
۶۱ سرطان ۴۰)

په اتازونی کی افغانی لوی سفیر رئیس
جمهور کنیډی د لیدنی پر وخت د
خپل حکومت عمیق تشویش پردی
خبره ښکاره کی ، چی پاکستان
امریکایی وسلی پر پښتنو قبایلو
باندی استعمالوی . (۲۳ جولایی
۶۱ م اسد ۴۰) .

د بلجیم سره هوائی موافقت
نامه (۱۹ اسد ۴۰) .

د افغانستان او چکوسلواکیا ملکی
هوائی موافقت نامه (۳۱ جو لا یی
۶۱) .

د افغانستان او متحده عربی
جمهوریت ملکی هوائی موافقت نامه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲آگست م ۱۰ اسد ۴۰).

پاکستان دافغانستان قونسلگری او تجارتی وکالتونه وتړل ، اوتولی دترانزیټ اسانی ئــی هم پــر افغانستان بندی کړی (۲۳ اگست ۶۱ سنبله ۴۰) .

افغـانستان د پاکستان د ۲۳ اگست د نوټی په جواب کی وویل چی د پاکستان دغه اقــدام یــو د دښمنی عمل بولــی او دسیاســـی روابطو سره پر یکول به ئی نتیجه را وخیـــږی . (۳۰ اگســت ۶۱ سنبله ۴۰) .

ښاغلی محمد داؤد صدراعظـم د نامنسلکو مملکتــو د کنفــرانس لپاره بلگراډ ته ولاړ (۳۰ اگست ۶۱) .

پاکستان په یوه سپین کتاب‌کی پـر افغانستان تــورولگاوه چــی د توسیع غوښتنی سیاست لــری‌اود پاکستان د قونسلگریو د کارو مانع دی (!) (۲ ستمبر ۶۱سنبله ۴۰)

دافغانستان اوپاکستان سر حدو نه وتــړل سوه، او دما لو ترانــز یــټ هم بندسو.(۳ستمبر۶۱ سنبله۴۰).

افغانستان خپل سیاسی روابط د پاکستانه سره وشلــولــه . (۶ ستمبر ۶۱ سنبله ۴۰) .

افغانستان هغه پیشنهاد ردکــی چی برتانیا د پاکستان منافــع پــه افغانستان کی وساتی (۷ ستمبر ۶۱ سنبله ۴۰) .

دیــروشلــم اسلامــی کــانگرس خواهش وکیء چی افغانســـتان او پاکستان خپل اختلافونه سره حــل کی (۱۲ ستمبر ۶۱ سنبله ۴۰) .

ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر جماهیر اتحاد شوروی تــه ولاړ . (۱۶ــ۲۰ ستمبر ۱۶ سنبله ۴۰)

افغانستان د پاکستان هغه ادعا تکــذیب کــړه ، چــی د افغانستان اقتصادی محاصره‌پخپله دافغانستان له لاسه ده چی د پاکستان له لاری د خپلو تجارتی اموالــو د تیرولــو لپاره نور وسایل نه منی . مکـــر افغانستان وویل . پاکستان غواړی چی د قونسلگریو اوتجارتی وکالتو په بنــدولــو سره افــغانستان پــه اقتصادی محا صره اخته کیء.(۱۷ ستمبر ۶۱ سنبله ۴۰).

پاکستان . دایران منځګړ یتــوب د پښتونستان د شخړی د حــل لپاره ومانه (۱۸ ستمبر ۶۱ سنــبله ۴۰)

سعودی عــربــی حــکومت پــه افغانستان کی د پاکستان د منافعو ساتنه ومنله (۱۹ ستمبر ۶۱) .

د عربو متحده جمهوریت ومنله چی د افغانستان منافع په پاکستان کی وساتی (۲۱ ستمبر ۶۱ سنبلــه ۴۰) .

د افغانستان خارجه وزیر ښاغلی محمدنعیم وویل : چی‌افغانستان بــه تر هغه وخته خپل ترانزیتی مالونه د پاکستان له خوا رانوړی خوچــی د افغانستان قونسلگری او تجارتی

دفترونه هلته بیا خــلاص نسی . (۲۷ ستمبر ۶۱ میزان ۴۰) .

د پاکستان صدر ایــوب خان د افغانستان د سیاسی او تجــارتــی ادارو بیا خلاصول نه ومنل ، ځکه چی دده په قول هغه اداری دتخریبی چارو لپاره استعمال کیدی . (۲۹ ستمبر ۶۱ میزان ۴۰) .

د اتازونی رئیس جمهور کنیډی د افغانستان پاچا او صدر ایوب‌خان ته پیغامونه راولیږل چی هغه دولت بــه د افغانستــان او پاکستــان د سیاسی روابطو د بیا ښلونی لپاره خپل ښه مساعــی ونــه سپموی . (۴ اکتوبر ۶۱ میزان ۴۰) .

راډیو کابل هغــه خبر رد کــی چی گوندی افغانی عسکرو د باجوړ پر د وو کلو حمله کړیده ، بلکــه دایی وویل . چی هلتــه پاکستان بمباری کوی . (۹ اکتوبـــر ۶۱ میزان ۴۰) .

دشوروی اتحاد عســــکری ډله د ۱۱ ورځو میلمستیا لپاره کــابل ته‌راغله ۱۱اکتوبر ۶۱ میزان ۴۰).

د افــغانستانــه سره د اتحــاد شوروی د تخنیـکــی او اقتصادی همکاری موافقت نامه ۱۶ اکتوبـــر ۶۱).

افغانستان د امــریکا د متحــدو ایالاتو د رئیس کنیډی له خوا دده دشخصی نماینده په ډول دلیونگ ستهون مرچنټ تاکنه ومنله ، چــی دی به خپل ښه مساعی دافغانستان اوپاکستان دشخړی دپـــر یکړی لپاره په کار واچوی . (۱۹ اکتوبر ۶۱ میزان ۴۰).

د سویس سره هوایی موافقت نامه (۲۵ میزان ۴۰) .

دشوروی اتحاد دفواید عامــه‌د وزیر معین کابل ته راغی چی هغــه پروژی وگوری کومی چی د شوروی اتحاد په کومک جوړیږی . (۲۴ اکتوبر ۶۱ عقرب ۴۰).

د رئیس جمهور کنیډی خاص نمایــنده لیونگ ستهــون مــرچنټ افغانستان او پاکستان ته راغی خو د پښتونستان د شخړی حل یــی نه وموند ، او دایی ومنل چی خپل ښه مساعی به له دیپلو ماسی لاری جاری وساتی . (۲ ـ ۸ نــومبــر ۶۱ عقرب ۴۰).

د چکوسلوا کیــا سره تــجارتی پروتوکول امضاسو، چی‌دافغانستان ډیره میوه به رانیسی. (۵ نومبر ۶۱ عقرب ۴۰) .

افغانستان او پاکستان دواړو یو دبل پر سرحداتو دعسکرو تولولو شکــوه وکــړه ، (۱۲ نــومبر ۶۱ عقرب ۴۰) .

ښاغلی محمدداؤد صدراعظم وویل چی افغانستان به د خپلی بیطرفی پالیسی ساتی، مگر پاکستان ته‌یی دلمسون اخطار ورکیء . (۱۴نومبر ۶۱ عقرب ۴۰) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ضمیمه ترانزیتی موافقت‌نامه دشور وی اتحاد سره امضاء سوه چې د افغانستان ترانزیتی مالوته نوری اسانی هم په هغه مملکت کې وکړه سی . (۱۹ نو مبر ٦۱ عقرب ٤۰) .

۱۹٦۲ م ۱۳٤۰ ش ۱۳۸۲ ق

دافغانستان نماینده په ملل متحده کې وویل :

چې افغانستان دپښتونستان‌لپاره دحقیقت پالونکې ډلې راتلو ته تیار دی‌ء، خوافغا نستان به هغه وخت داشخړه ملل متحده ته راوړی کەد مذاکری له‌لاری حل‌نسی. (۹جنوری ٦۲ جدی ٤۰) .

دافغانستان او شوروی اتحاد د مصرف عامه د اجناسو ور کولو موافقت نامه اتەمادی امضا سوه (۱۳ جنوری ٦۲ جدی ٤۰) .

په پاکستان کې دایران لوی‌سفیر دپاکستان ـ ایران‌ـ افغا نستان فیدریشن پیشنهادکی‌ء . ۲۰جنوری ٦۲ جدی ٤۰) .

محمد انور بسمل دناظر صفرخان زوی ددری شاعر او صوفی په‌کابل کې وفات سو (۳جدی ٤۰) .

دشوروی اتحاد سره د هواشناسی دانکشاف لپاره دخلورو کالوموافقت نامه (۲۳جنوری ٦۲ دلو ٤۰) .

جان ایم ستیویس په کابل کې داتازونی لوی سفیرسو (۲٤جنوری ٦۲ دلو ٤۰) .

افغانستان خپل سرحدونه اته هفتی له پاکستانه سره خلاص کړل چې داتازونی امدادی مالونه راوړل سی. (۲۹ جنوری ٦۲ دلو ٤۰) .

داتازونی دجمهور رئیس کنیډی بل شخصی نماینده چستر باولیس کابل ته راغی‌ء (۲۷ فروری ٦۲ حوت ٤۰) .

د ۱۳٤۰ ش کال دولتی عایدات او مصارف ۲۰۱۲ ملیو نه افغانی وی .

د۱۳٤۰ کال پوهنشمیر : ۱۲٤۸ دهلکانو مکتبونه ـ ۱۷۸ نجو نو مکتبونه ـ ۲۰۳٦۱۲ هلکان ـ ۳۱،٦۸۹ نجونی‌ـ ٤۸۲۸ ښوونکی‌ـ ۸۷۰ ښځی ښوونکی .

په۱۳٤۰کال دافغانستان صادرات ٤۰۲٥ ملیونه او وارداتیی ٤٤٥۹ ملیونه افغانی وی .

۱۳٤۱ ش
(۱۹٦۲ م ۱۳۸۲ ق)

د افغا نستان او شو روی اتحاد دکورجوړولو اودکابل ښار پراخولو د همکاری موا فقت نامه لس مادی امضاسوه (۲۲ حمل ٤۱ش ۱۱اپریل ٦۲)

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم دوهم پنځه کلنی پلان اعلان کی‌ء چې ۳ر۳۱ بلیونه افغانی مصرف لری.له دغو څخه یوه دریمه برخه په کانو او صنایعو .و یوه څلورمه به په اوبو لگولو او کرنی ـاو یوه څلورمه په موا صلاتو او لارو خرڅیږی (۱٤ اپریل ٦۲ حمل ٤۱)

له ایرانه سره دپنځو کالو ترا نزیت موا فقت نامه امضا سوه. (۲۰ اپریل ٦۲ حمل ٤۱)

د پل خمری دبر یښنا فا بر یکه دشوروی په امداد افتتاح سوه(٦ مئی ٦۲ ثور ٤۱)

دافغا نستان او شو روی اتحادم (۱۸) ملیونو روبلو او ۲٥ ر ۱٦ ملیونو ډالرو دپور موا فقت نامه د سالنگ دلاری‌جوړ ولو اودجلال‌آباد دکانال دنورو چارو لپاره وسوه (۱۷ مئی ٦۲ م ۲۷ ثور ٤۱)

پا کستان دایران دپاد شاه هغه پیشنهاد ومانه چې دافغا نستان سره دپاکستان داختلاف په پر یکړه کې منځگړی‌وکی. (۱ جولائی ٦۲ سرطان ٤۱)

افغا نستا دایران دپاد شاه هغه پیشنهاد ومانه ، چې دپاکستانه‌سره دافغا نستان دااختلاف په پریکړه‌کی منځگړی‌و کی ۱۲جولای٦۲ـسرطان ٤۱. دپولنډ سره دافغانستان هوائی موا فقت نامه (٦ سرطان ٤۱)

په کابل کې داعلیحضر تینو محمد ظاهر شاه اومحمد رضاپهلوی او په راو لیږدی کی د اعلیحضرت محمد رضا پهلوی او جنرال ایوب خان ابتدا ئی خبری وسوی، چې څنگه دافغان ـپاکستان اختلاف‌سره حل کاندی. (۲۷ـ ۳۱ جولائی ٦۲ سرطان ٤۱)

په‌کابل اوتهران کې‌یوه‌مشترکه‌اعلامیه خپره سوه چې اعلیحضرت محمدرضا پهلوی به خپل ښه مساعی جاری و ساتی، چې دافغا نستان اوپا کستان روابط سره ښه سی. (۱ اگست ٦۲ م اسد ٤۱)

جنرال ایوب خان دپا کستان رئیس جمهور په کوټه کې وویل :چې که دپا کستان ـافغا نستان ـایران ترمنځ‌یوکا نفیډ ریشن جوړ سی، نو به دوی دخارجی فشاره سره مقابله وکړای سی. (٦ اگست ٦۲م اسد ٤۱)

دافغا نستان پاچا شو روی اتحاد ته په سفر ولاړ (٦ـ۱٥ اگست٦۲م اسد ٤۱)

دپاکستان دجمهور رئیس ایوب‌خان بیاد درو مملکتو دکا نفیډ ریشن خبره تکرار کړه او دائی و ویل : چې ددغو درو هیوادو مشران دی‌په تهران کې ژر سره وگوری. (۱٥ اگست ٦۲ م اسد ٤۱)

abdaltoon.com: The Digital Library

په تهران کی دافغا نستان او پا کستان دخارجه وزیرانو مجوز ملا قات دوخت نلرلو په سبب وځنډ یدیء. (۱۲ ستمبر ۶۲ سنبله ۴۱)

ایرن غاووکیء چی پرهلمند باندی دم جوړ ولو له ایرانه اوبه گرزولی او کنبتونه ئی سوځلی دی. (۱۹ اکتوبر ۶۲ میزان ۴۱)

دافغا نستان دجرمنی دفیډرال جمهوریته سره د (۲۰۰) ملیو نو مارکو دپور قرار داد امضا کیءچی دبرینبنا دفابریکی اودزیم دوچولو اودچبنگ داوبو اود صنعتی چارو لپاره گټه ځنی واخیستله سی. (۲۴ اکتوبر ۶۲سنبله ۴۱)

دپاکستان خارجه وزیر وویل : چی دافغانستان اوپاکستان دنمایندگانو مجوزه لیدنه داعلیحضرت محمد رضا شاه پهلوی سره معطله سوه ۱۲ اکتوبر ۶۲ سنبله ۴۱

دافغانستان یوی تجا رتی ډلی دایران لهمامورینو سره دافغانستان دمالونو دوړو راوړو او په خر مشهر اومشهد کیدگدامواونورو مشکلاتو دهیسته کولو خبری وکړی. (۱۰-۳۰ نومبر ۶۲ قوس ۴۱)

بناغلی محمد نعیم وزیر خارجه ، پاکستان دشخړو پهاوږدولو وغانده (۱۴ دسمبر ۶۲ قوس ۴۱)

د خواجه عبدالله انصاری طبقات الصو فیه په۷۳۸ مخه کیدعبدالحی حبیبی دتعلیقاتو سره په کابل کی چاپ سو (میزان ۱۳۴۱)

۱۹۶۳م ۱۳۴۱ ش ۱۳۸۲ ق

جان ستیویس داتا زونی لوی شخره باندی درئیس جمهورکنیډی سفیر دافغا نستان او پا کستان پر سره خبری وکړی. (۱۸ جنوری ۶۳م

دننگرهار پوهنتون دطب دپو هنځی په افتتاح سره په جلال آباد کیجوړ سو (۵ فروری ۶۳ دلو ۴۱) جدی ۴۱)

اتا زونی ټول دمرستی مالونه دایران له لاری افغا نستان ته وا ستول (۱۲ فروری ۶۳ دلو ۴۱)

داتحاد جما هیر شو روی دمرستی موافقه نامه دافغا نستان سره (۲۵ فروری ۶۳ دلو ۴۱)

بنا غلی محمد داؤد صدرا عظم استعفا وکړه (۱۰ مارچ ۶۳ م ۱۹ حوت ۴۱)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library